

ONTWERPBEGROTING 2026

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Kerngegevens	5
Programma's.....	6
Programma 1: Economie en Ruimte	6
Deelprogramma 1.1: Economie en werkgelegenheid.....	7
Deelprogramma 1.2: Mobiliteit	22
Deelprogramma 1.3: Wonen	35
Programma 2: Leefomgeving en Veiligheid	45
Deelprogramma 2.1: Kwaliteit leefomgeving	47
Deelprogramma 2.2: Veiligheid	63
Programma 3: Vitaal en Sociaal.....	74
Deelprogramma 3.1: Werk en inkomen	76
Deelprogramma 3.2: Onderwijs.....	91
Deelprogramma 3.3: Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit	103
Deelprogramma 3.4: Sport en bewegen.....	126
Deelprogramma 3.5: Cultuur en evenementen.....	134
Programma 4: Dienstverlening en bestuur	147
Deelprogramma 4.1: Dienstverlening	148
Deelprogramma 4.2: College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	155
Deelprogramma 4.3: Algemene inkomsten en post onvoorzien	161
Deelprogramma 4.4: Overhead en ondersteuning organisatie	163
Paragrafen	166
Paragraaf 1: Wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	166
Paragraaf 2: Klimaat.....	184
Paragraaf 3: Weerstandsvermogen en risicobeheersing	205
Paragraaf 4: Onderhoud kapitaalgoederen	233
Paragraaf 5: Financiering	240
Paragraaf 6: Verbonden partijen	246
Paragraaf 7: Grondbeleid	269
Paragraaf 8: Lokale heffingen	284
Paragraaf 9: Bedrijfsvoering	292
Paragraaf 10: Openbaarheidsparagraaf (Wet open overheid)	298
Financiële positie	299
Samenvatting financieel beeld 2026-2029	299
Financieel meerjarenbeeld	300
Balans.....	323
Investing en financieringsstaat	328
Reserves	331
Voorzieningen	340
EMU-saldo.....	345
Incidentele baten en lasten	346
Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen	347
Overzichten.....	349
Begroting op taakveld	349

Begroting op deelprogramma.....	352
Kapitaallasten	354
Subsidies en inkomens overdrachten	354
Personeelskosten.....	355
Meerjarige exploitatieprojecten	356
Samenwerkingsverbanden	356
SIF-middelen	356
Strategische investeringsagenda (SIA).....	357
Wettelijke indicatoren	370
Uitgangspunten begroting.....	370
Bestuur	374
College van Burgemeester en wethouders.....	374
Gemeenteraad	376

Inleiding

Voor u ligt een sluitend begrotingsvoorstel voor het jaar 2026. Het is meer dan een overzicht van cijfers: het is onze koers voor de toekomst van Groningen. Met deze begroting geven we uitvoering aan het coalitieakkoord 'Het begint in Groningen, voor wat echt van waarde is'. Het gaat over alles wat Groningen maakt tot wat het is: de mensen die hier leven, wonen, werken en samenkomen. In deze begroting vindt u uitgebreidere informatie onder de betreffende onderdelen. Een beknopte samenvatting van de begroting vindt u in Begroting 2026 in 't kort.

Kerngegevens

De peildatum van alle kerngegevens is 31 december van het betreffende jaar. Een streepje betekent dat het betreffende cijfer nog niet bekend is.

Inwoners	Begroting 2024	Rekening 2024	Begroting 2025	Beoogd 2026
Aantal inwoners	241.965	244.464	244.079	250.441
% jongeren (0 t/m 19 jaar)	17,9%	17,9%	17,8%	17,5%
% middengroep (20 t/m 64 jaar)	66,1%	66,6%	66,2%	66,7%
% ouderen (65 jaar en ouder)	16,0%	15,6%	16,0%	15,8%

Ruimtelijke kerngegevens	Begroting 2024	Rekening 2024	Begroting 2025*	Beoogd 2026
Oppervlakte gemeente (in ha)	19.795	19.796	19.796	19.796
% binnenwater	9,4%	9,4%	7,7%	7,7%
% Functiemenging	-	59,1%	-	-
Lengte van de wegen (km)	1.215	1.279	1.189	1.279

Woningvoorraad	Begroting 2024	Rekening 2024	Begroting 2025	Beoogd 2026
Aantal woningen	125.296	124.056	126.196	126.796
% huurwoningen	63%	62%	63%	63%
% koopwoningen	37%	37%	37%	37%
Gemiddelde WOZ-waarde	308.000	300.700	316.000	340.000

Financieel (in euro's)	2024 (Realisatie)	2025 (Primitieve Begroting)	2026 (Begroting)
Totaal lasten (excl. reservemutaties)	1.382.061.000	1.372.365.000	1.481.991.000
Rekeningresultaat	63.226.000	0	0
Omvang algemene reserve (AR)	83.607.000	60.337.000	81.138.000
Ratio weerstandsvermogen	170%	150%	161%
Inkomsten gemeentefonds	768.937.000	788.617.000	825.768.000
Opbrengst belastingen (totaal)	142.603.000	146.649.000	157.189.000
Opbrengst onroerendezaakbelasting (OZB)	114.625.000	119.494.000	125.336.000
Opbrengst roerende zaakbelasting (RZB)	135.000	146.000	141.000
Opbrengst reclamebelasting	650.000	672.000	700.000
Opbrengst logiesbelasting	2.509.000	2.474.000	2.903.000
Opbrengst precariobelasting	2.199.000	1.540.000	1.784.000
Opbrengst parkeerbelasting	22.485.000	22.323.000	26.325.000

Ad.*: Vanaf begroting 2025 worden de ruimtelijke kerngegevens weergegeven conform de CBS data.

Programma's

Programma 1: Economie en Ruimte

Binnen het programma Economie en Ruimte blijven we samen met onze partners investeren in maatregelen die de structuur versterken. Hiermee bieden we ondernemers, instellingen, initiatiefnemers en inwoners perspectief. Deze maatregelen zijn gericht op onze lange-termijn-doelen voor economische ontwikkeling, werkgelegenheid en woningbouw. Als kennisgemeente werken we binnen het Akkoord van Groningen samen met onze kennisinstellingen aan belangrijke speerpunten zoals energietransitie, digitalisering en gezondheid.

We zorgen voor economische groei die bijdraagt aan brede en eerlijke welvaart en genoeg goede woningen in al onze wijken en dorpen. De gemeente moet klaar zijn voor de toekomst. We houden rekening met trends en ontwikkelingen en maken gebruik van kansen in Europa en Nederland, zoals het Just Transition Fund, het Klimaatakkoord, de Woondeal en het Volkshuisvestingsfonds. Om te groeien, investeren we in betere bereikbaarheid, zowel nationaal als internationaal. Ook investeren we in het verkeer en vervoer in de regio en een beter mobiliteitsbeleid maken dat duurzame vervoersopties zoals fietsen en lopen stimuleert. Dit beleid helpt ook om de woon- en leefomgeving te verbeteren.

De gemeente wil een economie die goed is voor de welvaart en het welzijn van haar inwoners. Een sterke economie zorgt voor banen en inkomen. Dit geeft mensen zekerheid en een goed gevoel over zichzelf. Het is belangrijk dat niet alleen de huidige inwoners, maar ook toekomstige generaties van dezelfde welvaart kunnen genieten. We willen dat iedereen die in onze gemeente wil wonen, hier een plek kan vinden. Daarom zorgen we voor goede, betaalbare en duurzame woningen. De woningmarkt is krap, dus we blijven de komende jaren nieuwe huizen bouwen en onze wijken verbeteren. We werken aan wijken die klaar zijn voor de toekomst, met duurzame huizen voor iedereen, en een gezonde, groene omgeving.

Een goed werkgeversklimaat is van groot belang voor ondernemers en bedrijven omdat het de algehele economische gezondheid en aantrekkelijkheid van de regio bevordert. Wanneer de gemeente een positieve en ondersteunende werkomgeving biedt, leidt dit tot efficiëntere en effectievere dienstverlening, wat bedrijven helpt om sneller en beter te opereren. Bovendien trekt een gemeente met een goed werkgeversklimaat talent aan, wat de lokale arbeidsmarkt versterkt en innovatie stimuleert. Dit creëert een gunstig ondernemersklimaat waarin bedrijven kunnen groeien en floreren, wat uiteindelijk bijdraagt aan een dynamische en welvarende gemeenschap.

Om een fijne plek te zijn om te wonen en werken, is goede bereikbaarheid belangrijk. Vooral de bereikbaarheid van belangrijke gebieden zoals de binnenstad, het stationsgebied, het Universitair Medisch Centrum Groningen, Zernike Science Park, Europapark/Kempkensberg en het Martiniziekenhuis is essentieel. Ons verkeersbeleid is: 'te voet, met de fiets of het openbaar vervoer als het kan, met de auto als het moet'. Veel inwoners van Groningen fietsen, omdat de afstanden kort zijn en het fietsklimaat goed is. Ook is er veel steun voor het gebruik van openbaar vervoer en Park+Ride (P+R). We verbeteren de leefbaarheid van onze wijken door de openbare ruimte anders in te richten en het autoverkeer te verminderen. Omdat Groningen een belangrijke rol speelt voor werk, onderwijs, cultuur en zorg in een verder landelijke regio, blijft de bereikbaarheid met de auto wel belangrijk.

Deelprogramma's

Het programma Economie en ruimte bestaat uit de volgende deelprogramma's:

- **Economie en werkgelegenheid**
- **Mobiliteit**

- **Wonen**

Financieel overzicht lasten en baten

01 Economie en Ruimte

Omschrijving		Rekening 2024	Actuele Begroting 2025	Primitieve begroting 2026	2027	2028	2029
(Bedragen x 1.000 euro)							
<i>Lasten</i>							
01.1	Economie en werkgelegenheid	41.314	48.355	46.004	45.459	45.888	46.851
01.2	Mobiliteit	43.665	48.318	49.828	52.500	53.816	55.226
01.3	Wonen	49.939	43.317	46.678	46.313	46.848	48.190
Totaal		134.918	139.990	142.510	144.273	146.551	150.267
<i>Baten</i>							
01.1	Economie en werkgelegenheid	18.644	10.901	9.291	9.291	9.291	9.291
01.2	Mobiliteit	37.457	35.396	41.830	43.284	44.049	44.923
01.3	Wonen	31.078	26.592	30.817	29.662	29.847	29.804
Totaal		87.180	72.889	81.937	82.237	83.187	84.018
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties		-47.739	-67.101	-60.573	-62.036	-63.365	-66.249
<i>Reserve mutaties</i>							
Totaal toevoegingen		11.778	1.088	6.500	6.500	6.500	6.500
Totaal onttrekkingen		8.468	947	2.532	2.532	2.532	2.500
Saldo van baten en lasten na reservemutaties		-51.048	-67.242	-64.541	-66.004	-67.332	-70.249

Een toelichting op deze cijfers kunt u vinden in het onderdeel 'Financiële toelichtingen begroting 2026' opgenomen onder elk deelprogramma.

In het hoofdstuk financiële positie zijn aanvullend nog de volgende overzichten en toelichtingen opgenomen:

- In het [Financieel meerjarenbeeld](#) staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven;
- In de [Intensiveringen 2026-2029](#) staat een totaaloverzicht van en toelichting op alle intensiveringen 2026;
- In de [Dekkingsbronnen 2026-2029](#) staat een totaaloverzicht van en toelichting op alle dekkingsbronnen.

Paragraaf 3: [Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#) geeft een totaaloverzicht van en een toelichting op de (financiële) risico's.

Paragraaf 6: [Verbonden partijen](#) geeft de inhoudelijke en financiële toelichting op de verbonden partijen.

Deelprogramma 1.1: Economie en werkgelegenheid

Een gezonde economie biedt kansen aan inwoners op het gebied van werk en inkomen. Dit draagt bij aan financiële zekerheid en zorgt voor sociale cohesie. We streven naar economische groei en werkgelegenheid die bijdragen aan groene en eerlijke brede welvaart voor onze inwoners. Daarbij zijn gelijke kansen voor alle

Groningers het uitgangspunt. Samen met alle stakeholders uit het onderwijs en bedrijfsleven, werken we daarvoor aan een arbeidsmarkt met ruimte voor duurzame ontwikkeling van talent op alle niveaus. Samen met ondernemers en kennisinstellingen werken we aan een toekomstbestendige economie en voeren we actief en zorgvuldig regie op ruimtelijke ordening. We zetten daarbij in op het verbeteren, vergroenen en verduurzamen van onze werklocaties, vitale en toekomstbestendige winkelgebieden en voorzieningen.

De mate van economische groei hangt sterk af van de beschikbaarheid van economische randvoorwaarden. Schaarste wordt daarin een steeds grotere uitdaging. Nu de groei van het aantal banen afneemt, zwakt ook de krapte op de arbeidsmarkt iets af. Wel verwachten we ook voor 2026 een toenemende schaarste op o.a. elektriciteit, water en grondstoffen. Dit vraagt om innovatieve oplossingen en een nieuw kijk op de economie, waarin we verwachten dat lokaal ondernemerschap en korte keten aanpak een steeds belangrijkere rol gaat vervullen. Met ons vestigingskader sturen we op afgewogen keuzes bij uitgifte van onze bedrijfskavels.

Met onze economische agenda 2023-2026 spelen we in op de kansen die de grote transitie energie, gezondheid en digitalisering ons bieden. We streven naar een volledig circulaire economie en investeren vanuit impact ondernemen in een meer inclusieve en duurzame economie. We willen binnen de grenzen blijven van wat onze planeet aankan én binnen de grenzen van wat maatschappelijk verantwoord is.

De speerpunt-sectoren van de gemeente zijn Energie, ICT en Life-science & Health en zijn bepalend voor de wijze waarop we bedrijvigheid ruimtelijk faciliteren en landbouwtransitie in het buitengebied vormgeven. Nieuw speerpunt vanuit de economische agenda Nij Begun is de vrijetijdseconomie.

Doelen Deelprogramma 1.1: Economie en werkgelegenheid

Het deelprogramma Economie en werkgelegenheid heeft de volgende doelen:

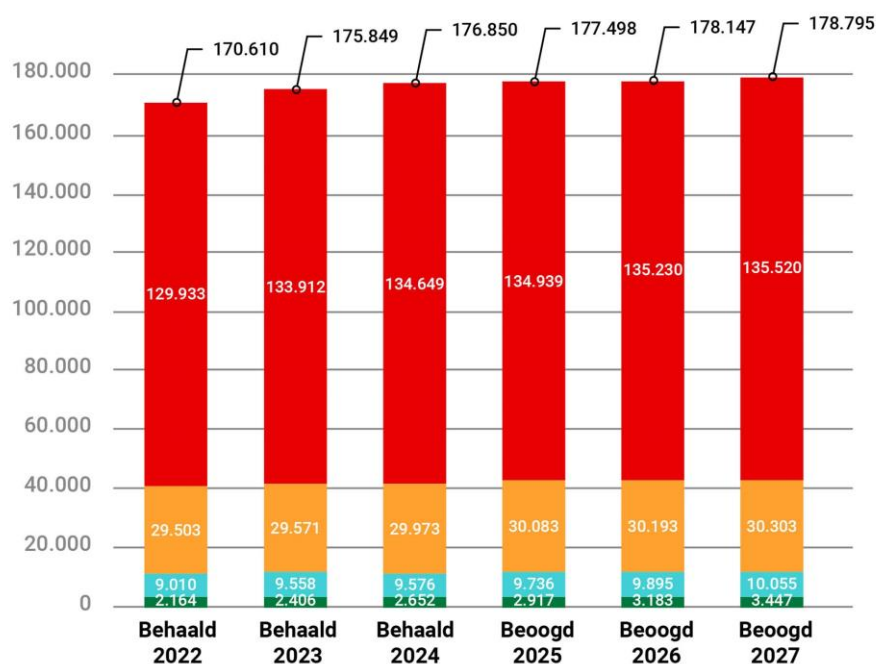
1. Het behouden en creëren van werkgelegenheid;
2. Van economische groei naar brede welvaart;
3. Economische voorzieningen groeien mee met de groei van de gemeente.

Effectindicator(en)

Met de volgende effectindicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

I: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'Werkgelegenheid'

Doelen	Effectindicator(en)
Het behouden en creëren van werkgelegenheid	• Totaal aantal arbeidsplaatsen in gemeente Groningen; • Ontwikkeling aantal banen in de energie sector; • Ontwikkeling aantal banen in de ICT sector (digitale economie); • Ontwikkeling aantal banen in Life science & Health (gezondheidseconomie).

Ontwikkeling aantal banen in de:

- Energie sector
- ICT sector (digitale economie)
- Life science & Health (gezondheidseconomie)
- Overig

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:

Totaal aantal arbeidsplaatsen in gemeente Groningen

Toelichting: Bij het opstellen van de begroting 2025 werd verwacht dat de stijging van 2023 zou doorzetten. Inmiddels is bekend dat de groei in [2024](#) is afgevlakt en laten prognoses van het UWV een [verdere afvlakking van de groei zien tot 2027](#). Regio Groningen volgt in die prognoses het landelijk gemiddelde van [1,1% groei tussen 2024 en 2027](#). De werkgelegenheidscijfers voor 2022 en 2023 zijn ook bijgesteld naar aanleiding van het [werkgelegenheids onderzoek van 2024](#).

Ontwikkeling aantal banen in de energie sector

Toelichting: De energie sector binnen de gemeente kent sinds 2022 een relatief sterke groei. Met de investeringen en inzet op onder anderen waterstof, verwachten we dat de sterke groei de komende jaren zal doorzetten.

Ontwikkeling aantal banen in de ICT sector (digitale economie)

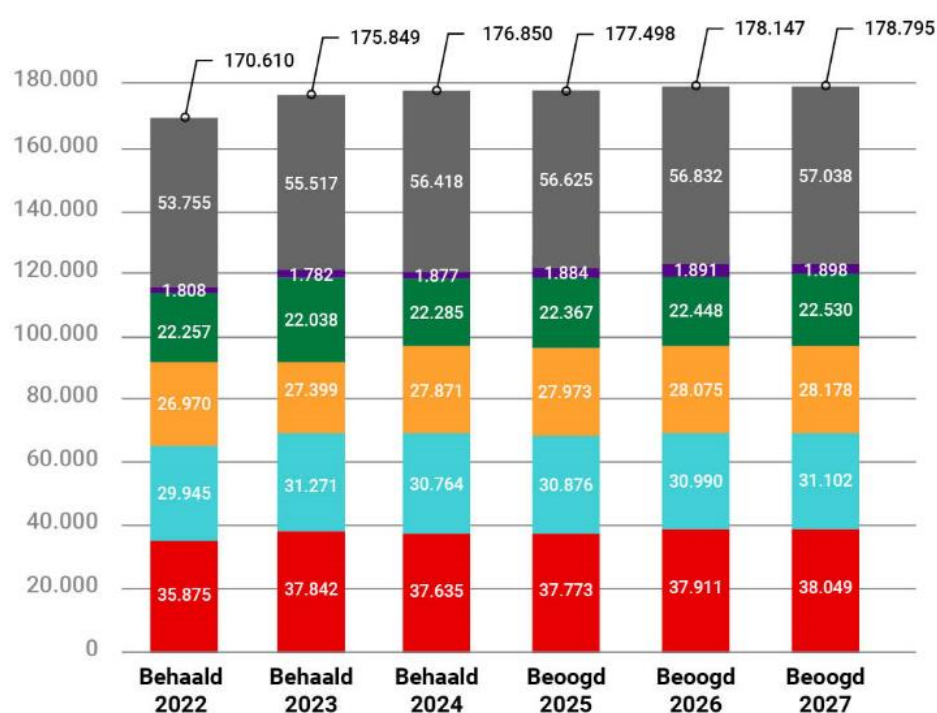
Toelichting: Prognoses van het UWV stellen dat de informatie en communicatie sector het snelst zal groeien tussen 2024 en 2027. Ondanks de beperkte groei in 2024 verwachten we dat de groei de komende jaren de landelijk voorspelde trend zal volgen

Ontwikkeling aantal banen in Life science & Health (gezondheidseconomie)

Toelichting: We verwachten dat de groei van Speerpuntsector Life science & Health gemiddelde groei van het totaal aantal banen zal volgen.

II: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'Economische groei'

Doelen	Effectindicator(en)
Van economische groei naar brede welvaart	- Totaal aantal arbeidsplaatsen in gemeente Groningen; - aantal banen op kantoorlocaties; - aantal banen op bedrijventerreinen; - aantal banen in de binnenstad; - aantal banen in kennisgebied; - aantal banen in gemengd gebied; - aantal banen in overige gebieden.

Waarvan aantal banen op/in:

- Kantoorlocaties
- Binnenstad
- Gemengd gebied
- Bedrijventerreinen
- Kennisgebied
- Overige gebieden

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:

Totaal aantal arbeidsplaatsen in gemeente Groningen

Toelichting: Bij het opstellen van de begroting 2025 werd verwacht dat de stijging van 2023 zou doorzetten. Inmiddels is bekend dat de groei in [2024](#) is afgevlakt en laten prognoses van het UWV een [verdere afvlakking van de groei zien tot 2027](#). Regio Groningen volgt in die prognoses het landelijk gemiddelde van [1,1% groei tussen 2024 en 2027](#). De werkgelegenheidscijfers voor 2022 en 2023 zijn ook bijgesteld naar aanleiding van het [werkgelegenheids onderzoek van 2024](#).

III: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'Voorzieningen'

Doelen	Effectindicator(en)
Economische voorzieningen groeien mee met de groei van de gemeente	- Aantal toeristische overnachtingen; - Bruto vloeroppervlak bedrijfsruimte in m²; - Bruto vloeroppervlak kantoorruimte in m²; - Leegstaand bruto vloeroppervlak bedrijfsruimte in % ; - Leegstaand bruto vloeroppervlak kantoorruimte in %; - Winkelvloeroppervlakte detailhandel in m²; - Winkelvloeroppervlakte horeca in m²; - Winkelvloeroppervlakte diensten in m²; - Leegstaand detailhandel en horeca in %.

Effectindicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
Aantal toeristische overnachtingen	631.900	631.900 (2022)	701.100 (2023)	750.000	825.000	900.000
Bruto vloeroppervlak bedrijfsruimte in m ²	1.721.596	1.709.008	1.723.691	785.168	1.819.459	1.867.133
Bruto vloeroppervlak kantoorruimte in m ²	1.160.659	1.146.680	1.166.951	1.163.621	1.171.943	1.172.324
Leegstaand bruto vloeroppervlak bedrijfsruimte in %	1,46%	2,2%	3,55%	4,8%	5,2%	5,5%
Leegstaand bruto vloeroppervlak kantoorruimte in %	3,49%	3,9%	5,31%	5,5%	5,2%	5,5%
Winkelvloeroppervlakte detailhandel in m ²	459.279	456.090	450.280	438.092	435.165	431.598
Winkelvloeroppervlakte horeca in m ²	72.296	75.675	75.373	75.801	76.102	76.553
Winkelvloeroppervlakte diensten in m ²	28.742	29.336	29.960	30.432	30.855	31.240
Leegstaand detailhandel en horeca in %	3,9%	2,9%	3,3%	4,9%	5,0%	5,2%

* Resultaten worden elk jaar met een jaar vertraging opgeleverd.

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:

Aantal toeristische overnachtingen

Toelichting: We verwachten een groei in het aantal overnachtingen de komende jaren door investeringen in de sector vanuit de markt en overheid. De aanlevering van de data over het aantal toeristische overnachtingen heeft altijd een jaar vertraging. Voor 2024 zijn nog geen cijfers bekend omdat nog veel hotels en B&B bedrijven het aantal overnachtingen niet heeft doorgegeven.

Bruto vloeroppervlak kantoorruimte in m2

Toelichting: voor kantoren is sprake van een vervangingsmarkt: incourant aanbod verdwijnt, veelal door transformatie. Hierdoor ontstaat ruimte voor nieuwbouw op centrum/stedelijke locaties en OV-knooppunten.

Leegstaand bruto vloeroppervlak kantoorruimte in %

Toelichting: De leegstand wordt voornamelijk veroorzaakt door een beperkt aantal panden met een grote oppervlakte die niet langer courant zijn. Hierdoor is de ontwikkeling van de leegstand sterk afhankelijk van de herbestemming van deze panden. Een grote locatie die momenteel leegstaat, wordt gesloopt en herontwikkeld tot woningbouwlocatie. Daarnaast speelt de investeringsbereidheid van vastgoedeigenaren een belangrijke rol, mede vanwege de verplichting om uiterlijk in 2030 te voldoen aan energielabel A.

Relevante beleidsnota's

Het programma is verder uitgewerkt in de volgende beleidsnota's:

Economische ontwikkeling

[Economische Agenda 2023 - 2026 \(2023\)](#)

[Strategische agenda Akkoord van Groningen 2022-2026 \(2022\)](#)

[Nieuwe aanpak arbeidsmarktbeleid \(2017\)](#)

Ruimtelijk-economische ontwikkeling

[Strategie werklocaties \(2021\)](#)

[Ruimte voor Retail \(2021\)](#)

[Meerjarenprogramma Stadsontwikkeling 2023-2026 \(2023\)](#)

[MJP Stadsontwikkeling 2023-2026, Uitvoeringsagenda 2026 \(2025\)](#)

Grondzaken

[Vestigingskader bedrijventerreinen 2025](#)

Overige economie

[Omgevingsvisie Levende ruimte \(2022\)](#)

Koersdocument omgevingsvisie (Q4 2025)

[Centrumvisie Haren \(2018\)](#)

[Watervisie - Koersen op Water \(2017\)](#)

[Toekomstvisie Koopmansplein \(2017\)](#)

[Actualisatie Bestemming Binnenstad \(2021\)](#)

[Strategisch evenementenbeleid \(oktober 2014\)](#)

[Nota vergunningen evenementen \(2021\)](#)

[Actualisatie 2025 Routekaart Groningen CO₂-neutraal 2035 \(juni 2025\)](#)

[Economische Agenda Nij begun \(2025\)](#)

[Sociale Agenda Nij begun \(2025\)](#)

[Toekomstperspectief Binnenstad Groningen \(2025\)](#)

[Agenda VTE \(Q4 2025\)](#)

[Uitvoeringsprogramma Vrijtijdseconomie 2024-2027 Provincie Groningen](#)

[Strategische visie Vrijtijdseconomie Provincie Groningen 2021-2030](#)

[Sterker, eerlijker en duurzamer ondernemen \(2025\)](#)

Relevante ontwikkelingen

Gematigde economische groei

Na een afkoelingsperiode van de economische groei in 2023 (0,1%) is de stijging van het bbp in 2024 weer op gang gekomen en voor het hele jaar uitgekomen op 1,1%. Naar verwachting vertoont de Nederlandse economie in 2025 een gematigde groei met ongeveer 1,7% en in 2026 1,3% (CPB cMEV, juli 2025). Vooral huishoudens en de overheid stimuleren de groei doordat zij meer besteden. De herstellende wereldhandel en de stijgende lonen leveren een positieve bijdrage. De komende jaren trekt de economische groei verder aan door hogere binnenlandse bestedingen voor onder meer zorg en defensie.

Ondanks de positieve vooruitzichten blijven geopolitieke spanningen en de inflatiefactoren voor onzekerheid en uitdagingen zorgen. De huidige grillige geopolitiek leidt in elk geval al tot grotere economische onzekerheid. Dat heeft een dempend effect op mondiale economische activiteit en investeringen.

De inflatie blijft hoger dan de beoogde 2%, vooral door voedselinflatie, diensteninflatie en stijging van huren. In 2025 gaat het om een totale inflatie van 3,2%. Deze neemt af tot 2,6% in 2026. De inflatie daalt weliswaar in Nederland, maar is nog altijd hoog in vergelijking met andere EU-landen (NRC Economie, 5 juni 2025). Het rentebeleid van de Europese Centrale Bank helpt Nederland niet de inflatie omlaag te krijgen. De lonen nemen meer toe dan de inflatie, waardoor mensen in doorsnee meer te besteden hebben en de koopkracht stijgt. Volgens het CPB blijven de lonen sterk stijgen, met een verwachte cao-loongroei van 5% in de marktsector in 2025. In 2026 neemt deze groei iets af, naar 4,2%.

Afvlakkende groei Groningse werkgelegenheid

Na stormachtige groei in de voorgaande jaren (+6.620 arbeidsplaatsen in 2023, +8.224 in 2022) kwam de groei in 2024 een stuk lager uit (+ 1.001 arbeidsplaatsen). Prognoses van het UWV voorspellen landelijk een verdere afvlakking van de groei waarbij de regio Groningen dit landelijk gemiddelde zal volgen.

Netcongestie

Netcongestie heeft een brede maatschappelijk impact op de energietransitie. Het belemmert de verduurzamings-, uitbreidings- en ontwikkelmogelijkheden voor ons allen.

Binnen de gemeente is een taskforce Netcongestie opgericht. Deze taskforce inventariseert welke problemen nu op ons afkomen en of en hoe inwoners en bedrijven het beste kunnen inspelen op de situatie. De gemeente overlegt hierover met Enexis en Tennet. Het uitgiftetempo in de lopende grondexploitatie is herzien op basis van de meest actuele informatie over netcongestie.

Vestigingskader bedrijventerreinen

Het vestigingskader voor bedrijventerreinen in de gemeente Groningen van april 2025 biedt richting aan de vestiging, uitbreiding en verplaatsing van bedrijven binnen de beschikbare ruimte. Door toenemende druk op de fysieke ruimte en schaarste aan (bouw)grond, is het doel om zorgvuldig en strategisch om te gaan met de uitgifte van bedrijfskavels. Het kader helpt bij het maken van afgewogen keuzes, waarbij economische meerwaarde, aansluiting op gemeentelijk en regionaal beleid, en de impact op andere maatschappelijke opgaven centraal staan. Het vormt de basis voor selectie- en uitsluitingscriteria bij kaveluitgifte en biedt ruimte voor maatwerk

wanneer de situatie daarom vraagt.

Economische Agenda Nij Begun

De Economische Agenda van Nij Begun sluit sterk aan bij de gemeentelijke economische koers, met focus op duurzame groei, innovatie en een inclusieve arbeidsmarkt. Voor de periode 2026–2055 stelt het Rijk jaarlijks 100 miljoen euro beschikbaar, aangevuld met een eenmalige investering van 250 miljoen euro. Deze middelen bieden extra kansen om samen met regionale partners te investeren in economische structuurversterking die bijdraagt aan een stijging en eerlijke verdeling van de Brede Welvaart in Groningen. We spannen ons in om de gemeentelijk economische doelstellingen en belangen in Nij Begun te borgen.

Resultaten, activiteiten en prestatie-indicatoren

De resultaten geven aan wat we willen bereiken. De activiteiten geven aan wat we daarvoor doen. De prestatie-indicator(en) meten de voortgang van de resultaten. De opbouw is opgesteld aan de hand van de beleidsvelden economische ontwikkeling, ruimtelijk-economische ontwikkeling, grondzaken en overige economie.

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
Doel 1: Het behouden en creëren van werkgelegenheid	
Het behouden en creëren van duurzame en innovatieve werkgelegenheid & Faciliteren van toekomstige economische groei	Ruimtelijk • Ruimte voor economie wordt onderdeel van de voorzieningenvisies voor de wijkvernieuwingswijken; • Westpoort en de bedrijventerreinen De Eems en Meerpoort (bij Meerstad) zijn aangewezen als uitbreidingslocaties voor bedrijvigheid. Woningbouw is hier niet toegestaan; • We voeren het Vestigingskader uit voor de verkoop van kavels op bedrijventerreinen. Marketing • We versterken het merk Groningen door samen te werken met de provincie, het Akkoord van Groningen, het Nationaal Programma Groningen en bedrijvenverenigingen. Dit gebeurt via een nieuwe Destination Marketing Organisatie (DMO), waarin Marketing Groningen en Merkparkers Groningen zijn samengevoegd; • We verbeteren de zichtbaarheid van baankansen via gezamenlijke branding en campagnes. Tegelijkertijd vergroten we het bewustzijn bij werkgevers over het belang van actieve werving, stages en traineeships; • Om talent van alle niveaus aan te trekken en te behouden, verbinden we werkgevers, onderwijsinstellingen en andere partners. De arbeidsmarktcampagne die in 2025 is gestart, zetten we voort. Internationaal • We zetten de gemeente-brede Duitslandtafel voort als structureel platform voor strategische afstemming, kennisuitwisseling en gezamenlijke projectontwikkeling met Duitse partners, met betrokkenheid van zowel interne als externe stakeholders; • We ondersteunen de opvolging van de innovatiemissie uit 2025 naar Schotland, door het faciliteren van vervolgacties en het versterken van de samenwerking tussen bestuurders, kennisinstellingen en bedrijven. Hiervoor organiseren we jaarlijks 2 wrap-ups;

	• We werken verder aan de uitvoering van de integrale jaaragenda voor internationale betrekkingen; • We evalueren de prioritaire thema's in de samenwerking met Duitsland, zoals energietransitie, mobiliteit, gezondheidszorg en cultuur, en actualiseren deze waar nodig op basis van nieuwe kansen en verzoeken. Lokaal Ondernemerschap wordt onderdeel van de VTE agenda van de gemeente Groningen. Onderstaande punten zullen hier onder anderen in naar voren komen: • We evalueren de pilotfase van de GRO Studio en nemen besluiten over het vervolg; • We ontwikkelen het Kompas Lokale Economie als richtinggevend instrument. Hieronder vallen ook de Stadmakers die zich bezig houden met leegstand en het stimuleren innovatief ondernemerschap; • We implementeren het stadskwartier rondom de Gelkingestraat en Oosterstraat.
--	---

Doel 2: Van economische groei naar brede welvaart

Investeren in de economie van morgen	Kaveluitgifte en campussen • Uitgifte van bedrijfskavels vindt plaats op basis van het in 2025 vastgestelde vestigingskader. Belangrijke criteria zijn: eindgebruiker in beeld en de bijdrage aan de lokale en/of regionale economie en de werkgelegenheid; • Samen met onze partners in het Akkoord van Groningen en het NPG blijven we investeren in de groei van de campuslocaties Healthy Ageing Campus (UMCG e.o.), Vitaliteitscampus (Kardinge), ICT Campus Niemeyer Open, Duurzaamheidscampus Suikerzijde en Campus Zernike. We voeren het <i>masterplan Campussen</i> uit, gericht op gebiedsontwikkeling en thematische specialisatie en samenwerking; • Op basis van de 'Groningse workmix' programmeren we werk in (nieuwe) woonwijken Suikerzijde, Stadshavens en Meerstad, en voegen we passend werkprogramma toe op het Stationsgebied, Europapark en Corpus den Hoorn-zuid. Impact ondernemerschap Op basis van Actieprogramma Impact Ondernemen 2025-2028 volgen we de volgende actielijnen: • We betrekken het bedrijfsleven bij maatschappelijke vraagstukken door bestaande initiatieven te verbinden, nieuwe ideeën te stimuleren en goede voorbeelden zichtbaar te maken. Via een platform brengen we ondernemers en maatschappelijke organisaties met elkaar in contact; • We ondersteunen Impact Ondernemers met trainingen in samenwerking met Impact Noord en lokale bedrijven. We koppelen hen aan investeerders, verkennen een Impact Fonds met Nij Begun, faciliteren een broedplaats en verbeteren de communicatie via een centrale website met alle relevante informatie; • We werken samen met ondernemers aan de ontwikkeling van inwoners door periodieke gesprekken te voeren, knelpunten te signaleren en de aansluiting tussen zorg en re-integratie te verbeteren. Ontwikkeltrajecten maken we toegankelijk via een Open House-constructie
--------------------------------------	--

	en we ontwikkelen samen met partners doorlopende leer- en ontwikkellijnen; • We versterken het Platform Goed Inkopen om regionale Impact Ondernemers beter te ondersteunen en kennisdeling te stimuleren. We bieden MVOI-trainingen aan onze inkopers, en tijdens het evenement <i>Inkoop Meets Impact</i> brengen we professionals en ondernemers samen; • We versterken het Impact Ondernemerschap in de regio door samen te werken met landelijke initiatieven en noordelijke overheden. Een voorbeeld hiervan is de Noordelijke Impact Day, waar partners uit het ecosysteem samenkomen om kennis te delen, nieuwe verbindingen te leggen en plannen te maken voor het komende jaar. Gezondheidseconomie • We werken samen met de LifeCooperative en onze stakeholders aan het versterken van het ecosysteem via de <i>industrieagenda LifeSciences voor 2025–2035</i>; • In 2026 vindt de gezondheidstop plaats in Groningen; • We intensiveren de samenwerking met Noord-Duitse regio's, met name Hamburg; • We schalen de regionale agenda Gezondheidseconomie op naar een brede Noord-Nederlandse aanpak, gericht op integrale samenwerking en regionale versterking. Hierbij werken we toe naar een Noord-Nederlandse Strategische Agenda Gezondheidseconomie voor de komende 5 jaar; • We intensiveren de samenwerking tussen EZ en DMO. Waarbij we proeftuinen inzetten voor digitale en technologische toepassingen bij gezondheidsvraagstukken. Initiatieven zoals <i>Health Data Valley</i> en de <i>AI-Factory</i> worden verder ontwikkeld. Daarbij wordt gewerkt aan de regionale gezondheidstop in 2026 als vervolg op de top van 2025; • We versterken het arbeidsmarkt vraagstuk binnen de lifescience sector via de LifeAcademy en skillsprogramma's in samenwerking met de onderwijsinstellingen, onze stakeholders en het bedrijfsleven. Tegelijkertijd zetten we in op het werven, behouden en scholen van zorgprofessionals, in nauwe samenwerking met onderwijs- en zorginstellingen en bestaande programma's; • We voeren gerichte marketing- en positioneringsactiviteiten uit om Groningen te profileren als (inter)nationale innovatiehotspot in de gezondheidseconomie. Digitalisering • We versterken het digitale ecosysteem in Noord-Nederland door de samenwerking tussen onderwijsinstellingen, ondernemers en overheden te intensiveren; • We richten ons op het stimuleren van kennisontwikkeling en het ondersteunen van nieuwe initiatieven op het snijvlak van digitalisering en sectoren zoals gezondheid en energie; • We zetten in op de digitalisering van het Groningse mkb; • We investeren in het vergroten van de IT-talentpool;
--	--

	• We voeren gerichte promotieactiviteiten uit om Groningen te positioneren als een toonaangevende regio op het gebied van digitale innovatie.
Vergroenen, biodiverser maken en verduurzamen van bedrijventerreinen	Algemeen • We zetten in op het versterken van integrale samenwerking binnen lopende projecten en werken samen met ondernemers en ondernemersverenigingen aan het verbeteren, verduurzamen en vergroenen van de bedrijventerreinen; • Er liggen kansen en opgaven op het gebied van de energietransitie, hittestress, wateroverlast, mobiliteit, verblijfskwaliteit van de openbare ruimte en verbetering van bedrijfsvastgoed. Aan de hand van ambitiewebsessies halen we de behoefte met betrekking tot deze thema's op bij ondernemers; • Samen met RGA en de provincies Groningen en Drenthe werken we aan de oprichting van een herstructureringsmaatschappij. Energietransitie • In afstemming met project toekomstbestendige bedrijventerreinen werken we vanuit project Groningen Stroomt Door aan gebiedsgerichte energieoplossingen om netcongestie het hoofd te bieden; • We organiseren excursies en bijeenkomsten over de waterstoftransitie om kennisdeling en bewustwording te bevorderen; • We werken samen met het programma Energie aan meerdere projecten om netcongestie problemen te verzachten; • We stimuleren het bedrijfsleven actief om het gebruik van fossiele brandstoffen te verminderen, onder andere via gerichte acties en voorlichtingsactiviteiten. Water • We werken samen met Stadsbeheer aan het voorkomen van wateroverlast, bijvoorbeeld door het afkoppelen van hemelwater; • Indien uit onderzoek blijkt dat er te weinig bewustzijn/actie in het bedrijfsleven is op het verminderen van het gebruik van drinkwater starten we een campagne. liefst ism het waterbedrijf.
Op naar een volledig circulaire economie	Circulariteit Op basis van de Strategie werklocaties en de uitvoeringsagenda Circulaire economie werken we aan: • Behoud en uitbreiding van ruimte voor circulaire bedrijvigheid op bedrijventerreinen in beleid; • Faciliteren van ruimte voor het realiseren van circulaire hubs (o.a. textielhub, en circulaire activiteiten rondom de afvalwegbrengstations); • Continueren van onze inzet samen met bedrijvenverenigingen en ondernemers voor de pilots omtrent ketensamenwerking en reststromengebruik op bedrijventerreinen; • Vanuit de Agenda landelijk gebied werken we aan het toekomstbestendig maken van landbouw met onder andere het thema kringlooplandbouw. Projecten en samenwerkingen • Wij dragen actief bij aan de verdere ontwikkeling van het project 'Gezond eten uit de omgeving'. Als kwartiermaker en in nauwe samenwerking met

	het lokale bedrijfsleven en convenantpartners stimuleren we de economische groei van de korte voedselketen; • Samen met onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven verkennen we strategische vraagstukken voor de toekomst. Waar nodig brengen we vraag en aanbod bijeen en creëren we ruimte om thema's als circulariteit en maatschappelijke impact sterker te verankeren in het onderwijsprogramma; • Met marktleiders zetten we in op betekenisvolle inkoop. Intern bevorderen we kennisdeling, en extern organiseren en faciliteren we inspirerende kennissessies voor uiteenlopende organisaties; • We werken aan het vergroten van bewustwording binnen de markt, waarbij de praktische uitvoering in nauwe samenwerking met Circulair Groningen plaatsvindt.
--	---

Doel 3: Economische voorzieningen groeien mee met de groei van de gemeente

Vitale en toekomstbestendige centrumgebieden met een prettig verblijfsklimaat	• Samen met betrokken marktpartijen geven we uitvoering aan de wijkvoorzieningenvisies voor Selwerd, De Wijert, Indische buurt en Lewenborg; • Met ondernemers en andere stakeholders geven we invulling aan het in 2025 gepresenteerde toekomstperspectief voor de binnenstad; • We werken een pakket (juridisch-planologische) maatregelen uit, waaronder een aangepaste horecategorisering, de herinvoering van een exploitatievergunning voor nieuwe horeca en beleid voor supermarkten in de binnenstad.
Stimuleren en faciliteren van 'Werk in de Wijk'	• Vanuit de 'Groningse workmix' wordt in gebiedsontwikkelingen 10-15% van de wijk gereserveerd voor m2 werken.
Versterken en vergroenen bovenwijkse voorzieningencentra	• Voor winkelcentrum Paddepoel is een overeenkomst gesloten met de winkeliers en een ontwikkelaar. Het winkelcentrum wordt grootschalig gerenoveerd. Er komen onder andere een gebouwde parkeervoorziening en nieuwe woningen. Daarnaast wordt de openbare ruimte groener ingericht; • Voor het Haderaplein en omgeving in Haren is een plan opgesteld voor de toevoeging van een supermarkt en de herinrichting en het vergroenen van de openbare ruimte; • Voor het gebied tussen het hoofdstation en de Vismarkt, De Gele Loper, worden maatregelen getroffen en activiteiten georganiseerd die bijdragen aan het veiliger en leefbaarder maken van dit gebied; • Voor de Vismarkt en A Kerkhof werken we aan een toekomstbeeld. Daarvoor worden eerst de kansen, eisen, ambities en wensen in beeld gebracht.
In Groningen is volop ruimte voor ontspanning	Samen met ondernemers, de cultuursector en Marketing Groningen werken we aan het versterken van de VrijeTijdseconomie (VTE) naar de toekomst. • We zetten in op het versterken van de leefomgeving, werkgelegenheid en arbeidsmarkt door de vrijetijdseconomie strategisch te benutten; • We verbeteren de wisselwerking tussen stad en ommeland door Groningen gezamenlijk te profileren als een aantrekkelijke plek van rust én reuring; • We stimuleren en professionaliseren ondernemerschap via nauwe samenwerking tussen ondernemers, de cultuursector, overheden en Marketing Groningen. Dit omvat ook de opschaling van Groninger Congressen Alliantie naar Groningen Conventions; • We zetten ons in om de programmering van cultuur en evenementen op peil te houden en waar mogelijk te versterken;

	• We benutten regionale “parels” en vullen deze aan om aantrekkelijk te zijn voor bovenregionale bezoekers; • We spreiden de druk op populaire locaties door het vrijetijdsaanbod te verbreden en de diversiteit ervan te vergroten.
--	---

Grondzaken: Zie Paragraaf 7: [Grondbeleid](#).

Overige economie

Het uitvoeren van projecten door het Fonds Ondernemend Groningen.

- We dragen jaarlijks bij aan het Fonds Ondernemend Groningen.

I: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. Economische groei en werkgelegenheid

Resultaten	Prestatie-indicator(en)
• Het behouden en creëren van duurzame en innovatieve werkgelegenheid & Faciliteren van toekomstige economische groei	• Aantal uitgevoerde bedrijfsbezoeken; • Aantal adviesgesprekken horeca; • Aantal projecten ondersteund; • Aantal bedrijven geparticipeerd in door ons opgezette activiteiten.

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026
Aantal uitgevoerde bedrijfsbezoeken	510	590	605	600	600
Aantal adviesgesprekken horeca	750	1.000	800	1.200	1.200
Aantal projecten ondersteund	102	106	131	103	103
Aantal bedrijven geparticipeerd in door ons opgezette activiteiten	265	350	735	750	750

Toelichting

Met de bovenstaande indicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar, staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:

Aantal bedrijven geparticipeerd in door ons opgezette activiteiten:

Toelichting: In 2024 is een aangepaste definitie gehanteerd dan eerdere jaren. In het kort houdt dit in dat partijen die belangen behartigen van meerdere bedrijven voorheen als één geteld werden, nu als het aantal bedrijven dat ze behartigen zijn meegeteld.

Financiën

Financieel overzicht lasten en baten

01.1 Economie en werkgelegenheid

Omschrijving (Bedragen x 1.000 euro)	Rekening 2024	Actuele Begroting 2025	Primitieve begroting 2026	2027	2028	2029
<i>Lasten</i>	41.314	48.355	46.004	45.459	45.888	46.851
<i>Baten</i>	18.644	10.901	9.291	9.291	9.291	9.291
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-22.669	-37.454	-36.714	-36.169	-36.597	-37.560
<i>Reserve mutaties</i>						
Totaal toevoegingen	868	0	2.500	2.500	2.500	2.500
Totaal onttrekkingen	1.554	0	2.500	2.500	2.500	2.500
Saldo van baten en lasten na reservemutaties	-21.984	-37.454	-36.713	-36.168	-36.597	-37.560

Financiële toelichtingen begroting 2026

01.1 Economie en werkgelegenheid

(Bedragen x 1.000 euro)	Lasten	Baten	Saldo
<i>Begroting 2026</i>	46.004	9.291	-36.714
<i>waarvan intensivering</i>	-1.444	0	-1.444
<i>Bestaand beleid</i>	47.448	9.291	-38.158
<i>Verschil vorig jaar</i>	-907	-1.611	704

Hieronder lichten we achtereenvolgens toe waar het geld vandaan komt en waar het naartoe gaat, welke extra middelen er beschikbaar worden gesteld en of daar extra dekking tegenover staat. Hierbij geven we op hoofdlijnen aan wat de verschillen zijn in beschikbare baten en lasten ten opzichte van de vorige begroting.

Waar gaat het geld voornamelijk naar toe (bestaand beleid), inclusief verklaring verschil ten opzichte van begroting 2025 op hoofdlijnen (schuin gedrukt):

1.1: Economie en werkgelegenheid	Lasten	Baten
Economische Agenda	1.400	
Personele inzet economische ontwikkeling	2.900	
Reguliere activiteiten economische ontwikkeling	2.250	
Dit budget houdt verband met reguliere activiteiten voortkomend uit eerdere economische programma's. Daarnaast zijn hier de middelen voor Stichting Marketing Groningen begroot.		
Akkoord van Groningen	1.250	750
De inzet van deze middelen wordt deels gedekt uit bijdragen van de Akkoord-partners.		
<i>Verschil t.o.v. 2025:</i>		
<i>We ontvangen vanuit Nij Begun tot en met 2030 van het ministerie van OCW de specifieke uitkering Masterplan Campussen. In de vorige begroting is het te besteden</i>		

<i>bedrag in 2025 van ca. 1,7 miljoen euro verwerkt. In deze begroting nemen we dit bedrag niet meer op, vandaar zowel lagere lasten als baten van 1,7 miljoen euro.</i>		
Markt- en havenwezen	2.500	1.300
Voor het markt- en havenwezen hebben we middelen begroot (2,5 miljoen euro), waaronder de lasten voor de brugbediening in de gemeente (1,4 miljoen euro). In 2026 verwachten we uit marktgelden 1,0 miljoen euro en uit havengelden 0,3 miljoen euro te ontvangen.		
Intensiveringsmiddelen programma Ruimtelijke economie	1.545	
We hebben hier middelen gereserveerd voor o.m. de revitalisering van bedrijventerreinen, het investeren in dynamo's, het verbeteren van wijk- en dorpswinkelcentra en de ontwikkeling van broedplaatsen.		
Strategisch bezit	9.800	5.900
Dit betreft gemeentelijke panden en percelen die zijn aangekocht met als doel om op een later tijdstip te worden (her)ontwikkeld.		
Erfpacht	600	900
Kapitaallasten bovenwijkse voorzieningen Meerstad	4.000	
Bovenwijkse infrastructuur	2.000	
SIF-middelen voor de ontwikkeling en realisatie van bovenwijkse infrastructuur. <i>Verschil t.o.v. 2025:</i> <i>In 2026 is aanvullend 500 duizend euro beschikbaar voor bovenwijkse infrastructuur volgens de meerjarenraming van het SIF. Dit leidt tot hogere lasten van 500 duizend euro in deze begroting.</i>		
Kapitaallasten ruimtelijk-economische projecten/activa	6.700	
Dit betreft het kapitaallastenbudget in verband met investeringen in gemeentelijke ruimtelijk-economische projecten/activa.		
Suikerzijde	3.840	
SIF-middelen begroot voor de structurele dekking van beheer- en rentelasten bij de gebiedsontwikkeling van de Suikerzijde.		
Regio Groningen-Assen	1.600	
Personele inzet en bedrijfsvoering Stadsontwikkeling	6.800	
Diverse personele- en bedrijfsvoeringsbudgetten voor Stadsontwikkeling <i>Verschil t.o.v. 2025:</i> <i>Hogere lasten van ca. 1 miljoen euro, enerzijds door diverse formatie-uitbreidingen (0,5 miljoen euro) en anderzijds door de verschuiving van organisatie- en bedrijfsvoeringslasten (0,5 miljoen euro). In de vorige begroting waren deze lasten nog op deelprogramma 4.4 Overhead en ondersteuning organisatie begroot.</i>		
Overige verschillen t.o.v. 2025		
<i>In de vorige begroting was incidenteel 500 duizend euro beschikbaar gesteld voor het gemeentelijk ontwikkelbedrijf. In deze begroting leidt dit tot lagere lasten van 500 duizend euro.</i>		

Waar zetten we dit jaar extra geld voor in (intensiveringen) en waar hebben we extra dekkingsbronnen binnen dit deelprogramma:

1.1	Intensiveringen en dekkingsbronnen 2026	Intensivering	I/S	Dekking
1.	Verwijderen wegfundering Warmtestad	450	I	
2.	Handhaving op het water	146	I	
3.	Huisvesting onderwijs en cultuur in Camera-bioscoop	100	S	

4.	Veilig en gezond werken (arbeidsomstandighedenwet)	150	I	
18.	Verlichting	290	I	
22.	Tijdelijke invulling Casinolocatie	600	I	
D2.	Vrijval bijdrage Regio Groningen Assen		S	550
D1.	Stedenbanden		S	130
	Grondbedrijf		S	2.500

De nummering komt overeen met de nummering in het [Financieel meerjarenbeeld](#), hier staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven.

Deelprogramma 1.2: Mobiliteit

In het deelprogramma Mobiliteit staat een goed bereikbare gemeente met een aantrekkelijke, veilige en gezonde leefomgeving centraal. Uitgangspunt van ons mobiliteitsbeleid is om lopen, fietsen en het openbaar vervoer te stimuleren en de auto daar waar noodzakelijk te faciliteren. Met een stevig groeiende gemeente is het een flinke uitdaging om de impact van het (auto)verkeer zoveel mogelijk in balans te houden met aantrekkelijkheid en leefbaarheid. Samen met het terugdringen van de CO₂-uitstoot in het kader van onze klimaatdoelstellingen vraagt dit om een transitie naar minder ruimte innemende en emissievrije mobiliteit. Het speelveld rond mobiliteit gaat de komende tijd hierdoor flink veranderen.

Doelen Deelprogramma 1.2: Mobiliteit

Het deelprogramma Mobiliteit heeft de volgende doelen:

1. Stimuleren van lopen, fietsen en het openbaar vervoer;
2. Groningen is en blijft voor iedereen goed bereikbaar is en blijft op een zo veilige en duurzame manier;
3. Voorrang geven aan innovatieve en schone vormen van personen- en goederenvervoer waarmee de CO₂-uitstoot verminderd wordt.

Effectindicator(en)

Met de volgende effectindicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

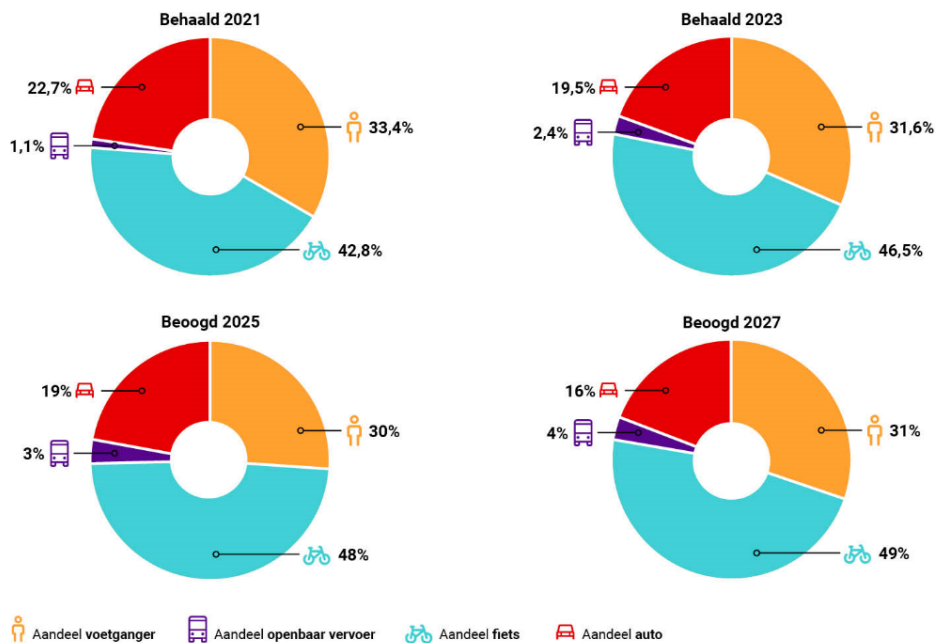
I: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'Vervoerswijzen'

Doelen	Effectindicator(en)
Stimuleren van lopen, fietsen en het openbaar vervoer	- Vervoerswijzekeuze (modal split) binnen Groningen; - Vervoerswijzekeuze (modal split) van en naar Groningen.

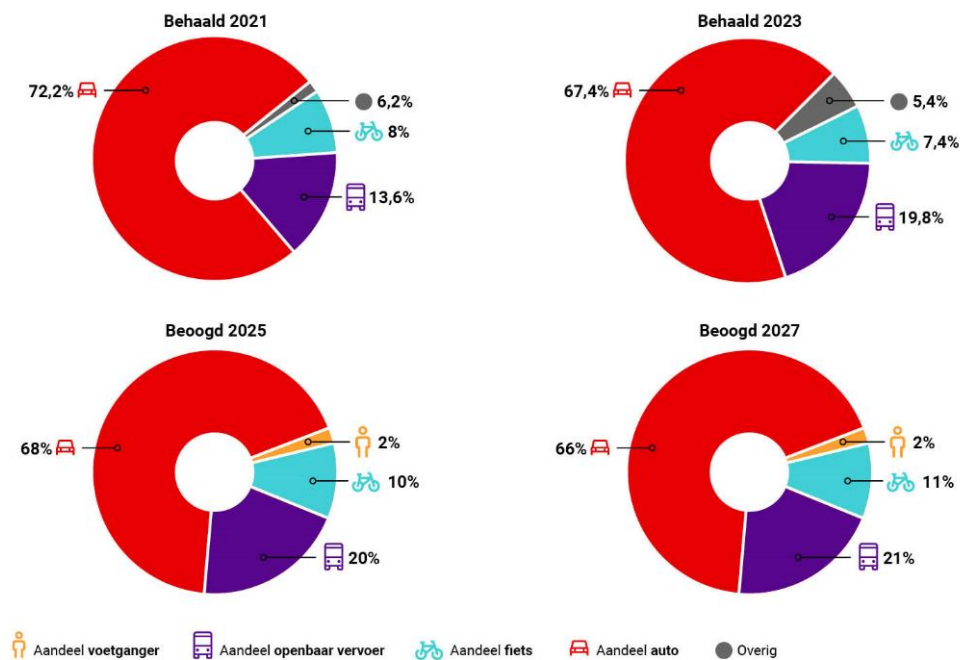
Effectindicator(en)	Behaald 2021	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
Vervoerswijzekeuze (modal split) binnen Groningen*:						
• Aandeel voetganger	33,4%	31,6%	-	30%	-	31%
• Aandeel fiets	42,8%	46,5%	-	48%	-	49%
• Aandeel openbaar vervoer	1,1%	2,4%	-	3%	-	4%
• Aandeel auto	22,7%	19,5%	-	19%	-	16%
Vervoerswijzekeuze (modal split) van en naar Groningen*:						

• Aandeel voetganger	-	-	-	2%	-	2%
• Aandeel fiets	8,0%	7,4%	-	10%	-	11%
• Aandeel openbaar vervoer	13,6%	19,8%	-	20%	-	21%
• Aandeel auto	72,2%	67,4%	-	68%	-	66%

Vervoerswijzekeuze (modal split) binnen Groningen

Vervoerswijzekeuze (modal split) van en naar Groningen

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:

Vervoerswijzekeuze (modal split) binnen Groningen*

Vervoerswijzekeuze (modal split) van en naar Groningen*

Toelichting: De cijfers die betrekking hebben op het aandeel verplaatsingen binnen de gemeente Groningen en van en naar de gemeente Groningen ontvangen we tweejaarlijks van het CBS. De optelsom van het aandeel verplaatsingen is geen 100%, omdat een beperkt deel van de verplaatsingen onder de categorie 'overig' valt. Het relatief grote verschil tussen behaald 2021 en behaald 2023 is waarschijnlijk het gevolg van ander reisgedrag tijdens de coronacrisis.

II: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'Effect op de directe omgeving' en 'Slim en Duurzaam'

Doelen	Effectindicator(en)
Groningen is en blijft voor iedereen goed bereikbaar op een zo veilige en duurzame manier	- Aandeel schone voertuigen in het gemeentelijk wagenpark; - Aandeel schone voertuigen in de stedelijke logistiek binnenstad.

Effectindicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
Aandeel schone voertuigen in het wagenpark:						
Gemeentelijk wagenpark	21%	24%	25%	27%	34%	41%
Stedelijke logistiek binnenstad	-	18%	-	20%	5%	10%

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:

Aandeel schone voertuigen in het wagenpark

Toelichting: Het aandeel schone voertuigen in het gemeentelijk wagenpark heeft betrekking op alle emissievrije voertuigen (personenauto, bestelauto, vrachtwagen en ook machines).

Ten aanzien van het aandeel schone voertuigen stedelijke logistiek binnenstad weten we op dit moment nog niet wat het exacte aandeel schone bedrijfs- en vrachtauto's is dat daadwerkelijk in de binnenstad rijdt. In het verleden is de indicator gebaseerd op het aantal verleende ontheffingen voor de venstertijden; op basis daarvan werd dan een inschatting gemaakt van het aantal uitstootvrije voertuigen. Met de handhaving van de venstertijden én de zero emissiezone sinds 1 april 2025 door middel van ANPR-camera's is de verwachting dat we een beter inzicht krijgen in het aandeel schone logistieke voertuigen in de binnenstad.

Kengetal	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024
Aantal verkeersslachtoffers (doden en gewonden) in Groningen	430	463	451

Relevante beleidsnota's

Het programma is verder uitgewerkt in de volgende beleidsnota's:

Vervoerswijzen

[Routekaart openbaar vervoer Groningen 2025-2040 \(2025\)](#)

[Meerjarenprogramma's Stadsontwikkeling 2023-2026 \(2023\)](#)

[Uitvoeringsagenda 2025 bij Meerjarenprogramma's Stadsontwikkeling 2023-2026 \(2025\)](#)

[Mobiliteitsvisie Groningen Goed op Weg \(2021\)](#)

[Fietsstrategie Groningen 2015-2025 \(2015\)](#) (Fietsstrategie Groningen 2025-2035 dient nog vastgesteld te worden)

Effect op de directe omgeving

[Nieuwe Ruimte - Ontwerpleidraad Leefkwaliteit Openbare Ruimte \(2021\)](#)

[Visie Openbare Laadinfrastructuur Groningen 2025 \(2020\)](#)

[Parkeervisie 2018-2025 \(2018\)](#)

Slim en duurzaam

[Beleidsplan Verkeerslichten Groningen \(2023\)](#)

[Ruimte voor zero-emissie Stadslogistiek \(2021\)](#)

Relevante ontwikkelingen

Het aantal inwoners, arbeidsplaatsen en bezoekers in Groningen groeit. En als gevolg daarvan ook de mobiliteit in en naar onze gemeente. Daardoor wordt het steeds drukker op straat en lopen we ook vaker tegen de grenzen van onze mobiliteit aan. Om te voorkomen dat het welzijn van onze inwoners hier negatief door beïnvloed wordt, geven we lopen, fietsen en het openbaar vervoer prioriteit. In onze Mobiliteitsvisie hebben we daarom bepaald dat schone, ruimte-efficiënte en gezonde vormen van mobiliteit én de kwaliteit van de openbare ruimte leidend zijn bij het maken van keuzes. Zo maken we onze straten en pleinen leefbaarder en aantrekkelijker.

Als laatste in de rij van uitvoeringsprogramma's van de Mobiliteitsvisie 'Groningen Goed op Weg' is in 2025 de Routekaart OV 2025-2040 vastgesteld. Daarmee ligt er nu ook voor het openbaar vervoer een uitvoeringsplan waarmee we aan de slag kunnen.

De werkzaamheden aan de Zuidelijke Ringweg zijn inmiddels afgerond en ook rond het Hoofdstation gaan de ontwikkelingen snel. Naar verwachting zijn de werkzaamheden in het kader van Groningen Spoorzone voor een groot deel in de loop van 2027 afgerond. Dat betekent echter niet dat de hinder voor het verkeer in en rond Groningen daarmee ook ten einde zal zijn. Ook de komende jaren wordt er namelijk hard gewerkt aan de infrastructuur. Zo wordt een deel van de Westelijke Ringweg ongelijkvloers gemaakt en starten we in de loop van 2026 met de Insnijding van het Emmaviaduct. Om de minder hinder aanpak die Groningen Bereikbaar de

afgelopen jaren voor ons heeft uitgevoerd door te kunnen blijven zetten, wordt in 2026 een nieuwe bestuursovereenkomst van kracht.

Het Rijk heeft aangekondigd dat er in 2026 gekort gaat worden op de rijksbijdrage voor de Studenten OV-kaart. Dit legt extra druk op de financiering van het openbaar vervoer, terwijl de groei van het aantal inwoners en de werkgelegenheid in onze regio juist vragen om meer en beter openbaar vervoer. Het wordt daarom extra belangrijk om het openbaar vervoersysteem betaalbaar te houden, onder meer door de doorstroming en betrouwbaarheid ervan te vergroten.

Bij de Voorjaarsnota 2025 heeft het kabinet besloten de financiële middelen die voor de Lelylijn gereserveerd waren te besteden aan andere bereikbaarheidsprojecten. Zo gaat een groot deel van het gereserveerde bedrag naar de aanleg van de Nedersaksenlijn. Bovendien komt € 100 miljoen extra beschikbaar voor de aanpak van de flessenhals op het spoor tussen Zwolle en Meppel. Hoewel de financiering van de Lelylijn meer onder druk komt te staan, gaan regio en Rijk ook in 2026 onverminderd door met het onderzoeken van de haalbaarheid van de Lelylijn.

Resultaten, activiteiten en prestatie-indicatoren

De resultaten geven aan wat we willen bereiken. De activiteiten geven aan wat we daarvoor doen. De prestatie-indicator(en) meten de voortgang van de resultaten. De opbouw is opgesteld aan de hand van de beleidsvelden vervoerswijzen, effect op de directe omgeving, slim en duurzaam.

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
Vervoerswijzen	
Toename van ruimte-efficiënte, schone en gezonde vervoerswijzen door groei van het aandeel voetgangers, fiets en openbaar vervoer en afname van het aandeel auto's zowel binnen gemeente Groningen als van en naar Groningen met als doel: herwinnen openbare ruimte, verminderen CO ₂ uitstoot en realiseren van een gezondere leefomgeving.	• Conform ons Uitvoeringsprogramma Lopen, Fietsen en Verkeersveiligheid werken we aan nieuwe voetpaden langs bijvoorbeeld de Leegeweg, tussen Buitenhof en het Stadspark en langs de Europaweg en het verbeteren en aantrekkelijker maken van looproutes naar scholen en wijkvoorzieningen; • Conform ons Uitvoeringsprogramma Lopen, Fietsen en Verkeersveiligheid gaan we verder met de aanleg van onze regionale doorfietsroutes (naar Leek, Assen, Zuidlaren en Harkstede), het verbeteren van bestaande fietsroutes (Jaagpad), de aanleg van ontbrekende schakels (fietspad Noordelijke Ringweg, fietspad BAT Niemeyer, fietsroute P+R Hoogkerk-Groningen Zuid en doortrekken Suikerzijderoute naar Hoogkerk), de aanleg van fietsstraten (Korreweg en Helperzoom Noord) en de realisatie van nieuwe fiets- en voetgangersbruggen (Eemskanaal en Oosterkade-Winschoterkade); • Met betrekking tot de Paddepoelsterbrug starten we de realisatiefase. Daarnaast werken we samen met Rijkswaterstaat aan de afronding van de aanbestedingsfase en de start van de realisatiefase van de Gerrit Krolbrug. Voor de busbaanbrug over het Van Starckenborghkanaal maken we afspraken met het Rijk over hoe we verder gaan met de mogelijke oplossingsrichtingen; • De werkzaamheden aan de ombouw van het Hoofdstation in het kader van Groningen Spoorzone gaan onverminderd door. Nadat de reizigerstunnel is geopend en de sporen met elkaar verbonden zijn, rijden regionale treinen door waardoor reizigers vanuit bijvoorbeeld

	Leeuwarden zonder overstap naar Groningen Europapark kunnen reizen. In 2026 zal het grootste deel van het Hoofdstation gereed zijn. Uitzondering is het oostelijke perronplein, want die kan pas worden voltooid nadat het nieuwe busstation inclusief busbuffer in gebruik is; • We starten met de realisatie van de Insnijding Emmaviaduct. Na realisatie hiervan kunnen bussen uit zuidelijke richting op een snelle en efficiënte wijze van en naar het nieuwe busstation aan de zuidzijde van het Hoofdstation rijden. Meteen na realisatie van de Insnijding Emmaviaduct starten we met de bouw van de fietstunnel Brailleweg op de huidige plek van de gelijkvloerse fiets- en voetgangersoversteek; • Op basis van de afspraken met het Rijk (voorjaar 2025) werken we mee aan vervolgonderzoeken naar de ruimtelijke inpassing en financieringsmogelijkheden voor de Lelylijn. Daarnaast blijven we betrokken bij de planuitwerking voor de aanleg van de Nedersaksenlijn, de verbetering van het spoor tussen Zwolle en Groningen en de vervolgstappen in de realisatie van de Wunderline; • We gaan aan de slag met de uitwerking van de Top 20 van maatregelen uit onze Routekaart Openbaar Vervoer 2025-2040, zoals het onderzoek naar een toekomstbestendige hoofdstructuur openbaar vervoer (schaalsprong), het verbeteren van de rijtijd en de betrouwbaarheid van de bus tussen Zuidhorn en Zernike Campus (N355) en tussen station Groningen Noord en Zernike Campus, het onderzoek naar de OV-propositie voor mensen met een laag inkomen (de Meedoen pas) en het verbeteren van het treinaanbod tussen Groningen, Assen en Zwolle); • Het wijkvervoer zien we als een belangrijke aanvulling op het openbaar vervoer. Samen met de verschillende wijkinitiatieven en de Werkgroep Toegankelijk Groningen werken we aan de doorontwikkeling van het wijkvervoer; • We investeren in het aantrekkelijker maken van onze P+R terreinen door het verbeteren van reizigersvoorzieningen, van informatieverstrekking, de uitstraling en de sociale veiligheid én het faciliteren van deelmobiliteit. Tevens stellen we een P+R Strategie 2040 op; • In wijken, buurten en dorpen realiseren we conform de landelijke huisstijl deelhub zoals opgenomen in ons Uitvoeringsprogramma Hubs. Met deze deelhub stimuleren we het gebruik van deelfietsen en -scooters en verminderen we de overlast van foutgestalde deeltweewielers; • ProRail rondt het onderzoek af naar de realiseerbaarheid en de kosten van het toekomstige station De Suikerzijde. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek besluiten Rijk, Provincie Groningen en Gemeente Groningen over de daadwerkelijke realisatie van dit station.
Bereikbaar houden van de economische kerngebieden van Groningen met onder meer de (vracht)auto	• De laatste hand wordt gelegd aan het project Aanpak Ring Zuid (ARZ). Het gaat dan om kleinschalige werkzaamheden op het onderliggende wegennet waarbij onder meer een aantal bushaltes wordt aangepast aan de nieuwe (langere) bussen en een nieuw voetpad langs de Europaweg wordt aangelegd;

	• We gaan verder met de uitwerking van de maatregelen die zijn opgenomen in de Ontwikkelagenda MIRT-onderzoek gebiedsgerichte ontsluiting Westflank Groningen zoals die is vastgesteld door Rijk, Provincie Groningen en Gemeente Groningen; • We werken verder aan de uitwerking van de plannen voor woningbouw, openbare ruimte en mobiliteitsverbindingen in de Oosterhamrikzone én met de financiering en planologische verankering van die plannen; • Ons Multimodaal Netwerk Kader Groningen (MNK) werken we uit in een regelstrategie en een regelontwerp voor verkeersmanagement. Zo maken we vroegtijdig de impact van ruimtelijke keuzes van gebiedsontwikkelingen op onze infrastructuur inzichtelijk, zodat we deze effectiever kunnen gebruiken.
De auto krijgt een minder dominante positie	• Conform ons Uitvoeringsprogramma Doorwaadbare Stad werken we verder aan de herinrichting en transformatie naar 30 km/uur. Wij verwachten in 2026 de fietsstraat Korreweg, Zaagmuldersweg, Dilgtweg, Lijzijde, Amkemaheerd, Friesestraatweg, De Savornin Lohmanlaan en Meerweg te hebben heringericht; • We werken aan het versneld invoeren van 30 km/uur op die wegen die zijn opgenomen in de lange termijn planning van het Uitvoeringsprogramma Doorwaadbare Stad (zie Collegebrief Beantwoording motie 'Bloembakken in de straat, snelheid eruit'). Het gaat hier specifiek om passende (tijdelijke) maatregelen die relatief weinig kosten; • Samen met de omgeving en andere geïnteresseerden werken we verder aan de planuitwerking voor een autoknip in de Eikenlaan (zie Collegebrief 'Uitkomsten Onderzoek naar Autoknip Eikenlaan'). Zo organiseren we bijeenkomsten voor omwonenden, gebruikers en andere belanghebbenden, stellen we een ontwerp op en starten we noodzakelijke procedures voor het controlesysteem van de toekomstige knip. Dit alles hebben we nodig om een goed besluit te kunnen nemen.

I: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. 'Vervoerswijzen'

Resultaten	Prestatie-indicator(en)
• Fietsvoorzieningen (infrastructuur en stallingen) zijn beschikbaar, veilig en van goede kwaliteit	• Tevredenheidscijfer voor fietsen in Groningen
• Openbaar vervoer rijdt zoveel mogelijk volgens dienstregeling	• Betrouwbaarheid van het openbaar vervoer in Groningen

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026
Vervoerswijzen					
Tevredenheidscijfer voor fietsen in Groningen	7,1	7,1	7,1	7,1	7,5
Betrouwbaarheid van het openbaar vervoer in Groningen	>65%	87,9%	89,7%	85-90%	85-90%

Effect op de directe omgeving	
Herwinnen van de openbare ruimte en zorgen voor voldoende goede fietsparkeervoorzieningen	- De nieuwe fietsenstallingen Herestraat (ruim 500 plekken) en Westerhaven (circa 1.200 plekken) zijn momenteel in ontwikkeling. We verwachten beide stallingen eind 2026/begin 2027 te kunnen openen; - Voor de fietsparkeerbehoefte in het westelijke deel van de binnenstad (Vismarkt, A-Kerkhof en Brugstraat) zetten we vol in op de vervolgstappen richting de realisatie van een in pandige of ondergrondse fietsenstalling. Ter plekke van de inmiddels gesloten Parkeergarage Haddingestraat willen we een tijdelijke bovengrondse fietsenstalling realiseren; - In de binnenstad blijven we fietsparkeervoorzieningen op straat verbeteren. Daarbij spelen we zoveel mogelijk in op de behoeftes van de binnenstads-bezoeker. Daarbij realiseren we fietsvakken, -rekken en pop-up stallingen; - Het gedrag van fietsers in de binnenstad proberen we zoveel mogelijk te sturen met de inzet van rode lopers en fietsstewards. Daarnaast informeren we fietsers via social media en campagnes onder de vlag van Groningen Fietsstad.
Herwinnen van de openbare ruimte door terugbrengen dominantie van geparkeerde auto's in het straatbeeld	- We evalueren het effect van de maatregelen uit het Pakket Parkeermaatregelen en waar nodig draaien we aan de knoppen van het betaald parkeren om ruimte vrij te spelen voor leefkwaliteit, klimaatadaptatie, lopen en fietsen én de beschikbare parkeerruimte zoveel mogelijk in te stellen voor bewoners en hun bezoek; - Conform het vastgestelde Pakket Parkeermaatregelen geven we uitvoering aan diverse parkeermaatregelen voor het parkeren in Haren; - De openbare ruimte wordt steeds schaarser. Daarom overwegen we nieuwe maatregelen te nemen die recht doen aan de verdeling van die schaarse openbare ruimte, waarbij rekening wordt gehouden met het voorkomen of het verlagen van parkeeroverlast; - Met de introductie van deelauto's, een vermindering van het eigen autobezit en de invoering van betaald parkeren zijn minder parkeerplaatsen nodig. Vanuit de parkeeropbrengsten zetten we daarom in op de aanleg van extra fietsrekken, fietsvlonders en meer groen. Dit doen we samen met bewoners en onze gebiedsteams.
Minder verkeersslachtoffers	- Conform ons Uitvoeringsprogramma Lopen, Fietsen en Verkeersveiligheid werken we aan concrete projecten die het aantal verkeersslachtoffers moet terugdringen. Voorbeelden van deze projecten zijn het verbeteren van fiets- en voetgangersoversteken op drukke autoroutes zoals de Professor Uilkensweg en het nemen van snelheidsremmende maatregelen in Onnen, Haren en de Oosterparkwijk; - We continueren onze integrale aanpak scholen waarmee we willen bereiken dat lopen of fietsen naar school weer naar de norm in onze gemeente wordt. Daarbij richten we ons op het verbeteren van schoolroutes, het creëren van een verkeersveilige schoolomgeving en het instellen van schoolstraten;

	Naast fysieke maatregelen die de verkeersveiligheid moeten verbeteren, blijft verkeerseducatie een belangrijk speerpunt binnen ons verkeersveiligheids-beleid. Dat doen we met campagnes, verkeerslessen en andere educatie activiteiten onder de vlag van Verkeerswijzer Groningen. We richten ons vooral op kinderen, jongvolwassenen en ouderen.
--	---

II: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. 'Effect op de directe omgeving'

Resultaten	Prestatie-indicator(en)
Op P+R terreinen zijn altijd voldoende parkeerplaatsen en stallingsplekken beschikbaar	Bezetting van de P+R terreinen in Groningen
Parkeergarages zijn beschikbaar, sociaal veilig en van goede kwaliteit	Tevredenheidscijfer parkeergarages Groningen
In principe geldt op alle wegen binnen de bebouwde kom een maximumsnelheid van 30 km/uur, tenzij er een reden is om een specifieke weg 50 km/uur te houden	Aantal kilometers 50 km/uur-weg gewijzigd in 30 km/uur

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026
Effect op de directe omgeving					
Bezetting van de P+R terreinen in Groningen:					
Autoparkeerplaatsen	54%	57%	62%	65%	70%
Fietsparkeervoorzieningen	83%	89%	96%	75%	65%
Tevredenheidscijfer parkeergarages Groningen	-	7,9	-	8,0	-
Totaal aantal kilometers 50 km/uur-weg gewijzigd in 30 km/uur sinds 2022	0	0,5	6,8	4	9,5

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:
Bezetting van de P+R terreinen in Groningen: Toelichting: De bezetting van de fietsparkeervoorzieningen ligt de komende jaren waarschijnlijk lager, omdat de komende periode extra stallingen gerealiseerd worden op een aantal P+R terreinen. Hierdoor daalt de gemiddelde bezettingsgraad.
Tevredenheidscijfer parkeergarages Groningen: Toelichting: De tevredenheid van de parkeergarages in Groningen wordt tweejaarlijks gemeten.

Slim en Duurzaam	
Vorrang geven aan innovatie en schone vormen van personen- en goederenvervoer	• We blijven publieke laadpalen onder het opdrachtenmodel plaatsen voor inwoners en bezoekers; • We stellen de nieuwe Visie Openbare Laadinfrastructuur vast voor de komende jaren. Deze visie geeft richting voor de realisatie van verschillende typen laadinfrastructuur binnen onze gemeente; • We gaan door met het begeleiden en (financieel) ondersteunen van bewonersgroepen die met elkaar auto's willen delen, zoals opgenomen in ons Uitvoeringsprogramma Deelmobiliteit, om het aantal privéauto's op straat te verminderen; • We zetten een volgende stap in de verdere verduurzaming van het openbaar busvervoer in de provincies Groningen en Drenthe. Zo worden de laatste 59 nieuwe elektrische bussen geleverd uit de in 2023 afgesloten businesscase zero emissie met Qbuzz. Daarmee komt het totaal aantal zero emissiebusen op 343 voertuigen; • We stimuleren bouwprojecten om (stapsgewijs) meer schone voertuigen in te zetten op weg naar zero emissie. In dit kader faciliteren we waar mogelijk met door de markt opgezette bouw hubs en laadinfra.
Sturen op verkeer (in plaats van faciliteren en geleiden)	• We transformeren onze verkeersmanagementaanpak naar een meer data-gedreven aanpak. De afgelopen jaren was onze aanpak vanwege de grootschalige werkzaamheden vooral gericht op het verminderen van de hinder. Nu ontstaat er meer ruimte voor het realiseren van de gewenste netwerkqualiteit voor voetganger, fietser, openbaar vervoer en autoverkeer zoals beschreven in ons Multimodaal Netwerk Kader Groningen; • We onderzoeken op locaties met nieuwe, intelligente verkeerslichten hoe de beleidsdoelen uit het Beleidsplan Verkeerslichten Groningen - met meer prioriteit voor lopen, fietsen en het openbaar vervoer - in de praktijk uitpakken. Op basis hiervan stellen we een uitvoeringsprogramma op voor de verdere uitrol van intelligente verkeerslichten in onze gemeente. Op de kruispunten Zonnelaan-Pleiadenlaan, Zonnelaan-Eikenlaan, Paterswoldseweg-Laan Corpus den Hoorn en Paterswoldseweg-Overwinningplein vervangen we de normale verkeerslichten door intelligente verkeerslichten.
Het op orde hebben van de datastromen	• We blijven werken aan de ontwikkeling en het op orde brengen van alle relevante mobiliteitsdata die het digitale verkeerssysteem een flinke boost gaat geven. Daarmee kunnen we zowel beleidsmatig als operationeel het verkeer in onze gemeente sturen en voldoen we aan de nieuwe Europese regelgeving omtrent het beschikbaar stellen van (realtime) verkeersdata; • We nemen deel aan het landelijke mobiliteitsprogramma Dutch Metropolitan Innovations (DMI). Samen met de gemeenten Amsterdam en Almere en techbedrijven werken we zo aan nieuwe instrumenten op het gebied van regie op de openbare ruimte.
Een leefbare en aantrekkelijke binnenstad door alleen nog maar schone voertuigen toe te staan	• Met behulp van ANPR-camera's handhaven we het venstertijdgebied én de zero-emissiezone voor bedrijfs- en vrachtauto's;

	We monitoren en evalueren de effecten van het venstertijdgebied op de leefbaarheid van de binnenstad.
--	---

III: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. 'Slim en Duurzaam'

Resultaten	Prestatie-indicator(en)
Een duurzaam openbaar vervoer met nul CO₂-uitstoot	CO₂-uitstoot per reizigerskilometer bus in gram per reizigerskilometer
Zoveel mogelijk emissievrij reizen door het aanbieden van voldoende openbare laadpalen	Aantal openbare laadpunten voor elektrische voertuigen
Minder reizen per auto tijdens de ochtend- en avondspits	Aantal spitsmijdingen per dag

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026
Slim en Duurzaam					
CO ₂ -uitstoot per reizigerskilometer bus in gram per reizigerskilometer	14,2	33,1	12,2	5	4
Aantal openbare laadpunten voor elektrische voertuigen					
Op straat en P+R	740	750	930	1.110	1.290
In gemeentelijke parkeergarages	68	91	112	115	122
Aantal spitsmijdingen per dag	5.473	-	2.282	-	1.250

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:
CO ₂ -uitstoot per reizigerskilometer bus in gram per reizigerskilometer:
Toelichting: Door de aanschaf van nieuwe, elektrische bussen neemt deze indicator af.
Aantal openbare laadpunten voor elektrische voertuigen:
Toelichting: Naast de openbare laadpunten voor elektrische voertuigen beschikken we in onze gemeente ook over een openbaar waterstof vulpunt, namelijk aan de Bornholmstraat.
Aantal spitsmijdingen per dag:
Toelichting: Groningen Bereikbaar zet zich namens ons in om het aantal autoverplaatsingen in de spits zoveel mogelijk te reduceren, bijvoorbeeld door het aanpassen van schoolroosters, aanvangstijden en het stimuleren van alternatieve vormen van vervoer.

Financiën

Financieel overzicht lasten en baten

01.2 Mobiliteit

Omschrijving	Rekening 2024	Actuele Begroting 2025	Primitieve begroting 2026	2027	2028	2029
(Bedragen x 1.000 euro)						

<i>Lasten</i>	43.665	48.318	49.828	52.500	53.816	55.226
<i>Baten</i>	37.457	35.396	41.830	43.284	44.049	44.923
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-6.208	-12.922	-7.998	-9.216	-9.767	-10.303
<i>Reserve mutaties</i>						
Totaal toevoegingen	6.360	0	4.000	4.000	4.000	4.000
Totaal onttrekkingen	4.361	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten na reservemutaties	-8.207	-12.922	-11.998	-13.216	-13.767	-14.303

Financiële toelichtingen begroting 2026

01.2 Mobiliteit

(Bedragen x 1.000 euro)	Lasten	Baten	Saldo
<i>Begroting 2026</i>	49.828	41.830	-7.998
<i>waarvan intensiveringen</i>	-5.000	0	-5.000
<i>Bestaand beleid</i>	54.828	41.830	-12.998
<i>Verschil vorig jaar</i>	6.510	6.434	76

Hieronder lichten we achtereenvolgens toe waar het geld vandaan komt en waar het naartoe gaat, welke extra middelen er beschikbaar worden gesteld en of daar extra dekking tegenover staat. Hierbij geven we op hoofdlijnen aan wat de verschillen zijn in beschikbare baten en lasten ten opzichte van de vorige begroting.

Waar gaat het geld voornamelijk naar toe (bestaand beleid), inclusief verklaring verschil ten opzichte van begroting 2025 op hoofdlijnen (schuin gedrukt):

1.2: Mobiliteit	Lasten	Baten
Parkeerbedrijf	26.400	35.100

De baten bestaan vooral uit staangelden, parkeertickets en abonnementen. De lasten bestaan vooral uit kapitaallasten, beheer- en onderhoudslasten, verzekeringen, belastingen en personele lasten.

Verschil t.o.v. 2025:

De toename van de baten met ca. 5,7 miljoen euro wordt door diverse factoren verklaard. De toename van 3,4 miljoen euro bij straatparkeren wordt vooral verklaard door tariefsaanpassingen en indexaties. De toename van de omzet uit parkeergarages met 1,9 miljoen euro wordt vooral verklaard door een hogere bezetting bij de parkeergarages (1,5 miljoen euro) waaronder de parkeergarage Forum (0,85 miljoen euro) en het in exploitatie nemen van de parkeergarage Martiniplaza (0,4 miljoen euro). De toename van de omzet uit laden met 0,35 miljoen euro wordt verklaard door uitbreiding van de laadcapaciteit en dito gebruik.

De toename van de lasten met ca. 5,2 miljoen euro wordt onder meer verklaard doordat we bij het opstellen van de begroting rekening hebben gehouden met een incidenteel hoger positief resultaat van 3,9 miljoen euro. Dit zorgt voor een lastentoeename van 3,9 miljoen euro.

De toename van de overige lasten met 1,3 miljoen euro wordt voor 0,6 miljoen euro verklaard door uitbreiding van het aantal laadpunten en een toegenomen gebruik van laadfaciliteiten. Door het in exploitatie nemen van de parkeergarage Martiniplaza stijgen de beheerskosten met 0,3 miljoen euro. Ook stijgen de lasten voor het

fietsparkeren met 0,2 miljoen euro vooral als gevolg van hogere kosten voor uitbestede werkzaamheden (beheer van de fietsenstallingen) en het in exploitatie nemen van de fietsenstalling C&A.

Parkeerhandhaving	5.000	6.000
Voor handhaving op betaald parkeren bedragen de begrote lasten ca. 4,2 miljoen euro. Voor handhaving op foutparkeren is dat ca. 0,8 miljoen euro. De baten bestaan uit begrote opbrengsten naheffingsaanslagen parkeren (6 miljoen euro). <i>Verschil t.o.v. 2025:</i> <i>We verwachten zowel hogere baten als lasten. Door uitbreiding van de tijden en gebieden waarin betaald parkeren geldt neemt de inzet van personeel voor handhaving toe. Dit leidt tot hogere lasten van ca. 1 miljoen euro. De baten nemen evenredig toe doordat het aantal naheffingsaanslagen ook stijgt.</i>		
Intensiveringsmiddelen mobiliteit	5.280	
We zetten deze middelen o.m. in voor (verkeers)beleidsvorming en daaruit voortvloeiende projecten, het verrichten van studies en (plan)onderzoek, deelname aan experimenten en ontwikkelingen, cofinanciering van subsidies en het uitvoeren van maatregelen. Een belangrijk deel van deze middelen dient ter dekking van de kapitaallasten van projecten.		
Uitvoeringsprogramma's mobiliteitsvisie	1.500	
Aan het uitvoeren van de Mobiliteitsvisie zit een forse financiële opgave waarvoor in het coalitieakkoord structureel middelen beschikbaar zijn gesteld.		
Stallingen centrum	500	
Voor de realisatie van fietsenstallingen aan de west- en zuidzijde van de stad zijn vanuit het coalitieakkoord middelen beschikbaar gesteld.		
SIF-middelen voor projecten		
Binnenstadsprogramma	2.060	
Stationsgebied	988	
Ringsparen	454	
Oosterhamrikzone	250	
Kapitaallasten	6.100	
Personele inzet programma Mobiliteit	3.100	
Klimaatakkoord	490	490
Begrote middelen vanuit de regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat en energiebeleid (CDOKE) in te zetten voor de sector mobiliteit.		

Waar zetten we dit jaar extra geld voor in (intensiveringen) en waar hebben we extra dekkingsbronnen binnen dit deelprogramma:

1.2	Intensiveringen en dekkingsbronnen 2026	Intensivering	I/S	Dekking
D3.	Resultaat parkeerbedrijf		S	1.000
	Resultaat parkeerbedrijf		I	4.000
	Reserve Mobiliteitsfonds*	4.000	I	

*Ad. *: Dit fonds wordt gevormd uit de verwachte resultaten van het parkeerbedrijf. Het fonds dient ter dekking van grote opgaven op het gebied van fietsparkeren en parkeergarages.*

De nummering komt overeen met de nummering in het [Financieel meerjarenbeeld](#), hier staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven.

Deelprogramma 1.3: Wonen

In de gemeente Groningen is het prettig wonen, studeren, werken en recreëren. Deze unieke combinatie zorgt ervoor dat steeds meer mensen in en rondom de stad Groningen willen wonen. De recentste bevolkingsprognose laat zien dat we tot 2040 richting de 270.000 inwoners groeien.

In combinatie met de meer algemene (landelijke) druk op de woningmarkt, zorgt dit voor een gespannen situatie op de woningmarkt in de gemeente Groningen. Het is dan ook zaak om de komende jaren duizenden woningen bij te bouwen. Hierbij dient een fors aandeel beschikbaar te komen voor sociale huur en het middensegment (zowel koop als huur). We beogen het toevoegen van circa 1.200 woningen per jaar. Deze woningen moeten door middel van gemeentelijke grondexploitaties en gebiedsontwikkelingen (BV's) worden gerealiseerd, maar ook door realisatie op gronden van corporaties en marktpartijen.

Daarnaast zetten we in op een betere benutting van de bestaande woningvoorraad. Dit doen we momenteel al via (pilot) hospitaverhuur. In het kader van het nieuwe woonbeleid heroverwegen we bovendien de regelgeving rondom splitsen, optoppen en transformatie.

De basis voor de woningbouwopgave zijn de omgevingsvisie '[Levende Ruimte](#)' en de '[Woonvisie, een thuis voor iedereen](#)'. Deze woonvisie heeft als looptijd 2020-2025. We verwachten begin 2026 nieuw woonbeleid te kunnen vaststellen.

De belangrijkste opgave in ons woonbeleid is het bouwen van voldoende en betaalbare woningen. Dit is in lijn met het beleid van het Rijk dat steeds meer regie en sturing pakt in de realisatie van voldoende betaalbare woningen.

In het deelprogramma Wonen staat centraal dat we iedereen die in onze gemeente wil (blijven) wonen een plek bieden. We zetten in op voldoende kwalitatief goede en betaalbare woningen in een goede en toekomstbestendige woonomgeving. Wij bouwen als gemeente zelf geen woningen. Daarom sturen wij met wetgeving en beleid op onze doelstellingen en maken wij afspraken met ontwikkelaars en corporaties over hoe we onze ambities willen realiseren.

Doelen Deelprogramma 1.3: Wonen

Het programma Wonen heeft de volgende doelen (bron: Woonvisie):

1. We willen een ongedeelde gemeente zijn, waarbij iedereen een plek kan vinden;
2. We willen dat voldoende en betaalbare woningen worden gerealiseerd en behouden blijven;
3. We hebben extra aandacht voor de woonbehoeften van ouderen, kwetsbare groepen en groepen met een alternatieve woonwens;
4. We bouwen woningen met aandacht voor kwaliteit van de woon- en leefomgeving;
5. We willen dat woningen duurzaam en zo mogelijk biobased en circulair worden gerealiseerd in een klimaatbestendige woonomgeving.

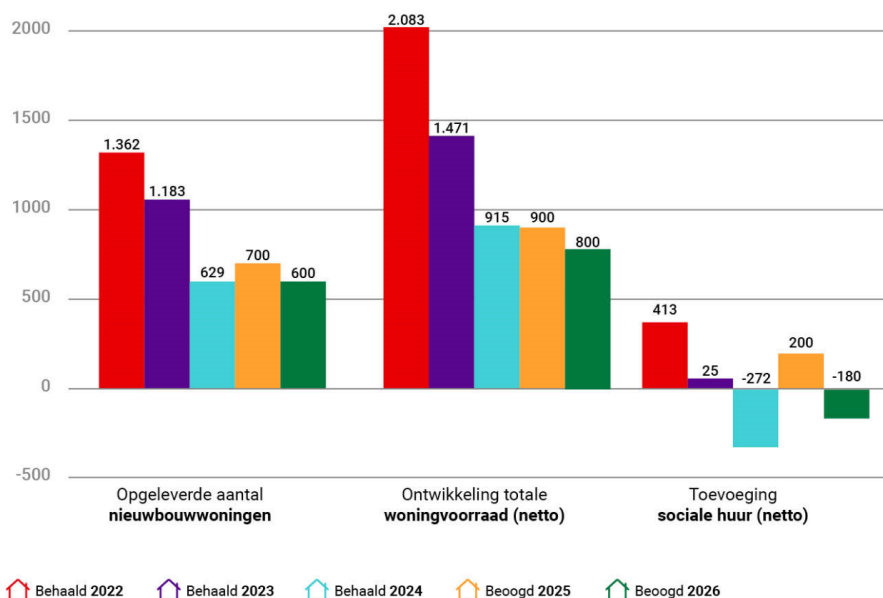
Effectindicator(en)

Met de volgende effectindicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

Effectindicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
Zoektijden sociale huurwoning	2,8 jaar	2,9 jaar	3,1 jaar	2,5	<3,1	
Percentage huishoudens tevreden over de prijs-kwaliteitsverhouding van de woning (incl. g/w/e)	60%	-	62%	-	65%	
Tevredenheidscijfer kwaliteit woning	7,5	-	7,5	-	7,7	
Gemiddelde energie-index woningen	1,40	1,40	-	1,25	*	

* Deze indicator kunnen we niet goed vullen, we zijn bezig met nieuw woonbeleid en zijn voornemens de indicatoren in de P&C cyclus in dat kader te herzien en waar nodig te vervangen

Effectindicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
Opgeleverde aantal nieuwbouwwoningen	1.362	1.183	629	700	600	
Ontwikkeling totale woningvoorraad (netto)	2.083	1.471	915	900	800	
Netto toevoeging sociale huur	413	25	-272	200	-180	

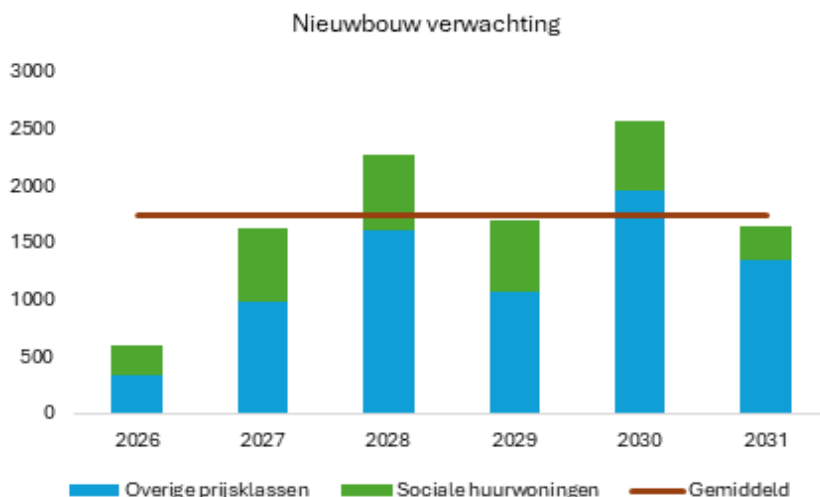
Toelichting

Voldoende en betaalbare woningen realiseren en behouden zijn belangrijke ambities van de gemeente. Voldoende aanbod hangt samen met het realiseren van nieuwe woningen. In 2026 verwachten we de oplevering van 600 nieuwbouwwoningen. Door transformatie en splitsing verwachten we dat de netto ontwikkeling van de woningvoorraad op 800 woningen uitkomt. We baseren de nieuwbouwcijfers op de woningbouwplanning deze cijfers vallen in 2026 lager uit dan gewenst. Deze cijfers laten altijd fluctuaties zien. Doordat projecten

verschuiven en net in een ander jaar vallen, kan dit grote effecten hebben in de cijfers. We verwachten dat de aantallen na 2026 zullen stijgen, want meer en meer komen de grote gebiedsontwikkelingen 'los'.

Als we naar de langjarige ontwikkeling kijken verwachten we voor de periode 2026 tot en met 2031 een realisatie van gemiddeld 1.750 nieuwbouwwoningen per jaar. Samen met de gemiddelde ontwikkeling in de bestaande voorraad komen we daarmee op ruim 2.000 woningen per jaar netto toevoeging vanaf 2026. Met deze langjarige cijfers voldoen we aan de behoefte van 1.500 woningen per jaar, zoals beschreven in de huidige Woonvisie.

Onderstaande grafiek laat zien hoezeer de cijfers kunnen wisselen per jaar. De netto ontwikkeling van de sociale huurvoorraad van corporaties neemt naar verwachting af in 2026. Dit is een combinatie van nieuwbouw, sloop en verkoop. De nieuwbouw van corporaties wordt doorgaans vooraf gegaan door sloop. Dit betekent echter wel dat er eerst een afname van het aantal woningen is, waarna er een toename volgt. Het aantal nieuwbouw sociale huurwoningen in de woningbouwplanning laat, net als de planning als geheel, een toename zien na 2026. De sociale huurwoningen van woningcorporaties zijn een belangrijk onderdeel van het aanbod betaalbare woningen. De afgelopen jaren zien we een toename van de zoektijden voor deze woningen. Voor 2026 beogen we een afname van deze zoektijden, echter verwachten we ook een afname van de voorraad van sociale huurwoningen waardoor een kortere zoektijd onwaarschijnlijk lijkt. Desalniettemin blijven we ons inzetten voor kortere zoektijden en voor voldoende sociale huurwoningen.

(Effect)Indicator en (eventueel) nadere toelichting:

Tevredenheidscijfer kwaliteit woning

Toelichting: De indicator tevredenheid over de kwaliteit van de woning is gebaseerd op de enquête leefbaarheid en veiligheid van OIS Groningen, deze indicatoren worden eens in de twee jaar onderzocht, voor de jaren waarin dit niet gedaan wordt is daarom geen getal opgenomen.

Relevante beleidsnota's

Stimuleren woningmarkt

[Woonvisie Groningen - een thuis voor iedereen \(2020\)](#)

[Meerjarenprogramma's Stadsontwikkelingen 2023-2026](#)

[Strategische Woningbouw Programmering \(2024\)](#)

Doelgroepen

[Woonzorgvisie \(2022\)](#)

[Uitvoeringsagenda wonen, samenleving en zorg 2023-2030](#)

Kwaliteit en duurzaamheid

[Routekaart CO2 neutraal \(2018\)](#)

[Aanpak naar CO2 neutraal en aardgasvrij \(2022\)](#)

[Uitvoeringsagenda Circulaire Economie \(2024\)](#)

Overig wonen

[Erfgoednota \(2017\)](#)

[Provinciale omgevingsverordening](#)

[Woondeal \(2022\)](#)

[Omgevingsvisie Levende Ruimte \(2022\)](#)

Relevante ontwikkelingen

Stimuleren en reguleren Woningmarkt

Zoals beschreven hebben we een flinke bouwopgave voor verschillende woningbouwsegmenten (grondgebonden, appartement) en categorieën (koop, huur, sociale huur), zodat we alle doelgroepen kunnen bedienen. Het overgrote deel van deze woningen komt op de locaties Suikerzijde, De Nieuwe Held, Stadshavens, Reitdiepswaard en Meerstad. Ook op andere plekken in de stad en in de dorpen worden woningen toegevoegd. We hebben aandacht voor een eerlijke en evenwichtige verdeling van de sociale huurwoningen. Hiervoor hebben we afspraken met corporaties over de woonruimteverdeling.

Socialer bouwen en wonen

Meer dan voorheen zetten wij in op sociale huur en betaalbare koop. Conform het coalitieakkoord en vanuit de Woondeals met het Rijk wordt volkshuisvesting weer gezien als een kerntaak van de overheid.

We werken aan het verhogen van het aandeel sociale huur in ontwikkelgebieden als Suikerzijde en Meerstad. Ook zijn we bezig met het herprogrammeren van nieuwbouwprojecten, waarbij geplande (middel)dure huurwoningen omgezet kunnen worden naar betaalbare koopwoningen. Dit sluit aan op de Strategische Woningbouwprogrammering, waarin het uitgangspunt 30% sociaal, 40% midden en 30% duur is.

Woningbouw in de dorpen

Ook in de dorpen is er behoefte aan meer (betaalbare) woonruimte. Dit is goed voor de leefbaarheid en de instandhouding van voorzieningen. We zetten het traject voor het ontwikkelprogramma woningbouw in de kleine kernen voort. Met de ontwikkelprogramma's geven we duidelijke kaders voor wooninitiatieven, passend bij de vraag, schaalgrootte en uitstraling van een dorp. In Thesinge geven we vervolg aan het ontwikkelprogramma door herontwikkeling van twee locaties. Daarnaast zetten we in verschillende dorpen de woningbouwprojecten voort, waaronder Ten Boer en Woltersum.

Wijkvernieuwing

Wonen in een goede, betaalbare woning met fijne burens in een aantrekkelijke woonomgeving is een randvoorwaarde voor een gezond en gelukkig leven. In Groningen zijn echter grote leefbaarheidsverschillen tussen wijken door een stapeling van problematieken. Daarom krijgen bepaalde wijken meer aandacht voor een gelijkere en leefbaardere Groningen. Dit doen we door middel van Groninger wijkvernieuwing en het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid: een aanpak waarbij onderwijs, wonen, werk, meedoen en veiligheid integraal wordt uitgevoerd door verschillende partijen, inclusief de bewoners. Programma Wonen levert hier een actieve bijdrage aan door het creëren van een gevarieerder woningaanbod, en in te zetten op een kwaliteitsimpuls van de bestaande woningen en woonomgeving. We willen gemengde wijken op basis van 'de

ongedeelde gemeente', maar wel met behoud van elke wijk zijn eigen karakter. We hebben per wijkvernieuwingswijk een woonanalyse en ambitie opgesteld. Deze stukken geven richting aan waar we naar toe willen met elkaar in de wijk en legt een goede basis voor de gesprekken in projecten. Dit doen we in gezamenlijkheid met alle betrokken stakeholders, corporaties en bewoners, zodat we met elkaar dezelfde kant op kijken wat betreft het woonprogramma in de wijkvernieuwingswijken, want samen maken we de wijk.

Doelgroepen

Veel verschillende groepen mensen hebben moeite met het vinden van een woning. Toch focussen we ons vanuit ons beleid op een aantal specifieke doelgroepen, namelijk: (zorgbehoevende) ouderen en kwetsbare inwoners. In de Woonzorgvisie en bijbehorende uitvoeringsagenda gaan we hier verder op in.

Ook hebben we aandacht voor groepen die anders (willen) wonen. Te denken valt aan stadsnomaden en woonwagenbewoners, maar ook aan hen die de ontwikkeling en/of het beheer van hun woning anders willen inrichten (wooncoöperaties, collectief wonen, etc.). Via het steunpunt wooncoöperaties helpen we mensen hierbij. Deze alternatieve vormen van woningontwikkeling kunnen zorgen voor een duurzame toevoeging van betaalbare woningen. Daarnaast blijven jongeren en (internationale) studenten een belangrijke doelgroep in de stad. Ook houden we aandacht voor het positief verbinden van studenten en niet-studenten door de subsidiemogelijkheid 'Leven in stad'. Deze subsidie is bedoeld voor ondersteuning van evenementen gericht op de verbinding tussen beide doelgroepen.

Kwaliteit en duurzaamheid

Bouwen in Groningen betekent bouwen voor de langere termijn, met aandacht voor diversiteit, kwaliteit en duurzaamheid. We streven naar klimaatbestendige woningen in een fijne en groene woonomgeving.

Nieuwbouwwoningen zijn van Rijksweg aardgasvrij. Om in 2035 CO₂-neutraal te zijn alle nieuwbouwwoningen aardgasvrij en ligt ook in de bestaande woningvoorraad een grote opgave. De opgave is om de gebouwde omgeving te verduurzamen en aardgasvrij te maken middels de wijkenergieaanpak. Er ligt hier een directe relatie met de programma's Energie en Leefkwaliteit waar deze opgaven nader worden uitgewerkt.

Biobased en circulair bouwen

Naast de doelstellingen voor het reduceren van de primaire energievraag van woningen heeft gemeente Groningen ook hoge ambities op het gebied van duurzame bouwmaterialen. Grondstoffen zijn niet meer onuitputtelijk en dit vraagt om een nieuwe manier van bouwen. Een gebouw is circulair als bij de bouwen het beheer, de bouwmaterialen in een gesloten kringloop worden gehouden. Zonder schadelijke emissies naar lucht, water en bodem. Er zijn al een aantal projecten in gang gezet en samen met ontwikkelaars en corporaties wordt ervaring opgedaan met verschillende manieren van circulair bouwen. Als het gaat over materiaalgebruik kijken we steeds meer naar biobased materialen. Biobased materialen zijn bouwmaterialen die gemaakt zijn van natuurlijke, hernieuwbare grondstoffen zoals hout, hennep, stro, vlas. Ze slaan CO₂ op tijdens de groei en zijn vaak herbruikbaar. In de bouw worden ze (onder andere) gebruikt voor isolatie, gevelbekleding, plaatmateriaal en constructieve opstellingen. Biobased materialen zijn een duurzaam alternatief voor traditionele (abiotische) materialen zoals beton, kunststof, isolatiemateriaal die vaak veel CO₂ uitstoten bij productie. Vooral in de na-isolatieopgave van bestaande woningen geven we invulling aan de doelstellingen om meer biobased te werken. Zo vragen we biobased materialen uit in eigen projecten en zijn we met woningcorporaties in gesprek over de toepassing van biobased materialen. Tevens brengen we de biobased bouwmaterialen en de (on)mogelijkheden er van onder de aandacht bij onze bewoners wanneer zij gebruik gaan maken van de isolatieaanpak (maatregel 29) van Nij Begun. Dit doen we in samenwerking met de Provincie Groningen, NCG, Building, Hanze, Economische Agenda, Vereniging Circulair Groningen Drenthe en Building Balance.

Overig wonen

Binnen het programma Wonen worden vele reguliere taken en activiteiten uitgevoerd, die niet rechtstreeks aan een van de beleidsvelden of deelprogramma's kunnen worden toebedeeld, maar wel een plek in de begroting moeten krijgen. Daarnaast verantwoorden wij de financiële middelen van het duurzaamheidsprogramma,

inhoudelijk toegelicht in Paragraaf 2: [Klimaat](#) en de wijkvernieuwing, inhoudelijk toegelicht Paragraaf 1: [Wijkontwikkeling en wijkvernieuwing](#).

Resultaten, activiteiten en prestatie-indicatoren

De resultaten geven aan wat we willen bereiken. De activiteiten geven aan wat we daarvoor doen. De prestatie-indicator(en) meten de voortgang van de resultaten. De opbouw is opgesteld aan de hand van de beleidsvelden stimuleren woningmarkt, doelgroepen en kwaliteit en duurzaamheid.

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
--	--

Stimuleren woningmarkt	
Toevoegen van voldoende woningen (gemiddeld 1.500 per jaar tot en met 2030).	Er worden in 2026 naar verwachting circa 600 nieuwbouwwoningen toegevoegd. Dit is minder dan gemiddeld per jaar. Door de sterk gestegen bouwkosten en een onzekere markt worden projecten aangepast en/of uitgesteld door ontwikkelaars. We zoeken met marktpartijen en corporaties naar instrumenten om de woningbouw op gang te houden. Dit doen we onder andere via de Boumakring en via de Versnellingstafel.
Meer grip op de woningmarkt	We werken aan een divers woningaanbod en meer grip op de woningmarkt. We blijven de woningbouwontwikkelingen en ons beleid voor het beter benutten van de bestaande voorraad monitoren. Vanuit het Steunpunt Huren helpen we huurders met o.a. juridisch advies om hun positie te versterken. Ook in 2026 gaan we door met het maken en implementeren van de dorpsvisies. In het nog vast te stellen nieuwe woonbeleid, Volkshuisvestingsplan, blijft grip op de woningmarkt van belang.
Toevoegen van netto gemiddeld 200 - 240 sociale huurwoningen.	Zoals beschreven halen we deze doelstelling in 2026 tot onze spijt niet. Door samenloop van omstandigheden in de wijkvernieuwingsprojecten van verschillende van onze bouwpartners, worden er in 2026 meer woningen door verkoop of sloop aan de woningvoorraad onttrokken dan er nieuw worden gebouwd. Zoals het zich nu aan laat zien is dit alleen in 2026 het geval. Des te meer sturen we bij private ontwikkelingen op het toevoegen van sociale- en middenhuurwoningen, op locaties waar dit mogelijk en wenselijk is.

Doelgroepen	
Voldoende woningen voor (zorgbehoevende) ouderen en kwetsbare groepen.	Vanuit het uitvoeringsprogramma Wonen en Zorg werken we ook in 2026 aan de volgende thema's en bijbehorende acties: 1. Voldoende, aantrekkelijk en divers aanbod aan woningen in gemengde woonwijken; 2. Sociale basis, (informele) ondersteuning en zorg aan huis;

	3. Samenwerking met ketenpartners en communicatie met inwoners. Het uitvoeringsprogramma is in 2025 herijkt en wordt in 2026 voortgezet.
Voldoende huisvesting voor (internationale) studenten en jongeren.	Voor de piekopvang zijn er in 2024 extra studentenwoningen gebouwd. De ervaring van de zomer van 2025 is goed, in ovember 2025 wordt de huidige situatie specifiekere geevalueerd. Voor de lange termijn huisvesting werken we aan het Wonen op de Zernike Campus. Voor de realisatie van de permanente woningbouw werd de vastgestelde intentieovereenkomst in 2025 vertaald naar een ruimtelijk kader. In 2025 en 2026 werken we aan de realisatie van permanente woningbouw op deelgebieden van Zernike Campus Groningen, <i>hotspot studenten</i> en <i>hotspot sport</i>.

Kwaliteit en duurzaamheid	
We willen duurzame, energie-neutrale woningen	Deze algemene doelstelling maken we in 2026 een stuk concreter. Samen met Stadsingenieurs en het Vastgoedbedrijf werken we aan éénduidig integraal beleid voor netbewust, biobased en circulair bouwen met behulp van de handreikingen van Het Nieuwe Normaal. Daar waar mogelijk passen we de handreikingen ook al toe voor de eerste uitvoeringsprojecten. We zetten ons in voor het verzilveren van de financiële mogelijkheden van Nij Begun en de Economische Agenda ter stimulering van biobased isolatiematerialen voor zowel nieuwbouw als bestaande woningen. Tenslotte maakt biobased- en circulair bouwen deel uit van de prestatieafspraken met woningcorporaties en werken we samen met de markt vanuit Interreg Circular Trust Building, Vereniging Circulair Groningen Drenthe, Boumakring, Building Balance en anderen om deze toekomstbestendig manier van bouwen betaalbaar te realiseren.

Prestatie-indicatoren

Bij deelprogramma 1.3 Wonen hebben we geen prestatie-indicatoren opgenomen. In het Volkshuisvestingsplan, wat in 2026 moet worden vastgesteld, nemen we wel prestatie-indicatoren op.

Financiën

Financieel overzicht lasten en baten

01.3 Wonen

Omschrijving (Bedragen x 1.000 euro)	Rekening 2024	Actuele Begroting 2025	Primitieve begroting 2026	2027	2028	2029
<i>Lasten</i>	49.939	43.317	46.678	46.313	46.848	48.190
<i>Baten</i>	31.078	26.592	30.817	29.662	29.847	29.804

Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-18.861	-16.725	-15.861	-16.652	-17.000	-18.386
<i>Reserve mutaties</i>						
Totaal toevoegingen	4.550	1.088	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen	2.553	947	32	32	32	0
Saldo van baten en lasten na reservemutaties	-20.858	-16.866	-15.829	-16.619	-16.969	-18.386

Financiële toelichtingen begroting 2026

01.3 Wonen

(Bedragen x 1.000 euro)	Lasten	Baten	Saldo
<i>Begroting 2026</i>	46.678	30.817	-15.861
<i>waarvan intensiveringen</i>	540	0	540
<i>Bestaand beleid</i>	46.138	30.817	-15.321
<i>Vershil vorig jaar</i>	2.821	4.225	-1.404

Hieronder lichten we achtereenvolgens toe waar het geld vandaan komt en waar het naartoe gaat, welke extra middelen er beschikbaar worden gesteld en of daar extra dekking tegenover staat. Hierbij geven we op hoofdlijnen aan wat de verschillen zijn in beschikbare baten en lasten ten opzichte van de vorige begroting.

Waar gaat het geld voornamelijk naar toe (bestaand beleid), inclusief verklaring verschil ten opzichte van begroting 2025 op hoofdlijnen (schuin gedrukt):

1.3: Wonen	Lasten	Baten
Intensiveringsmiddelen Wonen	1.775	
Beschikbare reguliere intensiveringsmiddelen voor het programma Wonen.		
Meer betaalbare woningen	1.200	
Beschikbare middelen voor de uitvoering van het initiatiefvoorstel 2.500 betaalbare woningen extra in de gemeente Groningen. Dit betreft zowel sociale huur als betaalbare koopwoningen.		
<i>Vershil t.o.v. 2025:</i>		
<i>Ten opzichte van de vorige begroting is 300 duizend euro aanvullend beschikbaar.</i>		
Goed verhuurderschap	1.250	500
Voor het tegengaan van ongewenste effecten op de woningmarkt in Groningen hebben we hier 0,5 miljoen euro begroot. De dekking van deze kosten bestaat uit geraamde opbrengsten van bestuurlijke boetes (0,5 miljoen euro). Daarnaast zijn hier middelen begroot voor de uitvoering van de Wet goed verhuurderschap (0,4 miljoen euro) en de Wet betaalbare huur (0,4 miljoen euro). Voor meer informatie hierover verwijzen wij naar de website van de gemeente Groningen .		
Personele inzet programma Wonen	4.600	
Kapitaallasten Stadshavens	2.129	
Voor de structurele dekking van de kapitaallasten gebiedsontwikkeling Stadshavens zijn hier middelen begroot.		
Overig wonen	1.700	200
Diverse budgetten, waaronder middelen voor de bedrijfsvoering van het programma Wonen.		
Intensiveringsmiddelen Energie	2.275	

Deze middelen zetten we in voor de onderdelen Groningen Geeft Energie, Gebouwde Omgeving en Hernieuwbare energie- en energieoplossingen.

Verschil t.o.v. 2025:

In de vorige begroting is voor het programma Energie een incidenteel werkbudget van 3 miljoen euro beschikbaar gesteld. Daarnaast rekenen we ca. 0,6 miljoen euro bedrijfsvoeringslasten niet meer toe aan dit programma maar brengen we deze ten laste van de subsidies. Per saldo leidt dit tot lagere lasten van ca. 2,4 miljoen euro in deze begroting.

Diverse subsidies programma Energie	12.000	11.700
Met name zijn hier middelen begroot middelen vanuit de regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat en energiebeleid (CDOKE) voor de uitvoering van het Klimaatakkoord (7,6 miljoen euro).		
Overige begrote geldstromen:		
• Bijdrage Proeftuin Aardgasvrij wijken: de Wijert (0,5 miljoen euro); • Volkshuisvestingsfonds, middelen bestemd voor het isoleren van woningen van particuliere eigenaren (1,7 miljoen euro); • Aanpak energiearmoede (1 miljoen euro); • Lokale aanpak isolatie, voor de isolatie van koopwoningen (0,9 miljoen euro); • Subsidie voor woningisolatie, maatregel 29 van Nij Begun (0,3 miljoen euro).		
<i>Verschil t.o.v. 2025:</i>		
<i>Het belangrijkste verschil betreft de in deze begroting opgenomen middelen voor de planfinanciering vanuit de regeling CDOKE. Deze middelen zetten we onder meer in voor het aardgasvrij maken van aangewezen wijken in de gemeente Groningen. Dit leidt tot zowel tot hogere lasten als baten van ca. 4 miljoen euro in deze begroting.</i>		
Leges omgevingsvergunning	10.500	17.900
In dit deelprogramma zijn ook de lasten en baten in verband met het verlenen van een omgevingsvergunning begroot. Voor onder meer personele inzet en kosten van ICT-applicaties hebben we hier middelen begroot.		
<i>Verschil t.o.v. 2025:</i>		
<i>De legesopbrengsten stijgen in totaal met ca. 0,7 miljoen euro, met name door indexatie als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen.</i>		
Omgevingswet en omgevingsvisie	1.900	
Structurele middelen voor de implementatie van de Omgevingswet en de ontwikkeling van een omgevingsvisie/-plan.		
Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH)	2.100	
Dit betreft met name personele inzet voor vergunningverlening, toezicht en handhaving.		
Plankosten Stedelijk Investeringsfonds	1.475	
Verduurzaming maatschappelijk vastgoed	1.300	
Bijzondere woonvormen	500	300
Dit gaat onder meer om woonwagenlocaties, woonschepen, nomaden en incidenteel ook andere vormen van bijzonder wonen (krakers, vluchtelingen, etc.). De medewerkers worden op verschillende gebieden ingezet voor o.a. advies. Daardoor kunnen de salariskosten van de medewerkers en de diverse overige kosten niet volledig worden doorberekend in de huur.		

Waar zetten we dit jaar extra geld voor in (intensiveringen) en waar hebben we extra dekkingsbronnen binnen dit deelprogramma:

1.3	Intensiveringen en dekkingsbronnen 2026	Intensivering	I/S	Dekking
5.	Toezichthouder BAG meldingen	50	I	
6.	Cofinanciering Volkshuisvestingsfonds	490	I	
7.	Organisatiekosten Energiebedrijf Groningen	201	I	
7.	Organisatiekosten Stadsontwikkeling / programma energie		I	201

De nummering komt overeen met de nummering in het [Financieel meerjarenbeeld](#), hier staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven.

Programma 2: Leefomgeving en Veiligheid

Het programma Leefomgeving en Veiligheid richt zich op aangename, geborgen en veilige buurten en dorpen. Daar waar het goed toeven is doordat burens prettig met elkaar samenleven en geen overlast veroorzaken, inwoners gezond zijn en niet in aanraking komen met onveilige en ongewenste situaties. Maar ook waar architectuur, inrichting van de openbare ruimte en het onderhoud zorgen voor een buurt en dorp waar het fijn wonen, werken en verblijven is.

We zetten in op een buitenruimte met verblijfskwaliteit door goede inrichting en beheer. Inwoners zetten zich hier in steeds grotere mate voor in door mee te helpen in het maken van een mooiere buurt en het onderhouden ervan. Door dit zoveel mogelijk in gezamenlijkheid te doen, worden sociale structuren sterker en dit vergroot de betrokkenheid bij de buurt. Met deze bijdrage van inwoners en ondernemers zetten we alles op alles om in 2050 een klimaatbestendige gemeente te zijn waarin hittestress en wateroverlast zijn teruggedrongen.

De gevolgen van klimaatverandering raken ook de biodiversiteit. Klimaatverandering, verandering van landgebruik en versnippering van leefgebieden van planten en dieren zijn belangrijke oorzaken. Al decennia neemt wereldwijd de biodiversiteit af. Dat merken we ook in onze leefomgeving. Met andere beheersmaatregelen versterken we de biodiversiteit. De GES (gemeentelijke ecologische structuur) is onze kraamkamer en zorgt voor een robuust netwerk waarbinnen planten en dieren kunnen verblijven en verplaatsen.

Al deze aspecten dragen bij aan de leefkwaliteit zoals deze door inwoners wordt ervaren. Daarin speelt ook het niveau van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte een belangrijke rol. Met het regulier en groot onderhoud (onderhoud van wegen, openbare verlichting, bruggen, groen en speelplekken, waar nodig vervangen van versleten voorzieningen) waarborgen we een goed en veilig gebruik van voorzieningen in de openbare ruimte en zorgen we ervoor dat de vastgestelde beheerniveaus worden behaald. Maar beheer biedt ook veel kansen om bij te dragen aan de belangrijke maatschappelijke en gemeentelijke opgaven. We hebben daarom een nieuwe beheerstrategie ontwikkeld: 'Sturen op Waarden in Groningen' (SWING) waarmee we invulling geven aan waardengestuurd beheer.

Beheer waarmee bijvoorbeeld de biodiversiteit wordt versterkt, minder fossiele brandstoffen en energie worden gebruikt, dierenwelzijn goed wordt geborgd en de inrichting van de openbare ruimte groener, gezonder en klimaatbestendiger wordt.

Het klimaatbestendig maken van de leefomgeving is een belangrijk onderdeel. Bijdragen aan het oplossen van urgente wateroverlastsituaties is ook een belangrijk aandachtspunt.

Vanuit het Programma water en riolering zetten we, naast de instandhouding van een doelmatig (afval)watersysteem, nadrukkelijk in op maatregelen waarmee we de openbare ruimte aanpassen aan het veranderende klimaat.

Het landelijk gebied in de gemeente Groningen is een gebied waar wordt gewoond en gewerkt. Tevens is het een groot uitloopgebied voor de dorpen en de stad Groningen en een belangrijk leefgebied voor verschillende planten- en diersoorten. In het landelijk gebied komen veel opgaven samen, zoals het verbeteren van de biodiversiteit, het zorgen voor een duurzame drinkwatervoorziening en een goede kwaliteit van oppervlakte- en grondwater. We koesteren en versterken de rijke contrasten in het landschap en werken samen met onze stakeholders aan een duurzaam, leefbaar en toekomstbestendig landschap met een passend landgebruik.

Het programma Leefomgeving en Veiligheid richt zich ook op een verantwoord gebruik van de schaarse grondstoffenstromen die in Groningen vrij komen. Wij analyseren stelselmatig de hele grondstoffenstromenketen en richten onze inspanningen op die plekken waar ze het meeste rendement opleveren. Inwoners, lokale partijen, kennisinstellingen en bedrijven hebben een belangrijke rol bij het realiseren van de doelen. We focussen op facilitering, communicatie en dialoog zodat in gezamenlijkheid wordt bijgedragen aan het bevorderen van een circulaire economie. Daarnaast zetten we aanbestedingen in om hergebruik te

stimuleren. We denken dat dit kan leiden tot het verder brengen van kansrijke productinnovaties en nieuwe vormen van bedrijvigheid en werkgelegenheid. Juist mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt kunnen baat hebben van deze werkgelegenheid om een betekenisvolle rol in de samenleving te spelen.

We investeren flink in onze leefomgeving en de aantrekkingskracht van onze gemeente. Overal wordt gebouwd aan de groei van Groningen. Om in vrijheid te kunnen wonen, werken en leven vormt een veilig Groningen de basis. We willen dat iedereen zich in Groningen thuis voelt. In deze context werken we aan sociale veiligheid; de veiligheid rond sociale relaties en activiteiten, het ondersteunen van veilig samenleven met aandacht voor uitdagingen die zowel 'online' als 'offline' voor ons liggen. Dat doen we zowel lokaal als regionaal. Denk hierbij aan opgaven rond ondermijning, jeugd(overlast), zorg en veiligheid en veilige en leefbare wijken.

Het organiseren van lokale veiligheid is complex. Onze missie om een aantrekkelijk en leefbaar Groningen te realiseren, kunnen we alleen samen met inwoners, politie, handhavers jongerenwerkers en vele andere partijen realiseren. Als gemeente treden we hierin op als regisseur en bevorderen we de samenwerking en afstemming met onze partners. Samen werken we aan een sterke sociale structuur die bijdraagt aan veilige buurten en dorpen. We hebben aandacht voor inwoners of jeugdigen die in een moeilijke (persoonlijke) situatie verkeren en niet beschikken over een sociaal netwerk of professionele hulp nodig hebben. Dit doen we door ons te focussen op een goede balans tussen preventie en repressie.

De nadruk van onze aanpak ligt op preventie, maar als repressie nodig is, dan zetten we daar ook mensen en instrumenten voor in. Deze begroting is een richtlijn die ons tegelijkertijd ruimte biedt om in de toekomst snel in te spelen op een veranderende wereld.

Deelprogramma's

Het programma leefomgeving en Veiligheid bestaat uit de volgende deelprogramma's:

- **Kwaliteit leefomgeving**
- **Veiligheid**

Financieel overzicht lasten en baten

02 Leefomgeving en Veiligheid

Omschrijving	Rekening 2024	Actuele Begroting 2025	Primitieve begroting 2026	2027	2028	2029
(Bedragen x 1.000 euro)						
<i>Lasten</i>						
02.1 Kwaliteit leefomgeving	135.956	134.371	139.501	142.094	146.059	149.154
02.2 Veiligheid	45.318	44.928	49.178	47.748	49.266	50.578
Totaal	181.274	179.299	188.679	189.842	195.325	199.732
<i>Baten</i>						
02.1 Kwaliteit leefomgeving	84.747	78.425	80.962	82.015	82.291	82.289
02.2 Veiligheid	10.057	6.704	7.512	5.290	5.291	5.291
Totaal	94.804	85.129	88.475	87.305	87.581	87.580
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-86.470	-94.170	-100.205	-102.537	-107.743	-112.152
<i>Reserve mutaties</i>						
Totaal toevoegingen	568	71	30	30	30	30

Totaal onttrekkingen	182	182	182	182	182	182
Saldo van baten en lasten na reservemutaties	-86.856	-94.059	-100.052	-102.385	-107.592	-112.000

Een toelichting op deze cijfers kunt u vinden in het onderdeel 'Financiële toelichtingen begroting 2026' opgenomen onder elk deelprogramma.

In het hoofdstuk financiële positie zijn aanvullend nog de volgende overzichten en toelichtingen opgenomen:

- In het [Financieel meerjarenbeeld](#) staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven;
- In de [Intensiveringen 2026-2029](#) staat een totaaloverzicht van en toelichting op alle intensiveringen 2026;
- In de [Dekkingsbronnen 2026-2029](#) staat een totaaloverzicht van en toelichting op alle dekkingsbronnen.

Paragraaf 3: [Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#) geeft een totaaloverzicht van en een toelichting op de (financiële) risico's.

Paragraaf 6: [Verbonden partijen](#) geeft de inhoudelijke en financiële toelichting op de verbonden partijen.

Deelprogramma 2.1: Kwaliteit leefomgeving

In dit deelprogramma staat een schone, aantrekkelijke leefomgeving centraal. De leefomgeving is groen, biodivers en klimaatbestendig, waar het aangenaam is om te verblijven en uitnodigt tot ontmoeting en beweging. Steeds meer inwoners doen in gezamenlijkheid actief mee; niet alleen bij het vormgeven en beheren van buurten en dorpen maar ook in het behalen van onze doelstelling om een afvalloze samenleving te worden, waarin scheiden en hergebruik van afval en grondstoffen centraal staat.

Doelen Deelprogramma 2.1: Kwaliteit leefomgeving

Het deelprogramma Kwaliteit leefomgeving heeft de volgende doelen:

1. Onze leefomgeving is voor mens en dier robuust en veerkrachtig;
2. Onze leefomgeving is gezond en veilig;
3. In alles wat we doen in de openbare ruimte staat leefkwaliteit voorop;
4. Wij zijn een circulaire gemeente waar zo weinig mogelijk afval ontstaat, waar we zuinig omgaan met grondstoffen en deze zoveel mogelijk opnieuw gebruiken, zodat we in 2030 afvalvrij zijn.

Afval en grondstoffen

Binnen dit beleidsveld werken we aan vier pijlers om de doelstelling om in 2030 afvalvrij te realiseren. Voor de realisatie van onze doelen gebruiken we komend jaar een aantal beproefde instrumenten:

- Bewustwording: Dat doen we met activiteiten hoog op de "R-ladder" en met communicatiecampagnes gericht op bewuster aankoopgedrag, het verhogen van hergebruik van goederen en een beter scheidingsgedrag;
- Facilitering scheiding: We faciliteren inwoners om hun afval makkelijk te scheiden met goede voorzieningen en een betrouwbare dienstverlening. We zorgen voor extra voorzieningen dicht bij huis;
- Nascheiding en circulair aanbesteden; Als nascheiding van specifieke grondstoffen leidt tot hogere scheidingsresultaten kiezen we daarvoor. Omdat we willen dat alle ingezamelde grondstoffen zo hoogwaardig worden hergebruikt kiezen we voor het circulair aanbesteden van verwerkingscontracten;
- Bevorderen innovatie: We bevorderen innovaties rondom hoogwaardig hergebruik van grondstoffen. Door bijvoorbeeld onze inkoopkracht in te zetten als launching customer voor producten gemaakt uit onze grondstoffen, creëren we een business case perspectief voor bedrijven.

Effectindicator(en)

Met de volgende effectindicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

I: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'Kwaliteit leefomgeving'

Doelen	Effectindicator(en)
Wij zijn een circulaire gemeente waar zo weinig mogelijk afval ontstaat, waar we zuinig omgaan met grondstoffen en deze zoveel mogelijk opnieuw gebruiken, zodat we in 2030 afvalvrij zijn.	• 57 % gescheiden afval ten behoeve van hergebruik; • 15% gescheiden afval ten behoeve van nuttige toepassingen; • 72% totale scheiding van afval; • 96 kg fijn huishoudelijk restafval per inwoner.
In alles wat we doen in de openbare ruimte staat leefkwaliteit voorop	• Tevredenheid van inwoners over het onderhoud; • % van de gemeente dat voldoet aan de vastgestelde BORG/SWING-kwaliteitsdoelstelling.
Onze leefomgeving is voor mens en dier robuust en veerkrachtig	• % Boomkroonbedekking totale gemeente (trendanalyse).
Onze leefomgeving is voor mens en dier robuust en veerkrachtig	• Tevredenheid bereikbaarheid en gebruik grote parken.
In alles wat we doen in de openbare ruimte staat leefkwaliteit voorop	• Tevredenheid verblijfskwaliteit openbare ruimte (binnenstad).

Effectindicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
• Tevredenheid van inwoners over het onderhoud	6,3	-	6,5	-	6,5	
• % van de gemeente dat voldoet aan de vastgestelde BORG-kwaliteitsdoelstelling	94%	92%	93%	90%	90%	
• % Boomkroonbedekking totale gemeente (trendanalyse)	9%	9%	9%	-	-	
• Tevredenheid bereikbaarheid en gebruik grote parken	7,8	-	-	7,0	-	
• Tevredenheid verblijfskwaliteit openbare ruimte (binnenstad)	7,9	-	7,8	7,0	-	

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:
% Boomkroonbedekking totale gemeente (trendanalyse)
Toelichting: Onderzoek naar boomkroonbedekking van de totale gemeente in 2022 is uitgevoerd aan de hand van een combinatie van luchtfoto's en puntenwolken (Algemeen Hoogtebestand Nederland, AHN, www.ahn.nl). Een jaarlijkse monitoringscyclus leidt niet tot zichtbare significante veranderingen. Om deze reden wordt deze analyse niet jaarlijks uitgevoerd. In 2027 wordt een nieuwe analyse uitgevoerd met luchtfoto's van 2026.

Tevredenheid bereikbaarheid en gebruik grote parken

Toelichting: Een panel onderzoek naar de tevredenheid van inwoners ten aanzien van de grote parken/recreatiegebieden in de gemeente Groningen.

Het is niet nodig om jaarlijks een onderzoek uit te voeren naar de bereikbaarheid en gebruik van grote parken. Omdat we in 2025 een onderzoek hebben uitgevoerd en de resultaten daarvan willen toepassen, verrichten we in 2026 geen onderzoek.

Tevredenheid verblijfskwaliteit openbare ruimte (binnenstad)

Toelichting: Een (panel) onderzoek naar de tevredenheid van inwoners en bezoekers ten aanzien van de verblijfskwaliteit openbare ruimte binnenstad.

Het is niet nodig om jaarlijks een onderzoek uit te voeren naar de verblijfskwaliteit openbare ruimte in de binnenstad. Omdat we in 2025 een onderzoek hebben uitgevoerd en de resultaten daarvan willen toepassen, verrichten we in 2026 geen onderzoek.

Effectindicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
% afval gescheiden ten behoeve van hergebruik	67,5%	70%	56%	60%	57%*	
afval gescheiden ten behoeve van nuttige toepassingen	-	-	13%	15%	15%	
Totale % afval gescheiden	67,5%	70%	69%	75%	72%**	
Kg fijn huishoudelijk restafval per inwoner per jaar	111	98	97	95	96	

****De ontwikkelingen binnen de afvalketen hebben een negatieve invloed op het behalen van onze doelstellingen. We verwachten dat deze ontwikkelingen zich ook in 2026 zullen voortzetten, waardoor het een uitdaging blijft om het volume hergebruik te laten stijgen**

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:

% afval gescheiden ten behoeve van hergebruik

Toelichting: Het volume huishoudelijk restafval dat hergebruikt wordt, afgezet tegen de totale volume huishoudelijk restafval. Een deel van het veegvuil en marktafval wordt achteraf toegekend aan het huishoudelijk restafval op basis van een percentage (vastgesteld door gemeente). Het niet hergebruikte restafval is wat uiteindelijk wordt verbrand of nuttig toegepast

* Sinds 2025 wordt vanuit het Rijk verwacht dat we deze cijfers differentiëren in % afval gescheiden voor herhaaldelijk hergebruik en % afval dat maar eenmaal kan worden hergebruikt. De definitie hiervan is nuttige toepassing.

% afval gescheiden ten behoeve van nuttige toepassingen

Toelichting: Het volume huishoudelijk restafval dat ingezet wordt als nuttige toepassing, afgezet tegen de totale volume huishoudelijk afval. Het gaat om grondstoffen die eenmalig kunnen worden hergebruikt, bijvoorbeeld als biogas/biogranulaat.

Totale % afval gescheiden

Toelichting: Het volume huishoudelijk restafval dat hergebruikt wordt afgezet tegen de totale volume huishoudelijk restafval.

Kg fijn huishoudelijk restafval per inwoner per jaar

Toelichting: Door overgang naar Omrin kunnen de percentages niet goed worden vergeleken met percentages van voorgaande jaren.

Relevante beleidsnota's

Het programma is verder uitgewerkt in de volgende beleidsnota's:

Beheer en onderhoud van de openbare ruimte

[Sturen op waarden in Groningen \(SWING\)](#)

[Beheerplan Openbare verlichting Groningen 2016-2025](#)

[Beheerplan openbare verlichting Ten Boer 2016-2025](#)

[Beleidsplan Openbare Verlichting Haren 2016-2025](#)

[Programma water en riolering 2025-2029](#)

[Bomenstructuurvisie Sterke Stammen 2014](#)

[Een graf in de stad 2012](#)

Afval

[Minder afval meer grondstoffen; op weg naar een circulair Groningen \(keuzenota\) 2021-2025](#)

[Routekaart Groningen Afvalvrij 2030](#)

Leefkwaliteit

Onze leefomgeving is voor mens en dier robuust en veerkrachtig

[Natuurinclusief bouwen 2022](#)

[Bomenstructuurvisie-Sterke-Stammen 2014](#)

[Groenplan Vitamine G](#)

[Uitvoeringsagenda Klimaatbestendig Groningen 2020-2024](#)

[Ontwikkeldkader Groningen stad aan de Hunze](#)

[Agenda Landelijk Gebied](#)

[Actualisatie Stedelijke Ecologische Structuur 2014](#)

[Doelsoortenbeleid 2016](#)

[Actualisatie nota 'Bladgoud' 2018](#)

[Kadernota bestemmingsplan Buitengebied Haren](#)

[Landschapsbiografie](#)

Bomenplan (definitief Q3 2025)

Groennormen (definitief Q3 2025)

Onze leefomgeving is gezond en veilig

[Routekaart Voedsel- en eiwittransitie](#)

[Uitvoeringsagenda Voedsel- en eiwittransitie](#)

[Actieplan wegverkeerslawai 2024-2028 gemeente Groningen](#)

[Verslag Luchtkwaliteit 2021](#)

[Nota bodembeheer 2021](#)

In alles wat we doen in de openbare ruimte staat leefkwaliteit voorop

[Ontwerpleidraad leefkwaliteit openbare ruimte](#)

[Erfgoednota 2017](#)

Relevante ontwikkelingen

Onze leefomgeving is voor mens en dier robuust en veerkrachtig

Biodiversiteit

Door stikstof, gebrek aan goede leefgebieden en matige waterkwaliteit gaat de biodiversiteit steeds verder achteruit. Er komen steeds minder soorten voor in het landelijk gebied. Hierdoor staan de voedselvoorziening en de beschikbaarheid van schoon drinkwater onder druk. Ook de afname van kwalitatief goede en robuuste groengebieden raakt niet alleen flora en fauna, maar heeft negatieve effecten op de fysieke en mentale gezondheid.

Klimaat

De trend van de afgelopen jaren zet door: het wordt warmer, natter en weersextremen komen steeds vaker voor. Nederland warmt twee keer zo snel op als het wereldwijde gemiddelde. Het groeiseizoen verandert hierdoor. Daarnaast krijgen we te maken met meer en extremere neerslag: het aantal dagen met zware neerslag (50 mm) is aan het stijgen. Op andere momenten hebben we weer te maken met extreme droge periodes waarbij (drink)water schaars is.

Onze leefomgeving is gezond en veilig

Drinkwatervoorziening

Als gevolg van klimaatverandering en de onzekerheid van aanvoer van water, kunnen in de toekomst niet bij alle nieuwbouwlocaties drinkwateraansluitingen gegarandeerd worden. Daarnaast staat de drinkwaterkwaliteit van de Drentsche Aa onder druk door een toename van overschrijding van bestrijdingsmiddelen.

Geurbeleid

In Groningen-West was tot 31 januari 2024 een convenant van kracht over de geluid- en geursituatie in relatie tot woningbouw. In tegenstelling tot geluid geldt voor geur geen wettelijk kader. Nieuw geurbeleid is noodzakelijk om je toekomstige bewoners te beschermen, maar ook ruimte te blijven bieden voor bedrijfseconomische ontwikkelingen.

In alles wat we doen in de openbare ruimte staat leefkwaliteit voorop

Groeierende stad zet de openbare ruimte onder druk

Door de groei van de gemeente en de steeds verder verdichtende stad, komen vitale systemen die nodig zijn om de stad draaiende te houden onder druk te staan. Denk bijvoorbeeld aan het energienetwerk, mobiliteit en het watersysteem. Immers, wanneer de stad groeit, neemt ook de vraag naar energie, water en mobiliteit toe. Het uitbreiden van deze systemen, vraagt om extra ruimte in de ondergrond. Echter, diezelfde ruimte is ook nodig om de gemeente klimaatbestendig te maken; voor de opvang van regenwater of het planten van bomen. Niet alles kan overal. Een breder perspectief is nodig op de toekomstbestendigheid van de stad, in plaats van op de toekomst van systemen alleen.

Wij zijn een circulaire gemeente waar zo weinig mogelijk afval ontstaat, waar we zuinig omgaan met grondstoffen en deze zoveel mogelijk opnieuw gebruiken, zodat we in 2030 afvalvrij zijn.

Beheer en onderhoud openbare ruimte

In maart 2025 heeft uw raad de nota Sturen op Waarden in Groningen (SWING) vastgesteld. Met onze nieuwe beheerstrategie maken we een kanteling van beeldgestuurd beheer naar waardegestuurd beheer, waarmee we kunnen bijdragen aan negen belangrijke maatschappelijke waarden: klimaatadaptatie, biodiversiteit, uitstraling,

sociale veiligheid, gezondheid, inclusiviteit, betrokkenheid, circulariteit en co2-reductie. Met de vaststelling van deze nota hebben we een stip op de horizon die onze richting met betrekking tot beheer en onderhoud van de openbare ruimte bepaalt.

Klimaatadaptatie: We maken de openbare ruimte beter bestand tegen extreme weersomstandigheden zoals droogte of hevige regenval.

Het gaat hierbij om het vergroenen van de openbare ruimte, afkoppelen hemelwater, wateropvang, lichtreflecterend asfalt.

Biodiversiteit: Het gaat hierbij om het anders maaien van het gras, planten van andere (inheemse) plantensoorten, groenvoorzieningen meer verbinden et cetera. We onderzoeken hoe we samen met onze inwoners en betrokken organisaties de biodiversiteit in onze gemeente kunnen verbeteren. Daarnaast informeren en inspireren we inwoners en organisaties over plant en boomkeuzes die een positieve bijdrage leveren aan de biodiversiteit.

Uitstraling:

We zorgen ervoor dat inwoners zich prettig voelen in de openbare ruimte.

Het gaat om de esthetische kwaliteit, de mate van verzorging en het behoud van erfgoedwaarden. We doen voldoende onderhoud om de voorzieningen in stand te houden. En we nemen maatregelen om zwerfafval te voorkomen. Om dit te monitoren schouwen we de openbare ruimte.

Sociale veiligheid:

We vinden het belangrijk dat inwoners zich veilig voelen in de openbare ruimte.

Onder deze opgave vallen maatregelen voor voldoende zicht op het verkeer en voor sociale veiligheid. Het gaat hier niet om fysieke veiligheid: dat is namelijk een minimale standaardwaarde binnen beheer. Wegen, bruggen, bomen, moeten te allen tijde veilig en functioneel zijn.

Gezondheid:

We streven naar een aantrekkelijke en goed ingerichte leefomgeving die een gezonde leefstijl stimuleert.

De openbare ruimte kan uitnodigen tot beleving, bewegen, ontmoeten, spelen, sporten en meer.

Inclusiviteit:

We streven naar een openbare ruimte die toegankelijk is voor iedereen, ongeacht inkomen, geslacht, achtergrond, vaardigheden of leeftijd.

Met de inrichting en het onderhoud van de openbare ruimte houden we hier rekening mee en zorgen we voor een toegankelijke openbare ruimte. Bij de uitvoering van het onderhoud betrekken we waar mogelijk medewerkers met afstand tot de arbeidsmarkt.

Betrokkenheid:

We vinden het belangrijk dat onze inwoners prettig wonen in onze gemeente, zich betrokken voelen bij elkaar en bij hun woonomgeving.

We informeren inwoners daarom goed en waar mogelijk vragen we inwoners om mee te denken of voeren we het onderhoud samen met inwoners uit.

Circulariteit:

We streven naar een maximaal hergebruik van grondstoffen.

In de keuze voor materialen houden we er rekening mee, dat we de materialen bij vervanging kunnen recycleren.

We kiezen waar mogelijk voor het gebruik van gerecyclede materialen in de inrichting van de openbare ruimte. En we stemmen het onderhoudsniveau van voorzieningen af op instandhouding tot einde levensduur.

CO2-Reductie:

We werken aan het verminderen van CO2-uitstoot te verminderen en uiteindelijk CO2-neutraal te worden. De komende jaren krijgen we te maken met een energietransitie. Deze vindt voor een groot deel in de openbare ruimte plaats. Het is een uitdaging om voldoende ruimte te vinden, maar het biedt ook kansen, bijvoorbeeld voor het combineren van werkzaamheden. We zetten stappen door te werken aan een emissieloos wagenpark. Hierbij is de uitdaging op koers te blijven ondanks externe ontwikkelingen als netcongestie. Ook werken we verder aan het vervangen van openbare verlichting door duurzame varianten en planten we fors extra groen voor CO2 opname.

Waardengestuurd beheer is niet nieuw voor de gemeente. We doen dat al op veel plekken. Met de beheerstrategie hebben we het officieel vastgelegd en gaan we het proces versnellen. In 2026 gaan we onderdelen van de nieuwe beheerstrategie verder uitwerken en implementeren. We doen dit door nieuwe manieren van programmeren, meten en monitoren verder vorm te geven. Daarnaast bereiden we onze organisatie voor op een nieuwe manier van werken en communiceren we naar inwoners over onze nieuwe aanpak. In 2026 werken we aan een beleidsplan Wegen en een beleidsplan Openbare Verlichting. Daarnaast werken we aan een aanpak voor zwerfafval, één van de prioriteiten van inwoners. Ook zetten we een publiekscampagne op rond de waarde biodiversiteit.

Afval en grondstoffen

Eind 2025 worden de uitkomsten van het burgerberaad, dat zich buigt over de vraag hoe we blijvend kunnen zorgen voor minder afval in onze gemeente, aangeboden aan uw gemeenteraad. In 2026 zullen wij ons richten op de implementatie van de adviezen die u besluit over te nemen.

Het huidige afvalbeleid loopt tot 2026. Omdat de adviezen van het burgerberaad worden meegenomen in het nieuwe afvalbeleid, zal het nieuwe beleid pas in 2026 aan uw raad worden aangeboden.

We zullen evalueren of de bestaande pijlers, die de basis vormen van het huidige beleid, herijkt moeten worden, en daarbij ook onderzoeken waar we als gemeente daadwerkelijk invloed op hebben en waar niet in het realiseren van onze doelstellingen.

We hebben uw raad al geïnformeerd over verschillende ontwikkelingen binnen de afvalketen die een negatieve invloed hebben op het behalen van onze doelstellingen. We verwachten dat deze ontwikkelingen zich ook in 2026 zullen voortzetten, waardoor het een uitdaging blijft om het volume hergebruik te laten stijgen. We blijven de ontwikkelingen binnen de afvalketen nauwlettend volgen en zullen uw raad regelmatig informeren over de gevolgen hiervan op onze doelstellingen.

Resultaten, activiteiten en prestatie-indicatoren

De resultaten geven aan wat we willen bereiken. De activiteiten geven aan wat we daarvoor doen. De prestatie-indicator(en) meten de voortgang van de resultaten. De opbouw is opgesteld aan de hand van de beleidsvelden onderhoud en beheer van de openbare ruimte, afval en leefkwaliteit.

Wat willen we bereiken (resultaten) Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)	
Onderhoud en beheer van de openbare ruimte	
We voldoen aan de vastgestelde BORG/SWING-kwaliteitsdoelstellingen	• Uitvoeren dagelijks onderhoud en schouw van de openbare ruimte; • Uitvoeren programma voor groot onderhoud en vervangingen;

	• Waardengestuurd beheer verder vormgeven en implementeren; • Beleidsplan Wegen en Openbare Verlichting; • We werken aan een publiekscampagne over beheer en biodiversiteit; • Faciliteren participatieprojecten.
Behouden en versterken van biodiversiteit	• Uitvoeren van een planmatige aanpak om uitbreiding van invasieve exoten tegen te gaan; • Versterken van ecologisch beheer; • Inpassen van het doelsoortenbeleid in de herijkte monitoringsstrategie; • Sturen op kwaliteit van nieuw en bestaand groen.
Veilige, toegankelijke en gebruiksvriendelijke voorzieningen (wegen, riolering, spelen, groen) door uitvoering noodzakelijk groot onderhoud	• Vervangen of verwijderen versleten voorzieningen in de openbare ruimte; • Uitvoeren van Programma water en riolering.
Borgen van dierenwelzijn	• We gaan verder met de uitvoering van de Nota Dieren; • In 2026 gaan we kijken of en waar het hondenbeleid een update verdient; • We zetten stappen om het dierenwelzijn op de kinderboerderijen in de gemeente te verbeteren; • We werken aan publiekscampagnes om de kennis over huisdieren en wilde dieren te vergroten.

I: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. BOR

Resultaten	Prestatie-indicator(en)
We voldoen aan de vastgestelde BORG/SWING-kwaliteitsdoelstellingen	• % van het programma groot onderhoud en vervanging dat is uitgevoerd
Veilige, toegankelijke en gebruiksvriendelijke voorzieningen (wegen, riolering, spelen, groen) door uitvoering noodzakelijk groot onderhoud	• Toename oppervlakte (ha) verharding waar regen- en afvalwater wordt gescheiden

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026
BOR					
• % van het programma groot onderhoud en vervanging dat is uitgevoerd	109%	104%	95%	90%	90%
• Toename oppervlakte (ha) verharding waar regen- en afvalwater wordt gescheiden	6,2	5	4	6	4,5
• Aantal gefaciliteerde acties/projecten participatie beheer	-	-	-	-	- *

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:
Aantal gefaciliteerde acties/projecten participatie beheer

Toelichting: Groenparticipatie is inmiddels een gemeengoed geworden. Vanuit verschillende plekken binnen onze organisatie ontstaan projecten waarbij participatie een essentiële rol speelt. Omdat het aantal projecten stijgt en het monitoren vanuit verschillende plekken lastig is, houden we niet meer bij om hoeveel projecten per jaar het gaat.

Afval	
Afvalpreventie. Door het voorkomen van zwerf(afval), stimuleren van hergebruik en bewustwording, is de hoeveelheid (zwerf)afval afgenomen	• Ondersteunen/promoten van tweedehands winkels en repaircafé's; • Het verminderen van afval van luiers en menstruatieproducten; • Communicatiecampagne en doelgerichte acties om voedselverspilling tegen te gaan; • Tofvuilfeesten faciliteren om bijplaatsingen te voorkomen en hergebruik te stimuleren; • Onderzoek doen naar verdere kansen om hergebruik, lenen, delen en repareren, te bevorderen; • Groningen Schoon Dankzij Mij; bewustwording, betrokkenheid, verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid bevorderen via actieve participatie met inwoners, o.a. schoolkinderen; • Het organiseren van meerdere milieustratenacties / afvalbrengpunten in de wijken; • Aanhaken bij evenementen om inwoners te enthousiasmeren over het verminderen van afval; • Communities opbouwen rondom duurzame thema's zoals textiel; • Vindbaarheid van winkels die uitnodigen tot afvalvrije verpakkingen verbeteren.
Inzameling. Door het faciliteren van extra voorzieningen zorgen we voor zuivere afvalstromen en verminderen we de vervuiling in het huishoudelijk afval	• Uitbreiding van papier-, glas-, en textielcontainers bij hoog en laagbouw; • Plaatsen van papierbakken in Selwerd en Paddepoel; • Bevorderen van afvalscheiding bij studenten d.m.v. bewustwording en communicatie; • Structurele samenwerking met woningcorporaties om hergebruik te stimuleren en faciliteren.
Verwerking. Het aanjagen van een circulaire economie door het bevorderen van regionale hoogwaardige verwerking van de ingezamelde grondstofstromen	• Circulair aanbesteden; • Circulariteitshub: we verwachten volgend jaar het uitvoerende ontwerp van de circulariteitshub gereed te hebben; • De definitieve kredietaanvraag voor de circulariteitshub aanbieden; • Verbinding hebben met een organisatie als Vereniging Circulair Groningen en Drenthe om ons netwerk te vergroten en ketens de bouwen; • De Bouwhub verder uitbreiden; • Inzetten op innovatieve trajecten om circulaire innovaties te bevorderen met ingezamelde

	grondstofstromen, bijvoorbeeld door middel van een grondstoffencatalogus.
Communicatie. Door effectieve communicatiecampagnes worden inwoners gemotiveerd en gestimuleerd om afval beter te scheiden en te voorkomen, grondstoffen te hergebruiken en circulariteit te bevorderen, waardoor het scheidingspercentage stijgt en het volume restafval afneemt.	• Uniformeren van afvalvoorzieningen zodat ze herkenbaar zijn voor de inwoners; • Afvalvrijdagen organiseren om inwoners meer handelingsperspectief te bieden op het gebied van afvalscheiding en afvalpreventie; • Verbeteren van communicatie op en rond de afvalbrengstations; • Verder promoten van het gebruik van de nieuw afvalapp; • Promoten van het gescheiden aanleveren van etensresten en ander gft-afval.

II: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. Afval

Resultaten	Prestatie-indicator(en)
Afvalpreventie. Door het voorkomen van zwurf(afval), stimuleren van hergebruik en bewustwording, is de hoeveelheid (zwurf)afval afgenomen.	• Aantal deelnemers actief in het kader van Groningen schoon dankzij mij; • Aantal uitgevoerde communicatiecampagnes.
Inzameling. Door het faciliteren van extra voorzieningen zorgen we voor zuivere afvalstromen en verminderen we de vervuiling in het huishoudelijk afval.	• Aantal nieuwe containers voor papier, glas en textiel.
Verwerking. Het aanjagen van een circulaire economie door het bevorderen van regionale hoogwaardige verwerking van de ingezamelde grondstofstromen.	• Percentage hergebruik.
Door effectieve communicatiecampagnes worden inwoners gemotiveerd en gestimuleerd om afval beter te scheiden en te voorkomen, grondstoffen te hergebruiken en circulariteit te bevorderen, waardoor het scheidingspercentage stijgt en het volume restafval afneemt.	• Aantal uitgevoerde communicatiecampagnes; • Aantal deelnemers actief in het kader van Groningen schoon dankzij mij.
Data en sturing. Door inzicht te krijgen in de benodigde data kunnen we onze indicatoren verbeteren en sturen.	• Aantal nieuwe containers voor papier, glas en textiel.

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026
Afval					
• Aantal nieuwe containers voor papier, glas en textiel	65	47	29	12	25
• Aantal uitgevoerde communicatiecampagnes	5	6	6	5	5
• Aantal deelnemers actief in het kader van Groningen schoon dankzij mij	-		29.875	28.000	28.000
Leefkwaliteit					
Onze leefomgeving is voor mens en dier robuust en veerkrachtig					

Groningen is klimaatbestendig in 2050	• We voeren de plannen uit de uitvoeringsagenda Klimaatbestendig Groningen uit; • We leggen het gewenste koelnetwerk vast op kaart. We zorgen dat iedereen in maximaal 5 minuten bij een koele verblijfsplek is.
We krijgen meer, beter en bereikbaarder groen	• We voeren de plannen uit de uitvoeringsplan Groen uit; • We geven uitvoering aan het Bomenplan; • We geven uitvoering aan de Gemeentelijke Ecologische Structuur; • We evalueren het beleid Natuurinclusief bouwen en passen dit aan waar nodig.
Landschappelijke waarden borgen en herstellen	• We werken doorlopend aan de uitvoeringsagenda van het Landschapsconvenant Gorecht; • Samen met onze partners werken we aan herstelprojecten voor de Hunzeloo.
Onze leefomgeving is gezond en veilig	
Duurzaam, gezond en toegankelijk voedsel voor iedereen	• We geven uitvoering aan de routekaart en uitvoeringsagenda voedsel- en eiwittransitie (2024-2026). We werken onder andere aan het realiseren van een duurzame korte-keten, breiden het project over de Groninger boon uit naar meer scholen en werken samen met wijk- en buurtcentra aan goedkope en duurzame maaltijden; • We actualiseren de uitvoeringsagenda voedsel- en eiwittransitie (2024-2026); • We geven uitvoering aan de doelen voor een toekomstbestendige landbouw.
Verbeteren van de toegankelijkheid	• We voeren de plannen uit de Uitvoeringsagenda toegankelijkheid (2026-2027) uit.
Verbeteren van de kwaliteit van bodem, water, lucht, licht en geluid	• We geven uitvoering aan het Actieplan wegverkeerslawaaï 2024-2028; • We monitoren en adviseren op het gebied van geluid bij evenementen en horeca; • We onderzoeken de geursituatie in Groningen-West;

	• We onderzoeken hoe we het drinkwatergebruik in onze gemeente kunnen beperken; • We werken aan kwaliteitsverbetering en bescherming van ons drinkwater; • We zorgen doorlopend voor nazorglocaties en een algemene verbetering van de bodem.
Samen met onze inwoners werken aan een gezonde, fijne Leefomgeving	• We ontwikkelen een strategie om inwoners beter te laten deelnemen aan herinrichting van de openbare ruimte. Dit doen we via het Europese Interreg project UrbCitizenPower; • We werken samen met bewoners aan een wijk- en buurtaanpak voor de herinrichting van de openbare ruimte in Vinkhuizen. We verkennen of we deze aanpak kunnen uitrollen in andere warmtenet-wijken.
In alles wat we doen in de openbare ruimte staat leefkwaliteit voorop	
Een openbare ruimte waar meer ruimte is voor groen, sporten, spelen en ontmoeten	• We ontwikkelen een praktisch handboek/ontwerpleidraad 2.0, waarin we integrale oplossingen voor afstemming ondergrond en bovengrond presenteren; • We maken een langetermijnstrategie rondom fietsparkeren in de binnenstad, met als doel het beter faciliteren van het stallingsvraagstuk en herwinnen van de openbare ruimte; • We implementeren de principes uit de Ontwerpleidraad in de projecten doorwaadbare stad en in straten waar het warmtenet wordt aangelegd. (o.a. Veldspaatstraat, Barnsteenlaan en Aquamarijnstraat).
Erfgoed draagt bij aan de kwaliteit en leefbaarheid van onze gemeente, nu en straks	• We beschermen ons erfgoed door het uitvoeren van onze wettelijke taken; • We onderzoeken en delen onze erfgoedwaarden met publiek (o.a. door met open monumentendag, hervonden stad); • We dragen zorg dat erfgoed onderdeel is van projecten.

III: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. 'Leefkwaliteit'

Resultaten	Prestatie-indicator(en)
• Groningen is klimaatbestendig in 2050	• % urgente wateroverlast- en hittestresslocaties aangepakt
• We krijgen meer, beter en bereikbaarder groen	• Boombalans
• We krijgen meer, beter en bereikbaarder groen	• Oppervlakte m2 groene daken gesubsidieerd
• We krijgen meer, beter en bereikbaarder groen	• Groene regelingen - Aantal aangelegde geveltuinen sinds projectstart
• We krijgen meer, beter en bereikbaarder groen	• Mate biodiversiteit onderzochte gebieden (bestaand)

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026
Leefkwaliteit					
% urgente wateroverlast- en hittestresslocaties aangepakt	25%	29%	2%	20%	20%
Boombalans	+575	+1.319	+1.422	+1.000	+500
Oppervlakte m2 groene daken gesubsidieerd	10.600	10.800	6.072	10.800	10.800
Groene regelingen - Aantal aangelegde geveltuinen sinds projectstart	3.385	3.785	3.932	3.900	4.100
Mate biodiversiteit onderzochte gebieden (bestaand)	Gedaald	Gedaald	Gelijk gebleven	Gelijk gebleven	Gelijk gebleven

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:
% urgente wateroverlast- en hittestresslocaties aangepakt
Toelichting: Urgente wateroverlast- en hittestresslocaties gedefinieerd in de Uitvoeringsagenda 'Klimaatbestendig Groningen 2020-2024
Boombalans
Toelichting: Dit betreft het resultaat van het aantal aangeplante bomen (inclusief herplant) verminderd met het aantal verwijderde bomen. Conform het bomenplan uit 2025 gaan we niet alleen investeren in het aanplanten van extra bomen, werken ook aan het verbeteren van groeiplaatsen van bestaande bomen. Dat maakt dat het beoogde resultaat lager is dan de afgelopen jaren.
Mate biodiversiteit onderzochte gebieden (bestaand)
Toelichting: Jaarlijks worden een aantal gebieden uit de GES gemonitord.

Met de bovenstaande indicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar, staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

Financiën

Financieel overzicht lasten en baten

02.1 Kwaliteit leefomgeving

Omschrijving (Bedragen x 1.000 euro)	Rekening 2024	Actuele Begroting 2025	Primitieve begroting 2026	2027	2028	2029
<i>Lasten</i>	135.956	134.371	139.501	142.094	146.059	149.154
<i>Baten</i>	84.747	78.425	80.962	82.015	82.291	82.289
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-51.209	-55.946	-58.539	-60.078	-63.769	-66.865
<i>Reserve mutaties</i>						
Totaal toevoegingen	285	71	30	30	30	30
Totaal onttrekkingen	182	182	182	182	182	182
Saldo van baten en lasten na reservemutaties	-51.312	-55.835	-58.387	-59.927	-63.616	-66.713

Financiële toelichtingen begroting 2026

02.1 Kwaliteit leefomgeving

(Bedragen x 1.000 euro)	Lasten	Baten	Saldo
<i>Begroting 2026</i>	139.501	80.962	-58.539
<i>waarvan intensiveringen</i>	654	-523	1.177
<i>Bestaand beleid</i>	138.847	81.485	-57.362
<i>Verschil vorig jaar</i>	4.476	3.061	1.416

Hieronder lichten we achtereenvolgens toe waar het geld vandaan komt en waar het naartoe gaat, welke extra middelen er beschikbaar worden gesteld en of daar extra dekking tegenover staat. Hierbij geven we op hoofdlijnen aan wat de verschillen zijn in beschikbare baten en lasten ten opzichte van de vorige begroting.

Waar gaat het geld voornamelijk naar toe (bestaand beleid), inclusief verklaring verschil ten opzichte van begroting 2025 op hoofdlijnen (schuin gedrukt):

2.1: Kwaliteit leefomgeving	Lasten	Baten
Onderhoud en beheer openbare ruimte	66.400	1.900
- Groen- en speelvoorzieningen, beheer en onderhoud van groen en speelvoorzieningen in de openbare ruimte (26,5 miljoen euro); - Onderhoud van wegen in de openbare ruimte (15,8 miljoen euro); - Schoonhouden van de openbare ruimte, waaronder ook onder meer gladheidsbestrijding, mens-dierconflicten, de aanpak van mens-dierconflicten en fietsenbeheer (9,0 miljoen euro); - Verkeersvoorzieningen, onderhoud van verlichting en verkeersvoorzieningen zoals bebording en markeringen (5,0 miljoen euro); - Kunstwerken en water, onderhoud en beheer van civiele kunstwerken in de openbare ruimte, het betreft onder meer bruggen, kademuren en torens (4,5 miljoen euro);		

- Beheren en participatie, onder meer programmering van onderhoudsprogramma's, beheerbeleid, beheer van data en stadsdeelbeheer (3,8 miljoen euro);
- Onderhoud van begraafplaatsen, zoals parkonderhoud Selwerderhof en het onderhoud en beheer van inactieve begraafplaatsen (1,8 miljoen euro).
In zijn totaliteit gaat het hier om een begroot lastentotaal van ca. 66,4 miljoen euro. Diverse baten in relatie tot deze onderhoudsbudgetten bedragen ca. 1,9 miljoen euro.

Verschil t.o.v. 2025:

- *Groen- en speelvoorzieningen: hogere lasten van ruim 1 miljoen euro, deze lastentoename bestaat onder meer uit hogere personele lasten (0,4 miljoen euro) als gevolg van reguliere loon- en prijsstijgingen. Daarnaast stijgen de kosten door uitstroom van medewerkers sociale werkvoorziening ingezet voor het onderhoud en beheer. Invulling van deze plekken door andere mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt leidt tot hogere salaris- en begeleidingskosten (0,4 miljoen euro);*
- *Wegen: hogere lasten van bijna 1 miljoen euro, deze lastentoename bestaat vooral uit hogere lasten van het meerjareninvesteringsplan voor vervangingen en aanvullend groot onderhoud. Een belangrijke oorzaak van deze lastenstijging zijn de beschikbaar gestelde aanvullende middelen uit voorgaande begrotingen voor vervangingen en groot onderhoud.*

Rioolheffing	22.500	23.700
Voor het beheer en in stand houden van het rioolstelsel bedragen de begrote lasten in totaal ca. 22,5 miljoen euro. Tegenover deze lasten staan ca. 23,7 miljoen euro opbrengsten uit opgelegde aanslagen rioolheffing.		
<i>Verschil t.o.v. 2025:</i>		
<i>De lasten van de rioolheffing nemen toe met ca. 0,8 miljoen euro. De belangrijkste wijzigingen zijn:</i>		
• <i>personele lasten (toename 0,2 miljoen euro): deze stijging wordt met name veroorzaakt door reguliere loon- en prijsontwikkelingen;</i> • <i>kapitaallasten (toename 0,2 miljoen euro): met name het gevolg van investeringen in de vervanging en aanschaf van materieel;</i> • <i>diverse uitvoeringsbudgetten (toename 0,3 miljoen euro): door gestegen externe kosten.</i>		
<i>De baten van de rioolheffing nemen toe met ca. 0,9 miljoen euro als gevolg van een toegepaste tariefstijging. Deze stijging is nodig voor een kostendekkende rioolheffing.</i>		
Leges begrafenisrechten	1.600	2.000
Het faciliteren van de mogelijkheid om te begraven is een wettelijke verplichting voor de gemeente.		
Leges instemmingsbesluit telecomunicatieverordening graafwerkzaamheden	600	700
Het betreft hier de instemmingsbesluiten voor onder andere de aanleg van (glasvezel-) kabels en leidingen.		
Zakelijke dienstverlening Stadsbeheer		
De wet markt en overheid stelt dat overheden een product of dienst niet meer onder de kostprijs mogen aanbieden. Daarom dienen deze commerciële producten minimaal 100% kostendekkend te zijn.		
• Inzameling bedrijfsafval: We leveren onder andere aan bedrijven en instellingen diensten op het gebied van inzameling en verwerking van bedrijfsmatig	7.600	9.100

vrijkomende afvalstromen. Ook faciliteren we omliggende gemeenten bij de inzameling van huishoudelijk afval.		
• Klein gevaarlijk afval: Dit betreft de inzameling van afval waarin chemische stoffen zitten, die schadelijk kunnen zijn voor het milieu en de gezondheid van mens en dier.	900	1.000
• Straatreiniging: Dit betreft de reiniging van verharding op private terreinen en mens-dierconflicten.	400	400
• Zakelijke werkplaats Stadsbeheer: Dit betreft het onderhoud en reparaties van voertuigen in bezit van derden en de in- en verkoop van diverse soorten brandstoffen aan bedrijven en particulieren.	900	900
Afvalstoffenheffing	36.800	41.400
Als gemeente hebben we een wettelijke taak om zorg te dragen voor een adequate inzameling en verwerking van het afval dat vrijkomt bij huishoudens. Binnen dit deelprogramma bedragen de hiervoor begrote lasten in totaal ca. 36,8 miljoen euro. Tegenover deze lasten staan ca. 41,4 miljoen euro opbrengsten met name uit opgelegde aanslagen afvalstoffenheffing. <i>Verschil t.o.v. 2025:</i> <i>De lasten van de afvalstoffenheffing nemen toe met 2,0 miljoen euro. De belangrijkste wijzigingen zijn:</i> <i>personele lasten (toename 0,7 miljoen euro): met name door reguliere loon- en prijsstijgingen;</i> <i>kosten materieel (toename 0,6 miljoen euro): grotendeels bestaande uit hogere kapitaallasten die het gevolg zijn van investeringen in de vervanging en aanschaf van materieel;</i> <i>vuilverwerkingskosten (toename 0,2 miljoen euro): enerzijds daalt de begrote hoeveelheid afval, anderzijds stijgt het tarief, per saldo leidt dit tot hogere lasten van 0,2 miljoen euro;</i> <i>kwietscheldingslasten (toename 0,2 miljoen euro); met name door reguliere prijsstijgingen.</i> <i>De baten van de afvalstoffenheffing nemen toe met 2,2 miljoen euro. Deze stijging wordt met name veroorzaakt door de toegepaste tariefstijging in 2026. Deze tariefstijging is nodig voor een kostendekkende afvalstoffenheffing.</i>		
Meerjarenprogramma Leefkwaliteit	4.500	
Het betreft hier onder meer middelen voor de tijdelijke maatregelen om de overlast van het fietsparkeren terug te dringen (1 miljoen euro), bodembeheer (0,8 miljoen euro), plan- en investeringskosten Stadspark (650 duizend euro), het groenplan Vitamine G (500 duizend euro) en het herwinnen van groen in de openbare ruimte (250 duizend euro).		
Personele inzet programma Leefkwaliteit	1.200	
Onder meer begrote personeelslasten voor het beschermen, het in stand houden en het zorgvuldig beheren van het cultuurhistorisch erfgoed.		
Geo & Data	1.100	
Dit betreft met name personele inzet en lasten van ICT-applicaties.		

Waar zetten we dit jaar extra geld voor in (intensiveringen) en waar hebben we extra dekkingsbronnen binnen dit deelprogramma:

2.1	Intensiveringen en dekkingsbronnen 2026	Intensivering	I/S	Dekking
8.	Consignatievergoeding gladheidbestrijding	304	S	

13.	Ontwikkelen geurbeleid	50	I
15.	Voedsel- en eiwittransitie landelijk gebied	651	I
9.	Emissieloos wagenpark	172	S

De nummering komt overeen met de nummering in het [Financieel meerjarenbeeld](#), hier staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven.

Deelprogramma 2.2: Veiligheid

We streven naar een veilig en leefbaar Groningen waar inwoners en bezoekers zich thuis voelen. Je thuis voelen is ook je veilig voelen. Veiligheid gaat verder dan de afwezigheid van geweld en een veilige leefomgeving. Veiligheid is een dynamisch en veelzijdig begrip en tegelijkertijd een absolute voorwaarde voor samenleven.

Onze missie is een aantrekkelijk Groningen waar inwoners en bezoekers zich welkom, thuis en veilig voelen. Een gemeente met minder overlast en criminaliteit en weerbare inwoners. Een aanpak met verbinding en balans tussen preventie, zorg en repressie, maar ook tussen het belang van het individu en het collectief. Dat doen we samen met onze inwoners en in nauwe samenwerking met onze partners. Preventie is het fundament van veiligheid. We proberen veiligheidsproblemen te voorkomen voordat ze ontstaan. Tegelijkertijd zijn we bereid om, wanneer nodig, repressieve maatregelen te nemen om de veiligheid te waarborgen en onze rechtsstaat te handhaven.

We willen een tolerante gemeente zijn. Een gemeente waar mensen omzien naar elkaar, solidair zijn en elkaar verdragen. Ook als standpunten en levenswijzen botsen. Veiligheid en leefbaarheid begint daarbij in de dorpen, wijken en buurten waar sociale cohesie vorm krijgt.

Doelen Deelprogramma 2.2: Veiligheid

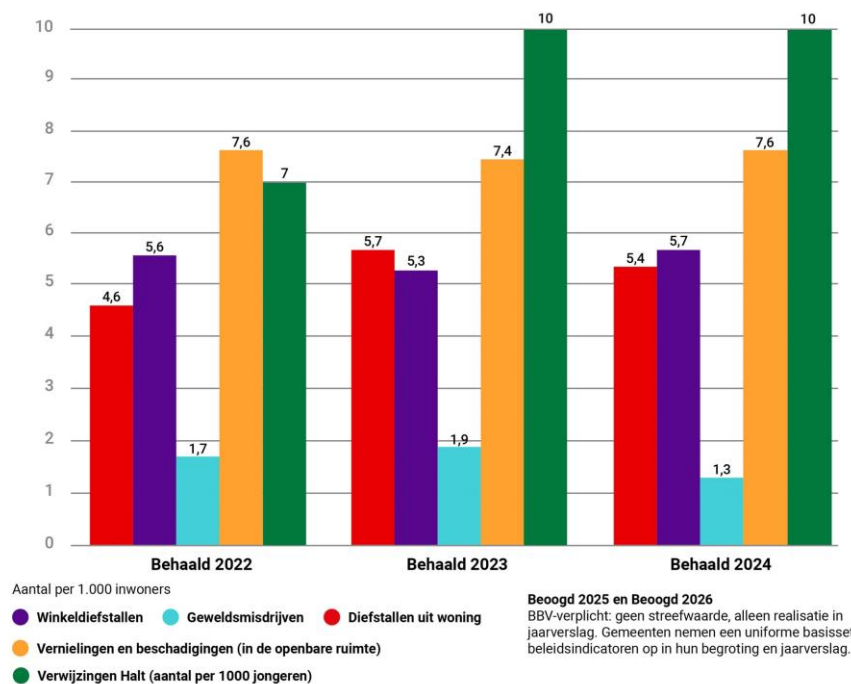
Het deelprogramma Veiligheid heeft de volgende doelen:

1. Ondernijning pakken we aan en voorkomen we waar mogelijk, zowel lokaal als regionaal.
2. We bieden onze jeugd perspectief en stellen grenzen waar dat nodig is.
3. We streven ernaar een sluitend vangnet te realiseren voor mensen met onbegrepen en risicovol gedrag.
4. We zetten een gerichte aanpak op om proactief te kunnen handelen bij signalen van polarisatie en radicalisering.
5. We creëren veilige en leefbare wijken door overlast en criminaliteit te verminderen.
6. We maken Groningen digitaal veiliger.
7. We hebben extra aandacht voor kwetsbare doelgroepen.
8. We werken informatiegestuurd.
9. We verhogen de effectiviteit en veiligheid bij optreden van politie en boa's.
10. De brandweertzorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en de geneeskundige zorg zijn goed op orde.

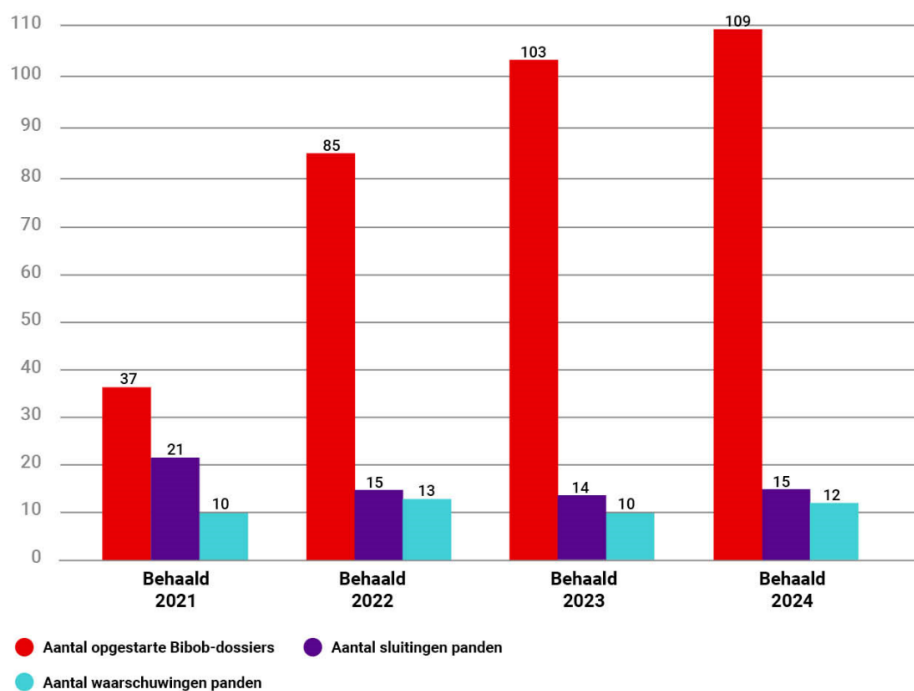
Effectindicator(en)

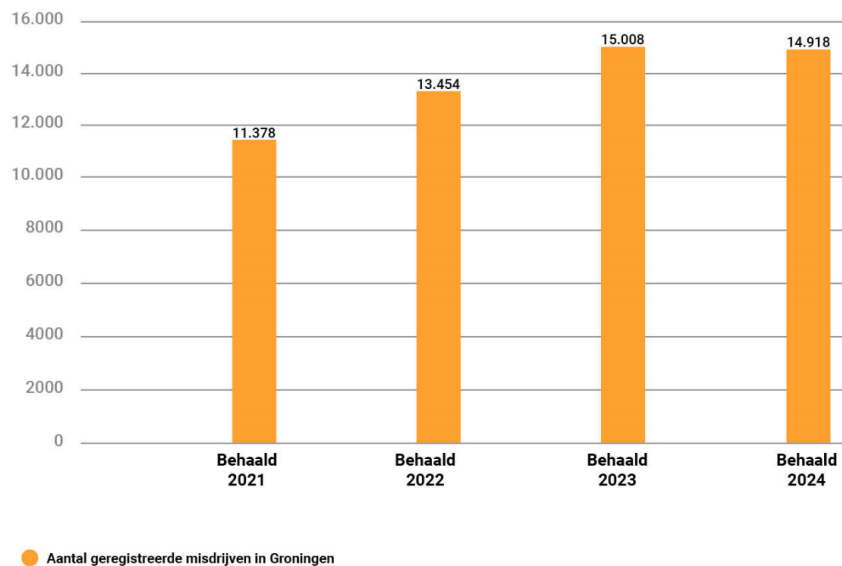
Met de volgende effectindicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

I: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. Veiligheid

Kengetallen

Relevante beleidsnota's

Het programma is verder uitgewerkt in de volgende beleidsnota's:

[Beleidskader Veiligheid](#)

[Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid en Veiligheid](#)

[Preventie met gezag](#)

[Nota prostitutie en overige seksbedrijven 2016](#)

[Prostitutiebeleid](#)

[Nota integraal drugsbeleid Gemeente Groningen 2024 | Lokale wet- en regelgeving \(overheid.nl\)](#)

<https://gemeenteraad.groningen.nl/Documenten/Bijlage-1-Actieprogramma-mensenhandel-2022-2024.pdf>

[Regionaal Beleidsplan politie Noord-Nederland](#)

Ondermijning steviger aanpakken

[Uitvoeringsprogramma Ondermijning](#)

[Beleidsregels Bibob-beleid](#)

[Groningse norm - Regionale aanpak Ondermijning](#)

Maatschappelijke onrust en polarisatie

[Convenant Persoonsgerichte Aanpak voorkomen Radicalisering en Extremisme](#)

Effectieve verbinding tussen veiligheid en zorg

[Aanpak Mensenhandel 2025-2028](#)

[Convenant Zorg- en Veiligheidshuis](#)

Veilige en leefbare omgeving

[Convenant Veilig uitgaan](#)

[Verordening cameratoezicht gemeente Groningen | Lokale wet- en regelgeving \(overheid.nl\)](#)

[Handhavingsprotocol horeca gemeente Groningen 2025](#)

[Nota vergunningen evenementen 2025](#)

[Toekomstvisie Evenementen](#)

Crisisbeheersing en brandveiligheid

[Regionaal Beleidsplan Veiligheidsregio Groningen](#)

Relevante ontwikkelingen

Veiligheid is een belangrijke waarde en essentieel om onze samenleving te laten functioneren. Veiligheid maken we samen en daarin werken we integraal samen, zowel lokaal als regionaal en landelijk. Ook in 2026 streven we naar aanpak met verbinding en balans tussen preventie, zorg en repressie, maar ook tussen het belang van het individu en collectief.

We zien dat sommige openbare orde verstoringen een andere dynamiek en soms een zwaarder karakter krijgen en ook daar moeten wij, samen met onze partners, effectief en goed op in kunnen spelen. We richten ons daarbij op verschillende, soms kwetsbare, doelgroepen. Met het actieplan onbegrepen gedrag investeren we extra in deze aanpak. Daarnaast zetten we ons volop in om de integrale aanpakken op de Gele Loper en het actieplan Veilig Uitgaan uitvoering te geven.

De afgelopen jaren hebben we met het Programma Grip op Onbegrip een aantal projecten stevig neergezet en daar gaan we mee door. We zien een risico in het bestendigen van deze projecten en werkwijze doordat de gelden tot 2027 beschikbaar zijn. We richten ons dan ook op de continuering van dit programma.

De aanhoudende woningcrisis heeft effect op de maatschappelijke opvang. Het landelijke, strengere asielbeleid zorgt voor extra druk. We constateren dat er mensen in de opvang verblijven die gereed zijn voor uitstroom, maar waarbij dat niet lukt als gevolg van krapte op de woningmarkt. Daarom verkennen wij intensief de mogelijkheden de doorstroom en uitstroom te bevorderen en wordt verkend of we de nachtopvang het hele jaar door open kunnen stellen, in plaats van alleen in de winterperiode.

We zetten met partners de persoonsgerichte aanpak voort voor de zwaardere doelgroep jeugd. Tegelijkertijd wordt een nieuwe aanpak ontwikkeld gericht op jonge aanwas: jongeren die (nog) geen strafblad hebben, maar wel afglijden richting (ondermijnende) criminaliteit. Bij risicojongeren zetten we zo vroeg mogelijk in op signalering en begeleiding, onder meer via jongerenwerkers en jeugdboa's. Ook werken we samen met partners aan het verbeteren van veiligheid in en rond scholen. Daarbij is er bijzondere aandacht voor jongeren met een licht verstandelijke beperking, gezien hun verhoogde kwetsbaarheid voor (onbedoelde) betrokkenheid bij criminaliteit.

De bestrijding en preventie van online criminaliteit nemen een steeds prominentere plaats in binnen het veiligheidsdomein. We ontwikkelen een aanpak die zowel lokaal als regionaal aansluit, met als doel Groningen digitaal bewuster, weerbaarder en veerkrachtiger te maken tegen cyberdreigingen en -crises. Met name in Groningen Noord investeren we in onderzoek en capaciteit rondom het thema digitale veiligheid. We richten ons daarmee op het ontwikkelen van een sluitende ketensamenwerking, onderzoeken in hoeverre toezicht in de digitale samenleving kan worden georganiseerd en het verminderen van daderschap.

We ontwikkelen onze bestaande stratenaanpak verder door. We creëren een veilige leef- en werkomgeving zodat de buurtbewoners weer grip krijgen op de straat en de professionals hun onmisbare bijdrage kunnen leveren aan de leefbaarheid en sociale basis.

We verstevigen onze inzet op de thema's vastgoed, drugshandel- en productie, mensenhandel en zorg. We zetten specifiek in op de buitengebieden, de noordelijke wijken en de zorgsector.

Daarnaast herzien we ons coffeeshopbeleid. We werken aan een nieuwe selectieprocedure op basis van kwalitatieve indicatoren. Daarnaast onderzoeken we welk aantal coffeeshops passend is voor onze gemeente, en of spreiding wenselijk is.

Afgelopen jaar is het wetsvoorstel voor het vuurwerkverbod aangenomen; dit verbod zal naar verwachting gelden vanaf de jaarwisseling 2026/2027. We verwachten in 2026 meer helderheid over de kaders, daar bereiden we ons op voor.

Resultaten, activiteiten en prestatie-indicatoren

De resultaten geven aan wat we willen bereiken. De activiteiten geven aan wat we daarvoor doen. De prestatie-indicator(en) meten de voortgang van de resultaten. De opbouw is opgesteld aan de hand van de beleidsvelden Ondermijning steviger aanpakken, Digitaal veilig(er) Groningen, Maatschappelijke onrust en polarisatie, Effectieve verbinding tussen veiligheid en zorg, Veilige en leefbare omgeving en Crisisbeheersing en brandveiligheid.

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
Ondermijning: aanpakken en voorkomen	
We bestrijden de invloed van georganiseerde criminaliteit op onze lokale samenleving	• We organiseren bestuurlijke controles met onze handhavingpartners en het Regionale Interventieteam; • We zetten bestuurlijke trajecten (het opleggen van een last onder dwangsom) in om straathandel in drugs te verminderen; • We controleren met de Pandenbrigade op de naleving van regels over bouwen en het gebruik van vastgoed; • We starten een bestuurlijk traject na het aantreffen van drugs in panden; • We brengen het wietexperiment volledig tot uitvoering. In coffeeshops zien we alleen aanbod van gereguleerde telers; • We herzien ons coffeeshopbeleid.
We verstevigen onze informatiepositie	• Samen met handhavingpartners pakken we ondermijningscasuïstiek aan en participeren we in fenomeenonderzoeken.
We bouwen aan een weerbare interne organisatie en samenleving	• We intensiveren de integriteitstoetsen (Wet Bibob) richting partijen die met de gemeente een relatie willen aangaan. We gaan de wet toepassen op de inkoop van zorg in het sociaal domein; • We maken inwoners bewust van signalen van ondermijning en moedigen hen aan om verdachte activiteiten te melden; • We bouwen door aan een netwerk met relevante partijen om vermenging van onder- en bovenwereld tegen te gaan. • We verstevigen onze inzet op de thema's vastgoed, drugshandel- en productie, mensenhandel en zorg. We zetten specifiek in op de buitengebieden, de noordelijke wijken en de zorgsector; • We onderzoeken samen met ketenpartners, de situatie van arbeidsmigranten zodat we passende interventies in kunnen zetten; • We starten met een bewustwordingsprogramma voor alle professionals die werken in kwetsbare functies binnen de gemeente.
We pakken ondermijning regionaal aan, omdat	• We werken in regionaal verband samen aan bewustwording en weerbaarheid in de regio. Dit is vastgelegd in de 'Groningse norm'.

criminaliteit zich niet aan gemeentegrenzen houdt	
---	--

I: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. controles

Resultaten	Prestatie-indicator(en)
We bestrijden de invloed van georganiseerde criminaliteit op onze lokale samenleving	Aantal integrale controles i.s.m. onze veiligheidspartners

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026
Integrale controles ondermijning					
Aantal integrale controles i.s.m. onze veiligheidspartners	4	8	8	8	10

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:
Aantal integrale controles i.s.m. onze veiligheidspartners
Toelichting: De aanpak van ondermijning heeft prioriteit in de gemeente Groningen. Een onderdeel van deze actie- en interventiegericht aanpak zijn integrale controles in samenwerking met ketenpartners. Deze controles spelen een belangrijke rol bij het toezien op wet- en regelgeving. Daarnaast vergroten we met de integrale controles ook ons inzicht in de aard en omvang van ondermijning in onze gemeente. Ketenpartners waarmee we deze controles uit kunnen voeren zijn bijvoorbeeld: Politie, Belastingdienst en de Nederlandse Arbeidsinspectie.

Jeugd en Veiligheid: perspectief bieden en grenzen stellen	
We versterken (vroeg)signalering in de wijken, op scholen en in de online wereld waardoor we eerder en beter zicht krijgen op risicojongeren	- We signaleren risico- of zorgwekkend gedrag in de wijken zo vroeg mogelijk door de ketenaanpak te versterken en door het inzetten van jongerenwerkers en jeugdboa's; - We ontwikkelen een aanpak ter bevordering van de veiligheid in en rond scholen, samen met de betrokken netwerkpartners; - We investeren in meer zicht op de online wereld en richten ons ook op online interventies.
We verstevigen de weerbaarheid van jongeren en jongvolwassenen en voorkomen dat zij in aanraking komen met of verleid worden door het criminele circuit	- We versterken de weerbaarheid van jongeren, bijvoorbeeld binnen de eerdergenoemde aanpak veiligheid in en rond scholen; - We zetten specifiek in op het herkennen en omgaan met jeugd met een Licht Verstandelijke Beperking (LVB) en onderzoeken zowel intern binnen de gemeente als extern met onze ketenpartners hoe we deze doelgroep kunnen bedienen.
We pakken onze zwaardere doelgroep aan en voorkomen dat deze risicojongeren	Samen met onze ketenpartners zetten we de intensieve persoonsgerichte aanpak voort, gericht op de zwaarste doelgroep jeugd, en ontwikkelen we een aanpak gericht op jonge aanwas in de criminaliteit.

doorgroeien in de criminaliteit en opnieuw misdaden plegen	
--	--

Zorg en Veiligheid: maatwerk en verbinding	
We zorgen voor een sluitend vangnet voor mensen met onbegrepen en risicovol gedrag. Bij (complexe) casuïstiek is het duidelijk wie op welk moment regie voert	• Samen met onze ketenpartners hebben we een gedeelde visie op hoe we de doelgroep personen met onbegrepen gedrag met een veiligheidsrisico bedienen. Met aandacht voor taal, cultuur en vertrouwen tussen betrokken partijen; • Met een domeinoverstijgende aanpak (Grip op Onbegrip) van zorgwekkende signalen en proactief handelen willen we escalatie voorkomen. We werken samen met partners aan het voorkomen, (vroeg)signalering, de inzet van de juiste hulp en het bieden van perspectief voor mensen met onbegrepen en risicovol gedrag; • We werken volgens de AVE-methodiek zodat duidelijk is wanneer opgeschaald of afgeschaald wordt en rollen en verantwoordelijkheden duidelijk zijn.
We zetten een gerichte aanpak op voor personen met onbegrepen gedrag met een veiligheidsrisico waarin preventie en vroegsignalering centraal staan	• We signaleren problematiek in een vroeg stadium, in ons stedelijke vroegsignaleringsoverleg; • Er is opvolging ingeregeld voor de besproken signalen, inclusief de I-28 zorgmeldingen van de politie; • Vanuit Grip op Onbegrip loopt de pilot straattriage en verlengde aandacht door straat- en buurtcoaches. Waar mogelijk en effectief gebleken ontwikkelen wij deze aanpak door; • We zetten extra in op het weerbaar maken van onze kwetsbare inwoners, bijvoorbeeld door bewustzijn te creëren onder professionals en in te zetten op het thema digitale veiligheid; • We doen voortdurend onderzoek naar effectieve interventies en de implementaties daarvan om de veiligheid en het welzijn van individuen en de samenleving als geheel te waarborgen; • Bij incidenten zorgen we dat nazorg goed geregeld is en bieden we perspectief; • We zijn een regionaal consultatie- en adviespunt gestart voor vastgelopen casuïstiek.
We bestrijden en voorkomen woonoverlast	• We zorgen voor een effectieve aanpak en zorgen voor een stevige verbinding tussen het Meldpunt Overlast en Zorg en het veiligheidsdomein (woonoverlast coördinator).
We zetten een gerichte aanpak op om proactief te kunnen handelen bij signalen van polarisatie en radicalisering	• Vanuit de regionale rol op radicalisering is Bounce uitgerold in Drenthe; • Samen met partners bevorderen we het signalerend vermogen van professionals.

Veilige en leefbare wijken: gebiedsgerichte aanpak	
We verminderen overlast en criminaliteit en verbeteren de veiligheidsbeleving in wijken	• Veilig Ontwerp en Beheer wordt ingezet in Vinkhuizen bij de herinrichting van de publieke ruimte in Vinkhuizen. We sluiten

door veiligheid en leefbaarheid te verbinden aan fysieke en sociale ontwikkelingen	aan bij de inspanningen van het programma verduurzaming woningen; • We onderzoek in hoeverre een app ontwikkeld kan worden, met handelingsperspectief voor inwoners bij zorgen én helderheid over meldpunten; • We starten twee stratenaanpakken.
We zetten inwoners en hun omgeving centraal door zichtbaar en aanspreekbaar te zijn in de wijk en actief aan de slag te gaan met signalen	• We zetten specialistische boa's in bij complexer wordende overlastproblematiek; • Onze handhavers zetten in op het verstevigen van contacten met inwoners in de wijken, bijvoorbeeld door de inzet van een container waar zij met elkaar in gesprek gaan; • We onderzoeken hoe boa's ingezet kunnen worden voor het thema digitale veiligheid. Onderzoek is afgerond in 2026. Op basis van de uitkomsten wordt onderzocht in hoeverre een pilot kan worden ontwikkeld gericht op toezicht in cyberspace.
We voorkomen veiligheids- en leefbaarheidsproblematiek door er vroeg bij te zijn en intensief samen te werken met onze netwerkpartners	• We zetten de VeiligheidsEffectRapportage (VER) in bij het ontwerp en beheer van de publieke ruimte in Vinkhuizen en Lewenborg; • We pakken casuïstiek met een risico voor de openbare orde in een zo vroeg mogelijk stadium op, in samenwerking met hulp- en zorg verlenende partijen.
We werken aan de weerbaarheid van onze inwoners	• We onderzoeken in hoeverre een app ontwikkeld kan worden, met handelingsperspectief voor inwoners bij zorgen én helderheid over de verschillende meldpunten; • De resultaten van een pilot worden bekend. Deze pilot richt zich op het voorkomen van slachtofferschap bij senioren. Vervolgens ontwikkelen wij op basis van de resultaten een preventieve interventie; • We onderzoeken mogelijkheden rondom professionalisering van de functie wijkboa.
We zorgen ervoor dat evenementen en demonstraties veilig verlopen	• We investeren in de samenwerking met diverse ketenpartners om evenementen en demonstraties veilig en ordelijk te laten verlopen; • We werken aan versterking van de samenwerking m.b.t. de veiligheidsorganisatie rondom betaald voetbal.

Crisisbeheersing en brandveiligheid	
• We dragen bij aan de gemeenschappelijke regeling (Veiligheidsregio Groningen) voor de brandweezorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing; • In samenwerking met de Veiligheidsregio Groningen werken we aan de maatschappelijke weerbaarheid; • We faciliteren de Veiligheidsregio Groningen bij de stedelijke herhuisvesting.	

Financiën

Financieel overzicht lasten en baten

02.2 Veiligheid

Omschrijving (Bedragen x 1.000 euro)	Rekening 2024	Actuele Begroting 2025	Primitieve begroting 2026	2027	2028	2029
<i>Lasten</i>	45.318	44.928	49.178	47.748	49.266	50.578
<i>Baten</i>	10.057	6.704	7.512	5.290	5.291	5.291
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-35.261	-38.224	-41.666	-42.459	-43.975	-45.287
<i>Reserve mutaties</i>						
Totaal toevoegingen	283	0	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten na reservemutaties	-35.544	-38.224	-41.666	-42.458	-43.975	-45.287

Financiële toelichtingen begroting 2026

02.2 Veiligheid

(Bedragen x 1.000 euro)	Lasten	Baten	Saldo
<i>Begroting 2026</i>	49.178	7.512	-41.666
<i>waarvan intensivering</i>	2.473	350	2.123
<i>Bestaand beleid</i>	46.705	7.162	-39.543
<i>Verschil vorig jaar</i>	1.777	458	1.319

Hieronder lichten we achtereenvolgens toe waar het geld vandaan komt en waar het naartoe gaat, welke extra middelen er beschikbaar worden gesteld en of daar extra dekking tegenover staat. Hierbij geven we op hoofdlijnen aan wat de verschillen zijn in beschikbare baten en lasten ten opzichte van de vorige begroting.

Waar gaat het geld voornamelijk naar toe (bestaand beleid), inclusief verklaring verschil ten opzichte van begroting 2025 op hoofdlijnen (schuin gedrukt):

2.2: Veiligheid	Lasten	Baten
Ondermijning	1.500	200
Voor de aanpak en het voorkomen van ondermijning hebben we middelen begroot. Inclusief een bijdrage voor de regionale aanpak van ondermijning (ca. 0,2 miljoen euro).		
Jeugd en Veiligheid	4.000	1.900
Voor Jeugd en Veiligheid richten we ons op perspectief bieden en grenzen stellen. We zetten de middelen onder meer in voor:		
Preventie met Gezag; via de landelijke aanpak Preventie met Gezag zetten we in op het versterken van de keten jeugd en veiligheid. Dit gaat onder meer om het voorkomen van georganiseerde en ondermijnende jeugdcriminaliteit (1,9 miljoen		

euro). Ook is hier de dekking vanuit de rijksmiddelen voor Preventie met Gezag begroot (1,9 miljoen euro);		
• Jeugdboa's (0,8 miljoen euro); • Problematische jeugdgroepen (0,8 miljoen euro).		
Zorg- en veiligheidshuis Groningen	2.200	1.200
Het Zorg- en Veiligheidshuis is een regionaal samenwerkingsverband waar medewerkers van gemeenten, justitie en zorg samenwerken aan de volgende thema's: faciliteren van een integrale aanpak voor mensen met complexe problemen, zoals crimineel gedrag, psychische stoornissen, verslaving of huiselijk geweld (maatwerk); aanpak jeugdgroepen; re-integratie van ex-gedetineerden (nazorg); en aanpak mensenhandel.		
Ook zijn hier de bijdragen van gemeenten voor het Zorg- en Veiligheidshuis begroot.		
Radicalisering	300	300
Voor de aanpak van radicalisering, polarisatie en maatschappelijke onrust hebben we hier middelen begroot. Ook is hier de dekking vanuit de specifieke uitkering radicalisering begroot.		
<i>Verschil t.o.v. 2025:</i>		
<i>In de vorige begroting waren bovengenoemde middelen nog niet opgenomen. In deze begroting leidt dit tot hogere lasten en baten van ca. 0,3 miljoen euro.</i>		
Toezicht en handhaving in de openbare ruimte	3.400	100
Begrote middelen voor toezicht en handhaving in de openbare ruimte, waaronder middelen voor cameratoezicht (400 duizend euro).		
<i>Verschil t.o.v. 2025:</i>		
<i>De lasten stijgen met 0,3 miljoen euro, vooral door extra capaciteit voor toezicht en handhaving zoals afgesproken in het coalitieakkoord.</i>		
Openbare orde en veiligheid (OOV)	3.800	
Dit betreft met name personele inzet voor OOV gericht op het thema Veilige en Leefbare wijken.		
Veiligheidsregio Groningen (VRG)	25.700	
Dit betreft de begrote bijdrage aan de VRG. Van deze bijdrage is het grootste deel bestemd voor de brandweezorg en risicobeheersing (24,6 miljoen euro). Daarnaast zijn er bedragen begroot voor de regionale ondersteuning van de gemeentelijke kolom (0,6 miljoen euro), de geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio (0,2 miljoen euro) en rampenbestrijding en crisisbeheersing (0,3 miljoen euro).		
<i>Verschil t.o.v. 2025:</i>		
<i>Door loon- en prijsindexatie stijgt de gemeentelijke bijdrage aan de VRG in totaal met ca. 1 miljoen euro.</i>		
Precariobelasting	1.000	1.800
Voor het heffen van precariobelasting hebben we hier middelen begroot. Ook zijn hier de begrote opbrengsten uit precariobelasting opgenomen.		
Handhaving van milieu- en veiligheidsvoorschriften	1.100	
Dit betreft met name personele inzet voor de handhaving van de milieu- en veiligheidsvoorschriften.		
Deelnemersbijdrage Omgevingsdienst	1.747	
Reclamedragend straatmeubilair	500	1.200
Als beheerder van de openbare ruimte exploiteert de gemeente de openbare ruimte voor reclamedoeleinden en het treffen van voorzieningen. Hiervoor sluit de gemeente contracten af met bedrijven die deze reclame voor de adverteerders verzorgen		

(exploitanten). Het gaat alleen om gecontracteerde reclame die bevestigd is aan gemeentelijk eigendommen in de openbare ruimte.	
Aanpak misstanden vastgoedsector	566
Inzet van de pandenbrigade voor de aanpak van misstanden in de vastgoedsector.	

Waar zetten we dit jaar extra geld voor in (intensiveringen) en waar hebben we extra dekkingsbronnen binnen dit deelprogramma:

2.2	Intensiveringen en dekkingsbronnen 2026	Intensivering	I/S	Dekking
11.	Aanpak misstanden vastgoedsector (pandenbrigade)	126	S	
12.	Incidentele inzet vastgoedsector	602	I	
17.	Implementatie en uitvoering Integrale Aanpak Gele Loper	1.055	I	
19.	Verplaatsingseffecten	150	I	
20.	Woonoverlast coördinator	100	I	
21.	Veilig uitgaan	590	I	
D5.	Reclamedragend straatmeubilair		S	350
D4.	Precariobelasting		S	150

De nummering komt overeen met de nummering in het [Financieel meerjarenbeeld](#), hier staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven.

Programma 3: Vitaal en Sociaal

Groningen is een inclusieve, vitale en veilige gemeente waarin iedereen tot zijn recht kan komen en op een gelijkwaardige manier kan deelnemen aan de samenleving: in het onderwijs, op de arbeidsmarkt en op de woningmarkt. Met de nadruk op eigen regie en veerkracht en de beweging van (medische) nazorg naar voorzorg (preventie) staat het gedachtegoed van 'positieve gezondheid' en het belang van een goede leefkwaliteit centraal. We zien in Groningen grote gezondheidsachterstanden tussen wijken, dorpen en groepen inwoners en een aantal stevige sociale opgaven: toenemende en dubbele vergrijzing, een kloof tussen arm en rijk binnen de gemeente, een tegenstelling tussen Noord- en Zuid Groningen en onderwijs segregatie.

Met het inzicht dat ongezonde keuzes worden beïnvloed door de leefomgeving en de sociale context, werken we langs twee lijnen aan het verbeteren van de leefkwaliteit van onze inwoners: We zorgen voor de randvoorwaarden voor een (betaalbare) sociale infrastructuur, zodat onze inwoners gedurende hun levensloop gebruik kunnen maken van sociale voorzieningen. We versterken de sociale structuur in wijken en dorpen door in te zetten op instandhouding van (kleinschalige) voorzieningen zoals scholen, dorpshuizen en sportverenigingen. Daarnaast willen we met een langdurige integrale wijkaanpak het verschil maken in het dagelijkse leven van inwoners.

We zetten in op kansrijk opgroeien voor alle kinderen in de gemeente en het doorbreken van de armoede-overdracht van ouder op kind. Onderwijs zien we hierbij als een belangrijk middel om de effecten van kansenongelijkheid te verkleinen. Een goed leerklimaat vormt een belangrijke voorwaarde om kinderen en jongeren vanuit gelijke kansen optimaal te laten ontwikkelen en opgroeien. Daarom zetten we ons met onze partners in onderwijs en opvang in om het onderwijs in Groningen blijvend te vernieuwen en te verbeteren. Werk betekent zelfontplooiing, structuur en sociale contacten. Voor mensen die niet of nog niet kunnen werken bieden we ondersteuning om op een andere manier actief te zijn, bijvoorbeeld via vrijwilligerswerk, een participatiebaan of een basisbaan. Daarnaast bieden we mensen die het nodig hebben inkomensondersteuning. Problematische schulden ontnemen mensen elk perspectief, daarom bieden we schuldhelpverlening en zetten we in op het voorkomen van schulden, vroegsignalering en nazorg. De coronacrisis heeft de uitdagingen op de arbeidsmarkt blootgelegd. De komende tijd gaan we in onze stad en regio werken aan deze uitdagingen.

Waar nodig bieden we passende ondersteuning. Bijvoorbeeld vanuit de Jeugdwet, waarbij we uitgaan van de vraag van de jeugdige en het gezin en de door hen aangegeven oplossingsrichtingen en sluiten zo veel mogelijk aan bij de leefwereld van kind en gezin. Vanuit de Wet Maatschappelijke Ondersteuning bevorderen we met de inzet op het sociale netwerk en algemene voorzieningen, de zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie van onze inwoners en bieden we steun aan kwetsbare inwoners. Voor inwoners die omwille van verminderde zelfredzaamheid niet langer in staat zijn om zelfstandig te kunnen wonen, bieden we mogelijkheden tot beschermd wonen, variërend van het wonen in een intramurale voorziening tot het zelfstandig (blijven) wonen met intensieve ondersteuning en toezicht, thuis. Waar zorg en veiligheid elkaar raken, bijvoorbeeld bij vraagstukken rondom huiselijk geweld en kindermishandeling, personen met verward gedrag, zetten we in op interventies die zijn gericht op preventie, vroegsignalering, herstelgericht werken en het doorbreken van intergenerationele overdracht.

Groningen is een belangrijk centrum met top-voorzieningen op het gebied van onder meer onderwijs, sport, cultuur en zorg voor de brede regio. We blijven inzetten op een hoogwaardige culturele infrastructuur waarbij kunst en cultuur voor alle inwoners en bezoekers bereikbaar is. We investeren in de samenwerking in de cultuursector en stimuleren de zichtbaarheid van cultuur in de gemeente en de mogelijkheden om mee te doen aan cultuur in dorpen en wijken. Met de ontwikkeling van sportief kapitaal en een leven lang sport en bewegen voor iedere Groninger draagt sport bij aan participatie in de samenleving, cohesie, positieve gezondheid en positief opgroeien. Hierbij zetten we in op meer samenwerkingskracht in het rijke en innovatieve sportnetwerk in Groningen, maar ook door juist lokaal in de wijken en buurten gebiedsgericht maatwerk te leveren.

Deelprogramma's

Het programma Vitaal en Sociaal bestaat uit de volgende deelprogramma's:

- Werk en inkomen
- Onderwijs
- Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit
- Sport en bewegen
- Cultuur en evenementen

Financieel overzicht lasten en baten

03 Vitaal en Sociaal

Omschrijving (Bedragen x 1.000 euro)	Rekening 2024	Actuele Begroting 2025	Primitieve begroting 2026	2027	2028	2029
<i>Lasten</i>						
03.1 Werk en inkomen	314.254	324.907	335.448	330.136	336.268	340.814
03.2 Onderwijs	44.021	45.898	44.107	44.282	44.725	44.818
03.3 Welzijn,gezondheid,zorg,diversiteit	370.992	401.837	427.869	432.557	418.180	431.180
03.4 Sport en bewegen	34.624	42.304	43.124	43.150	43.226	44.185
03.5 Cultuur en evenementen	67.573	70.962	76.056	80.866	85.143	88.944
Totaal	831.464	885.909	926.604	930.992	927.542	949.940
<i>Baten</i>						
03.1 Werk en inkomen	212.646	210.256	217.717	213.960	219.576	222.005
03.2 Onderwijs	16.782	17.104	15.065	15.132	15.219	15.298
03.3 Welzijn,gezondheid,zorg,diversiteit	32.754	47.748	41.881	36.957	37.023	37.087
03.4 Sport en bewegen	12.555	11.998	12.333	12.200	12.217	12.238
03.5 Cultuur en evenementen	20.943	18.799	21.903	24.397	22.802	22.724
Totaal	295.681	305.905	308.899	302.647	306.836	309.352
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-535.783	-580.004	-617.706	-628.345	-620.706	-640.588
<i>Reserve mutaties</i>						
Totaal toevoegingen	33.645	8.023	9.164	10.927	13.612	15.412
Totaal onttrekkingen	20.066	23.580	9.075	7.368	7.368	864
Saldo van baten en lasten na reservemutaties	-549.362	-564.447	-617.794	-631.904	-626.950	-655.136

Een toelichting op deze cijfers kunt u vinden in het onderdeel 'Financiële toelichtingen begroting 2026' opgenomen onder elk deelprogramma.

In het hoofdstuk financiële positie zijn aanvullend nog de volgende overzichten en toelichtingen opgenomen:

- In het [Financieel meerjarenbeeld](#) staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven;

- In de [Intensiveringen 2026-2029](#) staat een totaaloverzicht van en toelichting op alle intensiveringen 2026;
- In de [Dekkingsbronnen 2026-2029](#) staat een totaaloverzicht van en toelichting op alle dekkingsbronnen.

Paragraaf 3: [Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#) geeft een totaaloverzicht van en een toelichting op de (financiële) risico's.

Paragraaf 6: [Verbonden partijen](#) geeft de inhoudelijke en financiële toelichting op de verbonden partijen.

Deelprogramma 3.1: Werk en inkomen

Goed werk en bestaanszekerheid is van belang voor een gelukkig leven. Doel is om zoveel mogelijk mensen aan de slag te krijgen en armoede te bestrijden. Deelname aan de maatschappij via betaald werk heeft de voorkeur en is een belangrijke aanpak tegen armoede. Daarnaast ondersteunen we maatschappelijke deelname voor mensen die niet of nog niet kunnen werken, met opties zoals de basisbaan, vrijwilligerswerk, participatiebanen en inkomensondersteuning. Ons doel is om gelijke en eerlijke kansen te creëren, zodat iedereen op zijn eigen niveau kan bijdragen aan de maatschappij en de leefbaarheid van Groningen.

Doelen Deelprogramma 3.1: Werk en inkomen

Om iedereen zoveel mogelijk sociaal en vitaal te laten ontwikkelen streven we in het deelprogramma Werk en Inkomen naar een brede welvaart voor alle inwoners, waarbij we voldoende bestaanszekerheid bieden en iedereen gelijke kansen krijgt om mee te doen. We vinden het van groot belang dat eenieder een goede kwaliteit van leven heeft en geluk ervaart.

Daarom streven we naar de volgende maatschappelijke doelen:

1. Eenieder zo veel mogelijk financieel zelfredzaam is, het liefst via goed werk, waarbij niemand onder het (economisch) bestaansminimum hoeft te komen;
2. Eenieder zo lang mogelijk - op hun eigen manier en niveau - actief kan (blijven) deelnemen aan het economische - en maatschappelijke verkeer, ook als gezondheidsbeperkingen en/of belemmeringen anderszins dit bemoeilijken.

Waarbij;

3. Het hier in dit programma ten aanzien van 'meedoen' in eerste instantie gaat over het hebben van (fatsoenlijk betaalde) arbeid (in relatie tot de beroepsbevolking), en waar dit (nog) niet mogelijk is, over maatschappelijke participatie en/of tenminste sociale activering;
4. Strategische focus ten aanzien van armoede ligt bij het bieden van bestaanszekerheid via inkomensondersteuning en schuldhulp en op het (structureel) doorbreken van (intergenerationele) armoede - dat wil zeggen het voorkomen van de overdracht van armoede van ouder op kind;
5. Ingezet wordt op het voorkomen en bestrijden van problematische schulden.

In de onderstaande tabel hebben we de maatschappelijke doelen vertaald naar '-er doelen' en hierbij de relatie gelegd tussen enerzijds het ('-er') doel dat we nastreven en anderzijds de effectindicatoren die ermee samenhangen en waarmee we de voortgang van dat doel op hoofdlijnen kunnen peilen en volgen.

Doelen	Effectindicator(en)
• Eenieder zo veel mogelijk financieel zelfredzaam is, het liefst via goed werk, waarbij niemand onder het (economisch) bestaansminimum hoeft te komen;	• % Personen dat op peilmoment 1 januari gebruik maakte van een uitkering levensonderhoud in het kader van de Participatiewet op de totale bevolking; • Waarvan jongeren 18 t/m 26-jarigen
• Eenieder zo lang mogelijk - op hun eigen manier en niveau - actief kan (blijven) deelnemen aan het economische - en maatschappelijke verkeer, ook als	• % Minima ** (en niet-minima) (18 jaar e.o.) dat aangeeft de eigen gezondheid als matig tot slecht te beoordelen

gezondheidsbeperkingen en/of belemmeringen anderszins dit bemoeilijken.	
Ten aanzien van 'meedoen' het in eerste instantie gaat over het hebben van (fatsoenlijk betaalde) arbeid (in relatie tot de beroepsbevolking), en waar dit (nog) niet mogelijk is, over maatschappelijke participatie en/of tenminste sociale activering;	% Minima ** (en niet-minima) (18 jaar e.o.) dat aangeeft: (Zeer) tevreden te zijn over de manier waarop men meedoet aan de samenleving
De strategische focus ten aanzien van armoede ligt bij het bieden van bestaanszekerheid via inkomensondersteuning en schuldhulp en op het (structureel) doorbreken van (intergenerationele) armoede - dat wil zeggen het voorkomen van de overdracht van armoede van ouder op kind;	% Huishoudens behorend tot de minima: 1 jaar of langer 4 jaar of langer % Minderjarige kinderen behorend tot een minimahuishouden **
Ingezet wordt op het voorkomen en bestrijden van problematische schulden.	% Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft moeite te hebben met rondkomen van het eigen huishoudinkomen

Effectindicator(en)

Met de volgende effectindicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

Effectindicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
% Personen dat op peilmoment 1 januari gebruik maakte van een uitkering levensonderhoud in het kader van de Participatiewet op de totale potentiële beroepsbevolking (15 t/m 64 jarigen)	5,5%	5,2%	5,1%	< 5,5%	< 5%	< 5%
Waarvan jongeren 18 t/m 26-jarigen	2,0%	1,9%	n.n.b.	< 2%	< 2%	< 2%
% Huishoudens behorend tot de minima:						
1 jaar of langer	16% (2021)	15% (2022)	15% (2023)	< 15%	< 15%	< 15%
4 jaar of langer	11% (2021)	10% (2022)	10% (2023)	< 10%	< 10%	< 10%
% Minderjarige kinderen behorend tot een minimahuishouden	11% (2021)	10% (2022)	11% (2023)	< 10%	< 10%	< 10%
% Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft moeite te hebben met rondkomen van het eigen huishoudinkomen	15%	-	10%	-	< 10%	-
% Minima (en niet-minima) (18 jaar e.o.) dat aangeeft:						

de eigen gezondheid met een 7 of hoger te waarderen	-	-	Minima: 58% geeft 7 of hoger; Niet-minima: 81% geeft een 87 of hoger (betrekking op 2022)	-	> 65%	-
het meedoen aan de samenleving met een 7 of hoger te waarderen	-	-	Minima: 53% geeft 7 of hoger; Niet-minima: geeft 70% geeft 7 of hoger (betrekking op 2022)	-	> 65%	-

Relevante beleidsnota's

Het programma is verder uitgewerkt in de volgende beleidsnota's:

Werk en activering

[Visie sociaal ontwikkelbedrijf Groningen \(2025\)](#)

[Jongeren in de bijstand \(2025\)](#)

[Voortgang Werk en Ontwikkelprogramma 2022-2025 \(2025f\)](#)

[Werk- en ontwikkelprogramma 2022-2025 \(2022\)](#)

[Gebiedsgerichte aanpak voor werk en participatie \(2022\)](#)

[Visie en rol iederz \(2020\)](#)

Inkomensondersteuning en schuldhulpverlening

[Plan schuldhulpverlening gemeente Groningen 2024-2028 \(2023\)](#)

[Uitvoeringsplan Schuldhulpverlening 2024-2025](#)

[Tussenevaluatie-uitvoering-Plan-Schuldhulpverlening-2024-2028 \(2025\)](#)

[Uitvoeringsprogramma brede aanpak armoede en schulden \(2024\)](#)

[Voortgangsrapportage 2024 Programma aanpak armoede en schulden \(2025\)](#)

[Armoedemonitor 2024: Een trendonderzoek over armoede in de Gemeente Groningen \(OIS 2024\)](#)

[Verdieping armoedemonitor 2024 \(OIS 2025\)](#)

[Nalevings- en handavingsbeleidsplan Participatiewet 2024-2028](#)

[Voortgang project regelingenwoud \(2024\)](#)

Relevante ontwikkelingen

Nieuwe wetgeving: Participatiewet in Balans en Wet van school naar duurzaam werk

Afgelopen jaar is de Participatiewet in Balans is uitgesteld. De nieuwe wet treedt deels op 1 januari 2026 in werking. De wet bestaat uit ruim 20 maatregelen die de komende twee jaar gefaseerd worden ingevoerd. Het doel is een betere balans tussen bestaanszekerheid, re-integratie en handhaving waarbij vertrouwen, de menselijke maat en aansluiting op het de denk- en doenvermogen van inwoners belangrijke uitgangspunten zijn. Deze uitgangspunten zijn al een belangrijk onderdeel in de Groningse dienstverlening en werkwijze. De Participatiewet in Balans is een eerste stap naast een meer fundamentele herziening van de Participatiewet waaraan de komende tijd verder wordt gewerkt.

Op 1 januari 2026 gaat ook de wet van school naar duurzaam werk van kracht. Het doel van deze wet is om jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt de juiste begeleiding en ondersteuning te geven richting economische zelfstandigheid.

Werk en Participatie

Hoewel er sprake is van veel geopolitieke onzekerheid, lijkt de economie volgend jaar licht te groeien. De spanning op de arbeidsmarkt neemt iets af, maar de personeelsschaarste in sectoren zoals de zorg, onderwijs, ICT en techniek blijft aanhouden. Toch lukt het niet iedereen die in de bijstand zit aan het werk te komen. Sinds de inwerkingtreding van de Participatiewet in 2015 zijn andere groepen onder de Participatiewet gaan vallen die lastiger aan het werk komen. De nieuwe Participatiewet speelt hierop in door uit te gaan van arbeidsinschakeling voor wie dat kan, maar voor mensen die dat niet kunnen of daar (nog) niet aan toe zijn, de focus te leggen op andere activiteiten in de vorm van maatschappelijke participatie.

Voor de juiste ondersteuning richting werk of maatschappelijke participatie, blijven we inzetten op het vergroten van het contact met inwoners. De Groningse aanpak en de verdere ontwikkeling van de gebiedsgerichte werkwijze draagt bij aan een laagdrempelige, toegankelijke en nabije overheid. Hierdoor kunnen we beter aansluiten op wat inwoners daadwerkelijk nodig hebben en ondersteuning bieden. Ook wordt er in de wijk steeds meer samengewerkt tussen de afdelingen Werk, Inkomen en Schulden, zodat inwoners met problemen integraler en beter geholpen kunnen worden.

Daarnaast blijven we inzetten op bestaanszekerheid voor mensen die niet op de reguliere arbeidsmarkt terecht kunnen via de Basisbaan. Inwoners komen hiervoor in aanmerking als ze meer ondersteuning nodig hebben. Daarom streven we naar 215 basisbanen in 2026. Op de lange termijn houden we vast aan 250 basisbanen. Ten aanzien van het Werk en Ontwikkelprogramma gaan we kijken welke succesvolle onderdelen we kunnen voortzetten.

Iederz

We gaan verder met de doorontwikkeling van het sociaal ontwikkelbedrijf. Met de juiste ondersteuning, ruimte en begeleiding willen we meer inwoners stappen laten zetten richting werk en zelfstandigheid. Door het bieden van een veilige omgeving zetten we in op de ontwikkeling van 500 extra inwoners per jaar.

Werk in Zicht

Werk in Zicht is het samenwerkingsverband van gemeenten, UWV, sociaal ontwikkelbedrijven en partners in de arbeidsmarktregio Groningen en Noord-Drenthe. Via Werk in Zicht blijven we ons inzetten om inwoners met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt een stap vooruit te helpen. Dit doen vanuit het Werkcentrum met onze partners. Hier bieden we een ontschotte dienstverlening aan waarbij maatwerk voorop staat en waardoor we de arbeidsmobiliteit van onze inwoners vergroten. Hierdoor bieden we inwoners een duurzame toegang tot de arbeidsmarkt.

Inkomen en Schuldhulpverlening

We blijven inzetten op het bestrijden van armoede en het voorkomen van schulden onder onze inwoners. Met het Uitvoeringsprogramma armoede en schulden 2024-2026 bieden we inwoners meer financiële zekerheid. Hiermee gaan we verder door regelingen te vereenvoudigen en de toegankelijkheid te vergroten. Door de communicatie te verbeteren en beter af te stemmen op de verschillende inwoners blijven we de verschillende regelingen onder de aandacht brengen zodat meer inwoners gebruik gaan maken van de regelingen waar ze recht op hebben. Daarnaast continueren we onze inzet van Kansrijk Groningen en de Doorbraakaanpak waardoor we via maatwerk inwoners passende ondersteuning kunnen bieden in soms complexe situaties. Ook met het Uitvoeringsplan Schuldhulpverlening helpen we meer inwoners die schulden hebben. Maar bovenal proberen we te voorkomen dat inwoners in financiële problemen terechtkomen. Dit doen we door inwoners sneller te bereiken, zetten in op financiële weerbaarheid en plegen actievare nazorg om te voorkomen dat inwoners terugvallen en opnieuw hulp nodig hebben.

Resultaten, activiteiten en prestatie-indicatoren

De resultaten geven aan wat we willen bereiken. De activiteiten geven aan wat we daarvoor doen. De prestatie-indicator(en) meten de voortgang van de resultaten. De opbouw is opgesteld aan de hand van de beleidsvelden Werk en activering en Inkomensondersteuning en schuldhelpverlening.

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
Werk en activering	
<i>Werk in Zicht (Regionaal arbeidsmarktbeleid)</i>	
• Er is een betere aansluiting tussen vraag en aanbod van onbenut talent op de arbeidsmarkt. Inzet is gericht op het ontwikkelen van competenties van inwoners waardoor er voor (potentieel) kwetsbare doelgroepen en andere personen met een zekere afstand tot de arbeidsmarkt een beter perspectief naar een goede (betaalde) baan ontstaat. • Hierbij is ook een goede aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt van belang, waardoor de mismatch tussen kwalificaties van mensen enerzijds en gevraagde competenties anderzijds wordt verkleind, en (jong) volwassenen hierdoor makkelijker vanuit de opleiding kunnen doorstromen richting een betaalde baan of reeds werkenden meer wendbaar kunnen zijn in hun (verdere) werkzame leven.	• Binnen Werk in Zicht bieden we werkzoekenden en werkenden ondersteuning over (ander) werk en/of scholing door uit te gaan van de (ontwikkel) vraag; • We streven naar een betere aansluiting tussen vraag en aanbod van (onbenut) talent van (potentieel) kwetsbare groepen door onze dienstverlening meer in te zetten op het ontwikkelen van competenties en vaardigheden; • We zetten in op het bereiken van meer ongekend talent door het organiseren van Startfest en via bezoekers aan het Talentperron; • De dienstverlening in het netwerk van publieke en private partners ontwikkelen we verder met de inzet van het Werkcentrum; • We zorgen ervoor dat onze inwoners via trajecten, zoals Kansrijk Opleiden en Kansrijk Talent, basisvaardigheden en vakvaardigheden ontwikkelen en beter de stap naar de arbeidsmarkt kunnen maken; • De wetgeving van school naar duurzaam werk versterkt de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Hierbij zetten we in op preventieve dienstverlening en een sluitende aanpak voor jongeren. Ook versterken we de samenwerking tussen onderwijs en sociaal ontwikkelbedrijven; • We blijven ons inzetten voor het realiseren van afspraakbanen in de regio voor mensen met een arbeidsbeperking.
<i>Werk</i>	

• Meer inwoners in een uitkeringssituatie weten met behulp van passende ondersteuning hun kansen op de arbeidsmarkt te vergroten en succesvol uit te stromen naar een (reguliere) betaalde baan of als ondernemer, al dan niet via een scholingstraject. Hierin gaan we kennis en vakmanschap stimuleren.	• We willen meer inwoners bereiken, ook zonder bijstandsuitkering, en ondersteunen hen op maat. Dit doen we door het ontwikkelen en versterken van de gebiedsgerichte en Groningse aanpak. We bieden een toegankelijke, nabije en laagdrempelige dienstverlening. Hierbij hebben we extra aandacht voor jongeren. Door gebiedsgericht te werken kennen we onze inwoners beter en kunnen we nog beter aansluiten bij hun behoeften; • We bieden inwoners met een uitkering gerichte ondersteuning via onder andere activering, scholing, praktijkleren en jobcoaching. Deze activiteiten vinden zoveel mogelijk in de wijk of het trainingscentrum plaats. Wanneer uitstroom naar werk nog niet haalbaar is, faciliteren we maatschappelijke participatie om betrokkenheid en ontwikkeling te blijven stimuleren. Dit doen we zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving van de inwoner; • Om meer inwoners aan werk te helpen sluiten we de werkgeversdienstverlening met accountmanagers aan in het gebied. Door deze gecombineerde aanpak inde gebieden zorgen we ervoor dat inwoners beter worden voorbereid, ondersteund en gemotiveerd om duurzaam deel te nemen aan de arbeidsmarkt en/of het ondernemerschap; • We zetten extra in op het werven van instapbanen, specifiek in de branches horeca, handel en schoonmaak. Daarbij ligt de focus op het ontwikkelen van werknemersvaardigheden en ontwikkelen we voorschakeltrajecten met als doel duurzame uitstroom te realiseren; • We zetten in op groei en verduurzaming van afspraakbanen (LKS) door een goede voorbereiding van de kandidaat. Dit doen we door jobcoaching en door werkgevers/werkomgeving te betrekken in het ontwikkelproces; • We zetten in op preventie van terugval in de bijstand door financiële ontzorging bij de overgang van bijstand naar werk en door inwoners vanuit de WW in een vroeg stadium te benaderen om instroom in de bijstand te voorkomen; • Vanuit het Werk- en Ontwikkelprogramma is “Op Koers” een effectief instrument. We zetten dit voort en breiden uit naar de noordelijke wijken; • We blijven inzetten op het ontwikkelen van basisbanen. De basisbaan is een baan voor inwoners die niet regulier op de arbeidsmarkt werk kunnen vinden. We blijven op lange termijn inzetten op 250 basisbanen. We streven naar 215 actieve basisbanen eind 2026. Medio 2025 zitten we op 173 basisbanen; • We willen vraag en aanbod van werk en onderwijs beter op elkaar laten aansluiten door de brug tussen werkgever en inwoner versterken. Daarvoor organiseren we wijkgerichte en gemeente brede bijeenkomsten, banenmarkten
---	--

	opleidingstrajecten en bieden maatwerk via jobhunten en jobcarving.
Maatschappelijke participatie	
• Meer inwoners in een uitkeringssituatie met daarbij een grote afstand tot de reguliere arbeidsmarkt worden geactiveerd en doen mee via verschillende vormen van maatschappelijke participatie • Inwoners met een SW-indicatie of een NB-indicatie zijn actief binnen een Nieuw Beschut omgeving of met een LKS subsidie bij een werkgever.	• Inwoners bieden we een passend traject aan, dat aansluit bij het niveau, ontwikkeling en talent van de inwoner. We werken daarbij vanuit de 'Groningse aanpak'; • We ondersteunen Nieuw Beschutters om bij een reguliere werkgever aan de slag gaan. Dat kan via detachering of in dienst bij de werkgever via nieuw beschut in de markt; • We zijn continu bezig met het uitbreiden van ons netwerk van geschikte werkgevers voor onze doelgroep; • We bieden verschillende ontwikkeltrajecten aan bij iederz, zoals de z-route, Kansrijk Talent en Praktijkleren. Dit ter voorbereiding op een opleiding en/of naar de arbeidsmarkt; • Het Instroomportaal biedt ontwikkeltrajecten aan voor iedereen die ondersteuning wil of nodig heeft bij een stap richting werk of onderwijs. Instromers hebben verschillende achtergronden zoals dagbesteding, Wajong, statushouders, ggz-cliënten, cliënten van beschermd wonen en cliënten met een verslavingsachtergrond; • We gaan verder met de doorontwikkeling van het Sociaal Ontwikkelbedrijf.

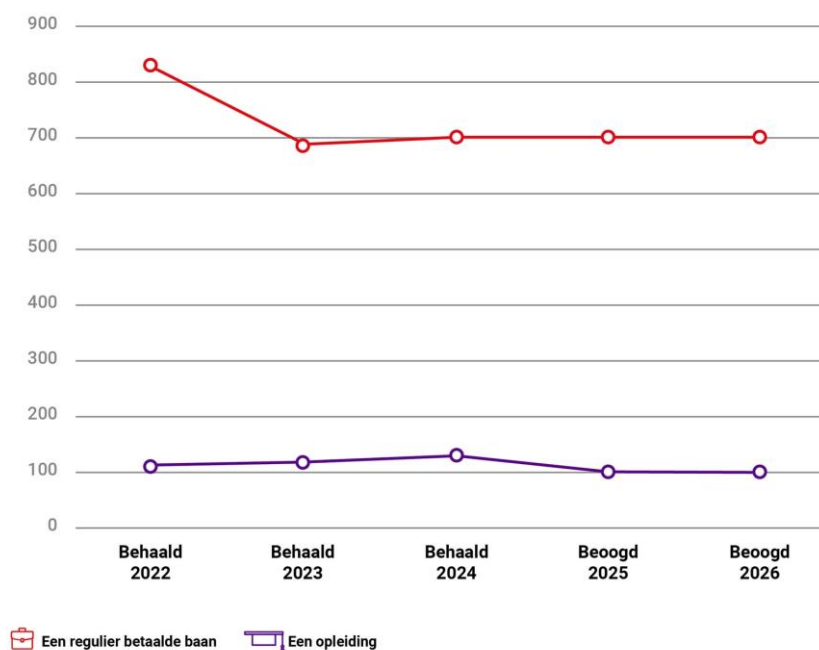
I Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. werk en activering

Resultaten	Prestatie-indicator(en)
• Werk in Zicht (Regionaal arbeidsmarktbeleid)	• Totaal aantal uitkeringen levensonderhoud Aantal plaatsingen m.b.t.: • een werk-/ stageplek gerealiseerd door SROI in de arbeidsmarktregio Aantal personen met een bijstandsuitkering dat uitstroomt naar: • een regulier betaalde baan; • een opleiding.
• Werk	Aantal personen met een bijstandsuitkering dat uitstroomt naar: • een regulier betaalde baan; • een opleiding Aantal plaatsingen m.b.t.:

	- aantal mensen met LKS op een afspraakbaan met begeleiding vanuit de Participatiewet in Groningen; % Inwoners (met uitkering) dat persoonlijk contact had met hun coach; - Waarvan aantal (of %) personen met bijstand dat parttime inkomsten heeft uit arbeid.
Maatschappelijke participatie	Aantal plaatsingen m.b.t.: % Inwoners (met uitkering) dat persoonlijk contact had met hun coach; - Een beschutte werkplek 'Nieuw' (in het kader van de P-wet).

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026
1. Werk en activering					
Aantal plaatsing met betrekking tot.:					
• Een werk-/ stageplek gerealiseerd door SROI in de arbeidsmarktregio	1.176	1.055	1.319	900	1025
• Een beschutte werkplek 'Nieuw' (in het kader van de P-wet)	137	169	177	191	204
• % Inwoners (met uitkering) dat persoonlijk contact had met hun coach	-	-	95%	93%	93%
• Aantal mensen met LKS op een afspraakbaan met begeleiding vanuit de Participatiewet in Groningen	357	420	612	900	760

Aantal personen met een bijstandsuitkering dat uitstroomt naar:

Inkomensondersteuning en schuldhulpverlening	
<i>Uitkeringen en minimeerregelingen</i>	
Meer huishoudens die onder of rond het sociaaleconomisch minimum (dreigen te) geraken hebben financiële rust en stabiliteit en zijn daardoor beter in staat grip op het eigen leven te houden en aan verschillende facetten van het leven actief te (blijven) participeren.	- Voortzetting verstrekken uitkeringen voor bijstand, IOAW en IOAZ, waarbij we steeds meer werken vanuit stress-sensitieve dienstverlening; - Voortzetting verstrekken minima- en armoederegeling met speciale aandacht voor de laagdrempeligheid (vereenvoudiging, minder bewijslast, vanuit vertrouwen) en het bieden van bestaanszekerheid; - Verbetering van onze communicatie in afstemming met ervaringsdeskundigen zodat regelingen en voorzieningen beter in beeld zijn bij inwoners die we minder goed weten te bereiken (zoals werkenden, ouderen en anderstaligen).
<i>Integraal armoedebeleid</i>	
- Meer huishoudens die onder of rond het sociaaleconomisch leven kunnen actief (blijven) participeren aan verschillende facetten van het leven, waardoor sociale uitsluiting, gezondheidsverschillen en/of ongelijke ontwikkelingskansen voor kinderen kunnen worden beperkt; - Meer huishoudens zien kans - met aanvullende ondersteuning zo lang als nodig - de regie over het eigen leven te herwinnen en de eigen financiële redzaamheid te versterken.	- Voortzetten breed palet aan armoedevervoorzieningen gericht op bestaanszekerheid, ondersteuning en talentontwikkeling, zowel gemeentebreed als op gebiedsniveau; - Bredere inzet van de doorbraakmethode en inzet van het Perspectiefbudget om via maatwerk doorbraken te kunnen realiseren; - Extra investeren in intensieve ondersteuning van inwoners, zoals met de Kansrijk-aanpak en de aanpak 'Thoes'.
<i>Schuldhulpverlening</i>	
- Minder huishoudens raken in een financieel kwetsbare - of zelfs (problematische) schuldensituatie; - Daar waar dit wel gebeurt willen we de financiële situatie door tijdige en gerichte ondersteuning eerder stabiliseren en - daar waar mogelijk - laten leiden tot (financieel) herstel en een hogere uitstroom naar	- Voorlichting, financiële educatie (budget-coaching) en andere preventieactiviteiten die gericht zijn op het voorkomen of beperken van financieel kwetsbare situaties; - Uitvoeren van de wettelijke taak 'vroegsignalering', waarbij inwoners bij signalen van betalingsachterstanden van vaste lasten (huur, energie, water en zorgpremie) proactief een hulpaanbod krijgen; (integrale) Schuldhulpverlening aanbieden aan huishoudens met (problematische) schulden door meer aanwezig te zijn in de wijken en door middel van onder meer budgetbeheer, euro-coaching (jongeren), schuldregeling, sociale kredietverlening en (indien noodzakelijk) beschermingsbewind;

een financieel gezonde, zelfstandige, situatie.	Leveren van financiële begeleiding om financiële weerbaarheid van inwoners te vergroten en bieden van nazorg zo lang als nodig.
---	---

II: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. inkomensondersteuning en schuldhulpverlening

Resultaten	Prestatie-indicator(en)
Uitkeringen en minimaregelingen	- Totaal aantal uitkeringen levensonderhoud; - Waarvan aantal (of %) uitkeringen levensonderhoud dat behoort tot de groep verkerend in een langdurig financieel afhankelijke situatie (≥ 3 jaar); - Aantal personen dat gebruik maakt van één of meerdere (aanvullende) inkomensondersteunende minimaregelingen.
Integraal armoedebelaid	- Totaal aantal uitkeringen levensonderhoud; - Waarvan aantal (of %) uitkeringen levensonderhoud dat behoort tot de groep verkerend in een langdurig financieel afhankelijke situatie (≥ 3 jaar); - Aantal personen dat gebruik maakt van één of meerdere (aanvullende) inkomensondersteunende minimaregelingen.
Schuldhulpverlening	- Aantal huishoudens dat gebruik maakt van een of meerdere (langdurige) trajecten van schuldhulpverlening; - Percentage geslaagde 'minnelijke' schuldregelingen.

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026
2. Inkomensondersteuning en schuldhulpverlening					
Aantal personen met een uitkering levensonderhoud in het kader van de Participatiewet (bijstand):					
• Totaal aantal uitkeringen levensonderhoud	8.997	9.016	9.018	Afname	Afname
• Waarvan aantal (of %) personen met bijstand dat parttime inkomsten heeft uit arbeid	2.121	1.834	1.882	Toename	Toename
• Waarvan aantal (of %) uitkeringen levensonderhoud dat behoort tot de groep verkerend in een langdurig financieel afhankelijke situatie (≥ 3 jaar)	5.573	5.498	6.129	Afname	Afname
Aantal personen dat gebruik maakt van één of meerdere (aanvullende) inkomensondersteunende minimaregelingen	10.047	10.602	10.753	Toename	Toename
Aantal huishoudens dat gebruik maakt van een of meerdere (langdurige) trajecten van schuldhulpverlening	3.662	3.510	3.335	Toename	Toename
Percentage geslaagde 'minnelijke' schuldregelingen	75%	83%	90%	80%	80%

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting: Aantal personen met een bijstandsuitkering dat uitstroomt naar: Een regulier betaalde baan Toelichting: Het aantal dat uitstroomt naar een regulier betaalde baan wordt o.a. bepaald door een aantal factoren: 1) de mate van instroom; 2) bijstandsvolume; 3) kansen op de arbeidsmarkt voor deze groep. Er zijn steeds meer mensen die meer ondersteuning nodig hebben om uit te kunnen stromen naar regulier werk of maatschappelijke participatie. De arbeidsmarkt is nog steeds krap en biedt kansen voor inwoners met een uitkering. De mismatch is nog wel een knelpunt.
Aantal personen met een bijstandsuitkering dat uitstroomt naar: Een opleiding Toelichting: Dit gaat om personen die uitstromen naar een opleiding met studiefinanciering.
Aantal plaatsing met betrekking tot.: Een werk-/ stageplek gerealiseerd door SROI in de arbeidsmarktregio Toelichting: Sociale return (SROI) is onderdeel van het inkoopbeleid. We werken hierbij samen met andere gemeenten, provincie en publieke instellingen. Zo stimuleren we opdrachtnemers om werk- en stageplekken voor inwoners te creëren.
Aantal plaatsing met betrekking tot.: Een beschutte werkplek 'Nieuw' (in het kader van de P-wet) Toelichting: Er is een landelijk quotum voor het aantal plekken dat gerealiseerd moet worden per gemeente. Het beoogde aantal voor 2026 is gelijk aan het quotum voor onze gemeente.
% Inwoners (met uitkering) dat persoonlijk contact had met hun coach Toelichting: De werkwijze van Kansen in Kaart is opgegaan in de gebiedsgerichte aanpak van Werk & Participatie. De nieuwe indicator gaat over het contact met alle inwoner met een bijstandsuitkering in de gebiedsgerichte werkwijze. Voor 2022 en 2023 zijn geen cijfers beschikbaar.
Aantal mensen met LKS op een afspraakbaan met begeleiding vanuit de Participatiewet in Groningen Toelichting: Aantal mensen met een afspraakbaan die in het Landelijk Doelgroepregister (LDR) staan met Loonkostensubsidie (LKS) en/of jobcoaching. LKS is opgebouwd uit LKS regulier, brede inzet LKS en aantal Basisbanen. Het aantal (regionale) afspraakbanen staan vermeld onder regionale arbeidsmarkt: wat hebben we hier voor gedaan (activiteiten).
Aantal personen met een uitkering levensonderhoud in het kader van de Participatiewet (bijstand): Waarvan aantal (of %) personen met bijstand dat parttime inkomsten heeft uit arbeid Toelichting: We streven naar dat inwoners optimaal mee doen naar vermogen. Dat betekent dat we streven dat mensen met een bijstandsuitkering parttime gaan werken. Parttime werk kan voor inwoners een opstap zijn naar volledige uitstroom naar werk. Daarom streven we naar een toename van het aantal mensen die parttime werken als het aantal mensen met een bijstandsuitkering toeneemt. We verwachten een afname van het aantal mensen met parttime inkomsten uit werk, als het aantal mensen in de bijstand afneemt.

Migratie	
Realiseren van de taakstelling huisvesting vergunninghouders.	In samenwerking met de woningcorporaties in Groningen zorgen we voor het huisvesten van vergunninghouders.
Vergunninghouders weten de weg te vinden in de samenleving.	Maatschappelijke begeleiding van vergunninghouders wordt voor de gemeente Groningen uitgevoerd door Humanitas. Ook zorgt Humanitas voor het aanbieden van workshops voor de participatieverklaring.
Inburgeringsplichtigen slagen voor het inburgeringsexamen en zijn actief op het gebied van onderwijs of werk.	Bij Thuis in 050 zijn bijna 1.500 inburgeringsplichtigen actief in begeleiding. Ongeveer 70 procent van de mensen in begeleiding is naast de inburgering actief in werk of vrijwilligerswerk.

III: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. Migratie

Resultaten	Prestatie-indicator(en)
Migratie	- Aantal gehuisveste vergunninghouders; - Aantal personen dat in maatschappelijke begeleiding is genomen

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026
Aantal gehuisveste vergunninghouders	363	612	424	650	380
Aantal personen dat in maatschappelijke begeleiding is genomen	202	368	269	350	250

Met de bovenstaande indicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar, staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

Financiën

Financieel overzicht lasten en baten

03.1 Werk en inkomen

Omschrijving	Rekening 2024	Actuele Begroting 2025	Primitieve begroting 2026	2027	2028	2029
(Bedragen x 1.000 euro)						
<i>Lasten</i>	314.254	324.907	335.448	330.136	336.268	340.814
<i>Baten</i>	212.646	210.256	217.717	213.960	219.576	222.005
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-101.608	-114.651	-117.731	-116.176	-116.692	-118.809
<i>Reserve mutaties</i>						
Totaal toevoegingen	7.148	0	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen	5.639	3.218	1.446	0	0	0
Saldo van baten en lasten na reservemutaties	-103.117	-111.433	-116.285	-116.176	-116.692	-118.809

Financiële toelichtingen begroting 2026

03.1 Werk en inkomen

(Bedragen x 1.000 euro)	Lasten	Baten	Saldo
Begroting 2026	335.448	217.717	-117.731
waarvan intensiveringen	4.713	-36	4.749
Bestaand beleid	330.735	217.753	-112.982
Verschil vorig jaar	5.828	7.497	-1.669

Hieronder lichten we achtereenvolgens toe waar het geld vandaan komt en waar het naartoe gaat, welke extra middelen er beschikbaar worden gesteld en of daar extra dekking tegenover staat. Hierbij geven we op hoofdlijnen aan wat de verschillen zijn in beschikbare baten en lasten ten opzichte van de vorige begroting.

Waar gaat het geld voornamelijk naar toe (bestaand beleid), inclusief verklaring verschil ten opzichte van begroting 2025 op hoofdlijnen (schuin gedrukt):

3.1: Werk en inkomen	Lasten	Baten
Sociale Werkvoorziening (SW) en nieuwe doelgroepen	38.400	5.500
De lasten betreffen met name de personeelskosten SW (inclusief begeleid werken) en Nieuw Beschut, in totaal 32,2 miljoen euro. De loonkostensubsidie (LKS) die wij ontvangen verlaagt deze lasten met 3,3 miljoen euro.		
We houden voor iederz rekening met 1,0 miljoen euro aan materiaalkosten (lasten) en 3,3 miljoen euro aan omzet (baten). Daarnaast verwachten we 4,1 miljoen detacheringsumzet, deels begroot als bate (1,9 miljoen euro) en deels als voordeel in de lasten (2,2 miljoen euro).		
De overige bedrijfslasten, met name ambtelijke personeelskosten en begeleidingsvergoeding, bedragen 9,7 miljoen euro. Verder zetten we 0,8 miljoen euro in voor doorontwikkeling van iederz, dit betreft middelen die via de meicirculaire 2025 beschikbaar zijn gesteld via een impulsbudget en een budget voor opslag infrastructuur. Voor diverse overige posten hebben we 0,2 miljoen euro lasten begroot en 0,3 miljoen euro baten.		
<i>Ten opzichte van de begroting 2025 dalen de lasten met 3,3 miljoen euro en de baten met 2,6 miljoen euro. Dit heeft de volgende oorzaken.</i>		
<i>De personeelskosten SW dalen met 2,1 miljoen euro, met name door een forse afname van de doelgroep. De personeelskosten Nieuw Beschut daarentegen stijgen met 0,4 miljoen euro door groei van het aantal deelnemers en verhoging van het wettelijk minimumloon.</i>		
<i>Daarnaast dalen de lasten met 2,7 miljoen euro en de baten met 2,6 miljoen euro doordat de ontvangst van LKS vanaf 2026 conform richtlijn BBV wordt verwerkt als lastenverlaging in plaats van als bate.</i>		
<i>Verder stijgen de lasten met 0,8 miljoen doordat de middelen voor doorontwikkeling iederz nieuw zijn ten opzichte van de begroting 2025. Door overige oorzaken ten slotte dalen de lasten met 0,3 miljoen euro.</i>		
Participatie en re-integratie	20.700	
Van de begrote middelen zetten we 15,1 miljoen euro in voor uitvoeringskosten, met name ambtelijke personeelskosten. Daarnaast zetten we 3,2 miljoen euro in voor trajecten en 2,4 miljoen euro voor overige subsidies en bijdragen.		

<i>Ten opzichte van de begroting 2025 stijgen de lasten met 1,7 miljoen euro. Dit komt onder meer doordat loonkosten met 0,8 miljoen euro toenemen als gevolg van loonindexatie en tijdelijke formatie-uitbreiding. Daarnaast stijgen de lasten voor specifieke trajecten met 0,5 miljoen euro als gevolg van indexatie en uitbreiding van het aantal trajecten. Ten slotte verwachten we dat de groei van participatiebanen doorzet (0,2 miljoen euro hogere lasten).</i>		
Loonkostensubsidie	11.800	11.300
<i>Het voorlopig budget loonkostensubsidie (LKS) is door het Rijk vastgesteld op 11,3 miljoen euro. De baten nemen hierdoor met 1,4 miljoen euro toe ten opzichte van 2025. Daarentegen dalen de lasten met 0,4 miljoen euro. De inzet van LKS stijgt weliswaar met 0,6 miljoen euro doordat de groep inwoners die gebruik maakt van LKS blijft groeien. Maar anderzijds daalt het lastenbudget met 1,0 miljoen euro doordat incidentele intensiveringsmiddelen uit de begroting 2025 niet zijn verwerkt in de begroting 2026.</i>		
Werk in Zicht	9.400	6.700
Werk in Zicht (WIZ) is een regionaal samenwerkingsverband voor de arbeidsmarktregio Groningen, gericht op een betere aansluiting tussen vraag en aanbod van (deels onbenut) talent op de arbeidsmarkt. We zetten de middelen in volgens de WIZ programmabegroting 2023-2026 voor onder andere de JTF ontwikkelcentra en de NPG Talent tour. Voor het programma ontvangen we bijdragen van andere gemeenten, de provincie en vanuit Europa. <i>Per saldo begroten we 1,2 miljoen euro lagere baten in 2026. Dit is conform de meerjarenbegroting van WIZ.</i>		
Basisbanen	9.400	2.900
Basisbanen zijn betaalde banen die we aanbieden voor deelnemers die onder de Participatiewet vallen en voor wie uitstroom naar regulier werk, een beschutte werkplek of een afspraakbaan niet mogelijk is. De begrote lasten bestaan met name uit loonkosten (7,5 miljoen euro) en uitvoeringskosten (1,6 miljoen euro). De begrote bate betreft de ontvangst van loonkostensubsidie (LKS). <i>De begroting 2025 is gebaseerd op gemiddeld 212 basisbanen. In de huidige prognose houden we rekening met gemiddeld 168 basisbanen in 2025 en verwachten we een meer gelijkmatige groei naar gemiddeld 203 basisbanen in 2026. Ten opzichte van de begroting 2025 is dit een lager aantal basisbanen en hierdoor dalen de begrote baten met 0,3 miljoen euro. De lasten daarentegen nemen met 0,2 miljoen euro toe door loonindexatie en de RVU-regeling.</i>		
Inburgering	5.000	3.000
Voor uitvoering van de inburgeringswet, die voorziet in begeleiding van statushouders naar opleiding en werk, hebben we 2,0 miljoen euro lasten begroot. Daarnaast ontvangen we van het rijk een specifieke uitkering (SPUK) voor inburgeringsvoorzieningen. Op basis van de verwachte nieuwe instroom van inburgeraars verwachten we 3,0 miljoen euro SPUK middelen in te zetten (verwerkt als bate en als last). <i>Ten opzichte van de begroting 2025 stijgen de lasten per saldo met 0,6 miljoen euro en de baten met 2,0 miljoen euro. Lasten en baten stijgen enerzijds met 2,0 miljoen euro doordat we meer SPUK middelen inzetten. Anderzijds dalen de personeelskosten met 1,4 miljoen euro doordat in het budget 2025 extra middelen zijn toegekend voor formatie-uitbreiding vanwege de verhoogde taakstelling inburgering. In de begroting 2026 zijn deze middelen niet verwerkt. We nemen deze op wanneer deze worden toegekend.</i>		

Afspraakbanen	3.400	
Afspraakbanen zijn aangepaste banen voor medewerkers met een arbeidsbeperking. Werknemers ontvangen daarbij begeleiding vanuit de gemeente en/of van externe jobcoaches. De begrote lasten betreffen met name ambtelijke loonkosten voor coaching en begeleiding en kosten voor externe jobcoaching. <i>We begroten 0,4 miljoen euro hogere lasten dan in 2025, met name doordat ambtelijke loonkosten stijgen als gevolg van indexatie.</i>		
BUIG	199.000	186.800
We verwachten 184,7 miljoen euro te besteden aan uitkeringen in het kader van de Participatiewet, IOAW (Inkomensvoorziening voor Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte werknemers), IOAZ (Inkomensvoorziening voor Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte gewezen Zelfstandigen), Bbz 2004 (Besluit bijstandsverlening zelfstandigen) en overige wettelijke regelingen. Voor de bijbehorende uitvoeringskosten is 14,3 miljoen euro begroot. We ontvangen voor deze regelingen een BUIG-uitkering van het rijk van 181,8 miljoen euro. Daarnaast hebben we 5 miljoen euro begroot vanuit terugvordering van teveel betaalde uitkeringen. <i>Ten opzichte van de begroting 2025 stijgen de baten met 10,8 miljoen euro, met name door de verhoging van de BUIG-uitkering vanuit het Rijk. Deze verhoging wordt veroorzaakt door stijging van het landelijke macrobudget BUIG en door toename van ons aandeel in dit landelijke budget als gevolg van actualisatie van het verdeelmodel. De lasten zijn 11,3 miljoen euro hoger dan in 2025. De bijstandsuitgaven nemen met 10,4 miljoen euro toe en stijgen daarmee minder hard dan de BUIG-uitkering. Ons aandeel in de landelijke uitgaven is structureel gedaald door de effecten van het laatste jaar van het Werk- en Ontwikkelprogramma (2025). Daarnaast stijgen de uitvoeringskosten met 0,9 miljoen euro. Dit komt door CAO verhoging, formatieverschuiving als gevolg van organisatieontwikkeling en nominale compensatie.</i>		
Schuldhulpverlening	11.300	1.100
Het begrote bedrag zetten we in voor onder meer beschermingsbewind, budgetbeheer, de Eurocoach, schuldbemiddeling en voor bijkomende uitvoeringskosten. De baten betreffen eigen bijdragen cliënten en rente over leningen. <i>De begrote lasten zijn 0,3 miljoen euro lager dan in 2025. Enerzijds dalen de lasten door het wegvallen van tijdelijke middelen voor ontzorgen statushouders en overheveling van formatie naar het bedrijfsbureau. Anderzijds nemen lasten toe door een tijdelijke formatie-uitbreiding en door CAO ontwikkelingen.</i>		
Armoede- en minimaregelingen	12.200	
We verwachten vanuit de diverse regelingen 9,9 miljoen euro in te zetten, onder meer voor studietoeslag (2,5 miljoen euro), wet kinderopvang (1,2 miljoen euro), het plan Brede Aanpak Armoede en Schulden en diverse losse projecten. Daarnaast is rekening gehouden met 2,3 miljoen euro uitvoeringskosten. <i>In 2026 begroten we 0,5 miljoen euro lagere lasten. Dit komt met name doordat er minder rijksmiddelen beschikbaar zijn voor aanpak van armoede en schulden dan begroot in 2025.</i>		
Bijzondere bijstand	6.100	500
Voor de inzet van bijzondere bijstand in het geval van onverwachte maar onontkoombare kosten hebben wij 6,1 miljoen euro begroot. We zetten de middelen onder meer in voor kredietverlening aan statushouders, medische kosten, maaltijdvoorziening en de witgoedregeling. Een aantal verstrekkingen heeft de vorm van een krediet; de begrote baten hebben betrekking op ontvangsten in verband met kredietverlening.		

De begrote lasten dalen met 0,3 miljoen euro ten opzichte van 2025. Dit is het gevolg van de verwachte daling van het aantal bijstandsgerechtigden en de overheveling van aanvullende bijstand voor jongeren onder 21 jaar naar de Algemene Bijstand.

Individuele inkomenstoeslag	4.200
------------------------------------	-------

Voor de individuele inkomenstoeslag die kan worden aangevraagd wanneer langer dan 2 jaar sprake is van een uitkering of laag inkomen, hebben wij 4,2 miljoen euro begroot.

Werk- en Ontwikkelprogramma

Het Werk- en Ontwikkelprogramma eindigt per eind 2025. De lasten dalen daardoor in de begroting 2026 met 2,2 miljoen euro.

ESF

Omdat we nog geen voorlopige subsidiebeschikking ESF voor 2026 hebben ontvangen kunnen we deze baten nog niet aan de begroting toevoegen, dit leidt tot een nadeel op de baten van 1,4 miljoen euro ten opzichte van 2025.

Kansrijke Wijk

In 2023-2025 ontvingen we rijksmiddelen voor het programma Kansrijke Wijk. Vanwege het ontbreken van een eventuele vervolgregeling en het aflopen van dit programma dalen de begrote baten en lasten in dit deelprogramma in 2026 met 0,8 miljoen euro.

Waar zetten we dit jaar extra geld voor in (intensiveringen) en waar hebben we extra dekkingsbronnen binnen dit deelprogramma:

3.1	Intensiveringen en dekkingsbronnen 2026	Intensivering	I/S	Dekking
24.	Wet Kinderopvang	320	S	
25.	Bijzondere Bijstand		S	200
26.	Studietoeslag	1.539	S	
27.	Ontzorgen statushouders	306	I	
28.	Hoge instroom statushouders	1.141	I	
29.	Frictiekosten loonkostensubsidies		I	310
30.	Vervanging sleutelfunctionarissen	138	I	
31.	Vervanging sleutelfunctionarissen - beveiliging	110	S	
32.	Afschaffing compensatie transitievergoeding WSW, detachering en nieuw beschut	197	S	
33.	Nominale compensatie	765	S	
35.	Schuldhulpverlening	646	I	
36.	Rijksmiddelen armoede en schulden (enveloppe)	444	I	
37.	Borgen werkprogramma	1.050	I	
38.	Basisbanen		I	460
39.	Route Arbeid+	350	I	
D6.	Bijstandsuitkeringen (BUIG)		S	1.287

De nummering komt overeen met de nummering in het [Financieel meerjarenbeeld](#), hier staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven.

Deelprogramma 3.2: Onderwijs

Wij vinden het van groot belang dat kinderen en jongeren optimale kansen geboden worden om op een positieve wijze op te groeien. Wij bieden hen de mogelijkheden om kennis en vaardigheden op te doen, zodat zij zich kunnen ontwikkelen tot perspectiefrijke, participerende en verantwoordelijke volwassenen. Hiervoor is het cruciaal dat kinderen en jongeren kunnen opgroeien binnen een pedagogisch gezonde, stimulerende en veilige omgeving; een omgeving die ruimte biedt om de eigen talenten te ontdekken en te ontwikkelen. Wij vinden het ook belangrijk dat alle volwassenen volop mee kunnen doen. Daarvoor is het van belang dat zij over voldoende basisvaardigheden beschikken.

Samen met onze partners in onderwijs en opvang zetten wij ons daarom in om het onderwijs in Groningen blijvend te vernieuwen en te verbeteren om zo een uitstekend leerklimaat voor onze kinderen, jongeren en volwassenen te realiseren.

Doelen Deelprogramma 3.2: Onderwijs

1. Wij versterken de kwaliteit van het onderwijs en de onderwijshuisvesting;
2. Wij bieden gelijke kansen aan alle kinderen;
3. Wij creëren een klimaat voor een leven lang leren en ontwikkelen.

Effectindicator(en)

Met de volgende effectindicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

I: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'onderwijskansen en voortijdig schoolverlaten'

Doelen	Effectindicator(en)
• Versterken kwaliteit van het onderwijs	• Leesniveau; • Taalverzorging; • Schooladvies; • Aantal schoolverlaters.
• Bieden van gelijke kansen	• Dissimilariteitsscore naar opleidingsniveau; • Dissimilariteitsscore naar huishoudinkomen; • Dissimilariteitsscore naar migratieachtergrond.
• Leven lang leren en ontwikkelen	Geen effectindicator

Effectindicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
Onderwijsniveau:						
• Percentage scholen dat de signaleringswaarde 1F behaalt voor	-	-	98,1%	> 85%	> 85%	> 85%
A) Lezen in groep 8	-	-	96,3%	> 85%	> 85%	> 85%
B) Taalverzorging groep 8						
• Percentage scholen dat de signaleringswaarde 2F/1S behaalt voor	-	-	94,4%	> 73%	> 73%	> 73%

A) Lezen in groep 8 B) Taalverzorging groep 8	-	-	68,5%	> 62%	> 62%	> 62%
• % leerlingen VO (voortgezet onderwijs) met niveau gelijk of boven niveau schooladvies in relatie tot landelijk gemiddelde	-	-	-	-	-	-
• Percentage leerlingen in leerjaar 1 VO dat zich - boven - op - onder het gegeven schooladvies bevindt	-	-	-	-	-	-
• Percentage leerlingen in leerjaar 3 VO dat zich - boven - op - onder het gegeven schooladvies bevindt	-	-	23% 66% 11%	< 20% > 70% < 10%	< 20% > 70% < 10%	< 20% > 70% < 10%
• % Voortijdig schoolverlaters (VSV)	3,45%	3,24%	3,12%	Afname	Afname	Afname
• % Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft (zeer) tevreden te zijn met de aanwezigheid van scholen in het primair onderwijs	-	-	-	Toename	Toename	Toename

Toelichting

- Percentage 1F is een nieuwe indicator (dus geen scores 2020 en 2022), beoogde score is conform landelijk doel. Afspraak is om de landelijke streefcijfers ook de gemeentelijke streefcijfers te laten zijn.
- Percentage 2F/1S is een nieuwe indicator (dus geen score 2020 en 2022), beoogde score is gebaseerd op landelijk gemiddelde in het voorafgaande schooljaar (zie ook 1F).
- Percentage leerlingen met niveau gelijk of boven schooladvies is niet langer te bepalen. De gegevens over de schooladviezen zijn weliswaar, net als voorgaande jaren, beschikbaar bij DUO, maar zijn beperkt weergegeven in verband met de AVG wetgeving. Adviezen die minder dan 5 keer zijn uitgedeeld op een locatie, worden niet meer numeriek weergegeven, maar met een indicator <5. Dit maakt het onmogelijk om percentages/gemiddelden te berekenen en overzichten te genereren.
- Percentage leerjaar 1 en 3 VO zijn nieuwe indicatoren (dus geen score 2020 en 2022). Leerjaar 1 is echter niet opgenomen in de monitor, leerjaar 3 wel. De beoogde resultaten zijn gebaseerd op een bestaand beeld, waarbij gestreefd wordt naar zo goed mogelijke adviezen.

Effectindicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Beoogd 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
Dissimilariteitsscore naar opleidingsniveau	40,4	--	< 2022	--	< 2024	--
Dissimilariteitsscore naar huishoudinkomen	41,9	--	< 2022	--	< 2024	--
Dissimilariteitsscore naar migratieachtergrond	38,3	--	< 2022	--	< 2024	--

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:

De [segregatiemonitor](#) wordt 1 keer per 2 jaar uitgevoerd. De dissimilariteitsscores van 2024 worden geleverd in de segregatiemonitor van 2026.

Relevante beleidsnota's

Het programma is verder uitgewerkt in de volgende beleidsnota's:

Onderwijskansen en onderwijshuisvesting

[Onderwijsagenda Gemeente Groningen 2020+: Goed onderwijs voor iedereen + update 2024](#)

[Beleidsplan 'Een goede start voor alle jonge kinderen 2023-2026'](#)

[Beleid toezicht en handhaving kwaliteit kinderopvang gemeente Groningen 2024](#)

[Samen laaggeletterdheid bestrijden; Plan van aanpak Laaggeletterdheid 2020-2024, Arbeidsmarktregio](#)

[Groningen + Regionaal Plan van Aanpak Laaggeletterdheid 2025 Arbeidsmarktregio Groningen](#)

[Lezen is Goud! Samen voor een leesrijke generatie in de gemeente Groningen](#)

[Scholenplan Gro Up actualisatie 2024-2039](#)

[Ambitiedocument \(door\)ontwikkeling sportvoorzieningen 2037](#)

Voortijdig schoolverlaten en leerlingenvervoer

[Jaarverslag Leerplicht en Doorstroompunt 2023-2024](#)

[Thuiszitterspact 2.0 Groningen 2021-2024](#)

Relevante ontwikkelingen

Wij blijven volop inzetten op om de ontwikkelingskansen voor al onze kinderen te optimaliseren. We doen dit met name via ons vve-beleid (voor- en vroegschoolse educatie). We voeren nieuwe beleidsmaatregelen in om het vve-bereik in 2026 verder te laten stijgen, we zijn met het Kennisnetwerk VVE gestart om de expertise verder te vergroten en we werken aan de implementatie van de pilot "Inzet 3^e pedagogisch medewerker" in ons vve-beleid, gekoppeld aan de opzet van een meer inclusieve kinderopvang.

Geletterdheid is en blijft een belangrijk thema. De gemeente Groningen heeft de adviezen van de Taalraad en de Taalunie in samenwerking met betrokken partners vertaalt naar het Gronings leesplan 'Lezen is Goud!'. Het plan zet niet alleen in op leesvaardigheid, maar ook op digitale geletterdheid, waaronder informatievaardigheden en mediawijsheid. Deze vaardigheden zijn belangrijk om (door) te kunnen leren en goed te kunnen functioneren in de huidige maatschappij.

We gaan meedoen aan het certificeringstraject van de Certificeringsorganisatie Bibliotheekwerk Cultuur en Taal (CBCT) om zo de kwaliteit en toekomstbestendigheid van de Taalhuizen te verbeteren. Ook zijn er nieuwe afspraken gemaakt over betere doorverwijzing naar Taalhuizen. Nieuw is de Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid (GGG) om de cyclus van beperkte basisvaardigheden te doorbreken.

Met de manifestatie scholenbouw willen we een extra impuls geven aan ons meerjaren Scholenplan Gro Up. We werken aan een duurzamere gebouwvoorraad, dragen bij aan het behalen van de klimaatdoelstellingen én dragen bij aan de toekomst van alle kinderen in de gemeente Groningen.

De invoering Wet Van School naar Duurzaam Werk vindt plaats per 1 januari 2026. Dit betekent een uitbreiding van de doelgroep van het Doorstroompunt tot 27 jaar (was 23). We zetten in op een gezamenlijke aanpak vanuit de afdelingen werk en participatie, onderwijs en arbeidsmarktregio in onze doorstroompuntregio. Daarnaast spelen er twee landelijke discussies. De eerste betreft de verouderde leerplichtwet en de vraag of leerplicht nog wel in het strafrecht moet blijven. De tweede betreft de veranderende rol van de leerplichtambtenaar, waarbij de insteek verandert van leerplicht naar leerrecht, en van schoolverzuim naar schoolaanwezigheid.

We zien dat het thema onderwijs-jeugdhulp inmiddels zowel beleidsinhoudelijk als budgettair zo groot is geworden, dat het om een eigen gemeentelijke uitwerking én perspectief op dit thema vraagt. In goed partnerschap met het onderwijs en andere netwerkpartners gaan we de visie en het perspectief op onderwijs-jeugdhulp aanscherpen en de belangrijkste speerpunten voor de komende jaren bepalen, uitwerken en vastleggen.

Medio 2026 loopt de huidige overeenkomst leerlingenvervoer af. Met de nieuwe aanbesteding van het doelgroepenvervoer wordt ook het leerlingenvervoer meegenomen.

Resultaten, activiteiten en prestatie-indicatoren

De resultaten geven aan wat we willen bereiken. De activiteiten geven aan wat we daarvoor doen. De prestatie-indicator(en) meten de voortgang van de resultaten. De opbouw is opgesteld aan de hand van de beleidsvelden Onderwijskansen en onderwijshuisvesting en Voortijdig schoolverlaten en leerlingenvervoer.

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
1. Onderwijskansen en onderwijshuisvesting	
<i>Maatschappelijk Akkoord Sociale Inclusie</i>	
Meer kinderen boeken ontwikkelingswinst en stromen daardoor beter toegerust het onderwijs uit.	• Uitvoeren van de 12 onderwerpen van de tweejaarlijkse uitvoeringsagenda (2025-2026) van het Maatschappelijk Akkoord, sociale inclusie. Het betreft deels bestaande programma's zoals de brugfunctionaris en de verlengde schooldag. Het betreft ook nieuwe onderwerpen zoals uniforme afspraken rondom de informatievoorziening en de aanmeldprocedure voor het primair onderwijs en afspraken over schoolkosten. Ook de doorgaande ontwikkellijn 0-27 jaar met aandacht voor de brede brugperiode en onder- en overadvisering (kansrijk adviseren) is nieuw; • Organiseren van (thema) bijeenkomst(en) voor de partners van de Sociale Inclusie Coalitie.
<i>OAB (onderwijsachterstandenbeleid) & VVE (voor- en vroegschoolse educatie)</i>	
Meer (jonge) kinderen boeken ontwikkelingswinst en stromen beter toegerust het primair onderwijs in.	• Opzetten en uitvoeren van het Kennisnetwerk VVE om de expertise van beroepskrachten in de kinderopvang en onderbouw van het basisonderwijs te vergroten en daarbij de doorgaande ontwikkellijn te versterken;

	• Versterken van de inzet van ouderprogramma's zoals VVE-thuis, Opstapje en de Voorleesexpress; • Uitbouwen van de relatie met Kansrijke Start en Positief opgroeien, zodat de verbinding tussen wijk- en gemeentelijk beleid wordt versterkt en samen wordt gewerkt om het vve-bereik te vergroten.
<i>Verlengde schooldag (VSD)</i>	
Meer kinderen boeken ontwikkelingswinst en stromen daardoor beter toegerust het voortgezet onderwijs in.	Met de VSD bieden we een extra aanbod naast het reguliere onderwijscurriculum, waarbij we op de volgende zaken inzetten. • Duurzaam verankeren van programma's bij de deelnemende scholen en opschalen naar meer deelnemende kinderen; • Visie van de school tot uitdrukking laten komen in activiteiten; • Structureel koppelen van rollen, zoals wijkprojectleider, brugfunctionaris en schoolcoördinator; • Brugfunctionarissen meer actieve rol laten vervullen in toeleiden van kinderen naar VSD-activiteiten; • Opschaling van het integraal werken met de kinderopvang; • Scholing van aanbieders in pedagogische en didactische kwaliteiten; • Vergroten verbinding met de wijk, o.a. vanuit de wijkplannen; daarbij ook aanbieders vanuit de wijk aantrekken; • Vergroten ouderparticipatie; • Opschalen aantal deelnemende scholen vanuit Sociale Agenda; • Ontwikkelen van een langetermijnvisie op meer onderwijstijd en VSD-activiteiten onder schooltijd zodat alle kinderen bereikt worden.
<i>Volwasseneneducatie</i>	
Meer inwoners (18+) ontwikkelen betere basisvaardigheden en/of behalen een kwalificatie. Hierdoor krijgen zij een betere plek in de samenleving, worden zij meer zelfredzaam en krijgen zij een betere arbeidsmarktpositie.	We richten ons op volwassenen die moeite hebben met basisvaardigheden, op analfabeten en op mensen die vrijwillig inburgeren. • Aanbieden van leertrajecten Nederlandse taal, rekenen en digitale vaardigheden. Het aanbod is gericht op deelname aan de maatschappij en sociale zelfredzaamheid, op opleiding (doorstroming naar vervolgonderwijs) of op werk (doorstroming naar arbeidsmarktoriëntatie of werk); • Versterken van de aanpak van basisvaardigheden onder meer via het educatie-aanbod en via de Taalhuizen en de bibliotheken in onze wijken en dorpen; • Als contactgemeente verzorgen van de inkoop van educatie en coördineren van het regionale educatiebeleid.

Onderwijshuisvesting	
Er zijn voldoende goede scholen in de nabijheid van leefomgeving kind; de scholen zijn daarbij een goede afspiegeling van wijk waarin ze staan en de populatie die er gebruik van maakt, zodat segregatie voorkomen of bestreden kan worden.	Uitvoeren van het Scholenplan Gro Up, actualisatie 2024-2039. In 2026 worden in dat kader de volgende projecten gestart of uitgevoerd: • Starten en/of uitvoeren van trajecten op de Wegwijzer (Selwerd); Suikerzijde; OPDC Rebound (Kapteinlaan); Maartenscollege + ISG + GSV (Haren); sws Meeroevers (Meerstad); Montessori Vaklyceum (De Wijert); Karrepad (1955 deel, Korreweg-Indische Buurt); Nassauschool (Oranjebuurt); Quintusschool (Glimmen), Meerstad Eemskanaalzone; • Uitvoeren onderzoek capaciteit omgeving De Held (Vinkhuizen, Gravenburg, Reitdiep), Stadshavens (Oosterpoort, Oosterpark); • Realisatie (bouwen): Bisschop Bekkersschool met gymzaal (Paddepoel), Brinkschool met gymzaal (Haren), De Huifkar, (Woltersum), De Wieken (Ten Post), De Wegwijzer (Selwerd); Meeroeversschool (Meerstad), OPDC/ Rebound (Kapteinlaan). • Uitvoeren locatiestudies: CSG Augustinus, Gomarus College, Parcival College, Widar Vrijeschool, Erasmusschool, Noorderbasis (meerdere scholen), Bladergroenschool en scholen in de wijk Beijum. Daarnaast besluit de raad jaarlijks in december over het Programma onderwijshuisvesting voor het komende jaar.
Bewegingsonderwijs	
De randvoorwaarden voor goed bewegingsonderwijs zijn aanwezig.	Zie hiervoor het Scholenplan Gro Up en de uitvoeringsagenda masterplan sport in deelprogramma 3.4

2. Voortijdig schoolverlaten en leerlingenvervoer	
Voortijdig schoolverlaten (VSV)	
Meer kinderen en jongeren volgen onderwijs en ronden hun onderwijs carrière af met een erkend diploma.	• Opstellen plan op basis van de invoering van de Wet “Van School naar duurzaam werk”. Doel is een doorlopende aanpak van school naar werk voor jongeren tot 27 jaar. We verstevigen de samenwerking met professionals in de gebieden; • Onderzoeken op welke manier we onze adviserende rol over bevorderen schoolaanwezigheid kunnen versterken, naast de uitvoering van de reguliere taken met betrekking tot schoolverzuim.
Aansluiting jeugdhulp-onderwijs	
Kinderen en jongeren worden optimale kansen geboden om zich te ontwikkelen met als uitgangspunt dat elk kind onderwijs krijgt en dat dit zo gewoon mogelijk is.	We bieden een preventief integraal passend aanbod van onderwijs, ondersteuning en zorg. • Inzetten op inclusie en normaliseren, meer inzetten op acceptatie van ‘vallen en opstaan in opvoeden en opgroeien’; • Aanbieden van algemene preventieve voorzieningen en het versterken van het pedagogisch klimaat op de scholen en wijken; • Bieden van collectieve ondersteuning in de school, om individuele zorgtoewijzingen te verminderen en kinderen in staat te stellen aan het onderwijs te kunnen blijven deelnemen en zo thuiszitten te voorkomen;

	Tegengaan van vrijstelling onder artikel 5a van de leerplichtwet en het bevorderen van onderwijsdeelname.
Leerlingenvervoer	
Alle kinderen kunnen de voor hen dichtstbijzijnde toegankelijke school bezoeken.	Regelen van leerlingenvervoer voor kinderen die hier volgens de verordening van de gemeente Groningen gebruik van kunnen maken. Kinderen worden zoveel mogelijk gestimuleerd om zelfstandig of met begeleiding naar school te gaan. Bijvoorbeeld per fiets, met de bus of met eigen vervoer. Voor kinderen met een specifieke vervoersbehoefte kan gebruik worden gemaakt van taxivervoer als er geen andere vervoersvorm mogelijk is.

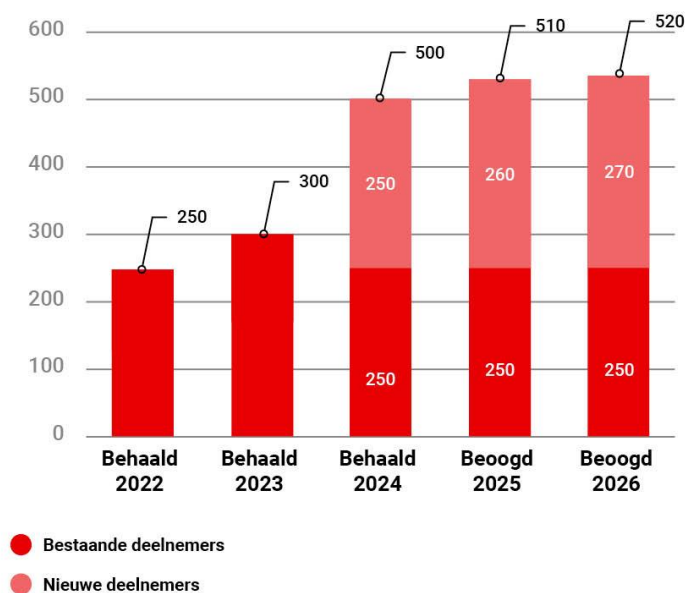
I: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. onderwijskansen en onderwijshuisvesting

Resultaten	Prestatie-indicator(en)
Meer (jonge) kinderen boeken ontwikkelingswinst	% doelgroeppeuters dat na deelname aan een vve-programma doorstroomt naar het basisonderwijs met een leeftijdsadequaat niveau op de ontwikkelingslijnen taal en rekenen; % doelgroepkleuters dat na deelname aan een vve-programma doorstroomt naar groep 3 met een leeftijdsadequaat niveau op de ontwikkelingslijnen taal en rekenen; % doelgroepkleuters waarbij de ontwikkelingslijn taal en rekenen bij instroom groep 3 gelijk of beter is ten opzichte van de instroom groep 1; - Aantal scholen dat een verlengde schooldag (VSD) aanbiedt; - Aantal scholen met een brugfunctionaris; % Schoolverzuimers dat succesvol is teruggeleid naar het onderwijs.
Meer volwassenen ontwikkelen beter basisvaardigheden en/of halen kwalificaties	- Aantal deelnemers Taalhuizen - waarvan nieuwe deelnemers - Aantal deelnemers Volwasseneneducatie - waarvan nieuwe deelnemers

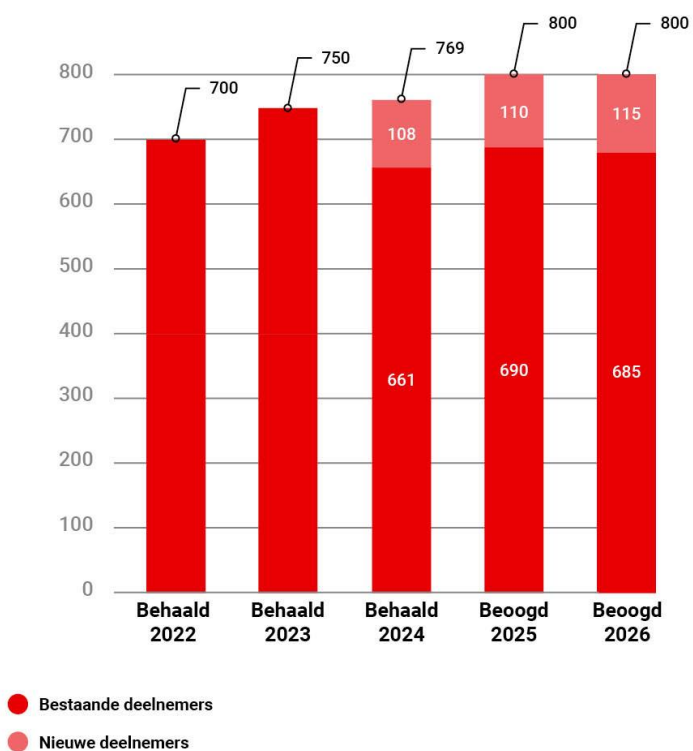
Prestatie-indicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026
• % doelgroeppeuters met leeftijdsadequaat niveau op taal en rekenen instroom groep 1	-	-	-	Minimaal 75%	Minimaal 75%
• & doelgroepkleuters met leeftijdsadequaat niveau taal/rekenen doorstroom groep 3	-	-	-	Minimaal 75%	Minimaal 75%
• % doelgroepkleuters met groei ontwikkelingslijn taal en rekenen	-	-	-	Minimaal 75%	Minimaal 75%
• Aantal scholen dat VSD aanbiedt	19	22	33	37	40

• Aantal scholen met een brugfunctionaris	17	20	20	24	24
---	----	----	----	----	----

Aantal deelnemers taalhuizen

Aantal deelnemers Volwasseneneducatie

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:	
% doelgroeppeuters met leeftijdsadequaat niveau op taal en rekenen instroom groep 1;	Toelichting: Vanaf 2023 mogen kleuters in het basisonderwijs niet langer worden getoetst. Daarmee is het onduidelijk geworden of kleuters op leeftijdsadequaat niveau in groep 1 starten. Ook zijn basisscholen sindsdien vrij in het kiezen van een toetssysteem (keuze uit Cito, Boom, Dia of Iep). Dit betekent dat resultaten over de voorgaande jaren en de resultaten tussen de basisscholen onderling niet meer met elkaar kunnen worden vergeleken. Daarom zijn we nu met het basisonderwijs bezig om een vervangende monitor hiervoor te ontwikkelen. Deze monitor gaat inzicht geven in hoeveel kinderen wel of niet op een leeftijdsadequaat niveau in groep 1/3 instromen, maar gaat geen conclusies geven over de achterliggende oorzaken van deze uitkomst. De nieuwe monitor gaat naast de VVE-monitor, Monitor Leerprijstudies en subsidieverantwoording worden opgezet. Omdat dit veel vraagt van de basisscholen streven we naar een het verbinden van de monitoren om de administratieve last van zowel subsidieontvangers als de gemeente te verlagen.
% doelgroepkleuters leeftijdsadequaat niveau taal/rekenen doorstroom groep 3	Toelichting: zie boven
% doelgroepkleuters groei ontwikkelingslijn taal en rekenen	Toelichting: zie boven
Aantal deelnemers Taalhuizen en Volwasseneneducatie	Toelichting: Vanaf 2024 maken wij onderscheid tussen het aantal (nieuwe) deelnemers Taalhuizen en het aantal (nieuwe) deelnemers Volwasseneneducatie. Over 2022 en 2023 beschikken we alleen over de totalen van Taalhuizen en Volwasseneneducatie samen. Daarom zijn voor 2022 en 2023 alleen de totale aantallen weergegeven.

II: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. voortijdig schoolverlaten en leerlingenvervoer

Resultaten	Prestatie-indicator(en)
Meer kinderen en jongeren volgen onderwijs en ronden hun onderwijscarrière af met een erkend diploma.	% Schoolverzuimers met langdurig relatief verzuim dat succesvol is teruggeleid naar het onderwijs. Twee kanttekeningen hierbij. Het betreft jaarlijks circa 40 leerlingen, waarvan enkele leerlingen ook succesvol worden doorgeleid naar alternatieven.

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026
% Schoolverzuimers met langdurig relatief verzuim dat succesvol is teruggeleid naar het onderwijs.	84,2%	72,2%	66,7%	Toename	Toename

Met de bovenstaande indicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar, staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

Kengetallen	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Behaald 2026
Aantal doelgroepkinderen VVE van 2-4 jaar	596	625	676		
% doelgroepkinderen VVE van 2-4 jaar van het totaal aantal 2-4 jarigen	16%	16%	18%		
Aantal voortijdig schoolverlaters	459	423	406		
Aantal afgegeven beschikkingen leerlingenvervoer	730	816	807		

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:
Aantal doelgroepkinderen VVE van 2-4 jaar
Toelichting: betreft het reële aantal kinderen op basis van de doelgroepdefinitie
Aantal voortijdig schoolverlaters
Toelichting: betreft aantallen per schooljaren: 2022 betreft schooljaar 21/22; 2023 betreft schooljaar 22/23
Aantal afgegeven beschikkingen leerlingenvervoer
Toelichting: betreft het reële aantal beschikkingen op basis van de verordening.

Financiën

Financieel overzicht lasten en baten

03.2 Onderwijs

Omschrijving	Rekening 2024	Actuele Begroting 2025	Primitieve begroting 2026	2027	2028	2029
(Bedragen x 1.000 euro)						
<i>Lasten</i>	44.021	45.898	44.107	44.282	44.725	44.818
<i>Baten</i>	16.782	17.104	15.065	15.132	15.219	15.298
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-27.239	-28.794	-29.042	-29.151	-29.506	-29.520
<i>Reserve mutaties</i>						
Totaal toevoegingen	4.588	5.876	7.927	9.027	13.612	15.412
Totaal onttrekkingen	1.140	13.531	7.031	6.531	6.531	531
Saldo van baten en lasten na reservemutaties	-30.687	-21.139	-29.938	-31.646	-36.587	-44.401

Financiële toelichtingen begroting 2026

03.2 Onderwijs

(Bedragen x 1.000 euro)	Lasten	Baten	Saldo
<i>Begroting 2026</i>	44.107	15.065	-29.042
<i>waarvan intensivering</i>	554	0	554
<i>Bestaand beleid</i>	43.553	15.065	-28.488
<i>Verschil vorig jaar</i>	-2.345	-2.039	-306

Hieronder lichten we achtereenvolgens toe waar het geld vandaan komt en waar het naartoe gaat, welke extra middelen er beschikbaar worden gesteld en of daar extra dekking tegenover staat. Hierbij geven we op hoofdlijnen aan wat de verschillen zijn in beschikbare baten en lasten ten opzichte van de vorige begroting.

Waar gaat het geld voornamelijk naar toe (bestaand beleid), inclusief verklaring verschil ten opzichte van begroting 2025 op hoofdlijnen (schuin gedrukt):

3.2: Onderwijs	Lasten	Baten
Onderwijshuisvesting	19.800	4.000
De gemeente heeft een wettelijke plicht om te voorzien in de huisvesting van basisonderwijs, speciaal onderwijs en voortgezet onderwijs en in accommodaties voor bewegingsonderwijs. De begrote lasten betreffen met name afschrijvingen, rente, onderhoud, energie en verzekeringen. De baten bestaan uit huurgelden (2,8 miljoen euro), doorberekende kosten (0,9 miljoen euro) en doorberekende rente over bekleemde reserves (0,2 miljoen euro).		
<i>Ten opzichte van 2025 hebben we 1,0 miljoen euro lagere lasten. Dit komt vooral door lagere verzekeringskosten (0,5 miljoen euro) als gevolg van een nieuwe aanbesteding, en lagere energiekosten (0,4 miljoen euro) als gevolg van gunstiger tarieven en een lager verbruik (door inzet van verduurzamingsmaatregelen.)</i>		
Onderwijskansen	12.300	4.700
Wij zetten het begrote bedrag onder meer in voor de verlengde schooldag, voorschoolse educatie, taalinterventies, talentontwikkeling en kwaliteitsbewaking kinderopvang. De baten zijn de rijksmiddelen die we ontvangen in het kader van voorschoolse educatie (3,4 miljoen euro) en taalinterventies (1,3 miljoen euro).		
<i>In 2023-2025 ontvingen we rijksmiddelen voor het programma Kansrijke Wijk. Vanwege het ontbreken van een eventuele vervolgregeling en het aflopen van dit programma dalen de begrote baten en lasten in 2026 met 2,8 miljoen euro. Voor de Verlengde Schooldag nemen de lasten conform coalitieakkoord met 0,6 miljoen euro toe.</i>		
Volwasseneneducatie	4.100	4.000
De gemeente Groningen coördineert het regionale educatiebeleid en functioneert daarbij als contactgemeente. Het begrote bedrag zetten wij in ten behoeve van leertrajecten Nederlandse taal, rekenen en digitale vaardigheden via ROC's. Voor dit programma ontvangen wij een specifieke uitkering van het rijk (SPUK) van 4,0 miljoen euro.		
Voortijdig schoolverlaten (VSV)	3.500	2.400
Wij zetten de begrote middelen in om verzuim en voortijdig schoolverlaten (VSV) te voorkomen en voor overige leerlingenzaken. Wij ontvangen van het rijk 1,0 miljoen euro aan VSV middelen en 0,9 miljoen euro omdat wij de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaters uitvoeren. Voor VSV ontvangen wij daarnaast 0,4 miljoen euro aan bijdragen van regionale gemeenten.		
<i>Vanwege een toename van rijksmiddelen VSV nemen de baten en lasten voor het doorstroompunt in 2026 met 0,7 miljoen euro toe.</i>		
Leerlingenvervoer	2.600	
Voor kinderen die vanwege bijzondere omstandigheden niet zelfstandig naar school kunnen reizen, bieden wij leerlingenvervoer aan (eigen vervoer en aangepast vervoer). Dit is een wettelijke onderwijsstaak van de gemeente.		
Natuur- en duurzaamheidseducatie	1.300	

Via het centrum voor Natuur- en Duurzaamheid Educatie zetten wij 1,3 miljoen euro in om kinderen kennis te laten maken met natuur en duurzaamheid. De inzet van deze middelen sluit aan bij beleidsdoelen in deelprogramma 2.1 (kwaliteit leefomgeving).

Waar zetten we dit jaar extra geld voor in (intensiveringen) en waar hebben we extra dekkingsbronnen binnen dit deelprogramma:

3.2	Intensiveringen en dekkingsbronnen 2026	Intensivering	I/S	Dekking
40.	Uitname DU Jeugd - Grote Steden Beleid	554	I	

De nummering komt overeen met de nummering in het [Financieel meerjarenbeeld](#), hier staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven.

Deelprogramma 3.3: Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit

In dit diverse en omvangrijke deelprogramma staan resultaten, indicatoren en activiteiten centraal die gericht zijn op het versterken van de lokale sociale basis. Daarbij raakt het deelprogramma al onze inwoners van -9 maanden tot 110. Het deelprogramma richt zich op het versterken van de eigen kracht van onze inwoners en op de ontwikkeling naar een zorgzame samenleving met een nadrukkelijke aandacht voor preventie. Waar nodig wordt zorg en ondersteuning ingezet, die aanvullend is op de eigen kracht en mogelijkheden van onze inwoners. Ook deze hebben een preventief karakter en staan in het teken van het voorkomen van escalaties. Indien hiervan toch sprake is, geven we zorgvuldig uitvoering aan onze wettelijke taken zoals opgenomen in de Wmo en Jeugdwet. Ondersteuning op maat is daarin leidend.

Doelen Deelprogramma 3.3: Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit

Het deelprogramma 3.3. is inhoudelijk breed en divers. Aan de hand van vier beleidsvelden werken we via uiteenlopende interventies aan de maatschappelijke opgaven van onze gemeente. Met deze samenhangende inspanningen dragen we bij aan onze gezamenlijke ambitie om Groningen een gemeente te laten zijn waar een ieder prettig, gezond en veilig kan wonen, verblijven en samen leven. Daarbij vinden we het van belang dat iedereen op een volwaardige manier aan de samenleving kan meedoen.

Deze algehele ambitie is hieronder vertaald naar een vijftal maatschappelijke doelen waartoe dit deelprogramma zich specifiek verhoudt:

- Inwoners leven prettig met elkaar samen en voelen zich betrokken bij hun leefomgeving (I - II - III);
- Kinderen en jongeren groeien gezond, veilig en kansrijk op tot zelfstandige volwassenen (II - V - VI));
- Inwoners leven zo lang mogelijk in goede gezondheid, het liefst in de eigen thuisomgeving (II - V - VI));
- Inwoners doen naar vermogen mee aan de samenleving, ook bij gezondheidsbelemmeringen (II - III -IV);
- Inwoners voelen zich veilig en geborgen, zowel in de thuisomgeving als daar buiten (I - III - V).

Aan de hand van effectindicatoren geven we verderop telkens aan hoe we de veranderingen in de samenleving ten aanzien van deze '-er' doelen volgen. We concretiseren hier ons beoogde ambitieniveau en houden zo zicht op waar we staan ten opzichte van ons gewenste beeld.

Effectindicator(en)

Met de volgende effectindicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

I: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'Samen leven'

Doelen	Effectindicator(en)
Meer inwoners gaan op een prettige wijze met elkaar om, kennen elkaar en voelen zich opgenomen en geaccepteerd;	% Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft dat buurtgenoten prettig met elkaar omgaan; % Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft zich in de afgelopen 12 maanden (wel eens) gediscrimineerd te hebben gevoeld;
Meer inwoners voelen zich (actief) betrokken bij en verantwoordelijk voor de leefbaarheid van de eigen woonomgeving.	% Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft zich in de afgelopen 12 maanden (wel eens) actief te hebben ingezet [...] ten gunste van de eigen woonbuurt; % Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft zich in de afgelopen 12 maanden (wel eens) actief te hebben ingezet op het gebied van het verrichten van vrijwilligerswerk.

Effectindicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
% Perceptie prettige omgang buurtgenoten	73%	-	74%	-	> 75%	-
% Perceptie slachtoffer discriminatie (i % ja en ii % ja in eigen buurt)	i 12% (ii 7%)	-	i 11% (ii 7%)	-	i < 10% (ii < 5%)	-
% Actief in eigen buurt (ja)	24%	-	26%	-	> 25%	-
% Vrijwilligerswerk (ja)	29%	-	31%	-	> 30%	-

Toelichting

De bovenstaande effectindicatoren komen allen uit de wijkenenquête Leefbaarheid & Veiligheid (OIS Groningen). Deze wordt 1x per 2 jaar (op de even jaren) afgenomen onder een substantieel deel van de inwoners van Groningen. Voor meer achtergrondinformatie of gebiedsgerichte verdiepingen verwijzen we naar de gemeentelijke Basismonitor.

II: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'Sociale infrastructuur'

Doelen	Effectindicator(en)
Meer inwoners zijn tevreden over de mate waarin de sociale infrastructuur in buurten, wijken en dorpen aansluit op de eigen behoeften en wensen.	% Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft (zeer) tevreden te zijn over de aanwezigheid van plekken om elkaar te ontmoeten, in of nabij de eigen woonbuurt; % Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft (zeer) tevreden te zijn over de aanwezigheid van instanties voor informatie, advies en/of ondersteuning, in of nabij de eigen woonbuurt.

Effectindicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
% Tevredenheid aanwezigheid ontmoetingsplekken	67%	-	59%	-	> 70%	-

% Tevredenheid aanwezigheid maatschappelijke instanties	66%	-	67%	-	> 70%	-
---	-----	---	-----	---	-------	---

Toelichting

De bovenstaande effectindicatoren komen beide uit de wijkenenquête Leefbaarheid & Veiligheid (OIS Groningen). Deze wordt 1x per 2 jaar (op de hele jaren) afgenomen onder een substantieel deel van de inwoners van Groningen. Voor meer achtergrondinformatie of gebiedsgerichte verdiepingen verwijzen we naar de gemeentelijke Basismonitor.

III: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'Sociale participatie en steun'

Doelen	Effectindicator(en)
Meer inwoners hebben een sterk en divers sociaal netwerk met betekenisvolle relaties waarop zij kunnen terugvallen;	% Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft zich (wel eens) eenzaam te voelen; % Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft voldoende contacten te hebben;
Meer inwoners kunnen op een volwaardige manier meedoen aan de samenleving en hebben het gevoel er te toe doen.	% Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft (zeer) tevreden te zijn over de wijze van meedoen aan de Groningse samenleving.

Effectindicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
% Ervaren eenzaamheidsgevoelens	27%	-	25%	-	< 25%	-
% Perceptie voldoende contacten (ja)	93%	-	94%	-	> 90%	-
% Tevredenheid meedoen aan samenleving	66%	-	81%	-	> 80%	-

Toelichting

De bovenstaande effectindicatoren komen allen uit de wijkenenquête Leefbaarheid & Veiligheid (OIS Groningen). Deze wordt 1x per 2 jaar (op de even jaren) afgenomen onder een substantieel deel van de inwoners van Groningen. Voor meer achtergrondinformatie of gebiedsgerichte verdiepingen verwijzen we naar de gemeentelijke Basismonitor.

IV: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'Eigen kracht, weerbaarheid en zelfregie'

Doelen	Effectindicator(en)
Meer inwoners zijn in staat regie te voeren over het eigen leven en - daar waar nodig - zelf hulp te organiseren;	% Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft terug te kunnen vallen op hulp of zorg vanuit de eigen omgeving, indien dit nodig is (eens, neutraal); % Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft gemakkelijk zelf hulp te kunnen regelen c.q. organiseren, indien dit nodig is (eens, neutraal);
Meer inwoners kunnen zich zelfstandig redden bij het doen van alledaagse handelingen.	% Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft zich (zeer) belemmerd te voelen in het dagelijks functioneren door lichamelijke en/of mentale gezondheidsproblemen.

Effectindicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
---------------------	-----------------	-----------------	-----------------	----------------	----------------	----------------

% Perceptie kunnen terugvallen op hulp	93%	-	97%	-	> 90%	-
% Perceptie makkelijk zelf hulp kunnen organiseren	91%	-	91%	-	> 90%	-
% Ervaren belemmeringen dagelijks functioneren	40%	-	42%	-	< 40%	-

Toelichting

De bovenstaande effectindicatoren komen allen uit de wijkenenquête Leefbaarheid & Veiligheid (OIS Groningen). Deze wordt 1x per 2 jaar (op de even jaren) afgenomen onder een substantieel deel van de inwoners van Groningen. Voor meer achtergrondinformatie of gebiedsgerichte verdiepingen verwijzen we naar de gemeentelijke Basismonitor.

V: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'Lichamelijke en geestelijke gezondheid'

Doelen	Effectindicator(en)
Meer (jonge) kinderen en jeugdigen groeien op in een stimulerende, gezonde omgeving;	% Jongeren (klas 2 en 4 VO) dat zich onvoldoende weerbaar voelt; % Jongeren (klas 2 en 4 VO) dat psychische klachten heeft;
Meer inwoners zijn tevreden over het eigen leven en voelen zich gezond en gelukkig.	% Jongeren (klas 2 en 4 VO) dat zich gezond voelt; % Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft zich gezond te voelen.

Effectindicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
% Perceptie onvoldoende weerbaar jongeren (VO)	-	13%	-	< 10%	-	-
% Psychische klachten jongeren (VO) (MH15 methodiek) *	-	33%	-	< 30%	-	-
% Ervaren gezondheid jongeren (VO)	-	78%	-	> 80%	-	-
% Ervaren gezondheid volwassenen	80%	-	79%	-	> 85%	-

Toelichting

De eerste drie bovenstaande effectindicatoren komen allen uit de Jeugdgezondheidsenquête (GGD Groningen). Deze wordt 1x per 2 jaar (op de oneven jaren) afgenomen onder scholieren van het Voortgezet Onderwijs (klas 2 en 4). Voor meer achtergrondinformatie en vergelijking met andere gemeenten in de provincie verwijzen we naar de website GGD in cijfers.

* Deze indicator werd voorheen op een andere wijze uitgewerkt. De score voor 2021, die in eerdere P&C-producten gepresenteerd werd, was 24% volgens deze oude methodiek. De nieuwe cijfers baseren zich op de MH15 methodiek en zijn derhalve niet 1:1 vergelijkbaar met de oude variant. Om in deze reeks wel de ontwikkeling te kunnen tonen zijn hier de scores volgens de nieuwe methodiek met terugwerkende kracht gepresenteerd.

De vierde van de bovenstaande effectindicatoren komt uit de wijkenenquête Leefbaarheid & Veiligheid (OIS Groningen). Deze wordt 1x per 2 jaar (op de even jaren) afgenomen onder een substantieel deel van de inwoners van Groningen. Voor meer achtergrondinformatie of gebiedsgerichte verdiepingen verwijzen we naar de gemeentelijke Basismonitor.

VI: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'Leef- en gezondheidspatronen'

Doelen	Effectindicator(en)
Minder (jonge) kinderen en jeugdigen komen in aanraking met genotsmiddelen, zoals alcohol, tabak en drugs.	% Jongeren (klas 2 en 4 VO) dat te kennen geeft in de laatste 4 weken (wel eens) alcohol te hebben gedronken; % Jongeren (klas 2 en 4 VO) dat te kennen geeft in de afgelopen maand cannabis te hebben gebruikt.

Effectindicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
% Alcoholgebruik jongeren (VO)	-	27%	-	< 25%	-	-
% Cannabisgebruik jongeren (VO)	-	7%	-	< 5%	-	-

Toelichting

De bovenstaande effectindicatoren komen beide uit de Jeugdgezondheidsenquête (GGD Groningen). Deze wordt 1x per 2 jaar (op de oneven jaren) afgenomen onder scholieren van het Voortgezet Onderwijs (klas 2 en 4). Voor meer achtergrondinformatie en vergelijking met andere gemeenten in de provincie verwijzen we naar de website GGD in cijfers.

Relevante beleidsnota's

Het deelprogramma is verder uitgewerkt in de volgende beleidsdocumenten:

Stimulering Samenlevingsopbouw

[Nota 'Sociale basis voor elkaar' 2023-2026](#)

[Nota Mantelzorg 'Van onschatbare waarde' 2023-2026](#)

[Uitvoeringsprogramma 'Ouderen en wijzer in Groningen' 2023-2026](#)

[Sociale basis: Actielijn vrijwillige inzet 2023-2026](#)

[Sociale basis: Actielijn eenzaamheid 2023-2026](#)

[Sociale basis: Actielijn sociaal-culturele accommodaties 2023-2026](#)

[Actielijn Bewonersorganisaties en -initiatieven 'Samenwerken aan ideeën'](#)

[Diversiteitsagenda 2.0 'Iedereen is anders en in Groningen is ruimte voor iedereen' \(2021\)](#)

Publieke Gezondheid

[Healthy Ageing Visie - De G6 voor een Gezonde Stad Groningen \(2017\)](#)

[Gezondheidsnota 'Gezond Leven in 050' \(2023\)](#)

[Plan van Aanpak GALA en Sportakkoord gemeente Groningen](#)

[Preventie- en handavingsplan middelengebruik](#)

[Actieplan Mentale Gezondheid Jongeren](#)

[Regiobeeld provincie Groningen](#)

[Regiovisie Gezonde Groningers, Gezonde Zorg](#)

[Regioplan Gezond Groningen](#)

[Regioplan Mentale Gezondheid - Gezond Groningen](#)

Passende Ondersteuning

[Kadernota Positief Opgroeien, preventief integraal jeugdbeleid Gemeente Groningen 2022 – 2032](#)

[Kadernotitie Transformatieagenda Jeugdhulp Groninger gemeenten 2018-2020](#)

[Koersdocument visie inkoop jeugdhulp gemeente Groningen \(2020\)](#)

[Versnelling transformatie sociaal domein in control 2018-2020](#)

[Beleidsplan/ Uitvoeringsplan Vernieuwing Sociaal Domein gemeente Groningen 2014/2015](#)
[Meerjarenprogramma 'Van Beschermd wonen naar wonen met begeleiding op maat' \(2015\)](#)
[Gemeenschappelijke Regeling Beschermd Wonen, Maatschappelijke Opvang en Inloopvoorziening GGz 2024](#)
[Kadernota Positief Opgroeien 2022-2032](#)
[Regiovisie regio Groningen, norm voor opdrachtgeverschap \(jeugd\) 2021](#)

Zorg en Veiligheid

[Gronings Actieplan Dakloosheid](#)
[Leidraad ontwikkeling Maatschappelijke opvang 2021-2023](#)
[Beleidskader veiligheid 2021-2024](#)
[Plan van aanpak Groningen Preventie met Gezag \(2023\)](#)
[Actieplan huiselijk geweld, kindermishandeling en geweld tegen vrouwen \(2023\)](#)
[Actieplan onbegrepen gedrag](#)
[Beleidskader Toezicht](#)

Relevante ontwikkelingen

Stimulering samenlevingsopbouw (Sociale basis)

In de overkoepelende nota [‘De sociale basis, voor elkaar’ 2023-2026](#) beschrijven we het belang van een sterke samenhang in de samenleving, in de wijken en dorpen van onze gemeente. Door het versterken van de bestaande, herkenbare sociale infrastructuur, ondersteunen we het werken aan een sterke samenhang en werken we aan het versterken van de sociale basis. We hebben nieuw beleid ontwikkeld of beleid opnieuw vastgesteld voor de acht actielijnen: sociaal-culturele accommodaties, ouderen (inclusief dementie), eenzaamheid, mantelzorg, vrijwilligerswerk, sociaal werk, bewonersorganisaties en -initiatieven. Deze zijn inmiddels volop in de uitvoering en we zetten in op de doorgaande dialoog met inwoners en samenwerkingspartners. Onder ‘doorgaande dialoog’ verstaan we dat we continu met inwoners en samenwerkingspartners in gesprek blijven, samenwerken en afstemmen.

Diversiteit

Het thema diversiteit staat zowel internationaal- als nationaal onder druk. Zo zien we dat de sociale acceptatie van de LHBTIQ+ gemeenschap op sommige plekken in de wereld afneemt en de weerstand tegen migranten toeneemt. Investeren in diversiteit en inclusie is niet meer vanzelfsprekend. In Groningen vinden we het echter onverminderd belangrijk dat iedereen kan meedoen ongeacht afkomst, religie, gender of seksuele geaardheid. Sociale acceptatie en veiligheid zijn hierbij belangrijke elementen. Evenals de aandacht voor (de doorwerking van) het slavernijverleden. In 2026 staan deze onderwerpen weer hoog op de maatschappelijke agenda.

Publieke gezondheid

We willen gezondheidsverschillen verkleinen en meer gezonde jaren voor iedereen. De grote gezondheidsverschillen worden onder andere veroorzaakt door verschillen in inkomen. Grote maatschappelijke uitdagingen zijn de toename aan de behoefte aan zorg, de toename van schaarste die zich uit in meer wachtlijsten, toename in kosten en toename van de gezondheidsverschillen. De transformatie van ziekte en zorg naar gedrag en gezondheid is daarom noodzakelijk in denken én doen. Daarom wordt landelijk en lokaal sterk in op het demedicaliseren van sociale gezondheidsproblemen.

In Groningen zien we bijvoorbeeld grote uitdagingen op het gebied van mentale gezondheid en middelengebruik. In de lokale ketenaanpakken van het GALA focussen we op versterking van de samenwerking tussen het medische en sociale domein. Daarnaast zetten we in op een gezonde, groen/blauwe, beweegvriendelijke, middelenvrije leefomgeving met een gezond voedselaanbod en voldoende voorzieningen. Belangrijke partners hierbij zijn de GGD, de ziekenhuizen, huisartsen en de welzijnsorganisaties. Landelijk zien we

steeds meer aandacht voor deze thema's, tegelijkertijd ontbreekt voldoende structurele financiering hiervoor. Vanuit het ministerie van VWS wordt gewerkt aan een beleidsagenda 'Gezondheid in alle beleidsdomeinen', met vier thema's: bestaanszekerheid en werk, een gezonde generatie, een gezonde fysieke leefomgeving en de beweging van zorg naar gezondheid en welzijn.

In juli 2025 is een onderhandelaarsakkoord voor het Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord (AZWA) gesloten, dit AZWA ligt momenteel voor besluitvorming bij de VNG. Deze afspraken in het AZWA zijn aanvullend en bouwen voort op de beweging die reeds is ingezet met het IZA, GALA en het programma WOZO. Het AZWA heeft twee hoofddoelen; een sterkere eerstelijns en snellere en betere hulp voor wie dat nodig heeft. Het AZWA moet nog verder financieel uitgewerkt worden.

(Preventieve) jeugdhulp

We willen dat alle jeugdigen de kans krijgen zich positief te ontwikkelen. Tegenslag en zorgen horen net plezier en succes als bij het "gewone" leven. Het gewone leven is dan ook het fundament van positief en gezond opgroeien. We hebben de ambitie om in de gemeente Groningen een omgeving te creëren waarin jeugdigen op kunnen groeien met gelijke kansen, zich gezond en zonder zorg(en) kunnen ontwikkelen. In het Koersdocument inkoop jeugdhulp gemeente Groningen (juni 2020) zijn vijf ambities en vier leidende principes vastgesteld. Dat deden we vanuit het perspectief van het gezin.

Ambities

- 1: Buurten hebben een sterke sociale basis.
- 2: Kinderen groeien thuis en veilig op.
- 3: Jeugdhulp sluit aan bij het leven van kinderen en jongeren en is altijd in de buurt beschikbaar.
- 4: Op en nabij school wordt de ondersteuning geboden die nodig is.
- 5: We bieden passende en goed lopende zorg bij de overgang naar 18 jaar.

Leidende principes

Gewoon DOEN, gewoon EENVOUDIG, gewoon THUIS/DICHTBIJ, en VEILIG.

We willen vanuit de inhoud grip hebben op de financiën en de betaalbaarheid van het stelsel.

Deze ambities en principes zijn nog steeds de leidraad bij de ontwikkeling van ons lokale en (boven) regionale jeugdhulplandschap, volgend jaar en in de jaren daarna. De insteek is een integrale aanpak waarbij ook geïnvesteerd wordt in andere domeinen dan alleen (preventieve) jeugdhulp zoals wonen, bestaanszekerheid, onderwijs, zorg voor volwassenen en gezondheid. Daarnaast dragen wij bij aan het creëren van een inclusieve samenleving, waarin verschillen er mogen zijn en niet lekker in je vel zitten genormaliseerd wordt. We stoppen met het medicaliseren van gedragsuitingen die horen bij het gewone leven. De oorzaak van het gedrag van een jeugdige ligt vaak in de context waarin het kind leeft. We zien ook dat jongeren meer mentale problemen ervaren. Op diverse manieren zetten we interventies in om de veerkracht en mentale weerbaarheid van jongeren te verhogen.

We zijn bezig met grote transformatietrajecten zoals het investeren in preventie in brede zin via het Preventiefonds Jeugd. Marktwerving en individuele aanspraak vinden we steeds minder passend voor een toekomstbestendig jeugdhulplandschap. Daarom gaan wij door met het verstevigen van lokale teams van WIJ Groningen. De komende jaren richten wij ons op het taakgericht organiseren van een schil met aanvullende (specialistische) hulp om deze lokale teams die de basishulp bieden. Waar mogelijk collectivieren wij de jeugdhulp en zetten deze groepsgericht in.

Kinderen en gezinnen die thuis te maken hebben met complexe gezinsproblematiek en soms ook met onveiligheid moeten kunnen rekenen op tijdige en passende ondersteuning en bescherming, waarbij alleen wordt ingegrepen als dat nodig is. Voor jeugdigen en gezinnen die in complexe kwetsbare situaties opgroeien

werken we in de regio en deels ook met Friesland en Drenthe samen aan een vernieuwd dekkend jeugdzorglandschap. Zo werken we in regionaal verband aan het verbeteren van het netwerk voor hoog specialistische jeugdhulp. We willen dat er geen uithuisplaatsingen meer nodig zijn en bij voorkeur ook geen uit school plaatsingen. We werken aan de noodzakelijke verbeteringen in de regionale jeugdbeschermingsketen. Daarbij zijn we ons bewust dat de huidige jeugdbeschermingsketen niet houdbaar is. Landelijk ontwikkelingen liggen nagenoeg stil, terwijl oplossingen noodzakelijk zijn. Hier maken wij ons zorgen over. Landelijk laten we onze stem hierover horen.

Andere uitdagingen die weerbarstig zijn, en waar we actief op sturen, gaan over de beschikbaarheid van professionals en verdeling van schaarste van de zorg en personeel, de toegankelijkheid en betaalbaarheid van jeugdhulp. Het is van groot belang dat wij voldoende middelen van het Rijk ontvangen voor het uitvoeren van de wettelijke taak. Door de extra taakstellingen en het ontbreken van indexatie vanuit het Rijk, lopen de jeugdhulpstekorten verder op. Het lijkt alsof het gesprek met het Rijk alleen maar gaat over geld. Dat is niet de essentie. We zetten in 2026 dan ook verder in op een sterke lobby voor het realiseren van onze ambitie: een omgeving te creëren waarin kinderen op kunnen groeien zonder zorg(en), met gelijke kansen en zich gezond kunnen ontwikkelen.

Maatschappelijke ondersteuning

Bij het nastreven van onze doelen op het gebied van maatschappelijke ondersteuning werken we nauw samen met WIJ Groningen en met de door ons gecontracteerde zorgaanbieders. Dit biedt ons de kans om te sturen op de samenwerking. Met die samenwerking hopen we te komen tot betere resultaten en het hoofd te bieden aan de toenemende vergrijzing en de daarbij horende financiële uitdagingen. Volgens planning gaan we in 2026 aan de slag voor een nieuwe overeenkomst voor het gebiedsondersteunend netwerk (GON = dagbesteding, individuele begeleiding en kortdurend verblijf) en voor het collectief vervoer.

Beschermd Wonen

Om de transformatieopgave 'van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis' verder te brengen wordt al langere tijd in regionaal verband samengewerkt. Zo werken we aan de realisatie van een voldoende en passend aanbod voor inwoners die Beschermd Wonen nodig hebben en investeren we gelijktijdig in preventieve lokale voorzieningen zodat specialistisch Beschermd Wonen waar mogelijk kan worden voorkomen. Ondanks het uitblijven van landelijke keuzes wordt er op een constructieve manier samengewerkt in en met de regiogemeenten. Zo onderzoeken we in de aanloop naar een nieuwe Inkoop Beschermd Wonen hoe we een stabiele regionale - en lokale - spreiding van voorzieningen kunnen bewerkstelligen en hoe we aanbieders kunnen stimuleren om kleinschalige initiatieven in de wijk te realiseren. Het realiseren van voorzieningen voor kwetsbare personen (zoals in Beschermd Wonen) is overigens een proces waarbij goede afstemming tussen gemeente en corporaties, aanbieders en de omgeving van cruciaal belang is.

Maatschappelijke Opvang

Er worden diverse opvangvoorzieningen georganiseerd voor alle Groninger gemeenten. Denk hierbij aan diverse vormen van (crisis)opvang, ondersteuning en dagbesteding georganiseerd op diverse locaties, indien mensen onverhoopt dakloos raken. Vanuit het Actieprogramma Dakloosheid 'Iedereen een thuis' is alle inzet gericht op het zo kort mogelijk verblijven in de maatschappelijke opvang en het waar mogelijk voorkomen. We werken volgens het principe 'wonen eerst'. De gemeente Groningen heeft e.e.a. vertaald in het Gronings Actieplan Dakloosheid met diverse interventies gericht op het voorkomen van dak- en thuisloosheid en op het passend opvangen van inwoners die onverhoopt toch dakloos raken.

Zorg en Veiligheid

Wij gunnen iedereen een menswaardig bestaan. Dat lukt ons goed voor een groot deel van onze inwoners. De druk op het snijvlak van zorg en veiligheid neemt toe, mede door een groeiende groep mensen die in kwetsbare omstandigheden leven. De beschikbaarheid van toegankelijke, betaalbare en toekomstbestendige zorg staat

onder druk. Er zijn minder gespecialiseerde bedden beschikbaar en passende huisvesting is lastig te realiseren. Hierdoor ontvangen steeds meer mensen niet de ondersteuning die zij nodig hebben. Tegelijkertijd verhardt en individualiseert de samenleving, wat het begrip voor kwetsbaarheid vermindert. De vergrijzing en toename van mensen met dementie vergroten de druk op de zorg verder. Lokaal werken wij op domeinoverstijgende samenwerking tussen zorg, wonen, veiligheid en maatschappelijke ondersteuning. Wij hebben daarbij nadrukkelijk aandacht voor maatschappelijke thema's zoals geweld tegen vrouwen, femicide, seksueel misbruik, stigmatisering van doelgroepen en het groeiende gevoel van onveiligheid.

In 2026 werken wij verder aan de actieplannen Onbegrepen Gedrag en Aanpak Dakloosheid, om te voorkomen dat inwoners zonder passende hulp blijven. Waar dat dreigt te gebeuren, bieden wij ondersteuning die zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig is. Daarnaast werken wij aan in op de aanpak mensenhandel, huiselijk geweld, kindermishandeling, jeugd en veiligheid, en voor-, door- en nazorg bij detentie. Ons prostitutiebeleid wordt in 2026 herijkt in samenwerking met netwerkpartners en sekswerkers. Wij hebben kwetsbare jongeren in beeld en werken samen met o.a. straatcoaches om problematiek vroegtijdig te voorkomen.

Wij werken aan een Groningse zorgfraudeaanpak. Een actieplan aanpak zorgfraude maakt hier onderdeel van uit. Het beleidskader van de toezichthouder Wmo en Jeugdwet van de gemeente Groningen is reeds herijkt; in 2026 werken we de daarin opgenomen ambities, ook ter voorkoming van onrechtmatige besteding van zorgmiddelen, verder uit.

Wonen en Zorg

We zien een toename van het aantal inwoners binnen onze gemeente dat is aangewezen op wonen met zorg. Dit als gevolg van de (dubbele) vergrijzing en de beweging naar extramuralisering van zorg. Vanuit wonen en zorg wordt ingezet op een aantal woonzorgopgaven voor deze inwoners. Dit doen we aan de hand van het uitvoeringsprogramma wonen, samenleving en zorg 2023 – 2030. We werken daarin samen met ketenpartners zoals corporaties, het zorgkantoor en zorgorganisaties.

In 2026 zetten we verder in op de realisatie van geclusterde woonvormen voor ouderen, waaronder woonleefconcepten met community care. Community wonen vormt ook een aspect bij de aanpak van de huisvestingsopgave van inwoners die gebruik maken van, of uitstromen uit, Beschermd Wonen en Maatschappelijke opvang.

Nieuwkomers

De gemeente toont zich solidair met mensen die hun land hebben moeten ontvluchten. In het kader van de regionale bestuursovereenkomst verzorgen wij de opvang van Oekraïense ontheemden en asielzoekers. Wij werken toe naar structurele opvanglocaties met in totaal 960 opvangplaatsen voor asielzoekers, in lijn met de Spreidingswet. Daarbij streven wij naar participatie vanaf dag één, zodat asielzoekers en statushouders een stevige basis krijgen om zelfstandig en volwaardig deel te nemen aan de maatschappij. Dit draagt bij aan een inclusieve samenleving en bevordert de wederkerigheid tussen nieuwkomers en gevestigde inwoners.

Resultaten, activiteiten en prestatie-indicatoren

De resultaten geven aan wat we willen bereiken. De activiteiten geven aan wat we daarvoor doen. De prestatie-indicator(en) meten de voortgang van de resultaten. De opbouw is opgesteld aan de hand van de beleidsvelden Stimulering samenlevingsopbouw, Publieke gezondheid, Passende ondersteuning en Zorg en veiligheid.

Wat willen we bereiken? (resultaten)	Wat gaan we daar voor doen? (activiteiten)
Stimulering samenlevingsopbouw	

<i>Accommodaties en initiatieven</i>	
• Er is een passend aanbod van sociaal-culturele accommodaties in de buurten, wijken en dorpen, aansluitend op de behoeften en kenmerken van de verschillende gebieden.	• Het uitvoering geven aan de nota Sociaal Culturele Accommodaties 'Open naar elkaar 2023-2026', waaronder het subsidiëren van buurtaccommodaties en dorpshuizen.
• Via toegankelijke en laagdrempelig georganiseerde initiatieven wordt aan inwoners de mogelijkheid geboden om elkaar te ontmoeten, om deel te nemen aan activiteiten en om iets voor elkaar te kunnen betekenen.	• Het subsidiëren van bewonersorganisaties en het ondersteunen van waardevolle initiatieven met of door inwoners.
<i>Samenlevingsopbouw en vrijwilligerswerk</i>	
• Inwoners worden ondersteund bij het organiseren/uitvoeren van collectieve initiatieven in hun woonomgeving; • Sociale verbanden tussen inwoners in buurten, wijken en dorpen zijn versterkt; • Informele en formele partijen in de gebieden weten elkaar te vinden en versterken elkaar.	• Het subsidiëren van samenlevingsopbouw. Hierbij richten we ons onder meer op het organiseren van het buurt- en opbouwwerk.
• Inwoners zijn actief gestimuleerd tot en ondersteund bij het verrichten van vrijwilligerswerk.	Het uitvoering geven aan de actielijn 'Ode aan de vrijwilliger 2023-2026: • Het subsidiëren van samenwerkingspartners die voor ons het beleid uitvoeren, zoals het steunpunt vrijwillige inzet Link050 en de vrijwilligersorganisaties Humanitas en stichting Present; • Uitvoeren van een waarderingscampagne en het vieren van de dag van de vrijwilliger
<i>Mantelzorg en eenzaamheid</i>	
• Mantelzorgers voelen zich gesteund en gewaardeerd bij de uitvoering van hun zorgtaken; • Er is zichtbaarheid gegeven aan de betekenis die mantelzorgers hebben op het leven van anderen en de mogelijkheden die zij hebben om verlicht te worden in deze taken.	Uitvoering geven aan de actielijn Mantelzorg 'Van onschatbare waarde', waaronder: • het subsidiëren van het Steunpunt mantelzorg (Humanitas) voor het uitvoeren van taken rondom mantelzorgwaardering en -ondersteuning; • Mantelzorg onder de aandacht blijven brengen, door o.a. de website voorwiezorgijj.nl, het centraal informatiepunt voor mantelzorgers en professionals.
• Eenzaamheid is bespreekbaar gemaakt, alsmede wat iemand eraan kan doen, zelf of voor een ander; • Beroepskrachten, inwoners en andere betrokkenen zijn toegerust om mensen die	Het uitvoering geven aan de actielijn 'Aanpak eenzaamheid in Groningen', waaronder: • het continueren van interventies, activiteiten i.h.k.v. ontmoeting en verbinding; • organisatie van de week tegen eenzaamheid; • kennisdeling voor professionals.

met eenzaamheid kampen te herkennen en te ondersteunen.	
<i>Diversiteit en inclusie</i>	
• De verschillende thema's uit de Diversiteitsagenda, te weten: - sociale acceptatie; - zichtbaarheid; - anti discriminatie; - emancipatie'; - gedeelde geschiedenis; - mensenrechten zijn maatschappelijk zichtbaar gemaakt en krijgen een podium in het publieke debat.	• Uitvoering geven aan de verschillende activiteiten uit de Diversiteitsagenda, waaronder: • het (mede)organiseren van evenementen en bijeenkomsten, zoals Orange the world, Ketikoti en de Pride; • het realiseren van o.a. vlagmomenten en het treffen van voorbereidingen voor de realisatie van twee slavernijmonumenten; • uitvoering geven aan het actieplan antiracisme. • extra inspanningen voor de emancipatie van vrouwen in minderheidsposities door stichting Jasmijn. • het subsidiëren van organisaties/stichtingen die een bijdrage leveren aan een diverse en inclusieve gemeente, zoals discriminatie.nl/Waard, Stichting Jasmijn en COC.

Publieke gezondheid	
<i>Kansrijke Start</i>	
• Ouders en aanstaande ouders worden zo goed mogelijk ondersteund bij een goede start van het ouderschap, zodat hun kind zich optimaal kan ontwikkelen. • Het informele en professionele netwerk (medisch/ sociaal) rond kinderen van -10 maanden tot 4 jaar in de wijk kent elkaar, weet de Basisstructuur (zorgpaden) en activiteiten te vinden en handelt hiernaar.	• We hebben met JGZ en WIJ beeld van wat er speelt rondom kinderen en (aanstaande) ouders in de wijk en hebben inzicht in wat ouder en kind nodig hebben voor een optimale ontwikkeling van kinderen in de wijk en organiseren dit; • We professionaliseren de wijkgerichte uitvoering van Kansrijke Start en bieden passende activiteiten aan voor jonge ouders; • We signaleren of het netwerk in de wijk goed georganiseerd is rond VVE-verwijzingen en verbeteren waar nodig.
<i>Leefstijl en Gedrag</i>	
• We maken regionaal afspraken die lokaal zorgen voor een samenhangende aanpak om volwassenen te ondersteunen naar een gezond gewicht	• We ondersteunen via een samenhangende ketenaanpak die (leefstijl)interventies uit het medisch en sociaal domein verbindt en lokaal afstemt op hun behoeften; • We maken regionale samenwerkingsafspraken en vertalen deze naar lokale acties die aansluiten bij de behoeften van inwoners.

De ketenaanpak Kind naar Gezond Gewicht (KNGG) is uitgebreid naar drie nieuwe wijken en zetten we deze voort in de bestaande drie pilotwijken, met als doel jaarlijks minimaal 90 gezinnen te bereiken.	- We werken samen met partners in het sociaal en medisch domein in de bestaande pilotwijken en in de uitbreidingswijken en zetten daar de inzet van centrale zorgverleners voort; - We zetten in op leefstijl van kinderen met leefstijlinterventies.
- Minder kinderen gebruiken alcohol, cannabis, tabak, vapes of drugs dan de afgelopen jaren. - Het aantal volwassenen dat problematisch alcohol drinkt daalt.	- We voeren het Preventie & Handhavingsplan middelengebruik uit; - We zetten in op de omgeving rondom jongeren (gezin, school, leeftijdsgenoten en vrijetijdsvoorzieningen) in het licht van het gedachtegoed van "Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO)"; - We zetten op minimaal tien scholen het interventieprogramma Helder op School in; - We breiden het aantal rookvrije plekken uit, vooral daar waar kinderen komen.
<i>Mentale Gezondheid</i>	
- Inwoners vinden het bespreken van mentale problemen normaler dan in 2025 - Inwoners participeren in beleidsvorming en uitvoering; - Inwoners zoeken en vinden versterking van hun mentale gezondheid en ondersteuning bij mentale problemen buiten de zorgsector; - Inwoners met suïcidale gedachten weten waar ze hulp en ondersteuning kunnen vinden; - Jongeren kennen en maken gebruik van het lokale platform voor Mentale Gezondheid en in je bol en zijn tevreden over de kwantiteit en kwaliteit van het ondersteuningsaanbod; - Formele en informele professionals die inwoners ondersteunen bij mentale gezondheid weten hoe ze beginnende klachten kunnen signaleren en waar ze inwoners naar kunnen doorverwijzen	- We vervolgen de activiteiten uit het actieplan mentale gezondheid jongeren uit 2024; - We versterken het ecosysteem mentale gezondheid in de gemeente en in de regio; - We communiceren over het bespreken van mentale gezondheid en bieden ondersteuning bij mentale uitdagingen; - We geven uitwerking aan de wettelijke verplichtingen integrale suïcidepreventie in de Wpg, in samenwerking met lokale partners
<i>Gezonde Omgeving</i>	
Gezondheid wordt meegenomen in de ruimtelijke (her-) ontwikkelingen in onze gemeente	- De GGD adviseert zo veel mogelijk aan de voorkant bij ruimtelijke planvorming en geeft advies bij vergunningen volgens de omgevingswet; - Team gezondheid geeft gevraagd en ongevraagd advies bij ontwikkelingen.

Passende ondersteuning

Toegang ondersteuning

• Inwoners weten de weg naar en hebben eenvoudig toegang tot informatie en advies bij een hulpvraag; • (Verborgene) hulpvragen zijn tijdig gesignaleerd en op de juiste plek opgepakt.	• Het organiseren van laagdrempelige steunpunten in de buurten, wijken en dorpen, waarbij we ons (o.a.) richten op: ○ Adequate fysieke, telefonische en digitale bereikbaarheid; ○ Zichtbaar en aanwezig zijn op voor inwoners logische vindplaatsen • Het outreachend te werk gaan met gebruikmaking van de inzet en expertise van samenwerkingspartners; • Het toeleiden van inwoners naar passende vervolgondersteuning c.q. behandeling.
• (Specialistische) hulpvragen van inwoners zijn tijdig en op de juiste plek opgepakt en binnen de daarvoor afgesproken termijnen afgehandeld; • Inwoners krijgen waar nodig ondersteuning bij de vraagverheldering van de ondersteuningsbehoefte; • Inwoners komen met de betrokken professional(s) tot een gedragen ondersteuningsplan en houden zo veel mogelijk regie bij de uitvoering ervan; • Bij de uitvoering van het ondersteuningsplan wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van inzet vanuit de sociale basis.	• Het organiseren van een toeleiding tot passende maatschappelijke ondersteuning voor inwoners met een daaraan gerelateerde ondersteuningsbehoefte, waarbij we ons (o.a.) richten op: ○ het in afstemming met huisartsen verleggen van de jeugdhulpindicaties naar de Toegang (WIJ Groningen); ² ○ het tijdig afhandelen van onderzoeken; ○ het in samenspraak met de inwoner komen tot passende oplossingsstrategieën bij hulpvragen waarbij oplossingen in de sociale basis zoveel mogelijk worden benut. • Het organiseren van onafhankelijke cliëntondersteuning en het waarborgen van een juiste bejegening richting de inwoner (klachtenfunctionarissen).
<i>(Preventieve) jeugdhulp</i>	
1. Een stevige sociale basis en preventie	1. a. Het gemeente brede beleid t.a.v. Positief Opgroeien, en de daarin gestelde doelen, wordt door vertaald in een passend netwerk van algemene toegankelijke voorzieningen per wijk gericht op het versterken van de sociale basis rondom jeugdigen en gezinnen. Uitgangspunt daarbij is dat het nabij huis is en laagdrempelig toegankelijk. b. Continueren en intensiveren van bestaande preventieve activiteiten gericht op voorkomen jeugdhulp c. Investeren in nieuwe preventieve activiteiten (normaliseren de-medicaliseren)
2. Brede lokale basisteams die context- en gezinsgericht werken	2. We werken aan een verdere doorontwikkeling van de brede lokale

	basisteam. Het samenspel tussen de WIJ-teams, de preventieve onderwijs-jeugdteams en Basis Jeugdhulp wordt versterkt, verbeterd en vernieuwd.
3. De implementatie van aanvullende integrale ondersteuning in de thuis- en schoolnabije omgeving	3. We gaan in afstemming met de regio concrete voorbereidingen treffen voor de taakgerichte inkoop van aanvullende hulp jeugd & gezin, als een soort flexibele en specialistisch schil om de basisjeugdhulp heen en passend bij de gehele transformatie van het jeugdhulplandschap.
4. (Preventieve) jeugdhulp op en rond school	4. Versterken van de pedagogische basis op en rond scholen samen met het onderwijs en netwerkpartners ter voorkoming van jeugdhulp. Doorontwikkeling van het collectiveren van jeugdhulp in het onderwijs in samenhang met de ontwikkeling van aanvullend hulp jeugd en gezin.
5. Kwaliteitsverbetering van zo thuis mogelijke ondersteuning voor kinderen en gezinnen die opgroeien in de meest kwetsbare en ingewikkelde omstandigheden, gericht op het verminderen van uithuisplaatsingen	5. In regionaal verband verder vormgeven van de inkoop van een netwerk Hoogspecialistische Jeugdzorg en het hierdoor verminderen van (ongewenste) marktwerking. Het ondersteunen en versterken van de pleegzorg.
6. Ontwikkelen van alternatieven voor de gesloten jeugdhulp	6. Het verder realiseren van de ombouw en afbouw van de gesloten jeugdhulp en het verder ontwikkelen van kleinschalige alternatieven met de regio, Drenthe en Friesland.
7. Verbeteren van ondersteuning van inwoners in relatie tot vraagstukken rondom veiligheid in afhankelijkheidsrelaties.	7. Concrete acties inzetten c.q. bewaken voor duurzaam herstel van de jeugdbeschermingsketen in de regio Groningen en Drenthe. Daarnaast ook het toekomstgericht door ontwikkelen van de proeftuinen Kind- en gezinsbescherming in Vinkhuizen, gemeente Westerkwartier en Westerwolde in lijn met het landelijke toekomstscenario. En borgen van de geleerde lessen.
8. Participatie (van ouders, kinderen en professionals)	8. Het organiseren van een actieve vorm van participatie van jeugdigen (of voorheen jeugdigen met ervaring met jeugdzorg) en ouders bij de trajecten rondom versterken

	lokale WIJ-teams, aanvullende hulp jeugd en gezin en het netwerk Hoogspecialistische zorg.
<i>Maatschappelijke ondersteuning (incl. GON)</i>	
• Inwoners met (ernstige) belemmeringen in de redzaamheid krijgen passende ondersteuning in de vorm van een Wmo-voorziening; • de geboden ondersteuning is aansluitend op de hulpvraag en de persoonlijke situatie van de inwoner; • Inwoners kunnen zich langer vanuit de eigen thuissituatie - dan wel zo thuis mogelijk - redden in het alledaagse en blijven naar mogelijkheden en behoefte meedoen in het maatschappelijk verkeer; • Inwoners die beschermd wonen stromen zo duurzaam mogelijk uit, waar van belang met passende vervolgondersteuning.	• Het organiseren van en het toezien op de uitvoering van de taken i.h.k.v. de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), waarbij we ons (o.a.) richten op: • het verlenen van Huishoudelijke Hulp, Begeleiding, Beschermd Wonen en hulpmiddelen en voorzieningen; • het toezicht houden op een rechtmatige toekenning van ondersteuning. We vervolgen de activiteiten voor beschermd wonen en zetten o.a. in op: • Inzet van uitstroomregisseurs via de Toegang BW: zij pakken 'uitstroom casuïstiek' op en verspreiden kennis onder de indicatiestellers; • Het afgeven van passende beschikkingen en daarmee ook langdurige indicatie. Zo heeft de inwoner niet elk gesprek een 'keuring' of zijn/haar indicatie nog wel doorloopt, maar gaan tussentijdse gesprekken over het behalen van doelen en wat daar nog voor nodig is; • Het realiseren van voorzieningen die helpen bij een duurzame uitstroom uit Beschermd Wonen; • Het organiseren van begeleiding op maat richting zelfstandig(er) wonen; • Het voorkomen van herinstroom door tijdige ondersteuning.
<i>Ouderenhuisvesting</i>	
• In relevante projecten met betrekking tot nieuwbouw en wijkvernieuwing zijn concrete afspraken gemaakt over de (ver)bouw van geclusterde woningen voor ouderen; • Realiseren van woonleefconcepten met community care voor ouderen waarin ook zwaardere vormen van zorg kan worden geboden.	• Geclusterd wonen voor senioren standaard onderdeel maken van projectadvisering (op relevante locaties) en opnemen in de opdracht; • Doorontwikkelen en implementeren van het afwegingskader en de digitale kaart voor woonzorglocaties ouderen; • Uitwerken van de vraagstukken die samenhangen met woonleefconcepten en op basis daarvan sectoroverschrijdende afspraken maken met betrokken partijen ten aanzien van rol en (financiële) verantwoordelijkheid;

	Opstellen en uitvoeren van een plan van aanpak met het doel bewustwording en doorstroming van ouderen te stimuleren.
<i>Huisvesting (o.a. uitstromers uit) Beschermd Wonen/Maatschappelijke opvang</i>	
Voor inwoners die tijdelijk niet zelfstandig wonen en te maken hebben met BW, MO, of andere vormen van wonen met zorg zijn met corporaties en betrokken zorgaanbieders afspraken gemaakt over de wijze waarop en de mate waarin passende woonvormen (zoals kleinschalig geclusterd wonen) ontwikkeld kunnen worden.	- Het met samenwerkingspartners onderzoeken op welke wijze de ontwikkeling van één of twee pilots kleinschalig geclusterd (community) wonen kunnen worden gefaciliteerd; - Het inventariseren, ontwikkelen en waar nodig faciliteren van interventies die spelen rondom specifieke woonbehoeften; - Het maken van afspraken met de regiogemeenten over een evenwichtige verdeling van aandachtsgroepen over de Groninger gemeenten.

Zorg en veiligheid

Maatschappelijke opvang

- De (risicogroep van de) populatie dak- en thuislozen is in beeld en waar nodig wordt er tijdig geschakeld met de keten 'preventie - zorg - veiligheid'; - Als gevolg van het voorgaande is de instroom in de maatschappelijke opvang zo beperkt mogelijk gebleven; - Dak- en thuislozen ontvangen passende hulp (i.r.t. onder meer huisvesting/opvang, inkomen/schulden en dagbesteding).	- We gaan navolging geven aan het actieplan dakloosheid en zetten o.a. in op: - Het inrichten van een casustafel buitenslapers; - Het bevorderen van de doorstroom uit de MO; - Bieden van outreachende zorg; - Scheiden van wonen en zorg; - Faciliteren van onconventionele woonvormen; - Educatie en tegengaan stigmatiserende beeldvorming.
---	---

Huiselijk geweld en kindermishandeling

- Alle vormen van huiselijk geweld worden zo snel en adequaat mogelijk gesignaleerd; - Slachtoffers zijn tijdig in een stabiele, veilige situatie gebracht - Alle betrokkenen krijgen passende hulp.	(Lokaal) Uitvoering geven aan het actieplan 'In Groningen is iedereen veilig thuis', met onder meer: - brede publiekscampagne, laagdrempelig steunpunt geweld tegen vrouwen, deskundigheidsbevordering brede groep professionals, e.a.; (regionaal) Uitvoering geven aan de aanpak van seksueel geweld en de aanpak ouderenmishandeling (regionaal) Het faciliteren van meerdere voorzieningen en trajecten, waaronder: - de Vrouwenopvang, Veilig Thuis en het Centrum Seksueel Geweld;
--	---

	Carrouselgroepen voor plegers, Intensief Casemanagement en Kindhulpverlening bij huisverboden, ambulante systeeminterventie.
Onbegrepen gedrag en weerbaarheid	
- Personen die een risico vormen op het domein van zorg- en veiligheid zijn vroegtijdig in beeld; - De weerbaarheid en veerkracht van jongeren en jongvolwassenen die een risico vormen op het domein van zorg- en veiligheid is vergroot; - Personen die een risico vormen op het domein van zorg- en veiligheid (en niet ontvankelijk zijn voor zorg of ondersteuning), ontvangen passende ondersteuning. - De Aanpak Voorkoming Escalatie is geïmplementeerd.	- Uitvoering geven aan het actieplan onbegrepen gedrag (inclusief het programma Grip op Onbegrip). We zetten onder andere in op: - De acties uit het Groninger Vroegsignaleringsaanpak - De acties uit project Sterk Netwerk - Uitvoering geven aan het meerjarig programma 'preventie met gezag'; - We richten een lokaal AVE-model in; - We trainen casus- en procesregisseurs in de AVE-methodiek; - Professionals gaan de AVE-methodiek implementeren in het reguliere werkproces.

Prestatie-indicator(en)

I: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. kwaliteit dienstverleningsstructuur

Resultaten	Prestatie-indicator(en)
Voorzieningen en regelingen zijn laagdrempelig georganiseerd en toegankelijk;	% Inwoners (18 jaar e.o.) met een Wmo maatwerk voorziening dat aangeeft te weten waar te moeten zijn met een hulpvraag; % Inwoners (18 jaar e.o.) met een Wmo maatwerk voorziening dat aangeeft snel tij zijn geholpen bij een hulpvraag;
De dienstverlening is gericht op de leefwereld van de inwoner en sluit aan bij de aard en context van diens hulpvraag.	% Inwoners (18 jaar e.o.) met een Wmo maatwerk voorziening dat aangeeft zich serieus genomen te hebben gevoeld door de medewerker; % Inwoners (18 jaar e.o.) met een Wmo maatwerk voorziening dat aangeeft samen met de medewerker te hebben gezocht naar een passende oplossing.

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026
% Perceptie weten waar te moeten zijn	76%	79%		> 80%	> 80%
% Perceptie snel geholpen bij hulpvraag	70%	74%		> 80%	> 80%

% Perceptie serieus genomen door medewerker	85%	87%		> 85%	> 85%
% Perceptie samen gezocht naar oplossing	79%	84%		> 85%	> 85%

Toelichting

De bovenstaande vier prestatie-indicatoren komen allen uit het Cliëntervaringsonderzoek (CEO) Wmo (OIS Groningen). Deze wordt 1x per jaar afgenomen onder een substantieel deel van de inwoners met een Wmo-voorziening in het voorgaande jaar. Er wordt nog onderzocht of dit een meer continu-meting kan worden. In 2020 is dit onderzoek i.v.m. de Coronapandemie niet uitgevoerd. Voor meer achtergrondinformatie verwijzen we naar het onderliggende onderzoeksrapport.

II: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. kwaliteit geboden ondersteuning

Resultaten	Prestatie-indicator(en)
Er is een adequaat ondersteuningsaanbod voor inwoners voor wie de redzaamheid anders (ernstig) wordt belemmerd;	% Inwoners (18 jaar e.o.) met een Wmo maatwerk voorziening dat aangeeft dat de geboden ondersteuning past bij de hulpvraag; % Inwoners (18 jaar e.o.) met een Wmo maatwerk voorziening dat aangeeft dat de kwaliteit van de geboden ondersteuning goed is;
De geboden ondersteuning en/of zorg draagt bij aan het kunnen (blijven) participeren in het alledaagse.	% Inwoners (18 jaar e.o.) met een Wmo maatwerk voorziening dat aangeeft door de geboden ondersteuning de dingen die men wil beter te kunnen doen (eigen regie); % Inwoners (18 jaar e.o.) met een Wmo maatwerk voorziening dat aangeeft door de geboden ondersteuning zich beter te kunnen redden (zelfredzaamheid).

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026
% Perceptie ondersteuning passend bij hulpvraag	83%	83%		> 85%	> 85%
% Perceptie kwaliteit geboden ondersteuning goed	83%	80%		> 85%	> 85%
% Perceptie meer eigen regie door ondersteuning	82%	80%		> 85%	> 85%
% Perceptie hogere zelfredzaamheid door ondersteuning	84%	83%		> 85%	> 85%

Toelichting

De bovenstaande vier prestatie-indicatoren komen allen uit het Cliëntervaringsonderzoek (CEO) Wmo (OIS Groningen). Deze wordt 1x per jaar afgenomen onder een substantieel deel van de inwoners met een Wmo-voorziening in het voorgaande jaar. Er wordt nog onderzocht of dit een meer continu-meting kan worden. In 2020 is dit onderzoek i.v.m. de Coronapandemie niet uitgevoerd. Voor meer achtergrondinformatie verwijzen we naar het onderliggende onderzoeksrapport.

Achtergrondinformatie t.a.v. beroep op ondersteuning en/of zorg

Kengetallen	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024
Entree en toegang WIJ-Groningen			
Aantal geregistreerde meldingen entree stichting WIJ-Groningen	33.236	35.873	
% Meldingen WIJ-Groningen dat is afgehandeld via inzet 'eigen netwerk' en/of 'sociale basis'	52%	43%	
Aantal meldingen dat is doorgezet naar een wettelijke melding (en leidt tot onderzoek)	15.830	18.923	
% Meldingen dat is doorgezet naar een wettelijke melding (en leidt tot een onderzoek)	48%	53%	
Jeugdwet (Jw)			
Aantal personen met een traject Basis Jeugdhulp (BJH) in het lopende jaar	-	-	
Aantal personen met tenminste één voorziening i.h.k.v. de Jeugdwet in het lopende jaar	5.459	5.162	
Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)			
Aantal personen met tenminste één voorziening 'Huishoudelijke Hulp' i.h.k.v. de Wmo	6.210	6.261 *	
Aantal personen met tenminste één voorziening 'Begeleiding'(incl. GON) i.h.k.v. de Wmo	3.338	3.210	
Aantal personen met tenminste één voorziening 'Hulpmiddelen' i.h.k.v. de Wmo	2.695	2.599	
Aantal personen met tenminste één voorziening 'Beschermd Wonen' i.h.k.v. de Wmo	964	986	
Opvang en Veilig Thuis			
Aantal geregistreerde dakloze personen in de Provincie Groningen	708	805	1.339* *
Aantal meldingen van kindermishandeling bij Veilig Thuis	744		964
Aantal meldingen van huiselijk geweld bij Veilig Thuis	904	1007	998

* Betreft per 2023 enkel indicaties i.v.m. nieuw contract

** "De Monitor Dakloosheid Groningen brengt in opdracht van centrumgemeente Groningen geregistreerde dakloosheid in de provincie Groningen in beeld; daarbij wordt aangesloten bij de landelijke telmethode volgens ETHOS (NB. European Typology of Homelessness and Housing Exclusion). Zie rapport Monitor Dakloosheid Groningen: <https://publicaties.oisgroningen.nl>."

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026
Zorg en veiligheid					
Aantal jeugdigen met een beschermingsmaatregel	612	557			410
Aantal jeugdigen dat uit huis geplaatst wordt	72**				82

Aantal mensen in LVV-Groningen	180			<100	<100
Aantal personen die tijdelijk verblijven in de vrouwenopvang, inclusief kinderen en jongeren tot 17 jaar	124	111		<140	
Aantal huisverboden	22	26	31	>25	>25
Aantal meldingen seksueel geweld (regio)	337	357	401	>350	>375

Met de bovenstaande indicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar, staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

Financiën

Financieel overzicht lasten en baten

03.3 Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit

Omschrijving	Rekening 2024	Actuele Begroting 2025	Primitieve begroting 2026	2027	2028	2029
(Bedragen x 1.000 euro)						
<i>Lasten</i>	370.992	401.837	427.869	432.557	418.180	431.180
<i>Baten</i>	32.754	47.748	41.881	36.957	37.023	37.087
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-338.237	-354.090	-385.988	-395.600	-381.157	-394.093
<i>Reserve mutaties</i>						
Totaal toevoegingen	15.192	50	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen	7.872	5.306	56	88	88	88
Saldo van baten en lasten na reservemutaties	-345.558	-348.833	-385.932	-395.512	-381.069	-394.005

Financiële toelichtingen begroting 2026

03.3 Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit

(Bedragen x 1.000 euro)	Lasten	Baten	Saldo
<i>Begroting 2026</i>	427.869	41.881	-385.988
<i>waarvan intensivering</i>	12.379	302	12.077
<i>Bestaand beleid</i>	415.490	41.579	-373.911
<i>Vershil vorig jaar</i>	13.652	-6.169	19.821

Hieronder lichten we achtereenvolgens toe waar het geld vandaan komt en waar het naartoe gaat, welke extra middelen er beschikbaar worden gesteld en of daar extra dekking tegenover staat. Hierbij geven we op hoofdlijnen aan wat de verschillen zijn in beschikbare baten en lasten ten opzichte van de vorige begroting.

Waar gaat het geld voornamelijk naar toe (bestaand beleid), inclusief verklaring verschil ten opzichte van begroting 2025 op hoofdlijnen (schuin gedrukt):

3.3: Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit	Lasten	Baten
Jeugd	118.800	1.400
We zetten de middelen grotendeels in voor de jeugdhulp die we inkopen via de Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG) en voor de basisjeugdhulp die wordt uitgevoerd via WIJ Groningen. Daarnaast zetten we middelen in voor ondersteuning jeugd en gezin, PGB 18 en uitvoeringskosten. <i>De lasten voor jeugdhulp zijn 11,5 miljoen euro hoger dan in de begroting 2025. Dit komt voornamelijk door de 4,8 miljoen euro nominale compensatie die in de begroting 2026 is opgenomen. De overige 6,7 miljoen euro is met name het saldo van de extra middelen die we in de meicirculaire 2025 hebben ontvangen en de verwachte ontwikkeling in het meerjarenbeeld vanuit voorgaande begrotingen.</i> <i>De baten zijn 0,3 miljoen euro lager begroot dan in 2025. Onze gemeente voert de jeugdhulp van Wender in de Vrouwenopvang via een beschikbaarheidssubsidie uit namens de regio. De hoogte van de subsidie en de bijbehorende bijdrage is voor 2026 nog niet bekend en daardoor niet verwerkt in de begroting. Hierdoor dalen baten (en lasten) in de begroting met 0,3 miljoen euro.</i>		
Beschermd Wonen	84.400	1.400
Via de centrumregeling Beschermd Wonen (BW) bieden we een veilige woonomgeving en begeleiding voor mensen die door psychische of psychosociale problemen niet zelfstandig kunnen wonen. We voeren deze regeling uit in regionaal verband waarbij de gemeente Groningen functioneert als centrumgemeente. <i>Door indexatie en volumegroei stijgen de zorgkosten ten opzichte van 2025. We houden rekening met een loon- en prijscompensatie van het Rijk van 3,7 miljoen euro en een volumecompensatie van 0,5 miljoen euro. Per saldo stijgen de lasten in 2026 met 4,2 miljoen euro.</i>		
WMO	64.700	1.900
Vanuit de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) geeft de gemeente ondersteuning om mensen zo lang mogelijk thuis te kunnen laten wonen. Het begrote bedrag zetten wij onder meer in voor huishoudelijke hulp, collectief vervoer, hulpmiddelen, persoonsgebonden budgetten, begeleiding via het gebiedsondersteunende netwerk (GON) en uitvoeringskosten. De begrote baten zijn met name de eigen bijdragen WMO die we ontvangen van cliënten. <i>Ten opzichte van 2025 stijgen de lasten in 2026 met 2,1 miljoen euro en dalen de baten met 0,3 miljoen euro. De begroting van de lasten is aangepast, rekening houdend met benodigde budgetten op grond van gewijzigde aantallen en prijzen. Aan de batenkant zijn de mutaties verwerkt vanuit de meicirculaire 2025 vanwege het uitstel van de inkomensafhankelijke bijdrage naar 2027.</i>		
WIJ	44.200	
Het begrote bedrag wordt ingezet voor de kosten van activiteiten, huisvesting en ICT van WIJ Groningen. Deze stichting organiseert voor de gemeente de toegang tot de jeugdhulp en de WMO. Daarnaast werkt zij aan versterking van de sociale basis en aan inzet van de doorbraakmethode, de gecombineerde ondersteuning van huishoudens die voorzieningen nodig hebben vanuit meerdere domeinen. <i>Als gevolg van prijsindexatie stijgen de lasten ten opzichte van 2025 met 2,2 miljoen euro.</i>		
Maatschappelijke opvang en Vrouwenopvang	28.600	3.600

De Maatschappelijke opvang (MO) en Vrouwenopvang (VO) voorzien in een tijdelijke verblijfplaats voor mensen die dakloos zijn of geen veilige plek hebben om te wonen. We voeren deze opvang uit in samenwerking met de regio waarbij de gemeente Groningen optreedt als centrumgemeente. <i>In de begroting 2026 houden we rekening met een kostenstijging als gevolg van indexatie. Verder wordt als gevolg van de hoge druk op de MO voorzieningen vanaf 2026 ook nachtopvang in de zomerperiode gerealiseerd. Dit wordt gedekt met incidentele middelen uit voorgaande jaren en gemeentelijke bijdragen vanuit de regio. Lasten en baten stijgen daardoor met 1,2 miljoen euro. Door een administratieve verschuiving nemen baten en lasten met 1,6 miljoen euro af. Per saldo dalen baten en lasten met 0,4 miljoen euro.</i>		
RIGG	20.700	20.700
Sinds 2025 voeren wij als centrumgemeente de centrumregeling jeugdregio Groningen uit. De samenwerking en aansturing van deze centrumregeling is georganiseerd in de vorm van een Regionaal Bestuurlijk Overleg Jeugd (RBOJ) en de Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG). De RIGG koopt regionaal en bovenregionaal de (hoog)specialistische jeugdhulp in namens de Groninger gemeenten en adviseert gemeenten vanuit de landelijke ontwikkelingen. De verdeling van de middelen vindt plaats conform de afspraken die de Groninger gemeenten hierover hebben gemaakt. <i>Per saldo dalen de lasten en baten in 2026 met 0,4 miljoen euro. Dit komt met name doordat in de begroting 2025 een incidentele subsidie is opgenomen inzake het toekomstscenario.</i>		
Gezondheidszorg	18.800	6.600
De inwonersbijdrage GGD bedraagt 8,5 miljoen euro. De rest van de gelden zetten we onder meer in voor rijksvaccinatie, forensische geneeskunde, kansrijke start, mentale gezondheid, healthy ageing, Bslim, SPUK GALA en uitvoeringskosten gezondheid. <i>Ten opzichte van 2025 nemen de lasten voor de inwonersbijdrage GGD toe met 0,4 miljoen euro als gevolg van indexatie. Daarnaast dalen baten en lasten met 0,7 miljoen euro doordat er minder middelen beschikbaar zijn uit de specifieke uitkering in het kader van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA).</i>		
Huiselijk geweld en kindermishandeling	10.200	3.600
Vanuit de reguliere rijksbijdrage (DUVO) ontvangen wij middelen om in te zetten voor regionale voorzieningen voor de aanpak van huiselijk geweld, waaronder Veilig Thuis en het Centrum Seksueel Geweld. Daarnaast ontvangen wij bijdragen van alle Groninger gemeenten. <i>Ten opzichte van 2025 nemen de lasten met 0,4 miljoen euro toe door indexatie. Tegelijkertijd dalen de lasten met 1,2 miljoen euro, omdat vanaf 2026 nog geen rijksmiddelen beschikbaar zijn gesteld via circulaire voor toekomstscenario en schadelijke praktijken. Bovendien zijn in 2026 lagere lasten begroot voor het gemeentelijke meerjarige actieplan Huiselijk Geweld.</i> <i>Doordat we de opbrengsten vanuit de regio aanpassen naar de werkelijke situatie zien we een administratieve verschuiving van 2,1 miljoen euro voor zowel de baten als lasten. Per saldo dalen de lasten met 2,9 miljoen euro en de baten met 2,1 miljoen euro.</i>		
Sociaal-culturele en welzijnsinstellingen	8.200	252
We hebben 6,3 miljoen euro begroot voor de ondersteuning van sociaal-culturele organisaties zoals dorpshuizen en buurt- en wijkcentra. Ten aanzien van het gemeentelijke vastgoed hebben we 1,9 miljoen euro begroot voor kapitaallasten,		

energie, onderhoud en verzekeringen. We ontvangen 0,3 miljoen euro aan huuropbrengsten en doorberekende faciliteiten.		
Bevorderen sociale samenhang en leefbaarheid	7.900	
We zetten de middelen onder andere in voor mantelzorg, eenzaamheid, samenlevingsopbouw en vrijwilligerswerk. <i>Ten opzichte van de begroting 2025 dalen de lasten met 0,7 miljoen euro doordat het incidentele transformatiebudget voor knelpunten bij gesubsidieerde instellingen niet in de begroting 2026 is opgenomen. Dit budget was in 2025 incidenteel beschikbaar.</i>		
Algemene zorg en veiligheid	3.300	260
De begrote middelen zetten we in voor diverse onderdelen waaronder de aanpak van mensen met onbegrepen gedrag, de aanpak van mensenhandel, inloop GGZ en woonopvang in de gemeente in het kader van maatschappelijke opvang. Voor een deel van de activiteiten ontvangen wij aanvullende vergoedingen (specifieke uitkeringen en subsidies). Deze bedragen zijn nog niet verwerkt in de begroting. De begrote baten en lasten worden verhoogd met de betreffende bedragen zodra de hoogte van de vergoedingen en de uitgaven bekend zijn (per saldo resultaatneutraal).		
Positief opgroeien	2.800	1.100
Positief Opgroeien is het beleidskader van waaruit wij preventief inzetten op gezond, kansrijk en veilig opgroeien van kinderen en jongeren. We hebben hiervoor (inclusief School als Wijk) 2,8 miljoen euro begroot. We ontvangen hiervoor diverse bijdragen, onder meer 0,7 miljoen euro uit de regio voor School als Wijk.		
Diversiteit en inclusie	1.200	
Wij zetten het begrote bedrag met name in voor de activiteiten van onze vaste uitvoeringspartners van de diversiteitsagenda. <i>De begrote lasten zijn 0,4 miljoen euro lager dan in 2025 doordat incidentele middelen nog niet in de begroting zijn verwerkt. In 2023 is besloten om 2 monumenten op te richten die verwijzen naar zowel de Oost als het Trans-Atlantisch slavernijverleden. In de begroting 2025 is via een meerjarig project 400 duizend euro beschikbaar gesteld. In de begroting van 2026 is dit bedrag nog niet opgenomen maar wordt dit verwerkt zodra de verwachte uitgaven voor 2026 bekend zijn.</i>		
Opvang vluchtelingen en asielzoekers	958	
We zetten 357 duizend euro in voor perspectief en leefgeldverstrekking alleenstaande minderjarige vreemdelingen. Daarnaast verstrekken we 74 duizend euro subsidie voor vluchtelingenwerk. De overige middelen betreffen uitvoeringskosten.		
Heroïneverstrekking	850	793
Op basis van de overheidsregeling Heroïnebehandeling verstrekken wij subsidie aan Verslavingszorg Noord Nederland voor behandelplaatsen waar onder medisch toezicht heroïne wordt verstrekt. Wij ontvangen hiervoor van de overheid een uitkering van 0,8 miljoen euro.		
Landelijke Vreemdelingen Voorziening (LVV)		
<i>De Rijksfinanciering voor de LVV is in 2025 beëindigd. De begrote lasten en baten dalen in 2026 daardoor met 1,7 miljoen euro ten opzichte van de begroting 2025.</i>		

Waar zetten we dit jaar extra geld voor in (intensiveringen) en waar hebben we extra dekkingsbronnen binnen dit deelprogramma:

3.3	Intensiveringen en dekkingsbronnen 2026	Intensivering	I/S	Dekking
43.	Actualisatie meerjarenraming zorgkosten WMO	600	S	
44.	Zorgkosten Jeugd	5.300	S	

41.	Accommodatiebeleid Pilot Beheer Haren en Ten Boer	82	I
42.	Tekort meerjarenbegroting accommodatiebeleid	155	I
45.	Passende woon-zorg oplossingen	1.050	I
50.	Actieplan mentale gezondheid jongeren	120	I
46.	Opvang ongedocumenteerden	3.506	I
48.	Wijkcentrum de Schakel Oosterhoogebrug (plankosten)	200	I
49.	Jaarlijkse herdenking NL-Indië en Ketikoti	80	S
52.	Veilig Thuis Groningen	132	I
53.	Herstelplan Jeugdbescherming Noord	522	I
23.	Verstevigen sociale pijler in Gele Loper	330	I

De nummering komt overeen met de nummering in het [Financieel meerjarenbeeld](#), hier staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven.

Deelprogramma 3.4: Sport en bewegen

We vinden dat iedere Groninger gelijke kansen verdient om de kracht van sport en bewegen te ervaren. Om te ervaren dat sporten en bewegen leuk is, gezonder en gelukkiger maakt en bijdraagt aan een sterke samenleving. Het ontwikkelen van sportief kapitaal op jonge leeftijd en het versterken van dit kapitaal zijn noodzakelijk om een leven lang sporten en bewegen mogelijk te maken. Een goede sportinfrastructuur is daarbij een belangrijke voorwaarde.

Doelen Deelprogramma 3.4: Sport en bewegen

Om bovenstaande te kunnen bewerkstelligen zetten we in op de volgende doelen:

1. Ieder kind sportief en vaardig;
2. Vitale sportclubs in de buurt;
3. Uitnodigende sportieve ruimte;
4. Sporten en spelen in de buurt;
5. (Top)talent als inspiratiebron.

Effectindicator(en)

Met de volgende effectindicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

I: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'Sport en Bewegen'

In deze begroting hebben we de relatie tussen de doelen en de effectindicator(en) in kaart gebracht, consequentie daarvan is dat we constateren dat bij een aantal doelen we nog geen bestaande effectindicator(en) hebben en dat we die dus voor 2027 nog hebben te ontwikkelen.

Doelen	Effectindicator(en)
Ieder kind sportief en vaardig	Percentage van het aantal inwoners dat voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen • Op basis van 19 jaar e.o., minstens 150 minuten per week; • Op basis van jongeren VO klas 2 en 4, dagelijks minimaal 1 uur.

	Percentage van het aantal Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft (actief) lid te zijn van een sportvereniging of sportschool
Vitale sportclubs in de buurt	Percentage van het aantal Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft (zeer) tevreden te zijn over de aanwezigheid van: • Binnensportaccommodaties, in of nabij de eigen woonomgeving • Sportvelden en andere buitensport faciliteiten, in of nabij de eigen woonomgeving
Uitnodigende sportieve ruimte	Percentage van het aantal Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft (zeer) tevreden te zijn over de aanwezigheid van: • Sportvelden en andere buitensport faciliteiten, in of nabij de eigen woonomgeving; • Plekken in de openbare ruimte die geschikt zijn voor sport, spel en bewegen, in of nabij de eigen woonomgeving
Sporten en spelen in de buurt	Percentage van het aantal Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft (zeer) tevreden te zijn over de aanwezigheid van: • Plekken in de openbare ruimte die geschikt zijn voor sport, spel en bewegen, in of nabij de eigen woonomgeving
(Top)talent als inspiratiebron	Geen effectindicatoren

Effectindicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2024	Beoogd 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
% Inwoners dat aangeeft (wekelijks) actief te sporten en (intensief) te bewegen:						
• Op basis van 18 jaar e.o. (OIS Groningen)	70%	74%	70%	-	-	
• Op basis van jongeren VO klas 2 en 4, in georganiseerd verband bij een club, vereniging of sportschool	74,9% (2021)	79% (2023)	75%	79% (2023)	-	
% Inwoners dat voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (GGD Groningen):						
• Op basis van 19 jaar e.o., minstens 150 minuten per week (GGD Gezondheidsmonitor Groningen 4-jaarlijks)	58%	n.n.b. (medio 2025)	60%	-	-	
• Op basis van jongeren VO klas 2 en 4, dagelijks minimaal 1 uur (GGD Groningen)	16,3% (2021)	17% (over 2023)	16,3%	17% (2023)	-	
% Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft (actief) lid te zijn van een sportvereniging of sportschool	49%	54%	50%	-	-	
% Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft (zeer) tevreden te zijn over de aanwezigheid van:						
• Binnensportaccommodaties, in of nabij de eigen woonomgeving	61%	59%	65%	-	-	

• %sportvelden en andere buitensport faciliteiten, in of nabij de eigen woonomgeving	60%	58%	65%	-	-	
• Plekken in de openbare ruimte die geschikt zijn voor sport, spel en bewegen, in of nabij de eigen woonomgeving	61%	63%	65%	-	-	

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:
% Inwoners dat aangeeft (wekelijks) actief te sporten en (intensief) te bewegen • Op basis van 18 jaar e.o. (OIS Groningen) • Op basis van jongeren VO klas 2 en 4, bij een sportvereniging of -sportschool (GGD Groningen) Toelichting: de Gezondheidsmonitor Jeugd geeft inzicht in de gezondheid en de leefstijl van jongeren. Dit onderzoek vindt elke 4 jaar plaats. In het najaar van 2023 is de meest recente gezondheidsmonitor Jeugd uitgevoerd. De indicator % inwoners dat aangeeft (wekelijks) actief te sporten wordt gemeten in de basismonitor. Dit onderzoek onder inwoners is van het najaar van 2024.
% Inwoners dat voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (GGD Groningen) • Op basis van 19 jaar e.o., minstens 150 minuten per week (GGD Gezondheidsmonitor Groningen 4-jaarlijks) • Op basis van jongeren VO klas 2 en 4, dagelijks minimaal 1 uur (GGD Groningen) Toelichting: de Gezondheidsmonitor Volwassen en Ouderen geeft inzicht in de gezondheid en de leefstijl van Nederlanders van 18 jaar en ouder. Dit onderzoek vindt elke 4 jaar plaats.
% Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft (actief) lid te zijn van een sportvereniging of sportschool. Toelichting: Deze indicatoren worden gemeten in de basismonitor. Dit onderzoek onder inwoners is van het najaar van 2024.
% Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft (zeer) tevreden te zijn over de aanwezigheid van: • Binnensportaccommodaties, in of nabij de eigen woonomgeving • Sportplekken in de openbare ruimte die geschikt zijn voor sport, spel en bewegen, in of nabij de eigen woonomgeving • sportvelden en andere buitensport faciliteiten, in of nabij de eigen woonomgeving Toelichting: Deze indicatoren worden gemeten in de basismonitor. Dit onderzoek onder inwoners is van het najaar van 2024.

Relevante beleidsnota's

Het programma is verder uitgewerkt in de volgende beleidsnota's:

Sportieve infrastructuur

[Meerjarenprogramma Sport & Bewegen 2021-2025](#)

[Masterplan-door-ontwikkeling-Sportvoorzieningen-2037](#)

[Deel-2-Masterplan-door-ontwikkeling-Sportvoorzieningen-Uitvoeringsagenda](#)

Sportief kapitaal

[Sport en Beweegvisie 2021+, Sportief kapitaal voor iedere Groninger \(november 2020\)](#)

[Urban Sports Agenda](#)

Relevante ontwikkelingen

Uitvoeringsagenda Masterplan Sportvoorzieningen 2037

In deze agenda staat de stapsgewijze vernieuwing, verbetering, uitbreiding en verduurzaming van sportvoorzieningen centraal. Dit betreft zowel de buitensport- en binnensportvoorzieningen als de sport- en beweegvoorzieningen in de openbare ruimte. Met deze aanpak spelen we in op de groei van de bevolking, veranderende sport- en beweegbehoeften en de noodzaak om verouderde voorzieningen te moderniseren en verduurzamen.

Meerjarenprogramma Sport & Bewegen 2026-2030

Er wordt gewerkt aan een herijking van het meerjarenprogramma Sport & Bewegen voor de periode 2026–2030. Dit programma is gericht op sport, spelen, bewegen en ontmoeten. Dit programma heeft als doel om een gezonde, actieve en sociale leefomgeving te stimuleren, waarin iedereen kan meedoen en sportief kapitaal kan opbouwen.

Resultaten, activiteiten en prestatie-indicatoren

De resultaten geven aan wat we willen bereiken. De activiteiten geven aan wat we daarvoor doen. De prestatie-indicator(en) meten de voortgang van de resultaten. De opbouw is opgesteld aan de hand van de beleidsvelden Sportieve infrastructuur en Sportief kapitaal.

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
Sportieve infrastructuur	
• Sportaccommodaties en -faciliteiten worden optimaal benut. De capaciteit en de faciliteiten sluiten zo veel mogelijk aan op de vraag. Het aanbod sluit zo veel mogelijk aan op de behoeften van sporters.	• Uitvoeringsagenda (door)ontwikkeling Masterplan Sportvoorzieningen 2037 uitvoeren; • Verbeterproject (sport)vastgoed, via MeerjarenOnderhoudsprogramma sportaccommodaties; • Doorlopende gesprekken met sportclubs op sportparken over beter benutten van de beschikbare ruimte; • Overname sporthal en gymzaal Tiggelhal van st. BES naar de gemeente. Daarnaast onderzoeken we een hybride vorm voor het zwembad met meer ondersteuning vanuit de gemeente en beperkte inzet van vrijwilligers; • Per 2026 wordt de nieuwbouw van de Rummerinkhof afgerond. Stichting Baasis is eigenaar van de Rummerinkhof, Sport050 gaat de gymzaal in een nieuwe beheersconstructie exploiteren.
• Gelijke afspraken voor de (buiten)sportclubs.	• Doorvoeren beheerafspraken sportparken
• De Bewegende Stad: Realiseren van uitdagende sport- en speelplekken en het (her)inrichten van een beweegvriendelijke openbare ruimte.	• Sport en beweegplekken realiseren in afstemming met de gebiedsteams; • Uitvoeren Urban Sports Agenda; • Urban Sports Hub concept; • Uitvoeren 2e fase Skatepark Stadspark; • Centraliseren en vergroten van speelplekken en ombuigen naar Samenspeelplekken;

	Onderzoek naar het gebruik van sport en beweegvoorzieningen in de openbare ruimte.
--	--

Sportief kapitaal	
Ontwikkelen van bewegingsvaardigheid, sportief leervermogen, sportidentiteit en opdoen van positieve sportervaringen die bij hun motivatie passen.	- Inzet Bslim continueren en veranderingen monitoren; - Sport- en cultuurhopper 0 - 100 jaar continueren.
Wegnemen van fysieke, sociale en financiële barrières bij doelgroepen waarbij de sportdeelname achterblijft.	- Uitvoeren actieplan Sociale Veiligheid; - Continueren Volwassenenfonds voor Sport en Cultuur; - Continueren Jeugdfonds voor Sport en Cultuur; - Het inzetten van de beweegcoach inclusief sporten en bewegen.
Vitaliseren van sportclubs door op maat begeleiding en ondersteuningsprojecten.	- Doorontwikkelen clubondersteuning (clubsupport sport050); - Inzetten van de clubondersteuner Sport050.
Kennis en expertise benutten om talentprogramma's te verbeteren en deze in te zetten voor versterking van de breedtesport.	- Ondersteuning 7 Regionale Trainingscentra (RTC's), waaronder een paralympisch RTC; - Gezamenlijke uitvoering Talenthub Groningen.

I: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. Sportieve infrastructuur en Sportief kapitaal

In deze begroting hebben we de relatie tussen de resultaten en de prestatie-indicator(en) in kaart gebracht, consequentie daarvan is dat we constateren dat bij een aantal resultaten we nog geen bestaande prestatie-indicator(en) hebben en dat we die dus voor 2027 nog hebben te ontwikkelen.

Resultaten	Prestatie-indicator(en)
Sportaccommodaties en -faciliteiten worden optimaal benut. De capaciteit en de faciliteiten sluiten zo veel mogelijk aan op de vraag. Het aanbod sluit zo veel mogelijk aan op de behoeften van sporters.	- Klanttevredenheid over sportaccommodaties; - Aantal bezoekers/ bezettingsgraad van sportaccommodaties
Gelijke afspraken voor de (buiten)sportclubs	Geen prestatie-indicatoren
De Bewegende Stad: Realiseren van uitdagende sport- en speelplekken en het (her)inrichten van een beweegvriendelijke openbare ruimte.	Geen prestatie-indicatoren
Ontwikkelen van bewegingsvaardigheid, sportief leervermogen, sportidentiteit en opdoen van positieve sportervaringen die bij hun motivatie passen.	- Beoordeling B-slim activiteiten door deelnemers; - Percentage van kinderen van groep 6 met zwemdiploma.
Wegnemen van fysieke, sociale en financiële barrières bij doelgroepen waarbij de sportdeelname achterblijft.	Aantal kinderen dat gebruik maakt van het jeugdfonds sport en cultuur (cijfers sport);

	Aantal volwassenen dat gebruik maakt van het Volwassenenfonds Sport en cultuur (cijfers sport).
Vitaliseren van sportclubs door op maat begeleiding en ondersteuningsprojecten.	Geen prestatie-indicatoren
Kennis en expertise benutten om talentprogramma's te verbeteren en deze in te zetten voor versterking van de breedtesport.	Gemiddelde waardering van talenten binnen de RTC's aangaande de kwaliteit van het talentprogramma.

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026
% Klanttevredenheid (op basis van klanttevredenheidsonderzoeken) over sportaccommodaties aangaande:					
• Zwembaden en ijsbanen (score)	90%	93%	92%	80%	80%
• Sporthallen	82%	81%	82%	80%	80%
• Gymzalen en dojo's	72%	62%	-	70%	70%
• Sportparken	85%	84%	85%	80%	80%
• Dienstverlening Sport050	75%	-	90%	80%	80%
Aantal bezoekers/ bezettingsgraad van sportaccommodaties aangaande:					
• Zwembaden	375.000	430.000	430.000	480.000*	430.000
• IJsbaan	101.000	130.000	150.000	135.000	135.000
• Sporthallen	55%	60%	60%	60%	60%
• Gymzalen	55%	60%	60%	60%	60%
Beoordeling B-slim activiteiten door deelnemers	8,5	8,0	8,5	8,5	8,5
Aantal kinderen dat gebruik maakt van het jeugdfonds sport en cultuur (cijfers sport)	1.151	1.476	1.392	1.400	1.400
Aantal volwassenen dat gebruik maakt van het Volwassenenfonds Sport en cultuur (cijfers sport)	895	1.006	1.422	1.000	1.000
% kinderen groep 6 met zwemdiploma	94%	-	94%	-	-
Gemiddelde waardering van talenten binnen de RTC's aangaande de kwaliteit van het talentprogramma	7,6	-	-	-	-

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:
% Klanttevredenheid (op basis van klanttevredenheidsonderzoeken) over sportaccommodaties aangaande: Zwembaden en ijsbanen (score), sporthallen, gymzalen en dojo's, sportparken en dienstverlening Sport050. Toelichting: Klanttevredenheid wordt doorlopend gemeten (in plaats van eerdere onderzoeken per type accommodatie). Er is extra inzet gepleegd om het aantal respondenten voor gymzalen en dojo's te verhogen.

Aantal bezoekers/ bezettingsgraad van sportaccommodaties aangaande:
Zwembaden, ijsbaan, sporthallen en gymzalen.

Toelichting: voor sporthallen en gymzalen is een bezetting van 60% optimaal, omdat er tussen 22.30 u en 7.30 u geen verhuur plaatsvindt.

* Voor zwembaden is in 2025 480.000 bezoekers opgenomen dit is echter te hoog begroot en vanaf 2026 weer begroot op 430.000 bezoekers.

Met de bovenstaande indicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar, staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

Financiën

Financieel overzicht lasten en baten

03.4 Sport en bewegen

Omschrijving (Bedragen x 1.000 euro)	Rekening 2024	Actuele Begroting 2025	Primitieve begroting 2026	2027	2028	2029
<i>Lasten</i>	34.624	42.304	43.124	43.150	43.226	44.185
<i>Baten</i>	12.555	11.998	12.333	12.200	12.217	12.238
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-22.068	-30.306	-30.792	-30.950	-31.009	-31.946
<i>Reserve mutaties</i>						
Totaal toevoegingen	536	52	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen	674	268	36	25	25	21
Saldo van baten en lasten na reservemutaties	-21.931	-30.090	-30.755	-30.925	-30.984	-31.926

Financiële toelichtingen begroting 2026

03.4 Sport en bewegen

(Bedragen x 1.000 euro)	Lasten	Baten	Saldo
<i>Begroting 2026</i>	43.124	12.333	-30.792
<i>waarvan intensiveringen</i>	639	0	639
<i>Bestaand beleid</i>	42.485	12.333	-30.153
<i>Vershil vorig jaar</i>	182	335	-153

Hieronder lichten we achtereenvolgens toe waar het geld vandaan komt en waar het naartoe gaat, welke extra middelen er beschikbaar worden gesteld en of daar extra dekking tegenover staat. Hierbij geven we op hoofdlijnen aan wat de verschillen zijn in beschikbare baten en lasten ten opzichte van de vorige begroting.

Waar gaat het geld voornamelijk naar toe (bestaand beleid), inclusief verklaring verschil ten opzichte van begroting 2025 op hoofdlijnen (schuin gedrukt):

3.4: Sport en Bewegen	Lasten	Baten
Sportaccommodaties divers - zwembaden - ijsbaan	36.500	11.200
We zetten 20,3 miljoen euro in voor sportparken, sporthallen, gymlokalen, clubhuizen en multifunctionele centra, 13,4 miljoen euro voor zwembaden en 2,8 miljoen euro voor de ijsbaan. De lasten betreffen met name de kosten van kapitaallasten, energie, onderhoud, verzekeringen, beheer en personeel. We hebben baten begroot voor de zwembaden (4,1 miljoen euro), voor de ijsbaan (1,7 miljoen euro) en voor de overige sportaccommodaties (5,4 miljoen euro). Deze baten bestaan met name uit huuropbrengsten, entree- en les gelden en doorberekende kosten. Verder ontvangen we van het Rijk sinds 2019 de specifieke uitkering sport inzake compensatie BTW nadeel. <i>Ten opzichte van de begroting 2025 stijgen de lasten met 1,0 miljoen euro en de baten met 0,4 miljoen euro, met name als gevolg van indexatie van prijsgevoelige budgetten. Daarnaast is de personeelsbegroting aangepast op basis van CAO ontwikkelingen en herwaardering van functies (HR21).</i>		
Uitvoeringskosten en overig	2.900	
We zetten de overige middelen onder meer in voor talentontwikkeling, het Volwassenenfonds Sport en voor veilig, positief en inclusief sporten. Daarnaast hebben we uitvoeringskosten begroot en plankosten voor de toekomst van Kardinges. <i>Ten opzichte van de begroting 2025 dalen de toegekende plankosten voor toekomst Kardinges met 0,5 miljoen euro.</i>		
Sportstimulering	2.200	1.100
Met de specifieke uitkering van 1,1 miljoen euro die we ontvangen van het Rijk in het kader van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en onze eigen cofinanciering, hebben we in totaal 2,2 miljoen euro beschikbaar voor Bslim: het sportieve leefstijlprogramma voor jeugd. Deze middelen worden onder meer ingezet voor sportstimulering, de beweegcoach Uniek Sporten en buurtsportcoaches.		
Recreatiegebieden en bewegende stad	1.100	
We zetten 0,9 miljoen euro in voor recreatiegebieden, hoofdzakelijk voor Kardinges, Camping Stadspark en Meerschapp Paterswolde. Daarnaast zetten we 0,2 miljoen euro in voor de bewegende stad ten behoeve van het realiseren van uitdagende sport- en speelplekken en een beweegvriendelijke openbare ruimte.		

Waar zetten we dit jaar extra geld voor in (intensiveringen) en waar hebben we extra dekkingsbronnen binnen dit deelprogramma:

3.4	Intensiveringen en dekkingsbronnen 2026	Intensivering	I/S	Dekking
34.	Sportzaal De Groenewei	50	S	
55.	Personeel Sport050	297	S	
SIA	Masterplan sportvoorzieningen	292	I	

De nummering komt overeen met de nummering in het [Financieel meerjarenbeeld](#), hier staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven.

Deelprogramma 3.5: Cultuur en evenementen

Groningen is een jonge gemeente met een authentiek en hoogstaand cultureel aanbod. Dit draagt bij aan de aantrekkelijkheid en de leefbaarheid van de gemeente. Wij vinden kunst en cultuur belangrijk voor onze inwoners omdat cultuur verrast, verrijkt en schoonheid biedt. De artistieke waarde van kunst en cultuur staat voor ons als intrinsieke waarde voorop. Er is tevens steeds meer bekend over het positieve effect van cultuurdeelname op je gezondheid. Cultuur draagt bij aan het cultureel zelfbewustzijn, de leefkwaliteit en identiteit van onze inwoners, van jong tot oud en met alle achtergronden en opleidingsniveaus. Culturele voorzieningen geven inwoners de mogelijkheid verhalen te delen, anderen te ontmoeten en hun creatieve talenten te ontwikkelen. We willen dat cultuur een breed bereik heeft zodat alle inwoners zich herkennen in het aanbod. Daarom zetten wij de komende jaren in op 'Kunst en cultuur voor iedereen'.

Evenementen

Groningen bruist met jaarlijks zo'n 500 (buiten)evenementen in de dorpen en stad. Evenementen hebben draagvlak: 84% (onderzoek OIS Evenementenbeleid, december 2021) van de respondenten geeft aan buitenevenementen belangrijk te vinden, met name ter eigen afleiding/ontspanning en levendigheid voor de stad.

Doelen Deelprogramma 3.5: Cultuur en evenementen

Cultuur

1. Kunst en cultuur voor iedereen
2. Een sterke basis
3. City of talent

Evenementen

4. Grotere maatschappelijke waarde evenementen
5. Balans levendigheid en leefbaarheid
6. Evenementen voor iedereen
7. Groene evenementen

Effectindicator(en)

Met de volgende effectindicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

In deze begroting hebben we de relatie tussen de doelen en de indicatoren in kaart gebracht, consequentie daarvan is dat we constateren dat we bij een aantal doelen nog geen bestaande effectindicatoren hebben en dat we die voor 2027 nog hebben te ontwikkelen.

I: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'cultuur'*

* In deze begroting hebben we de relatie tussen de doelen en de indicatoren in kaart gebracht, consequentie daarvan is dat we constateren dat we bij een aantal nog geen bestaande effectindicatoren hebben en dat we die dus voor 2027 nog hebben te ontwikkelen.

Doelen	Effectindicator(en)
Kunst en cultuur voor iedereen	% Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft (maandelijks) creatieve, kunstzinnige hobby's uit te oefenen, zoals muziek spelen, dansen, schilderen, e.d. % Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft (wel eens): - Een film- of theatervoorstelling, concert of museum te bezoeken; - Een festival, braderie of evenement te bezoeken; - Een activiteit in een wijkgebouw, bibliotheek of cultureel centrum te bezoeken.
Een sterke basis	Aantal (of %) bezoekers dat afkomstig is van buiten de gemeente Groningen: - SPOT - Groninger Museum
City of talent	-

I: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'evenementen'

Doelen	Effectindicator(en)
Grotere maatschappelijke waarde evenementen	-
Evenementen voor iedereen	Aantal bezoekers grootschalige, gratis toegankelijke (gesubsidieerde) festivals en/of evenementen: - Eurosonic Air - Winterwelvaart - Bevrijdingsfestival - Aantal bezoekers evenementen in openbare ruimte in totaal.
Balans levendigheid en leefbaarheid	Aantal (geluids-)klachten over evenementen in de openbare ruimte.
Groene evenementen	-

Effectindicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
% Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft (maandelijks) creatieve, kunstzinnige hobby's uit te oefenen, zoals muziek spelen, dansen, schilderen, e.d.	31%	-	33%	35%	-	35%	-
% Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft (wel eens):							
• Een film- of theatervoorstelling, concert of museum te bezoeken	87%	-	89%	85%	-	90%	-
• Een festival, braderie of evenement te bezoeken	84%	-	86%	85%	-	87%	-
• Een activiteit in een wijkgebouw, bibliotheek of cultureel centrum te bezoeken	47%	-	49%	50%	-	50%	-
Aantal bezoekers grootschalige, gratis toegankelijke (gesubsidieerde) festivals en/of evenementen:							
• Eurosonic Air	0	20.000	15.000	15.000	20.000	20.000	-
• Winter welvaart	25.000	38.000	47.500	36.000	40.000	40.000	-
• Bevrijdingsfestival	50.000	44.000	50.000	60.000	50.000	35.000*	-
Aantal bezoekers evenementen in openbare ruimte in totaal	746.677	1.600.000	1.800.000	1.600.000	1.700.000	1.700.000	-
Aantal (of %) bezoekers dat afkomstig is van buiten de gemeente Groningen:							
• SPOT	58%	59%	60%	61%	59%	59%	-
• Groninger Museum	77%	92%	87%	75%	75%	90%*	-
Aantal (geluids-)klachten over evenementen in de openbare ruimte	1.171	1.802	1.341	1.700	1.600	1.500	-

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:

Aantal bezoekers grootschalige, gratis toegankelijke (gesubsidieerde) festivals en/of evenementen:

- Bevrijdingsfestival 35.000 t.o.v. beoogd 50.000 2025;

Toelichting: De opzet van het festival is veranderd en daarmee verkleind. Daarnaast is 5 mei in 2026 geen officiële feestdag en trekt daardoor waarschijnlijk minder bezoekers dan in 2025.

Aantal (of %) bezoekers dat afkomstig is van buiten de gemeente Groningen:

- Groninger Museum

Toelichting: Beoogd 2025 staat op 75%, dit cijfer klopt niet. Dit is het beoogde cijfer voor aantal bezoekers buiten de provincie i.p.v. buiten de gemeente.

Relevante beleidsnota's

Het programma is verder uitgewerkt in de volgende beleidsnota's:

Cultuur

[Kadernota 'Kunst en cultuur voor iedereen' 2021-2028](#)

[Cultuurnota 'Cultuur maakt gelukkig.' 2025-2028](#)

[Toekomstdocument 'We the North'](#)

[Nota lokale publieke media-instelling gemeente Groningen 2024-2028](#)

[Visie Martiniplaza \(2021\)](#)

Evenementen

[Toekomstvisie Evenementen 2023](#)

[Nota vergunningen evenementen \(2021\)](#)

Relevante ontwikkelingen

Nieuwbouw Vrijdag

Halverwege 2026 wordt naar verwachting de nieuwbouw van kunstencentrum VRIJDAG opgeleverd. VRIJDAG heeft nu nog drie locaties in de stad: Walstraat 34 (beeldende kunst), Noorderbuitensingel 11 (theater) en Akkerstraat (muziekschool). Deze gaan samen onder één dak verder in het blok aan de Sint Jansstraat.

Programma Open Studio

Sinds 2022 zijn we gestart met het opzetten van Open Studio's in verschillende Groningse wijken. Deze studio's zijn gericht op jongeren, zij kunnen hier op een laagdrempelige wijze met cultuur bezig zijn. Het doel van de studio's is om het (mentale) welzijn van jongeren middels actieve cultuurbeoefening te verbeteren. Het is daarmee een goed voorbeeld van hoe cultuur kan werken in het sociaal domein. In 2025 en in 2026 worden de studio's ook gezamenlijk gefinancierd uit zowel cultuur-, jeugd- en gebiedsmiddelen. In 2026 leveren we de resultaten op van het impactonderzoek dat we in 2025 hebben laten uitvoeren.

Bibliotheekvisie

Vanaf medio 2026 treedt de nieuwe zorgplicht voor bibliotheken in werking. Om hier goed op in te spelen werken wij in de overgangsjaren 2025-2026 aan een integrale bibliotheekvisie, waarbij verschillende beleidsterreinen in samenwerking met het Forum en andere stakeholders verdere invulling geven aan de maatschappelijke taken van onze bibliotheken. We onderzoeken de mogelijkheden van de hierbij vereiste uitbreiding van Forum-bibliotheeklocaties bij groei van de stad.

Evenementen

De landelijke ontwikkeling in het evenementenlandschap is dat door de sterk oplopende kosten en het feit dat het publiek door hoge toegangsprijzen minder vaak meerdere grote evenementen aandoet, er al meerdere middelgrote evenementen (tussen de 20.000 en 30.000 bezoekers) zijn afgelast. Daarnaast is het moeilijker om een breed aansprekend topprogramma te bieden. Mede om die reden is SPOT gevraagd met een aantal grotere buitenconcerten te komen. In 2025 is het evenementenlandschap in Groningen aangevuld met een nieuw concept: Summerstage is een nieuwe serie zomerconcerten georganiseerd door SPOT die plaatsvindt op de

voormalige drafbaan. In 2025 ging dit om optredens van grote internationale en nationale artiesten, georganiseerd samen met meerdere organisatoren. Summerstage bouwt voort op het succes van eerdere grote evenementen in het Stadspark en het streven is om dit jaarlijks te laten terugkeren.

Naast programmatische verbreding van evenementen is het afgelopen jaar voortgebouwd op de lijn uit de evenementenvisie (2023) door evenementen nadrukkelijker in te zetten als instrument voor maatschappelijke ontwikkelingen. Duurzaamheid, tegengaan van overlast, toegankelijkheid, inclusiviteit en sociale veiligheid waren daarin een aantal van de hoofdthema's. Hierop zijn grote stappen gezet waar we 2026 structureel op voortborduren.

Waar het wringt is dat de ruimte om evenementen te kunnen organiseren steeds verder beperkt wordt. Fysieke ruimte is schaars in een groeiend stedelijk gebied en om een betere spreiding van evenementen door de gemeente te bewerkstelligen zullen komende jaren scherpe keuzes gemaakt moeten worden. De beleidsdoelen van evenementen zijn voor een groot deel afhankelijk van het beschikbaar maken van ruimte voor evenementen binnen de gemeente, al dan niet in tijdelijkheid. Daarom wordt er hard gewerkt aan het beschikbaar maken van meer ruimte waar ontmoeting, culturele ontplooiing en verbinding mogelijk is.

Resultaten, activiteiten en prestatie-indicatoren

De resultaten geven aan wat we willen bereiken. De activiteiten geven aan wat we daarvoor doen. De prestatie-indicator(en) meten de voortgang van de resultaten. De opbouw is opgesteld aan de hand van de beleidsvelden Culturele infrastructuur en Cultuur beleven.

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
Culturele infrastructuur	
Een breed en divers aanbod van (laagdrempelige) culturele en kunstzinnige activiteiten en faciliteiten, waar iedereen, jong en oud, arm en rijk aan kan meedoen.	- We the North (samenwerkingsverband op het gebied van cultuur in Noord Nederland) werkt aan het versterken van de culturele infrastructuur in Noord Nederland door enerzijds te investeren in talentontwikkeling, culturele innovatie en samenwerking tussen culturele instellingen in de regio, en anderzijds een landelijke lobby voor structurele financiering voor cultuur in de regio, met aandacht voor spreiding van middelen buiten de Randstad; - Samen met het team Evenementen Management ondersteunen en faciliteren we festivals, evenementen en volksfeesten; - Via de Kunstraad Groningen en ons eigen cofinancieringsfonds ondersteunen we culturele projecten en activiteiten voor een breed en divers publiek.
De stad kent een complete culturele keten in meerdere disciplines, biedt ruimte aan vernieuwingen die een aanvulling vormen op dit aanbod en heeft oog voor het bestaande culturele erfgoed.	- We beogen na de zomer oplevering van de nieuwbouw voor VRIJDAG aan de St. Jansstraat en de integrale herhuisvesting van VRIJDAG op deze locatie; - We werken verder aan de ontwikkeling van een nieuwe popzaal in het Spookkwartier en de renovatie van De Oosterpoort; - We geven uitvoering aan het meerjarig onderhoudsplan voor het in stand houden van Martiniplaza tot 2036 en werken verder aan de ontwikkeling van een toekomstbestendig Martiniplaza vanaf 2035;

	• We maken de Machinefabriek als onderkomen van NITE en Club Guy&Roni na uitstel in 2025 alsnog door verduurzaming toekomstbestendig; • We willen het pand van Simplon door verduurzaming toekomstbestendig maken en leggen uw raad hiertoe een kredietvraag voor; • We werken verder aan een culturele invulling van Niemeyer; • We willen de voormalige Camerabioscoop een maatschappelijke, deels culturele invulling geven en hiertoe beginnen met de benodigde verbouw.
• De sector heeft een sterke basis, met gezonde arbeidsrelaties, goede organisatiestructuren en onafhankelijk toezicht, aan de hand van de landelijke codes voor Cultural Governance en Fair Practice.	• We geven een vervolg aan Atana-Noord, een trainingsprogramma voor meer diversiteit in besturen van culturele instellingen; • We werken samen met provincie Groningen aan een aanpak voor om de bedrijfsmatige gezondheid van het cultuurland te versterken. Hierbij ontwikkelen we een kennisagenda gekoppeld aan de cultuurcodes met onderwerpen zoals: gezonde bedrijfsvoering, datagedreven strategie, toekomstbestendig toezicht en sociale veiligheid.
• Talentvolle kunstenaars kunnen zich ontwikkelen en presenteren binnen de complete keten van talentontwikkeling in meerdere disciplines in onze stad én in het gehele Noorden.	• We continueren de bewezen talentregeling; • We continueren de stipendia voor beeldende kunst en literatuur; • We stimuleren de ondersteuning van talent door samenwerking in een talentennetwerk; • We stimuleren de zichtbaarheid van jong talent door presentatie op festivals in het Noorden (<i>talent van hier</i>).
• Grotere maatschappelijke waarde evenementen, inclusieve openbare ruimte voor iedereen.	• Evenementenbeleid en aanverwante beleidsterreinen optimaliseren als motor voor economische spin-off voor de gemeente; • We bouwen verder aan versterkte samenwerkingen met bedrijven, organisatoren en onderwijsinstellingen om evenementen te benutten als springplank voor talentontwikkeling en arbeidsmarktoriëntatie; • We koppelen inhoudelijke thema's zoals duurzaamheid en innovatie gekoppeld aan evenementen (zoals ESNS en Noorderzon) om maatschappelijke bewustwording te versterken; • We faciliteren studenten om praktijkervaring via evenementen op te doen, onder andere door workshops, stages en projectmatige samenwerking met organisaties.
• Goede balans in levendigheid en leefbaarheid	• We werken vanuit de Nota Evenementenvergunningen, waarmee we zorgdragen voor veilige evenementen en randvoorwaarden stellen die bijdragen aan de balans tussen levendigheid en leefbaarheid; • We wegen evenementen in de jaarplanning af om een goede programmering te realiseren met oog voor de balans en spreiding van evenementen in tijd en locaties;

	• We voltooien het onderzoek naar nieuwe (tijdelijke) evenementenlocaties, om betere spreiding van evenementen te kunnen realiseren; • We handelen meldingen van geluidsoverlast evenementen via de website en voicemailservice af; • We blijven met organisatoren in gesprek om overlast zoveel mogelijk terug te dringen en handhaven op de toegestane geluidsniveaus; • We werken met een nieuwe organisatorische vorm van Koningsdag om het evenement zo goed en veilig mogelijk te organiseren; • We maken het evenemententerrein Stadspark fysiek en qua regelgeving gereed voor evenementen uit het topsegment. • We actualiseren de locatieprofielen voor bestaande evenementenlocaties, zodat deze (weer) aansluiten bij de huidige situatie en kunnen worden opgenomen in het Omgevingsplan. • We optimaliseren de multidisciplinaire samenwerking met gemeentelijke en externe adviseurs rondom vergunningverlening en handhaving van evenementen.
• Evenementen zijn inclusief, divers en toegankelijk voor iedereen.	• We versterken inclusieve evenementen zoals Ketikoti, de Indiëherdenking en een sinterklaasviering zonder zwarte piet, met nadruk op gedeelde culturele waarden; • We stimuleren de zichtbaarheid en acceptatie van de LHBTI+ gemeenschap via structurele samenwerking (zoals een meerdaagse Pride in juni); • Met de Werkgroep Toegankelijk Groningen verbeteren we structureel de fysieke en communicatieve toegankelijkheid van evenementen (o.a. routekaart, folder "Welkom bij Groningen").
• Evenementen worden zo duurzaam en ecologisch mogelijk georganiseerd.	• We zetten sterk in op het verduurzamen van evenementen via energieadvies, duurzame mobiliteit en hernieuwbare stroomvoorziening (bijv. vouchers, STOMP-principe, Slinger); • We stimuleren organisatoren om energiezuinige apparatuur te gebruiken en hun ecologische voetafdruk inzichtelijk te maken en te verkleinen (o.a. metingen Grote Markt); • We breiden circulaire initiatieven uit: betere afvalscheiding, plantaardig voedsel, waterpunten en circulair waterbeheer (samen met GROENN en Omrin).

Cultuur beleven	
• Meer kinderen kunnen hun (creatieve en/of kunstzinnige) talenten ontdekken en ontwikkelen door een goed en passend cultuuraanbod binnen het onderwijs;	• We stellen een regionale procesbegeleider aan om het convenant cultuureducatie Groningen in de verschillende gemeenten aan te jagen en te komen tot lokale afspraken; • We starten een pilot vanuit Meer Muziek in de Klas om de kwaliteit van het naschools cultuuraanbod te verbeteren in samenwerking met een basisschool en een kinderopvanglocatie.

• Er is een goed cultuuraanbod voor het onderwijs.	
• Meer inwoners komen op een laagdrempelige wijze in aanraking met cultuur door (onder andere) de aanwezigheid van een tijdelijk of permanent aanbod van kunst en erfgoed in de openbare ruimte; • Inwoners worden gestimuleerd om kunst en cultuur te bezoeken of zelf aan kunst en cultuur te doen.	• Inwoners met een krappe beurs kunnen gebruik maken van het Volwassenenfonds sport en cultuur, zodat zij aan activiteiten/cursussen kunnen deelnemen; • De Wijk de Wereld vindt dit jaar voor de 9e keer plaats, inwoners worden hierbij gestimuleerd om actief mee te doen aan de wijkvoorstelling; • In 12 wijken en 2 dorpen zijn cultuurcoaches actief om inwoners kennis te laten maken met cultuur; • In 10 wijken ondersteunen we Open Studio's waar jongeren samen muziek maken, creatief of met theater bezig zijn. Dit jaar volgen de resultaten van het onderzoek dat we uitvoeren naar de impact van de studio's.

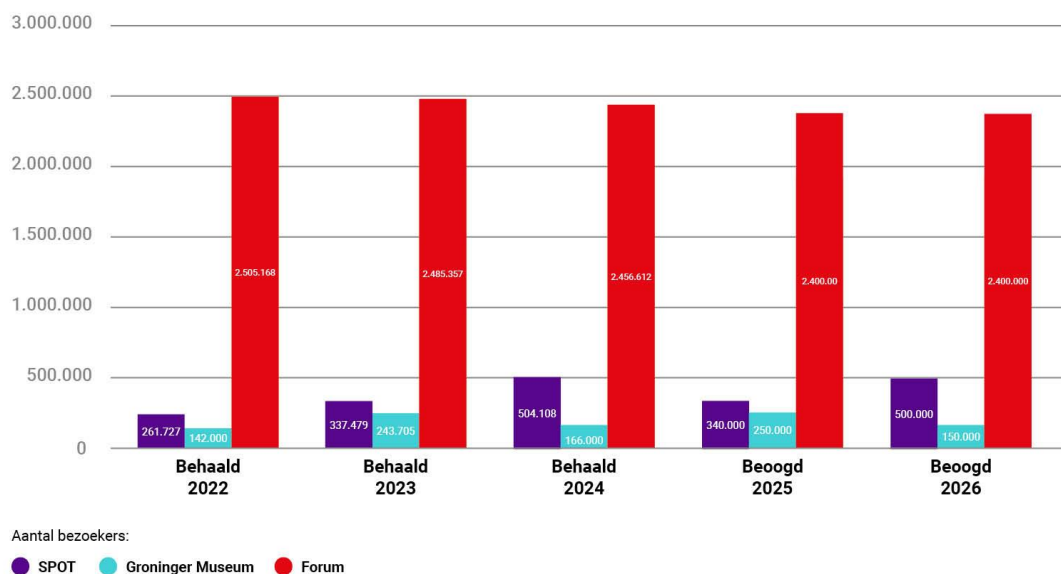
I: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. cultuur.*

* In deze begroting hebben we de relatie tussen de doelen en de indicatoren in kaart gebracht, consequentie daarvan is dat we constateren dat we bij een aantal doelen nog geen bestaande prestatie-indicatoren hebben en dat we die dus voor 2027 nog hebben te ontwikkelen.

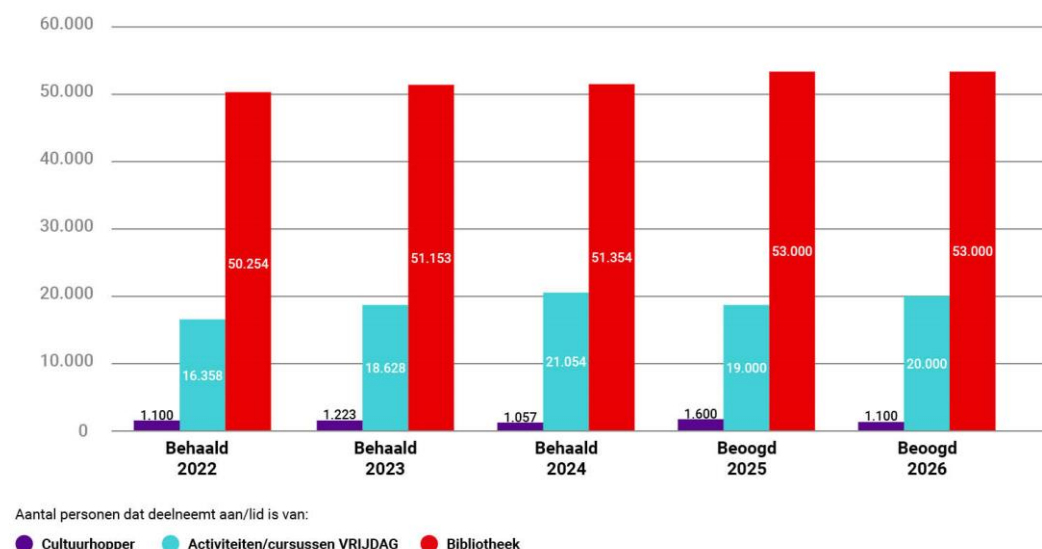
Resultaten	Prestatie-indicator(en)
• Een breed en divers aanbod van (laagdrempelige) culturele en kunstzinnige activiteiten en faciliteiten, waar iedereen, jong en oud, arm en rijk aan kan meedoen.	• % Inwoners dat aangeeft dat het cultuuraanbod passend is bij de eigen behoeften of wensen - o Volwassenen (18 e.o.) • Aantal bezoekers; - o SPOT - o Groninger Museum - o Forum
• De sector heeft een sterke basis, met gezonde arbeidsrelaties, goede organisatiestructuren en onafhankelijk toezicht, aan de hand van de landelijke codes voor Cultural Governance en Fair Practice.	• Aantal cultuurinstellingen dat kan worden aangemerkt als: - o Financieel gezond en weerbaar (op basis van criteria: 'prognose' sluitende exploitatie en voldoende weerstandsvermogen)
• Inwoners worden gestimuleerd om kunst en cultuur te bezoeken of zelf aan kunst en cultuur te doen.	• Aantal personen dat deelneemt aan/ lid is van; - o Cultuurhopper - o Activiteiten/ cursussen VRIJDAG - o Bibliotheek

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026
% Inwoners dat aangeeft dat het cultuuraanbod passend is bij de eigen behoeften of wensen					
• Volwassenen (18 jaar e.o.)	60%	-	-	-	*
Aantal cultuurstellingen dat kan worden aangemerkt als:					
• Financieel gezond en weerbaar (op basis van criteria: 'prognose' sluitende exploitatie en voldoende weerstandsvermogen)	31	32	25	-*	38*
Aantal bezoekers:					
• SPOT	261.727	337.479	504.108	340.000	500.000*
• Groninger Museum	142.000	243.705	166.000	250.000	150.000*
• Forum	2.505.168	2.485.357	2.456.612	2.400.000	2.400.000
Aantal personen dat deelneemt aan/ lid is van:					
• Cultuurhopper	1.100	1.223	1.057	1.600	1.100
• Activiteiten/ cursussen VRIJDAG	16.358	18.628	21.054	19.000	20.000
• Bibliotheek	50.254	51.153	51.354	53.000	53.000

Aantal bezoekers SPOT / Groninger Museum / Forum

Aantal personen dat deelneemt aan/lid is van:

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:

% Inwoners dat aangeeft dat het cultuuraanbod passend is bij de eigen behoeften of wensen
Volwassenen (18 jaar e.o.)

Toelichting: In 2022 hebben we voor het laatst onderzoek gedaan naar deze indicator. Hieruit bleek dat jongeren onvoldoende kennis hadden van het culturele aanbod en daardoor ook weinig aansluiting vonden. In 2026 doen we specifiek onderzoek naar de behoeften van jongeren, zodat we hier beter op kunnen gaan sturen.

Aantal cultuurinstellingen dat kan worden aangemerkt als;

Financieel gezond en weerbaar (op basis van criteria: 'prognose' sluitende exploitatie en voldoende weerstandsvermogen)

Toelichting; Sinds 2025 is er een nieuwe periode van de Cultuurnota ingegaan, wat er voor heeft gezorgd dat er 38 culturele instellingen gesubsidieerd worden. Dit zijn er 5 meer dan in de vorige cultuurnota. De culturele sector heeft te maken met uitdagingen zoals fair pay, stijgende kosten voor lonen en huisvesting en beschikbare subsidies wat invloed heeft op de financiële gezondheid en weerbaarheid. Met alle instellingen worden gesprekken gevoerd over financiële gezondheid en weerbaarheid. De instellingen die op dit moment niet financieel gezond en weerbaar zijn worden gemonitord en zijn er afspraken en duurzame oplossingen besproken voor de problematiek, hierbij wordt ook de transformatiemiddelen ingezet. Wij zetten ons in om de bedrijfsmatige gezondheid in de culturele sector te versterken.

Aantal bezoekers SPOT;

Beoogd 2025; 340.000

Toelichting; Sinds 2024 meet SPOT ook onbetaald bezoek. Dit cijfer was nog gebaseerd op alleen betalende bezoekers. Het geeft daardoor een vertekend beeld.

Aantal bezoekers Groninger Museum;

Toelichting: Voor het behalen van 250.000 bezoekers moet het Groninger Museum een “blockbuster” (grote publiekstrekker) programmeren. Het Groninger Museum heeft al een aantal jaren niet de middelen om dit soort tentoonstellingen in te kunnen kopen. Dit criterium zal in de begroting naar beneden bijgesteld moeten worden. Het museum gaat ervan uit dat ze dit jaar 155.000 bezoekers ontvangen.

Met de bovenstaande indicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar, staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

Financiën

Financieel overzicht lasten en baten

03.5 Cultuur en evenementen

Omschrijving	Rekening 2024	Actuele Begroting 2025	Primitieve begroting 2026	2027	2028	2029
(Bedragen x 1.000 euro)						
<i>Lasten</i>	67.573	70.962	76.056	80.866	85.143	88.944
<i>Baten</i>	20.943	18.799	21.903	24.397	22.802	22.724
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-46.630	-52.163	-54.153	-56.468	-62.342	-66.219
<i>Reserve mutaties</i>						
Totaal toevoegingen	6.182	2.046	1.237	1.900	0	0
Totaal onttrekkingen	4.740	1.256	506	724	724	224
Saldo van baten en lasten na reservemutaties	-48.072	-52.953	-54.884	-57.645	-61.617	-65.996

Financiële toelichtingen begroting 2026

03.5 Cultuur en evenementen

(Bedragen x 1.000 euro)	Lasten	Baten	Saldo
<i>Begroting 2026</i>	76.056	21.903	-54.153
<i>waarvan intensiveringen</i>	930	0	930
<i>Bestaand beleid</i>	75.126	21.903	-53.223
<i>Vershil vorig jaar</i>	4.163	3.103	1.060

Hieronder lichten we achtereenvolgens toe waar het geld vandaan komt en waar het naartoe gaat, welke extra middelen er beschikbaar worden gesteld en of daar extra dekking tegenover staat. Hierbij geven we op hoofdlijnen aan wat de verschillen zijn in beschikbare baten en lasten ten opzichte van de vorige begroting.

Waar gaat het geld voornamelijk naar toe (bestaand beleid), inclusief verklaring verschil ten opzichte van begroting 2025 op hoofdlijnen (schuin gedrukt):

3.5: Cultuur en Evenementen	Lasten	Baten
Stadsschouwburg en Oosterpoort (SPOT)	26.100	16.600
De uitgaven betreffen de kosten van culturele activiteiten (waaronder kosten voor personeel, programmering en marketing) en horeca- en facilitaire lasten. De baten bestaan met name uit entreegelden en horeca- en huuropbrengsten. <i>Ten opzichte van de begroting 2025 stijgen de baten met 3,1 miljoen euro en de lasten met 3,6 miljoen euro. Dit komt met name doordat we een druk jaar verwachten voor zowel programmering als horeca. De baten stijgen hierdoor met 3,0 miljoen euro en de bijbehorende kosten met 2,6 miljoen euro. Dit is inclusief het nieuwe evenement Summerstage dat in juli 2025 voor het eerst heeft plaatsgevonden. Daarnaast stijgen de lasten met 0,5 miljoen euro als gevolg van actualisatie van budgetten en door loon- en prijsstijgingen. Ten slotte zijn personeelskosten gestegen met 0,3 miljoen euro en de kapitaallasten en rente met 0,1 miljoen euro.</i>		
Culturele instellingen en activiteiten	30.200	
Conform de vastgestelde cultuurnota voor de periode 2025-2028 besteden we 27,5 miljoen euro aan meerjarige activiteitsubsidies voor culturele instellingen zoals het Groninger Forum, het Groninger Museum, Stichting Vrijdag, Kunstpunt. Aanvullend op de meerjarige activiteitsubsidies voor instellingen, ondersteunen wij de sector op andere manieren door middel van beleidsinstrumenten die zich richten op specifieke doelstellingen binnen ons beleid. <i>De lasten stijgen ten opzichte van de begroting 2025 met 1,43 miljoen euro door indexatie van de budgetten. De baten nemen toe met 0,2 miljoen euro als gevolg van de jaarlijkse huurverhoging en doorberekening van energiekosten.</i>		
Overal cultuur	14.000	4.900
We zetten de middelen in om kunst en cultuur dichtbij inwoners en bezoekers te brengen. We doen dit door middel van het media-, evenementen- en bibliothekenbeleid en onze culturele gebouwen zoals Martiniplaza, het Groninger Forum en het Groninger Museum. <i>De lasten dalen met 0,8 miljoen euro doordat het incidentele transformatiebudget voor knelpunten bij gesubsidieerde instellingen niet in de begroting 2026 is opgenomen. Dit budget was in 2025 incidenteel beschikbaar. Daarnaast eindigt de specifieke uitkering Impuls Jongerencultuur in 2025 waardoor de baten en lasten in 2026 dalen met 0,2 miljoen euro.</i>		
Groninger Archieven	2.800	
De lasten betreffen de gemeentelijke bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling RHC Groninger Archieven.		
Overig	2.000	450
We hebben lasten en baten voor het verlenen van vergunningen en voor kermissen en evenementen. Daarnaast geven we 1 miljoen euro uit aan plankosten voor de ontwikkeling van het nieuwe muziekcentrum en voor de nieuwbouw Martiniplaza.		

Waar zetten we dit jaar extra geld voor in (intensiveringen) en waar hebben we extra dekkingsbronnen binnen dit deelprogramma:

3.5	Intensiveringen en dekkingsbronnen 2026	Intensivering	I/S	Dekking
47.	Verschuiving van flexibel naar vast personeel	150	S	
51.	Cultuurprogramma Niemeyer	250	I	
SIA	Instandhouding Oosterpoort	530	I/S	

De nummering komt overeen met de nummering in het [Financieel meerjarenbeeld](#), hier staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven.

Programma 4: Dienstverlening en bestuur

In dit programma staat de dienstverlening aan onze inwoners en de ondersteuning van het bestuur en de organisatie centraal. Daarnaast worden de algemene inkomsten verantwoord zoals het gemeentefonds en belastingen, evenals de baten en de lasten van de bedrijfsvoering van de gemeente Groningen (overhead). Ook verantwoordt we in dit programma de financiën van wijkvernieuwing en gebiedsgericht werken. Het hierbij behorende beleid is opgenomen in paragraaf 1: [Wijkontwikkeling en wijkvernieuwing](#).

De gebiedsteams en wijk- en dorpswethouders zijn het gezicht van de gemeente in onze wijken, buurten en dorpen. We verbinden de gemeentelijke programma's met de specifieke opgaven in wijken en dorpen en initiatieven van bewoners. Het Programmabureau Integraal gebiedsgericht werken zet in op de wijk- en dorpsontwikkeling als basis. Voor een aantal wijken hebben we extra aandacht met de intensivering van de wijkvernieuwing. In deze paragraaf benoemen we per gebied de opgaven voor onze wijken en dorpen en formuleren op basis hiervan de resultaten en activiteiten van het gebiedsprogramma die we willen bereiken.

We zijn een organisatie die van ruimtelijk tot sociaal gebied bijna vierhonderd producten en diensten aanbiedt. We willen onze dienstverlening blijven verbeteren vanuit het perspectief van de inwoners en ondernemers. Het is onze ambitie om als één gemeente te communiceren. We blijven daarom inzetten op het verbeteren van de samenwerking tussen organisatieonderdelen en streven naar toegankelijke fysieke en digitale dienstverlening voor onze inwoners. We faciliteren zo optimaal mogelijk onze gemeentelijke taken. Het beleid voor onze bedrijfsvoering worden beschreven in paragraaf 9: [Bedrijfsvoering](#).

Deelprogramma's

Het programma Dienstverlening en Bestuur bestaat uit de volgende deelprogramma's:

- **Dienstverlening**
- **College, raad, wijkvernieuwing en wijkontwikkeling**
- **Algemene inkomsten en post onvoorzien**
- **Overhead en ondersteuning organisatie**

Financieel overzicht lasten en baten

04 Dienstverlening en bestuur

Omschrijving		Rekening	Actuele	Primitieve			
(Bedragen x 1.000 euro)		2024	Begroting 2025	begroting 2026	2027	2028	2029
<i>Lasten</i>							
04.1	Dienstverlening	18.203	18.831	20.483	20.102	19.580	20.327
04.2	College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	62.777	65.928	55.426	47.187	51.967	57.730
04.3	Algemene inkomsten en post onvoorzien	6.000	9.732	8.462	3.950	4.828	4.548
04.4	Overhead en ondersteuning organisatie	147.413	137.714	139.825	143.589	148.667	154.051
Totaal		234.393	232.205	224.197	214.828	225.042	236.657
<i>Baten</i>							
04.1	Dienstverlening	5.744	5.618	5.959	6.040	5.554	5.550

04.2	College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	42.364	39.483	23.417	14.769	13.126	11.014
04.3	Algemene inkomsten en post onvoorzien	898.003	921.834	962.731	993.679	1.008.396	1.046.602
04.4	Overhead en ondersteuning organisatie	15.386	10.546	10.075	10.130	10.069	10.034
Totaal		961.497	977.480	1.002.181	1.024.618	1.037.145	1.073.200
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties		727.104	745.275	777.985	809.790	812.103	836.544
<i>Reserve mutaties</i>							
Totaal toevoegingen		47.129	47.186	17.294	11.797	10.429	2.826
Totaal onttrekkingen		70.530	27.660	21.696	2.301	201	201
Saldo van baten en lasten na reservemutaties		750.505	725.749	782.386	800.294	801.875	833.918

Een toelichting op deze cijfers kunt u vinden in het onderdeel 'Financiële toelichtingen begroting 2026' opgenomen onder elk deelprogramma.

In het hoofdstuk financiële positie zijn aanvullend nog de volgende overzichten en toelichtingen opgenomen:

- In het [Financieel meerjarenbeeld](#) staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven;
- In de [Intensiveringen 2026-2029](#) staat een totaaloverzicht van en toelichting op alle intensiveringen 2026;
- In de [Dekkingsbronnen 2026-2029](#) staat een totaaloverzicht van en toelichting op alle dekkingsbronnen.

Paragraaf 3: [Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#) geeft een totaaloverzicht van en een toelichting op de (financiële) risico's.

Paragraaf 6: [Verbonden partijen](#) geeft de inhoudelijke en financiële toelichting op de verbonden partijen.

Deelprogramma 4.1: Dienstverlening

Als gemeente zijn we voor een groot deel een dienstverlener voor onze inwoners en ondernemers. Ons streven is om de gemeentelijke dienstverlening zo duidelijk en toegankelijk mogelijk te leveren, met oog voor de menselijke maat. We proberen proactief te voldoen aan de informatiebehoeften van inwoners en stellen hierbij onze inwoner centraal. We zijn transparant en bereikbaar voor iedereen en staan open voor signalen uit de samenleving.

Doelen Deelprogramma 4.1: Dienstverlening

1. We stellen onze inwoners en ondernemers centraal. We zijn er voor onze inwoner en ondernemer en richten onze dienstverlening in vanuit hun perspectief;
2. Onze inwoners en ondernemers ervaren één gemeente. We spreken met één mond en houden oog voor de menselijke maat;
3. Informatie en gegevens inzichtelijk op één centrale plek. Voor goed contact tussen inwoner en gemeente zijn de actuele behoeften en de juiste beschikbare informatie van groot belang. Op deze manier hoeven inwoners maar één keer hun verhaal te doen, ongeacht wie ze spreken;
4. Het contact is kanaalafhankelijk. De inwoner of ondernemer kiest het gewenste contactkanaal, waarbij deze kanalen allemaal naadloos op elkaar zijn aangesloten. We schrijven in duidelijke taal en voldoen aan wettelijke toegankelijkheidseisen;

5. Digitaal waar kan, fysiek waar nodig. Wij zorgen voor een optimale digitale dienstverlening waar men snel en goed geholpen wordt. Wij zijn er daarbij als gemeente voor al onze inwoners: De fysieke dienstverlening blijft vindbaar en beschikbaar;
6. Proactief en Preventief. Vanuit onze functie als dienstverlener willen we niet alleen reageren op de vraag van buiten, maar ook proactief zijn in onze hulp aan inwoners die daar recht op hebben.

Effectindicator(en)

Met de volgende effectindicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

I: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'Dienstverlening'

Doelen	Effectindicator(en)
We stellen onze inwoners en ondernemers centraal. We zijn er voor onze inwoner en ondernemer en richten onze dienstverlening in vanuit hun perspectief.	Waardering inwoners algehele gemeentelijke dienstverlening
Onze inwoners en ondernemers ervaren één gemeente. We spreken met één mond en houden oog voor de menselijke maat.	Waardering inwoners algehele gemeentelijke dienstverlening
Informatie en gegevens inzichtelijk op één centrale plek. Voor goed contact tussen inwoner en gemeente zijn de actuele behoeften en de juiste beschikbare informatie van groot belang. Op deze manier hoeven inwoners maar één keer hun verhaal te doen, ongeacht wie ze spreken.	Waardering inwoners algehele gemeentelijke dienstverlening
Het contact is kanaalafhankelijk. De inwoner of ondernemer kiest het gewenste contactkanaal, waarbij deze kanalen allemaal naadloos op elkaar zijn aangesloten. We schrijven in duidelijke taal en voldoen aan wettelijke toegankelijkheidseisen.	Waardering inwoners algehele gemeentelijke dienstverlening
Digitaal waar kan, fysiek waar nodig. Wij zorgen voor een optimale digitale dienstverlening waar men snel en goed geholpen wordt. Wij zijn er daarbij als gemeente voor al onze inwoners: De fysieke dienstverlening blijft vindbaar en beschikbaar.	Waardering inwoners algehele gemeentelijke dienstverlening
Proactief en Preventief. Vanuit onze functie als dienstverlener willen we niet alleen reageren op de vraag van buiten, maar ook proactief zijn in onze hulp aan inwoners die daar recht op hebben.	Waardering inwoners algehele gemeentelijke dienstverlening

Effectindicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
Waardering inwoners algehele gemeentelijke dienstverlening.	7,1	6,8	7,2	7,0	7,0	7,0

Relevante beleidsnota's

Het programma is verder uitgewerkt in de volgende beleidsnota's:

Regie op dienstverlening

Visie op Dienstverlening (2021)

Groninger Digitale Ambitie (2021)

Relevante ontwikkelingen

Wij stellen onze inwoners en ondernemers centraal en richten onze dienstverlening consequent in vanuit hun perspectief. Of het nu gaat om het digitaal of fysiek aanvragen van producten en diensten, de menselijke maat staat altijd voorop: wij zijn één herkenbare gemeente die met één stem communiceert. Om dit te waarborgen, zorgen wij ervoor dat onze dienstverlening bereikbaar en toegankelijk is via meerdere kanalen, waarbij inwoners en ondernemers zelf bepalen hoe en wanneer zij contact wensen. Al onze kanalen, zowel digitaal als fysiek, sluiten op elkaar aan. Dit realiseren wij op verschillende manieren:

- We investeren in een toekomstbestendig, gestandaardiseerd dienstverleningslandschap met actieve betrokkenheid van inwoners via klantreizen en innovatieve IT-oplossingen. Zo maken we producten en diensten sneller en eenvoudiger toegankelijk via het inwonersportaal Mijn Groningen. Tegelijk houden we regie op ons online aanbod van websites en apps, die herkenbaar, toegankelijk en volledig voldoen aan privacy- en veiligheidsnormen, waarmee we een betrouwbare en veilige digitale dienstverlening garanderen;
- Verder anticiperen wij proactief op piekmomenten in de vraag, zoals bij de aanvraag en verstrekking van officiële documenten. Onze capaciteit en digitale infrastructuur stemmen wij hier continu op af. Tegelijkertijd vergroten wij de flexibiliteit van onze dienstverlening, onder andere door het mogelijk te maken dat documenten thuis worden bezorgd, waardoor inwoners en ondernemers nog meer worden ontzorgd;
- We ondersteunen onze medewerkers, als eerste aanspreekpunt voor inwoners en ondernemers, continu in hun professionele ontwikkeling en kennisvergroting. Door heldere communicatie en analyse van binnenkomende vragen signaleren zij vroegtijdig knelpunten en dragen zij actief bij aan de voortdurende verbetering van onze dienstverlening.

Tot slot meten wij regelmatig de waardering van onze inwoners en ondernemers voor de gemeentelijke dienstverlening, zodat hun behoeften en verwachtingen continu leidend zijn bij de verdere doorontwikkeling en optimalisatie daarvan.

Resultaten, activiteiten en prestatie-indicatoren

De resultaten geven aan wat we willen bereiken. De activiteiten geven aan wat we daarvoor doen. De prestatie-indicator(en) meten de voortgang van de resultaten. De opbouw is opgesteld aan de hand van de beleidsvelden Regie op dienstverlening, Burgerzaken, Website en nieuwsbrieven, Belastingen (Noordelijk Belastingkantoor) en Klant Contact Centrum.

Wat willen we bereiken (resultaten)		Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)	
Regie op dienstverlening			
Onze dienstverlening inrichten vanuit het perspectief van de inwoner en ondernemer;		We blijven investeren in de standaardisatie van ons dienstverleningslandschap, zodat inwoners producten en diensten gemakkelijker en sneller bij ons kunnen aanvragen. Dit realiseren we onder meer door inwoners te betrekken via klantreizen en door IT-innovatie, zoals PodiumD (een nieuw zaakstelsel);	

Eén gemeente: voor de inwoner spreken met één mond (integraliteit).	Het digitale aanbod van producten en diensten aan inwoners wordt via Mijn Groningen verder uitgebreid.
---	--

Burgerzaken	
- Onze dienstverlening toegankelijk en bereikbaar houden, zowel fysiek als digitaal; - Huidige niveau van de kwaliteit van de Basisregistratie personen handhaven en in 2025 voldoen aan de wettelijke norm 'goed'; - Goed opvangen van de vijfjaarlijkse piek in reisdocumenten (2024-2029);	- In 2026 willen wij onze dienstverlening verder uitbreiden en flexibeler maken. Een belangrijk voorbeeld hiervan is de mogelijkheid om reisdocumenten thuis te laten bezorgen. Daarnaast versterken we onze digitale infrastructuur door veilige en betrouwbare gegevensuitwisseling met ketenpartners, zoals de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (gezagsregister), woningcorporaties, de GGD en het RIVM; - Wij blijven streven naar het waarborgen van de kwaliteit van de Basisregistratie Personen (BRP). Net als in voorgaande jaren willen we voldoen aan alle wettelijke normen die voortkomen uit de zelfevaluatie en de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Ons streven is om de kwalificatie 'goed' minimaal te behouden en zo een betrouwbare registratie te blijven leveren voor zowel inwoners als ketenpartners; - Voor 2026 verwachten we opnieuw een sterke stijging in het aantal aanvragen van reisdocumenten. Wij bereiden ons hierop voor met een kwalitatief, goed opgeleid en wendbaar team. We verwachten in 2026 ongeveer 43.000 reisdocumenten te verstrekken. Om onze dienstverlening op peil te houden, zorgen wij tijdig voor voldoende capaciteit. Daarnaast werken wij nauw samen met de afdeling Communicatie om inwoners te informeren over rustige momenten, zodat de piekbelasting wordt gespreid en wachttijden zoveel mogelijk worden beperkt.

Website en nieuwsbrieven	
Binnen- en buitenwereld aan elkaar blijven verbinden en aansluiten bij wensen en behoeften van inwoners.	- We werken structureel samen met onze inwoners aan de optimalisatie van onze websites en nieuwsbrieven, zodat zij sneller en adequater worden geholpen bij hun vragen; - Wij voeren regie over het grote aantal gemeentelijke websites, zodat wij als gemeente helder, herkenbaar en met één stem communiceren.

Belastingen (Noordelijk Belastingkantoor)	
Vanuit onze regierol het NBK laten uitgroeien tot een deskundige, betrouwbare en flexibele organisatie die haar werk tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten uitvoert.	We zorgen ervoor dat het Noordelijk Belastingkantoor de prestatieafspraken over de dienstverlening nakomt en we bewaken de voortgang van de verbetermaatregelen en de informatievoorziening daarover

Klant Contact Centrum

- Als gezicht van de gemeente de vragen van inwoners en ondernemers zo goed mogelijk beantwoorden; - Vanuit de signaleringsrol actief bijdragen aan het verbeteren van de dienstverlening.	- We richten ons op het vergroten van de kennis en het verbeteren van de dienstverlening binnen de verschillende telefonische expertgroepen van het Klant Contact Centrum (KCC). Door doelgericht te investeren in kennisontwikkeling en het delen van werkwijzen zorgen wij ervoor dat medewerkers beter in staat zijn om burgers en bedrijven te helpen; - We analyseren telefoongesprekken inhoudelijk. Zo brengen wij herhaalcontacten en veelvoorkomende vragen in kaart, zodat we gericht knelpunten kunnen aanpakken en onze dienstverlening voortdurend kunnen verbeteren.
---	---

I: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. Dienstverlening

Resultaten	Prestatie-indicatoren(en)
Onze dienstverlening inrichten vanuit het perspectief van de inwoner en ondernemer.	- Klanttevredenheid Website; - Klanttevredenheid publieksbalie Harm; Buitenplein/Kreupelstraat/Haren
Eén gemeente: voor de inwoner spreken met één mond (integraliteit).	Klanttevredenheid Website
Onze dienstverlening toegankelijk en bereikbaar houden, zowel fysiek als digitaal.	- Klanttevredenheid publieksbalie Harm Buitenplein/Kreupelstraat/Haren; - Klanttevredenheid Website
Huidige niveau van de kwaliteit van de Basisregistratie personen handhaven en in 2025 voldoen aan de wettelijke norm 'goed'.	- Klanttevredenheid Website; - Klanttevredenheid publieksbalie Harm; Buitenplein/Kreupelstraat/Haren
Goed opvangen van de vijfjaarlijkse piek in reisdocumenten (2024-2029).	- Gemiddelde wachttijd balie (op afspraak) norm: 5 min; - Gemiddelde wachttijd balie (vrije inloop) norm: 15 min.
Binnen- en buitenwereld aan elkaar blijven verbinden en aansluiten bij wensen en behoeften van inwoners.	Klanttevredenheid Website
Vanuit onze regierol het NBK laten uitgroeien tot een deskundige, betrouwbare en flexibele organisatie die haar werk tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten uitvoert.	
Als gezicht van de gemeente de vragen van inwoners en ondernemers zo goed mogelijk beantwoorden.	80% terugbellen binnen 1 werkdag; 80% terugbellen binnen 2 werkdagen; - Klanttevredenheid telefoonnummer 14 050
Vanuit de signaleringsrol actief bijdragen aan het verbeteren van de dienstverlening.	- Klanttevredenheid telefoonnummer 14 050; - Klanttevredenheid Website; - Klanttevredenheid publieksbalie Harm Buitenplein/Kreupelstraat/Haren

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Beoogd 2025	Beoogd 2026
-------------------------	-----------------	-----------------	-----------------	----------------	----------------

Klanttevredenheid publieksbalie Harm Buitenplein.	*	8,0	8,3	8	8
Klanttevredenheid publieksbalie Kreupelstraat.	*	8,7	8,6	8	8
Klanttevredenheid publieksbalie Haren.	*	8,1	8,3	8	8
Klanttevredenheid Website.	7,1	7,0	7,2	7,5	7,5
Klanttevredenheid telefoonnummer 14 050.	7,4	7,4	7,3	7,5	7,5
% Terugbellen binnen 1 werkdag.	75%	70%	71%	80%	80%
% Terugbellen binnen 2 werkdagen.	82%	81%	80%	80%	80%
Gemiddelde wachttijd balie (op afspraak) norm: 5 min.	-	2:17	8 min	Maximaal 5 min	5 min
Gemiddelde wachttijd balie (vrije inloop) norm: 15 min.	-	6:36	7 min	Maximaal 15 min	15 min

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:
Klanttevredenheid publieksbalie Harm Buitenplein.
Toelichting: Inwoner wordt achteraf via sms of e-mail benaderd
Klanttevredenheid publieksbalie Kreupelstraat.
Toelichting: Inwoner wordt achteraf via sms of e-mail benaderd
Klanttevredenheid publieksbalie Haren.
Toelichting: Inwoner wordt achteraf via sms of e-mail benaderd
Klanttevredenheid Website.
Toelichting: Via feedbackbutton op website zelf
Klanttevredenheid telefoonnummer 14 050.
Toelichting: Steekproefgewijs
% Terugbellen binnen 2 werkdagen.
Toelichting: De norm om 80% binnen 48 uur terug te bellen is niet altijd mogelijk. Dit verklaart ook de tevredenheid van een 7,4 op het 14050 nummer. Bij Stadstoezicht mag bijvoorbeeld alleen de handhaver van het incident zelf terugbellen, waarbij de termijn al snel wordt overschreden. Ook voor andere afdelingen is het binnen 2 werkdagen terugbellen niet altijd mogelijk om te realiseren. De Directie Publieke Dienstverlening heeft met het KCC een signaleringsfunctie binnen de organisatie met betrekking tot de kwaliteit van de dienstverlening.
Gemiddelde wachttijd balie (op afspraak) norm: 5 min.
Toelichting: In verband met technische problemen zijn de cijfers voor 2022 niet meer te achterhalen.
Gemiddelde wachttijd balie (vrije inloop) norm: 15 min.
Toelichting: In verband met technische problemen zijn de cijfers voor 2022 niet meer te achterhalen.

Met de bovenstaande indicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar, staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

Financiën

Financieel overzicht lasten en baten

04.1 Dienstverlening

Omschrijving	Rekening 2024	Actuele Begroting 2025	Primitieve begroting 2026	2027	2028	2029
(Bedragen x 1.000 euro)						
<i>Lasten</i>	18.203	18.831	20.483	20.102	19.580	20.327
<i>Baten</i>	5.744	5.618	5.959	6.040	5.554	5.550
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-12.459	-13.213	-14.524	-14.062	-14.025	-14.778
<i>Reserve mutaties</i>						
Totaal toevoegingen						
Totaal onttrekkingen						
Saldo van baten en lasten na reservemutaties	-12.459	-13.213	-14.524	-14.062	-14.026	-14.777

Financiële toelichtingen begroting 2026

04.1 Dienstverlening

(Bedragen x 1.000 euro)	Lasten	Baten	Saldo
<i>Begroting 2026</i>	20.483	5.959	-14.524
<i>waarvan intensiveringen</i>			
<i>Bestaand beleid</i>	20.483	5.959	-14.524
<i>Vershil vorig jaar</i>	1.652	341	1.311

Hieronder lichten we achtereenvolgens toe waar het geld vandaan komt en waar het naartoe gaat, welke extra middelen er beschikbaar worden gesteld en of daar extra dekking tegenover staat. Hierbij geven we op hoofdlijnen aan wat de verschillen zijn in beschikbare baten en lasten ten opzichte van de vorige begroting.

Waar gaat het geld voornamelijk naar toe (bestaand beleid), inclusief verklaring verschil ten opzichte van begroting 2025 op hoofdlijnen (schuin gedrukt):

4.1: Dienstverlening	Lasten	Baten
Leges Burgerzaken	5.300	5.500
De lasten voor de uitgifte van diverse leges burgerzaken, zoals reisdocumenten, rijbewijzen en naturalisaties, zijn begroot op 5,3 miljoen euro. We verwachten hiervoor 5,5 miljoen euro aan inkomsten te ontvangen.		
Burgerzaken	5.400	
De lasten van de publieke dienstverlening voor het uitvoeren van algemene burgerzaken zijn begroot op 5,4 miljoen euro.		

Bij het opmaken van de begroting 2025 was er voor dat jaar geen verkiezing gepland. Voor 2026 staan de Gemeenteraadsverkiezingen gepland. Dit resulteert in een stijging van de lasten van 1 miljoen euro.

Belastingen	5.000
Voor de uitvoering van de dienstverlening van diverse belastingen verwachten we 5 miljoen euro uit te geven. Hierin is de ontwerpbegroting 2026 van het Noordelijk Belastingkantoor verwerkt.	
<i>In de begroting 2025 werd rekening gehouden met nieuwe wetgeving met een maximering van proceskosten, waardoor het voor No-Cure-No-Pay bureaus minder aantrekkelijk zou worden om bezwaar te maken. Per 1 januari 2024 is deze wetgeving inderdaad ingevoerd, maar deze hield bij de Hoge Raad geen stand. Er is nieuwe wetgeving per 1 januari 2025, maar ook hierbij is de vraag of dit stand houdt. We houden daarom geen rekening meer met lagere kosten voor proceskostenvergoedingen, wat resulteert in lastentoename van 500 duizend euro.</i>	
ICT	1.000
Voor de ICT-ondersteuning, functioneel beheer en onderhoud van applicaties van publieke dienstverlening verwachten we 1 miljoen euro aan lasten.	
Klant Contactcentrum (KCC)	3.800
De lasten voor het uitvoeren van het KCC zijn begroot op 3,8 miljoen euro.	

Deelprogramma 4.2: College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing

In het deelprogramma College, Raad, Wijkontwikkeling en wijkvernieuwing richten we ons op de partners die College en Raad ondersteunen (zoals de griffie en de ombudsman). Begrotingsposten die nog niet direct aan een beleidsveld (kunnen) worden overgeheveld, worden eerst op ook in dit deelprogramma begroot (concernstelposten). Daarnaast verantwoorden we in dit programma de financiën van Wijkontwikkeling en Wijkvernieuwing. De doelstellingen en het uitvoeringsprogramma van Wijkontwikkeling en Wijkvernieuwing is opgenomen in Paragraaf 1: [Wijkontwikkeling en wijkvernieuwing](#).

Doelen Deelprogramma 4.2: College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing

1. Ook in 2026 zet de griffie zich in om de raad zo goed mogelijk te ondersteunen. Met de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2026 met naar verwachting veel nieuwe raadsleden als gevolg zal dit extra aandacht vergen van de griffie. De huidige werkwijze met beeldvormende, meningsvormende en besluitvormende sessies, georganiseerd rond de politieke woensdagen, biedt de raad duidelijkheid en structuur in de eigen vergaderingen en inzicht in de onderwerpen die de komende tijd aan de orde komen;
2. Verder zet de griffie in om het werk van de raad meer bekendheid te geven en ook zicht in de werking en het belang van de (lokale) democratie door ontvangst van vele groepen op het stadhuis met medewerking van een of meerdere raadsleden;
3. De ombudsman verbindt, in opdracht van de raad, de burger en de gemeente wanneer burgers in het gedrang komen door het handelen van de gemeente. De ombudsman is niet alleen bevoegd voor de gemeente maar ook voor st. WIJ Groningen, het Noordelijk Belastingkantoor (NBK), de GGD en Beschermd Wonen en Opvang voor zover het gaat over het belang van de inwoners van de gemeente Groningen. Zij is onpartijdig en onafhankelijk. De ombudsman toetst de gedragingen van de gemeente richting burgers aan de normen van behoorlijkheid. Behoorlijke dienstverlening aan de burgers, en (daardoor) meer vertrouwen in de overheid, is het doel. De ombudsman heeft tenminste twee rollen: 1) zij behandelt klachten van burgers wanneer zij niet tevreden zijn over de interne klachtafhandeling van de betreffende organisaties en

- 2) zij acteert bij en agendeert op basis van signalen en eigen onderzoek problemen in de uitvoering en de dienstverlening. De grondslag daarvoor ligt in hoofdstuk 9 van de Algemene wet bestuursrecht.
4. De doelen van Wijkontwikkeling en Wijkvernieuwing zijn te vinden in [Paragraaf 1](#). We onderscheiden zeven gebieden: [Centrum](#), [Oude Wijken](#), [Zuid](#), [Oost](#), [West](#), [Haren](#) en [Ten Boer](#).

Relevante beleidsnota's

Het programma is verder uitgewerkt in de volgende beleidsnota's:

Gemeenteraad en Griffie

[Naar nieuwe werk- en vergaderwijzen van de gemeenteraad \(januari 2020\)](#)

[Wijzigingen werkwijze raad \(september 2020\)](#)

Ombudsman

[Raadsbesluit-Benoeming-Ombudsman-gemeente-Groningen.pdf](#)

Relevante ontwikkelingen

In 2026 zal het accent liggen op de gemeenteraadsverkiezingen en het inwerken van de nieuwe raad. In samenwerking met de ambtelijke organisatie zullen er vele informatiebijeenkomsten en werkbezoeken worden georganiseerd. Op die manier komen de belangrijkste beleidsonderwerpen voor de raad voorbij, die de raadsleden zullen helpen om snel het raadswerk op te kunnen pakken.

Het belang van kennis van de werking van de (lokale) democratie wordt steeds meer onderkend. Daarom gaat de griffie volop door met het ontvangen van groepen schoolkinderen uit het primair, voorgezet, middelbaar, hoger en universitair onderwijs. Ook andere groepen en belanghebbenden worden uitgenodigd om op het stadhuis te komen vertellen wat zij belangrijk vinden voor de stad. Dat kan via inspreken, hoorzittingen en het inlooppreekuur elke politieke woensdag waarop er geen raadsvergadering is. Gebleken is dat van dit inlooppreekuur veelvuldig gebruik wordt gemaakt, de griffie zet de organisatie hiervan zeker voort 2026.

Resultaten, activiteiten en prestatie-indicatoren

De resultaten geven aan wat we willen bereiken. De activiteiten geven aan wat we daarvoor doen. De prestatie-indicator(en) meten de voortgang van de resultaten. De opbouw is opgesteld aan de hand van de beleidsvelden College, Gemeenteraad en Griffie en Ombudsman.

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
College, Gemeenteraad en Griffie	
• Verdere implementatie van de werkwijzen van de raad en ondersteunende (digitale) systemen.	De nieuwe werkwijze is al een paar jaar gaande en zeker nog niet uitontwikkeld. De griffie gaat hier volop mee door. Zo wordt de lange-termijnagenda verder geprofessionaliseerd zodat de raadsleden goed grip hebben en houden op hun eigen agenda. De Griffie blijft zoeken naar manieren om de ondersteuning van de raadsleden in het algemeen verder te verbeteren.
• Een professioneel ondersteunde, goed geïnformeerde raad en fracties die in staat zijn hun	De griffie is volop beschikbaar als vraagbaak, adviseur en steun en toeverlaat voor de raadsleden, zodat zij hun werk goed kunnen doen en daarvoor goed toegerust zijn. Zeker ook voor de nieuwe raadsleden gaat de griffie zich daarvoor inzetten in 2026

werkzaamheden uit te voeren.	
Aandacht voor het werk van de raad en voor de lokale democratie genereren door ontvangst van diverse groepen op het stadhuis.	Bijna wekelijks ontvangst van meerdere schoolklassen en andere groepen op het stadhuis (met ondersteuning van raadsleden) om blijvend aandacht te vragen voor het belang van de lokale democratie en het werk van de lokale politiek.

Ombudsman	
De burger weet de weg naar de ombudsman te vinden.	De ombudsman is zichtbaar en laagdrempelig, o.a. door: - Bekendheid via de media (incl. media op wijkniveau); - Ontmoetingen met inwoners + organisaties; - Bijdrage leveren aan maatschappelijk debat o.a. door voorlichting; - Goede (telefonische) bereikbaarheid en laagdrempelig spreekuur; - Benutten van relevante netwerken.
De burger voelt zich gehoord naar aanleiding van zijn klacht of uiting van onvrede bij de ombudsman	De ombudsman heeft een luisterend oor en bespreekt met de burger en de organisatie wat een volgende stap kan zijn en zet eventueel acties in gang. De ombudsman communiceert transparant naar beide partijen. Bij een onderzoek past de ombudsman altijd hoor en wederhoor toe. Een onderzoek wordt altijd afgesloten met een afrondende brief met bevindingen.
De verbinding tussen de organisatie en de burger is hersteld.	De ombudsman kan door een snelle actie of een intensief reflecterend onderzoek een stagnerend proces vlottrekken, werken aan wederzijds begrip en/of een oplossing van een problematische situatie bewerkstelligen. De ombudsman is onpartijdig en onafhankelijk en toetst de gedragingen van de organisatie aan de behoorlijkheidsnormen: - Open en duidelijk; - Respectvol; - Betrokken en oplossingsgericht; - Eerlijk en betrouwbaar.
De organisatie geeft blijk van lerend vermogen en implementeert verbeteringen in dienstverlening en behandeling	Snelle acties, oordelen en aanbevelingen worden door de ombudsman helder gecommuniceerd naar de organisatie. De ombudsman houdt vinger aan de pols bij de implementatie van de gedane toezeggingen. De ombudsman gaat tenminste 2 keer per jaar in gesprek met de directeurs van de betreffende organisaties om haar bevindingen over de organisatie (onderdelen) te bespreken en om het continue proces van de onderlinge samenwerking te bespreken.

Financiën

Financieel overzicht lasten en baten

04.2 College, raad, wijkontwikkeling, wijkvernieuwing

Omschrijving (Bedragen x 1.000 euro)	Rekening 2024	Actuele Begroting 2025	Primitieve begroting 2026	2027	2028	2029
<i>Lasten</i>	62.777	65.928	55.426	47.187	51.967	57.730
<i>Baten</i>	42.364	39.483	23.417	14.769	13.126	11.014
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-20.414	-26.446	-32.010	-32.418	-38.842	-46.716
<i>Reserve mutaties</i>						
Totaal toevoegingen	43.803	46.886	16.994	11.497	10.429	2.826
Totaal onttrekkingen	70.382	27.544	21.580	2.113	13	13
Saldo van baten en lasten na reservemutaties	6.166	-45.787	-27.423	-41.802	-49.257	-49.529

Financiële toelichtingen begroting 2026

04.2 College, raad, wijkontwikkeling, wijkvernieuwing

(Bedragen x 1.000 euro)	Lasten	Baten	Saldo
<i>Begroting 2026</i>	55.426	23.417	-32.010
<i>waarvan intensiveringen</i>	-4.008	0	-4.008
<i>Bestaand beleid</i>	59.434	23.417	-36.018
<i>Verschil vorig jaar</i>	-6.494	-16.066	9.572

Hieronder lichten we achtereenvolgens toe waar het geld vandaan komt en waar het naartoe gaat, welke extra middelen er beschikbaar worden gesteld en of daar extra dekking tegenover staat. Hierbij geven we op hoofdlijnen aan wat de verschillen zijn in beschikbare baten en lasten ten opzichte van de vorige begroting.

Waar gaat het geld voornamelijk naar toe (bestaand beleid), inclusief verklaring verschil ten opzichte van begroting 2025 op hoofdlijnen (schuin gedrukt):

4.2: College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	Lasten	Baten
College van B&W	2.534	
Raad en griffie	3.733	
Ombudsman	535	
Deelname aan diverse samenwerkingsverbanden	1.753	
Het betreft onze contributie aan onder meer de Vereniging Nederlandse Gemeenten, de Vereniging van Groninger Gemeenten en het Samenwerkingsverband Noord-Nederland.		
Young Professional Programma	678	
<i>Structurele vermindering van 154 duizend euro ten opzichte van 2025 in verband met het inkorten van het programma.</i>		
Accountantskosten	511	
Opvang ontheemden Oekraïne	780	780

Concernposten	5.000	
Binnen dit deelprogramma zijn ook de zogenaamde concernposten begroot. Dit zijn de begrotingsposten die nog niet direct naar andere deelprogramma's kunnen worden overgeheveld. Hierin in het budget van 5,0 miljoen euro voor de Strategische investeringsagenda (SIA) opgenomen. <i>Verschil t.o.v. 2025:</i> <i>Het budget voor SIA is in 2026 4,0 miljoen euro hoger dan vorig jaar.</i> <i>Ten opzichte van vorig jaar is dat de taakstelling aan de batenzijde 'rijksmiddelenarmoede en schulden' ter waarde van 400 duizend euro in 2026 structureel is ingevuld.</i> <i>Het saldo van ons financieel meerjarenbeeld is hier begroot. Dit saldo wordt ingezet ter dekking van de begroting in samenhang met de intensiveringen en dekkingsbronnen.</i> <i>Het saldo bedraagt 20,8 miljoen euro.</i>		
Wijkontwikkeling	4.250	
Beschikbare middelen voor de uitvoeringskosten van de gebiedsprogramma's:		
• Centrum	350	
• Oude wijken	600	
• Zuid	600	
• Oost	600	
• West	600	
• Haren	350	
• Ten Boer	300	
• Algemeen	850	
Wijkvernieuwing	8.150	
Voor de aanpak van de huidige wijkvernieuwingswijken is in de begroting structureel 6,15 miljoen euro opgenomen. Daarnaast is incidenteel 1 miljoen euro beschikbaar. Om de wijkvernieuwing te verbreden is bij de vorige begroting incidenteel 1 miljoen euro extra voor de jaren 2025 en 2026 beschikbaar gesteld. Het totaalbudget hebben we verdeeld over de diverse wijkvernieuwingswijken, als volgt:		
• Selwerd	1.982	
• De Wijert	1.673	
• Indische Buurt & De Hoogte	1.017	
• Beijum	1.006	
• Lewenborg	822	
• Vinkhuizen	250	
• Algemeen	1.400	
Nationaal Programma Groningen (Wijkvernieuwing)	1.900	1.900
Vanuit het Nationaal Programma Groningen hebben we middelen ontvangen voor o.a. Kansrijk Groningen, Beijum in bedrijf, de Verlengde Schooldag en de Broedplaats voor jongeren. Hiervan verwachten we in 2026 1,9 miljoen euro te besteden.		
Verschil t.o.v. 2025		
<i>Regio Deal II</i> <i>In 2024 is het convenant gesloten met het Rijk voor de Regio Deal II. In totaal ontvangen we hiervoor 10 miljoen euro, te besteden tot en met 31 december 2028. Op dit moment onderzoeken we nog het verwachte bestedingsniveau in 2026. Vooralsnog nemen we daarom geen middelen voor de Regio Deal II op in deze begroting. Bij een</i>		

<i>van de voortgangsrapportages in 2026 zullen wij een begrotingswijziging voorleggen om deze middelen alsnog aan de begroting toe te voegen.</i>		
<i>Aangezien in de vorige begroting ca. 1,1 miljoen euro was begroot in verband met de Regio Deal I en deze inmiddels is afgerond, leidt dit tot lagere lasten en baten van 1,1 miljoen euro.</i>		
Lumpsum versterken en vernieuwen	3.500	3.500
Inzet van middelen voor het programma Versterken en vernieuwen. Daarnaast is hier ook de dekking begroot uit de lumpsum-bijdrage.		
Blok B	9.800	9.800
Het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN) is de uitvoeringsorganisatie die voor de gemeente Groningen de subsidies richting de bewoners in het kader van Blok B verstrekt. In 2026 verwachten we dat het SNN voor de volgende regelingen middelen zal verstrekken:		
• de subsidieverordening funderingen Woltersum (2 miljoen euro); • verduurzamingssubsidies (1,45 miljoen euro).		
Daarnaast zijn er voor de subsidieregeling “Energie neutraal Ten Post” in de periode 2023-2027 middelen beschikbaar. In totaal gaat dit om een bedrag van 6,4 miljoen euro, waarvan we in 2026 verwachten 0,95 miljoen euro subsidie te verstrekken. Tot slot is hier begroot onze bijdrage voor het project sloop-nieuwbouw Ommelanderstraat/Blinkerdlaan in 2026. Dit betreft een bedrag van 5,4 miljoen euro.		
<i>Verschil t.o.v. 2025:</i>		
<i>Voor het project sloop-nieuwbouw Ommelanderstraat was de verwachting dat een deel in 2025 en een deel in 2026 zou worden uitgevoerd. Doordat het overleg met de betrokken bewoners meer tijd vergt, zal dit project nu in 2026 worden uitgevoerd. Dit leidt tot hogere lasten en baten van ca. 3,1 miljoen euro.</i>		
<i>Daarnaast hebben we de ramingen voor de regeling funderingen Woltersum geactualiseerd naar het verwachte bestedingsniveau in 2026. Dit leidt tot lagere lasten en baten van 1,3 miljoen euro.</i>		
NPG - Bloeiend perspectief/Dorpsagenda's	1.700	1.700
In 2024 hebben we vanuit het Nationaal Programma Groningen (NPG) subsidie ontvangen voor het project Bloeiend Perspectief (4,6 miljoen euro). Dit is een gebiedsgericht programma, gericht op het stimuleren van de biodiversiteit en klimaat-adaptief maken van het landschap en het inrichten van een gezonde leefomgeving in Ten Boer en omstreken. In 2026 verwachten we van de beschikbare middelen 1,5 miljoen euro te besteden. Daarnaast verwachten we in 2026 200 duizend euro te besteden aan Dorpsagenda's.		
Sociaal emotionele ondersteuning	1.900	1.900
Inzet van middelen op basis van het Uitvoeringsprogramma Sociaal en Gezondheid Ten Boer.		
<i>Verschil t.o.v. 2025:</i>		
<i>In 2025 hebben we het Uitvoeringsprogramma Sociaal en Gezondheid Ten Boer opgesteld. Hierop hebben we de ramingen aangepast. Dit leidt tot hogere lasten en baten van ca. 1 miljoen euro.</i>		
Leefbaarheid Nij Begun	3.500	3.500
Vanuit Nij Begun zijn middelen beschikbaar gesteld om de leefbaarheid van een straat, wijk of dorp met een versterkingsopgave te verbeteren. Hiervoor verwachten we in 2026 een besteding van ca. 3,5 miljoen euro.		
<i>Verschil t.o.v. 2025:</i>		

Bovenstaande middelen waren in de vorige begroting nog niet opgenomen. Vandaar hogere lasten en baten van ca. 3,5 miljoen euro.

Waar zetten we dit jaar extra geld voor in (intensiveringen) en waar hebben we extra dekkingsbronnen binnen dit deelprogramma:

4.2	Intensiveringen en dekkingsbronnen 2026	Intensivering	I/S	Dekking
57.	Sterk Hoogkerk	450	I	
D8.	Lagere kosten brandverzekering		S	1.000
D7.	Lagere kosten leerlingenvervoer		S	426
D9.	Regeling vermindering werkweek oudere werknemers		S	1.285
55.	Nominale compensatie voor personeel Sport050		S	297
SIA	Actualisatie Strategische investeringsagenda		S	628
SIA	Onttrekking SIA voor Masterplan sportvoorzieningen		I	292
SIA	Onttrekking SIA voor Instandhouding Oosterpoort		I/S	530

De nummering komt overeen met de nummering in het [Financieel meerjarenbeeld](#), hier staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven.

Deelprogramma 4.3: Algemene inkomsten en post onvoorzien

In dit deelprogramma verantwoorden we de inkomsten zoals het gemeentefonds, de belastingen, treasury, dividenden en post onvoorzien. Het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron voor gemeenten. De ontwikkeling van het gemeentefonds bepaalt in belangrijke mate onze financiële ruimte. Gemeenten kunnen zelfstandig beleid voeren met het geld dat het Rijk beschikbaar stelt uit het gemeentefonds. Gemeenten moeten echter wel de hen wettelijk opgedragen taken bekostigen met het geld dat zij uit het gemeentefonds ontvangen.

Doelen Deelprogramma 4.3: Algemene inkomsten en post onvoorzien

We begroten onze onroerend zaakbelasting, de roerende zaakbelasting, overige belastingen, het saldo van de financieringsfunctie, het gemeentefonds, de rente van reserves van voldoende omvang en de dividenden zo zorgvuldig mogelijk.

Relevante beleidsnota's

Er zijn op dit deelprogramma geen relevante beleidsnota's.

Relevante ontwikkelingen

Baten (bedragen x 1.000 euro)	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Gemeentefonds	768.937	790.835	825.768	851.463	860.865	893.369
Onroerendezaakbelasting (OZB)	114.625	119.494	125.336	131.974	137.417	143.086
Roerendezaakbelasting (RZB)	135	146	141	148	154	159
Reclamebelasting	650	672	700	733	760	788
Logiesbelasting	2.509	2.474	2.903	2.903	2.903	2.903
Treasury	9.947	6.933	5.727	5.513	5.352	5.352
Dividenden	1.198	1.280	2.156	945	945	945
Hondenbelasting	2	0	0	0	0	0
Totaal baten	898.003	921.834	962.731	993.679	1.008.396	1.046.602

Lasten (bedragen x 1.000 euro)	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Treasury	2.838	6.268	5.234	6.033	6.751	6.313
Onroerendezaakbelasting (OZB)	3.020	3.188	3.343	3.528	3.679	3.837
Kapitaallasten deelnemingen	142	124	116	116	116	116
Post onvoorzien	0	152	99	104	112	112
Gemeentefonds	1.412	0	0	0	0	0
Totaal baten	7.412	9.732	8.792	9.780	10.658	10.378
Saldo deelprogramma	890.591	912.102	953.939	983.899	997.738	1.036.224

Resultaten, activiteiten en prestatie-indicatoren

De resultaten geven aan wat we willen bereiken. De activiteiten geven aan wat we daarvoor doen. De prestatie-indicator(en) meten de voortgang van de resultaten.

Er zijn op dit deelprogramma geen specifieke resultaten, activiteiten en prestatie-indicatoren bepaald. We begroten onze onroerend zaakbelasting, de roerende zaakbelasting, overige belastingen, het saldo van de financieringsfunctie, het gemeentefonds, de rente van reserves van voldoende omvang en de dividenden zo zorgvuldig mogelijk.

Financiën

Financieel overzicht lasten en baten

04.3 Algemene inkomsten en post onvoorzien

Omschrijving	Rekening 2024	Actuele Begroting 2025	Primitieve begroting 2026	2027	2028	2029
<i>Lasten</i>	6.000	9.732	8.462	3.950	4.828	4.548
<i>Baten</i>	898.003	921.834	962.731	993.679	1.008.396	1.046.602
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	892.003	912.102	954.269	989.730	1.003.569	1.042.054
<i>Reserve mutaties</i>						
Totaal toevoegingen	1.412	0	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten na reservemutaties	890.591	912.102	954.269	989.729	1.003.568	1.042.054

Financiële toelichtingen begroting 2026

04.3 Algemene inkomsten en post onvoorzien

(Bedragen x 1.000 euro)	Lasten	Baten	Saldo
<i>Begroting 2026</i>	8.462	962.731	954.269
<i>waarvan intensivering</i>	-100	0	-100
<i>Bestaand beleid</i>	8.562	962.731	954.169
<i>Vershil vorig jaar</i>	-1.170	40.897	-42.067

Hieronder lichten we achtereenvolgens toe waar het geld vandaan komt en waar het naartoe gaat, welke extra middelen er beschikbaar worden gesteld en of daar extra dekking tegenover staat. Hierbij geven we op hoofdlijnen aan wat de verschillen zijn in beschikbare baten en lasten ten opzichte van de vorige begroting.

Waar gaat het geld voornamelijk naar toe (bestaand beleid), inclusief verklaring verschil ten opzichte van begroting 2025 op hoofdlijnen (schuin gedrukt):

4.3: Algemene inkomsten en post onvoorzien	Lasten	Baten
Gemeentefonds		825.768
De bijdrage is gebaseerd op de gegevens vanuit de meicirculaire 2025. <i>De uitkering is ruim 35 miljoen euro hoger dan in 2025.</i>		
Onroerendezaakbelasting	3.343	125.336
De opbrengst van de onroerendezaakbelasting (OZB) hebben we begroot op 125,3 euro. De lasten bestaan uit de bijdrage aan het Fonds Ondernemend Groningen is 3,3 miljoen euro. <i>De opbrengst stijgt in 2026 met 5,8 miljoen ten op zichte van 2025. Deze stijging is voornamelijk het gevolg van de jaarlijkse indexatie.</i>		
Overige belastingen		3.744
Betreft de opbrengsten logiesbelasting, reclamebelasting en roerende zaakbelasting.		
Treasury financieringsfunctie	5.234	5.727
Bij de financieringsfunctie van de gemeente hebben we een rentelast van 5,2 miljoen euro begroot. De externe lasten worden berekend aan de hand van reeds afgesloten leningen en een prognose voor nog aan te trekken leningen op basis van de investeringsplannen. De aan derden door te belasten rente (baten) hebben we begroot op 5,7 miljoen euro.		
Dividend/deelnemingen	116	2.156
De lasten van deelnemingen (Euroborg, Martiniplaza, BNG, Enexis en Waterbedrijf) bedragen tezamen 116 duizend euro. Aan dividend van de deelnemingen in Enexis en BNG verwachten we 2,2 miljoen euro te ontvangen.		
Post onvoorzien	199	

Waar zetten we dit jaar extra geld voor in (intensiveringen) en waar hebben we extra dekkingsbronnen binnen dit deelprogramma:

4.3	Intensiveringen en dekkingsbronnen 2026	Intensivering	I/S	Dekking
D10.	Verlagen post onvoorzien		S	100

De nummering komt overeen met de nummering in het [Financieel meerjarenbeeld](#), hier staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven.

Deelprogramma 4.4: Overhead en ondersteuning organisatie

In het deelprogramma Overhead en ondersteuning organisatie zijn de baten en lasten opgenomen van de bedrijfsvoering van de gemeente Groningen. Dit gaat om de concernstaf, de concerndirectie en het shared service center (incl. kernvastgoed). Daarnaast wordt in dit programma de overhead van de gemeente Groningen verantwoord. Onder overhead wordt verstaan "Het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces". Het beleid voor de bedrijfsvoering en de (wettelijke) indicatoren worden beschreven in paragraaf 9: [Bedrijfsvoering](#).

Doelen Deelprogramma 4.4: Overhead en ondersteuning organisatie

Relevante beleidsnota's

Er zijn op dit deelprogramma geen relevante beleidsnota's.

Relevante ontwikkelingen

Voor de relevante ontwikkelingen verwijzen wij naar Paragraaf 9: [Bedrijfsvoering](#).

Resultaten, activiteiten en prestatie-indicatoren

De resultaten geven aan wat we willen bereiken. De activiteiten geven aan wat we daarvoor doen. De prestatie-indicator(en) meten de voortgang van de resultaten.

Voor resultaten en activiteiten verwijzen wij u naar Paragraaf 9: [Bedrijfsvoering](#).

Financiën

Financieel overzicht lasten en baten

04.4 Overhead en ondersteuning organisatie

Omschrijving (Bedragen x 1.000 euro)	Rekening 2024	Actuele Begroting 2025	Primitieve begroting 2026	2027	2028	2029
<i>Lasten</i>	147.413	137.714	139.825	143.589	148.667	154.051
<i>Baten</i>	15.386	10.546	10.075	10.130	10.069	10.034
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-132.027	-127.168	-129.751	-133.459	-138.598	-144.017
<i>Reserve mutaties</i>						
Totaal toevoegingen	1.914	300	300	300	0	0
Totaal onttrekkingen	147	116	116	188	188	188
Saldo van baten en lasten na reservemutaties	-133.794	-127.352	-129.934	-133.571	-138.410	-143.829

Financiële toelichtingen begroting 2026

04.4 Overhead en ondersteuning organisatie

(Bedragen x 1.000 euro)	Lasten	Baten	Saldo
<i>Begroting 2026</i>	139.825	10.075	-129.751
<i>waarvan intensivering</i>	2.975	0	2.975
<i>Bestaand beleid</i>	136.850	10.075	-126.776
<i>Vershil vorig jaar</i>	-863	-471	-392

Hieronder lichten we achtereenvolgens toe waar het geld vandaan komt en waar het naartoe gaat, welke extra middelen er beschikbaar worden gesteld en of daar extra dekking tegenover staat. Hierbij geven we op hoofdlijnen aan wat de verschillen zijn in beschikbare baten en lasten ten opzichte van de vorige begroting.

Waar gaat het geld voornamelijk naar toe (bestaand beleid), inclusief verklaring verschil ten opzichte van begroting 2025 op hoofdlijnen (schuin gedrukt):

4.4: Overhead en ondersteuning organisatie	Lasten	Baten
Overhead	129.180	5.944
De lasten van de overhead bedragen 129 miljoen euro. De baten op de overhead bedragen 6 miljoen euro. De lasten bestaan voornamelijk uit bedrijfsvoering en automatisering. De baten bestaan voornamelijk uit doorbelasting aan derden zoals dienstverlening ICT en doorbelasting aan projecten.		
Ondersteunende kosten	7.614	1.866
Dit zijn organisatiekosten niet zijnde overhead, inclusief instandhouding gebouwen. We hebben hiervoor 7,6 miljoen euro begroot. Aan huurinkomsten ontvangen wij 1,9 miljoen euro.		
Werken voor derden	2.379	2.379
Voor kostendekkende dienstverlening begroten we 2,4 miljoen euro. Het betreft hier vooral de inzet voor bouwtaken.		

Waar zetten we dit jaar extra geld voor in (intensiveringen) en waar hebben we extra dekkingsbronnen binnen dit deelprogramma:

4.4	Intensiveringen en dekkingsbronnen 2026	Intensivering	I/S	Dekking
56.	Vervanging SW personeel	58	S	
58.	Uitvoering plan van aanpak diversiteit	205	I	
59.	Meerkosten aanbesteding koffieautomaten	100	S	
60.	Meerkosten nieuw financieel systeem	267	S	
Divers	Overhead van intensiveringen met formatie uitbreiding	1.150	I/S	
SIA	Verduurzaming maatschappelijk vastgoed (uit reserve Sparen voor de toekomst)	1.195	I	

De nummering komt overeen met de nummering in het [Financieel meerjarenbeeld](#), hier staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven.

Paragrafen

Paragraaf 1: Wijkontwikkeling en wijkvernieuwing

Wijkontwikkeling en wijkvernieuwing zijn de aanjagers van het gebiedsgericht werken in de gemeente Groningen. Onze gebiedsteams en wijk- en dorpswethouders spelen hierin een belangrijke rol. Zij verbinden gemeentelijke programma's met de specifieke opgaven in wijken en dorpen en initiatieven van bewoners. Dit doen we dichtbij én samen met bewoners, ondernemers, instellingen en andere partners. We zetten in op de ontwikkeling van onze wijken en dorpen. Voor de noordelijke wijken en de Wijert hebben we extra aandacht met onze wijkvernieuwing. Meerdere gemeentelijke programma's richten zich specifiek op deze gebieden.

Wijkontwikkeling

We werken slagvaardig in onze wijken en dorpen. Dat doen we met integrale [gebiedsagenda's](#) voor de zeven gebieden. Deze agenda's geven inzicht in de belangrijkste opgaven. Welke vraagstukken spelen er? Wat zijn relevante ontwikkelingen? En wat horen we van bewoners en andere betrokkenen? Op basis daarvan bepalen we waar we mee aan de slag gaan. We willen de ongelijkheid tussen wijken en dorpen verkleinen. Daarom vertalen we de opgaven naar concrete doelen en resultaten per gebied en per wijkvernieuwingswijk. Deze zijn vastgelegd voor de periode 2024–2027. De gebiedsagenda's geven richting aan onze inzet én aan die van onze partners. Zo brengen we een beweging op gang die het gebiedsgericht werken binnen onze organisatie versterkt. Ook verbeteren we hiermee de samenwerking met externe partijen. In deze begroting geven we per gebied een beknopt overzicht van de doelen en activiteiten.

Wijkvernieuwing

De wijken Vinkhuizen, Paddepoel, Selwerd, De Hoogte, Indische buurt, Beijum, Lewenborg en De Wijert zijn prachtige wijken waar inwoners met veel plezier wonen en leven. Toch wonen er in verhouding ook veel bewoners met minder kansen. Onze visie is dat gemengde wijken de basis vormen voor een gezonde, ongedeelde stad. Daarom werken we onverminderd door aan onze wijkvernieuwing. Onze aanpak [Wijkvernieuwing op z'n Gronings](#) omvat fysieke, sociale en veiligheidsinterventies, met een focus op het verbeteren van wonen en de woonomgeving (inclusief verduurzaming). Dit doen we altijd samen met onze partners en met grote betrokkenheid van bewoners. De gemeentelijke inzet hebben we uitgewerkt in de nieuwe [uitvoeringsprogramma's Wijkvernieuwing op z'n Gronings 2025-2026](#). We zorgen dat de wijkvernieuwing in de huidige wijken door kan gaan en verbeden de aanpak naar Vinkhuizen.

Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid Groningen-Noord (NPLV)

Samen met bewoners, woningcorporaties, politie, welzijn, werkgevers, onderwijs, kinderopvang en het Rijk vormen we de *Maatschappelijke Coalitie* voor Groningen-Noord. Dit doen we binnen het [Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid](#) (looptijd 15–20 jaar). Het programma maakt structurele, domeinoverstijgende samenwerking mogelijk, zodat we aan betere oplossingen werken voor de stapeling van problematiek in deze wijken. Het [uitvoeringsprogramma NPLV Groningen-Noord \(2024-2027\)](#) beschrijft de interventies tot 2027 en het door het Rijk beschikbaar gestelde budget.

Met de komst van de Maatschappelijke Coalitie en de programmadirecteur hebben we de doelen voor onze wijkvernieuwingaanpak aangescherpt. We richten ons op vijf thema's: wonen, werken, leren, veilig zijn en meedoen.

In 2026 concretiseren we hoe we in coalitieverband samenwerken, zodat deze samenwerking de bestaande inzet versterkt. Tegelijkertijd zetten we gezamenlijke projecten in gang, zoals de [AanDeBak-garantie](#).

Zeggenschap en wijk- en dorpsdemocratie

We vinden het belangrijk dat inwoners meer zeggenschap krijgen. Daarom zorgen we als gemeente voor goede participatie. Ook landelijke wetten vragen dat van ons, zoals de Omgevingswet en de Wet versterking

participatie op decentraal niveau. In mei 2025 stelde de gemeenteraad het [beleidskader participatie en de participatieverordening](#) vast. Dit kader maakt duidelijk wat wel en niet mogelijk is bij participatie. Het helpt om heldere afspraken te maken en zorgt ervoor dat we als gemeente op eenzelfde manier werken.

Het nieuwe beleid geeft een impuls aan de doorontwikkeling van participatie. Het heeft veel impact op onze werkwijze en processen. We brengen in kaart wat daarvoor nodig is en hoe en wanneer we dit gaan realiseren. We gebruiken ervaringen uit lopende participatietrajecten om het beleid verder te verbeteren. Ook nemen we lessen mee uit het [Gronings Model voor wijk- en dorpsdemocratie](#). We zetten verschillende vormen van samenwerking en zeggenschap in om de wijk- en dorpsdemocratie te versterken én het vertrouwen in de overheid en elkaar te versterken.

Leeswijzer

In deze paragraaf benoemen eerst de algemene doelstellingen, resultaten en activiteiten voor wijkontwikkeling en wijkvernieuwing. Vervolgens geven we per gebied de relevante ontwikkelingen weer in onze wijken en dorpen. Ook formuleren we per gebied de belangrijkste resultaten, op basis van de gebiedsagenda's 2024–2027 en de uitvoeringsprogramma's *Wijkvernieuwing op z'n Gronings*. Per resultaat noemen we de belangrijkste activiteiten voor 2026. De gebiedsagenda's en uitvoeringsprogramma's zijn opgenomen in de [relevante beleidsnota's](#). De financiële onderbouwing staat in [deelprogramma 4.2 College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing](#), met daarin ook de budgetverdeling per gebied en wijkvernieuwingswijk.

Doelen paragraaf wijkontwikkeling en wijkvernieuwing

1. We maken het verschil in de ontwikkeling van onze wijken en dorpen. We intensiveren onze inzet waar dat nodig is, met onze wijkvernieuwing en samenwerking binnen het NPLV.
2. Elke wijk heeft continue aandacht nodig. We werken daarom aan een duurzame wijkontwikkeling: een integrale aanpak waarin opgaven samenkomen in de gebiedsagenda. We formuleren per gebied en wijkvernieuwingswijk onze doelstellingen en vertalen deze in activiteiten in de gemeentebegroting en de uitvoeringsprogramma's.
3. We willen ongelijkheid verminderen en de opeenstapeling van problemen in de noordelijke wijken en De Wijert aanpakken. Daarom investeren we met de wijkvernieuwing en met onze partners extra in deze wijken.
4. De gebiedsteams en wijk- en dorpswethouders zijn de spil in het gebied. Zij verbinden de gemeente met de wijken en dorpen en stimuleren gebiedsgericht en integraal werken binnen de gemeentelijke organisatie.
5. We versterken de zeggenschap van inwoners in wijk, dorp of gebied. Dat vergroot vertrouwen, betrokkenheid en verantwoordelijkheid, en leidt tot betere besluiten.

Resultaten en activiteiten

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
Bewoners zijn goed geïnformeerd over ontwikkelingen en projecten in hun wijk of dorp.	- We versturen wekelijks een nieuwsbrief voor alle zeven gebieden; - We lichten voorbeelden van wijkontwikkeling en wijkvernieuwing uit in de <i>Gezinsbode</i> en de <i>Noorderkrant</i>; - In de wijkvernieuwingswijken ondersteunen we de bestaande netwerken bij communicatie over onze activiteiten en projecten; - We delen verhalen via de website Wijkvernieuwing op z'n Gronings.
We beschikken over actueel en bruikbaar inzicht in wijkverschillen, als basis voor een gerichte en effectieve inzet.	- We actualiseren de wijkkompassen om het jaar op basis van nieuwe kennis, tweejaarlijkse enquêtes en andere onderzoeksresultaten; - We verbeteren de wijkkompassen door indicatoren en de wijkindeling aan te passen;

	• Om beter inzicht te krijgen in de concentratie van problematiek, ontwikkelen we nieuw kaartmateriaal op een lager schaalniveau.
• Bewoners hebben meer en betere zeggenschap bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid, zowel in hun wijk en dorp als op gemeentelijk niveau.	• We voeren het Beleidskader Participatie en de Participatieverordening uit via een uitvoeringsagenda; • We leren van participatie en borgen dit, onder andere via projecten binnen het Europese Speak Up-project.
• Iedereen kan meedoen aan participatie, zowel online als offline, met speciale aandacht voor doelgroepen die nu nog minder vaak meedoen.	• We ontwikkelen het online participatieplatform Stem van Groningen verder; • We verbreden de inzet van <i>Stem van Groningen</i> naar meer projecten en doelgroepen.
• Bewoners in de noordelijke wijken doen volwaardig mee aan de samenleving, en kinderen groeien er veilig en gezond op.	• We voeren de uitvoeringsprogramma's Wijkvernieuwing op z'n Gronings 2025-2026 uit. • We starten met de uitvoeringsagenda Wijkvernieuwing voor Vinkhuizen. • We voeren projecten uit in Vinkhuizen, Paddepoel, Selwerd, Indische buurt, De Hoogte en Oosterparkwijk, als onderdeel van het Uitvoeringsprogramma NPLV Groningen-Noord 2024-2027. • We voeren projecten uit in Beijum en Lewenborg binnen het lokaal programmaplan van Nationaal Programma Groningen.

Centrum

Wijken en buurten

Binnenstad, Binnenstad-Oost, A-Kwartier, Hortusbuurt, Ebbingekwartier, Noorderplantsoen, Universitair Medisch Centrum Groningen, Hoofdstation en omgeving.

Relevante ontwikkelingen

Het Centrum van Groningen bestaat uit verschillende buurten, zoals de oude Binnenstad, Hortusbuurt, Ebbingekwartier en Binnenstad-Oost. Ook deze buurten krijgen steeds meer een binnenstedelijk karakter met extra winkels, horeca en evenementen. Gebieden rondom het UMCG en het Stationsgebied horen ook bij het Centrum en zijn volop in ontwikkeling. Door het groeiend aantal bewoners, bezoekers en reizigers neemt de druk op het gebied toe. Dit leidt tot uitdagingen zoals parkeerproblemen, veel fietsverkeer, verminderde toegankelijkheid, overlast, onveiligheid en verminderd sociaal contact tussen bewoners.

Om het Centrum aantrekkelijk, veilig, toegankelijk en bereikbaar te houden, werken we al jaren succesvol aan het uitvoeringsprogramma [Ruimte voor Jou](#). Dit programma bestaat uit ongeveer 50 projecten gericht op het verbeteren van de openbare ruimte en de positie van voetgangers. Mobiliteitsveranderingen gaan daarbij hand in hand met vergroening om klimaatverandering tegen te gaan en de leefbaarheid te verbeteren.

In veel buurten is het onderlinge contact tussen bewoners beperkt. Dit komt vooral door het grote aandeel studenten en een gebrek aan diverse woningtypen. Er is ook een groeiende groep ouderen die meer aandacht nodig heeft. Het gevoel van veiligheid is laag met veel overlast en drugsmisbruik, vooral in het gebied tussen het Hoofdstation en de Vismarkt. De prioriteiten liggen daarom bij het terugdringen van overlast en het verbeteren van leefbaarheid en veiligheid in het hele Centrum, met specifieke aandacht voor uitgaansgebieden en seizoensgebonden overlast.

Meer is te vinden in de [gebiedsagenda Centrum '24-'27](#).

Resultaten en activiteiten

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
Een herwonnen openbare ruimte en een goed bereikbaar centrum.	- We voeren projecten uit binnen Ruimte voor Jou, zoals de herinrichting van de Oosterstraat, Gelkingestraat, Kwinkenplein en St. Jansstraat; - Aan de westzijde van het centrum (Westerhaven) realiseren we fietsenstallingen; - We ontwerpen een fietsbrug bij de Oosterhaven
Een klimaatadaptieve inrichting van de (openbare) ruimte, met meer groen en een hogere verblijfskwaliteit.	- We voegen groen toe aan lopende en geplande projecten, zoals Oosterstraat, Kwinkenplein, St. Walburgplein, Westerhaven en in gangen en stegen; - Samen met bewoners, ondernemers en organisaties vergroenen we het gebied rond Plein Stadslyceum en Bleekveld.
De binnenstad blijft een veilige plek om uit te gaan en te verblijven.	- Samen met de betrokken partijen zetten we de afspraken uit het Convenant Veilig Uitgaan voort; - We voeren het project Gele Loper uit (Hoofdstation – Vismarkt) door sloop van de Haddingestraatgarage en een tijdelijke invulling van de plek; - We bieden ondersteuning aan dak- en thuislozen met interventies vanuit zorg, opvang, toezicht, veiligheid en huisvesting; - We nemen extra maatregelen tegen overlast op het Stadsstrand en in het Noorderplantsoen.
Meer betrokkenheid van bewoners bij hun eigen buurt.	We voeren bewonersinitiatieven uit vanuit het Wijkwethoudersbudget.

Oude wijken

Wijken en buurten

Noorderplantsoenbuurt, Oranjebuurt, Schildersbuurt, Kostverloren, De Hoogte, Indische buurt, Professorenbuurt, Oosterparkwijk, Woonschepenhaven.

Relevante ontwikkelingen

In Oude Wijken bestaan grote verschillen tussen buurten. De noordelijke wijken, zoals De Hoogte, Indische buurt, Oosterparkwijk en delen van West, kennen een hoge concentratie kwetsbare bewoners. Hier spelen problemen zoals schooluitval, armoede, werkloosheid en schulden. Het is daarom belangrijk om in deze wijken vroegtijdige signalen op te vangen en preventief te handelen. Zo ondersteunen we kwetsbare jongeren en volwassenen, en verkleinen we de kans op overlast en criminaliteit. De fysieke leefomgeving in deze wijken scoort laag, met veel verouderde sociale huurwoningen. Tegelijkertijd zijn bewoners wél tevreden over de ligging dichtbij de binnenstad, winkels en groen. Toch vertrekken mensen snel zodra hun bestaanszekerheid toeneemt. Om dit te doorbreken werken we samen in de Maatschappelijke Coalitie Groningen-Noord. We hebben daarin een gezamenlijke ambitie dat iedereen mee kan doen en dat kinderen met aandacht kunnen opgroeien, met de steun van de hele gemeenschap. Hier geven we in De Hoogte en Indische buurt uitvoering aan, door samen met bewonersorganisaties, wijkbedrijven en andere betrokkenen samen te werken aan de wijkvernieuwing.

Aan de andere kant zijn er ook wijken waar het beter gaat, zoals de Schildersbuurt, Professorenbuurt, Oranjebuurt en Noorderplantsoenbuurt. Toch spelen ook hier uitdagingen, zoals parkeerdruk, een dichtbebouwde leefomgeving en spanningen tussen verschillende bewonersgroepen, waaronder studenten. In

deze wijken ligt de focus op prettig samenleven, het verminderen van overlast en het actief betrekken van bewoners bij besluitvorming.

Meer is te vinden in de [gebiedsagenda Oude Wijken '24-'27](#).

Resultaten en activiteiten

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
De leefbaarheid neemt toe in dichtbebouwde wijken met weinig openbare ruimte. Bewoners denken actief mee over het verbeteren van hun leefomgeving.	- In de Schildersbuurt werken we met de Wijkraad en Schilderskwartieren aan de Leutje Leidraad (Leidraad Openbare Ruimte); - We zetten in op het verminderen van studenten- en geluidsoverlast; - We verbeteren de directe woonomgeving en stimuleren ontmoeting, zoals de ontwikkeling van de Floresstraat.
Bewoners doen actief mee en werken samen aan initiatieven die voortbouwen op de energie, veerkracht en het talent dat al in de wijk aanwezig is.	- We voeren het beleidskader sociale basis en accommodaties uit met bewoners en organisaties (zie ook deelprogramma Welzijn); - In de Oranjewijk werken we met het buurtcentrum, bewoners en organisaties aan een gezamenlijke visie; - Samen met alle partijen uit Kostverloren voeren we het jaarplan 2026 uit; - De verbouwing van wijkcentrum Van Houten is begin 2026 klaar; - We ondersteunen cultuuractiviteiten zoals Vrijdag in de buurt.
<i>Met de maatschappelijke coalitie voor Groningen-Noord hebben wij de volgende doelen gesteld voor de wijkvernieuwingswijken Indische Buurt en de Hoopte, en de wijken Professorenbuurt en Oosterparkwijk:</i>	
Meer inwoners hebben regie over hun eigen leven, zijn actief in hun straat, buurt of wijk en kunnen terugvallen op een sterk sociaal netwerk.	- We stimuleren persoonlijk contact in de wijken, onder andere via U en de Buurt, Duurzaam Oosterpark en de Michi-Noeki; - We werken met de ABCD-aanpak (Asset Based Community Development); - We ondersteunen de wijkbedrijven Het Groenhuis, Sportcentrum Noord, bij Van Houten en Toentje; - Waar mogelijk voeren bewoners en wijkorganisaties zelf taken uit, zoals communicatie, coördinatie of begeleiding naar werk; - Via het Wijkfonds Mooie Wijken en het Wijkwethoudersbudget financieren we bewonersinitiatieven.
Meer inwoners hebben betaald werk, een stabiel inkomen en minder schulden.	- We creëren werk en participatie, onder andere via werkcoaches die zichtbaar in de wijk werken (zie ook deelprogramma Werk en inkomen); - We bieden perspectief met Kansrijk Oude Wijken, Wijkgildes en de FIXbrigade; - De FIXbrigade is toegankelijk voor mensen met een bijstandsuitkering;

	• We zetten basisbanen in en zoeken naar passende wijkactiviteiten hiervoor; • In De Hoogte starten we een buurtteam met Werk & Participatie, WIJ en GON.
• Kinderen en jongeren hebben minder leerachterstanden en meer ontwikkelkansen.	• We leggen verbinding tussen scholen en de wijk via Kindteams en de <i>Verlengde Schooldag</i>; • We bieden toegankelijke kinderopvang in De Hoogte, Korrewegwijk en Oosterparkwijk, gekoppeld aan het <i>Jonge Kind-programma</i> en Kansrijke Start; • Alle partners voor jeugd (0-27 jaar) voeren samen een 'pedagogisch wijkplan' uit waarbij school, ouders en wijk een opvoed- en opgroei-omgeving vormen; • We zetten in op de vroegsignalering in de voorschoolse opvang en basisschool (<i>Kiem</i>); • In De Hoogte en Indische buurt voeren we het plan <i>Kansrijk in de Wijk</i> uit voor kinderen van 0 – 2 jaar.
• Meer inwoners hebben een passende, betaalbare en duurzame woning. De omgeving en wijkvoorzieningen sluiten beter aan bij wat bewoners nodig hebben.	• In de wijkvernieuwing herontwikkelen we de Nieuw-Indische Buurt, de Asingastraat en de Borgwal; • We voeren het programma Mooie Wijken uit; • Samen met wijkpartners en ervaringsdeskundigen realiseren we passend wonen voor mensen met onbegrepen gedrag en helpen we de buurt hiermee om te gaan; • We maken een toekomstplan voor de voormalige schoollocatie aan de Van Oldenbarneveltlaan.
• Meer inwoners voelen zich veilig in huis en op straat. Er is minder overlast en criminaliteit.	• We voeren het programma Preventie met Gezag uit tegen jeugdcriminaliteit; • We blijven inzetten op wijkboa's, het Meldpunt Overlast en Zorg en coaches van Werk en Participatie; • We vergroten de digitale weerbaarheid van bewoners en ondernemers tegen cybercriminaliteit; • We investeren extra in <i>Veilig Ontwerp en Beheer</i>, zodat leefbaarheid en veiligheid al in het ontwerp van de openbare ruimte worden meegenomen; • We zetten de stratenaanpak in waar nodig; • We breiden de wijkhubs verder uit.

Zuid

Wijken en buurten

Zeeheldenbuurt, Badstratenbuurt, Laanhuizen, Grunobuurt, Rivierenbuurt, Herewegbuurt, Oosterpoort, Corpus den Hoorn, Hoornse meer, Hoornse Park, Piccardthof, De Wijert, De Wijert-Zuid, Helpman, Coendersborg, Villabuurt, De Linie, Europapark, De Meeuwen, Klein Martijn.

Relevante ontwikkelingen

Zuid is een groot gebied en telt de meeste inwoners van de gemeente Groningen, verdeeld over 20 verschillende buurten en wijken. Het gebied bestaat uit oude vooroorlogse buitenwijken, oudere stadswijken en nieuwbouwwijken vanaf 1990. Bedrijventerrein Zuidoost is economisch belangrijk: hier bevindt zich 40% van alle

banen in Groningen. Het Stadspark is het grootste groengebied in de stad. Zuid heeft over het algemeen een positief imago. Mensen waarderen de rust, de nabijheid van de binnenstad en de natuur. Toch vraagt het gebied om gerichte aandacht. Belangrijke thema's zijn verkeersveiligheid, parkeergelegenheid en het schoonhouden van de openbare ruimte. Ook leefbaarheid en veiligheid zijn belangrijke aandachtspunten, zowel in de wijken als op de bedrijventerreinen.

In het noordelijke deel van de Wijert loopt sinds 2018 een [wijkvernieuwingsprogramma](#). De sociale, fysieke en veilige leefomgeving staat onder druk. We verbeteren en verduurzamen de verouderde woningen en de fysieke leefomgeving. Er wonen relatief veel mensen in armoede, waaronder veel kinderen. De wijk is cultureel divers en telt veel alleenstaanden en ouderen. De leefbaarheid en sociale binding scoren hier lager dan gemiddeld in Groningen.

In de Rivierenbuurt lijkt de negatieve trend tot stilstand gebracht. De gezondheidsbeleving en het onderlinge contact zijn niet verder verslechterd en zelfs iets verbeterd. De gezamenlijke aanpak met de werkgroep Leefbaarheid begint resultaat op te leveren. De opgave in Coendersborg om ouderen met gezondheidsklachten beter te helpen, slaat aan. De volgende stap is om de succesvolle werkwijze structureel te maken. In Corpus den Hoorn is het lastig om de zwakke sociale cohesie te versterken. Vanuit buurtcentrum De Semmelstee zetten we in op initiatieven die ontmoeting stimuleren. In de Rivierenbuurt en de Grunobuurt loopt het project [Kunst in de Openbare Ruimte](#). We zien steeds meer spontane bewonersinitiatieven ontstaan. Daarom overwegen we om de energie in de buurt als vertrekpunt te nemen.

Meer is te vinden in de [gebiedsagenda Zuid '24-'27](#).

Resultaten en activiteiten

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
Meer vertrouwen tussen bewoners en overheid, en tussen bewoners onderling, als basis voor het aanpakken van problemen in het gebied.	- We bespreken de resultaten van de leefbaarheidsenquête met bewonersorganisaties en bepalen samen de wijkopgaven; - Twee keer per jaar organiseren we ontmoetingen tussen bewonersorganisaties om van elkaar te leren en elkaar te inspireren.
Meer zeggenschap voor bewoners en ondernemers over hun leefomgeving.	- We verstrekken jaarlijks een budget aan de bewonersorganisatie Rivierenbuurt om de leefbaarheid in de buurt te versterken; - Via het wijkwethoudersbudget financieren we initiatieven die bijdragen aan de opgaven en doelen in het gebied.
Meer actieve bewoners die bijdragen aan een sterke, verbonden en veerkrachtige gemeenschap.	- We starten met de <i>Geluksbus</i> als mobiele ontmoetingsplek; - In de Grunobuurt openen we een dagcafé voor ontmoeting en activiteiten.
Sterkere leefbaarheid van bedrijventerreinen en wijkwinkelcentra door verduurzaming en vergroening.	- Samen met Bedrijvenvereniging Zuidoost ondersteunen we duurzame en groene initiatieven; - Met Bedrijvenvereniging West onderzoeken we de mogelijkheid voor een jaarlijks evenement in het Nieuwe Zuiderplantsoen.
Gezond ouder worden in de eigen buurt, met geschikte woningen en goede sociale contacten in de buurt.	We zijn betrokken bij de (her)inrichting van de publieksruimte bij de renovatie van de Zuiderflat in De Wijert Zuid;

	• We ondersteunen initiatieven zoals in Coendersborg, gericht op bewegen en ontmoeting.
• Betere verkeersveiligheid in de wijken.	• We spelen proactief in op de grote infrastructurele projecten (Zuidelijke Ringweg, Spoorzone) om negatieve effecten voor bewoners te beperken.
• Betere verstandhouding tussen studenten en andere wijkbewoners.	• We gebruiken de ervaringen uit de Schildersbuurt met een preventiecoach om geluidsoverlast in de Zeeheldenbuurt te beperken; • Bij de herontwikkeling van de studentenflat aan de Van Heemskerckstraat krijgt de benedenverdieping een maatschappelijke functie voor de buurt; • We ondersteunen initiatieven die overlast van fietsparkeren tegengaan.
• Meer groen in de wijken.	• We ondersteunen initiatieven van inwoners om de wijk te vergroenen.
• Een aantrekkelijk Stadspark met ruimte voor participatie.	• We volgen de pilot met zwemmen in de Springervijver; • We bereiden de viering van 100 jaar Stadspark voor; • Bij alles wat we doen in het Stadspark is participatie van groot belang. De Adviesgroep Stadspark is hierbij een belangrijke speler.
<i>In het uitvoeringsprogramma wijkvernieuwing De Wijert hebben we de volgende doelstellingen afgesproken:</i>	
• Kinderen groeien veilig, gezond en kansrijk op, ontwikkelen hun talenten en laten hun stem horen.	• We zetten extra mensen en middelen in op basis van de jeugdanalyse (Kansrijke Start, VVE-aanbod, Verlengde Schooldag, brugfunctionaris); • De kinderstem versterken we met de oprichting van een kinder- en jongerenraad; • We werken aan tweetalig opgroeien en laaggeletterdheid; • We onderzoeken hoe we de veiligheid op en rond scholen kunnen verbeteren.
• Verbetering van de leefomgeving met een duurzame en passende inrichting en divers woningaanbod.	• We maken een wijkenergieplan en benutten koppelkansen rond energie en klimaat; • We pakken de leefomgeving aan op plekken waar ook fysieke ingrepen plaatsvinden door andere partijen, en gebruiken daarbij de <i>Bouwdoos De Wijert</i>; • We herwaarderen het maatschappelijk voorzieningennetwerk op basis van de voorzieningenvisie; • We onderzoeken de invulling voor kansrijke ontwikkellocaties op basis van de stedenbouwkundige visie Kop van de Wijert.
• Versterking van de positieve gezondheid: Inwoners doen mee en benutten hun talenten.	• We bouwen aan samenlevingsopbouw in het nieuwbouwgebied door nieuwe bewoners een fijne vlotte start te geven in hun nieuwe buurt; • We zetten extra wijkwerkers in, o.a. met het buddyproject Kansrijk Zuid, coach positieve gezondheid, interculturele coach,

	activiteitenbegeleider wijkcentrum en extra wijkprofessionals voor werk- en dagbesteding.
Ouderen wonen prettig in hun eigen omgeving en blijven betrokken bij de buurt.	- We organiseren extra ontmoetingsactiviteiten, beweegprogramma's en faciliteren netwerken voor ouderen; - Samen met woningcorporaties voeren we het project "Beter anders wonen" uit, zodat ouderen kunnen doorstromen naar geschikte woningen met lift.

Oost

Wijken en dorpen

Beijum, Noorderhoogebrug, De Hunze, Van Starckenborgh, Drielanden, Ruischerwaard, Zilvermeer, Lewenborg, Oosterhoogebrug, Ulgersmaborg, Noorddijk, Ruischerbrug, Middelbert, Engelbert, Euvelgunne, Meerstad.

Relevante ontwikkelingen

Gebied Oost bestaat uit een mix van wijken en dorpen, van het landelijke Noorderhoogebrug tot het groeiende Meerstad. Beijum en Lewenborg zijn wijkvernieuwingswijken waar we extra inzetten op wonen, armoedebestrijding, opgroeien en het verbeteren van de openbare ruimte. Grote woningbouwprojecten zoals Meerstad en Stadshavens bieden kansen, maar zorgen ook voor extra druk op bestaande voorzieningen, bijvoorbeeld in Engelbert en Oosterhoogebrug-Ulgersmaborg. Dit vraagt om goede afstemming met bewoners en partners in het gebied.

Sociale samenhang en goede voorzieningen zijn belangrijk voor de levenskwaliteit. In sommige wijken zijn de sociale netwerken sterk, in andere zijn extra inspanningen nodig. Vergrijzing is een belangrijk aandachtspunt dat vraagt om inclusieve, toekomstbestendige wijken. Naast verkeersveiligheid en bereikbaarheid zetten we in op het versterken van de sociale samenhang, onder andere via het wijkbudget en ondersteuning van bewonersinitiatieven. Ook pakken we sociale en economische uitdagingen aan en dragen we bij aan het verbeteren van de voorzieningen.

Meer is te vinden in de [gebiedsagenda Oost '24-'27](#).

Resultaten en activiteiten

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
Minder armoede en meer ruimte voor maatschappelijke participatie.	- We creëren meer basisbanen en zetten deze actief in binnen het gebied; - Samen met bewoners ontwikkelen we een laagdrempelig loket voor anderstaligen en laaggeletterden; - We ondersteunen De Oude Bieb bij het betrekken van meer bewoners.
Verbeterde sociale en fysieke leefbaarheid.	- We pakken (kleine) verkeersknelpunten aan en verbeteren de verkeersveiligheid; - In Oosterhoogebrug brengen we in kaart hoe we de openbare ruimte kunnen verbeteren, verkennen we de toekomst van wijkcentrum De Schakel en kijken met jongeren naar een ontmoetingsplek (JOP); - Samen met bewoners realiseren we een beweegplek voor jong en oud bij het MFC Engelbert;

	• We ondersteunen initiatieven binnen het landschapsprogramma Mooi Gorecht; • We zetten ons in voor een betere waterkwaliteit van de Kardingepas; • In Lewenborg zetten we een extra jongerenwerker in; • We ondersteunen het programma Groningen Beweegt; • Samen met bewoners zetten we ons in voor het verbeteren van de leefkwaliteit en leefbaarheid in Plein West en Plein Oost in Beijum.
• Grotere gemeenschapsbetrokkenheid en meer zeggenschap voor bewoners.	• We ondersteunen vrijwilligersorganisaties door kennis te delen en hen te verbinden met andere organisaties; • We continueren het wijkbudget in Beijum en Lewenborg en onderzoeken uitbreiding naar andere wijken (bijvoorbeeld Meerstad); • We ondersteunen de opstart van de tijdelijke ontmoetingsplek in Meerstad; • We dragen bij aan de activiteiten van de cultuurcoaches in Beijum en Lewenborg.
• Ouderen kunnen langer zelfstandig en gezond thuis wonen.	• We dragen bij aan de ontmoetingsplek in het Kraaienest (Lewenborg); • We ondersteunen het Odensehuis Oost in de Amkemakoepel.
• Jongeren voelen zich gezien en gehoord, er is minder eenzaamheid en hun toekomstperspectief is sterker.	• We zetten extra jeugdwerk in via Lewenborg XL en zetten jeugdwerk voort in Oosterhoogebrug en Meerstad; • Het programma Talentontwikkeling voor jongeren in Lewenborg breiden we verder uit; • We stimuleren jongerenparticipatie, onder andere via Jongeren aan Zet (JaZ).
In het uitvoeringsprogramma's van wijkvernieuwing Beijum en wijkvernieuwing Lewenborg hebben we de volgende doelstellingen afgesproken:	
• Een sterke sociale basis waarin iedereen mee kan doen.	• We ondersteunen bewonersinitiatieven in Beijum en Lewenborg; • We stimuleren inzet van bewoners op het gebied van groen, spelen, ouderen en informele hulp; • We continueren de inzet van een wijkondersteuner; • We faciliteren het buurtteam in Beijum.
• Een veilige, gezonde en kansrijke omgeving voor kinderen en jongeren.	• Via Lewenborg XL organiseren we extra activiteiten op scholen; • In Beijum investeren we extra in jeugd 12+ met beweeg- en chillplekken en activiteiten (jeugdplan 12+); • In de Nijesteinheerd verbeteren de openbare sportvoorzieningen met jongeren en omwonenden; • We zetten de programma's Verlengde Schooldag, Campus Kluiverboom (Broedplaats voor jongeren) en Kansrijke Start voort; • We versterken preventie met een doorgaande lijn van voorschoolse voorzieningen tot voortgezet onderwijs.

• Een beter toekomstperspectief voor kwetsbare bewoners die in armoede leven.	• We continueren Kansrijk Oost en koppelen dit aan nieuwe projecten zoals de sociale stratenaanpak, het buurtteam Beijum en het tegengaan van energiearmoede; • We gaan door met wijkbedrijf Beijum in Bedrijf; • We faciliteren de Buurtacademie in Beijum; • In Lewenborg breiden we de Sociale stratenaanpak uit.
• Gezond ouder worden in eigen omgeving.	• Het in 2025 opgestelde Actieplan ontwikkelen we in 2026 door in Beijum en Lewenborg.
• Een aantrekkelijke openbare ruimte met meer groen, veilige routes voor fietsers en voetgangers, ontmoetingsplekken en sport en spel.	• Voor Lewenborg maken we een ruimtelijke visie op groen, wonen en de openbare ruimte; • We voeren de Heerdenaanpak uit in de Onnemaheerd en bereiden deze voor in een volgende heerd; • We voeren de buurtgerichte aanpakken uit voor het verduurzamen van woningen in Beijum en het tegengaan van energiearmoede in Lewenborg door een verduurzamingsprogramma voor goedkope koopwoningen; • Samen met ouderen maken we veilige, toegankelijke looproutes naar voorzieningen; • In de Sociale stratenaanpak verbeteren we het groen, in aansluiting op het ecologisch beleid van de gemeente.

West

Wijken, buurten en dorpen

Hoogkerk, Gravenburg, Leegkerk, Reitdiep, Reitdiepzone, Dorkwerd, De Held, Buitenhof, Vinkhuizen, Selwerd, Paddepoel, Tuinwijk.

Relevante ontwikkelingen

De wijken in West hebben een divers karakter met grote verschillen in bevolkingssamenstelling en kansengelijkheid. In Selwerd, Paddepoel en Vinkhuizen (onderdeel van Groningen-Noord) wonen relatief veel kwetsbare jongeren en volwassenen. Hier stapelen problemen zich op: schooluitval, armoede, werkloosheid, schulden en overlast. Ook is de criminaliteit hoger dan gemiddeld. Het is belangrijk dat meer bewoners actief worden, via vrijwilligerswerk of betaald werk, en dat er in de wijk plekken zijn waar mensen elkaar kunnen ontmoeten. Nabijheid van werk is hierbij cruciaal. Daarnaast zijn er zorgen over de fysieke leefomgeving. Veel sociale huurwoningen zijn van lage kwaliteit en hebben een laag energielabel. Bewoners verlaten de wijk vaak zodra hun bestaanszekerheid verbetert. Met de aanleg van [WarmteStad](#) dragen we bij aan de verduurzaming van woningen en vergroening van de openbare ruimte. Dit gebeurt als onderdeel van de wijkvernieuwing, met als doel gemengde wijken met een betere levenskwaliteit.

In West beheren bewonersorganisaties al tien jaar de wijkwethoudersmiddelen via de Top 3-aanpak, in nauwe samenwerking met het gebiedsteam. De komende jaren bouwen we voort op de ABCD-aanpak (*Asset Based Community Development*), waarin de kracht en talenten van bewoners centraal staan. Het [uitvoeringsprogramma](#) Wijkvernieuwing Selwerd is in volle gang. De aanpak koppelt fysieke investeringen aan sociale doelen zoals participatie, gezondheid en toekomstperspectief. Ook in Vinkhuizen zijn we gestart met [wijkvernieuwing](#). Hier ligt de focus op het verduurzamen van woningen, de aanleg van een warmtenet, het klimaatbestendig maken van de openbare ruimte en versterking van de sociale cohesie. We kiezen voor een buurtgerichte aanpak, waarin maatwerk en samenwerking centraal staan.

Hoogkerk heeft zijn dorpse karakter behouden en is gewend om zelf initiatief te nemen. In 2026 organiseren bewoners de vierde editie van de burgerbegroting [Sterk Hoogkerk](#). In de omliggende wijken speelt sociale problematiek minder, maar zijn er wel opgaven op het gebied van mobiliteit, voorzieningen en recreatie. De

gebiedsontwikkelingen in De Nieuwe Held en Suikerzijde bieden kansen voor duurzame oplossingen. Samen met Rijk en provincie investeren we tot 2040 in de bereikbaarheid van de westkant van de stad (de [Westflank](#)) en in de verbinding met Noordwest-Groningen. Aanleiding hiervoor is de bouw van 11.000 nieuwe woningen in dit deel van de stad tussen 2020 en 2040. Tegelijk maken we ruimte voor groen, duurzaamheid, sport en recreatie. Meer informatie staat in de [gebiedsagenda West '24-'27](#).

Resultaten en activiteiten

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
Meer betrokkenheid en zeggenschap van bewoners bij plannen en initiatieven in de wijk.	- Samen met wijkorganisaties werken we aan de aanbevelingen uit de evaluatie van de <i>Top 3</i>; - We voeren plannen uit uit de derde burgerbegroting Stern Hoogkerk en organiseren samen met bewoners de vierde editie; - We benutten koppelkansen tussen bewonersinitiatieven en gemeentelijke doelen, en gebruiken input van bewoners om onze plannen te verbeteren.
De prioriteiten en opgaven uit Reitdiep, Gravenburg, De Held, Buitenhof, Vinkhuizen en Hoogkerk zijn agenderend voor grote gebiedsontwikkelingen aan de westflank (Suikerzijde, De Nieuwe Held).	- We betrekken bewoners actief bij afstemming van grote gebiedsontwikkelingen; - Door gebiedsgericht te werken, brengen we lokale kennis in bij gebiedsontwikkelingen.
Lopen, fietsen en het openbaar vervoer zijn aantrekkelijker dan de auto, en het verkeer stroomt beter door met minder sluipverkeer.	- We voeren maatregelen uit de Ontwikkelagenda Westflank uit, samen met bewoners en bedrijven; - We onderzoeken hoe we sluipverkeer in woonwijken kunnen beperken; - Bij het herinrichten van straten maken we meer ruimte voor voetgangers; - Met de Knip Eikenlaan verminderen we doorgaand autoverkeer. Hier betrekken we bewoners en wijkverenigingen bij.
Met de Maatschappelijke Coalitie voor Groningen-Noord hebben wij de volgende doelen gesteld voor de wijkvernieuwingswijken Selwerd en Vinkhuizen, en de wijken Paddepoel en Tuinwijk:	
Meer inwoners hebben regie over hun eigen leven, zijn actief in hun straat, buurt of wijk en kunnen terugvallen op een sterk sociaal netwerk.	- We stimuleren persoonlijk contact in de wijken via initiatieven als Samen Sterk Vinkhuizen, Cocreatie Paddepoel en de buurtteams in Selwerd en Paddepoel; - We werken met de ABCD-aanpak (Asset Based Community Development); - We ondersteunen de wijkbedrijven Selwerd en Magma, en zetten de Volkshortus en de cultuurcoach voort; - We maken een voorzieningenvisie voor Selwerd; - Waar mogelijk voeren bewoners of wijkorganisaties zelf taken uit, zoals communicatie, coördinatie of begeleiding naar werk.

Kinderen en jongeren hebben minder leerachterstanden en meer ontwikkelkansen.	- We verbinden scholen en de wijk via <u>Kindteams</u> en de <u>Verlengde Schooldag</u>; - We bieden toegankelijke kinderopvang in Paddepoel, Vinkhuizen en Selwerd, gekoppeld aan het <u>Jonge Kind-programma</u> en <u>Kansrijke Start</u>; - Alle partners voor jeugd (0-27 jaar) werken samen in een sterk netwerk. De basis is een pedagogisch wijkplan, gebaseerd op de klaverbladen van <u>Positief Opgroeien</u>; - Samen met wijkpartners blijven we inzetten op de vroegsignalering in de voorschoolse opvang en basisschool (Kiem). - We onderzoeken of de <u>Speelothek+</u> kan doorgaan via SPUK Jonge Kind.
Meer inwoners hebben een passende, betaalbare en duurzame woning. De omgeving en wijkvoorzieningen sluiten beter aan bij wat bewoners nodig hebben.	- In de wijkvernieuwing herontwikkelen we grote delen van <u>Selwerd</u> en <u>Vinkhuizen</u>, met verduurzaming en energiebesparing als uitgangspunt; - We continueren de aanleg van het <u>Warmtenet</u>; - Bij de energietransitie combineren we werkzaamheden met de herinrichting van straten, inclusief een hoger onderhoudsniveau; - Samen met ketenpartners zorgen we voor passende huisvesting, ondersteuning en zorg voor mensen met verward gedrag en hun omgeving.
Meer inwoners voelen zich veilig in huis en op straat. Er is minder overlast en criminaliteit.	- We voeren het programma <u>Preventie met Gezag</u> uit om jeugdcriminaliteit tegen te gaan; - We voeren aanbevelingen uit de <u>Veiligheidseffectrapportage</u> uit; - We blijven inzetten op wijkboa's, het Meldpunt Overlast en Zorg en coaches van Werk en Participatie; - We vergroten de weerbaarheid van inwoners en ondernemers tegen cybercriminaliteit; - We investeren extra in <u>Veilig Ontwerp en Beheer</u>, zodat leefbaarheid en veiligheid al in het ontwerp van de openbare ruimte worden meegenomen; - We zetten de stratenaanpak in waar nodig; - We breiden de wijkhubs verder uit.

Haren

Wijken en dorpen

Haren West, Haren Oosterhaar, Onnen, Noordlaren en Glimmen.

Relevante ontwikkelingen

De vier dorpen in Haren hebben elk hun eigen identiteit. Oorspronkelijk agrarisch, maar inmiddels ook aantrekkelijk voor forenzen. Belangrijke thema's waar we aan werken zijn de transitie van het landelijk gebied, gezond ouder worden, het behoud van leefbaarheid en een betrouwbare overheid. Veel inwoners zijn tevreden,

maar ruimtelijke ontwikkelingen en sociale opgaven vragen blijvend aandacht. De focus ligt op duurzame ontwikkeling en het verbeteren van de leefkwaliteit.

Het groeiend aantal ouderen zorgt voor andere woningbehoefte en meer druk op zorg en welzijn. Daarnaast is cybercriminaliteit een groot probleem, vooral voor ouderen. Ook is extra aandacht nodig voor jongeren met onderwijs- en gezondheidsproblemen, en de toenemende overlastvraagstukken. We werken samen met inwoners en organisaties aan initiatieven die ontmoeting en participatie stimuleren. Leefkwaliteit staat daarbij centraal, met aandacht voor verkeersveiligheid, een groene openbare ruimte en een passend woningaanbod. Ook investeren we in een onderscheidend winkelaanbod en duurzame ontmoetingsplekken. Het vertrouwen in het lokale bestuur is laag en vraagt blijvende aandacht. Daarom zetten we in op nauwe samenwerking met de gemeenschap.

In 2025 zijn mooie stappen gezet met het opstellen van woonvisies voor kleine dorpen. Projecten als [Raadhuisplein-Haderaplein](#), de [Toekomstvisie Hortus-Biotoop](#) en de [Campus Esserberg](#) zijn verder uitgewerkt. Samen met Landschapsbeheer Groningen, partnerorganisaties en inwoners zijn we gestart met het programma [Mooi Gorecht](#). Hierin werken we aan een toekomstbestendig landschap in het Gorechtgebied. Binnen het [Gronings model voor wijk- en dorpsdemocratie](#) hebben de dorpen Onnen, Glimmen en Noordlaren hun samenwerking met elkaar en met de gemeente versterkt. In Haren ontwikkelt de dorpsraad zich verder.

Meer is te vinden in de [gebiedsagenda Haren '24-'27](#).

Resultaten en activiteiten

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
Het landelijk gebied is klimaatbestendig, gezond en duurzaam ingericht, met perspectief voor landbouw, natuur en andere gebruikers.	- We ondersteunen duurzame bewonersinitiatieven van de verschillende werkgroepen; - We ondersteunen het meerjarenprogramma Mooi Gorecht; - We ondersteunen en werken samen met de Groene Ondernemers aan een uitvoeringsagenda Landbouw.
Bij gebiedsontwikkelingen blijft het landelijk karakter van het gebied behouden.	Bij gebiedsontwikkelingen zoals de Hortus en Biotoop, het Raadhuisplein en Haderaplein en de Campus Esserberg zorgen voor actieve betrokkenheid van inwoners en ondernemers.
Ouderen wonen langer zelfstandig in hun eigen dorp	- Voor Glimmen, Onnen en Noordlaren werken we aan de ontwikkelstrategie 'Wonen in de kleine kernen' (zie deelprogramma Wonen); - We ondersteunen woon-, zorg- en welzijnsinitiatieven voor ouderen zoals Glimmen Zorgt, Hestia, Burenhulp Maarwold en het Clockhuysplein; - Op basis van een behoefteonderzoek (2025) zetten we met partners stappen richting een ouderennetwerk.
Jongeren groeien positief en gezond op, met toegang tot passende voorzieningen, ontmoetingsplekken en ondersteuning waar nodig.	- Samen met WIJ bundelen we de krachten van jeugdsoos <i>The Hangout</i> en het <i>Open Atelier</i> tot één passend jongerenaanbod; - Wij besteden samen met jongerenwerkers, boa's, politie en scholen aandacht aan overlast, middelengebruik en online gedrag.

• Iedereen kan meedoen in de samenleving, ook wie extra hulp of ondersteuning nodig heeft.	• De stratenaanpak in Oosterhaar krijgt een vervolg, samen met Woonborg en WIJ; • We stimuleren en ondersteunen het jongerenwerk, Huttenbouwdorp en Kinderfestival Haren; • Het Informatieplein van het Forum in Haren breiden we uit met dienstverlening van WIJ en Werk & Participatie; • We streven naar het creëren van nieuwe basisbanen en participatiebanen; • We ontwikkelen een ambassadeursnetwerk voor digitale veiligheid dat bijdraagt aan de weerbaarheid van inwoners tegen cybercriminaliteit.
• Leefbare dorpen met een groene, schone en veilige openbare ruimte, waarbij we rekening houden met de eigenheid van elk dorp.	• We ondersteunen dorpsinitiatieven die bijdragen aan de leefbaarheid, zoals tuindagen, moestuinprojecten, speelplekken, opruimdagen en evenementen; • We vergroenen het Anjerplein; • Samen met de Tijborg en Dorpsbelangen Onnen onderzoeken we de speelwensen in het dorp en werken we aan een nieuwe speelplek; • We maken afspraken met zorgboerderij De Mikkelfhorst over beheer van het beweegpark; • We zetten het proces voor de beweegplek in Glimmen voort; • We dragen bij aan de festiviteiten rondom 80 jaar Boeremapark.
• Veilige verkeerssituaties met ruimte voor verschillende verkeersstromen en behoud van goede bereikbaarheid.	• We dragen bij aan het oplossen van acute meldingen en verkeersonveilige situaties; • We voeren de verkeersplannen voor Glimmen en Noordlaren uit; • We verwachten de herinrichting van De Dilgtweg, Meerweg en het verkeersplan Onnen af te ronden; • We verbeteren de weg en verkeersveiligheid op de Hoornsedijk.
• Een aantrekkelijk en duurzaam centrum in Haren met een onderscheidend winkelaanbod.	• We onderhouden contact met bedrijven- en verenigingen; • We dragen bij aan de activiteitenagenda van de bedrijvenvereniging en de Oranjevereniging, zoals Sinterklaas, Koningsdag en de fietstocht Haren-Haren; • Samen met bedrijfsmakelaars en ondernemers zetten we in op een divers winkelaanbod in Haren-centrum en Oosterhaar.
• Een goed samenspel tussen gemeente en bewonersverenigingen, met ruimte voor initiatief en betrokkenheid van inwoners.	• We zijn een herkenbaar aanspreekpunt en voeren minstens twee keer per jaar overleg met bewonersverenigingen; • We stimuleren bewonersverenigingen gezamenlijk vraagstukken op te pakken; • We ondersteunen de Dorpsraad Haren en werken samen met de wijk Maarwold;

	• We stellen samen met de dorpen dorpsagenda's op, waarin we opgaven, zorgen en vraagstukken in beeld brengen; • In Onnen, Glimmen en Noordlaren geven we binnen het Gronings model voor wijk- en dorpsdemocratie invulling aan samenspraak en zeggenschap van inwoners.
--	---

Ten Boer

Dorpen

Ten Boer, Garmerwolde, Thesinge, Sint Annen, Lellens, Winneweer, Ten Post, Wittewierum, Woltersum

Relevante ontwikkelingen

Ten Boer bestaat uit negen dorpen met elk een eigen identiteit. Het is een overwegend landelijk gebied met een kwart van het gemeentelijk grondoppervlak. Meer dan de helft van de agrariërs in de gemeente is hier actief. De landbouwtransitie heeft hier dan ook een grote impact. De aardbevingsproblematiek vormt de context waarin we in het gebied werken en heeft bij de inwoners en ondernemers veel schade veroorzaakt. De trage en vaak oneerlijke afhandeling van schade- en versterkingsprocessen leidt tot ongelijkheid, frustratie en een afname van onderling vertrouwen en vertrouwen in de overheid. Onze ambitie is om de leefbaarheid én het vertrouwen in de overheid en de gemeenschap te herstellen naar het niveau van vóór de aardbevingsproblematiek. Het gebiedsteam werkt hierbij nauw samen met de aardbevingscoaches en het [programma Versterken en Vernieuwen](#), om bewoners de juiste ondersteuning te bieden. Ons doel is dat bewoners en ondernemers zich weer veilig voelen in hun leef- en werkomgeving. Vanuit het [Nationaal Programma Groningen](#) ontvangt het gebied steun om de leefkwaliteit te behouden en te verbeteren.

Ook het provinciale maatregelenpakket *Nij Begun* bevat voor Ten Boer twee belangrijke onderdelen. Het programma *Herstel van Groningen* richt zich op het herstel van de schade en het terugwinnen van vertrouwen. Daarnaast biedt de sociale en economische agenda (maatregel 34 en 35) perspectief voor de toekomst van het gebied. We denken en werken mee aan de uitvoering van deze maatregelen en de meerwaarde ervan voor het gebied. Ons Toekomstprogramma Ten Boer biedt daarbij langetermijnperspectief. Samen met het gebied gaan we aan de slag onder het motto: Op weg naar onze dorpen van morgen.

Verkeersveiligheid blijft een belangrijk aandachtspunt. Samen met bewoners zoeken we naar oplossingen voor verkeersknelpunten. Verder zetten we ons in voor het behoud en versterken van het voorzieningenniveau in de dorpen, en ondersteunen we lokale initiatieven en vrijwilligersnetwerken. Binnen het biodiversiteitsprogramma [Bloeiend Perspectief](#), dat gefinancierd wordt vanuit het lokale programma Groningen van het Nationaal Programma Groningen, zijn de eerste projecten gestart. Het programma biedt ruimte voor meer groen in het gebied, en legt een duidelijke link met de landbouwtransitie en de versterking van de arbeidsmarkt. Eén van de speerpunten is samenwerking met agrariërs aan een duurzame toekomst, gebaseerd op gedeelde doelen en wederzijds vertrouwen.

Meer is te vinden in de [gebiedsagenda Ten Boer '24-'27](#).

Resultaten en activiteiten

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
• Bewoners en ondernemers hebben meer zeggenschap over hun leefomgeving. Er is meer vertrouwen tussen inwoners en overheid, en onderling.	• Met elk dorp stellen we een nieuwe dorpsagenda op; • We vergroten de bekendheid van de Stem van Ten Boer;

	• We ondersteunen de koepel van dorpsbelangen (DOTB) en overleggen acht keer per jaar over kansen, uitdagingen en ontwikkelingen.
• Het versterkingsproces verloopt sneller en beter door duidelijke regie van de (lokale) overheid.	• We werken nauw samen met het programma Versterken en Vernieuwen en begeleiden de aardbevingscoaches; • Samen met NCG en IMG voeren we de één overheidsaanpak Ten Boer-West uit.
• De leefbaarheid in de dorpen is terug op het niveau van vóór de aardbevingen, met behoud van eigen identiteit. Ondersteuning van vrijwilligers en behoud van voorzieningen versterken de sociale basis.	• We werken nauw samen met het programma Versterken en Vernieuwen en begeleiden de aardbevingscoaches; • We voeren de dorpsagenda's uit; • We ondersteunen voorzieningen en bewonersinitiatieven; • We versterken de zelf- en samenredzaamheid van bewoners en ondersteunen waar nodig; • We werken aan behoud en versterken van voorzieningen; • We leveren input voor de uitvoering van Nij Begun.
• Ruimte voor goede en breed gedragen woningbouwinitiatieven, passend bij de vraag, schaal en uitstraling van de dorpen. Zo kunnen jongeren en ouderen in hun dorp blijven wonen.	• We werken het <i>ontwikkelprogramma woningbouw in kleine kernen</i> verder uit (zie deelprogramma Wonen); • We werken mee aan woningbouwontwikkelingen in Woltersum, Garmerwolde, Ten Boer; • We starten met een pilot voor pre-mantelzorgwoningen in het landelijk gebied; • We geven vervolg aan het ontwikkelprogramma woningbouw Thesinge door herontwikkeling van kansrijke locaties.
• Behoud van het landelijke karakter en de landschapsbeleving, in samenhang met de landbouwtransitie. Biodiversiteit, natuurontwikkeling en recreatie worden versterkt.	• We voeren het programma Bloeiend Perspectief uit; • We stimuleren voedselinitiatieven die bijdragen aan gezondheid, duurzaamheid en lokale productie.
• Verbeterde verkeersveiligheid, met aandacht voor een goede doorstroming en het behouden van de bereikbaarheid van het gebied.	• We verkennen mogelijkheden voor een betere ontsluiting van het dorp Ten Boer; • Via Het Boemeltje faciliteren we fijnmazig dorpsvervoer; • (Kleine) verkeersknelpunten lossen we waar mogelijk op; • We verkennen opties voor deelmobiliteit en duurzame vervoersoplossingen; • We doen onderzoek naar verkeersveiligheid tussen Ten Boer en Woltersum.
• Er is draagvlak onder agrariërs voor de landbouwtransitie.	• We voeren gesprekken met agrariërs; • We ondersteunen passende projecten in de eiwit- en landbouwtransitie

Relevante beleidsnota's

Wijkontwikkeling en wijkvernieuwing

[Begroting 2025-2026 Wijkvernieuwing](#)
[Uitvoeringsprogramma 2024-2027 NPLV Groningen-Noord](#)
[Beleidskader Participatie 2025 Samen maken we Groningen](#)
[Participatieverordening Gemeente Groningen 2025](#)
[Gronings model voor wijk- en dorpsdemocratie](#)
[Lokaal Programmaplan Nationaal Programma Groningen](#)
[Agenda Landelijk Gebied 2024](#)
[Economische Agenda 2023](#)
[Nota zandwegen 2024](#)
[De sociale basis in Groningen](#)
[Nota Sociaal culturele accommodaties](#)
[Omgevingsvisie 'The Next City'](#)
[Groenplan Groningen Vitamine G](#)

Centrum

[Gebiedsagenda Centrum '24-'27](#)
[Actualisatie Bestemming Binnenstad 2021](#)

Oude wijken

[Uitvoeringsprogramma 2025-2026 Wijkvernieuwing De Hoogte-Indische Buurt](#)
[Gebiedsagenda Oude Wijken '24-'27](#)

Zuid

[Uitvoeringsprogramma 2025-2026 Wijkvernieuwing De Wijert](#)
[Gebiedsagenda Zuid '24-'27](#)

Oost

[Uitvoeringsprogramma 2025-2026 Beijum](#)
[Uitvoeringsprogramma 2025-2026 Lewenborg](#)
[Gebiedsagenda Oost '24-'27](#)

West

[Uitvoeringsprogramma 2025-2026 Wijkvernieuwing Selwerd](#)
[Koersdocument wijkvernieuwing Vinkhuizen](#)
[Gebiedsagenda West '24-'27](#)

Haren

[Gebiedsagenda Haren '24-'27](#)

Ten Boer

[Gebiedsagenda Ten Boer '24-'27](#)

Paragraaf 2: Klimaat

Inleiding

Het klimaat verandert door de toename van broeikasgassen in de lucht. De gevolgen van klimaatverandering zijn steeds meer zichtbaar. Als gemeente dragen we bij door de uitstoot van broeikasgassen (voornamelijk CO₂) zoveel mogelijk te verminderen (klimaatmitigatie) en door onze leefomgeving voor te bereiden op de veranderingen (klimaatadaptatie).

Het meest recente [Global Resources Outlook 2024](#), van het milieuprogramma van de Verenigde Naties (UNEP) bevestigt nog maar eens dat energie, mobiliteit, voedsel en de gebouwde omgeving dé vier sectoren zijn waar overheden maximaal op moeten inzetten om een volhoudbare manier van leven op onze planeet voor elkaar te krijgen. In deze klimaatparagraaf geven we aan welke activiteiten we ondernemen om onze bijdrage hierin te leveren.

Leeswijzer

In de paragraaf klimaatmitigatie lichten we de belangrijkste beleidsdocumenten en de doelen voor energie toe. Vervolgens geven we aan wat onze activiteiten zijn op het gebied van hernieuwbare energie. Een belangrijk hoofdstuk betreft de warmtetransitie waarin we onder andere uitleggen wat we gaan doen in de grootschalige isolatieaanpak (maatregel 29). In de transitie van bedrijven en maatschappelijk vastgoed geven we aan welke specifieke acties we op dit onderdeel ondernemen. In het onderdeel circulariteit laten we zien hoe we op het gebied van afval, bouwen en water bijdragen aan het verder reduceren van broeikasgassen.

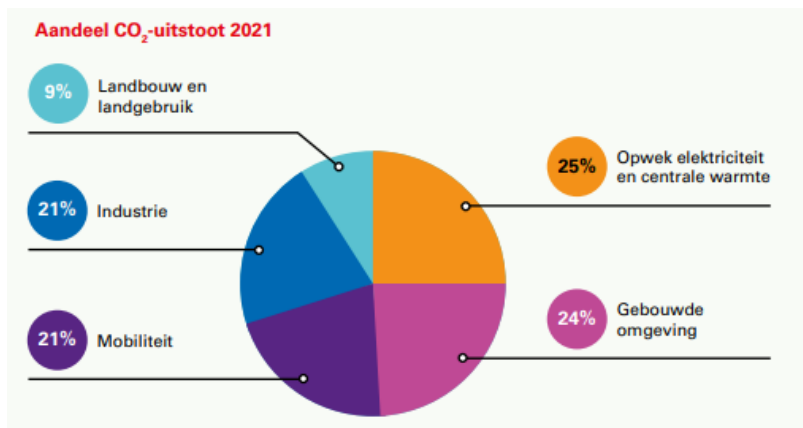
Klimaatmitigatie

Routekaart Groningen CO₂ neutraal

De Routekaart Groningen CO₂ –neutraal richting 2035

Met het vaststellen van de [herijking van de routekaart Groningen CO₂ neutraal](#) laten we zien dat we maximaal blijven inzetten op CO₂ neutraliteit. We zijn en blijven ambitieuzer dan het Rijk. We willen onze verantwoordelijkheid nemen en niet wachten op anderen.

Ook in de herijking is besparing van energie cruciaal om onze doelen te bereiken. Daarnaast willen we een groot deel van de benodigde hernieuwbare energie binnen onze gemeente produceren of opwekken. In de Routekaart CO₂ neutraal hebben we voor de verschillende sectoren aangegeven wat per onderdeel de ambitie is en welke acties we de komende jaren gaan ondernemen om die ambities te bereiken. In onderstaande figuur is aangegeven wat het huidige aandeel van de CO₂ uitstoot per sector is (peiljaar 2021).

Wat gaan we doen in 2026?

- Alles wat we doen voor klimaatmitigatie zoals beschreven in deze paragraaf volgt uit de Routekaart Groningen CO₂ neutraal 2035;
- In het bijzonder het Omgevingsprogramma Warmte: dit stellen we op voor de gebouwde waarin we aangeven voor welke gebieden de gemeente de komende vijf tot tien jaar een gebiedsgerichte aanpak gaat uitvoeren en welke wijken we mogelijk eerder dan 2050 van het aardgas afhalen. Het omgevingsprogramma warmte is de opvolger van het Warmtetransitieplan. Het omgevingsprogramma Warmte wordt een verplicht programma onder de omgevingswet wanneer het wetsvoorstel van de Wet gemeentelijke Instrumenten warmtetransitie op 1 januari 2026 in werking treedt.

Regionale energiestrategie (RES)

Groningen is een van de 30 energieregio's die Nederland telt. Elke regio maakt een Regionale Energiestrategie (RES) met plannen om gezamenlijk te kunnen voldoen aan de afspraken uit het klimaatakkoord.

De [voortgangsrapportage RES 3.0](#) is in 2025 opgeleverd en ter informatie aan de raad gestuurd. Hierin hebben we als regio geconstateerd dat de RES-ambitie van ten minste 6,4 TWh niet voor 2030 kan worden gehaald tenzij netcongestie wordt opgelost. Dit is echter onwaarschijnlijk. Er is te weinig ruimte op het elektriciteitsnet is om voldoende elektriciteit opwek op land te realiseren. Dit geldt ook voor onze gemeentelijke bijdrage van 0,5 TWh aan het RES bod. De regio, verenigd in de Energy Board, is hierover in gesprek met Tennet en Enexis.

100 climate neutral en smart cities

De gemeente Groningen is één van de 112 Europese steden die meedoen met deze Europese missie. Met de ander Nederlandse missiesteden (Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, Eindhoven en Helmond) werken we samen met het rijk en de VNG om de voorwaarden voor het bereiken van de doelen (o.a. financieel, wet- en regelgeving) op nationaal en Europees niveau vorm te geven. Daarnaast geeft de positie als missiestad ons een voorsprong bij het verwerven van Europese projecten die bijdragen aan de CO₂-reductie. Op het moment van schrijven verwachten we in oktober 2025 het label te krijgen. Ook in 2026 continueren we de inzet.

Voortgang CO₂ uitstoot

Elk jaar maken we een CO₂ monitor om zo inzicht te krijgen in de voortgang van onze doelen. Dit doen we wanneer nieuwe data is gepubliceerd, dit is meestal aan het einde van het jaar. Het peiljaar voor de CO₂-uitstoot is 2022, recentere cijfers zijn nog niet beschikbaar. [Deze CO₂ monitor](#) is in april 2025 naar uw raad gestuurd.

Hernieuwbare energie

Om ons doel van CO2 neutraal te bereiken is het nodig dat we een groot deel van ons eigen energiegebruik zelf opwekken of produceren. Het gaat hierbij om elektriciteit uit zon en wind, waterstofgas, groen gas en duurzame warmte.

Zon

In de 'Routekaart Groningen CO2-neutraal 2035 (2025)' stellen we dat in 2035 950 MWp aan zonnestroomvermogen geïnstalleerd is. We hebben hiervoor iets meer dan 2 miljoen zonnepanelen nodig (950 MWp geïnstalleerd vermogen). Daarmee is zonne-energie de grootste hernieuwbare elektrische energiebron binnen onze gemeente.

Wij werken vanuit het principe van De Zonneladder; de potentie van de daken moet ten volle benut worden. Van de opgave kan naar verwachting 450 MWp op daken en boven parkeerplaatsen (zonnecarports) worden gerealiseerd (een kleine 1 miljoen zonnepanelen). De resterende 500 MWp (iets meer dan 1 miljoen zonnepanelen) realiseren we in zonneparken. Eén van de aangewezen gebieden hiervoor is [Meerstad-Noord](#).

Om iedere inwoner binnen de gemeente de mogelijkheid te bieden te profiteren van betaalbare hernieuwbare energie willen we de opbrengsten van de energie uit wind- en zonneparken, op de gronden in bezit van de gemeente, inzetten om de energiearmoede te bestrijden. Dit komt niet alleen ten goede aan de inwoners, maar ook aan de lokale werkgelegenheid.

Wat gaan we in 2026 doen?

- We gaan het beleid voor zon (zon op dak en zonneparken) actualiseren;
- Meerstad-Noord: in 2025 besluit uw raad of de gemeente gaat investeren in fase 1 van Energiepark Meerstad Noord. Bij een positief besluit gaan we werken naar financial close. Dit is het moment dat zowel de gemeente als de bank instemt met de financiering van het energiepark fase 1. Hierna geven we opdracht en gaan we fase 1 van het energiepark in 2027 definitief bouwen.
- Via Groningen Werkt Slim zoeken we naar ruimte op het elektriciteitsnet zodat bedrijven meer zonnepanelen kunnen installeren op onbenut dakoppervlak.

Wind

Onze huidige doelstelling op windenergie is om 36MW opgesteld vermogen aan windenergie te realiseren binnen de gemeente Groningen tegen 2035. Op dit moment is voor wind het zoekgebied Roodehaan formeel aangewezen door de provincie als enige zoekgebied. Wij werken samen met de Meerdorpen Energiecoöperatie (MDEC) aan de planontwikkeling van 6 windmolens, met de bedoeling om deze gezamenlijk te realiseren en in gedeeld lokaal eigendom te verkrijgen. Deze windmolens bij Roodehaan omvatten ongeveer 20MW aan opgesteld vermogen. Dat maakt dat er naast Roodehaan noodzaak is voor nog een zoekgebied windenergie.

Wat gaan we in 2026 doen?

- Verder uitwerken van de ontwikkeling van windmolens Roodehaan samen met MDEC. Het streven is om in 2026 de benodigde vergunningen aan te kunnen vragen bij gemeente Groningen en provincie Groningen.

Transport elektriciteit (netcongestie)

Netcongestie

Decennialang was de beschikbaarheid van elektriciteit geen factor bij de ontwikkeling van woningbouw, bedrijvigheid en voorzieningen. Die tijd is voorbij. De realiteit is dat het elektriciteitsnet zijn maximale transportcapaciteit bereikt. Om overbelasting te voorkomen, voeren netbeheerders een (tijdelijke) stop in voor nieuwe of zwaardere aansluitingen voor grootverbruikers en moeten kleinverbruikers lang wachten op hun

(verzwaarde) aansluiting. Dit zet gemeentelijke ambities op het gebied van meer woningbouw, duurzame economische ontwikkeling en verduurzaming van vastgoed en mobiliteit onder druk.

Netbeheerders zetten alles op alles om het elektriciteitsnet te verzwaren. In Groningen betekent dit onder meer de realisatie van veertien extra middenspanningsstations, ruim 750 nieuwe transformatorhuisjes, maar ook verzwaring van het hoogspanningsnet, zoals bijvoorbeeld een uitbreiding van het hoogspanningsstation Vierterlaten. We werken in deze netverzwarringsoperatie intensief samen met de netbeheerders om de verzwaring zo spoedig mogelijk te realiseren. Totdat die verzwaring gerealiseerd is, hebben we te maken met netcongestie. In de [brief](#) die we u in september hebben gestuurd, schetsten we hoe we hiermee omgaan.

Wat gaan we in 2026 doen?

- Netbeheerders zetten alles op alles om het elektriciteitsnet te verzwaren. In Groningen betekent dit onder meer de realisatie van veertien extra middenspanningsstations, ruim 750 nieuwe transformatorhuisjes, maar ook verzwaring van het hoogspanningsnet, zoals bijvoorbeeld een uitbreiding van het hoogspanningsstation Vierterlaten. We werken in deze netverzwarringsoperatie intensief samen met de netbeheerders om de verzwaring zo spoedig mogelijk te realiseren. Totdat die verzwaring gerealiseerd is, hebben we te maken met netcongestie. In de brief die we u in september [link] hebben gestuurd, schetsten we hoe we hiermee omgaan.
- Waar mogelijk zoeken we alternatieven om woningbouw, bedrijvigheid, onderwijsvoorzieningen en maatschappelijke initiatieven toch mogelijk te maken. Ook willen we de verduurzaming van de gebouwde omgeving en mobiliteit zoveel mogelijk doorzetten. Dat vraagt om maatwerk. We kijken daarom kritisch naar prognoses voor het net, en samen met de netbeheerders hoe we het bestaande net beter kunnen benutten.
- We zetten in op netcongestiemanagement: het verminderen van piekbelasting op het net. Denk aan andere contracten die bedrijven belonen om de hoeveelheid en de momenten van leveren en afnemen van elektriciteit zo aan te passen dat het net minder wordt belast. We kijken naar het plaatsen van regelbare opwek (stroomgeneratoren) en opslag (onder andere accu's) in het net, om zo meer ruimte te creëren voor onze ambities.
- We willen netbewuster bouwen. Dat is bouwen op manieren die minder beslag leggen op de transportcapaciteit van het elektriciteitsnet, zoals huizen die nauwelijks energie meer nodig hebben, het toepassen van installaties die niet aanstaan tijdens de pieken op het net, en door opgewekte energie zoveel mogelijk te gebruiken in de wijk waar het is opgewekt.
- We intensiveren onze samenwerking met netbeheerders, want alleen samen met hen kunnen wij deze opgaven aanpakken. Er zijn geen snelle of eenvoudige oplossingen. Net als de rest van Nederland bouwen we stap voor stap aan een aanpak. Een goed voorbeeld daarvan is Groningen Stroomt Door.
- We blijven lobby voeren bij de verschillende stakeholders om netcongestie in ons gebied zo snel mogelijk op te lossen.

Groningen Stroomt Door

Groningen Stroomt Door (verder: GSD) is een samenwerkingsverband tussen Enexis, Gemeente Groningen, Entrance en het Groninger Bedrijfsleven. GSD is opgericht om capaciteitsproblemen van het elektriciteitsnetwerk op bedrijventerreinen in de Gemeente Groningen te beperken. Dat gebeurt door in beeld te brengen hoeveel capaciteit bedrijven van het elektriciteitsnet gebruiken en nodig hebben voor toekomstplannen. Door de opwek en afname van elektriciteit per gebied zoveel mogelijk met elkaar in evenwicht te brengen, kan de capaciteit van het net beter worden benut.

Wat gaan we in 2026 doen?

- Voortzetten van de inzet van GSD op meerdere bedrijventerreinen en starten van inzet op nieuwe bedrijventerreinen;

- Organiseren van kennisuitwisseling tussen bedrijven.

Waterstof

Als Hydrogen Valley speelt de regio Groningen een sleutelrol in de toepassing van waterstof in mobiliteit, klimaattransitie en economische ontwikkeling. De gemeente Groningen is actief betrokken bij verschillende regionale, nationale en Europese waterstofprojecten en -initiatieven. Ook internationaal zijn we actief als lid van het World Energy Cities Partnership (WECP).

Wat gaan we in 2026 doen?

- We zetten in om Groningen nationaal en internationaal verder te positioneren als regio waar de waterstofeconomie in ontwikkeling is en moet landen. Dat doen we door de waterstofketen aan te jagen middels pilotprojecten, door een waterstofcampus in Groningen op te tuigen en door onszelf actief te laten zien in binnen- en buitenland.
- We blijven voor het gemeentelijk wagenpark gebruik maken van waterstofvoertuigen. We gaan meer inzetten op waterstof voertuigen die als zodanig worden gemaakt (in plaats van bestaande voertuigen ombouwen).
- We onderzoeken de mogelijkheid om op de plekken waar door netcongestie niet voldoende vermogen is, waterstofgeneratoren te plaatsen om het aanwezige elektrische vermogen in het net aan te vullen en zo wel alle elektrische voertuigen op te kunnen laden.

Groen gas

We streven ernaar om de productie van groen gas binnen onze gemeente te vergroten. We benutten de beschikbare biomassa in onze regio zo optimaal mogelijk, waarbij de waarde-piramide als leidraad dient. Daardoor gebruiken we alleen zogenaamde laagwaarde biomassastromen. Een groot deel van de meest geschikte laagwaardige biomassastromen in onze gemeente worden al gebruikt voor de productie van biogas (GFT en zuiveringsslib van RWZI's).

Wat gaan we in 2026 doen?

- We kijken samen met partners uit het Groen gas genootschap welke innovaties mogelijk zijn om de groen gas productie in onze gemeente te verhogen.
- We werken samen met onze afvalverwerker Omrin, aan de voorbereiding van een biomassa-verwerkingsinstallatie op het terrein van ARCG. Deze installatie zal compost en biogas produceren.

Hernieuwbare Warmte

Ook de warmte die we nodig hebben moet uiteindelijk hernieuwbare warmte worden. Deels zal deze warmte worden opgewekt met elektriciteit en hernieuwbare gassen (voornamelijk groen gas).

Een ander deel van de warmte wordt via water getransporteerd in collectieve warmtenetten. Op dit moment hebben we diverse kleinschalige warmtenetten die met lage temperatuur warmte uit de ondergrond worden gevoed (WKO-systemen) en het grootschalige warmtenet van WarmteStad dat met diverse lage en midden temperatuur warmtebronnen (warmte uit zonthermie, restwarmte industrie, warmte uit oppervlaktewater en afvalwater) wordt gevoed.

Daarnaast worden voor individuele toepassingen veelal warmte uit de omgeving (ondergrond, lucht, water) gebruikt in combinatie met een warmtepomp (elektriciteit).

Wat gaan we in 2026 doen?

- We blijven op zoek naar aanvullingen en/of innovaties om ons warmtenet met midden temperatuur warmte (>60 C) te voeden. Hierbij gaat de voorkeur uit naar lokale warmtebronnen maar blijven we tegelijkertijd de haalbaarheid van restwarmte uit de Eemshaven onderzoeken. Met het ondertekenen van de samenwerkingsovereenkomst van partijen die betrokken zijn bij de restwarmte uit de Eemshaven

verwachten we het komende jaar meer duidelijkheid over de haalbaarheid van dit project te krijgen. Daarnaast blijven we de ontwikkelingen op het gebied van diepe geothermie volgen.

- Als de Wcw (wet collectieve warmte) in werking treedt moeten we zorgen dat de opererende warmtebedrijven binnen onze gemeente voldoen aan deze nieuwe wetgeving door het vaststellen van kavels en toetsen van ontheffingen en/of kavelplannen. Naast WarmteStad verwachten we dat mogelijk nog een aantal bedrijven met een collectief WKO-systeem onder de werkingssfeer van deze wetgeving gaan vallen.

WarmteStad

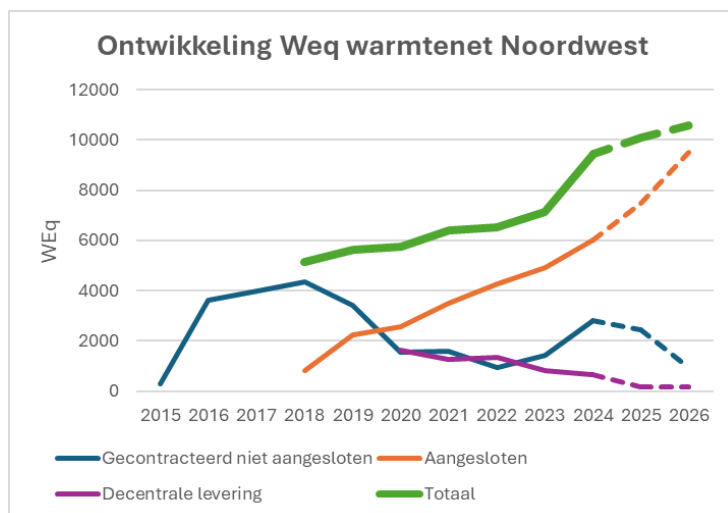
De ambitie is om in 2035 circa 28.000 woningequivalenten (Weq) in Noordwest van warmte te voorzien met het midden temperatuur(MT)-warmtenet van WarmteStad. De aanleg van het warmtenet is daarmee een belangrijk instrument in de opgave van verduurzaming van de gebouwde omgeving. De ontwikkeling en uitbreiding van WKO-systemen in nieuwbouwprojecten draagt eveneens bij aan de CO₂-reductie in de gebouwde omgeving. De meest recente ontwikkelingen zijn te vinden in het raadsvoorstel [vervolginvestering warmtenet Noordwest fase 2a en verkenning 2b jun 2023](#) en [raadsvoorstel warmteplan De Suikerzijde Groningen nov 2023](#).

Wat gaat WarmteStad doen in 2026?

- WarmteStad BV heeft voor haar MT warmtenet inmiddels alle 10.600 WEQ (=woning equivalenten) uit fase 1 gecontracteerd. De uitvoering hiervan loopt tot 2027. Voor fase 2a (5.000 WEQ) is een deel al gecontracteerd. De uitvoering hiervan loopt tot 2031. Verwacht wordt dat in 2026 circa 2000 WEQ worden aangesloten zodat het totaal dan op 9.500 WEQ komt. De verkenning voor fase 2b loopt inclusief onderzoek naar een nieuwe piekcentrale.
- WarmteStad BV zal in Suikerzijde in 2026 haar eerste bron voor het collectieve WKO systeem realiseren en is hier bezig met het aanleggen van de infrastructuur en de benodigde huisaansluitingen.
- WarmteStad BV is bezig met voorbereidingen voor het WKO systeem in Stadshavens. Hier worden de eerste woningen in 2027 verwacht.

Wat gaat de gemeente doen in 2026?

- Om fase 1 en 2a goed uit te voeren is aanvullende financiering nodig. Hiervoor heeft u in september een voorstel gekregen.
- In 2026 werkt WarmteStad met ondersteuning van de gemeente verder aan het traject voor JTM-subsidie en financiering van de European Investment Bank (EIB) voor fase 2b. Noordwest 2b betreft de uitbreiding van Noordwest met 12.000 WEq, bovenop de 15.000 WEq van Noordwest-fase 1 en 2a.

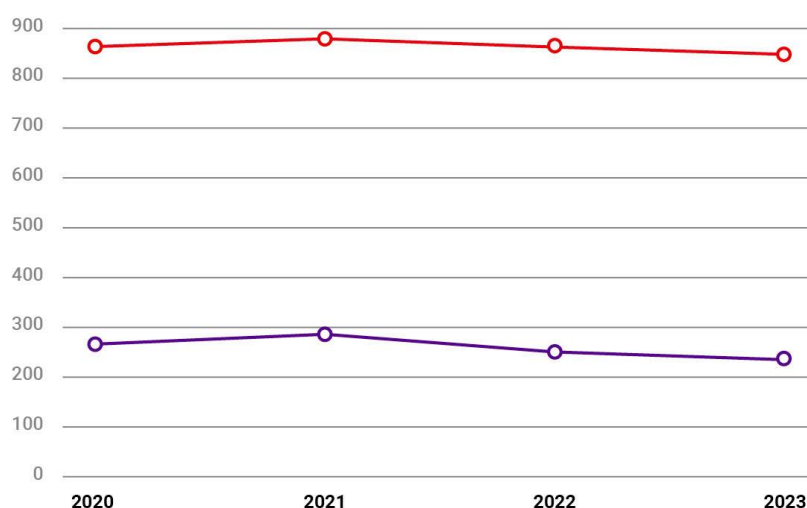
Warmtetransitie Gebouwde Omgeving

Vanuit het klimaatakkoord heeft de gemeente de regie gekregen over de warmtetransitie van de gebouwde omgeving. Hieronder verstaan we alle woningen en utiliteitsgebouwen zoals kantoren, winkels, maatschappelijk vastgoed en (niet-industriële) bedrijfspanden. Zoals eerder beschreven stellen we voor de gebouwde omgeving een Omgevingsprogramma Warmte op.

Effectindicator(en)	2020	2021	2022	2023
Aardgasverbruik gebouwde omgeving (miljoen m3)	280	295	255	239
Elektriciteitsverbruik gebouwde omgeving (miljoen kWh)	869	890	877	841

Toelichting en bron:

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:	Bron
Aardgasverbruik gebouwde omgeving (miljoen m3)	
Toelichting: bij de sector gebouwde omgeving gaat het om het aardgasverbruik van woningen, bedrijven en instellingen	Klimaatmonitor
Elektriciteitsverbruik gebouwde omgeving (miljoen kWh)	
Toelichting: bij de sector gebouwde omgeving gaat het om het elektriciteitsverbruik van woningen, bedrijven en instellingen	Klimaatmonitor

⚡ Elektriciteitsverbruik gebouwde omgeving (miljoen kWh)
 🔥 Aardgasverbruik gebouwde omgeving (m3)

Wijkenergieaanpak

Eind 2024 hebben wij u geïnformeerd over de voortgang van de wijkenergieaanpak ([Voortgang wijkenergieaanpak en omgevingsprogramma warmte, Gemeente Groningen](#)).

Zoals aangegeven spreken we van een wijkenergieaanpak als een hele wijk integraal wordt verduurzaamd en aardgasvrij of aardgasvrij-ready wordt gemaakt. Verderop gaan we in op de gebiedsgerichte aanpak die zich voornamelijk richt op de isolatie-aanpak van woningen. In beide gevallen werken we veelal nauw samen met het wijkvernieuwingsteam zodat we het verduurzamen van woningen en gebouwen ook met andere opgaven kunnen combineren.

Wat gaan we doen in 2026?

- We gaan verder in de wijken waar we al bezig zijn en maken voor deze wijken een wijkenergieplan. (Noordwest & wijkvernieuwingswijken). In Noordwest wordt het warmtenet verder uitgerold.
- Samen met WarmteStad en Grunneger Power rollen we de ontwikkelde aanpak uit om grondgebonden woningen aan te gaan sluiten op het warmtenet.
- We krijgen steeds meer zicht op de planningen van de verschillende opgaven zodat we ook steeds beter in staat zijn om de verschillende opgaven in de wijken te combineren. Dit geldt niet alleen voor onze eigen organisatie inclusief WarmteStad maar ook voor de planningen van de netbeheerder en de woningbouwcorporaties.
- Met de komst van de extra middelen vanuit Nij Begun maatregelen 28 en 29 om woningen te isoleren verwachten we ook in onze wijkenergie-aanpak een versnelling te kunnen realiseren.
- Omdat er veel gebeurt in de wijken waar we bezig zijn zullen we ook in 2026 een jaarlijkse voortgangsrapportage van de wijkenergieaanpak opstellen.

Fonds Energietransitie

We vinden het belangrijk dat iedereen in onze gemeente mee kan doen met de energietransitie. In al onze aanpakken houden we hier rekening mee. Ter ondersteuning is het Fonds Energietransitie ingesteld. Vanuit dit fonds zijn aanvullende financiële instrumenten beschikbaar om het voor iedere inwoner mogelijk te maken hun woning te verduurzamen. In de [rapportage voortgang aanpak eerlijke energietransitie en energiearmoede](#) hebben we u over de laatste stand van zaken geïnformeerd.

Transitie huishoudens

Gebiedsaanpak (isolatieaanpak)

Nij Begun maatregel 29

De subsidieregeling voor isolatie en ventilatie in de provincie Groningen en Noord-Drenthe (Nij Begun maatregel 29) is begin juni in werking getreden. De regeling ging eerst open voor woningeigenaren die onder de terugwerkende kracht vallen. Vanaf 2 september kunnen woningeigenaren die nog moeten starten met isoleren en ventileren hiervoor subsidie aanvragen. Voor de isolatieaanpak is 1,65 miljard euro beschikbaar. In januari 2025 hebben wij u over de hoofdlijnen van de regeling [geïnformeerd](#).

In het isolatieprogramma Nij Begun zijn 4 programmalijnen verder uitgewerkt:

- a) de ontzorging en ondersteuningsaanpak inwoners;
- b) de subsidieregeling, de financieringsstromen en uitvoeringsmiddelen;
- c) de capaciteit in de markt en het opschalingspotentieel;
- d) de proef voor het combineren isoleren en versterken.

Wat gaan wij doen in 2026?

Binnen onze gemeentelijke aanpak maken wij onderscheid in wijkaanpak, doelgroepen aanpak en individuele aanpak.

- We komen voor alle wijkvernieuwingswijken met een integrale isolatie aanpak. Deze is gebaseerd op maximale ontzorging van de betreffende woningbezitters. We starten met de woningbezitters in de Noordwestelijke wijken (warmtenetwijken). Zij krijgen de komende tijd een aanbod om hun gehele woning te laten (na)isoleren. Dit is inclusief een verbeterde ventilatie en met aandacht voor biobased isolatiemateriaal;
- De doelgroep van woningbezitters met energiearmoede (tot 140 % sociaal minimum) heeft eveneens onze speciale aandacht (zie ook Aanpak Energiearmoede hieronder);

- Wij verwachten dat veel van onze koopwoningbezitters het isoleren van hun woning zelf kunnen organiseren. Bij vragen (digitaal, telefonisch, mondeling) hebben wij een helpdesk en fysiek loket die bewoners verder kan helpen;
- Naast de beschikbare subsidies vanuit maatregel 29 Nij Begun stapelen wij, waar mogelijk, ook de beschikbare subsidies vanuit de Lokale Aanpak Isolatie, eventuele energie-armoede budgetten en in bepaalde wijken de subsidies vanuit het Volkshuisvestingsfonds (VHF). Uiteraard wordt ook gekeken naar aanwezige landelijke subsidies zoals bijvoorbeeld ISDE (particulier) en SVVE (VvE);
- In 2025 hebben wij een projectorganisatie opgezet (uitvoeringprogramma isoleren) die bovenstaande maximaal kan faciliteren. Met het bedrijfsbureau binnen dit programma willen ervoor zorgen dat in principe elke huiseigenaar mee kan doen in de isolatieaanpak. Ons bedrijfsbureau heeft bijvoorbeeld financiële adviseurs beschikbaar die bewoners geheel door het traject van financiering inclusief noodzakelijke leningen kunnen begeleiden.

Doelgroepen aanpak

Aanpak energiearmoede

In november 2022 is de [Aanpak Energiearmoede](#) naar uw raad gestuurd. Voor de uitvoering van deze aanpak is een budget van 12,1 mln euro beschikbaar gesteld via de Specifieke Uitkering regeling Energiearmoede. De looptijd van deze regeling is inmiddels verlengd van 2025 tot eind 2027. In juli 2024 hebben we een [voortgangsrapportage](#) naar uw raad gestuurd.

Wat gaan we in 2026 doen?

- In 2026 gaan we door met het inzetten van energiecoaches en -adviseurs en zullen we kleine maatregelen uitdelen en plaatsen. Aanvullend is de landelijke stichting FIXbrigade, met een subsidie vanuit de gemeente, actief in Groningen. Zij werken samen met studenten van het Alfa college om inwoners te ondersteunen bij het verduurzamen van hun woning.
- In 2026 gaan we, als onderdeel van de aanpak kleine maatregelen, door met het waterzijdig inregelen van CV ketels. Onze CV-dokters zorgen dat de CV ketel zo wordt ingeregeld dat warm water gelijkmatig verdeeld wordt over alle radiatoren. Dit zorgt voor meer comfort en voor energiebesparing. We werken samen met woningcorporaties aan een gezamenlijke aanbesteding om dit ook te gaan doen voor huurwoningen.

VvE-desk

Ongeveer 40% van de huishoudens in onze gemeente zit in een VvE (Vereniging van eigenaren). De afgelopen jaren hebben wij onze aanpak voor 'verduurzaming' van VvE's verder ontwikkeld. In het kader van het uitvoeren van maatregel 29 (isoleren, Nij Begun) hebben wij een VvE-loket opgezet die ook voor de regio is. De focus in onze aanpak ligt vooral in Noordwest (Paddepoel, Selwerd, Vinkhuizen). Met de opgedane ervaringen gaan we de komende tijd aan de slag met het ontwikkelen van een aantal ondersteunende tools voor verschillende soorten VvE's.

Wat gaan we in 2026 doen?

- Er zijn veel kleine VvE's, waarvan sommige niet weten dat ze moeten voldoen aan de regelgeving voor VvE's. Vanuit het loket komt ondersteuning om deze VvE's beter te organiseren zodat daarna eventueel achterstallig onderhoud, het maken van meerjaren onderhoudsprogramma en het uitvoeren van de isolatieopgave kan worden opgepakt. Vanuit de VvE-desk worden 'tools' ontwikkeld om deze aanpak eenvoudiger en minder complex te maken.
- We ontwikkelen handleidingen voor aanpak van VvE's per bouwtype. Daarmee kan een VvE binnen bepaalde bouwtypes zelf haar uitvoeringsprogramma bepalen en meer te weten komen van noodzakelijke inzet adviseurs, financiering en te verkrijgen subsidies.

Woningcorporaties

Met de woningcorporaties wordt samengewerkt om ook de huurders te voorzien van kleine energiebesparende maatregelen en de centrale verwarming waterzijdig in te regelen. Om de corporatieve woningvoorraad te verduurzamen werden de ambities hiervoor tot nu toe vastgelegd in een vijfjarig ambitiekader en jaarlijkse prestatieafspraken.

Wat gaan we doen in 2026?

- Vanaf 2026 zetten we de stap naar meerjarige prestatieafspraken voor de periode 2026-2030. De onderwerpen op het gebied van verduurzaming zijn:
 - Verduurzaming
 - Duurzame nieuwbouw
 - Inzet van duurzaamheidsmaatregelen en de relatie tot wooncomfort.
 - Gedragsverandering bij duurzaamheidsinterventies

Het is op moment van schrijven nog niet bekend of de aangekondigde bevrozing van de huren definitief door gaat. Als dit het geval is heeft dit enorme impact op het verduurzamingsprogramma van de woningcorporaties en op de voortgang van het aansluiten op het warmtenet.

Individuele benadering (Duurzaam Groningen)

We ondersteunen bewoners van onze gemeente via het energieloket. Zij krijgen via het digitaal loket [Duurzaam Groningen](#) advies voor het isoleren van hun woning en hoe zij energie kunnen besparen. Tegelijkertijd begeleiden we hen in de transitie naar een hybride (groen gas en elektrisch) of volledig elektrische (all-electric) warmteoplossing.

Wat gaan we in 2026 doen?

- Continueren van het energieloket van Duurzaam Groningen
- Stimuleren van bewoners om te verduurzamen via communicatie campagnes

Transitie bedrijfs- en maatschappelijk vastgoed

Gebiedsaanpak

Om bedrijventerreinen te verduurzamen wordt samen met de ondernemersverenigingen en ondernemers gewerkt aan concrete plannen voor het verduurzamen van bedrijven. Het gaat hierbij vaker om een cluster van bedrijven. Daarbij zetten we in op isoleren, energie besparen, maar vooral ook energie opwekken (zon op daken). In het kader van de netcongestie zoeken we daarbij naar het zoveel mogelijk lokaal gebruiken van opgewekte stroom. Verder willen we een gebiedsaanpak ontwikkelen dat te gebruiken is voor het verduurzamen van de verschillende bedrijventerreinen.

Individuele benadering (Groningen Werkt Slim)

Groningen Werkt Slim (GWS) is een laagdrempelig energieloket waar mkb-ondernemers uit de gemeente en de provincie Groningen terecht kunnen voor kosteloos en onafhankelijk advies over energie besparen, opwekken en delen. Naar aanleiding van signalen uit de eigen organisatie en die van de opdrachtgevers heeft vorig jaar een evaluatie plaats gevonden. Het advies was dat GWS zich (weer) moet gaan focussen op het thema Energie. Thema's als Circulariteit, Klimaatadaptatie en Mobiliteit zijn nu geen thema's meer die GWS oppakt.

De energieadviseurs van GWS helpen bedrijven de eerste stappen te zetten om energie te besparen. Denk aan zonnepanelen, verlichting, verwarmen en isoleren. Ook informeren de adviseurs over bijbehorende subsidies en andere financiële regelingen voor ondernemers. Daarnaast heeft GWS een signalerende en doorverwijzende functie als het om andere energie gerelateerde kwesties gaat.

Wat gaan we doen in 2026?

- Continueren we het energieloket van Groningen Werkt Slim;
- Zo veel mogelijk bedrijven in de gemeente en de provincie Groningen helpen met energie besparen, opwekken en delen.

Toezicht en handhaving (VTH)

De helft van de besparingsmogelijkheden in de stad is aanwezig bij bedrijven. Omdat niet alle bedrijven op eigen initiatief maatregelen nemen, levert toezicht en handhaving een belangrijke bijdrage aan de noodzakelijke energiebesparing. Omdat bedrijven individueel benaderd worden, leveren we maatwerk en garanderen we dat aanwezige besparingsmogelijkheden daadwerkelijk worden gerealiseerd. Behalve toezien op realisatie van verplichte maatregelen adviseren we over verdergaande maatregelen en subsidiemogelijkheden. Van nagenoeg alle bedrijven hebben we energiegegevens. Per jaar houden we toezicht bij ongeveer 300 bedrijven. Zo nodig treden we handhavend op, maar in de praktijk is dit zelden nodig vanwege de adviserende manier van werken en de financiële voordelen van veel maatregelen.

Wat gaan we in 2026 doen?

- Bedrijven adviseren over besparingsmogelijkheden
- Toezicht en indien nodig handhaving bij bedrijven die nog niet voldoen aan de wettelijke eisen

Verduurzaming gemeentelijk vastgoed

Om aan te geven hoe toegewerkt gaat worden naar de doelstellingen (aardgasvrij en CO₂-reductie) is de routekaart 'Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed' opgesteld. In deze routekaart is uitgewerkt op welke wijze we gaan voldoen aan onze ambitie en in welke volgorde we de gebouwen gaan verduurzamen. Deze routekaart wordt elke vier jaar herijkt. Gebouwen worden integraal verduurzaamd, aardgasvrij en voldoen aan de renovatiestandaard. Vanuit RVO wordt de renovatiestandaard aangereikt als een vrijwillige koers richting 2050 en vooruitlopend op definitieve normen vanaf 2030. Voor de nieuwbouw projecten zijn er aanvullende eisen gesteld m.b.t. de duurzaamheidsambities.

Wat gaan we in 2026 doen?

- Uitvoeren van de routekaart ['Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed'](#)

Industrie

De industrie binnen de Gemeente Groningen heeft een uitstoot van 198 kton CO₂ equivalenten en heeft daarmee circa 16% van de totale uitstoot (bron: [CO₂ monitor peiljaar 2022](#)). Het gaat hier dus om een significant deel van de totale uitstoot binnen de Gemeente Groningen. Op deze uitstoot hebben we een beperkte mate van invloed. De invloed zit vooral bij de Provincie Groningen, het Rijk, Europa en natuurlijk de industrie zelf.

Wat gaan we in 2026 doen?

- We blijven in gesprek en voeren lobby om de CO₂ uitstoot in de industrie te reduceren.

Duurzame mobiliteit

We streven ernaar dat Groningen een goed bereikbare gemeente is met een aantrekkelijke, veilige en gezonde leefomgeving. Uitgangspunt van ons mobiliteitsbeleid is om lopen, fietsen en het openbaar vervoer te stimuleren en de auto daar waar noodzakelijk te faciliteren. Samen met het terugdringen van de CO₂-uitstoot in het kader

van onze klimaatdoelstellingen vraagt dit om een transitie naar minder ruimte innemende en emissievrije mobiliteit.

De situatie rondom netcongestie wordt ook voor de verduurzamingsopgaven in ons mobiliteitssysteem steeds bepalender. Zo heeft dit gevolgen voor de uitrol van snellaadinfrastructuur, maar kan het bijvoorbeeld ook leiden tot vertraging van de aanleg van beweegbare bruggen en nieuwe fietsenstallingen en parkeergarages. Een eventuele netcongestie ten aanzien van kleinverbruikers raakt bijvoorbeeld de reguliere laders op straat en nieuwe parkeerautomaten. Bij veel ontwikkelingen in 2026 en daarna zal netcongestie een bepalende en soms zelfs leidende factor gaan worden.

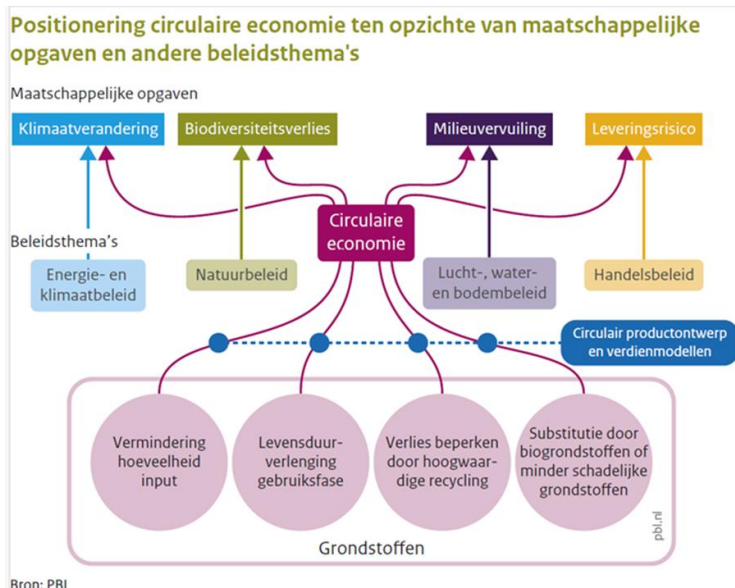
Wat gaan we in 2026 doen?

- We blijven publieke laadpalen onder het opdrachtenmodel plaatsen voor inwoners en bezoekers;
- We stellen de nieuwe Visie Openbare Laadinfrastructuur vast voor de komende jaren. Deze visie geeft richting voor de realisatie van verschillende typen laadinfrastructuur binnen onze gemeente;
- We gaan door met het begeleiden en (financieel) ondersteunen van bewonersgroepen die met elkaar auto's willen delen, zoals opgenomen in ons Uitvoeringsprogramma Deelmobiliteit, om het aantal privéauto's op straat te verminderen;
- Het zetten van een volgende stap in het verduurzamen van het openbaar busvervoer in de provincies Groningen en Drenthe. Zo worden de laatste 59 nieuwe elektrische bussen geleverd uit de in 2023 afgesloten businesscase zero emissie met Qbuzz. Daarmee komt het totaal aantal zero emissiebussen op 343 voertuigen;
- Stimuleren van bouwprojecten om (stapsgewijs) meer schone voertuigen in te zetten op weg naar zero emissie. In dit kader faciliteren we waar mogelijk met door de markt opgezette bouw hubs en laadinfra;
- Monitoren en evalueren van de effecten van het venstertijdgebied op de leefbaarheid van de binnenstad.

Circulariteit

Om binnen de grenzen te blijven van wat onze planeet aan kan en om maatschappelijk verantwoordelijk te blijven handelen, streven we naar een circulaire economie. Dit is van belang omdat het groeiend gebruik/verbruik van grondstoffen de belangrijkste veroorzaker van ons veranderende klimaat, verlies van biodiversiteit en milieuvervuiling. Daarnaast bevestigen huidige geopolitieke verhoudingen dat leveringszekerheid van grondstoffen geen vanzelfsprekendheid meer is, terwijl door technologische vooruitgang en noodzakelijke transitie zoals de energietransitie, er juist een groeiende behoefte ontstaat aan materialen die eindig zijn.

De totstandkoming van een circulaire economie is geen links of rechts thema, maar een randvoorwaarde om zowel duurzaamheidsdoelstellingen als ook een toekomstbestendige economie te realiseren. We hebben het nodig dat we streven naar een nieuw systeem waarin we zorgen voor waardebehoud en hergebruik van grondstoffen.

Tegelijkertijd zien we niet alleen de nut en noodzaak van een circulaire economie, maar dat de transitie naar een circulaire economie veel kansen biedt. Kansen voor brede welvaart door het realiseren van meer innovaties, bouwen van nieuwe lokale ketens en businessmodellen, communities waarin bewoners en ondernemers worden geïnspireerd tot nieuw handelingsperspectief, toekomstgericht onderwijs en nieuwe en sociale werkgelegenheid. Veel best practices zijn in de afgelopen jaren gerealiseerd en daarmee een nieuwe standaard hoe we het huidige systeem als overheid kunnen orkestreren en beïnvloeden.

In 2026 zullen we de lessons learned en de ontwikkelde systeemaanpak verder uitbreiden. We vergroten onze impact als we dit programma overstijgend oppakken en krachten hierin bundelen. We versnellen de transitie doordat we ons bewust worden van de fundamentele positie en doorsnijdend karakter die circulariteit inneemt in programma's en de gerealiseerde best practices een nieuwe norm zijn waarvanuit we kunnen handelen. Zo bouwen we een toekomstbestendig model om brede welvaart tot stand te brengen.

Activiteiten focusthema's

Afval & Grondstoffen

De genoemde systeemaanpak liet zich vormen bij de directie Stadsbeheer, de afdeling Afval & Circulariteit, door hoogwaardig hergebruik van grondstoffen te gebruiken om circulariteit te bevorderen. Dit past bij de doelstelling is om in 2030 een afvalvrije Gemeente Groningen te realiseren. Hierbij is het uitgangspunt dat afval gezien kan worden als een waardevolle grondstof en een gemeente vanuit een orkestrerende rol nieuwe ketens vanuit deze afvalstromen kan aanjagen en faciliteren. Het opzetten van grondstoffen hubs in samenwerking met onderwijs, bewoners, wetenschap en bedrijfsleven is hierbij een eerste stap geweest tot concrete coalitievorming, maar ook tot meer inzicht in de benodigde verandering in governance.

Activiteiten

In 2026 zetten we stappen om de gerealiseerde grondstoffen hubs, te weten de Textielhub en de Bouwmaterialenhub, te verduurzamen voor de lange termijn. De grondstoffen hubs worden doorontwikkeld naar:

1. Voorlopers van de duurzaamheidscampus die door masterplan campussen verder wordt ontwikkeld. Ze dragen bij aan de versterking van de economische structuur en de toekomstige vraag naar gespecialiseerde beroepskrachten. Door de doorontwikkeling naar een campusorganisatie is er een centrale plek waarop je kennis en scholing ontwikkeling plaatsvindt, shared facilities aanwezig zijn en worden activiteiten van het onderwijs en bedrijfsleven gebundeld. Dit doen wij in samenwerking met de campus coalitie van Masterplan Campussen en het Akkoord van Groningen.

2. Sociaal ontwikkelbedrijven waar bewoners zich kunnen ontwikkelen voor de circulaire banen van de toekomst en hier de benodigde competenties ontwikkelen. De activiteiten hiervoor ontwikkelen we gezamenlijk met Iederz.
3. Circulaire bedrijven van de toekomst: waar het werken met secundaire en/of biobased materialen de standaard is, innovatieve producten en de businessmodellen van de toekomst worden ontwikkeld. Dit ontwikkelen we verder met de Hanze in samenwerking met het lectoraat "Transitie naar een circulaire economie".
4. Inspiratiecentrum waar bewoners en bedrijven gestimuleerd worden om circulair en impactvol te doen en ondernemen. Dit doen wij in samenwerking met de partners van de Textielhub, maar ook met ondersteuning van Groener Groningen en Noorden Duurzaam.

Visie voor de lange termijn

Ontwikkeling van meerdere grondstoffenhub's zoals de infrahub, realisatie van meerdere circulaire innovaties vanuit grondstoffen dankzij de grondstoffenhub's en de grondstoffencatalogus.

Bouw & sloop

De bouwsector is één van de vervuilendste industrieën als het gaat om water-, energie en grondstofgebruik, afvalproductie en bijkomende CO₂- emissie. Daarbij is het grondstoffengebruik in de bouw over de jaren steeds verder toegenomen en zijn we voor de grondstoffen voor het grootste deel afhankelijk van het buitenland. Ook heeft de manier waarop we bouwen en wat we bouwen invloed op het energieverbruik en bijkomende CO₂-emissie tijdens het gebruik van het bouwwerk. Niet slopen en nieuw bouwen, maar (her)gebruiken wat er al staat, is om die reden ook één van de meest impactvolle dingen om te doen. Als er dan toch nieuwbouw moet plaatsvinden, doen we dat zo verstandig en circulair mogelijk.

Om dit goed in te bedden in de gemeentelijke organisatie werken we sinds 2024 met een kernteam circulair bouwen waarin vertegenwoordigers zitten van tot nu toe vier bouwgerelateerde afdelingen: ons Vastgoedbedrijf, de Stadsingenieurs, Programma Energie voor de bestaande woningbouw en Programma Wonen voor de nieuwbouw. Tevens is circulair bouwen opgenomen in het Groninger Ambitiweb.

In 2026 gaan we verder met het opstellen van beleid voor circulair bouwen waarvan de kern is dat we gaan bouwen met de handreikingen van Het Nieuwe Normaal voor zowel infrastructuur, utiliteits- als woningbouw elk met hun specifieke parameters en mate van impact.

Kwaliteit en duurzaamheid

Bouwen in Groningen betekent bouwen voor de langere termijn, met aandacht voor diversiteit, kwaliteit en duurzaamheid. We streven naar klimaatbestendige woningen in een fijne en groene woonomgeving. Om in 2035 CO₂-neutraal te zijn hebben we een strategie nodig die zowel gasloze als hybride wijken ondersteunen. De grootste opgave ligt echter in de bestaande woningvoorraad. De opgave is om de gebouwde omgeving te verduurzamen en aardgasvrij te maken middels de wijkenergieaanpak. Er ligt hier een directe relatie met de programma's Energie en Leefkwaliteit waar deze opgaven nader worden uitgewerkt.

Nieuwbouw woningen

Onze woningbouwopgave is groot, namelijk circa 20.000 nieuwbouwwoningen tot 2030. Er wordt hard gewerkt om het Initiatiefvoorstel Duurzaam & Betaalbaar bouwen van woningen voor 2025 te implementeren, zodat een groot deel van de nog te bouwen woningen met een zo laag mogelijk klimaatimpact worden gerealiseerd. We kijken dan met name naar maatregelen om het primaire energieverbruik van de woningen te reduceren én om meer duurzame bouwmaterialen toe te passen. Dat wil zeggen: minder beton en meer biobased bouwmaterialen (zoals hout, hennep, vlas e.d.). Het voordeel is daarbij dat hennep en vlas lokaal geteeld (en op termijn verwerkt) kunnen worden. Daarmee wordt ook in de keten CO₂-reductie gerealiseerd.

In de laatste maanden van 2024 zijn al onderzoeken gedaan naar: de bouwkosten van circulair bouwen, de implicaties ervan voor onze grondexploitaties, de bouwproductie en de juridische context.

Bestaande woningbouw

Om de energietransitie in de gebouwde omgeving te realiseren is het nodig bestaande gebouwen te renoveren. Om uiteindelijk het einddoel van CO₂-neutraliteit te behalen is het van belang dat de samenhang tussen de energietransitie en circulariteit wordt gezien en hiernaar gehandeld wordt. Bij de bestaande bouw kijken we met name naar het materiaalgebruik in de renovatie, hier kijken we steeds meer naar biobased materialen. Biobased materialen zijn bouwmaterialen die gemaakt zijn van natuurlijke, hernieuwbare grondstoffen zoals hout, hennep, stro, vlas. Ze slaan CO₂ op tijdens de groei en zijn vaak herbruikbaar. In de bouw worden ze (onder andere) gebruikt voor isolatie, gevelbekleding, plaatmateriaal en constructieve opstellingen. Biobased materialen zijn een duurzaam alternatief voor traditionele (abiotische) materialen zoals beton, kunststof, isolatiemateriaal die vaak veel CO₂ uitstoten bij productie. Vooral in de opgave voor na isolatie van woningen geven we invulling aan de doelstellingen om meer biobased te werken. Zo vragen we biobased materialen uit in eigen projecten en zijn we met woningcorporaties in gesprek over de toepassing van biobased materialen. Het gebruik van deze biobased en circulaire producten is van groot belang. Grofweg 60% van de woningen in de gemeente moet nog op enige mate na-geïsoleerd worden. Dat zijn 76.000 woningen. Wanneer deze woningen voorzien worden van 'traditionele' isolatiematerialen (PUR, steenwol) dan veroorzaakt dit een CO₂-uitstoot van 246.000 ton CO₂. Wanneer de isolatie met biobased materialen wordt uitgevoerd wordt juist 80.000 ton CO₂ opgeslagen. Om een effect van 'dweilen met de kraan open' te voorkomen is het dus van groot belang dat de milieu-impact van verbouw tot sloop wordt beschouwd.

Maatschappelijk Vastgoed

Om te ervaren wat de impact is van circulair bouwen op het ontwerp- en realisatietraject van maatschappelijk vastgoed zijn er een aantal projecten aangewezen om dit nader te onderzoeken. Binnen deze projecten zijn de thema's losmaakbaarheid, herkomst materialen (hergebruikt, gerecycled of hernieuwbaar) en de materiaal gebonden CO₂ uitstoot toegevoegd als aanvullende kaders voor het ontwerpteam. De projecten worden per fase geëvalueerd en het effect op de gestelde kaders voor kosten, kwaliteit en planning wordt in beeld gebracht. De opgedane ervaringen worden vervolgens weer ingezet in nieuwe projecten. In een volgende klimaatparagraaf kunnen deze resultaten worden gepresenteerd.

Infrastructuur

Onze Stadsingenieurs richten zich al een lange tijd op het duurzaam ontwerpen van infrastructuur en zijn daardoor ook koploper in de praktische toepassing van circulariteit. Zo zijn uitgangspunten voor circulair bouwen opgenomen in het moederbestek. De concrete CO₂ impact van materiaalkeuzes kunnen zij bij het opstellen van ramingen meteen meenemen. Op die manier vertalen ze de CO₂ belasting van het ontwerp naar maatschappelijke kosten en gebruiken ze dit om alternatieven af te wegen. Op deze manier worden we ons bewust van de keuzes die we maken en krijgen we inzicht in concrete CO₂-reductie. De verwachting is dat we hier in 2026 weer over kunnen rapporteren.

Daarnaast streven de Stadsingenieurs naar maximaal hergebruik van materialen binnen onze projecten, zetten ze een circulaire keten op met materialenhubs en zijn ze betrokken bij ontwikkeling van een biobased lichtreflecterend asfalt (waardoor er minder straatverlichting nodig is voor hetzelfde niveau van veiligheid). Als ondertekenaars van het convenant Schoon en Emissieloos bouwen (SEB) is SEB de standaard voor de realisatie van onze projecten.

Water & sanitatie

Bij een circulaire waterketen draait het in grote lijnen om hergebruik van energie en grondstoffen uit afvalwater (sanitatie) en duurzaam omgaan met drinkwater.

Hergebruik van afvalwater

In de water- en afvalwaterketen ontstaan op diverse plekken reststoffenstromen en overschotten aan energie. De belangrijkste duurzaamheidsdoelen zijn:

- Scheiden aan de bron, wat schoon is schoonhouden;
- Energie besparen;
- Grondstoffen en warmte terugwinnen.

Duurzaam omgaan met Drinkwater

We streven ernaar om het gemiddelde drinkwatergebruik per persoon terug te brengen van 120 liter naar 100 liter. Onder andere door bevolkingsgroei, klimaatveranderingen en bedreigingen van de (grond)waterkwaliteit wordt het steeds lastiger om voldoende drinkwater voor alle bewoners en bedrijven te produceren. In de rijksbrief Water en bodem sturend (november 2022) worden structurerende keuzes geformuleerd om ook in de toekomst voldoende drinkwater te hebben. Vanuit circulaire economie is vooral het besparen van drinkwatergebruik van belang, met name door geen hoogwaardig drinkwater te gebruiken voor toepassingen waar dit niet noodzakelijk is.

Motie reiniging vismarkt met drinkwater

In 2024 is door de raad gevraagd om geen drinkwater meer te gebruiken voor het reinigen van markten en straten. We onderzoeken waar we in onze bedrijfsvoering steeds meer toe kunnen naar het voorkomen van gebruik van drinkwater waar dat niet nodig is.

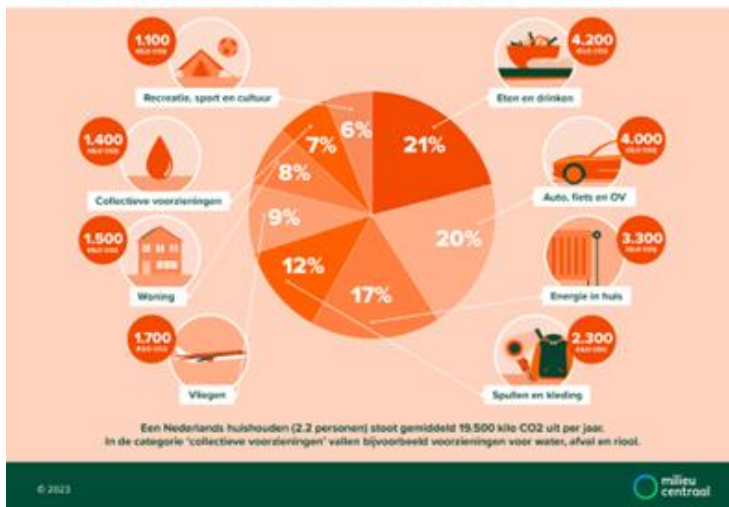
Stimuleren van gebruik van regen- of oppervlaktewater

We doen in onze gemeente zowel bij bedrijven, instellingen en particulieren ervaring op met het benutten van regenwater en oppervlaktewater en we zien veel groeimogelijkheden. Voorbeelden zijn: Euvelgunne waar regenwater wordt benut voor toiletten en processen en onze stimuleringsregelingen voor particulieren voor het bergen en duurzaam benutten van regenwater.

Voedsel- en eiwittransitie

De manier waarop wij voedsel produceren en consumeren heeft impact op het klimaat. Bij de productie van ons eten komen broeikasgassen zoals CO₂, methaan en lachgas vrij. Een Nederlands huishouden stoot gemiddeld 4200 kilo CO₂ uit met eten en drinken. Dit is meer dan bijvoorbeeld vervoer met auto, fiets en OV (4000 kilo) en energie in huis (3300 kilo). Producten zoals rund- en lamsvlees zorgen voor meeste broeikasgassen (bron). Zo komt bij de productie van 1 kilo hamburger van rund 26 kilo CO₂ vrij. Ter vergelijking: bij de productie van een kilo plantaardige hamburger komt slechts 2,5 kilo CO₂ vrij. (bron). In 2021 was de Nederlandse landbouwsector verantwoordelijk voor 16,2% van de totale uitstoot (bron: Berenschot, 2023). In de herziene CO₂-monitor blijkt dat dit percentage voor de gemeente Groningen in 2022 9% bedraagt. Dit lagere percentage is te wijten aan het feit dat Groningen relatief minder landbouwgrond heeft in vergelijking tot andere Nederlandse gebieden. Desondanks blijkt uit de gegevens dat de daling in CO₂-equivalenten vanuit de landbouwsector in de gemeente achterblijft in vergelijking tot die van andere sectoren. In de CO₂-monitor wordt geprognosticeerd dat wanneer het beleid niet verandert, het aandeel van de landbouwsector in de totale CO₂-uitstoot zal stijgen van 9% in 2022 naar 12% in 2035. We onderzoeken nog hoe we emissie door consumptie ook kunnen meenemen in het monitoren van landgebruik en uitstoot bij landbouw.

WAT VEROOorzaakt DE MEESTE CO2-UITSTOOT? CO2-UITSTOOT VAN EEN NEDERLANDS HUISHOUDEN

(Bron: milieucentraal)

Daarnaast zorgt ook voedselverspilling voor CO2 uitstoot. Nederlandse huishoudens verspillen ongeveer 33 kilo per persoon per jaar. Bijna 10% van het gekochte eten wordt verspild. Daarnaast vindt er ook nog voedselverspilling plaats bij andere schakels in de voedselketens zoals producenten en supermarkten. In totaal kwam dit in 2020 neer op 161 kilo per hoofd van de bevolking. Bij voedsel dat wordt verspild heeft de impact op het klimaat al plaatsgevonden door productie, transport en verpakking (bron). Door helemaal geen voedsel meer te verspillen kunnen we 99 kilo CO2 per persoon, per jaar besparen (bron).

Duurzamer voedsel produceren en consumeren is daarom een cruciale stap richting een klimaatneutrale gemeente. Als gemeente zetten wij in op de voedsel- en eiwittransitie: de transitie naar een gezonder en duurzamer voedsel- en landbouwsysteem. De eiwittransitie gaat om de overgang naar de productie en consumptie van meer plantaardige eiwitten en minder dierlijke eiwitten. We gaan voedselverspilling bij onze inwoners tegen. Daarnaast werken we vanuit de Agenda Landelijk Gebied aan een uitvoeringsagenda Toekomstbestendige Landbouw.

Ruimte voor circulaire activiteiten

In ons ruimtelijk-economisch en verkoopbeleid geven we actief invulling aan duurzaamheid en de daarmee samenhangende reductie van CO2-uitstoot. Sinds dit jaar is duurzaamheid opgenomen als een van de selectiecriteria in het vastgestelde Vestigingskader voor de uitgifte en verkoop van kavels op bedrijventerreinen. Daarnaast sturen we gericht op het behoud van bedrijven met circulaire activiteiten. Op bedrijventerreinen doen we dat door het behoud van milieuhindercategorieën die ruimte bieden aan circulaire bedrijvigheid. Denk aan bedrijven die circulaire producten ontwerpen, materialen recyclen of goederen verhuren in plaats van verkopen, deze bedrijven vervullen een sleutelrol binnen het bredere ecosysteem van de circulaire economie. Ook voorziet het beleid onder andere in het beschikbaar houden van watergebonden locaties, waarmee de continuïteit van circulaire bedrijvigheid op strategische plekken wordt geborgd. Tot slot creëren we, waar mogelijk, ruimte voor de ontwikkeling van circulaire hubs, zoals een bouwhub of textielhub. Dit zijn samenwerkingslocaties waar bedrijfsleven, onderwijsinstellingen en overheden samenkomen. Circulaire hubs vervullen een belangrijke functie in het stimuleren van samenwerking en innovatie en dragen zo bij aan de transitie naar een circulaire economie.

Circulair Inkopen

Circulariteit, klimaat. Milieu & Biodiversiteit zijn drie van de zes thema's in het manifest Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen die worden toegepast binnen het inkopen en aanbesteden. Om te

bepalen hoe deze thema's in de aanbestedingen worden verwerkt zijn verschillende hulpmiddelen ontwikkeld zoals het Groninger Ambitiweb en de CO2 calculatietool. Daarnaast wordt de markt door middel van marktdagen en marktverkenningen voorafgaand aan een aanbesteding nauw betrokken bij deze ontwikkelingen. Het huidige MVOI-manifest wordt zo goed als zeker met 5 jaar verlengd. Wij en alle andere landelijke ondertekenaars kunnen hierdoor doorgaan met de inzet op de thema's zoals we de laatste jaren al doen en zijn benoemd in het actieplan MVOI, en waar mogelijk zullen we daar nog extra inzet op plegen.

Economie

Wij dragen actief bij aan de verdere ontwikkeling van lokale ketens. Als kwartiermaker in het project 'Gezond eten uit de omgeving' in nauwe samenwerking met het lokale bedrijfsleven en convenantpartners stimuleren we de economische groei van de korte voedselketen. Dit programma fungeert als inspirerend voorbeeld voor hoe we deze aanpak kunnen opschalen naar andere thema's, en vormt tegelijkertijd een fundament voor het opzetten van lokale (circulaire) ketens die zorgen voor een besparing in CO2 uitstoot. Ook draagt dit project bij aan de eiwittransitie door in te zetten op de (lokale) productie van plantaardige eiwitten.

Samen met onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven verkennen we strategische vraagstukken voor de toekomst. Waar nodig brengen we vraag en aanbod bijeen en creëren we ruimte om thema's als circulariteit en maatschappelijke impact sterker te verankeren in het onderwijsprogramma.

Met marktleiders zetten we in op betekenisvolle inkoop in samenwerking met impact ondernemerschap. Intern bevorderen we kennisdeling, en extern organiseren en faciliteren we inspirerende kennissessies voor uiteenlopende organisaties.

We werken aan het vergroten van bewustwording binnen de markt, waarbij de praktische uitvoering in nauwe samenwerking met Vereniging Circulair Groningen Drenthe plaatsvindt.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

Uitvoering Uitvoeringsagenda Circulaire Economie

- We ontwikkelen een programmaoverstijgende aanpak om meer impact te bewerkstelligen
- We ontwikkelen het Groningse circulaire (MKB)-ecosysteem verder en sneller;
- We informeren, inspireren en activeren MKB-ondernemers, om aan de slag te gaan met Circulaire Economie;
- We faciliteren en stimuleren bedrijven om elkaars restproducten te gebruiken;
- We brengen randvoorwaarden in beleid, wetgeving, financiën en scholing in kaart en ontwikkelen die door.

Afval & Grondstoffen

- We lanceren de zakelijke Grondstoffencatalogus;
- We evalueren de CO₂ rapportages van onze contractpartijen;
- We blijven circulair aanbesteden van onze afvalstromen;
- We ontwikkelen de grondstoffenhub verder door, openen de bouwmaterialenhub en verkennen de mogelijkheden naar andere grondstoffenhub zoals een infrahub en voedselhub;
- We zetten in op Europese en nationale subsidietrajecten om grondstoffeninnovaties te bevorderen;
- We gaan over van incidentele campagnes naar gerichte community bouwende projecten op het vlak van afval & circulariteit.

Bouw & Sloop

Nieuwbouwwoningen

- We blijven lobbyen bij het Rijk voor landelijke aanscherping van de MPG;
- We zetten in op concrete implementatie van circulair en biobased bouwen in de grote woningbouwlocaties;
- We evalueren de interne leergang circulair (en biobased) bouwen en continueren deze bij voldoende animo;
- We zetten de samenwerking met opleidingsinstituten m.b.t. circulair bouwen voort;
- We verkennen deelname vervolg CityDeal Circulair en Conceptueel Bouwen;
- We blijven bijdrage leveren aan Interreg-project Circular Trust Building;

Bestaande woningen

- Voor gemeentelijke collectieve inkoopacties en verduurzamingsprojecten verkennen we of het principe 'biobased, tenzij' toegepast kan worden. Voorop moet staan dat de totale CO₂-uitstoot en besparing die een product veroorzaakt moet worden meegenomen en niet meer enkel gekozen moet worden voor producten die zo goed mogelijk presteren in de gebruiksfase.
- In de prestatieafspraken met woningcorporaties van 2024 zijn afspraken gemaakt over circulair bouwen. Renovatie en verduurzamingsmaatregelen zijn daarbij ook onderwerp van gesprek.
- We zetten in om biobased isolatie- en verduurzamingsmaatregelen een plek te geven in de uitwerking van maatregel 29 van Nij Begun, om zo de vraag naar biobased materialen verder te stimuleren en de extra CO₂-uitstoot als gevolg van de investeringen te beperken.
- Het platform Duurzaam Groningen zetten we in voor bewustwording over circulair en biobased (ver)bouwmaterialen voor particulieren:
 - Een campagne opzetten om mensen te informeren over de voordelen en noodzaak van circulair renoveren.
 - De informatievoorziening aanscherpen om zo ook de duurzaamheid, lees CO₂-uitstoot, van de maatregelen voor en na de gebruiksfase in acht te nemen. Concreet bij alle maatregelen (zonnepanelen, isolatie, warmtepomp) aangeven wat een duurzame(re) keuze is.

Maatschappelijk Vastgoed

- We evalueren de pilotprojecten en passen mogelijk onze standaard uitvraag aan indien nodig.

Infrastructuur

- We evalueren de CO₂ impact berekeningen en bezien of dit standaard gemaakt kan worden in onze manier van werken.

Water & sanitatie

- We onderzoeken hoe we het drinkwatergebruik in onze gemeente kunnen beperken;
- We zijn betrokken bij de voorbereiding van een project kringloopsluiting waterketen landbouw.

Voedsel- en landbouwtransitie

- We werken aan projecten zoals beschreven in de uitvoeringsagenda Voedsel- en Eiwittransitie (2024-2026).
- Door middel van communicatiecampagnes maken we onze inwoners bewust van voedselverspilling en geven we praktische tips deze te voorkomen
- We evalueren en herzien de uitvoeringsagenda
- We maken beleid voor een toekomstbestendige landbouw.

- We zijn initiatiefnemer en aanjager in het versterken van de korte keten vanuit de inkoopkracht van grote regionale instellingen/bedrijven.

Ruimte voor circulaire activiteiten

- In ons ruimtelijk-economisch beleid geven wij actief invulling aan duurzaamheid en de daarmee samenhangende reductie van CO₂-uitstoot.
- Duurzaamheid is één van de belangrijke thema's die worden meegewogen bij de uitgifte en verkoop van kavels op bedrijventerreinen.
- Er wordt gestuurd op het behoud van specifieke milieuhindercategorieën, om ruimte te behouden voor circulaire bedrijvigheid.
- Ook in bestaande situaties zetten wij in op het behoud van circulaire activiteiten.
- Wij bieden, waar mogelijk, ruimte voor de ontwikkeling van circulaire hubs (o.a. de bouwhub en textielhub).

Economische aanpak

- Wij dragen actief bij aan de verdere ontwikkeling van lokale ketens.
- Samen met onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven verkennen we strategische vraagstukken voor de toekomst. Waar nodig brengen we vraag en aanbod bijeen en creëren we ruimte om thema's als circulariteit en maatschappelijke impact sterker te verankeren in het onderwijsprogramma.
- Met marktleiders zetten we in op betekenisvolle inkoop in samenwerking met impact ondernemerschap.
- Intern bevorderen we kennisdeling, en extern organiseren en faciliteren we inspirerende kennissessies voor uiteenlopende organisaties.
- We werken aan het vergroten van bewustwording binnen de markt, in nauwe samenwerking met Vereniging Circulair Groningen Drenthe.

Klimaatadaptatie

Onze ambitie is dat de gemeente Groningen in 2050 klimaatbestendig is. Om in 2050 klimaatbestending te zijn moeten we wateroverlast voorkomen, hittestress voorkomen en verminderen, de ruimtelijke kwaliteit verbeteren om de schade door droogte en extreem weer te beperken en kwetsbare groepen extra beschermen.

Het klimaat verandert. We krijgen in toenemende mate te maken met zeespiegel- en temperatuurstijging, drogere zomers met meer tropische dagen en nattere winters met minder vorstdagen. In 2023 presenteerde het KNMI de nieuwe KNMI'23-klimaatscenario's. Dit is een vertaling van de wereldwijde klimaatprojecties van het IPCC - het klimaatpanel van de Verenigde Naties - naar Nederland. De vier scenario's schetsen hoe het toekomstige klimaat in Nederland eruit kan zien. Zelfs in de meest optimistische scenario's verandert het klimaat nog een flinke tijd door, met grote gevolgen voor Nederland. Deze scenario's zetten we in om ons, samen met onze inwoners en ondernemers, voor te bereiden op een veranderend klimaat.

Strategie

Om te komen tot een klimaatadaptieve gemeente in 2050, hanteren we de volgende strategie:

1. We richten ons op de aanpak van fysieke integrale maatregelen; denk hierbij aan de herinrichting van urgente hitte- en wateroverlast locaties zoals het Damsterplein en de Grote Markt;
2. We werken samen met o.a. onze inwoners (via Steenbreek, de wijkklimaatambassadeurs en bij het opstellen van wijkadaptatieplannen), ondernemers (wijkwinkelcentra, bedrijventerreinen etc. samenwerking Ruimtelijke Economie), onderwijs, woningbouwcorporaties, instellingen en overige stakeholders;
3. We stimuleren onderwijsinstellingen, woningbouwcorporaties, inwoners en bedrijven etc. om hun buitenruimte klimaatadaptiever in te richten door middel van subsidies;
4. We geven als gemeente zelf het goede voorbeeld.

Beleidsontwikkeling

De uitwerking van onze doelen en strategie staat beschreven in de [uitvoeringsagenda Groningen Klimaatbestendig 2020-2024](#). In 2024 zijn we gestart met de herijking van de uitvoeringsagenda, de vaststelling hiervan volgt naar verwachting het vierde kwartaal van 2025. In opmaat naar de actualisatie van deze uitvoeringsagenda is voor het eerst een stresstest op het onderdeel droogte uitgevoerd, als aanvulling op de reeds bestaande stresstesten hitte en wateroverlast. Daarnaast zetten we vanuit het Programma Water- en Riolerings (PWR 2025-2029), naast de instandhouding van een doelmatig (afval)watersysteem, nadrukkelijk in op maatregelen waarmee we de openbare ruimte aanpassen aan het veranderende klimaat. We hebben een nieuwe waarden gestuurde beheerstrategie gemaakt waarmee in het beheer en onderhoud van de openbare ruimte meer aandacht is voor klimaatadaptatie, CO2 reductie en circulariteit. Andere instrumenten die bijdragen aan een klimaatbestendige gemeente zijn de Verordening afvoer hemel- en grondwater uit 2024 en het ontwerp omgevingsprogramma groennormen die in het tweede kwartaal van 2025 is vastgesteld. Ook het toekomstige bomenplan draagt bij aan een klimaatbestendige gemeente. Onze inzet op de groei van het boomkroonoppervlak draagt bij aan gezondere buitenruimte en meer biodiversiteit. Naast bovengenoemd beleid is klimaatadaptatie een belangrijk uitgangspunt in alles wat we doen, zowel bij fysieke maatregelen als in ons beleid.

Relevante beleidsnota's

Het programma is verder uitgewerkt in de volgende beleidsnota's:

[Actualisatie 2025 Routekaart Groningen CO₂-neutraal 2035 \(2025\);](#)

[CO₂ monitor 2024 \(2025\);](#)

[Vaststelling bestemmingsplan Meerstad-Noord \(2024\);](#)

[Routekaart Voedsel- en eiwittransitie \(2024\);](#)

[Uitvoeringsagenda voedsel- en eiwittransitie \(2024\);](#)

[Agenda Landelijk Gebied \(2024\);](#)

[Programma Water en Riolerings \(2024\);](#)

[Update Groningen Stroomt Door \(2024\);](#)

[Oprichten gemeentelijk energiebedrijf holding bv \(2023\);](#)

[Uitvoeringsagenda Circulaire Economie \(2023\);](#)

[Participatiekader voor zonne- en windparken \(2023\);](#)

[Jaarplan verduurzaming maatschappelijk vastgoed 2023-2024 \(2023\);](#)

[Verordening afvoer hemel- en grondwater \(2023\);](#)

[Regionale Energie Strategie \(RES\) 2.0 \(2023\);](#)

[Inrichting Fonds Energietransitie \(2022\);](#)

[Minder afval, meer grondstoffen, op weg naar een circulair Groningen \(2022\);](#)

[Routekaart verduurzamen maatschappelijk vastgoed \(2021\);](#)

[Warmtetransitieplan Groningen 2022-2030 \(2021\);](#)

[Beleidskader zonneparken 2021-2025 \(2021\);](#)

[Beleidskader zon op daken 2021-2025 \(2021\);](#)

[Uitkomsten Windverkenning \(2021\);](#)

[Uitkomsten Windverkenning bijlage 1 de verkenning \(2021\);](#)

[Uitkomsten Windverkenning bijlage 2 de verdieping \(2021\);](#)

[Uitvoeringsagenda Klimaatbestendig Groningen \(2020\);](#)

[Beleidskader zonneparken fase 1 \(2019\);](#)

[Making City Lighthouse project \(2018\);](#)

[Deelname Europees Making City Lighthouse project \(2018\);](#)

[Windbeleidskader Groningen \(2018\);](#)

[Windbeleidskader Groningen bijlagen \(2018\);](#)

[Routekaart Groningen CO₂ neutraal 2035 \(2018\);](#)

Paragraaf 3: Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Bij de uitvoering van onze taken worden we geconfronteerd met risico's en ontwikkelingen die financiële gevolgen kunnen hebben voor de gemeente. De paragraaf weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de gemeente is door de risico's af te zetten tegen de mogelijkheden om de risico's op te kunnen vangen.

Voor de beoordeling van het weerstandsvermogen kijken we naar de verhouding tussen risico's en beschikbaar weerstandsvermogen, naar de omvang van de reserves en naar de ontwikkeling van de financiële kengetallen. We doen dit voor een periode van vier jaar (dynamisch weerstandsvermogen).

Het weerstandsvermogen laat zien of de gemeente in staat is de effecten van risico's op te vangen. Als maatstaf hanteren we de ratio van het weerstandsvermogen. Deze geeft de verhouding weer tussen het beschikbare weerstandsvermogen (welke middelen zijn er om risico's op te vangen?) en het benodigde weerstandsvermogen (welke risico's lopen we?). Een ratio van 100% betekent dat er voldoende weerstandsvermogen beschikbaar is om het effect van de ingeschatte risico's te kunnen opvangen.

Het kader voor het weerstandsvermogen en risicomanagement is vastgelegd in de op 4 juni 2025 door de raad vastgestelde [kadernota Weerstandsvermogen en Risicomanagement 2025 \(120820-2025\)](#). In de kadernota zijn onder andere de streefwaarden opgenomen voor de kengetallen en staan de uitgangspunten voor ons weerstandsvermogen beschreven. De ontwikkeling van het weerstandsvermogen wordt twee keer per jaar geactualiseerd: bij de begroting en bij de gemeenterekening.

De ratio weerstandsvermogen is 161% in 2026 waarmee we ruim boven de streefwaarde van 100% zitten. Door toename van de risico's uitleg- en binnenstedelijke ontwikkelingslocaties (grondzaken/grondexploitaties) en gemeentelijk aandeel risicoproject Warmtestad BV en opname van het risico Windmolens Roodehaan is de ratio weerstandsvermogen in 2026 ten opzichte van de stand bij de jaarrekening 2024 met 6% afgenomen.

De toename van het benodigd weerstandsvermogen vanaf 2028 is het gevolg van de landelijke bezuinigingstaakstelling voor de jeugdzorg. Hieronder wordt dit toegelicht. Meerjarig voldoen we aan de streefwaarden waarmee ons weerstandsvermogen op orde is en we anticiperen op toekomstige ontwikkelingen.

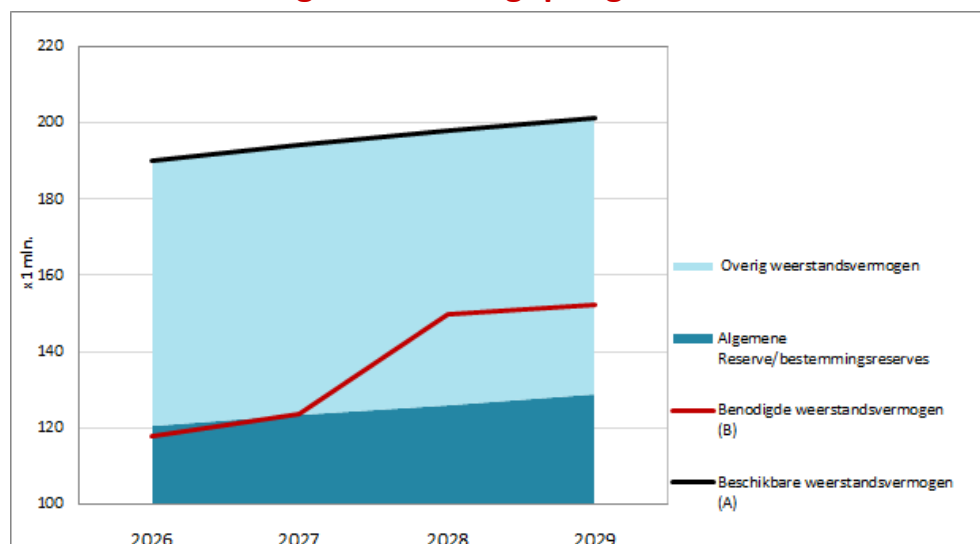
Het weerstandsvermogen is gebaseerd op een groot aantal inschattingen bij het bepalen van het benodigd en beschikbaar weerstandsvermogen. Voor een objectieve beoordeling van de financiële situatie van de gemeente kijken we ook naar financiële kengetallen. De kengetallen netto schuldquote (gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen) en de solvabiliteit zijn gebaseerd op de omvang van de schulden en het eigen vermogen. De netto schuldquote in de begroting 2026 is 108,1% en de solvabiliteit is 13%. De solvabiliteit is hoofdzakelijk verbeterd door de toevoegingen aan de algemene reserve ter versterking van ons eigen vermogen. Om te waarborgen dat de financiële positie van de gemeente houdbaar blijft beoordelen we de hoogte van de kengetallen in samenhang met het weerstandsvermogen (zie algemeen oordeel aan het eind van deze paragraaf).

Er zijn twee grote ontwikkelingen die de komende jaren effect hebben op de kengetallen en de ratio weerstandsvermogen:

1. We zien grote nieuwe investeringen op ons af komen zoals opgenomen in de strategische investeringsagenda voor onder andere de energietransitie, nieuwe gebiedsontwikkelingen, onderwijshuisvesting, een nieuw muziekcentrum en de vervanging van maatschappelijk vastgoed. Dat betekent een toename van de risico's op verschillende fronten en een grote toename van nieuw aan te trekken leningen. Deze ontwikkelingen zijn nog niet zichtbaar in de financiële kengetallen. Dit zal eveneens effect hebben op het weerstandsvermogen en de solvabiliteit. Bij nieuwe activiteiten en projecten brengen we de effecten voor het weerstandsvermogen en de kengetallen in beeld en geven we aan hoe we met de benodigde aanvulling van het beschikbaar weerstandsvermogen omgaan.

2. De financiële ruimte voor gemeenten staat onder druk. Dit komt hoofdzakelijk door de korting op het gemeentefonds vanaf 2026. Voor Groningen gaat het om circa 27 miljoen euro per jaar. Daarnaast blijft er veel onzekerheid bestaan over jeugdzorg. Het Rijk heeft de taakstelling voor gemeenten in 2026 en 2027 verlaagd, maar vanaf 2028 juist fors verhoogd naar 23,1 miljoen euro. Dit leidt vanaf 2028 tot een significant hoger risico sociaal domein. Dit is de reden dat de ratio weerstandsvermogen sterk daalt vanaf 2028.

Weerstandsvermogen in één oogopslag

Berekening weerstandsvermogen begroting 2026

(bedragen x 1.000 euro)

	2026	2027	2028	2029
Beschikbare weerstandsvermogen (A)	189.862	194.142	197.713	201.092
Algemene Reserve/bestemmingsreserves	120.640	123.265	126.091	128.918
Overig weerstandsvermogen	69.222	70.878	71.623	72.174
Benodigde weerstandsvermogen (B)	117.647	123.713	149.731	152.289
Risico grondexploitatie * waarschijnlijkheidsfactor (90%)	56.790	55.800	55.980	54.360
Overige risico's * waarschijnlijkheidsfactor (90%)	60.857	67.913	93.751	97.929
Ratio weerstandsvermogen (A/B x 100%)	161%	157%	132%	132%
Verhouding reserves / benodigd weerstandsvermogen	103%	100%	84%	85%
Streefwaarde beschikbaar weerstandsvermogen, ten minste	100%	100%	100%	100%
Vershil tussen beschikbaar en benodigd weerstandsvermogen	72.215	70.429	47.982	48.802
Streefwaarde verhouding reserves/benodigd weerstandsvermogen, ten minste	50%	50%	50%	50%
Vershil tussen streefwaarde en actuele prognose verhouding reserve/wsv	61.816	61.408	51.225	52.773

Het beschikbare weerstandsvermogen bestaat uit een aantal bronnen waarmee we het effect van risico's kunnen opvangen. We maken onderscheid tussen de reserves en overige bronnen. De algemene reserve en de bestemmingsreserves zijn hard en kunnen we direct inzetten. Inzet van de overige bronnen vraagt over het algemeen meer tijd. Voor de inzet van de stille reserve Enexis bijvoorbeeld is eerst verkoop van de aandelen

nodig en inzet van de intensiveringsmiddelen vraagt besluitvorming over verlaging van de beschikbare budgetten en aanpassing van het beleid.

Gezien het belang van de omvang van de reserves maken we deze afzonderlijk zichtbaar. In het onderdeel [beschikbaar weerstandsvermogen](#) geven we een toelichting op de onderdelen van het beschikbaar weerstandsvermogen.

Het benodigde weerstandsvermogen wordt bepaald op basis van een inschatting van de risico's die de gemeente loopt. Veruit het grootste risico ligt bij de gemeentelijke grondexploitaties en Meerstad. Dit risico bepaalt in 2026 48% van het benodigd weerstandsvermogen. Met nieuwe projecten waarover nog geen (uitvoerings)besluit is genomen houden we nog geen rekening. Pas wanneer er zekerheid is over de uitvoering, maken we een inschatting van het risico en houden we er rekening mee in het bepalen van het benodigd weerstandsvermogen. In het onderdeel [benodigd weerstandsvermogen](#) geven we een toelichting op risico's die het benodigd weerstandsvermogen bepalen.

Vergelijking met de jaarrekening 2024 (jaarschijf 2026)

Weerstandsvermogen (bedragen x 1.000 euro)	Begroting 2026	Rekening 2024	Vershil
Beschikbare weerstandsvermogen (A)	189.862	186.157	3.705
Benodigde weerstandsvermogen (B)	117.647	111.893	5.754
Ratio weerstandsvermogen (A/B x 100%)	161%	166%	
Streefwaarde beschikbaar weerstandsvermogen, ten minste	100%	100%	
Vershil tussen beschikbaar en benodigd weerstandsvermogen	72.215	74.264	-2.049
Verhouding reserves / benodigd weerstandsvermogen	103%	104%	
Streefwaarde verhouding reserves/benodigd weerstandsvermogen, ten minste	50%	50%	
Reserves in het weerstandsvermogen	120.640	116.827	3.813

In vergelijking met de jaarrekening neemt het benodigd weerstandsvermogen toe met 5,8 miljoen euro. Het beschikbaar weerstandsvermogen neemt toe met 3,7 miljoen euro. Dit leidt in 2026 tot een verslechtering van de ratio met 5% (van 166% naar 161%).

De verschillen bij het beschikbaar weerstandsvermogen lichten we toe in het onderdeel [beschikbaar weerstandsvermogen](#).

Risicomanagement

Naast voldoende buffers in het beschikbare weerstandsvermogen is een goede sturing op en beheersing van de risico's belangrijk (risicomanagement). Risicomanagement geeft inzicht in wat kan gebeuren en stelt organisaties in staat prioriteiten toe te kennen aan de onderkende risico's. Daarnaast stelt het organisaties in staat om gestructureerd beheersmaatregelen te nemen en beslissingen over risico's te verantwoorden.

Bij projecten, waarbij het risico voor de gemeente Groningen groot is, laten we bij het aangaan van het risico een second opinion uitvoeren door een onafhankelijke partij. Dit geldt bijvoorbeeld voor situaties waarbij we als gemeente een lening verstrekken aan een derde of bij grotere projecten waar we als gemeente weinig ervaring mee hebben.

We werken verder aan het versterken van risicomanagement in de organisatie met als doel:

- Het verbeteren van de wijze waarop risicomanagement in onze organisatie wordt uitgevoerd. Gericht op een eenduidige en consistente aanpak en het identificeren en beheersen van risico's, aansluitend op de organisatieveranderingen ("één Groningen, één organisatie"). We gebruiken hiervoor onder andere de tool RiskID.

- Het verder ontwikkelen van strategisch risicomanagement waarbij risico's integraal onderdeel zijn van de strategie en de besluiten van college en raad.

Ondanks de inspanningen op het gebied van risicomanagement kunnen zich risico's blijven voordoen. Met het beschikbare weerstandsvermogen zijn we in staat de financiële effecten van risico's op te vangen.

Risicomanagement en het weerstandsvermogen zijn daarmee onderling verbonden en vormen een belangrijk onderdeel van het (financiële) beleid van de gemeente.

Benodigde weerstandsvermogen

Het benodigd weerstandsvermogen wordt bepaald door:

- De mate waarin de risico's al op andere wijze zijn afgedekt of beheerst;
- De verwachte impact van de aanwezige risico's;
- De gewenste mate van zekerheid om risico's op te vangen.

De risico's zijn geïnventariseerd en de omvang van het risico (bedrag in euro's) is geschat. De weging van het risico met de kans van optreden leidt tot het geschatte risicobedrag. Als bij het bepalen van het risicobedrag al rekening is gehouden met de kans van optreden dan wordt de uitkomst voor 100% meegenomen. De risico's van de grondexploitatie berekenen we volgens de risicoboxmethode en nemen we integraal op in het benodigde weerstandsvermogen.

Omdat de kans klein is dat als de risico's zich daadwerkelijk voordoen, dit allemaal tegelijkertijd gebeurt, corrigeren we de totaaltelling met een waarschijnlijkheidsfactor van 90%.

Waarschijnlijkheidsfactor

Bij het bepalen van het benodigd weerstandsvermogen houden we rekening met een waarschijnlijkheidsfactor van 90%. Deze factor geeft weer dat niet alle risico's zich tegelijkertijd voordoen.

Benodigd weerstandsvermogen 2026 (begroting 2026)

(bedragen x 1.000 euro)

	Incidenteel	Structureel
1. Uitleg- en binnenstedelijke ontwikkelingslocaties (grondzaken/grondexploitatie)	63.100	
2. Gemeentelijk aandeel risicoproject Warmestad BV	20.625	
3. Sociaal domein		10.000
4. Zonnepark Meerstad Noord	4.088	
5. Agiostorting BV Suikerzijde	3.750	
6. Verstrekte leningen en garanties	3.479	
7. Windmolens Roodehaan	1.762	
8. Parkeerbedrijf	0	853
9. Extra beheerkosten Biotoop, Haren	1.250	
10. Bedrijfsrisico directies SPOT, Sport050 en zakelijke dienstverlening Stadsbeheer		925
11. Klimaatrisico		825
13. Overige risico's	2.157	2.651
Totale risico's	100.211	15.254
Structureel maal factor 2		30.508
Waarschijnlijkheidsfactor 90%	90.190	27.457
Benodigd weerstandsvermogen		117.647

Beschikbaar weerstandsvermogen		189.862
Ratio weerstandscapaciteit		161%

Het benodigde weerstandsvermogen in 2026 is 117,6 miljoen euro. Dit is 5,8 miljoen euro hoger ten opzichte van de jaarrekening 2024.

De grootste afwijkingen zijn:

- Toename van het risico gemeentelijk aandeel risicoproject Warmtestad BV als gevolg van de vervolfinanciering en aandelen overdracht conform de raadsvoorstellen van september 2025;
- Toename van het risico uitleg- en binnenstedelijke ontwikkelingslocaties (grondzaken/grondexploitaties) door toegenomen project specifieke risico's en vaststellen van de grondexploitaties HS-kavel Meerstad-Noord en Herhuisvesting VRG;
- Opname van het risico windmolens Roodehaan conform het raadsvoorstel van september 2025;
- Afname van het risico parkeerbedrijf met name door voor het risicobedrag niet langer 4 jaarschijven aan te houden maar het jaarbedrag als structureel risico op te nemen en daardoor met factor 2 te vermenigvuldigen;
- afname van het risico sociaal domein, bij de meicirculaire 2025 zijn incidenteel extra middelen ontvangen vanuit het Rijk voor jeugdzorg voor 2026 en 2027. Vanaf 2028 neemt het risico fors toe door de extra taakstelling vanuit het Rijk. We verwachten dat (een deel van) de extra taakstelling door het Rijk wordt opgelost;
- Afname van het risico energieprijsstijging doordat een deel van het volume al is ingekocht en door de huidige marktsituatie waarin de tarieven lager liggen dan afgelopen jaar.

In het onderdeel risico's geven we een uitgebreide toelichting op de risico's. De volgende risico's zijn ten opzichte van de jaarrekening 2024 nieuw opgenomen:

- Windmolens Roodehaan;
- Digitale soevereiniteit;
- Cybercrime;
- Rijkskorting 10% budget SPUK Sport (btw);
- Structurele personeelslasten gedekt met incidentele middelen.

Het volgende risico is ten opzichte van de jaarrekening 2024 vervallen:

- Tekort OV-Bureau Groningen Drenthe

Het risico vervalt doordat nadere afspraken met de provincies zijn gemaakt over het verkleinen van de kans op het bijdragen in tekorten en gezien het positieve meerjarenbeeld in de begroting van het OV-Bureau.

Beschikbare weerstandsvermogen

Het beschikbaar weerstandsvermogen wordt gevormd door de middelen die beschikbaar zijn om het nadelige effect van risico's te kunnen opvangen. Dit is de optelsom van alle elementen die we daadwerkelijk kunnen inzetten om niet-begrote kosten te dekken.

Het beschikbaar weerstandsvermogen is volgt opgebouwd:

Beschikbaar weerstandsvermogen begroting 2026 (bedragen x 1.000 euro)	jaarschijf 2026 incidenteel	structureel	aandeel wsv*
1. Algemene reserve	81.137		72,5%
2. Reserve grondzaken	31.665		28,3%
3. Reserve De Suikerzijde	3.750		3,4%

4. Reserve Meerstad Noord/GEB Holding BV	4.088		3,7%
5. Stille reserves	50.000		44,7%
6. Structurele ruimte in intensiveringsbudgetten (bedrag x2)		6.840	6,1%
7. Onbenutte belasting capaciteit (bedrag x2)		12.184	10,9%
8. Post onvoorzien (bedrag x2)		198	0,2%
Beschikbaar weerstandsvermogen	170.640	19.222	
Totaal beschikbaar weerstandsvermogen			189.862
Beschikbaar weerstandsvermogen jaarrekening 2024			186.157
Toename/afname beschikbaar wsv			3.705
*betreft het aandeel t.o.v. het <u>benodigd</u> weerstandsvermogen.			

Het beschikbare weerstandsvermogen is 190 miljoen euro. Dit is 3,7 miljoen euro hoger dan in de jaarrekening 2024. Deze mutatie bestaat hoofdzakelijk uit:

- toename van de algemene reserve met 4,9 miljoen euro;
- afname van de reserve grondzaken van 1,1 miljoen euro.

Omvang Algemene Reserve begroting 2026 versus jaarrekening 2024 (jaarschijf 2026).

Algemene reserve in weerstandsvermogen	Begroting	Rekening	Vershil
(bedragen x 1.000 euro)	2026	2024	
Beschikbare weerstandscapaciteit	81.137	76.224	4.913

De algemene reserve neemt ten opzichte van de stand bij de jaarrekening 2024 toe met circa 4,9 miljoen euro. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat de jaarlijkse onttrekking van 2,5 miljoen euro ten behoeve van het grondbedrijf is vervallen (dit is niet meer noodzakelijk omdat de omvang van de reserve grondzaken op dit moment toereikend is en de afgelopen jaren sprake was van een positief resultaat op grondzaken) en correctie van 1,8 miljoen euro ten laste van de reserve EKZ Stadshavens zoals opgenomen in de begrotingswijzigingen tweede kwartaal 2025.

Omvang bestemmingsreserves die meetellen voor het beschikbare weerstandsvermogen begroting 2026 versus jaarrekening 2024 (jaarschijf 2026).

Bestemmingsreserves in weerstandsvermogen	Begroting	Rekening	Vershil
(bedragen x 1.000 euro)	2026	2024	
Reserve grondzaken	31.665	32.765	-1.100
Reserve De Suikerzijde	3.750	3.750	0
Reserve Meerstad Noord/GEB Holding BV	4.088	4.088	0

De reserve grondzaken is als gevolg van de herziening van de grondexploitaties in 2025 afgenomen met 1,1 miljoen euro. De bekleemde reserve De Suikerzijde is ingesteld voor incidentele vrijval van structurele middelen voor De Suikerzijde. Deze reserve wordt tevens gebruikt ter dekking van het risico tot een bedrag van 3,75 miljoen euro. De reserve Meerstad Noord/GEB Holding BV is ten behoeve van de verstrekte voorfinanciering en agiostorting in GEB Holding BV.

Overige onderdelen van het beschikbaar weerstandsvermogen.

Naast bovenstaande reserves tellen de overige onderdelen van het beschikbaar weerstandsvermogen op tot 69,2 miljoen euro. De overige onderdelen van het beschikbaar weerstandsvermogen zijn:

- Stille reserve Enexis 50,0 miljoen euro
- Structurele ruimte in intensiveringsbudgetten 6,8 miljoen euro

• Onbenutte belastingcapaciteit	12,2 miljoen euro
• Post onvoorzien	0,2 miljoen euro
Totaal	69,2 miljoen euro

Stille reserve Enexis

Voor het beschikbaar weerstandsvermogen houden we rekening met de stille reserve in de waarderingen van onze Enexis aandelen. We houden hier rekening met 50 miljoen euro. Dit past binnen de meest recente waardering van de Enexis aandelen die periodiek wordt uitgevoerd. Dit is niet gewijzigd ten opzichte van de jaarrekening 2024.

Structurele ruimte in intensiveringsbudgetten

Indien we de inzet van intensiveringsbudgetten jaarlijks kunnen overwegen, nemen we deze middelen mee in het beschikbaar weerstandsvermogen. Dit is het geval als de middelen niet structureel zijn ingezet en er geen meerjarige verplichtingen zijn aangegaan. We houden rekening met de oude intensiveringsbudgetten die beschikbaar zijn gesteld in de begroting 2015. Voor de beschikbare intensiveringsmiddelen is bepaald dat 3,4 miljoen euro niet structureel is ingezet. Omdat het structurele middelen zijn nemen we deze voor 2 jaarschijven mee in het beschikbaar weerstandsvermogen (6,8 miljoen euro). Ten opzichte van de jaarrekening 2024 zijn de beschikbare middelen ongewijzigd.

Onbenutte belastingcapaciteit

We houden rekening met een onbenutte belastingcapaciteit van 5% van de OZB opbrengst voor woningen en niet-woningen. Deze opbrengst wordt gecorrigeerd voor het bedrag dat is bestemd voor het Fonds ondernemend Groningen (FOG). De actueel geraamde OZB opbrengst in 2026 is 125,3 miljoen euro. Rekening houdend met de afdracht aan het FOG van 3,5 miljoen euro is de OZB opbrengst 121,8 miljoen euro. Dit betekent dat we voor het beschikbaar weerstandsvermogen rekening houden met een onbenutte belastingcapaciteit van 6,1 miljoen euro (5%). Omdat het structurele middelen zijn nemen we deze voor 2 jaarschijven mee in het beschikbaar weerstandsvermogen (12,2 miljoen euro). Ten opzichte van de jaarrekening 2024 is het bedrag toegenomen met circa 0,1 miljoen euro.

Post onvoorzien

De post onvoorzien is beschikbaar voor onvoorziene gebeurtenissen en is daardoor onderdeel van het beschikbaar weerstandsvermogen. De totale post onvoorzien in 2026 is 99 duizend euro. Omdat het structurele middelen zijn nemen we deze voor 2 jaarschijven mee in het beschikbaar weerstandsvermogen (0,2 miljoen euro). In het kader van het proces reële begroting is het bedrag verlaagd ten opzichte van de jaarrekening 2024.

Dynamisch weerstandsvermogen

We laten de dynamische ontwikkeling van het weerstandsvermogen zien als gevolg van wijzigingen in de risico's en de reserves in de periode 2026-2029. Hiermee ontstaat een beter beeld van de meerjarige ontwikkeling van het weerstandsvermogen.

Risico's waarvoor we een meerjarige inschatting kunnen maken (in effect en/of kans van optreden) nemen we op in de dynamische ontwikkeling. Het gaat bijvoorbeeld om de risico's bij grondexploitaties, sociaal domein, bezuinigingen en het parkeerbedrijf. In de gevallen waar we geen meerjarige ontwikkeling kunnen inschatten, houden we rekening met een constante waarde van het risico voor de periode 2026-2029.

In het geval reservemutaties voor de komende jaren bekend zijn, houden we hier rekening mee in de dynamische ontwikkeling van het weerstandsvermogen. Deze gegevens zijn verwerkt en leiden tot het volgende beeld van het weerstandsvermogen.

Begroting 2026 Weerstandsvermogen (bedragen x 1.000 euro)	2026	2027	2028	2029
Beschikbaar weerstandsvermogen (A)	189.862	194.142	197.713	201.092
Benodigd weerstandsvermogen (B)	117.647	123.713	149.731	152.289
Ratio (A/B*100%)	161%	157%	132%	132%
Afwijking t.o.v. ratio 1,0	72.215	70.429	47.982	48.802
Ratio in rekening 2024	166%	157%	121%	121%
Verhouding reserves/ benodigd weerstandsvermogen	103%	100%	84%	85%
Reserves in het weerstandsvermogen	120.640	123.265	126.091	128.918

Vanaf 2028 neemt het benodigd weerstandsvermogen ten opzichte van voorgaande jaren toe in omvang. Uit de voorjaarsnota van het Rijk blijkt dat de bezuinigingstaakstelling voor de jeugdzorg (hervormingsagenda) fors wordt verhoogd. Dit leidt vanaf 2028 tot een sterke toename van het risico sociaal domein.

Financiële kengetallen

De financiële kengetallen geven een beeld van hoe de gemeente er financieel voor staat. Het onderstaande overzicht laat de verwachte ontwikkeling van de financiële kengetallen zien.

Begroting 2026 Kengetallen	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Netto schuldquote	111,2%	134,0%	130,0%	134,4%	135,2%	135,7%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	85,9%	110,3%	108,1%	113,7%	117,1%	118,5%
Solvabiliteitsratio	12,8%	10,9%	13,0%	13,1%	13,6%	13,9%
Structurele exploitatieruimte	3,8%	0,5%	0,9%	1,6%	1,4%	1,2%
Grondexploitatie excl. Meerstad, Stadshavens en Suikerzijde	1,8%	2,8%	2,6%	4,2%	3,9%	3,5%
Grondexploitatie incl. Meerstad, Stadshavens en Suikerzijde	25,0%	30,3%	32,1%	33,4%	33,4%	33,6%
Belastingcapaciteit	124,1%	124,0%	115,5%	115,5%	115,5%	115,5%

Onderstaand geven we een toelichting op de kengetallen. Onder de toelichting is het algemene oordeel opgenomen.

Netto schuldquote

Dit cijfer geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke netto schuldenlast (korte en lange schulden vermindert met kort en lang uitgeleende middelen) ten opzichte van de gemeentelijke baten. Het geeft een indicatie van de omvang van de rentelasten en aflossingen ten opzichte van de jaarlijkse baten en lasten. Bij de netto schuldquote wordt rekening gehouden met alle door de gemeente opgenomen leningen. Bij de netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen nemen we de leningen die we doorlenen aan derden (zoals bijvoorbeeld: Meerstad en woningbouwcorporaties) niet mee. Wanneer sprake is van doorlenen aan derden, ligt de netto schuldquote altijd boven de netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen.

De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen komt in 2026 uit op 108,1%. Hiermee blijven we onder de streefwaarde van maximaal 120%. De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

loopt op tot 118,5% in 2029 doordat de gemeentelijke baten dalen als gevolg van de opgelegde korting op het gemeentefonds.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal wordt bepaald door de verhouding tussen het eigen vermogen en het totaal vermogen. Het geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan de financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.

De solvabiliteitsratio komt in 2026 uit op 13%. Dit is een verbetering van 2% ten opzichte van de jaarrekening 2024 hoofdzakelijk door de toevoegingen aan de algemene reserve ter versterking van ons eigen vermogen. Een verbetering van de solvabiliteit wordt bereikt door een verlaging van de opgenomen leningen en/of een versterking van de reserves. Gezien de grote maatschappelijke opgaven en financiële uitdagingen die voor ons liggen streven we naar een solvabiliteitsratio van minimaal 10%. De ratio's van de kengetallen en van het weerstandsvermogen beschouwen we in samenhang bij de beoordeling van onze financiële positie.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang dat de structurele lasten gedekt zijn door structurele baten. De belangrijkste structurele baten zijn de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerendezaakbelasting (OZB). Dit kengetal geeft het verschil tussen de structurele baten en lasten ten opzichte van de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. In onderstaand overzicht is de omvang en ontwikkeling van de structurele lasten en baten opgenomen. Het verloop van de structurele exploitatieruimte over de periode 2026 tot en met 2029 geeft aan dat er sprake is van een structureel evenwicht. In de kadernota weerstandsvermogen en risicomangement hebben we als streefwaarde opgenomen dat de exploitatie minimaal (structureel) in evenwicht is. De oorzaak dat we op langere termijn nog een positief structurele exploitatieruimte hebben is omdat we incidenteel bedragen storten in het mobiliteitsfonds en de reserve onderwijshuisvesting om toekomstige investeringen mogelijk te maken.

Structureel evenwicht (bedragen x 1.000 euro)	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Totale lasten	1.475.180	1.428.266	1.514.978	1.509.188	1.525.031	1.561.312
Incidentele lasten	-54.696	-11.481	-4.407	-5.572	0	0
Incidentele toevoegingen reserves	-92.985	-54.901	-32.987	-29.254	-30.571	-24.768
Structurele lasten (A)	1.327.499	1.361.884	1.477.584	1.474.362	1.494.460	1.536.544
Totale baten	1.538.407	1.428.266	1.514.978	1.509.188	1.525.031	1.557.897
Incidentele baten	-58.468	-10.217	9.083	0	0	-31
Incidentele onttrekkingen reserves	-98.216	-48.935	-32.564	-11.157	-9.057	-2.522
Structurele baten (B)	1.381.723	1.369.114	1.491.497	1.498.031	1.515.974	1.555.344
Structurele exploitatieruimte (B-A)	54.224	7.230	13.913	23.669	21.514	18.800
Structurele exploitatieruimte in percentage	3,8%	0,5%	0,9%	1,6%	1,4%	1,2%

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale gemeentelijke baten. De boekwaarde van de voorraden grond moeten we terugverdienen bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren is. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee. Het kengetal voor de

gemeentelijke grondexploitaties inclusief Meerstad, Stadshavens en Suikerzijde is in 2026 32,1%. Dit betekent dat we op basis van het provinciale beoordelingskader als gemeente een gemiddeld risico lopen. In de jaarrekening 2024 bedroeg dit kengetal (in 2026) 32,3%.

Belastingcapaciteit

Dit kengetal geeft inzicht in hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Hiervoor wordt de belastingdruk in Groningen gerelateerd aan de landelijk gemiddelde tarieven/woonlasten (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing) van een meerpersoonshuishouden met een koopwoning. Als dit kengetal laag is, betekent het dat een gemeente meer inkomsten uit belastingen zou kunnen verwerven. De belastingdruk in Groningen ligt boven het landelijk gemiddelde. Een hoge belastingcapaciteit beperkt de mogelijkheid om financiële tegenvallers op te vangen met een verhoging van tarieven. Het kengetal komt in de begroting 2026 uit op 115,5%. In de begroting 2025 bedroeg het kengetal 124%. De gemiddelde landelijk woonlasten baseren we op de Atlas van de lokale lasten 2025 van het COELO. Daaruit blijkt dat de gemiddelde landelijke woonlasten sterker zijn gestegen dan de gemiddelde woonlasten binnen de gemeente Groningen waardoor het percentage is verbeterd.

Algemeen oordeel

Overall kunnen we concluderen dat de ratio's laten zien dat de financiële positie van de gemeente Groningen wederom is verbeterd. Meerjarig is de ratio weerstandsvermogen en de solvabiliteit toegenomen. Hiermee bereiden wij ons voor op de grote maatschappelijke opgaven en financiële uitdagingen die voor ons liggen. Onze financiële positie blijft kwetsbaar omdat het ravijn niet is gedempt maar is opgeschoven. Na 2027 is de bezuinigingstaakstelling op de jeugdzorg (hervormingsagenda) fors verhoogd door het Rijk. Hierdoor neemt het risico toe. Aanvullende afspraken zijn nodig met het Rijk. Doordat de gemeente relatief veel schulden heeft en een lage solvabiliteit, zijn we gevoelig voor de ontwikkeling van de rente waardoor we minder flexibel zijn. Voor een deel kan de hoge schuldpositie verklaard worden doordat de gemeente veel grond in eigendom heeft en het ontwikkelen van (grote) woningbouwlocaties om te kunnen voorzien in de woningbehoefte. De grote strategische waarde hiervan komt niet tot uitdrukking in de financiële kengetallen. Ook dit beïnvloedt onze flexibiliteit. De projecten uit de strategische investeringsagenda hebben de komende jaren een negatief effect op de ratio weerstandsvermogen en onze kengetallen. De ratio's moeten in samenhang met het weerstandsvermogen worden gezien om te kunnen beoordelen of de gemeente Groningen in staat is om in te spelen op toekomstige risico's. Het weerstandsvermogen is op dit moment voldoende om risico's op te kunnen vangen.

Risico's

Nr.	Onderwerp	DP	Structureel/ incidenteel		Kans	Bedrag (bandbreedte)
			1e signalering			
1	Uitleg- en binnenstedelijke ontwikkelingslocaties (grondzaken/ grondexploitaties)	1.1 & 1.3	Incidenteel	2004	100%	60,4 - 63,1 miljoen euro
2	Parkeerbedrijf	1.2	Structureel	Al jaren	100%	Circa 0,8 miljoen euro
3	Verkeer- en vervoersprojecten	1.2	Incidenteel	2017	100%	Nul
4	Gemeentelijk aandeel risicoproject Warmtestad BV	1.3	Incidenteel	2017	25%	82,5 miljoen euro
5	Risico's bodemsanering	2.1	Structureel	2021	50%	1,2 miljoen euro
6	Windmolens Roodehaan	1.3	Incidenteel	2025	100%	1,8 miljoen euro
7	Agiofstorting BV Suikerzijde	1.3	Incidenteel	2023	25%	15 miljoen euro
8	Extra beheerkosten Biotoop, Haren	1.1	Incidenteel	2023	100%	1,25 miljoen euro
9	Klimaatrisico	2.1	Structureel	2023	75%	1,1 miljoen euro
10	Netcongestie	Div.	Incidenteel	2023	100%	467 duizend euro

11	Zonnepark Meerstad-Noord/GEB Holding BV	1.3	Incidenteel	2024	50%	8,175 miljoen euro
12	Sociaal domein	3.3	Structureel	2014	100%	10 - 25,9 miljoen euro
13	Exploitatie Groninger Forum	3.5	Structureel	2014	PM	PM
14	Verzelfstandiging Centrum voor Kunst en Cultuur (CKC) Haren	3.5	Incidenteel	2022	50%	50 duizend euro
15	Energieprijsstijging	1.3	Structureel	2023	50%	0 - 1 miljoen euro
16	Opgaven Vastgoedbedrijf	Div.	Structureel	2023	PM	PM
17	Fiscale risico's	Alle	Structureel	Diverse	PM	PM
18	Gemeentefonds	4.3	Structureel	1995	0%	+/-41,3 miljoen euro
19	Verstrekke leningen en garanties	Div.	Incidenteel	2006	100%	2,9 - 3,5 miljoen euro
20	Renterisico	4.3	Structureel	Doorlopend	50%	1,1 - 3,2 miljoen euro
21	Verzekeringen	4.3	Structureel	2021	PM	PM
22	Gemeentefonds: ontoereikende middelen	4.3	Structureel	2023	50%	3,14 miljoen vanaf 2029
23	Bezwaarschriften	2.1	Incidenteel	2018	PM	PM
24	Vervanging rioolpersleiding Aanpak Ring Zuid (ARZ)	2.1	Incidenteel	2022	PM	PM
25	Onderhoud van het groen ARZ aan de randen van ons areaal	2.1	Structureel	2025	50%	0,1 miljoen euro
26	Dotatie en vrijval voorziening voor pensioenaanspraken politieke ambtsdragers	4.2	Incidenteel	2023	50%	2 miljoen euro
26a	APPA wachtgelden	4.2	Structureel	2023	25%	2 miljoen euro
27	Verplichtingen uit de spaarverlof voorziening	4.4	Incidenteel	2022	PM	PM
28	Bedrijfsrisico directies SPOT, Sport050 en zakelijke dienstverlening Stadsbeheer	2.1 & 3.4	Structureel	Al jaren	25%	3,7 miljoen euro
29	Niet halen bezuinigingen	Div.	Incidenteel	2014	100%	0,3 - 2,9 miljoen euro
29a	Niet halen bezuinigingen	Div.	Structureel	2014	100%	0,5 miljoen euro
30	Prijsstijgingen	Alle	Structureel	2022	PM	PM
31	Digitale soevereiniteit	4.4	Incidenteel	2025	50%	0 - 2,5 miljoen euro
32	Cybercrime	4.4	Incidenteel	2025	PM	PM
33	Rijkskorting 10% budget SPUK Sport (btw)	3.4	Structureel	2025	50%	252 duizend euro
34	Structurele personeelslasten gedekt met incidentele middelen	1.3 & 4.2	Structureel	2025	100%	400-730 duizend euro

Nr. Toelichting	
1	Uitleg- en binnenstedelijke ontwikkelingslocaties (grondzaken/ grondexploitaties) Om de risico's die voortvloeien uit de grondexploitaties in uitleg- en binnenstedelijke ontwikkelingslocaties te kwantificeren wordt de risicoboxmethode gehanteerd. Het risico op een plantekort kan voortvloeien uit vertraging in het uitgiftetempo van gronden, uitgifte van gronden tegen lagere grondprijzen dan in de exploitatiebegroting is voorzien, aanbesteding van civieltechnische werken, vertraging in het tempo van realisering, etc. De inschatting is dat het benodigde weerstandsvermogen zich in de jaren 2026-2029 vrij stabiel beweegt in een bandbreedte tussen de 60,4 en 63,1 miljoen euro. In het risicobedrag is de kans van optreden meegenomen daarom is bij de kans 100% aangehouden. Zie voor meer informatie de paragraaf Grondbeleid.

2	Parkeerbedrijf
	Voor het bepalen van het risico van het parkeerbedrijf wordt een risicoanalyse uitgevoerd voor de onderdelen: rente, opbrengsten en kosten, bezettingsgraad parkeergarages en straatparkeren. Het totale risico is in 2026 bepaald op 0,8 mln, een afname van 2 mln ten opzichte van de begroting 2025. Dit wordt vooral verklaard door een herberekening van het structurele risico. Voorheen werd het structurele risico (jaarbedrag) maal factor 4 vermenigvuldigd, met ingang van de begroting 2026 wordt het risico-jaarbedrag ingevuld. In het risicobedrag is de kans van optreden meegenomen daarom is bij de kans 100% aangehouden.
3	Verkeer- en vervoersprojecten
	Risico's bij verkeer- en vervoersprojecten hebben voornamelijk betrekking op de hoogte van de investeringskosten. Vooraf worden deze risico's zover mogelijk teruggebracht en beheerst door voor de start van uitvoering zoveel mogelijk uitgewerkte ontwerpen en kostenramingen beschikbaar te hebben. Bij de verkeersprojecten bepalen we het risico op 10% van de investeringskosten. Daarbij beoordelen we de mogelijkheid om bij te sturen in het project (beheersmaatregelen). Op projectniveau kunnen dat bijvoorbeeld zijn: het werken met een plafondprijs in de aanbesteding, het rekening houden met een percentage onvoorzien in de kostenraming of het in beeld brengen van besparingsmogelijkheden. Risico's die niet binnen de beschikbare middelen van het project kunnen worden opgelost, worden meegenomen in het benodigde weerstandsvermogen voor verkeersprojecten. Voor de lopende projectecten verkeer en vervoer is de omvang van het risico nihil.
4	Gemeentelijk aandeel risicoproject Warmtestad BV
	WarmteStad B.V. heeft op dit moment 2 typen activiteiten: · Het ontwikkelen en exploiteren van het warmtenet Noordwest; · Het ontwikkelen en exploiteren van collectieve Warmte en Koude-opslagsystemen (WKO's). Via WarmteStad investeert de gemeente in warmteprojecten gericht op een CO2 neutrale stad in 2035. De gemeente doet dit door het verstrekken van eigen vermogen, leningen en garanties. Tot en met 31 december 2025 staat de deelneming naar verwachting voor 61,5 miljoen euro op de gemeentelijke balans en is voor 5,0 miljoen euro aan leningen (kredietlimiet) en 16,0 miljoen aan garanties aan de BV verstrekt. De gemeente loopt het risico dat dit bedrag niet wordt terugontvangen of in het geval van de garantie betaald moet worden. De kans hierop schatten we in op 25%, het algemene percentage wat wij hanteren voor deelnemingen waarbij de exploitatie loopt.

5	Risico's bodemsanering
	Risico bodem 1: spoedlocaties. Een aantal spoedlocaties waarvan de bodemsanering nog niet is afgerond, is in eigendom van derden. Wanneer een derde de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van een sanering niet kan nakomen, is de gemeente als bevoegd gezag verplicht om deze tot een goed einde te brengen (risico 1a). Daarnaast kan sprake zijn van een "toevalsvondst": een voorheen nog niet bekende bodemverontreiniging die onacceptabele gezondheidsrisico's met zich meebrengt en direct ingrijpen noodzakelijk maakt. Als de eigenaar van een locatie waar een dergelijke verontreiniging wordt aangetroffen geen maatregelen treft, moet de gemeente ingrijpen en kan zij naderhand de kosten verhalen (risico 1b). Risico inschatting: voor de risico's 1a en 1b gaan we op basis van een inschatting van bestaande locaties uit van een structureel risico van € 900.000,-. Aangezien we het risico middelgroot achten hanteren we een kans van 50%. Risico bodem 2: aanvullend onderzoek en tijdelijke maatregelen. Situaties die zich kunnen voordoen met risico's voor de gemeente zijn bijvoorbeeld saneringen als gevolg van drugsafvaldumpingen of het wegnemen van onrust over de bodemkwaliteit bij omwonenden van een verontreinigde locatie. Hiervoor moeten middelen beschikbaar zijn voor onderzoek en eventuele saneringsmaatregelen. Risico inschatting: voor risico bodem 2 gaan we op basis van een inschatting van de kosten van saneringen uit van een structureel risico van € 250.000,-. Aangezien we het risico middelgroot achten hanteren we een kans van 50%.
6	Windmolens Roodehaan
	Ten behoeve van de ontwikkeling van Windmolens Roodehaan wordt in november 2025 besloten over verstrekking van een plankostenkrediet. Omdat nu nog niet zeker is of het project doorgang vindt en er nog geen omgevingsvergunning is verkregen, wordt de risicokans voorzichtigheidshalve op 100% gesteld. Voorgesteld wordt om de (netto) investering ad € 1.762.000, -- te beschouwen als het gemeentelijk financieel risico en dit bedrag mee te nemen als risico bij de bepaling van het weerstandsvermogen.
7	Agiostorting BV Suikerzijde
	We hanteren het uitgangspunt dat als we een gebiedsontwikkeling vormgeven in een aparte entiteit (lees BV) de BV zelf in staat moet zijn om de eigen risico's binnen de grondexploitatie hetzij de beschikbare middelen voor de betreffende gebiedsontwikkeling op te vangen. Zelf binnen de eigen grondexploitatie opvangen betekent dat de BV over voldoende buffers moet beschikken. Deze buffers kunnen bestaan uit eigen vermogen, een verwacht batig saldo van de grondexploitatie (contante waarde van de verwachte winst op eindwaarde) of aanwijsbare buffers in ramingen. De beschikbare middelen voor de gebiedsontwikkelingen zijn de middelen die binnen het SIF zijn gereserveerd of bestemmingsreserves voor de betreffende gebiedsontwikkeling. Door de gebiedsontwikkeling in een BV te beleggen verlegt de gemeente een groot deel van de risico's naar deze aparte entiteit. Op het moment dat de gemeente hetzij eigen, hetzij vreemd vermogen verstrekt aan de BV, loopt de gemeente het risico dat de verstrekte middelen niet terugbetaald kunnen worden. Voor de afdekking van dit risico moet de gemeente inschatten in welke mate er een risicoreservering in het gemeentelijk weerstandsvermogen noodzakelijk is. De gevraagde kapitaalstorting in de BV Suikerzijde bedraagt 15 miljoen euro. Het Project Suikerzijde kent een omvang van circa 500 miljoen euro. De looptijd is 25 jaar. Voor de bepaling van de omvang van de buffer sluiten we aan bij de gemeentelijke methodiek van het bepalen van risico's. Hierin zijn drie classificaties van risico's, te weten laag, middel en hoog met respectievelijke kansen van 25%, 50% en 75%. We schatten het risico in als laag. Voor bepaling van de benodigde buffer rekenen we daarom met een kans van 25% op niet terugbetaling. Dit betekent dan een

	benodigde risicobuffer van 25% x 15 miljoen euro = 3,75 miljoen euro. We gaan de incidentele vrijval van de structureel beschikbare middelen voor Suikerzijde toevoegen aan een aparte reserve Suikerzijde. Deze reserve tellen we mee met het beschikbaar weerstandsvermogen.
8	Extra beheerkosten Biotoop, Haren
	Voor het onderhouden van de Biotoop is een beperkt onderhoudsbudget beschikbaar. Gezien de verouderde staat brengt dit het risico met zich mee dat gedurende de voorgestelde gebruiksperiode problemen optreden waardoor grotere investeringen noodzakelijk zijn. Het betreft hier zowel de Biotoop als de Hortus. Met name de staat van het entreegebouw is een risico voor de continuïteit van de exploitatie van de Hortus. In het risicobedrag van 1,25 miljoen euro is de kans van optreden al verwerkt daarom voor 100% opgenomen. Afhankelijk van het te kiezen toekomstscenario is er nog een risico dat er brandscheidingen aangebracht moeten worden en moeten mogelijk extra maatregelen rondom legionella worden getroffen. Op dit moment zijn deze risico's nog niet te kwantificeren en als PM meegenomen. Wanneer hier een betere inschatting van gemaakt kan worden, wordt dit meegenomen in de actualisatie bij de begroting.
9	Gevolgen extreem weer (klimaatrisico)
	Door het veranderende klimaat gaan we in toenemende mate last krijgen van extreem weer. Extreme hitte, langdurige droogte of regenperiodes en extreem weer zoals, clusterbuien, storm en onweer hebben effect op onze infrastructuren, gebouwen en groenvoorzieningen. Extreme hoeveelheden regen in korte tijd kunnen niet goed worden afgevoerd waardoor mogelijk regenwater schade toebrengt aan panden en andere voorzieningen. Droogte kan leiden tot inklinking of scheuring van de bodem waardoor infrastructuur kan verzakken. Dit doet zich nu al meerdere keren per jaar voor en zal naar verwachting vaker en grootschaliger voorkomen. Reparatie van een wegdek van 1.000m² kost al snel €250.000. Door droogte lopen onze groenvoorzieningen bovendien risico op bermbranden en uitval door vochttekort, met geschatte kosten van totaal €160.000. Ook stormschade komt steeds vaker voor. De kosten voor snoeiwerk, opruimen en herplant van bomen worden op basis van eerdere ervaringen geraamd op €600.000. Daarnaast neemt door klimaatverandering de kans toe op aantasting van bomen door ziekten en plagen, zowel bestaande (kastanjebloedingsziekte, essentaksterfte, Massaria) als nieuwe. De geschatte kosten hiervoor bedragen €100.000. Al deze risico's komen nu al geregeld voor en daarmee structureel van aard en zijn daarom ingeschat als hoog risico (75%). De kosten van een (zee)dijk-doorbraak, en ontwrichting van een kunstwerk door hittestress zijn dermate hoog en het risico vrij klein (1-5%) dat deze niet zijn opgenomen in het risicobedrag van 1,1 miljoen euro. Vooralsnog worden extra kosten uit regulier budget gedekt, met als gevolg dat er minder budget is voor andere zaken. Bij grote kosten of boomvervanging wordt er soms incidenteel extra budget toegekend vanuit de begroting.

10	Netcongestie
	Netcongestie is een snelgroeiend probleem dat ons elektriciteitsnet onvoldoende ruimte heeft om alle ontwikkelingen te faciliteren. De wachtrij voor nieuwe en/of grotere grootverbruikersaansluitingen groeit snel. Eind 2024 hebben ook de eerste kleinverbruikers (MKB, inwoners) geen ruimte meer gekregen op het elektriciteitsnet. Tot halverwege 2031 zal dit probleem groeien. Daarna is de uitbreiding van de capaciteit op hoogspanningsstation Vierverlaten naar verwachting gereed en is een groot deel van de netcongestie opgelost. De verwachting is dat de gehele verzwarringsoperatie voor ons elektriciteitsnet rond 2035 is afgerond. Dit heeft tot gevolg dat er een risico is dat wij onze ambities voor o.a. woningbouw, economie en de energietransitie niet meer volledig waar kunnen maken. De financiële gevolgen van netcongestie en de daardoor opgelopen vertraging worden in de betreffende grondexploitaties, projecten of programma's opgenomen. We treffen een aantal beheersmaatregelen om de effecten van netcongestie te mitigeren. Zo is er Groningen Stroomt Door (GSD). Dit is een samenwerkingsproject van bedrijvenverenigingen, Enexis Netbeheer, EnTranCe en de gemeente Groningen. Door de activiteiten van GSD kan mogelijk extra ruimte op het elektriciteitsnet worden vrijgespeeld door het bestaande net slimmer te gebruiken. Bijvoorbeeld door elektriciteit onderling te verdelen, vraag- en aanbod op elkaar af te stemmen of de inzet van een batterij. Verder wordt gewerkt aan het concept Het Net van de Toekomst Groningen. Hierbij werken de gemeente Groningen, de provincie Groningen en het ministerie van KGG aan het robuuster maken van het elektriciteitsnet. Mocht dit concept onverhoopt niet tot uitvoer worden gebracht, dan staat de gemeente Groningen garant voor een derde van de voorloopkosten van het onderzoek voor dit concept. Dit projectrisico is het bedrag dat hier is opgenomen. Vanwege de onduidelijkheid over de uitkomst van dit onderzoek houden we dit risico voornamelijk op 100%.
11	Zonnepark Meerstad-Noord/GEB Holding BV
	De gemeente ontwikkelt een zonnepark en batterij in Meerstad-Noord. Hiervoor heeft de gemeente een BV opgericht waarin 3 miljoen euro agio is gestort. Dit is in 2025 aangevuld met een agiostorting van 1,275 miljoen euro. Daarnaast heeft de gemeente leningen verstrekt van in totaal 3,9 miljoen euro. Het in totaliteit verstrekte bedrag aan de BV bedraagt 8,175 miljoen euro. De gemeente loopt het risico dat dit bedrag niet wordt terugontvangen. Met het raadbesluit van 26 maart 2025 is de risicokans beargumenteerd verlaagd van 100% naar 50%. Naar verwachting kan in de raadsvergadering van december 2025 worden besloten over de realisatie van Energiepark Meerstad-Noord. Bij een go-besluit zal de gemeente een agiostorting moeten doen om het Energiepark te kunnen laten realiseren. De kans dat de gemeentelijke investering in het Energiepark niet wordt terugontvangen zal dan lager worden dan de huidige 50%, maar per saldo zal het risicobedrag door de gevraagde agiostorting veel hoger worden dan de huidige reservering van € 4.088 miljoen euro in het benodigde weerstandsvermogen.
12	Sociaal domein
	De budgetten zorgkosten voor jeugd en Wmo staan al jaren onder druk. Met ingang van 2022 heeft het Rijk de budgetten voor jeugdhulp aangevuld. Deze aanvulling wordt de komende jaren grotendeels afgebouwd in verband met maatregelen die opgenomen zijn in de Hervormingsagenda Jeugd. In de Hervormingsagenda was een besparing opgenomen oplopend tot 15,5 miljoen euro. Een deel, 5,7 miljoen, van de beoogde besparingen uit de Hervormingsagenda verwachten we niet te kunnen realiseren. Dit nadeel is verwerkt in de meerjarenbegroting. Met betrekking tot de hervormingsagenda heeft de Deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd eind januari 2025 een zwaarwegend advies uitgebracht. In de voorjaarsnota is een deel van het zwaarwegend advies overgenomen. Zo is het groeipad voor de maatregelen in het kader van de hervormingsagenda verzacht, dit betekent voor ons dat de

taakstelling in 2026 en 2027 grotendeels is komen te vervallen. Aan de andere kant is vanaf 2028 een extra taakstelling opgevoerd betreffende het sturen op trajectduur jeugdzorg van 1,1 miljoen, indexatie opbrengsten Hervormingsagenda Jeugd van 8,1 miljoen en invoering eigen bijdrage van 4,1 miljoen. Hiermee loopt de totale taakstelling Hervormingsagenda Jeugd op tot 23,8 miljoen vanaf 2028. We achten de kans dat de gehele taakstelling gerealiseerd wordt beperkt.

Gedurende dit jaar zullen de definitieve budgetten, die mogelijk invloed hebben op het risicobeeld, bekend worden.

Er spelen op het gebied van jeugdhulp ook een aantal landelijke en (boven) regionale ontwikkelingen waarvan de financiële gevolgen nog niet zijn aan te geven. Het gaat hierbij o.a. om afbouw gesloten jeugdhulp, nieuwe inkoop hoog specialistische hulp, Basis Jeugdhulp en Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming.

Daarnaast is er een aantal specifieke risico's die betrekking hebben op (transformatie) maatregelen die moeten leiden tot een besparing op de zorgkosten door een verschuiving van dure naar goedkopere zorg. Of en in welke mate deze maatregelen het beoogde transformatie-effect opleveren wordt gemonitord en waar nodig bijgestuurd.

In het risico sociaal domein houden we ook rekening met een volume risico op zorggebruik (zorggebruik groeit harder dan verwacht). Er is sprake van een volume-risico op zorggebruik Wmo/jeugd omdat onzeker is hoeveel mensen zorg nodig hebben. We bepalen de omvang van het risico op basis van een aantal groeiscenario's. Het volume risico bedraagt 8,5 miljoen euro.

In verband met de verwachte volumegroei Wmo als gevolg van de vergrijzing en de verwachte toenemende zorgkosten Wmo is er landelijk een houdbaarheidsonderzoek opgezet. Dit moet leiden tot landelijke maatregelen. Een eerste stap om de Wmo kosten te beheersen is de invoering van de inkomens- en vermogensafhankelijk bijdrage (IVB). De invoering van de IVB staat gepland voor 2027. Het rijk heeft op voorhand al een korting doorberekend in de Algemene Uitkering. Deze korting is waarschijnlijk groter dan het effect van de IVB. Hiervoor hebben we een maximaal risico van 0,9 mln. meegenomen. Tot slot houden we rekening met een risico dat invoering van het nieuwe verdeelmodel bij de integratie uitkering voor beschermd wonen (die we ontvangen van het Rijk) tot een nadeel voor Groningen kan leiden.

Het totale risico is in 2026 bepaald op 10 miljoen euro. Tot en met 2029 loopt dit op tot 25,9 miljoen euro. Wij hebben de laatste jaren maatregelen genomen om te zorgen dat de zorgkosten beter in control komen. Hierbij hebben we nadrukkelijk een koppeling gelegd tussen beleid, inkoop, uitvoering en geld.

Ter beheersing van deze problematiek streven wij er naar om door transformatie minder in te hoeven zetten op zwaardere zorg door te investeren in preventie aan de voorkant, de ontwikkeling van (basis) voorzieningen dichtbij, door burgerkracht en door stimuleren van zelf- en samenredzaamheid. Deze op transformatie gerichte beweging is onder meer in gang gezet door een gerichte opdrachtverlening aan Stichting WIJ Groningen, door het in werking stellen van het Gebieds Ondersteunend Netwerk (GON) en een verdere decentralisering van Beschermd Wonen. Andere ingezette ontwikkelingen zijn onder andere de aanpak voor multi probleemgezinnen waar sprake is van stapeling van door gemeente verstrekte voorzieningen, invoering Basis Jeugdhulp en voorbereidingen voor nieuwe inkoop hoog specialistischer hulp.

In al deze verbeterlagen lopen inhoudelijke ambities en financiële doelstellingen samen op. De laatste jaren is geïnvesteerd in extra capaciteit om ontwikkelingen in kaart te brengen, te volgen en concreet om te zetten in zinvolle interventies en maatregelen samen met partners zoals bijvoorbeeld zorgpartijen, de zorgverzekeraar en de RIGG. Dit geldt ook voor informatievoorziening. Dit alles met als doel beter in control te komen op het sociaal domein. Waar de komende jaren nieuwe aanbestedingen plaatsvinden, kijken we naar de mogelijkheden voor verdere beheersing van de kosten.

13	Exploitatie Groninger Forum
	Bij de start van het Forum is een aanlooperperiode van vijf jaar ingesteld (2020 t/m 2024), waarin zij de tijd kreeg tot een sluitende exploitatie te komen. Voor eventuele exploitatietekorten was jaarlijks vanuit de bij aanvang van het Forum € 460.000 binnen het aanloopreserve beschikbaar. Dit bedrag is - mede door de sluitingen tijdens corona - de afgelopen jaren niet volledig benut. Forum Groningen bevindt zich met de aangekondigde wetswijziging Wsob ('Wet Stelsel Openbare Bibliotheekvoorzieningen') in 2026 en zorgplicht voor gemeenten in de transitie naar een volwaardige bibliotheek. Omdat de coronajaren niet te karakteriseren zijn als een reguliere aanlooperperiode, en er in de nabije toekomst onzekere factoren spelen - met name het inregelen van de nieuwe zorgplicht per 2025/2026 - heeft de Raad in juli 2025 besloten om de aanloopreserve voor Forum Groningen met twee jaar verlengen tot en met 2026. Hierbij wordt er uitgaan van een bedrag van 300 duizend euro voor 2025 en 160 duizend voor 2026. Met het verlengen van de aanloopreserve verwachten we voldoende buffer aanwezig te hebben.
14	Verzelfstandiging Centrum voor Kunst en Cultuur (CKC) Haren
	Het Centrum voor Kunst en Cultuur (CKC) Haren is medio 2023 verzelfstandigd. Bij het besluit tot verzelfstandiging is het uitgangspunt geformuleerd dat de basisfinanciering voor de huidige en de volgende cultuurnotaperiode (2025 t/m 2028) is gegarandeerd. Voor de frictiekosten behorende bij de verzelfstandiging zijn bij de begroting 2023 middelen beschikbaar gesteld. Er bestaat een risico dat hier bovenop sprake is van onvoorziene exploitatietekorten en/of aanvullende aanloopkosten. Voor de eerste vier jaar (2023-2026) is hiervoor een risico van jaarlijks 50 duizend euro opgenomen. Na de periode van 4 jaar verwachten we dat het CKC goed zicht heeft op de structurele exploitatie met voldoende mogelijkheden om zelf (bij) te kunnen sturen. In 2024 heeft het CKC geen exploitatietekort gerapporteerd. Doordat 2025 voor CKC het tweede volledige jaar van verzelfstandiging is zijn de risicobedragen en kans inschattingen niet aangepast. Door middel van voortgangsgesprekken en rapportages wordt de realisatie van de exploitatie gevolgd.
15	Energieprijsstijging
	Op korte termijn is het risico voor prijsstijgingen beperkt doordat een deel van het volume al is ingekocht en door de huidige marktsituatie waarin de tarieven lager liggen dan afgelopen jaar. Het verlengen van energiecontracten biedt ons kansen om toekomstige prijsstijgingen te beperken. Hoewel de verwachting is dat prijzen dalen, kunnen onzekere factoren zoals ETS-II, bijmengverplichting en geopolitieke spanningen alsnog voor prijsstijgingen zorgen. Daarnaast is nog niet bekend wat de terugleververgoedingen zijn vanaf 2027. Het risicobedrag wordt in 2026 ingeschat op nihil. Meerjarig is het risicobedrag afgeleid van de totale kosten voor energie van 7,3 miljoen euro en loopt op tot circa 15% daarvan. Gezien de volatiliteit van de energiemarkt houden we rekening met een kans van 50%.

16	Opgaven Vastgoedbedrijf
	Het maatschappelijk vastgoed van de gemeente Groningen heeft een gemiddelde leeftijd van meer dan 40 jaren. De leeftijd van de vastgoedvoorraad brengt voor de toekomst forse verduurzaming- en moderniseringsopgaven met zich mee. Dit vraagt heldere koersbepaling op programmaniveau. Van een aantal programma's is de koers al bepaald, dan wel wordt dit voorbereid. Het Scholenprogramma Gro Up is hiervan een voorbeeld, het masterplan voor de sport en de huisvestingsvisie voor de wijkposten van Stadsbeheer. Andere plannen waaraan gewerkt wordt zijn bijvoorbeeld het Accommodatieplan Welzijn (DMO) en de Strategische huisvestingsvisie voor het Kernvastgoed (SSC/FSH). De projectmatige uitvoering van nieuw- en verbouw is belegd bij het Vastgoedbedrijf. De genoemde vernieuwing- en moderniseringsopgaven zijn gelet op de gebouwleeftijd, de dynamiek van de achterliggende (beleids-)programma's en veranderende gebruikers(wensen) noodzakelijk en leiden tot forse financiële opgaven voor de toekomst. Voor vernieuwing en modernisering wordt niet structureel gespaard binnen de gemeente. De gereserveerde middelen voor beheer en onderhoud zijn gericht op instandhouding en beheer en onderhoud 'as is', uitgaande van het meest kosten efficiënte onderhoudsniveau (NEN niveau 3). De leeftijd van de vastgoedportefeuille levert spanning op in relatie tot hedendaagse eisen qua functionaliteit en bedrijfsvoering. Daarnaast leidt de leeftijd van de panden tot kwetsbaarheid in relatie tot veranderende regelgeving. De eisen ten aanzien van bijvoorbeeld verduurzaming, binnenklimaat, toegankelijkheid en ARBO zullen blijvend veranderen (en toenemen), waardoor investeringen in de gemeentelijke gebouwen noodzakelijk zijn. Voorbeelden hiervan zijn de label C verplichting voor kantoren en de verplichte EML maatregelen op grond van het Activiteitenbesluit milieubeheer. De verduurzamingsambities- en normstellingen werken als katalysator voor de al forse opgave voortvloeiend uit de leeftijd van de gebouwen (levenscyclus vastgoed). Waar in het verleden een gebouw upgrade of modernisering nog strikt vanuit levensduurverlenging, functionaliteit of techniek kon worden benaderd, leidt de combinatie met de verduurzamingsopgave veelal tot een volledige nieuwbouw of renovatieopgave. Gezien de omvang van de opgave in relatie tot de beschikbare middelen en capaciteit zal het naar verwachting een lange periode vergen om de panden te upgraden. Intussen kan het noodzakelijk worden om (gedeeltelijk) te vernieuwen c.q. te upgraden vanwege gewijzigde gebruikerseisen en of wettelijke eisen. In de te actualiseren gemeentelijke Routekaart verduurzaming maatschappelijk vastgoed (voorzien eind 2025) wordt de strategie geschetst voor het verduurzamen van het gemeentelijk maatschappelijk vastgoed. Op basis van onder andere leeftijd, labels, koppelkansen (waaronder warmtenet), en functionele en programmatische wensen wordt een planning gemaakt voor de aanpak van de panden tot 2050. De verduurzaming van de panden, gecombineerd met noodzakelijke functionele aanpassingen en modernisering betekent dat per saldo veelal sprake is van volledige renovatie of vernieuwing van de gebouwen. De noodzakelijke aanpak vraagt lange termijn planning, zowel financieel als qua uitvoeringscapaciteit. De combinatie wordt gezocht met de strategische uitvoeringsagenda (SIA) waarin de financiële opgave op de middellange termijn inzichtelijk wordt gemaakt en reservering in de begroting plaatsvindt, aansluitend bij de lange termijn uitvoeringsscope. Voor de uitvoering van de onvermijdelijke verduurzamings- en moderniseringsopgave is het noodzakelijk om de opgave financieel telkens voortschrijdend ca. 8 jaren vooruit te plannen, daar met vastgoedopgaven doorgaans een doorlooptijd van 5 tot 8 jaren kennen en veelal onderdeel zijn van een (verhuis)carrousel, met tijdelijke huisvesting als vraagstuk en een dynamische stedelijke omgeving. Matching via de SIA of een vastgoedfonds is noodzakelijk voor de aanpak.

17	Fiscale risico's
	Vennootschapsbelasting op reclameopbrengsten. De Belastingdienst is van mening dat de opbrengst uit reclaimedragend straatmeubilair een onderneming vormt. Gemeenten zijn van mening dat er sprake is van normaal vermogensbeheer. Over deze discussie lopen verschillende procedures en liggen nu bij de Hoge Raad. De uitkomst hiervan is nog onzeker.
18	Gemeentefonds
	De hoogte van de algemene uitkering wordt bepaald door de omvang en verdeling van het gemeentefonds. De huidige raming van de hoogte van de algemene uitkering is gebaseerd op de meicirculaire 2025. De omvang van het gemeentefonds bedraagt in 2025 ruim 46 miljard euro. De omvang van het BTW compensatiefonds (BCF) is aan een plafond gekoppeld. Overschotten of tekorten op het fonds worden verrekend met het gemeentefonds. In onze begroting wordt meerjarig een verwachte bate opgenomen voor de mogelijke ruimte onder het BCF. We hanteren het uitgangspunt dat specifieke kortingen (en uitzettingen) vanuit het rijk één op één met de sector worden verrekend. Voor het overige hanteren we een maximale omvang van het risico van 5% van de geschatte uitkering uit het gemeentefonds. Het risico bedraagt maximaal 41,3 miljoen euro (naar boven of naar beneden). We gaan er vanuit dat de kans op een voordeel even groot is als de kans op een nadeel, hierdoor reserveren we hiervoor geen specifieke weerstandscapaciteit. Forse afwijkingen worden zoveel mogelijk voorkomen en verkleind door het realistisch en stabiel ramen van de uitkeringen.
19	Verstrekte leningen en garanties
	Het verstrekken van een lening of het afgeven van een garantie leidt voor de gemeente tot een risico dat de schuldenaar niet aan de verplichtingen kan voldoen. Per geval wordt het risico beoordeeld en gewaardeerd. De belangrijkste posten zijn de leningen verstrekt aan Euroborg, Enexis, Ebbingehof, de garanties op de verkochte personeelshypotheekportefeuille van de voormalige gemeente Haren en op door Stichting Biblionet aangetrokken leningen. De risico's van de aan Warmtestad, Meerstad en GEB Holding verstrekte leningen zijn meegenomen in respectievelijk het risico Gemeentelijk aandeel risicoproject Warmtestad BV, het risico Uitleg- en binnenstedelijke ontwikkelingslocaties (grondzaken/ grondexploitaties) en het risico Zonnepark Meerstad-Noord. Het risicobedrag 2026 is bepaald op 3,5 miljoen euro. Tot en met 2029 loopt dit af tot 2,9 miljoen euro. De kans hierop is verwerkt in het risicobedrag.
20	Renterisico
	Het risico is dat de rentepercentages in werkelijkheid hoger liggen dan waar in de begroting rekening mee is gehouden en dat de rentelasten daardoor tegenvallen ten opzichte van de begroting. Wij houden onze rentevisie (zoals beknopt opgenomen in de paragraaf Financiering in deze begroting) voortdurend actueel en anticiperen voor zover mogelijk op de verwachte rente-ontwikkelingen om tegenvallers zoveel mogelijk te voorkomen. In de begroting 2026 zijn we voor de jaren 2026 en verder uitgegaan van een rente op nieuwe leningen van 2,5 %. Daarnaast houden wij rekening met een scenario waarbij de rente op nieuwe leningen vanaf 2026, 1 % hoger ligt, dus op 3,5 %. Aan de hand van dat scenario hebben we de bedragen van het renterisico vanaf 2026 berekend. Voor zover de hogere rente kan worden toegerekend aan activiteiten waarvoor een heffing in rekening gebracht wordt, kan de extra stijging (met vertraging) worden doorbelast. Het risicobedrag 2026 is bepaald op 1,1 miljoen euro. Tot en met 2029 loopt dit op tot 3,2 miljoen euro. De kans hierop schatten we in op 50%. Die kans hebben we bepaald op basis van de (mogelijke afwijking van de) ontwikkelingen die wij benoemd hebben in onze rentevisie.
21	Verzekeringen
	Binnen de Gemeente Groningen zijn een aantal risico's niet afgedekt door verzekeringen. De kans op het zich voordoen van deze risico's is klein maar de impact ervan kan groot zijn. De risico's die

	hieronder vallen zijn: fraude/beroving, milieuschade, cybercrime en motorrijtuigen (Casco deel). Door het nemen van interne beheersmaatregelen worden de risico's beperkt. Verzekerbaarheid van brandrisico's neemt toe. Corona ligt achter ons. Er is weer voldoende concurrentie in de markt en de rente is gestegen. Dit heeft er mede toe geleid dat de premies voor onze brandverzekering zijn genormaliseerd en weer op het langjarig gemiddelde (15 jaar) liggen. Daarnaast is de laatste jaren veel geïnvesteerd in preventie. De brandpolis voor opstellen en inventarissen is opnieuw aanbesteed per 1 januari 2025 tot 1 januari 2031. Verzekerbaarheid van overige risico's zoals aansprakelijkheid, Construction All Risk en wagenpark blijft uitdagend.
22	Gemeentefonds: ontoereikende middelen Met ingang van 2026 wordt het gemeentefonds gekort met ruim 2,3 mld. (het zogeheten financiële ravijn). Dit betekent voor Groningen een korting van 33 mln. met ingang van 2026. Deze korting is verwerkt in de begroting. In 2026 tot en met 2028 zijn we vooralsnog in staat dit tekort met een aantal maatregelen op te vangen. Ons financieel perspectief laat vanaf 2029 een oplopend tekort zien. Samen met de VNG hebben we bij het Rijk aangedrongen om tot een oplossing te komen voor de korting door extra middelen beschikbaar te stellen en/of taken en middelen in balans te brengen. In april 2025 is de voorjaarsnota verschenen van het Rijk. We zien dat het Ravijn niet is gedempt maar is opgeschoven. Dit betekent dat vervolgafspraken met het Rijk noodzakelijk zijn. De korting op het gemeentefonds (ruim 2,3 mld.) wordt deels opgevangen door een extra bijdrage van 400 mln. per jaar met ingang van 2026. Anticiperend op het onderzoek 'van Ark in 2027' is dit via het cluster Jeugdzorg beschikbaar gesteld in plaats van via de gehele algemene uitkering. Vooralsnog laten we het risico ongewijzigd. Dit betekent dat we uitgaan van een tekort in 2029 met een kans van optreden van 50% op basis van de begroting 2026. In de voorjaarsnota zijn ook afspraken opgenomen over de jeugdzorg. De tekorten op de jeugdzorg worden voor 2025-2027 deels opgevangen door het Rijk. Na 2027 wordt de bezuinigingstaakstelling voor de jeugdzorg fors verhoogd. Hierdoor neemt het risico toe. Dit nemen we mee in het risico sociaal domein.
23	Bezwaarschriften Woningcorporatie Wierden en Borgen voert een bezwaarprocedure tegen de aanslagen rioolheffing 2015 tot en met 2019 van de voormalige gemeenten Ten Boer en Groningen en tegen de aanslagen rioolheffing 2020 ten en met 2021 van de gemeente Groningen. Het bezwaar richt zich op de kostenonderbouwing van de rioolheffing 2015 en volgende jaren. We hebben alle gevraagde informatie verzameld en verstrekt. We zijn in voorbereiding om uitspraak op bezwaar te doen. Een inschatting van de omvang van het risico is niet te maken. Het risico staat daarom op p.m.
24	Vervanging rioolpersleiding Aanpak Ring Zuid (ARZ) Langs het gehele traject van de ARZ ligt een belangrijke rioolpersleiding. Ten behoeve van de ARZ is deze rioolpersleiding grotendeels verlegd. Een gedeelte van deze persleiding (kruising onder A28) is niet verlegd. Tijdens de werkzaamheden in het kader van ARZ is al een aantal keer de rioolpersleiding beschadigd, waardoor er herstelwerkzaamheden moesten worden uitgevoerd. Als een schade ontstaat aan de rioolpersleiding onder de kruising van de A28 dan zal reparatie daarvan leiden tot langdurige stremmingen. We bereiden ons, in overleg met waterschap Noorderzijlvest, voor op een mogelijke vervanging van de persleiding. Een inschatting van het risicobedrag is op dit moment nog niet te geven.

25	Onderhoud van het groen ARZ aan de randen van ons areaal
	Binnen het project ARZ zijn tussen de drie overheden afspraken gemaakt over eigendom, beheer en onderhoud. Rijkswaterstaat en provincie onderhouden hun areaal vooral op functionaliteit. Gemeente Groningen onderhoud het areaal ook op basis van beeldkwaliteit. De andere overheden worden door de gemeente wel aangesproken op hun zorgplicht. Ten gevolge van de verschillende onderhoudsuitgangspunten tussen de drie overheden kan er een situatie ontstaan (veiligheid en uitstraling) dat gemeente Groningen onderhoud moet plegen aan onderdelen die eigendom zijn van de twee andere overheden. Het gaat hierbij over groenonderhoud van de groene keerwanden en schermen en groenonderhoud op taluds. Het risicobedrag schatten we in op 100 duizend euro met een kans van 50%.
26	Dotatie en vrijval voorziening voor pensioenaanspraken politieke ambtsdragers
	Jaarlijks wordt aan het eind van het jaar met hulp van externe dienstverleners op het gebied van pensioenverzekeringen bepaald wat de benodigde pensioenvoorziening voor (oud-) politieke ambtsdragers moet zijn. Het verschil tussen het benodigde en opgebouwde tegoed wordt uit de exploitatie aangezuiverd. Hiervoor is 300 dzd euro opgenomen in de begroting. Pas aan het eind van het jaar is te bepalen of dit wel of niet voldoende is. Het risico kan, als gevolg van de rente ontwikkelingen en wijzigingen in het deelnemersbestand zowel positief als negatief zijn. Bij een hogere rentestand is normaliter sprake van vrijval, bij een lagere rentestand moet er normaal gesproken worden gedoteerd. Het risicobedrag is daarmee erg lastig in te schatten. Op basis van de afgelopen jaren is de ruwe inschatting dat het risico op een dotatie maximaal 2 miljoen euro is, maar waarschijnlijk minder en mogelijk dus negatief. Doordat het risicobedrag lastig in te schatten is, maar het effect zowel positief als negatief kan uitvallen is de kans op 50% gezet.
26a	APPA wachtgelden
	Net als de hoogte van de pensioenvoorziening voor politieke ambtsdragers is deze voorziening voor de wachtgelden moeilijk in te schatten. Dit is afhankelijk van het aantal politieke ambtsdragers dat aftreedt, hoe lang ze als politieke ambtsdragers (of vergelijkbare zgn. APPA functies) hebben gewerkt, aanspraak maken op wachtgeld en de periode dat er recht bestaat op wachtgeld. En of politieke ambtsdragers weer een nieuwe betrekking aanvaarden dan wel de pensioengerechtigde leeftijd bereiken. Het risicobedrag wordt ingeschat op maximaal 2 miljoen euro, voor alle politieke ambtsdragers. Omdat niet verwacht wordt dat alle politieke ambtsdragers een beroep hier op zullen doen, is de kans op 25% gezet.
27	Verplichtingen uit de spaarverlof voorziening
	Als gevolg van wijzigingen in de CAO Gemeente 2023 is er een voorziening gevormd voor spaarverlof. Medewerkers kunnen hun bovenwettelijke verlofuren omzetten naar spaarverlof waar geen vervaldatum aan hangt. In 2023 heeft dit geleid tot een dotatie van 1.867 duizend euro, in 2024 bedroeg dit 1.881 duizend euro. Wat een verwachte jaarlijkse toename of afname van het spaarverlof zal worden is nog onbekend. Ook is vanuit de CAO gemeente bepaald dat er verlofharmonisatie zal plaatsvinden met als gevolg dat iedereen vanaf 2025 57,2 bovenwettelijke uren heeft. Bij medewerkers die eerder meer bovenwettelijke uren ontvingen dan de norm, wordt jaarlijks afgebouwd. Per saldo zien we echter dat medewerkers er veel uren bij hebben gekregen. Dit resulteerde in een flinke stijging van het saldo bovenwettelijk verlof per ultimo 2024. Hierdoor ontstaat een risico voor de bedrijfsvoering, immers hetzelfde werk moet gedaan worden terwijl men meer recht heeft op verlof. We blijven deze ontwikkeling nauwlettend volgen.

28	Bedrijfsrisico directies SPOT, Sport050 en zakelijke dienstverlening Stadsbeheer
	We houden rekening met een risico bij de zakelijke dienstverlening (Stadsbeheer). De inkomsten zakelijke dienstverlening (bedrijfsafval, klein gevaarlijk afval, commerciële straatreiniging en onderhoud en reparaties derden, verkoop brandstof en leasen) zijn deels afhankelijk van de economische conjunctuur en andere externe factoren. Wij houden rekening met een bedrijfsrisico van 10% van de omzet van circa 11,4 miljoen euro. Sport050 kent een afhankelijkheid van de economische conjunctuur en het weer. Daarnaast lopen we bij de zwembaden een significant risico op inkomstenderving door aanhoudende operationele problemen in verouderde zwemaccommodaties. Technische storingen, zoals defecte installaties maar ook netwerkproblemen (toegangspoortjes), kunnen leiden tot (deel)sluitingen en een afname van (betalende) bezoekers, wat directe financiële gevolgen heeft. Door de invoering van de Omgevingswet gelden er nieuwe en strengere eisen op het gebied van veiligheid, hygiëne en waterkwaliteit voor zwemaccommodaties. Deze aangescherpte regelgeving kan leiden tot gedeeltelijke sluiting van een bassin of zelfs de gehele zwemaccommodatie als niet (tijdig) aan de eisen wordt voldaan. Dit vormt een risico voor de continuïteit van de bedrijfsvoering, omdat sluiting direct leidt tot verlies van inkomsten en mogelijk reputatieschade. Wij houden rekening met een specifiek bedrijfsrisico ter hoogte van circa 10% van de tarief-gerelateerde omzet. De verwachte omzet is circa 8,5 miljoen euro. Een deel van de inkomsten van de directie SPOT is afhankelijk van de economische conjunctuur en andere externe factoren. Wij houden rekening met een bedrijfsrisico van 10% van de omzet van circa 16,6 miljoen euro voor SPOT. Het totale jaarlijkse risicobedrag komt uit op 3,7 miljoen euro. Gezien de spreiding van dit risico over meerdere directies schatten we de kans hierop laag in op 25%.
29	Niet halen bezuinigingen
	Bij voorgaande begroting zijn bezuinigingsmaatregelen vastgesteld. Niet alle voorgenomen bezuinigingen worden volledig en/of in het gewenste tempo gerealiseerd. We hebben elke nog niet gerealiseerde bezuinigingsmaatregel en nog te realiseren bezuinigingsmaatregel beoordeeld. Dit leidt tot een incidenteel risico van 0,3 tot 2,9 miljoen euro per jaar en een structureel risico van 0,5 miljoen euro per jaar. Bij het bepalen van het risico is per maatregel rekening gehouden met de kans van optreden. Voor de bepaling van het benodigd weerstandsvermogen wordt de uitkomst daarom volledig (=100%) meegenomen. We sturen actief op realisatie van de maatregelen.
30	Prijsstijgingen
	De afgelopen jaren hebben zich forse loon- en prijsstijgingen voorgedaan. Loon- en prijsstijgingen gelden niet alleen voor de gemeente, maar ook voor onze verbonden partijen en gesubsidieerde instellingen. Loon- en prijsstijgingen moeten in beginsel worden opgevangen door nominale prijscompensatie. Hiermee houden we de koopkracht van de budgetten op peil. We ontvangen hiervoor middelen uit het gemeentefonds. De prijsstijgingen zijn inmiddels weer op een normaal niveau. Het risico op bovenmatige inflatie als gevolg van geopolitieke en mondiale gebeurtenissen blijft echter bestaan. We monitoren daarom de prijsontwikkelingen en betrekken dit bij het opstellen van de begroting.

31	Digitale soevereiniteit
	Digitale soevereiniteit betekent dat de gemeente controle heeft over haar eigen digitale infrastructuur, data en technologie. Het voorkomt afhankelijkheid van buitenlandse techbedrijven (m.n. buiten Europa). Dit is belangrijk vanwege risico's rond privacy, continuïteit in toegang tot gegevens en invloed van buitenlandse wetgeving. Het raakt aan keuzes over software, datacenters, (Europese) samenwerking en wet- en regelgeving. Digitale soevereiniteit is cruciaal voor de betrouwbaarheid van de dienstverlening, publieke zeggenschap en democratische controle. De landelijke aandacht hiervoor groeit en als gemeente streven we naar meer regie op onze digitale systemen om onze taken verantwoord te kunnen uitvoeren. Dit kan op termijn extra investeringen met zich meebrengen. Gezien de geopolitieke ontwikkelingen is het onmogelijk aan te geven of en in welke mate we op welk moment aan de slag moeten en gaan met deze ontwikkeling. Vooralsnog schatten we de bedragen in zoals opgenomen in het overzicht met een kans van 50% dat het risico zich voor gaat doen. Vooralsnog schatten we op basis van een grove inschatting het risicobedrag incidenteel in op 4 miljoen euro verdeeld over de jaren 2026 t/m 2028. Aangezien we het risico middelgroot achten hanteren we een kans van 50%.
32	Cybercrime
	Cybercrime vormt een groeiend risico voor gemeenten vanwege hun rol als beheerders van persoonsgegevens en vitale infrastructuur. Gemeenten zijn aantrekkelijke doelwitten voor cybercriminelen, zoals hackers en ransomwaregroepen, die uit zijn op data of losgeld of het ontwrichten van de samenleving. Een succesvolle aanval kan leiden tot ernstige verstoring van de dienstverlening, zoals het niet kunnen uitgeven van paspoorten of bijstandsuitkeringen dan wel de uitval van kritische voorzieningen. Preventie, detectie en snelle respons zijn essentieel om schade te beperken. Alle medewerkers moeten een digitaal rijbewijs halen en bijhouden. Hiermee wordt kennis over databeveiliging in de organisatie op peil gehouden. Daarnaast worden er continue aanvullende maatregelen getroffen om onze beveiliging zo goed mogelijk op orde houden. Het inschatten van bedragen en kansen is onmogelijk omdat we niet weten wat zich in welke omvang wanneer voor gaat doen.
33	Rijkskorting 10% budget SPUK Sport (btw)
	Via de vereniging Sport en Gemeenten is informatie ontvangen over o.a. de verlenging van de rijksregeling SPUK sportstimulering (btw). De officiële brief van het ministerie van VWS na de formele besluitvorming over deze aanpassingen zal vermoedelijk na de zomer volgen. De regeling SPUK Sport(stimulering), die oorspronkelijk afliep per 1 januari 2026, wordt met één jaar verlengd tot en met 2026. Conform het Hoofdlijnenakkoord wordt in 2026 een generieke korting van 10% doorgevoerd op specifieke uitkeringen. Ook voor deze regeling geldt in 2026 een korting van 10%. In het begin van deze regeling was er sprake van onderuitputting. de bestedingen zijn echter gestegen en de verwachting is dat de vraag in 2026 hoger is dan het budget. De verantwoording 2024 geeft bij een korting van 10% een verwachte verlaging van 252 duizend euro in de exploitatie. Voor de investeringen is dat 73 duizend euro hetgeen leidt tot hogere kapitaallasten in de toekomst.
34	Structurele personeelslasten gedekt met incidentele middelen
	Een aantal langlopende subsidies lopen de komende jaar af of zijn dan volledig ingezet. Deze subsidies zijn ingezet voor structurele personeelslasten. Bij het aflopen van deze subsidies zullen ook de kosten moeten aflopen. Hier zal bij het aflopen van de subsidie op geanticipeerd moeten worden met maatregelen. Het is niet onwaarschijnlijk dat dit tot frictiekosten zal leiden. In het risicobedrag is de kans van optreden meegenomen daarom is bij de kans 100% aangehouden. Het eerste jaar dat dit zich voordoet is 2027 (CDOKE middelen) en vanaf 2029 betreft het de structurele lasten t.l.v. de lumpsum aardbevingen. Voor de berekening zijn we uitgegaan van de totale loonsom per jaar van de fte's die gedekt worden vanuit de lumpsum en de CDOK middelen. Bij de bepaling

van het risicobedrag gaan we uit van 10% hiervan. Dit omdat we inschatten dat we voor 10% geen aanvullende dekking kunnen realiseren.

Ontwikkelingen

Naam ontwikkeling **Beheer en onderhoud na oplevering Zuidelijke Ringweg**

Deelprogramma 2.1 Kwaliteit Leefomgeving

Omschrijving & actie	Naar aanleiding van de werkzaamheden aan de Zuidelijke Ringweg constateren we twee ontwikkelingen die invloed kunnen hebben op het beheer en onderhoud. In een aantal gebieden waar werkzaamheden worden uitgevoerd in het kader van de ARZ is er sprake van groei van de Japanse duizendknoop. Door de grondwerkzaamheden in het kader van de ARZ en het verplaatsen van grond bestaat een grote kans dat deze exoot zich kan verspreiden binnen het werkgebied van ARZ. Het bestrijden ervan is zeer kostbaar. De werkzaamheden aan de Zuidelijke ringweg zijn uitgevoerd conform een moderne overeenkomst. Er stonden flinke boetes op het te laat opleveren van het project. Dit maakte dat de aannemer vooral aan het bouwen was en met een zo groot mogelijke snelheid. We constateren daardoor risico 's voor hogere kosten voor het onderhoud en beheer nu het beheer en onderhoud van ARZ aan de gemeente is overgedragen.
----------------------	---

Naam ontwikkeling **Hogere onderhouds- en vervangingskosten infrastructuur door meer en zwaardere voertuigen zoals elektrische bussen**

Deelprogramma 2.1 Kwaliteit Leefomgeving

Omschrijving & actie	Door hogere verkeersbelasting door meer en zwaardere voertuigen zoals elektrische bussen zijn de komende jaren meer en ingrijpender (vervanging)maatregelen nodig dan waar in het huidige meerjarenplan onderhoud en investeringen beheer openbare ruimte rekening mee is gehouden. Het geldt voor onze kunstwerken, onze wegen, kademuren en enigszins voor riolering.
----------------------	---

Naam ontwikkeling **Hogere kosten voor emissieloos wagenpark**

Deelprogramma 2.1 Kwaliteit Leefomgeving

Omschrijving & actie	In 2011 heeft de gemeente Groningen het besluit genomen om in 2035 CO2-neutraal te zijn. Alle energie die wordt gebruikt moet per 2035 afkomstig zijn van duurzame bronnen en wordt zoveel mogelijk opgewekt binnen onze gemeentegrenzen. Een belangrijk onderdeel is het verduurzamen van het gemeentelijk wagenpark voor 1 januari 2035. Een emissieloos wagenpark betekent elektrisch, waterstof-elektrisch of met waterstofverbrandingsmotoren aangedreven voertuigen én machines. Het overgaan naar een volledig emissieloos wagenpark in 2035 wordt bemoeilijkt door een aantal ontwikkelingen, zoals de netcongestie en de beschikbaarheid van bepaalde (zwaardere) emissievrije voertuigen door tragere technologische ontwikkelingen dan verwacht. Het is een complex vraagstuk met meerdere variabelen. Jaarlijks worden de variabelen beoordeeld en dat kan leiden tot meerkosten voor de gemeente.
----------------------	--

Naam ontwikkeling **Uitvoeringskosten inburgering**

Deelprogramma 3.1 Werk en inkomen

Omschrijving & actie	De beschikbare middelen ter dekking van de uitvoeringskosten inburgering en financiële ontzorging zijn niet gekoppeld aan de taakstelling en worden dus niet verhoogd bij verhoging van de taakstelling. Voor 2024, 2025 en 2026 is er sprake van een verhoogde taakstelling wat, samen met de grote groep 'oude wetters' die ook nog begeleidt worden, leidt tot een tekort op het uitvoeringsbudget. Hiervoor worden knelpunten ingediend. Er is nog geen zicht op taakstelling tweede helft voor 2026 en de periode daarna en wat de bijbehorende uitvoeringskosten zullen zijn. Voor 2026 is er daarom een knelpunt ingediend, waarbij we ervan uit gaan dat de taakstelling voor de eerste helft van 2026 gelijk is aan die van de tweede helft van 2025. De daadwerkelijke uitvoeringskosten kunnen pas berekend worden op het moment dat de taakstelling bekend is. Actie: Volgen en rapporteren. Zodra de financiële consequenties bekend zijn, bezien hoeveel aanvullende middelen nodig zijn (knelpunt).
----------------------	--

Naam ontwikkeling Biomassa installatie Kardinges

Deelprogramma 3.4 Sport en bewegen

Omschrijving & actie	Qua vergunning mag de biomassa installatie gebruikt worden. Echter is de installatie op dit moment volledig uit bedrijf. In het kader van duurzaamheid is er onderzocht of er een alternatief is middels heath pipes en pv panelen etc. Deze alternatieven blijken op dit moment financieel niet haalbaar. De biomassa dient in de boekhouding afgeboekt te worden als die vervreemd wordt, omdat er nog wel een boekwaarde op zit en er dient geïnvesteerd te worden in duurzaamheid. Dit is een financiële casus en zit ook risico in.
----------------------	--

Naam ontwikkeling Verduurzaming maatschappelijk vastgoed

Deelprogramma Diverse

Omschrijving & actie	De verduurzamingsopgave van het maatschappelijk vastgoed is een forse gemeentelijke (en landelijke opgave). De doelstellingen zijn vastgelegd in de Klimaatwet, waarbij we in 2030 49% minder broeikasgassen moeten uitstoten en in 2050 95% minder ten opzichte van 1990. De tendens is dat deze doelstellingen steeds verder aangescherpt worden om de opgave te versnellen. Europees is de ambitie inmiddels verhoogd naar 55% reductie in 2030 en landelijk is de intentie dit verder te verhogen naar 60%. Om deze versnelling van de ambities mogelijk te maken is diverse wet- en regeling in ontwikkeling. Een potentieel belangrijke ontwikkeling is daarbij dat de Europese Commissie voor eigenaren van maatschappelijk vastgoed een concrete renovatieverplichting instelt. Het betreft een verplichting om per jaar minimaal 3% van het vloeroppervlak van al het (maatschappelijk) vastgoed te renoveren naar de zogenaamde renovatiestandaard, waarbij dan afhankelijk van het type gebouw energielabel A++ of A+++ gaat gelden. Het invoeren van een dergelijke verplichting betekent voor onze gemeente een forse opgave en wordt betrokken bij de te actualiseren gemeentelijke Routekaart verduurzaming maatschappelijk vastgoed.
----------------------	--

Naam ontwikkeling Verbeterprogramma beheer en onderhoud sportaccommodaties en sportcentrum Kardinges

Deelprogramma 3.4 Sport en bewegen

Omschrijving & actie	Het beheer en onderhoud van de sportaccommodaties is een taak van Sport050. Het vastgoedbedrijf voert een deel van het groot onderhoud uit in opdracht van Sport050. Dit werd decennia lang budget gestuurd uitgevoerd. Door de verplichting vanuit de financiële verordening om (conform NEN 2767 conditie 3) planning gestuurd te werken vanuit een financiële voorziening voor het onderhoud, is de huidige werkwijze niet langer houdbaar. De MJOP zelf moest geactualiseerd worden. Het Verbeterprogramma beheer en onderhoud sportaccommodaties behelst een technische, juridische en administratieve analyse van de panden. Voor zover relevant wordt een voorstel geformuleerd voor het eventueel het wijzigen van de eigendomssituatie. In 2024 worden hier onder regie van een externe projectmanager verschillende deelprojecten voor ingericht, bijvoorbeeld op het gebied van eigendomsposities en het formaliseren van diverse afspraken. Om te bepalen of de bestaande sportaccommodaties toekomstbestendig zijn, zal er een koppeling worden gemaakt met het medio 2025 op te leveren "Masterplan Sportvoorzieningen". De herijking van het proces van beheer en onderhoud voor de sportaccommodaties word in de loop van 2025 afgerond en zal eind 2025 voorgelegd worden aan de raad.
----------------------	--

Sportcentrum Kardinge.

Het sportcentrum Kardinge is vanaf 2023 technisch afgeschreven. Tot het moment dat het nieuwe (nog te bouwen) sportcentrum open gaat, zullen we de komende jaren stevig aan het werk moeten om het op niveau te houden. Het huidige meerjaren onderhoudsplan wordt op dit moment geactualiseerd, maar het kan niet uitgesloten worden dat wij de komende jaren verrast worden door onvoorziene gebeurtenissen en (tijdelijke) uitval van installaties. Deze (tijdelijke) uitval heeft diverse consequenties. Financieel gaat het om kosten van vervanging/reparatie en op het gebied van dienstverlening gaat het om bijvoorbeeld tijdelijke sluiting van bepaalde delen van Kardinge, hetgeen zorgt voor inkomstendering en imagoschade. In de begroting 2023 van Sport 050 is een jaarlijkse structurele aanvullende bijdrage van 625 duizend euro vanaf 2023 beschikbaar gesteld (waarvan 500 duizend euro voor aanvulling van de onderhoud- en beheerbudgetten). Eerder is een bandbreedte van 500 duizend euro tot 1 miljoen euro afgegeven voor aanvullend benodigd budget. In hoeverre de in de begroting 2023 toegevoegde structurele middelen toereikend zijn wordt duidelijk na de volledige analyse van de gegevens in 2025.T.a.v. sportcentrum Kardinge: extra monitoren onderhoudstoestand, actualiseren MJOP's en project "Toekomst Kardinge".

Naam ontwikkeling **Baggeren van sloten sportparken**

Deelprogramma **3.4 Sport en bewegen**

Omschrijving & actie	De afdeling Stadsingenieurs zijn bezig met onderzoek naar de mogelijke vervuiling van slib in sloten. De onderzoeken lopen nog. Ook sloten rondom sportparken. Er bestaat een kans dat bij geconstateerde vervuiling de sloten uitgebaggerd dienen te worden rondom de sportparken. Er zijn op dit moment (nog) geen concrete baggerwerkzaamheden noodzakelijk. Zoals het nu lijkt zal dat op z'n vroegst in 2026 aan de orde kunnen zijn. Indien er gebaggerd dient te worden gaat dit gepaard met substantiële kosten welke voor Sport050 zullen zijn. De hoogte van de kosten kunnen pas worden bepaald als het onderzoek per sportpark is afgerond. Gezien de hoeveelheid sportparken en sloten zal een gefaseerde aanpak noodzakelijk zijn. Acties: Volgen en rapporteren. Zodra de financiële consequenties bekend zijn, bezien hoeveel aanvullende middelen nodig zijn (knelpunt).
----------------------	---

Naam ontwikkeling Drinkwatervoorziening**Deelprogramma 2.1 Kwaliteit Leefomgeving**

Omschrijving & actie	Voldoende en schoon drinkwater is een eerste levensbehoefte en is van wezenlijk belang voor de volksgezondheid. De drinkwatervoorziening staat landelijk op de lange termijn onder druk. In de rijksbrief Water en bodem sturend (25 november 2022) worden vanwege verwachte drinkwaterschaarste een aantal structurerende keuzes beschreven in relatie tot 'voldoende water'. Mogelijke tekorten en kwaliteitsbedreigingen bestaan ook voor de gemeente Groningen, voor zowel de lange als de korte termijn. Dit wordt mede veroorzaakt door klimaatverandering, bedreigingen van de oppervlaktewaterkwaliteit door andere gebruiksfuncties (circa 50% van het drinkwater wordt gewonnen uit oppervlaktewater). In combinatie met onze voorgenomen stedelijke uitbreiding kunnen hierbij knelpunten ontstaan. We onderzoeken ons handelingsperspectief en werken samen met waterketenpartners (waterbedrijf, provincie, waterschappen en waterbedrijf) en andere relevante netwerkpartners. We maken onze belangen kenbaar en werken aan maatregelen voor de korte termijn en lange termijn op het gebied van informeren, stimuleren en reguleren. Dit omvat maatregelen ten aanzien van drinkwaterbesparing bij bedrijven en particulieren, drinkwaterbescherming en drinkwaterwinning.
----------------------	---

Naam ontwikkeling Proceskostenvergoeding belastingen**Deelprogramma 4.1 Dienstverlening**

Omschrijving & actie	De proceskostenvergoeding voor no cure no pay-bureaus is sinds 2024 verlaagd, met als doel het terugdringen van het aantal geautomatiseerde en massale bezwaarprocedures, met name in WOZ-zaken. Door deze nieuwe wetgeving verwachten we dat deze vergoedingen op termijn dalen. Naast deze ontwikkeling zet het Noordelijk Belastingkantoor sinds 2024 extra in op kwaliteitsverbetering bij de WOZ-waardering, wat moet leiden tot minder bezwaren en lagere kosten. We blijven de rechtspraak volgen.
----------------------	---

Naam ontwikkeling Externe zwembaden met subsidie**Deelprogramma 3.4 Sport en bewegen**

Omschrijving & actie	De zwembaden binnen de gemeente die subsidie ontvangen (Scharlakenhof, Hoogkerk en Ten Boer), kunnen een extra uitdaging gaan vormen. De huidige stichtingsbesturen hebben het zwaar met de taken en krijgen de exploitatie niet meer rond (toenemende regeldruk, personeelstekort en de vrijwilligersproblematiek). Dit kan leiden tot extra kosten voor de gemeente als ze worden overgenomen. De consequentie is dat Sport050 een grotere rol gaat krijgen bij deze exploitatie. In technische ondersteuning, bouwkundige zaken en sturen op de kwaliteit en exploitatie. Intussen hebben twee van deze baden een extra beroep gedaan op Sport050. Waarvan één vraagt om het bad in 2026 terug te nemen. Of kijken naar andere mogelijkheden.
----------------------	--

Naam ontwikkeling Ontwikkeling WSW subsidie**Deelprogramma 3.1 Werk en inkomen**

Omschrijving & actie	Jaarlijks wordt in de meicirculaire de Wet sociale werkvoorziening (WSW) subsidie per gemeente bepaald, gebaseerd op de aantallen standaard eenheid (se) medewerkers van t-1 in combinatie met het landelijk macro budget. Het subsidiebedrag per gemeente is daarmee afhankelijk van de landelijke ontwikkeling van de se aantallen en het macro budget. De afgelopen jaren is hierdoor, los van de indexatie, het subsidiebedrag per se voor de gemeente Groningen steeds gestegen, doordat de uitstroom binnen onze gemeente lager is geweest dan landelijk. Dit levert tot nu toe steeds een financieel voordeel op voor de gemeente Groningen. Als we nu kijken naar de verwachte prognose voor de uitstroom van WSW medewerkers bij de gemeente Groningen zien we dat deze de komende jaren sterk gaat toenemen. Hierdoor bestaat de kans dat de uitstroom van de gemeente Groningen op enig moment groter is dan de landelijke uitstroom. Hierdoor bestaat de kans dat de gemeente Groningen op enig moment gekort gaat worden op de WSW subsidie. We kunnen niet aangeven wanneer en met welke financiële omvang, maar is wel een ontwikkeling waar we rekening mee moeten houden. Daarnaast is het macro budget gebaseerd op de sterfhuisconstructie van de WSW populatie en gaat uit van een evenredige uitstroom over de jaren. We zien dat de landelijke uitstroom in de afgelopen jaren harder gaat dan verwacht. Hiermee bestaat de kans dat het Rijk het macro budget naar beneden gaat bijstellen, waardoor het subsidiebedrag per se lager kan worden.
----------------------	---

Naam ontwikkeling Veiligheidsregio Groningen

Deelprogramma 2.2 Veiligheid

Omschrijving & actie	De Veiligheidsregio ontvangt van het rijk structureel een brede doeluitkering rampenbestrijding (BDUR). Op grond van het Hoofdlijnenakkoord en de uitwerking in het regeerprogramma zal de totale BDUR met 10% worden gekort. Bij de voorjaarsnota in 2025 zou meer duidelijkheid ontstaan over deze korting. Uit de voorjaarsnota is gebleken dat deze korting niet wordt teruggedraaid en dat het rijk deze korting niet compenseert voor 2026. Voor 2027 e.v. is de situatie nog onduidelijk. Dit betekent een korting van 1,1 mln. voor 2026. Het is nog niet duidelijk hoe de korting van 2026 door de Veiligheidsregio wordt opgevangen en wat dit gaat betekenen voor 2027 en verder.
----------------------	--

Naam ontwikkeling Afschaffing handhavingsmoratorium schijnzelfstandigheid

Deelprogramma Diverse

Omschrijving & actie	Per 1 januari 2025 is het handhavingsmoratorium met betrekking tot schijnzelfstandigheid vervallen en mag de Belastingdienst hierop handhaven. De Gemeente Groningen heeft hiervoor beheersmaatregelen ontwikkeld.
----------------------	--

Naam ontwikkeling Arbeidsmarktkrapte

Deelprogramma Diverse

Omschrijving & actie	De kwantiteit en kwaliteit van ons medewerkersbestand is randvoorwaardelijk voor het tijdig en goed kunnen uitvoeren van onze strategische doelstellingen als organisatie. Krapte op de arbeidsmarkt is geen nieuw fenomeen maar ondanks de inspanningen die we hierop plegen wel een steeds grotere uitdaging. Daarom investeren we onder andere in ons werkgeversmerk, ons carrière centrum en onze arbeidsmarktstrategie.
----------------------	--

Paragraaf 4: Onderhoud kapitaalgoederen

In deze paragraaf geven wij inzicht in het onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen. Er wordt ingegaan op het gewenste onderhoudsniveau, de hieruit voortvloeiende financiële consequenties en de vertaling daarvan in de begroting.

Onderdelen

- Beheerplan Openbare Ruimte Groningen (BORG);
- Gemeentelijke gebouwen

Beheerplan openbare ruimte Groningen

In deze paragraaf geven we inzicht in het onderhoud van onze kapitaalgoederen. Voorbeelden van kapitaalgoederen zijn wegen, kunstwerken, water en riolering, gebouwen, speelvoorzieningen en groen. Onderhouden van kapitaalgoederen waarborgt de continuïteit van de voorzieningen en is van belang voor de leefbaarheid, toegankelijkheid en veiligheid.

Als gemeente staan we voor belangrijke maatschappelijke opgaven. In 2025 heeft de raad de nieuwe beheerstrategie vastgesteld (Sturen op Waarden in Groningen (SWING)). Met SWING maken we een kanteling van beeldgestuurd beheer naar waardengestuurd beheer. De strategie waarmee we met het beheer kunnen bijdragen aan belangrijke maatschappelijke waarden, zoals biodiversiteit, klimaatadaptatie, energietransitie, sociale veiligheid etc. Ervoor zorgen dat onze assets in goede staat van onderhoud zijn en daarmee veilig voor het gebruik draagt hieraan bij.

Met het in 2022 door de raad vastgesteld [Meerjareninvesteringsplan vervangingen en groot onderhoud](#) zorgen we er voor dat we verantwoord met de beschikbare middelen omgaan, onze doelen halen en efficiënt aan relevante maatschappelijke opgaven werken. Binnen de financiële kaders van dit plan en op basis van resultaten van de technische inspecties en de BORG-schouw stellen we jaarlijks ons programma groot onderhoud en investeringen op.

Op een gegeven moment is onderhoud alleen namelijk niet meer toereikend. Als het einde van de levensduur is bereikt, zijn investeringen noodzakelijk om kapitaalgoederen te vervangen of te reconstrueren. We voldoen hiermee aan onze juridische verantwoordelijkheid en we verlengen met goed onderhoud de levensduur van kostbare voorzieningen en voorkomen daarmee onnodige hoge kosten in de toekomst. Onderhoud en beheer van een goed functionerend water- en rioleringssysteem voeren we uit overeenkomstig het [Programma water en riolering 2025-2029](#).

In de onderstaande tabel geven we de globale indruk van de omvang van kapitaalgoederen in onze openbare ruimte.

Kerncijfers

Kapitaalgoederen	Areaal/Waarde (peildatum voorjaar/najaar 2025)
Wegen	
• Lengte in km	1.279
• Oppervlakte ha	1.044
waarvan:	
• Asphalt ha	483
• Open verharding ha	542
• Beton ha	19

Groen	
• Oppervlakte ha	1.444
• Bomen (stuks)	122.457*
Gemeentelijke bruggen	
• Beweegbaar	55
• Vast	336
Water en Riolering	
• Op afloop liggend riool (km)	1.219
• Druk- en persriool (km)	186
• Gemalen aantal	876
• Water (totale lengte watergangen (km))	479,1

* Vanaf 1 december 2024 hebben geen mutaties in het systeem plaatsgevonden. We gaan over naar een nieuw systeem. Daarin vullen we gegevens aan.

Kaders en doelen

De kaders en doelen die van toepassing zijn op het onderhoud van de verschillende kapitaalgoederen zijn vastgelegd in de relevante beleidsnota's die zijn weergegeven bij programma 2. Leefomgeving en Veiligheid. Met de uitvoering van de in deze nota's en beheerplannen gestelde doelen, werken we aan een gemeente waar het prettig is om te zijn en te leven. Een gemeente die schoon, heel, groen en duurzaam is en waar samenwerken met bewoners bij onderhoud en beheer een goede gewoonte is.

Kwaliteiten

Bij het beoogde onderhoudsniveau van de openbare ruimte geldt tussen de verschillende gebiedsdelen van de gemeente nog een aantal verschillen. We waarborgen een goed en veilig gebruik van voorzieningen in de openbare ruimte, onder andere door de tijdige uitvoering van alle noodzakelijke groot onderhoud en vervangingen. Het onderhoudsniveau voor de openbare ruimte wordt ieder jaar door de raad bepaald met de vaststelling van de begroting.

In de nota Sturen op waarden in Groningen (SWING) is de waardengestuurde beheermatrix opgenomen, waarin de uitgangspunten van de nieuwe beheerstrategie staan beschreven. De daarin opgenomen niveaus zijn beoogd en afhankelijk van de beschikbaarheid van middelen.

In de onderstaande beheermatrix zijn de onderhoudsniveaus voor 2026 weergegeven.

Beheermatrix Waardengestuurde Beheer	Algemeen	Hoofdstructuur	Binnenstad	Dorpen en woonwijken	Dorpen en Woonwijken	Noordelijke wijkvernieuwingswijken	Bedrijven terreinen	Gemeentelijke en regionale voorzieningen	Grote groen- en recreatiegebieden				Buiten gebied
		stads-, dorps- en wijk ontsluitingswegen, belangrijke OV lijnen en fietsroutes	Wonen en winkels	Wonen	Dorpskeren en wijkwinkels	Korrewegwijk; Oosterparkwijk; Paddepoel; Selwerd; Vinkhuizen; Tuinwijk; Beyum en Lewenborg	bedrijventerreinen, industrieterreinen en kantorenparken	Hoofdstation, RUG/Zernike, Gron. Museum, UMCG, Stadsschouwburg, Oosterpoort, Martinihal	Stads park	Noorderplantsoen	Groen erfgoed	Overige grote groengebieden en begraafplaatsen	Buiten gebied
FUNCTIONALITEIT, FYSIEKE VEILIGHEID en													

DIERENWELZIJN*													
STREEFINZET WAARDEN**													
Klimaatadaptatie													
Biodiversiteit													
Uitstraling													
Gezondheid													
Inclusiviteit													
Betrokkenheid													
Sociale Veiligheid													
CO2 reductie***													
Circulariteit***													
ONDERHOUDSNIVEAU													
Verharding													
Verlichting													
Straatmeubilair en bebording													
Groen													
Bomen													
Speelvoorzieningen													
Kunstwerken c.a.													
Schoonmaken c.a.													
Riolering													

basisinzet

technisch veilig en functioneel

waarden

prioritaire streefinzet

onderhoudsniveaus

Zeer goed
Goed
Voldoende
Matig
Laag

* Het functioneel en fysiek veilig houden van de voorzieningen in de openbare ruimte en de aandacht voor dierenwelzijn zijn basiscriteria binnen het beheer die overal van toepassing zijn

** Hier wordt de streefinzet op de verschillende waarden per structuurelement weergegeven, de feitelijke inzet is afhankelijk van de beschikbaarheid van middelen

*** De waarden CO2 reductie en Circulariteit komen vooral tot uiting in de algemene werkwijze van Stadsbeheer en zijn daardoor van toepassing op alle structurelementen

Financieel

Een deel van de jaarlijks beschikbare middelen is nodig voor de dekking van vaste kosten. Het gaat dan vooral om de kapitaallasten van eerdere investeringen in vervanging van kapitaalgoederen. Het reguliere (dagelijks) en groot onderhoud brengen we rechtstreeks ten laste van de exploitatie. Wanneer onderhoud en reparaties niet meer toereikend zijn voor de instandhouding van voorzieningen, gaan we over tot vervanging. De investeringen die hiervoor nodig zijn, worden geactiveerd en de raad besluit jaarlijks over het beschikbaar stellen van de investeringskredieten daarvoor.

De raad heeft begin 2023 het meerjareninvesteringsplan vervangingen en groot onderhoud 2022-2031 vastgesteld. Elk jaar bij het opstellen van de ontwerpbegroting wordt het laatste jaar van de meerjarenbegroting als opgave meegenomen in de integrale afweging van de middelen. In de begroting 2025 betreft het de jaarschijf 2028.

Gemeentelijke gebouwen

Algemeen

Uitgangspunt bij het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen is het onderhoudsniveau 3 conform NEN 2767: dit is een landelijk gangbaar niveau, dat ook is vastgelegd in de Vastgoednota. De NEN-meetmethode die tijdens de inspectie wordt uitgevoerd, leidt tot een 'score' die aangeeft wat de gemiddelde conditie van het onderzochte pand voor wat betreft het onderhoud is. De uitslag uit de meting is een 'score'. De score 3, op een schaal van 1 (nieuwbouw) tot 6 (zeer slecht) betekent: redelijk (geen nieuwbouw, beperkte onderhoudsschade of onderhoudsbehoefte) met als doel het gebouw in stand te houden. Algemeen wordt niveau 3 als het meest efficiënte onderhoudsniveau voor gebouwen beschouwd omdat het als een optimum wordt gezien, tussen het uitvoeren van planmatig en niet-planmatig onderhoud.

Voor de gebouwen waar de gemeente verantwoordelijk voor het onderhoud is, zijn meerjarige onderhoudsbegrotingen (MJOB's) opgesteld. Deze worden 3 jaarlijks geactualiseerd. Om de onderhoudskosten door de jaren heen te egaliseren, zijn onderhoudsvoorzieningen ingesteld. Dit wordt planmatig onderhoud genoemd. Voor het planmatig onderhoud wordt in de begroting jaarlijks een dotatie aan de voorziening geraamd op basis van het meerjarig gemiddelde vanuit de MJOB's. De werkelijke onderhoudskosten worden ten laste van de voorziening gebracht. Dit voorkomt een grillig verloop in de exploitatie van de onderhoudskosten.

Het niet planmatig onderhoud bestaat uit preventief- en correctief onderhoud. Het preventief onderhoud is het uitvoeren van onderhoud, inspecteren, keuren en testen, dat proactief routinematig aan gebouwen, installaties en machines wordt uitgevoerd met vaak als reden; het verhogen van betrouwbaarheid en voorkomen van schade, uitval, gebreken en ongemak op een later moment, maar ook het uitvoeren van werkzaamheden in het kader van wet- en regelgeving of voorgeschreven werkzaamheden van fabrikant/leverancier en aanvullende eisen van de gemeente Groningen. Het preventief onderhoud is contractueel vastgelegd en wordt jaarlijks geïndexeerd conform de BDB. Correctief onderhoud heeft tot doel het betreffende element terug te brengen in een staat waarin het aan de gestelde functionaliteitseisen voldoet door gebreken te herstellen (storingen). Van correctief onderhoud wordt jaarlijks vooraf een financiële inschatting gemaakt op basis van diverse variabelen, zoals de leeftijd en functie van het pand. Deze inschatting is opgenomen in de begroting. Deze kosten moeten conform het BBV ten laste van de exploitatie worden gebracht en kunnen zodoende tot resultaten leiden.

De MJOP's komen tot stand door inventarisatie van het benodigde planmatige onderhoud door onze contractpartijen. Eind 2023 is het beheer en onderhoud van het vastgoed in twee percelen aanbesteed. Perceel één betreft de objecten in de portefeuilles Kernvastgoed en Cultuur & Welzijn. Perceel twee betreft de objecten in de portefeuilles Onderwijs en Sport050. Per januari 2024 is per perceel een leverancier gecontracteerd die

verantwoordelijk is voor de uitvoering van het beheer en onderhoud van de objecten. In 2024 is door de contractpartijen een 0-meting uitgevoerd waarbij een herijking van de MJOP's plaatsvindt. De uitkomst van de 0-meting is in zijn geheel door interne deskundigen gecontroleerd en op basis van steekproef door een externe deskundige gecontroleerd om zo de volledigheid en juistheid van het geleverde werk te borgen. De wijzigingen die dit met zich meebrengt zal in de begroting van 2026 worden verwerkt.

Kernvastgoed

Het grootste deel van de gebouwen in de portefeuille kernvastgoed is redelijk tot goed onderhouden. Voor deze gebouwen is een passende voorziening opgenomen op basis van het principe van instandhouding. Voor intensiever onderhoud als gevolg van een hogere bezetting of andere gebruik specifieke eisen (bijvoorbeeld aan de klimaatinstallatie) in een gebouw is niet voorzien. Voor 2 gebouwen in deze categorie (Harm Buitenplein en Iederz Silkeborgweg) is met de bouwer ervan ook een onderhoudscontract voor meerdere jaren afgesloten. De bouwer verricht dan langjarig het onderhoud.

Stadsbeheer onderzoekt op welke wijze hun dienstverlening naar de toekomst op de beste manier kan worden gehuisvest. Er is een visie uitgewerkt op de wijkposten, waarmee een totaal beeld is ontstaan van de huisvestingsbehoefte.

Het pand aan de Duinkerkenstraat 45 (DKS) heeft op dit moment een belangrijke functie als het gaat om de huisvesting van Stadsbeheer. Er zijn verschillende ontwikkelingen die aanleiding geven om de pandstrategie van deze locatie tegen het licht te houden. Vanuit de gebruikers, Stadsbeheer en Facilitaire Services en Huisvesting (FSH), is geconstateerd dat de locatie DKS in de toekomst een belangrijke rol blijft vervullen in de huisvesting van Stadsbeheer en nog een aantal andere organisatieonderdelen. Op dit moment wordt het plan uitgewerkt op welke wijze het pand toekomstbestendig kan worden gerevitaliseerd.

Het gemeentehuis in Ten Boer voldoet niet aan de huidige eisen en wensen. Er wordt nagedacht over de toekomstige programmering, waarna de pandstrategie wordt heroverwogen. Op het moment dat hier duidelijkheid over is, wordt het plan verder uitgewerkt.

Schoolgebouwen

De verantwoordelijkheid voor het onderhoud, functionele aanpassingen en het up-to-date houden van de schoolgebouwen voor primair-, speciaal- en voortgezet onderwijs ligt - tenzij anders overeengekomen - bij de schoolbesturen. De schoolbesturen krijgen daarvoor de middelen in de lumpsumfinanciering van het rijk. Voor de schoolgebouwen die technisch, functioneel maar ook energetisch en qua duurzaamheid niet meer voldoen bepalen we maatregelen om de kwaliteit te verbeteren. Die maatregelen en de daarvoor nodige investeringen en de volgorde van de aan te pakken scholen hebben we vastgelegd in het door de raad vastgestelde Scholenplan Gro Up. Voor de uitvoering van het Scholenplan hebben we een projectorganisatie opgericht voor de planvoorbereiding en uitvoering van de projecten.

Van de gebouwen waarin meerdere functies naast onderwijs zijn samengebracht, zijn een aantal wel eigendom van de gemeente. Deze worden daarom door ons onderhouden. Ook schoolgebouwen, die niet meer voor onderwijs in gebruik zijn en om die reden door het schoolbestuur zijn teruggegeven aan de gemeente, zijn een gemeentelijke verantwoordelijkheid. Dit geldt ook voor voormalige schoolgebouwen die een andere functie krijgen of deze al hebben gekregen. Voor deze gebouwen zijn - daar waar relevant - meerjarige onderhoudsplannen opgesteld gekoppeld aan de pandstrategie voor deze panden. Onze onderhoudsplanning is in eerste instantie ingericht op instandhouding en dus NEN-conditie 3. Bij de eventuele wens voor aanpassingen aan gebouwen gaan we in overleg met de gebruikers over de mogelijkheden binnen de bestaande budgetten.

Sociaal culturele accommodaties (welzijn)

De sociaal culturele accommodaties, zoals speeltuinverenigingen, buurtcentra, dorpshuizen en wijkcentra, worden beheerd, onderhouden en gesubsidieerd conform nota sociaal culturele accommodaties. Voor het onderhoud van gebouwen in gemeentelijk eigendom is een passende voorziening opgenomen op basis van het principe van instandhouding.

Eind 2025 of begin 2026 zal een kwaliteitskader/ambitiedocument worden voorgelegd als toekomstvisie voor de panden uit de nota sociaal culturele accommodaties. In dit plan wordt gekeken naar de toekomstbestendigheid van de locaties (hardware, orgware en software) waarbij de verduurzaming van de panden een belangrijk onderdeel zal zijn. Deze uitkomsten worden vervolgens verwerkt in een investeringsagenda die naar verwachting medio 2026 gereed zal zijn

Als alles volgens planning verloopt zal begin 2026 de verbouw van Wijkcentrum 'Bij van Houten' worden opgeleverd. Dit is het monumentale gedeelte aan de Oliemuldersweg 47. Met deze afronding wordt de voormalige van Houtenschool een integraal onderdeel van het wijkcentrum.

De planvorming voor een nieuwe accommodatie voor BSV de Kreukelhof aan de Drakesteijnstraat 27 in Hoogkerk is in volle gang. Naar verwachting zal medio 2026 een kredietaanvraag volgen om door te gaan naar de bouwfase.

Het pand van wijkcentrum de Schakel aan de Rijksweg in Groningen is aan het einde van zijn levensduur. Het pand is eigendom van de stichting de Schakel, maar die is niet draagkrachtig genoeg om vervangende huisvesting te kunnen dragen. Samen met het bestuur van wijkcentrum de Schakel wordt momenteel in kaart gebracht wat de opties zijn om de Schakel als belangrijke functie in deze wijk te behouden. Gekeken wordt naar nieuwbouw en mogelijke koppeling met een andere functie om op deze manier meer voorzieningen te verankeren en te borgen in de wijk

Het pand die de Stichting Kelderwerk aan de Professor Rankestraat momenteel tijdelijk huurt, is aan het eind van zijn levensduur. Het kleine gebouwtje is in 1967 gebouwd als semipermanent gebouw die weinig tot geen mogelijkheden biedt om te verduurzamen en structureel aan te passen aan het gebruik. Om de stichting Klederwerk te helpen om hun organisatie weer op te bouwen na de Corona periode is afgesproken dat ze het pand tot 2030 tegen een lage huursom mogen gebruiken waarna we het pand zullen slopen en de locatie eventueel gaan herontwikkelen. In 2028 wordt gezocht naar een nieuwe huisvesting voor Stichting Klederwerk. Per 2030 tevens zal er dan een toekomstige invulling worden gezocht voor de huidige locatie .

Culturele gebouwen

Tot de culturele gebouwen behoren onder meer cultureel educatieve centra, musea, panden voor podiumkunsten en bibliotheken. Veel van deze gebouwen zijn een visitekaartje voor de gemeente: het Groninger Forum aan de Nieuwe Markt, het Groninger Museum aan het museumplein, de kunstwerf aan de Bloemsingel, VRIJDAG aan de St. Jansstraat, cultuurcentrum 'De Oosterpoort' aan de Trompsingel en het Noord Nederlands Toneel aan de Bloemstraat. Door de hoge gebruikersdynamiek en vanuit de activiteiten in de gebouwen worden veelal extra eisen aan het gebouw gesteld (bovengemiddeld onderhoud en verbouwingen). Het onderhoudsniveau is doorgaans goed.

Wel is het onderhoud aan cultuurcentrum De Oosterpoort tot een minimum beperkt in verband met de planvorming aldaar. Tot die tijd is gekozen voor een aanpak, waarbij alleen onvermijdbare maatregelen genomen worden om het gebouw in stand te houden. Dit zal de komende periode zo blijven. Voor het onderhoud van de culturele gebouwen is een passende voorziening opgenomen op basis van het principe van instandhouding en passend bij de aard en gewenst niveau van onderhoud van het gebouw. Met name bij het Groninger Forum en het Groninger Museum ligt het gewenst niveau van onderhoud hoog.

Het onderhoudscontract van de Nieuwe Markt 1 (Forum Groningen) is per 1 januari 2023 aanbesteed. Het afgelopen twee jaar hebben dan ook in het teken gestaan van overdracht en implementatie van de nieuwe onderhoudspartij.

De Kunstwerf is volop in gebruik. Het nieuwe onderkomen van een aantal dans- en theatergezelschappen. Deze waren versnipperd over de stad gehuisvest in panden die zowel functioneel als energetisch onvoldoende op de toekomst waren voorbereid. Het gebouw is gas-loos en geeft de instellingen op een unieke en eigenzinnige wijze onderdak waarbij onderlinge samenwerking nog makkelijker maakt.

VRIJDAG is nu gehuisvest op drie verouderde locaties, waarvan één in de binnenstad. Er wordt volop gewerkt aan de herontwikkeling van de locatie aan de St. Jansstraat ten behoeve van de integrale huisvesting van VRIJDAG op één locatie.

De Stadsschouwburg is eind 2023 overgenomen van het Groninger Monumenten Fonds. Bij de overdracht is het onderhoudsniveau in beeld gebracht. Het op niveau brengen van het gebouw naar de gewenste conditie is momenteel al in werking gezet.

Sportaccommodaties

Voor het onderhoud van de sportgebouwen werkt Sport050 met een Meerjarig Onderhoudsplan (MJOP) voor alle gemeentelijke sportgebouwen die jaarlijks wordt geactualiseerd aan de hand van hetgeen is uitgevoerd. De MJOP wordt binnen het Verbeterprogramma Sport Vastgoed (VSV) voor de sportaccommodaties geactualiseerd en herijkt. Dit proces zal in 2026 afgerond worden. In 2026 worden de laatste zalen voorzien van akoestische wandpanelen voor betere geluidskwaliteit, brengen we op meerdere locaties energiezuinige ledverlichting aan, en worden een aantal cv-ketels en boilers vervangen door hoog rendement (HR) varianten. Verder starten we met het aanpassen van diverse nutsvoorzieningen. We constateren dat de capaciteit van aansluitingen voor water, elektriciteit en gas op veel locaties niet in verhouding staat tot het daadwerkelijke verbruik. Hierdoor betalen we momenteel een te hoog vastrecht. Dit gaan we aanpassen, echter wel voorzichtig vanwege de huidige onzekerheden op de elektriciteitsmarkt.

Daarnaast hebben we voor de herontwikkelingsopgave voor het sportcentrum Karding in 2025 de opdracht gekregen om 1 variant verder uit te werken met ijsfaciliteiten, topsporthal, breedtesporthal en een 25-m bad met meer banen. Deze opdracht is losgeknipt van de integrale, gebiedsgerichte aanpak (Vitaliteitscampus). In 2026 zal hierover een besluit worden genomen.

Voor de 'Vervanging Investerings Planning kunstgrasvelden' (VIP) wordt jaarlijks opnieuw onderzocht op noodzaak van vervanging voor het desbetreffende jaar. Hiervoor vindt medio september een soort van keuring plaats. De staat van de kunstgrasvelden is bepalend voor het moment van renovatie. Afhankelijk van de intensiteit van het gebruik vindt deze vervanging van de top- en sporttechnische lagen van kunstgrasvelden plaats. Voor 2026 staat de vervanging van 6 kunstgras voetbalvelden (waarvan 4 op sportpark Corpus den Hoorn) en 1 kunstgras korfbalveld in de planning. Aan de hand van de eerdergenoemde keuring in september 2025 zullen we tot een definitieve planning voor vervanging 2026 komen. Alle kunstgrasvelden met SBR korrels worden via de VIP fasegewijs vervangen door een alternatieve infill die niet schadelijk is voor het milieu. De komende jaren zullen we de kunstgrasvelden met infill moeten blijven opruimen/vegen.

Paragraaf 5: Financiering

De wettelijke kaders (normen) voor de financiering van gemeenten en provincies zijn vastgelegd in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido). Het voornaamste doel is het beperken van renterisico's. Deze wettelijke kaders hebben we bij de gemeente Groningen vertaald naar concrete afspraken tussen raad en college in de vorm van het [Treasurystatuut 2024](#), dat door u op 18 december 2024 is vastgesteld. De verdere vertaling naar de uitvoering en de verdeling van bevoegdheden tussen college en ambtelijke organisatie is vastgelegd in het door het college vastgestelde Handboek Treasury 2024.

Relevante ontwikkelingen

In dit onderdeel schetsen wij de interne en externe ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op onze financiering.

De financieringsbehoefte is gebaseerd op de meerjarenbalans 2026-2029 en ziet er als volgt uit.

Financieringsbehoefte 2026 (x 1 miljoen euro)	Bedrag 1-1-2026	Bedrag 31-12-2026
Saldo huidige geldleningen o/g	1.259	1.413
Beschikbare reserves en voorzieningen	409	414
Totaal lange financieringsmiddelen (A)	1.668	1.827
Investerings voorgaande jaren	1.836	1.836
Investerings 2026 (netto)	0	167
Totaal benodigde financieringsmiddelen (B)	1.836	2.003
Financieringsbehoefte (saldo A-B)	168	176

De financieringsbehoefte hangt sterk af van de omvang van de investeringen in vaste activa en grondexploitaties. Daarmee is de financieringsbehoefte gevoelig voor wijzigingen in de planning van (grote) investeringsprojecten. Uit voorgaande jaren blijkt dat er in veel gevallen vertraging is in de uitvoering van projecten. Daardoor kan de uiteindelijke financieringsbehoefte lager uitvallen dan hierboven is berekend in de tabel Financieringsbehoefte.

Uit ervaring blijkt dat een deel van de vlottende passiva (exclusief kortlopende schulden) beschikbaar is voor de financiering van investeringen in vaste activa en grondexploitaties. In de begroting ramen we het beschikbare deel van de vlottende passiva op 75 miljoen euro. Dit bedrag is in bovenstaande tabel Financieringsbehoefte 2026 verwerkt in de regel Saldo huidige geldleningen o/g. De financieringsbehoefte in 2026 is het bedrag dat we naar verwachting aan leningen moeten aantrekken.

Afhankelijk van de situatie op de geld- en kapitaalmarkt bepalen we in 2026 of we kiezen voor kortere of langere looptijden. In een normale situatie is kort geld (looptijd korter dan 1 jaar) goedkoper dan lang geld (looptijd langer dan 1 jaar) en we verwachten dat dit in 2026 ook het geval zal zijn. We verwachten dat de rente op nieuw aan te trekken lange leningen uitkomt op 2,50% en de korte rente op 2,00%. Bij onze keuzes zorgen we er voor om binnen de in Wet fido opgenomen kasgeldlimiet en renterisiconorm te blijven. Bij de keuze van looptijden houden we ook rekening met het bestaande aflossingspatroon.

Renteontwikkeling

Grafiek Rente% 10-jaars NL staatsobligaties

Aan een jarenlange periode van rentedaling en historisch lage (negatieve) rentes kwam in 2021 een einde. Vanaf begin 2022 is er voor wat betreft de langlopende rente sprake geweest van een scherpe stijging. De top werd bereikt op 2 oktober 2023 met een percentage van 3,27%. Sindsdien is er sprake van schommelingen met een percentage van 2,79% per 4 augustus 2025.

Voor de rest van 2025 en 2026 verwachten we de volgende ontwikkelingen en rentestanden:

- Een verdere (lichte) daling van de langlopende rente vanaf het huidige niveau voor lokale overheden van ongeveer 3% naar 2,5%. Hierbij houden we rekening met een afkoeling van de Eurozone economie als gevolg van de invoering van de invoertarieven door de Verenigde Staten enerzijds en groeistimulansen als gevolg van hogere defensie- en infrastructuuruitgaven anderzijds. Hierbij zal de inflatie in de Eurozone naar verwachting rond de doelstelling van de Europese Centrale Bank (ECB) van 2% uitkomen. Er is ook een risico aanwezig op een hoger dan verwachte rente. Voor dat risico gaan we uit van een rente van 3,5% in 2026 en houden daar rekening mee bij de berekening van het benodigde weerstandsvermogen (zie paragraaf 1.3.3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing);
- De korte rentes zijn sterk gerelateerd aan de beleidsrentes van de ECB. Wij verwachten dat daarin gedurende de rest van 2025 nog een beperkte verlaging zal worden doorgevoerd en dat ze gedurende 2026 constant zullen blijven. Dit resulteert in onze verwachting voor de korte rente van 2,0% in 2026.

De rente op nieuw aan te trekken langlopende leningen is begroot op 2,50%. Dit is onveranderd ten opzichte van de begroting 2025. Tegen dit tarief verwachten wij in 2026 leningen aan te kunnen trekken met een looptijd van gemiddeld 10 jaar.

Samenvattend toont onderstaande tabel de renteveronderstellingen voor 2026.

Renteveronderstellingen 2026: lange rente	
Rente langlopende leningen	2,50%
Rente-omslagpercentage	1,60%
Rente bekleemde reserves	1,60%
Rente kortlopende leningen (1-jaars)	2,00%

In december 2023 heeft de commissie BBV onder andere de notitie Rente geactualiseerd. Tot en met 2023 was het alleen toegestaan om de werkelijke rente over het vreemd vermogen (naar rato) toe te rekenen aan de

grondexploitaties. Dit gold ook voor de toekomstige rentelasten. Met ingang van boekjaar 2025 wordt voor grondexploitaties geen onderscheid meer gemaakt in het BBV, waardoor de rentetoerekening plaatsvindt op basis van de reguliere omslagrente.

Het rente-omslagpercentage (ROP) voor 2026 is 1,60%. Het ROP is het rentepercentage dat wij gebruiken voor de toerekening van de rentelasten aan de taakvelden en grondexploitaties en is 0,10% lager ten opzichte van de begroting 2025. Deze daling komt voornamelijk doordat de verwachte rente op nieuwe leningen lager ligt dan de gewogen gemiddelde rente op af te lossen oude leningen. De omslagrente is gebaseerd op de verwachte rentekosten in het begrotingsjaar 2026.

Rentelasten externe financiering en renteresultaat

In onderstaand overzicht geven we inzicht in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening.

Overzicht rentelasten externe financiering (x 1.000 euro)	
Externe rentelasten over de korte en lange financiering	34.327
Externe rentebaten over de korte en lange financiering	5.726
Saldo rentelasten en rentebaten	28.601
De rente die aan de facilitaire grondexploitaties moet worden doorberekend	285
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	221
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente (A)	28.095
Rente over eigen vermogen (B)	1.381
Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde en verliesvoorziening) (C)	93
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	29.569
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	30.160
Renteresultaat op het taakveld Treasury (voordeel)	591

De externe rentelasten zijn ten opzichte van de begroting 2025 gedaald met 0,5 miljoen euro.

Risicobeheer financieringsportefeuille

Dit onderdeel geeft een samenvatting van het risicoprofiel van de organisatie. Verder wordt ingegaan op de gegevens die vanuit de Wet Financiering Decentrale Overheden (Fido) voor de toezichthouder nodig zijn.

Limieten financiering

Ter beperking van renterisico's hanteren we limieten voor de korte en lange geldpositie. Het betreft hier uitsluitend nog de wettelijke limieten.

Limietenoverzicht (bedragen x 1.000 euro)	2025	2026
Limieten kort geld		
Kasgeldlimiet	117.000	126.000
Drempelbedrag schatkistbankieren	11.745	11.964
Limieten lang geld		
Renterisiconorm	274.000	296.000

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is een wettelijke limiet en bepaalt de maximale omvang van de gemiddelde netto-vlottende schuld van de gemeente in een kwartaal. De netto vlottende schuld is het saldototaal van alle bankrekeningen van de gemeente Groningen, inclusief de korter dan een jaar uitgezette en opgenomen geldleningen. De vlottende schuld aan het einde van de drie maanden binnen een kwartaal, vormen het kwartaalgemiddelde. De kwartaalgemiddelden van twee opeenvolgende kwartalen binnen een begrotingsjaar mogen volgens de wet fido, niet hoger zijn dan de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet is gelijk aan 8,5% van het begrotingstotaal.

Kasgeldlimiet (bedragen x 1.000 euro)	2026
Vlottende schulden	114.566
Vlottende middelen	6.456
Netto vlottende schulden	108.110
Begrotingstotaal	1.481.956
Kasgeldlimiet 8,5% van begrotingstotaal	126.000
Ruimte tot de kasgeldlimiet	17.890

Drempelbedrag schatkistbankieren

Het is mogelijk dat de gemeente een overschot heeft aan liquide middelen. Dit geld kan eventueel worden uitgeleend aan andere overheden. Wat dan nog boven de vastgestelde drempel uitkomt, moet de gemeente verplicht uitzetten bij het Rijk (schatkistbankieren). Het drempelbedrag is gelijk aan 10 miljoen euro plus 0,2% van het begrotingstotaal dat de 500 miljoen euro te boven gaat.

Renterisiconorm

De renterisiconorm is een wettelijke limiet. Net als bij de kasgeldlimiet, heeft de renterisiconorm vooral tot doel renterisico's te beheersen. Daarom wordt bij de begroting een maximum vastgesteld voor aflossingen en/of renteherzieningen op langlopende leningen in een bepaald jaar. De renterisiconorm is 20% van het begrotingstotaal. In het onderdeel Leningenportefeuille, [berekening kasgeldlimiet en risiconorm](#) van deze paragraaf wordt het renterisico op de vaste schuld berekend voor een periode van vier jaar. Uit de berekening blijkt dat de renterisico's op de vaste schuld de komende vier jaren ruim onder de wettelijke norm blijven.

De renterisiconorm berekenen we als volgt.

Renterisiconorm en renterisico's vaste schuld in 2026-2029 (bedragen x 1.000 euro)	2026	2027	2028	2029
Begrotingstotaal	1.481.9991	1.479.934	1.494.460	1.536.595
Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%	20%	20%	20%
Rente risiconorm	296.000	296.000	299.000	307.000
Aflossingen	62.207	97.577	105.636	71.638
Ruimte onder renterisiconorm	233.793	198.423	193.364	235.362

Vervroegde aflossing langlopende leningen

In de begroting wordt jaarlijks een overzicht opgenomen van leningen met een mogelijkheid tot vervroegde aflossing. In 2026 zijn er geen leningen die hiervoor in aanmerking komen.

Kredietrisico's op verstrekte gelden

Onderstaand overzicht geeft een globale indruk van de kredietrisico's op verstrekte gelden. Het betreft zowel verstrekte geldleningen (lang en kort) als creditposities (tegoeden) bij financiële instellingen. Hierbij zijn de uitgezette bedragen per risicogroep (soort lening nemers) aangegeven.

Risicogroep (bedragen x 1.000 euro)	Restantschuld 31-12-2025	Deel van uitstaande leningen %
Grondexploitatie maatschappij Meerstad	278.150	79,09%
Woningcorporaties met garantie WSW	35.565	10,11%
Overige toegestane instellingen volgens Treasury statuut	36.871	10,48%
Particulieren	1.119	0,32%
Niet toegestane instellingen volgens Treasury statuut	0	0,00%
Totaal Risicodragend	351.705	100,00%
Voorzieningen langlopende leningen	-350	
Totaal Balanspositie	351.355	

Leningenportefeuille

Opgenomen leningen

Mutaties in Leningenportefeuille (OG)	Bedrag x 1.000 euro	Gemiddeld e rente
Stand per 1 januari 2026	1.373.185	
Bij: Nieuwe leningen	0	p.m.
Af: Reguliere aflossingen	73.192	3,71%
Af: Vervroegde aflossingen	0	p.m.
Af: Renteaanpassing (oud percentage)	0	p.m.
Bij: Renteaanpassing (nieuw percentage)	0	p.m.
Stand per 31 december 2026	1.299.993	1,74%

Uitgezette leningen

Mutaties in Leningenportefeuille (UG)	Bedrag x 1.000 euro	Gemiddeld e rente
Stand per 1 januari 2026	345.142	
Bij: Nieuwe leningen	0	p.m.
Af: Reguliere aflossingen	26.580	3,45%
Af: Vervroegde aflossingen	0	p.m.
Af: Renteaanpassing (oud percentage)	0	p.m.
Bij: Renteaanpassing (nieuw percentage)	0	p.m.
Stand per 31 december 2026	318.562	1,97%

Langlopende schulden

Geldleningen

Opgenomen geldleningen Omschrijving (bedragen x 1.000 euro)	Boekwaarde 1-1-2026	Op te nemen	Aflossing	Boekwaarde 31-12-2026	Rente
Obligatieleningen*	155.000	-	20.000	135.000	2.395
Binnenlandse pensioenfondsen en verzekeraars	20.000	-	-	20.000	20
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen**	1.207.231	-	41.955	1.165.276	23.710
Provincies	300.000	-	10.000	290.000	5.047
Gemeenten	1.200	-	1.200	-	5
Overige binnenlandse sectoren	539	-	37	502	3
Totaal opgenomen langlopende leningen	1.683.969	0	73.192	1.610.777	31.180

* Leningen in het kader van Medium Term Notes programma (MTN). Deze leningen worden via de BNG afgesloten.

** De stelpost Nog op te nemen leningen is opgenomen onder de binnenlandse banken en overige financiële instellingen. In de praktijk kunnen de leningen uiteraard ook worden afgesloten bij een geldverstrekker van een andere categorie.

Overzicht Financiële Vast Activa

Langlopende leningen uitgeleende gelden (bedragen x 1.000 euro)	Boekwaarde 1-1-2026	Uit te lenen	Af te lossen	Boekwaarde 31-12-2026	Rente
KAPITAALVERSTREKKINGEN					
Deelnemingen	94.812	7.500	-	102.312	1.517
Verlies voorzieningen	-5.961	-	-	-5.961	-95
Totaal kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	88.852	7.500	-	96.352	1.422
UITGEZETTE GELDLENINGEN					
Woningbouwcorporaties	35.565	-	4.668	30.897	1.098
Deelnemingen	303.121	-	21.770	281.351	5.175
Overige langlopende leningen	13.019	-	142	12.877	25
Voorziening langlopende leningen	-350	-	-	-350	-
Totaal langlopende leningen UG	351.355	-	26.580	324.775	6.523
Totaal Financiële vaste activa	440.207	7.500	26.580	421.127	7.945

Paragraaf 6: Verbonden partijen

Algemeen

In september 2024 heeft de Rekenkamer Groningen het rapport *'Raad aan de kant bij taak op afstand'* opgeleverd. Het betreft een onderzoek naar de afspraken over de gemeentelijke vennootschappen en hoe dat in de praktijk werkt. Daarbij zijn vier vennootschappen nader bekeken. Het onderzoek is daarmee specifiek gericht op de privaatrechtelijke verbonden partijen en niet op de publiekrechtelijke verbonden partijen.

De Rekenkamer heeft geconcludeerd dat de kadernota uit 2015 (geactualiseerd in 2019) door de wijze van inrichting van de control, de aandacht voor governance en de informatiepositie van de raad, een goede basis vormt voor het oprichten van een vennootschap en de informatievoorziening in de fase daarna aan de raad. Op basis van de conclusies, is de rekenkamer Groningen met diverse aanbevelingen gekomen (algemeen, aangaan nieuwe vennootschappen, sturing ten aanzien van bestaande vennootschappen, informatievoorziening aan de raad en sturing door de raad).

Het onderzoeksrapport en de reactie van het college hierop zijn besproken in een bijeenkomst van de raad op 5 september 2024.

Naar aanleiding van het rapport is afgesproken om een tijdelijke klankbordgroep in te stellen vanuit de gemeenteraad om de aanbevelingen uit het Rekenkameronderzoek te borgen in de nieuwe (herziene) kadernota verbonden partijen. Met de klankbordgroep is besproken op welke wijze de aanbevelingen uit het Rekenkamerrapport konden worden meegenomen in de kadernota verbonden partijen. De nieuwe kadernota is vastgesteld door de raad op 7 mei 2025.

In de nieuwe kadernota verbonden partijen zijn onder andere de volgende wijzigingen verwerkt:

- Er wordt onderscheid gemaakt tussen verbonden partijen met een regulier en een verhoogd risicoprofiel. Voor de verbonden partijen met een verhoogd risicoprofiel, betekent dit dat er extra aandacht is voor governance en risico's.
- Het aangaan van een nieuwe verbonden partij is in twee fasen opgesplitst. In fase 1 wordt het doel en de samenwerkingsvorm ingevuld aan de hand van een beslisboom. In fase 2 wordt de governance en de besluitvorming uitgewerkt.
- Er is meer aandacht voor het onderscheid tussen publiek- en privaatrechtelijke verbonden partijen. In de kadernota zijn specifieke aandachtspunten opgenomen voor privaatrechtelijke verbonden partijen.

Nieuwe/aangepaste verbonden partijen

De gemeenschappelijke regeling PG&Z is met ingang van 2025 gesplitst in de gemeenschappelijke regeling GGD Groningen en de Centrumregeling jeugdregio Groningen. Voor de gemeenschappelijke regeling GGD Groningen zijn de bevoegdheden in essentie niet gewijzigd. Voor de regionale jeugdzorgtaken is een Centrumregeling opgesteld, waarmee de bestuurlijke legitimatie beter wordt geborgd, taakvelden waarop regionaal wordt samengewerkt zijn vastgelegd en de juridische basis voor subsidie- en garantieverlening is verbeterd. De gemeente Groningen is aangewezen als Centrumgemeente, de overige 9 gemeenten hebben mandaat verleend. De regionale inkooporganisatie jeugdhulp (RIGG) is een directie van de gemeente Groningen geworden.

Het voornemen is om GMF Stad BV om te vormen tot het gemeentelijk ontwikkelingsbedrijf, dat gericht is op het verwerven, (her)ontwikkelen en exploiteren van commercieel vastgoed waarmee maatschappelijk impact gecreëerd kan worden. Het gemeentelijk ontwikkelbedrijf zal vooral bij kunnen dragen aan een goede functiemix voor de binnenstad, de levendigheid en het voorzieningenniveau van gebiedsontwikkelingen, het bieden van een passende werkplek voor de creatieve sector en startende ondernemers en het creëren/vernieuwen van toekomstbestendige werklocaties. Ook in het kader van monumentenzorg en het tegengaan van ondermijning

zal het gemeentelijk ontwikkelingsbedrijf een rol spelen.

Onder voorbehoud van besluitvorming door de aandeelhouders van Waterbedrijf Groningen op 25 september 2025 worden de aandelen van Waterbedrijf Groningen in Warmtestad BV voor 10,0 miljoen euro overgenomen door de gemeente Groningen.

Verbonden partijen in liquidatie of afbouw

In verband met de verkoop van Essent zijn een aantal zogeheten Special Purpose Vennootschappen opgericht om resterende nog af te wikkelen rechten en verplichtingen in onder te brengen. CSV Amsterdam BV (CSV) was de laatste die nog bestond om, in overleg met de Aandeelhouderscommissie, de gerechtelijke procedure te voeren tegen de Belastingdienst ten aanzien van een naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting. Eind 2024 heeft de Rechtbank uitspraak gedaan en de Belastingdienst in het ongelijk gesteld. De Belastingdienst heeft geen beroep ingesteld. Na de afronding van de gerechtelijke procedure in 2025 zijn de resterende liquide middelen uitgekeerd aan de aandeelhouders en is de vennootschap opgeheven.

De Stichting Industrie- en Handelsgebouwen Groningen (SIG) heeft als enige resterende doel de afwikkeling van de vordering op de failliete boedel van de TCN-Groep. Na finale afwikkeling daarvan zal de stichting worden opgeheven.

In verband met de afronding van de gebiedsontwikkeling Haren Noord zijn de rechtspersonen GEM Haren Noord CV (waarin de grondexploitatie was ondergebracht) en GEM Haren Noord Beheer BV (die de directievoering verzorgde) geliquideerd in november 2024. Wij verwachten de liquidatie van de tussenliggende rechtspersonen Dilt Hemmen Essen BV en Stichting Commanditair Kapitaal Haren Noord, via welke de gemeente zijn belangen hield in GEM Haren Noord, in 2025.

Door de te geringe schaalgrootte hebben de aandeelhouders moeten concluderen dat GMF NV niet levensvatbaar meer was. De monumenten gelegen in de gemeente Groningen zijn in 2023 door de gemeente overgenomen, evenals de gerelateerde schulden en de rechtspersonen GMF Stad BV, GMF Watertoren BV en GMF Prinsenhof BV. In 2024 is het bezit van GMF NV buiten de gemeente Groningen afgestoten en is de rechtspersoon opgeheven.

In verband met de overdracht van de watertoren Noord aan de Noorderbinnensingel door GMF Watertoren BV aan de gemeente, kan GMF Watertoren BV, na afwikkeling van de resterende verplichtingen (waarvoor een voorziening is gevormd), in 2025 worden opgeheven.

Op basis van afspraken uit 2015 kon het pand stadsschouwburg voor 1 euro worden terug geleverd door GMF Stadsschouwburg BV aan de gemeente. De rechtspersoon GMF Stadsschouwburg BV dient daarom geen doel meer en zal, na afwikkeling van resterende rechten en plichten in 2025 worden opgeheven.

Eerder zijn we gestart met een globale verkenning van mogelijke toekomstscenario's voor het Meerschapp Paterswolde. Dit naar aanleiding van de gemeentelijke herindeling. In verband met de ontwikkelingen in de begroting van het Meerschapp is het naar onze mening op korte termijn nodig keuzes te maken over de gewenste organisatorische inbedding en de daarmee samenhangende consequenties verder in beeld te brengen.

Stichting Ondernemerstrefpunt Groningen (OTP) heeft vanwege afnemend draagvlak bij haar stakeholders besloten de stichting te ontbinden. De planning is dat dit in 2025 zal worden uitgevoerd.

Overzicht verbonden partijen

Onderstaande tabellen geven een overzicht van waar de beleidsmatige informatie per verbonden partij beschikbaar is. Daarnaast wordt in de tabel de vermogenspositie en resultaat weergegeven. De bron geeft hierbij aan welk jaar dit betreft.

Bedragen x € 1.000

Gemeenschappelijke regelingen	Deelprogramma	EV* 1-1	EV 31-12	VV** 1-1	VV 31-12	Resultaat	Bron
Eems Dollard Regio (EDR)	1.1. Economie & Werkgelegenheid	965	817	1.500	1.152	-148	REK24
Omgevingsdienst Groningen	1.1. Economie & Werkgelegenheid	428	428	4.875	5.053	0	BGR26
Centrumregeling Beschermd Wonen Groningen	3.3. Welzijn, Gezondheid en Zorg	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	3.492	BGR26
GGD	3.3. Welzijn, Gezondheid en Zorg	141	206	6.475	6.475	36	BGR26
Centrumregeling RIGG	3.3. Welzijn, Gezondheid en Zorg	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	BGR26
Publiek vervoer Groningen Drenthe	3.3. Welzijn, Gezondheid en Zorg	497	286	174	10	0	BGR26
Meerschapp Paterswolde	2.1. Kwaliteit leefomgeving	564	558	1.960	2.011	0	BGR26
Groninger Archieven	3.5. Cultuur	622	877	7.242	4.352	0	BGR26
OV-bureau Groningen Drenthe	1.2. Mobiliteit	8.892	7.217	18.516	16.638	0	BGR26
Veiligheidsregio Groningen	2.2. Veiligheid	48.078	55.367	18.184	26.363	0	BGR26
Noordelijk Belastingkantoor	4.1. Dienstverlening	n.v.t.	n.v.t.	1.200	960	0	BGR26

Vennootschappen en coöperaties	Deelprogramma	EV 1-1	EV 31-12	VV 1-1	VV 31-12	Resultaat	Bron
Thermiek BV	3.1. Werk en Inkomen	30	30	522	522	0	BGR26
Euroborg NV	1.1. Economie en Werkgelegenheid 3.4. Sport en Bewegen	4.453	4.482	21.765	21.651	29	REK24
NV Waterbedrijf Groningen	1.1. Economie & Werkgelegenheid	89.260	90.582	209.916	243.330	1.322	REK24
Enexis Holding N.V.	1.1. Economie & Werkgelegenheid	5.320.000	5.538.000	5.140.000	5.949.000	254.000	REK24
Community Network Noord-Nederland BV	1.1. Economie & Werkgelegenheid	4.008	4.295	414	389	287	REK24
WarmteStad BV	1.1. Economie & Werkgelegenheid	17.547	14.832	56.042	66.346	-2.715	REK23
MartiniPlaza Vastgoedmaatschappij BV	3.5. Cultuur	6.169	6.668	17.694	17.415	499	REK24

GEMM CV en BV (Meerstad)	1.3. Wonen	1.231	4.010	314.393	325.873	2.779	REK23
NV BNG Bank	4.3. Algemene Inkomsten en Post Onvoorzien	4.721.000	4.777.000	110.819.000	123.164.000	294.000	REK24
Omrin NV	2.1. Kwaliteit leefomgeving	78.528	83.562	106.366	131.694	7.103	REK24
De Suikerzijde BV	1.3. Wonen	15.010	15.040	13.555	40.236	30	REK24
Stadshavens BV	1.3. Wonen	5.950	4.823	18.003	24.290	-1.127	REK24
Gemeentelijk Energiebedrijf Holding BV	1.1. Economie en Werkgelegenheid	1	2.835	0	1.712	-166	REK24
GMF Prinsenhof BV	1.3 Wonen	731	773	1.753	1.699	42	REK23
GMF Stad BV	1.3 Wonen	-9	0	10	0	-5	REK23

Stichtingen	Deelprogramma	EV 1-1	EV 31-12	VV 1-1	VV 31-12	Resultaat	Bron
Stichting Industrie- en Handelsgebouwen Groningen (SIG)	1.1. Economie & Werkgelegenheid	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Sociaal Fonds Groningen	4.4. Algemene Ondersteuning organisatie	345	355	0	0	10	BGR2026

Overig	Deelprogramma	EV 1-1	EV 31-12	VV 1-1	VV 31-12	Resultaat	Bron
Vereniging van gemeenten aandeelhouders Enexis Noord-Nederland (VEGANN)	1.1. Economie & Werkgelegenheid	49	58	0	0	9	REK24
Vereniging van Groninger gemeenten	4.2.College en Raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	261	261	1.143	528	0	REK24

* EV = Eigen Vermogen

** VV = Vreemd vermogen

Gemeenschappelijke regelingen

Gemeenschappelijke regeling Openbaar Lichaam 'Eems Dollard Regio'	
Doelstelling en openbaar belang	Het openbaar belang is gediend bij de doelstelling gericht op het realiseren en bevorderen van grensoverschrijdende samenwerking, op zowel regionaal als plaatselijk niveau, in de noordelijke grensstreek van Nederland en Duitsland.
Deelnemende partijen	Duitse en Nederlandse gemeenten, alsmede andere regionale overheden en Kamers van Koophandel in de Eems Dollard Regio.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft, net als ieder lid, recht op 2 vertegenwoordigers in het algemeen bestuur (de EDR-Raad).
Financieel belang	Financieel belang: de gemeente Groningen betaalt jaarlijks een ledenbijdrage op basis van haar inwonertal. Voor 2025 was dit 31 duizend euro.
Financiële risico's	Geen.
Relevante beleidsinformatie	De EDR stimuleert grensoverschrijdende projecten vooral door het verstrekken van Europese subsidies.

Beleidsrisico	Geen.
Vorm van toezicht	regulier

Omgevingsdienst Groningen

Doelstelling en openbaar belang	De Omgevingsdienst Groningen is ingesteld om vergunningverlenende, toezichthoudende en handhavingstaken op het gebied van het omgevingsdomein voor de deelnemers te gaan uitvoeren, waarmee de deelnemers de kwaliteit van de uitvoering van deze taken willen verbeteren.
Deelnemende partijen	De provincie Groningen en de 10 Groninger gemeenten.
Bestuurlijk belang	Een collegelid is lid van het Dagelijks Bestuur. Daarnaast vertegenwoordigt hij/zij de gemeente in het Algemeen Bestuur dat bestaat uit 11 leden. Alle colleges van de 10 Groninger gemeenten en de provincie Groningen zijn vertegenwoordigd met één lid in het Algemeen Bestuur. Een gedeputeerde van de provincie Groningen is voorzitter van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De totale deelnemersbijdrage voor de gemeente Groningen voor 2026 is geraamd op 1,747 miljoen euro.
Financiële risico's	Het weerstandsvermogen bestaat uit de post onvoorzien en de algemene reserve, tezamen 400 duizend euro. De risico's zijn voor 2026 begroot op 400 duizend euro.
Relevante beleidsinformatie	De Omgevingsdienst Groningen is een uitvoeringsorganisatie op het gebied van de vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) van én voor de provincie en alle gemeenten in de provincie Groningen sinds november 2013.
Beleidsrisico	Geen.
Vorm van toezicht	regulier

Centrumregeling Beschermd Wonen, opvang en inloopvoorziening GGZ Groningen 2024

Doelstelling en openbaar belang	Het doel van de Centrumregeling Beschermd Wonen is de taken en bevoegdheden van de regiogemeenten in het kader van de Wmo 2015 op het gebied van beschermd wonen, de inloop GGZ en de begeleiding maatschappelijke opvang en vrouwenopvang door mandaat en volmacht op te dragen aan de centrumgemeente Groningen. Vanaf 1 januari 2021 zijn de taken Beschermd Wonen, op basis van de met alle gemeenten gemaakte samenwerkingsafspraken, in fasen door gedecentraliseerd naar elke individuele gemeente. De Groninger gemeenten blijven samenwerken (NvO) op het onderdeel BW&O en hebben hiervoor een convenant en programmastructuur ingericht waarin de samenwerkingsafspraken staan en op welke onderdelen we gezamenlijk diensten uitvoeren en organiseren.
Deelnemende partijen	Gemeenten Eemsdelta, Groningen, Het Hogeland, Midden-Groningen, Oldambt, Pekela, Stadskanaal, Veendam, Westerkwartier en Westerwolde.
Bestuurlijk belang	Het betreft een lichte GR, zonder eigen bestuur en zonder een eigen uitvoeringsorganisatie. De portefeuillehouder is een lid van het college. Regionaal is een bestuurlijk OOGO ingericht voor de verbinding met alle Groninger gemeenten. En er is een regionaal programma BW&O die namens alle Groninger gemeenten de uitvoering en organisatie coördineert.
Financieel Belang	De gemeente Groningen ontvangt als centrumgemeente gelden (geoordeelde middelen voor Beschermd wonen en Opvang) als onderdeel van de uitkeringen die via het Gemeentefonds lopen. Het budget is niet onderverdeeld naar de deelnemende gemeenten.
Financiële risico's	Er zijn geen specifieke risico's.
Relevante beleidsinformatie	Geen.
Beleidsrisico	Geen.
Vorm van toezicht	regulier

GGD	
Doelstelling en openbaar belang	Het openbaar belang betreft de bescherming, bewaking en bevordering van de gezondheid van de bevolking, de rampenbestrijding en crisisbeheersing en het (doen) organiseren van zorg aan de bevolking.
Deelnemende partijen	De tien Groninger gemeenten
Bestuurlijk belang	Een collegelid is voorzitter van het Dagelijks Bestuur en vertegenwoordigt de gemeente in het Algemeen Bestuur, dat gevormd wordt door de portefeuillehouders Gezondheid van de Groninger gemeenten.
Financieel belang	Het aandeel in de inwonersbijdrage in 2026 voor de gemeente Groningen is 8,5 miljoen euro.
Financiële risico's	Vooruitlopend op het ravijn jaar heeft de GGD in opdracht van het bestuur bezuinigingsvoorstellen uitgewerkt met als uitgangspunt dat er gerichte keuzes worden gemaakt en er geen generieke bezuiniging wordt gerealiseerd. Het bestuur GGD heeft op basis van deze uitwerking besloten de GGD de opdracht te geven om de bezuinigingsvoorstellen verder uit te werken ter grootte van 4,12 % (€ 850.000), de hoogte van de indexatie. Deze uitwerking moet een combinatie van maatregelen zijn waarbij als eerst gekeken moet worden naar de eigen bedrijfsvoering, vervolgens naar de wijze waarop de taken worden uitgevoerd en tot slot naar het schrappen of verminderen van taken. Daarbij heeft het bestuur benoemd dat, bij de besparing op de GGD, het effect op de inwoners zo klein mogelijk moet zijn en het niet tot hogere kosten elders mag leiden, zodat gemeenten uiteindelijk de taak duurder moeten inkopen/organiseren. De GGD pakt de uitwerking samen met de gemeenten op. Mochten er financiële effecten voor 2026 aan de orde zijn dan zullen deze via een begrotingswijziging later alsnog in de begroting van 2026 worden verwerkt.
Relevante beleidsinformatie	Ieder jaar wordt een dienstverleningsovereenkomst (DVO) gesloten met de GGD waarin staat beschreven welke taken de GGD voor de gemeente Groningen uitvoert. Hierin staan de wettelijk bij de GGD belegde taken, wettelijke taken waarbij de keuze is deze bij de GGD te beleggen en facultatieve taken. Momenteel wordt daarnaast in gezamenlijkheid met de tien Groninger gemeenten en de GGD gewerkt aan de uitwerking van de Meerjarenagenda, met thema's rondom jeugdgezondheidszorg, ouderengezondheidszorg en gezonde leefomgeving.
Beleidsrisico	De bezuinigingsvraag komt bovenop de verschillende bezuinigingen waar de GGD al mee te maken heeft. Het risico bestaat dat de publieke gezondheid nog verder verschaald.
Vorm van toezicht	Regulier

Centrumregeling jeugdregio Groningen	
Doelstelling en openbaar belang	Het verankeren van de samenwerking tussen de colleges van de deelnemende Groninger gemeenten op het gebied van de regionale jeugdzorg. De gemeenschappelijke regeling is aangegaan met de volgende belangen: a. de samenwerking verankeren tussen de colleges van de gemeenten bij de inkoop en subsidiëring van jeugdzorg; b. het realiseren en in stand houden van een passend en dekkend jeugdzorglandschap en het waarborgen van voldoende beschikbaarheid van jeugdzorg; c. het binnen de context van het hiervoor onder b geformeerde belang, de beheersing van de middelen en eventuele besparingen of aanvullende kosten en de verevening van risico's tussen de gemeenten; d. de regeling biedt ten aanzien van haar belang voldoende flexibiliteit en ruimte om ook rekening te houden met de behoeften van afzonderlijke gemeenten. De samenwerking en aansturing van deze Centrumregeling is georganiseerd in de vorm van een Regionaal Bestuurlijk Overleg Jeugd (RBOJ) en de Regionale Inkooporganisatie Groninger gemeenten (RIGG).
Deelnemende partijen	Groninger gemeenten
Bestuurlijk belang	De gemeente Groningen is in de centrumregeling benoemd als centrumgemeente.
Financieel belang	De kosten van de centrumregeling inclusief de organisatie van de RIGG en de bijbehorende worden gedragen door de 10 Groninger gemeenten. De gemeentelijke bijdrage van de gemeente Groningen in 2026 bedraagt 1,2 miljoen euro.
Financiële risico's	Geen
Relevante beleidsinformatie	Samen met de Groninger gemeenten en de Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG) hebben we de ambitie de regio te ontwikkelen tot een robuuste en duurzame Jeugdhulpregio. Van invloed hierop zijn de aangekondigde aanpassingen in de Jeugdwet o.a. over de reikwijdte van jeugdhulp. Ook landelijk beleidsontwikkelingen zoals bijvoorbeeld is verwoord in de Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028 en het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming zijn de komende jaren relevant. Daarnaast spelen diverse regionale en bovenregionale ontwikkelingen. De ontwikkelingen zijn onderdeel van een regionale strategische meerjarenagenda, ook wel Langjarig Perspectief genoemd.
Beleidsrisico	Geen
Vorm van toezicht	regulier

Publiek Vervoer Groningen Drenthe	
Doelstelling en openbaar belang	Groningen en Drenthe willen een optimaal vervoersnetwerk creëren, dat betaalbaar en toekomstbestendig is; waarin duurzaam gebruik wordt gemaakt van alle vervoersmiddelen. Zodat alle inwoners naar hun werk of school gaan en/of deel willen nemen aan het sociale leven en voor het bezoekers van onze provincies.
Deelnemende partijen	De gemeenten Groningen, Eemsdelta, Het Hogeland, Midden-Groningen, Oldambt, Pekela, Stadskanaal, Veendam, Westerkwartier, Westerwolde, Aa en Hunze, Assen, Borger-Odoorn, Coevorden, De Wolden, Emmen, Hoogeveen, Meppel, Midden-Drenthe, Noordenveld, Tynaarlo en Westerveld en het OV-Bureau Groningen Drenthe.
Bestuurlijk belang	Lid van het bestuur is een collegelid.
Financieel belang	De kosten van Publiek Vervoer worden gedragen door de deelnemende gemeenten in de provincie Groningen en Drenthe. De bijdrage van de gemeente Groningen is 145 duizend euro.

Financiële risico's	De organisatie van Publiek Vervoer en de bijdrage van de gemeente is relatief klein. Het risico zit met name in prijsstijgingen die onder andere worden bepaald door de NEA-index en die van invloed zijn op de overeenkomsten met Publiek Vervoer.
Relevante beleidsinformatie	Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het doelgroepenvervoer. Dit is onder meer het vervoer van mensen met een Wmo-indicatie, het vervoer van leerlingen die op grond van de gemeentelijke verordening hiervoor in aanmerking komen en in enkele gemeentes (waaronder Groningen) het Participatiewet vervoer.
Beleidsrisico	Geen
Vorm van toezicht	regulier

Meerschop Paterswolde

Doelstelling en openbaar belang	Het openbaar belang betreft de behartiging van de belangen van recreatie, natuurbescherming en landschapsverzorging van het Paterswoldsemeer, het Hoornsemeer, de Hoornseplas en de omliggende recreatie- en natuurgebieden.
Deelnemende partijen	De gemeente Groningen participeert samen met de gemeente Tynaarlo in deze gemeenschappelijke regeling.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur is als volgt opgebouwd: 6 leden, waarvan 3 uit de respectievelijke colleges (2 uit Groningen, 1 uit Tynaarlo, en 3 raadsleden (2 uit Groningen, 1 uit Tynaarlo). DB bestaat uit 3 leden, gekozen uit AB, op voordracht van de deelnemende gemeenten.
Financieel belang	De gemeentelijke bijdrage van Groningen bedraagt 85,5 % van de totale gemeentelijke bijdragen. De gemeente Tynaarlo draagt de overige 14,5% bij.
Financiële risico's	Het Meerschop heeft voor de voorzienbare risico's diverse reserves en voorzieningen ingesteld, ten einde toekomstige ontwikkelingen te kunnen opvangen. Gezien de hoogte en aard van het vermogen is het weerstandsvermogen voldoende.
Relevante beleidsinformatie	Op 7 juli 2025 zijn het jaarverslag 2024, de herziene begroting 2025 en de begroting 2026 vastgesteld door het AB van Meerschop Paterswolde.
Beleidsrisico	Geen.
Vorm van toezicht	regulier

Groninger Archieven

Doelstelling en openbaar belang	De doelstelling is in gezamenlijkheid de belangen behartigen van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de gemeente Groningen betreffende de archiefbescheiden, collecties, individuele documenten, schilderijen en dergelijke die berusten in de rijksarchiefbewaarplaats in de provincie Groningen en in de gemeentelijke archiefbewaarplaats. Het openbaar belang is dat de wettelijke taken met betrekking tot de Archiefwet, alsmede de dienstverlening op het gebied van historische informatie over Stad en Lande op orde zijn.
Deelnemende partijen	Gemeente Groningen en het Rijk (ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap)
Bestuurlijk belang	De gemeente is in het algemeen bestuur vertegenwoordigd door twee leden van het college en in het dagelijks bestuur door één collegelid.
Financieel belang	De totale gemeentelijke bijdrage in 2025 is begroot op 2,915 miljoen euro.
Financiële risico's	Geen.
Relevante beleidsinformatie	Beleidsperiode 2026-2030 Het beleidsplan 2026-2030 wordt in het laatste kwartaal van 2025 aangeboden aan college en raad. Ontwikkelingen

	De minister van OCW treedt uit de gemeenschappelijke regeling op 01-01-2027. De provincie Groningen en het Waterschap Noorderzijlvest hebben een intentieverklaring getekend om aan te sluiten bij de gemeenschappelijke regeling. In 2025 en 2026 zullen er voorstellen over de gewijzigde gemeenschappelijke regeling aan het college en raad worden voorgelegd.
Beleidsrisico	De Groninger Archieven zijn voor de opbrengsten voor het grootste deel afhankelijk van de bijdragen van de gemeente en het Rijk. Bezuinigingen van deze partijen kunnen invloed hebben op de opbrengsten en het realiseren van de beleidsdoelen.
Vorm van toezicht	regulier

OV-bureau Groningen Drenthe

Doelstelling en openbaar belang	Het openbaar belang van het OV-bureau is het vormgeven van het openbaar vervoer en het aansturen van de vervoerders in het openbaar busvervoer. Op basis van de kaderstellingen van de provincies Groningen en Drenthe en de gemeente Groningen heeft het OV-bureau doelstellingen voor het openbaar (bus-)vervoer geformuleerd, waar vanuit het ook in 2025 zijn werkzaamheden wil verrichten.
Deelnemende partijen	Het OV-bureau is een initiatief van de provincies Groningen en Drenthe en de gemeente Groningen.
Bestuurlijk belang	De gemeente Groningen wordt in het dagelijks bestuur vertegenwoordigd door een collegelid. Het algemeen bestuur bestaat uit 9 leden, waaronder drie collegeleden van de gemeente Groningen.
Financieel belang	De gemeente is als deelnemer voor 21% risicodragend in het OV-bureau. De provincies Groningen en Drenthe zijn dit voor respectievelijk 44% en 35%. De gemeente Groningen draagt geen jaarlijkse deelnemersbijdrage af aan het OV-bureau voor de uitvoering van het OV. Wel draagt de gemeente bij aan de exploitatiekosten van het OV-bureau als organisatie.
Financiële risico's	2026 wordt financieel gezien een lastig jaar. Er worden verschillende financiële tegenvallers voorzien, die pijnlijke (beleids)keuzes noodzakelijk maken om uiteindelijk de begroting rond te krijgen. In de ontwerpbegroting 2026 van het OV-bureau is de ondergrens voor het weerstandsvermogen voor 2026 vastgesteld op 3,25 miljoen euro. Het OV-bureau verwacht dat het weerstandsvermogen eind 2026 3,71 miljoen euro bedraagt en dus boven de ondergrens ligt.
Relevante beleidsinformatie	Veel aandacht is de afgelopen jaren uitgegaan naar het beperken van rituitval en de verdere verduurzaming van de busvloot. Ook in 2026 worden hier stappen in gezet. Met als doel een hogere klanttevredenheid en een volledig uitstootvrij busvervoer.
Beleidsrisico	In 2026 hoopt het OV-bureau verder te werken aan het vervoerherstel sinds Corona. Dit herstel staat onder druk door de genoemde financiële tegenvallers: de dienstregeling kan niet zo ver worden uitgebreid als noodzakelijk wordt geacht om alle reizigers adequaat te kunnen vervoeren. Een voortdurend aandachtspunt is het feit dat het drukker op de weg wordt en de maximum snelheid op steeds meer locaties in het verzorgingsgebied van het OV-bureau verlaagd wordt. Dit heeft gevolgen voor de doorstroming van het OV en een negatieve impact op de exploitatiekosten.
Vorm van toezicht	Regulier

Veiligheidsregio Groningen

Doelstelling en openbaar belang	De Veiligheidsregio Groningen (VRG) stelt zich ten doel om uitvoering te geven aan de behartiging van de volgende belangen: brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, rampenbestrijding en crisisbeheersing, bevolkingszorg en melding, alarmering en coördinatie ambulancezorg en brandweer.
--	--

Deelnemende partijen	De 10 Groninger gemeenten
Bestuurlijk belang	De burgemeester treedt op als voorzitter van de Veiligheidsregio in het dagelijks bestuur. Daarnaast vertegenwoordigt zij de gemeente in het algemeen bestuur dat gevormd wordt door de burgemeesters van de 10 Groninger gemeenten.
Financieel belang	De kosten van de VRG worden gedragen door de 10 Groninger gemeenten. De gemeentelijke bijdrage van de gemeente Groningen aan de Veiligheidsregio in 2026 bedraagt 25,7 miljoen euro.
Financiële risico's	Het is van belang om aandacht te blijven houden voor de financiële positie van de VRG. Het eigen vermogen is ultimo 2024 positief (9,8 mln.). De nieuwbouw in het stedelijk gebied Groningen zal in de toekomst tot een forse financiële opgave leiden. De financiële effecten hiervan op de gemeentelijke bijdrage is verwerkt in de begroting op basis van een indicatie van de VRG. Gezien de nieuwbouw over enkele jaren plaatsvindt bestaat risico dat de financiële effecten nog kunnen wijzigen. De VRG heeft in 2019 een voorziening getroffen voor functioneel leeftijdsontslag (FLO). Deze voorziening wordt jaarlijks opnieuw herrekend. Bij de jaarrekening 2024 is de systematiek van berekenen herzien wat heeft geleid tot een vrijval van 3,8 mln. welke is toegevoegd aan de algemene reserve. Naast de gevormde voorziening bevat het FLO-akkoord een aantal onderdelen waar landelijke besluitvorming over moet plaatsvinden en die tot een stijging van de benodigde voorziening kunnen leiden, zoals cao-loonstijgingen en werkgeversbijdragen tot 2045. De Veiligheidsregio ontvangt van het rijk structureel een brede doeluitkering rampenbestrijding (BDUR). Op grond van het Hoofdlijnenakkoord en de uitwerking in het regeerprogramma zal de totale BDUR met 10% worden gekort. Bij de voorjaarsnota in 2025 zou meer duidelijkheid ontstaan over deze korting. Uit de voorjaarsnota is gebleken dat deze korting niet wordt teruggedraaid en dat het rijk deze korting niet compenseert voor 2026. Voor 2027 e.v. is de situatie nog onduidelijk. Dit betekent een korting van 1,1 mln. voor 2026. Het is nog niet duidelijk hoe de korting van 2026 door de Veiligheidsregio wordt opgevangen en wat dit gaat betekenen voor 2027 en verder. Tegelijkertijd spelen er diverse (landelijke) ontwikkelingen) die in de toekomst een grote financiële impact kunnen hebben. Keuzes zijn noodzakelijk om uitvoering te kunnen blijven geven aan de wettelijke taken.
Relevante beleidsinformatie	Het bestuur van de VRG heeft op 13 juli 2023 de visie Brandweezorg Groningen 2030 vastgesteld. Op 12 juli 2024 heeft het bestuur van de VRG het Regionaal Beleidsplan crisisbeheersing 2024-2028 vastgesteld. Op 4 april 2025 heeft het bestuur van de VRG het Regionaal Crisisplan 2025-2028 vastgesteld.
Beleidsrisico	Geen
Vorm van toezicht	Regulier

Noordelijk Belastingkantoor

Doelstelling en openbaar belang	Het Noordelijk Belastingkantoor voert voor de gemeente Groningen en de drie noordelijke waterschappen de belastingtaken uit tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten. Dit gebeurt door het zo veel mogelijk combineren van de belastingaanslagen op één aanslagbiljet, zodat heffing- en invorderingsactiviteiten slechts één keer plaats hoeven te vinden.
Deelnemende partijen	De vier deelnemers zijn de waterschappen Noorderzijlvest, Hunze en Aa's en Wetterskip Fryslân en de gemeente Groningen.
Bestuurlijk belang	Een collegelid is lid van het bestuur. Het bestuur bestaat uit vier leden, één uit iedere deelnemer. De raad wordt op vaste momenten (P&C- cyclus) en op incidentele basis geïnformeerd en betrokken.
Financieel belang	De begrote deelnemersbijdrage van Groningen bedraagt 7,6 miljoen euro (incl. compensabele btw) (44,4 %).

Financiële risico's	Niet van toepassing
Relevante beleidsinformatie	Geen
Beleidsrisico	Geen
Vorm van toezicht	regulier

Vennootschappen en coöperaties

Thermiek BV	
Doelstelling en openbaar belang	Het openbaar belang betreft het verrichten van re-integratieactiviteiten ten behoeve van personen met een achterstand op de arbeidsmarkt.
Deelnemende partijen	Gemeente Groningen
Bestuurlijk belang	Gemeente Groningen is 100% aandeelhouder en een ambtenaar bij de gemeente Groningen is Statutair directeur.
Financieel belang	Het financieel belang van de gemeente bedraagt 1.800 aandelen à 10 euro. De boekwaarde bedraagt 18 duizend euro.
Financiële risico's	Er zijn geen financiële risico's bekend.
Relevante beleidsinformatie	Thermiek BV heeft medewerkers van de doelgroep Basisbaan in dienst die gedetacheerd worden naar de gemeente Groningen waar ze worden ingezet op maatschappelijk relevante werkplekken in buurten en dorpen. We streven in 2026 naar een groei in het aantal basisbanen tot 215. Op lange termijn blijft het doel 250 basisbanen.
Beleidsrisico	Geen.
Vorm van toezicht	regulier

Euroborg NV	
Doelstelling en openbaar belang	Het openbaar belang van Euroborg is gelegen in het aanbieden van accommodaties ten behoeve van de sport (met name betaald voetbal), in de vorm van het Euroborg Stadion en het TopsportZorgCentrum (TsZC). Het Euroborg Stadion heeft een belangrijke rol gespeeld in de (economische) ontwikkeling van het Europapark, omdat er ook diverse andere functies in gehuisvest zijn, waaronder onderwijs, een supermarkt, een casino, een bioscoop en kantoren.
Deelnemende partijen	Gemeente Groningen bezit 100% van de aandelen.
Bestuurlijk belang	Een collegelid vertegenwoordigt de gemeente in de aandeelhoudersvergadering.
Financieel belang	Het geplaatst en gestort aandelenkapitaal bedraagt 48.000 aandelen van nominaal 1 euro. De boekwaarde van deze deelneming per 31 december 2024 bedroeg 48 duizend euro. De gemeente heeft een totaalbedrag aan annuïtaire leningen verstrekt van 19,3 miljoen euro voor het stadion. Daarnaast is in 2018 de gemeentelijke lening voor het TsZC met een maximum van 5,0 miljoen euro tot stand gekomen. De totale restschuld bedroeg per 31 december 2024 17,2 miljoen euro.
Financiële risico's	De risico's voor de gemeente betreffen vooral de uitstaande leningen en staan uitgebreider beschreven in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing in deze begroting. In het weerstandsvermogen is een reservering opgenomen voor de uitstaande leningen. Euroborg is voor het kunnen voldoen aan de rente- en aflossingsverplichtingen jegens de gemeente in belangrijke mate afhankelijk van de verhuurinkomsten van FC Groningen. De financiële situatie van FC Groningen wordt mede bepaald door de spelprestaties.
Relevante beleidsinformatie	Euroborg NV beheert het stadioncomplex en het in 2018 opgeleverde TopsportZorgCentrum (TsZC). Euroborg NV heeft de zorgverdieping in het TsZC verkocht. De overige verdiepingen worden voor een lange periode verhuurd.
Beleidsrisico	Geen.

Vorm van toezicht	Verhoogd. Toelichting: De gemeente is ambtelijk vertegenwoordigd bij vergaderingen van de Raad van Commissarissen.
--------------------------	--

NV Waterbedrijf Groningen

Doelstelling en openbaar belang	Het openbaar belang betreft de levering van drinkwater aan 302 duizend woningen en bedrijven in de provincie Groningen en in de gemeente Tynaarlo (provincie Drenthe).
Deelnemende partijen	De deelnemende partijen in het Waterbedrijf Groningen zijn de provincie Groningen en de gemeenten in het verzorgingsgebied.
Bestuurlijk belang	De gemeente wordt in de aandeelhoudersvergadering vertegenwoordigd door een collegelid.
Financieel belang	Het financieel belang: de gemeente Groningen had per 31 december 2024 93 (van de 284) aandelen. De aandelen van de gemeente Groningen zijn op de balans onder de financiële vaste activa gewaardeerd voor 2,5 miljoen euro.
Financiële risico's	Geen.
Relevante beleidsinformatie	De missie van Waterbedrijf Groningen is om als maatschappelijke onderneming de waterbelangen in de regio duurzaam veilig te stellen. Waterbedrijf Groningen is niet alleen een leverancier van verschillende soorten water, maar levert ook een bijdrage aan zaken als volksgezondheid, natuurbehoud, het creëren van duurzame bronnen, bestuurlijke vraagstukken, ruimtelijke ordening, werkgelegenheid en innovatie. Waterbedrijf Groningen is samen met de gemeente Groningen aandeelhouder in WarmteStad BV. Onder voorbehoud van besluitvorming door de aandeelhouders van Waterbedrijf Groningen op 25 september 2025 worden haar aandelen voor 10,0 miljoen euro overgenomen door de gemeente Groningen.
Beleidsrisico	Om te kunnen garanderen dat er ook in de toekomst voldoende kwalitatief hoogwaardig (drink)water is, zijn oplossingen voor de besparing en opslag van water noodzakelijk. Deze opgave vergt een samenwerking met zakelijke en huishoudelijke klanten. Hierin dient ook de landbouw te worden meegenomen, want ook de wijze van (agrarisch) landgebruik is hierbij van belang.
Vorm van toezicht	regulier

Enexis Holding NV

Doelstelling en openbaar belang	Enexis beheert het energienetwerk voor elektriciteit en aardgas in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,3 miljoen klanten voor gas en 3,0 miljoen klanten voor elektriciteit. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt.
Deelnemende partijen	Diverse gemeenten en provincies in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland zijn aandeelhouder. De gemeente Groningen heeft 1,21055 % van de aandelen in Enexis.
Bestuurlijk belang	Een collegelid vertegenwoordigt de gemeente in de Algemene vergadering van Aandeelhouders van Enexis Holding.
Financieel Belang	De boekwaarde van onze aandelen in Enexis bedroeg per 31 december 2024 818 duizend euro. In 2020 hebben de aandeelhouders een converteerbare hybride lening verstrekt aan Enexis. De restant-hoofdsom en boekwaarde van het door de gemeente Groningen verstrekte deel daarvan bedroeg per 31 december 2024 6,1 miljoen euro.
Financiële risico's	De aansprakelijkheid voor de aandeelhouders beperkt zich tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap. Daarmee is het risico relatief

	gering. Het risico op oninbaarheid van de in 2020 verstrekte converteerbare hybride lening is gering in verband met de huidige A-kredietstatus, de prominente plaats die het behouden daarvan inneemt in het financiële beleid van Enexis en het feit dat Enexis een (gereguleerde) monopoliepositie op de markt heeft. De energietransitie leidt voor Enexis tot een grote investeringsopgave en kapitaalbehoefte, die op lange termijn waarschijnlijk niet door de huidige aandeelhouders kan worden ingevuld. Enexis en haar aandeelhouders zijn voortdurend in gesprek over de ontwikkelingen en mogelijke maatregelen om te zorgen dat Enexis een financieel solide basis behoudt. Het gaat daarbij onder meer om efficiency in de bedrijfsvoering, lobby richting toezichthouder en politiek voor realistische maximale tarieven en het dividendbeleid. Ook zijn er inmiddels afspraken gemaakt met het Rijk over een (eventuele) participatie door het Rijk.
Relevante beleidsinformatie	In 2022 is door de aandeelhouders van Enexis een nieuw strategisch plan vastgesteld. Daarin wordt gekozen voor focus op kerntaken met drie hoofddoelen: "1. Wij sturen op maatschappelijk optimale energiekeuzes 2. Wij bieden iedereen altijd toegang tot energie 3. Klanten weten wat ze aan ons hebben" Deze missie komt voort uit maatschappelijke ontwikkelingen die een materiële impact op Enexis hebben: klimaatverandering & energietransitie; participatie en vertrouwen in instituties en digitale transformaties.
Beleidsrisico	Als de in het kader van de energietransitie benodigde investeringen niet snel genoeg worden uitgevoerd, dan kan dat de energietransitie vertragen.
Vorm van toezicht	regulier

Community Network Noord-Nederland BV

Doelstelling en openbaar belang	Community Network Noord Nederland is in 2004 opgericht met als doel laagdrempelig Dark Fiber (onbelichte glasvezel) aan te kunnen bieden aan, met name, grotere (veelal (semi) overheids-) organisaties die veel datatransport kennen. De private markt was en is niet erg geïnteresseerd in het aanbieden van deze infrastructuur, terwijl de vraag naar een dergelijke voorziening bij met name (semi) overheden en maatschappelijke organisaties groot is. Het werkgebied van CNNN is initieel gericht op de noordelijke regio. Tegelijkertijd werd een dochter BV CNG (Community Network Groningen, 100% van CNNN) opgericht om de exploitatie voor haar rekening te nemen.
Deelnemende partijen	De gemeente Groningen is sinds 2005 aandeelhouder van de BV, de andere aandeelhouder is de stichting Administratiekantoor, die certificaten van aandelen beheert namens RUG, HH, UMCG en stichting Gerrit. CNNN BV is 100% eigenaar van dochtermaatschappij CNG BV.
Bestuurlijk belang	Een collegelid vertegenwoordigt de gemeente in de aandeelhoudersvergadering.
Financieel belang	Het maatschappelijk kapitaal bedraagt 2,5 miljoen euro en het geplaatst kapitaal 1,2 miljoen euro, bestaande uit 125 aandelen A van 8,9 duizend nominaal (gemeente Groningen 83 aandelen A) en 125 aandelen B van 1 duizend nominaal, waarvan 117 in het bezit zijn van Administratiekantoor CNNN. De aandeelhouders A hebben een goedkeuringsrecht ter zake specifiek genoemde besluiten van de directie en ter zake van de winstbestemming. De gemeente Groningen heeft de aandelen als financiële vaste activa gewaardeerd op 1,2 miljoen euro.
Financiële risico's	Geen.
Relevante beleidsinformatie	In 2023 is in overleg met de gemeente Groningen en de aandeelhouders de Strategienota Community Network 2023-2027 vastgesteld. Hier wordt uitvoering aan gegeven. Binnen de gemeente Groningen wil Community Network dé

	dienstverlener zijn in het leveren van glasvezelnetwerk voor (semi-)overheidsinstanties, met de ambitie om regionaal uit te breiden waarbij uitbreiding aangrenzend dient te zijn aan de bestaande infrastructuur. De strategie voor de komende 3 jaar ligt vooral op het consolideren van kwaliteit en het borgen van de continuïteit van de dienstverlening. De initiële werkzaamheden voor de ontsluiting van het suikerterrein zijn afgerond. Voor het aansluiten van individuele panden zullen de komende periode aanvullende werkzaamheden worden verricht. Verder zullen voor de geplande herbouw van de Gerrit Krol brug door CNNN werkzaamheden worden verricht, deze zullen in 2026 worden gestart. CNNN blijft in het kader van maatschappelijk verantwoord ondernemen. initiatieven steunen in het verlengde van haar doelstellingen. In dit kader sponsort CNNN 5 jaar lang Maggies Center voor € 10.000 per jaar.
Beleidsrisico	Geen
Vorm van toezicht	regulier

WarmteStad BV

Doelstelling en openbaar belang	Het openbaar belang betreft een zelfstandig publiek warmtebedrijf dat zorgt voor duurzame warmte en/of koude voor woningen en utiliteiten in de gemeente en daarmee wezenlijk bijdraagt aan CO ₂ -reductie en betaalbare en betrouwbare energievoorziening.
Deelnemende partijen	Gemeente Groningen en Waterbedrijf Groningen, ieder voor 50%. In 2023 heeft het waterbedrijf besloten niet verder te investeren in WarmteStad. De gemeente heeft na dit besluit 7,0 miljoen extra ingebracht t.o.v. het waterbedrijf. Er is voor gekozen voor een aandelenvorm waarmee de zeggenschap niet wijzigt, maar de gemeente een vergoeding voor de aanvullende kapitaalstorting ontvangt, cumulatief preferente aandelen. In 2025 zijn aandeelhouders gevraagd voor een nieuwe investering. Deze zal als gevolg van het besluit van het waterbedrijf volledig van de gemeente gevraagd worden (26,5 miljoen aan eigen vermogen en 16,0 miljoen aan garanties). Onder voorbehoud van besluitvorming door de aandeelhouders van Waterbedrijf Groningen op 25 september 2025 worden haar aandelen voor 10,0 miljoen euro overgenomen door de gemeente Groningen.
Bestuurlijk belang	De concerndirecteur Ruimte is vertegenwoordiger van de gemeente in de aandeelhoudersvergadering.
Financieel belang	Op de gemeentelijke balans per 1 januari 2026 gaat het naar verwachting om een boekwaarde van de deelneming van 61,5 miljoen euro, 16,0 miljoen aan verstrekte garantie op bancaire financiering en 5,0 miljoen euro aan verstrekte leningfaciliteiten (op basis van de toegestane kredietlimieten).
Financiële risico's	De aan WarmteStad verbonden financiële risico's en de daarvoor opgenomen reservering in het weerstandsvermogen hebben wij beschreven en gekwantificeerd in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.
Relevante beleidsinformatie	In juni 2019 heeft de gemeenteraad het voorstel voor het uitvoeren van het project warmtenet Noordwest vastgesteld. Het besluit fase 1 betreft de bouw van een nieuwe duurzame warmtecentrale, waarbij gebruik wordt gemaakt van restwarmte van de twee nabijgelegen datacenters, de aanleg van een leidingnetwerk in de wijken Zernike, Paddepoel, Selwerd, Vinkhuizen en Kostverloren en het aansluiten van woningen en anderen gebouwen tot in totaal 10.600 woningequivalenten (WEq). Recent heeft de RUG besloten het grootste deel van het vastgoed op de Zernike Campus aan te sluiten op het warmtenet van WarmteStad. De volledige 10.600 WEq is inmiddels al gecontracteerd.

	Het jaarlijkse aansluitvolume van het resterende deel zal stevig worden opgeschaald, met ruim 1.500 nieuwe WEq in 2025. Daarmee komt het totaal aantal aangesloten WEq eind 2025 op ongeveer 7.500. De gemeenteraad heeft op 12 juli 2023 ingestemd de Vervolginvestering Warmtenet Noordwest fase 2a en verkenning 2b. Door de uitbreiding met fase 2a zal het aantal aangesloten woningequivalenten verder toenemen met 5.000 tot 15.600 (te realiseren in de periode 2025 t/m 2028). In september 2025 heeft de raad een nieuw investeringsbesluit genomen voor afronding van Noordwest fase 1 en 2a. Hiervoor heeft WarmteStad nieuwe bankfinanciering aangetrokken met behulp van een gemeentelijke garantie en daarbij inbreng van eigen vermogen, beide voor 2025 en 2026. In de loop van 2026 zal een nieuw investeringsbesluit worden voorgelegd voor de daarop volgende jaren. Mogelijk met of door andere investeringsbronnen. Verkenning hiervoor loopt. In totaal is voor de afronding van fase 1 en 2a nog 21,0 miljoen eigen vermogen nodig. WarmteStad realiseert de komende drie jaren zo'n 6.000 nieuwe aansluitingen voor zowel WKO als Noordwest. Naar verwachting zijn fase 1 en 2a in 2031 afgerond en zit WarmteStad daarmee op ongeveer 15.600 WEq/13.400 aansluitingen op het warmtenet Noordwest. Parallel werkt WarmteStad samen met de gemeente aan de voorbereiding van Noordwest fase 2b. Dit betreft de uitbreiding van NW met 12.000 WEq, bovenop de 5.000 WEq van NW-fase 2a. Hiervoor loopt een traject met de Europese Investeringsbank en de Europese Commissie en zal naar verwachting in 2026 een investeringsbesluit worden voorgelegd aan de aandeelhouders. Het totaal aantal WEq zou hiermee uitkomen op bijna 28.000. WarmteStad beheert op dit moment naast het Warmtenet Noordwest ook drie collectieve WKO-projecten in de gemeente Groningen: op het Europapark, in het Ebbingekwartier en in de Grunobuurt (ruim 1.500 aansluitingen). WarmteStad zal de aanleg van WKO-installaties in de nieuwe wijken Stadshavens en Suikerzijde gaan verzorgen.
Beleidsrisico's	Een substantieel deel van het beleidsdoel om een CO₂-neutrale gemeente te worden, wordt ingevuld door de aanleg van duurzame warmtenetten en WKO's. Wanneer de realisatie hiervan uitblijft of ernstig vertraagd zullen de gestelde duurzaamheidsdoelen niet snel genoeg of in het geheel niet gehaald kunnen worden. Daarbij speelt in toenemende mate netcongestie een rol in de gebouwde omgeving. Warmtenetten zijn vaak beter in te passen als aardgasvrije oplossing dan individuele warmtepompen in gebieden met netcongestie.
Vorm van toezicht	Verhoogd Toelichting: Er is een intern directieoverleg ingesteld vanuit diverse disciplines om de ontwikkelingen binnen WarmteStad BV te bepreken, te volgen en de aandeelhouder van adviezen te voorzien.
Martiniplaza Vastgoedmaatschappij BV	
Doelstelling en openbaar belang	Het openbaar belang betreft het bevorderen van cultuur in brede zin en het aanbieden van een theater en een zalencomplex voor (top)sportactiviteiten, theatervoorstellingen, muziek, congressen en evenementen.
Deelnemende partijen	Gemeente Groningen is enig aandeelhouder.
Bestuurlijk belang	De concerndirecteuren respectievelijk van Sociaal en van Ruimte en Economie treden op als vertegenwoordigers van de gemeente in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	De boekwaarde van de deelneming bedroeg per 31 december 2024 3,9 miljoen euro. De gemeente Groningen heeft leningen verstrekt met een restschuld per 31 december 2024 van 12,0 miljoen euro. Dit betreft een bedrag van 8,0 miljoen euro aan langlopende leningen en een bedrag van 4,0 miljoen aan kortlopende

	leningen. De kortlopende leningen zijn trekkingen op de in 2022 door de gemeente verstrekte kasgeldfaciliteit ter uitvoering van het MeerJarigOnderhoudsPlan (MJOP). Als onderdeel van het raadsbesluit van 2 juli 2025 over de instandhouding en ontwikkeling van Martiniplaza zullen de huidige gebouwen langer gebruikt worden (tot uiterlijk 2036 i.p.v. 2030), is het MJOP herzien en verlengd en is de kredietlimiet op de kasgeldfaciliteit verhoogd van 7 miljoen euro tot 13,5 miljoen euro. Ook is de bancaire rol van de gemeente met 10 jaar verlengd.
Financiële risico's	Vanuit de gemeentelijke visie op Martiniplaza wordt gewerkt aan een technisch, vastgoedmatig en inhoudelijk toekomstbestendig Martiniplaza. In 2023 is deze opgave aangewezen als een van de projecten van de Strategische investeringsagenda (SIA). Tot realisatie van een toekomstbestendig scenario is Martiniplaza niet meer optimaal ingericht op (kansen op) de markt. Een voorbeeld is het verlies van dancefeesten doordat het vastgoed niet langer aan de regelgeving voldoet.
Relevante beleidsinformatie	Gemeentelijke Visie Martiniplaza is uitgegroeid tot een multifunctioneel complex met een breed aansprekend programma van beurzen, congressen, cultuur en topsport. Martiniplaza toekomstbestendig maken voor de lange termijn vraagt keuzes van de aandeelhouder rond vastgoed (waaronder de beurshallen) en profiel. Daartoe stelde uw Raad in 2021 een gemeentelijke visie voor Martiniplaza vast, die nu als onderdeel van de SIA wordt uitgewerkt tot een blauwdruk voor de toekomst. De veiligheid en continuïteit van Martiniplaza zijn gewaarborgd tot 2036. Vanaf dat moment moet een toekomstbestendig Martiniplaza operationeel zijn.
Beleidsrisico's	De afgelopen jaren is Martiniplaza steevast uitgeroepen tot 'beste congreslocatie van Noord-Nederland'. In 2025 werd daarnaast de 3e plek veroverd in de competitie van beste congreslocatie van Nederland. Zoals de gemeentelijke visie op Martiniplaza vaststelt, vragen het behoud en eventueel uitbouwen van de positie op deze markt echter ingrijpende maatregelen rond vastgoed en techniek van Martiniplaza, met aandacht voor de omgeving. Onderdeel is een stedelijke en liefst regionale benadering van de zakelijke markt. Tot de uitwerking en realisatie van dit alles is de positie van Martiniplaza op de zakelijke markt niet duurzaam en kunnen kansen onvoldoende worden benut.
Vorm van toezicht	Verhoogd Toelichting: Mede naar aanleiding van het Rekenkameronderzoek naar Verbonden partijen (2024) hebben in 2025 de concerndirecteur Sociaal domein en de concerndirecteur Ruimte en Economie de twee collegeleden als vertegenwoordigers namens de gemeente in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders opgevolgd. Verder is er een Stuurgroep Financiën, die de maand-, kwartaal en jaarcijfers analyseert. Door de splitsing van beide bv's ook qua bemensing verder door te voeren, kan de Vastgoed BV zich volledig richten op het uitvoeren van het meerjarenonderhoudsplan. Tot slot zijn er bilaterale overleggen tussen vertegenwoordigers van de stuurgroep, de aandeelhouders en de directie.

GEMM CV en GEMM BV (Grond Exploitatie Maatschappij Meerstad)

Doelstelling en openbaar belang	Het openbaar belang is de realisatie van een woonwijk en bedrijventerrein aan de oostkant van Groningen.
Bestuurlijk belang	De gemeente is 100% aandeelhouder van GEMM Beheer BV. De gemeente bezit, als commandiet, 96 % van de aandelen in GEMM CV. GEMM Beheer BV bezit, als beherend vennoot, de overige 4 % van de aandelen in de CV. De gemeente zorgt voor de financiering. De grondexploitatie bevindt zich in de CV en de BV is de beherend vennoot van de CV.

Financieel belang	De deelneming in Meerstad heeft geen boekwaarde op de gemeentelijke balans. De restant-hoofdsom en boekwaarde van de door de gemeente aan Meerstad verstrekte leningen bedroeg per 31 december 2024 296,9 miljoen euro. Het ging voor een bedrag van 278,1 miljoen euro om langlopende leningen en voor een bedrag van 18,8 miljoen euro om kortlopende leningen.
Financiële risico's	Door de raad is op 29 november 2023 het "Wensbeeld als evenwichtig woongebied" vastgelegd als voorkeursvariant voor de verdere ontwikkeling van Meerstad. Op basis van toen gemaakte normatieve/tentatieve berekeningen leverde dit model op netto contante waarde basis een tekort in de grondexploitatie op van 20 miljoen euro (excl. Meerstad Noord) met aanvullend een benodigde gemeentelijke bijdrage in de bovenwijkse voorzieningen. De voorkeursvariant wordt vertaald in concrete deelexploitaties met gedetailleerde berekeningen. Op basis daarvan zal de raad zal worden gevraagd financieel bij te dragen aan het verwachte tekort en de bovenwijkse voorzieningen. Ook het benodigde weerstandsvermogen zal hierbij worden betrokken. Dit zal resulteren in een nieuwe grondexploitatie die in het voorjaar van 2026 door de AvA kan worden vastgesteld.
Relevante beleidsinformatie	Meerstad levert een belangrijke bijdrage aan de realisatie van de woningbouwopgave van de gemeente en het faciliteren van bedrijven. Uit de gebiedsvisie Meerstad-Noord wordt duidelijk dat het gebied ook een belangrijke rol speelt in de energietransitie.
Beleidsrisico's	Aard en omvang van de behoefte aan woningen en bedrijfskavels kunnen in de tijd veranderen. Door het volop ruimte bieden aan inspraak in combinatie met de periodieke aanpassing van de programmering wordt hier zo goed mogelijk op ingespeeld.
Vorm van toezicht	verhoogd Toelichting: Het gaat hier om een grote en langlopende gebiedsontwikkeling. De omvang en de lange looptijd zorgen voor gevoeligheid voor conjuncturele ontwikkelingen (o.a. prijsstijgingen, afzetdaling, rente). Minimaal één keer per jaar vind een Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA) plaats. Het college heeft concerndirecteur(en) gemachtigd om namens het college als aandeelhouder te opereren binnen de kaders die de raad heeft vastgesteld. Ter ondersteuning van de aandeelhouder is er een zogeheten ambtelijk Kernteam BV's ingesteld. Naast dit Kernteam BV's is op zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau een aantal afstemmingsgremia tussen de BV en de gemeente om de governance vanuit de gemeente vorm te geven.

NV BNG Bank

Doelstelling en openbaar belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Deelnemende partijen	De gemeenten en provincies in Nederland en de Staat der Nederlanden. Gemeente Groningen bezit 0,61% van de aandelen.
Bestuurlijk belang	Een collegelid vertegenwoordigt de gemeente in de aandeelhoudersvergadering.
Financieel belang	Het belang bedraagt 341.835 aandelen à 2,50 euro. De boekwaarde bedraagt 856 duizend euro.
Financiële risico's	De hoogte van de nettowinst is met onzekerheden omgeven, omdat de bank geen voorspelling kan doen over de ontwikkeling van de ongerealiseerde marktwaardeveranderingen. Een betrouwbare schatting van de nettowinst voor 2025 en verder kan de bank daarom niet maken. De vermogenspositie van BNG is zeer sterk en de AAA-kredietstatus onderstreept dat.
Relevante beleidsinformatie	Eind 2022 heeft BNG Bank het <u>Klimaatplan Going Green</u> gepresenteerd. Hiermee heeft BNG een volgende stap gezet in de energietransitie en CO2-reductie. Samen

	met haar klanten wil BNG Nederland duurzamer, toekomstbestendiger en groener maken. De jaarlijkse klimaatvoortgangsrapportages geven weer waar BNG Bank en haar klanten staan op het pad naar netto nul emissies in 2050.
Beleidsrisico	Geen.
Vorm van toezicht	regulier

Omrin NV

Doelstelling en openbaar belang	Verwerking van afvalstromen: restafval, Gft, bedrijfsafval, kunststof en drankenkartons.
Deelnemende partijen	Omrin is de handelsnaam van Afvalsturing Friesland N.V. én N.V. Fryslân Milieu. De aandelen van Afvalsturing Friesland (met als belangrijkste taak het be- en verwerken van huishoudelijk afval) worden gehouden door de Friese gemeenten, de Groningse gemeente Eemsdelta, Het Hogeland, Westerkwartier en Westerwolde, de Noord-Veluwse gemeenten Elburg, Ermelo, Harderwijk, Nunspeet, Oldebroek en Putten en NV Irado (Capelle aan den IJssel, Schiedam, Vlaardingen, Barendrecht, Albrandswaard, Ridderkerk) en Aalsmeer. De aandelen van N.V. Fryslân Milieu (met als belangrijkste taak het inzamelen van huishoudelijk afval) zijn in handen van 12 Friese en 4 Groningse gemeenten. De gemeente Groningen neemt deel in Afvalsturing Friesland N.V. met 360 aandelen (type B).
Bestuurlijk belang	De wethouder verantwoordelijk voor afval- en grondstoffenbeleid is bestuurlijk verantwoordelijk. De wethouder neemt deel aan aandeelhoudersvergaderingen van Omrin.
Financieel belang	De aankoop van 360 aandelen B tegen een nominale waarde van 450 euro per stuk en de opgebouwde reserve per aandeel 2.589 euro, in totaal 1.094.000 euro.
Financiële risico's	Er bestaat een risico dat afvalstromen niet verwerkt kunnen worden vanwege een stop van de installatie of een calamiteit. Omrin beperkt dit risico door een onderhoudsprogramma, waarmee ongepland stilstand van de installaties zoveel mogelijk wordt voorkomen, zorgt voor voldoende opslagcapaciteit en back-up door derden. Daarnaast loopt Groningen als aandeelhouder risico voor de waarde die zij voor de aandelen heeft betaald. Op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) moet de deelneming worden gewaardeerd op aanschafwaarde of lagere marktwaarde. Dit risico doet zich voor bij structureel veel lagere resultaten dan nu voorzien, waardoor toekomstige dividenden wegvallen. Het risico van een faillissement als gevolg van nadelig financieel beheer of een omvangrijke calamiteit achten wij beperkt. Dit zal zich niet snel voordoen, omdat Omrin over twee verwerkingsinstallaties beschikt waarover inkomsten worden gegenereerd. Andere door Omrin genoemde risico's voor de financiële resultaten zijn de energieprijzen en de beschikbaarheid van afval (dit laatste risico wordt zoveel mogelijk beperkt door langjarige contracten en uitbreiding van het aantal contracten).
Relevante beleidsinformatie	Omrin is nog steeds gericht op een toename van het te verwerken afvalvolume, door het uitbreiden van het aantal gemeentelijke aandeelhouders met afval aanleverplicht. Dit is gunstig voor de huidige aandeelhouders omdat, door betere bronscheiding van afval, preventie en betere nascheidingstechnieken van Omrin de totale te verwerken afvalhoeveelheid zal afnemen. Door het uitbreiden van het aantal afval aanleverende gemeenten blijven de installaties op vollast draaien. Wat goed is voor het rendement van de installaties. Omrin is voornemens een tweede afvalscheidingsinstallatie te bouwen en bouwt momenteel een extra vergistingstoren, hiermee zal het nascheidingspercentage toenemen. Ook wil Omrin in Groningen een GFT vergistings- en composteringsinstallatie bouwen om niet meer afhankelijk te hoeven zijn van derden voor de verwerking van haar GFT en de daarbij steeds hoger wordende marktprijzen.

Beleidsrisico	Tot nu toe lukt het Omrin om extra afval aanleverende gemeenten aan zich te binden en hier is nog steeds voldoende animo voor, bij diverse gemeenten. Het risico van dit beleid is dan ook beperkt.
Vorm van toezicht	regulier

De Suikerzijde BV

Doelstelling en openbaar belang	Het openbaar belang is gediend bij de doelstelling uitvoering te geven aan de gebiedsontwikkeling van het plangebied De Suikerzijde te Groningen.
Deelnemende partijen	Gemeente Groningen.
Bestuurlijk belang	Het college heeft een ambtenaar aangewezen om namens de gemeente de aandeelhoudersrol te vervullen.
Financieel belang	Het financieel belang van de gemeente bedraagt één aandeel van 10.000 euro, vermeerderd met 15.000.000 euro agio. In totaal 15,0 miljoen euro boekwaarde.
Financiële risico's	De gemeente hanteert bij gebiedsontwikkelingen die zijn onder gebracht in aparte rechtsvormen het uitgangspunt dat de risico's binnen de beschikbare middelen voor de betreffende gebiedsontwikkeling kunnen worden opgevangen. De Suikerzijde BV volgt deze lijn en heeft binnen de BV buffers aangelegd waardoor er voldoende benodigd weerstandsvermogen aanwezig is om de nu geïdentificeerde risico's te kunnen opvangen.
Relevante beleidsinformatie	www.desuikerzijde.nl
Beleidsrisico	Als de plannen niet (snel genoeg) uitgevoerd kunnen worden, wordt het doel om woningen, werk en leefruimte te creëren niet (volledig) gehaald. Zie ook deelprogramma 1.3 Wonen voor een toelichting op die doelen.
Vorm van toezicht	verhoogd Toelichting: Het gaat hier om een grote en langlopende gebiedsontwikkeling. De omvang en de lange looptijd zorgen voor gevoeligheid voor conjuncturele ontwikkelingen (o.a. prijsstijgingen, afzetdaling, rente). Minimaal één keer per jaar vind een Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA) plaats. Het college heeft concerndirecteur(en) gemachtigd om namens het college als aandeelhouder te opereren binnen de kaders die de raad heeft vastgesteld. Ter ondersteuning van de aandeelhouder is er een zogeheten ambtelijk Kernteam BV's ingesteld. Naast dit Kernteam BV's is op zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau een aantal afstemmingsgremia tussen de BV en de gemeente om de governance vanuit de gemeente vorm te geven.

Stadshavens BV

Doelstelling en openbaar belang	Het openbaar belang wordt gediend door de doelstelling uitvoering te geven aan het investeringsprogramma en de grondexploitatie van het plangebied Stadshavens.
Deelnemende partijen	Gemeente Groningen.
Bestuurlijk belang	Het college heeft een ambtenaar aangewezen om namens de gemeente de aandeelhoudersrol te vervullen.
Financieel belang	De deelneming had per 31 december 2024 een boekwaarde van 4,8 miljoen euro.
Financiële risico's	De gemeente hanteert bij gebiedsontwikkelingen die zijn onder gebracht in aparte rechtsvormen het uitgangspunt dat de risico's binnen de beschikbare middelen voor de betreffende gebiedsontwikkeling kunnen worden opgevangen. De Stadshavens BV volgt deze lijn en heeft binnen de BV buffers aangelegd waardoor er voldoende benodigd weerstandsvermogen aanwezig is om de nu geïdentificeerde risico's te kunnen opvangen.
Relevante beleidsinformatie	www.stadshavens.nl
Beleidsrisico	Als de plannen niet (snel genoeg) uitgevoerd kunnen worden, wordt het doel om woningen, werk- en leefruimte te creëren niet (volledig) gehaald. Zie ook deelprogramma 1.3 Wonen voor een toelichting op die doelen.

Vorm van toezicht	verhoogd Toelichting: Het gaat hier om een grote en langlopende gebiedsontwikkeling. De omvang en de lange looptijd zorgen voor gevoeligheid voor conjuncturele ontwikkelingen (o.a. prijsstijgingen, afzetdaling, rente). Minimaal één keer per jaar vind een Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA) plaats. Het college heeft concerndirecteur(en) gemachtigd om namens het college als aandeelhouder te opereren binnen de kaders die de raad heeft vastgesteld. Ter ondersteuning van de aandeelhouder is er een zogeheten ambtelijk Kernteam BV's ingesteld. Naast dit Kernteam BV's is op zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau een aantal afstemmingsgremia tussen de BV en de gemeente om de governance vanuit de gemeente vorm te geven.
--------------------------	---

Gemeentelijk Energiebedrijf (GEB) Holding BV

Doelstelling en openbaar belang	Het initiëren, ontwikkelen, begeleiden en voeren van regie over lokale energieprojecten en lokale energievraagstukken, zulks mede vanwege de lokale energietransitie en de aanwezige netcongestie.
Deelnemende partijen	De gemeente Groningen is 100% aandeelhouder.
Bestuurlijk belang	Het college heeft een ambtenaar aangewezen om namens de gemeente de aandeelhoudersrol te vervullen.
Financieel belang	GEB Holding BV is een startende onderneming waarbij de kosten voor de baten uitgaan. Bij de oprichting in december 2023 is duizend euro aan aandelenvermogen gestort door de gemeente. In het kader van de voorfase van het zonnepark Meerstad Noord is in juli 2024 door de gemeente besloten tot een verdere storting van eigen vermogen van 3,0 miljoen euro. In maart 2025 heeft er een aanvullende storting van eigen vermogen plaats gevonden van € 1.275.121. t.b.v. de tekorten over het jaar 2024 en een dekking van de kosten voor het jaar 2025. Daarnaast zijn er kortlopende leningen verstrekt ter hoogte van in totaal € 3.900.000 t.b.v. de realisatieovereenkomst met Tennet. Ten behoeve van het zonnepark Meerstad heeft GEB Holding BV inmiddels de dochterbedrijven Zonnepark Meerstad Noord BV en Batterij Meerstad Noord BV opgericht en Lageland BV aangekocht.
Financiële risico's	Het risico van afwaardering van het gestorte eigen vermogen en de verstrekte leningen vertaalt zich in een benodigd weerstandsvermogen van € 4.087.500 ten behoeve van de ontwikkeling van zonnepark Meerstad-Noord. Dit is afgedekt met een nieuw gevormde bestemmingsreserve van € 4.087.500,-.
Relevante beleidsinformatie	GEB Holding BV is verantwoordelijk voor de regie en aansturing van de opwekking, distributie en levering van zon- en windenergie. In de praktijk komt dit neer op een nieuw te realiseren zonnepark genaamd Meerstad Noord. Eind 2025 volgt hiervoor een raadsvoorstel om dit project verder te brengen binnen GEB Holding BV. Hiervoor is financiële ondersteuning vanuit de gemeente Groningen noodzakelijk.
Beleidsrisico	Het is voor GEB Holding BV van belang om de benodigde regie, coördinatie en aansturing in de voorfase van de realisatie van de projecten te waarborgen en daarmee de ontwikkelrisico's te beperken.
Vorm van toezicht	Verhoogd Toelichting: Afgelopen jaar is naast de structurele AVA vergaderingen een intern Directieoverleg opgesteld om de vorderingen van het GEB te bespreken. Daarnaast is er begin 2025 een accounthouder gestart die als specifiek aandachtsgebied zich richt op het GEB en hiermee de belangen van de aandeelhouder behartigt.

GMF Prinsenhof BV	
Doelstelling en openbaar belang	Deze rechtsvorm is voor de helft eigenaar van het vastgoed aan de Martinikerhof. Deze BV voert met de andere eigenaar het onderhoud uit en verhuurt het complex aan de uitbater van het hotel/restaurantcomplex. Het primair openbaar belang is gelegen in het behoud van het monumentale complex.
Deelnemende partijen	De gemeente is sinds 4 december 2023 100% eigenaar van GMF Prinsenhof BV.
Bestuurlijk belang	Het college heeft een ambtenaar aangewezen om namens de gemeente de aandeelhoudersrol te vervullen.
Financieel belang	De boekwaarde van de deelneming bedroeg per 31 december 2024 790 duizend euro. De restant-hoofdsom van de door de gemeente via SVn aan vastgoedcombinatie Prinsenhof verstrekte lening bedroeg per 31 december 2024 3,2 miljoen euro.
Financiële risico's	Voor het beperkte risico op oninbaarheid van de verstrekte lening is een (gedeeltelijke) voorziening gevormd.
Relevante beleidsinformatie	De huurder van het complex is inmiddels gestart met de verduurzaming van het complex, passend bij het Rijks monumentale karakter en instandhoudingsexploitatie van het complex. De exploitatie van Prinsenhof biedt inmiddels aan 100 werknemers werkgelegenheid.
Beleidsrisico	Geen.
Vorm van toezicht	regulier

GMF Stad BV	
Doelstelling en openbaar belang	GMF Stad BV is een lege BV die op 4 december 2023 is aangekocht door de gemeente van GMF NV. De BV is in eerste instantie gebruikt om het pand Reguleurshuis (cultuur-/horecapand aan de Kolendrft) in te brengen. Daardoor worden de rechten op de verkregen GRRG-subsidie veiliggesteld, aangezien die alleen beschikbaar is voor privaatrechtelijke rechtspersonen. Het voornemen is om deze BV om te vormen tot het gemeentelijk ontwikkelingsbedrijf, dat gericht is op het verwerven, (her)ontwikkelen en exploiteren van commercieel vastgoed waarmee maatschappelijk impact gecreëerd kan worden. .
Deelnemende partijen	De gemeente is 100 % aandeelhouder.
Bestuurlijk belang	Het college heeft een ambtenaar aangewezen om namens de gemeente de aandeelhoudersrol te vervullen.
Financieel belang	Uw raad heeft op 4 oktober 2023 besloten om deze BV (voorlopig) over een startkapitaal van 150 duizend euro te laten beschikken om de eigenaarsrol te vervullen van het Reguleurshuis, om aan de subsidie eisen GRRG te voldoen en om de reguliere exploitatiekosten te kunnen ondervangen.
Financiële risico's	De constructieve toestand (casco) van het Reguleurshuis is redelijk. Voor het (achterstallig) onderhoud zijn middelen gereserveerd. Als het gemeentelijk ontwikkelingsbedrijf daadwerkelijk activiteiten gaat ontplooiën, zal er sprake zijn van markt-, prijs- en ontwikkelrisico's.
Relevante beleidsinformatie	Het (toekomstig) gemeentelijk ontwikkelbedrijf zal vooral bij kunnen dragen aan een goede functiemix voor de binnenstad, de levendigheid en het voorzieningenniveau van gebiedsontwikkelingen, het bieden van een passende werkplek voor de creatieve sector en startende ondernemers en het creëren/vernieuwen van toekomstbestendige werklocaties. Ook in het kader van monumentenzorg en het tegengaan van ondermijning zal het gemeentelijk ontwikkelingsbedrijf een rol spelen.
Beleidsrisico	Geen.
Vorm van toezicht	regulier

Stichtingen

Stichting Industrie- en Handelsgebouwen Groningen (SIG)

Doelstelling en openbaar belang	De gemeente Groningen heeft de Stichting SIG opgericht met als doel het beheren en ontwikkelen van bedrijfsgebouwen. De stichting beheert de aandelen van de SIG Real Estate BV.
Deelnemende partijen	Gemeente Groningen
Bestuurlijk belang	Een ambtenaar van de gemeente Groningen is enig bestuurder.
Financieel belang	De vorderingen op de failliete TCN-groep zijn ingediend bij de curator. Het boedeltekort is echter zo groot dat gezien de achtergestelde aard van de gemeentelijke vorderingen, de gemeente hier waarschijnlijk niets meer van terug krijgt. Daarom zijn de vorderingen in 2013 afgeboekt. Opheffing is in afwachting van de afwikkeling van het faillissement door de curator. Na afwikkeling wordt de stichting opgeheven. Uit het faillissementsverslag van 2 juli 2024 blijkt dat dit naar verwachting van de curatoren nog enkele jaren kan duren.
Relevante beleidsinformatie	Het doel van de stichting was het bevorderen van industrie, handel, nijverheid, ambacht en andere dienstverlening in of in de omgeving van Groningen. De stichting kon ter realisering van de doelstelling deelnemen in ondernemingen. Door het faillissement van TCN/SIG is de stichting niet meer actief.
Beleidsrisico	Geen.
Vorm van toezicht	regulier

Stichting Sociaal Fonds Groningen

Doelstelling en openbaar belang	Het openbaar belang betreft de maatschappelijke belangenbehartiging van medewerkers van de gemeente Groningen, hun gezinnen en gepensioneerden.
Deelnemende partijen	Gemeente Groningen
Bestuurlijk belang	De wethouder P&O, een raadslid en 2 afgevaardigden namens de vakbond hebben zitting in het bestuur van de stichting.
Financieel belang	Financieel belang: de bijdrage in 2026 is 23 duizend euro.
Financiële risico's	Geen
Relevante beleidsinformatie	Het openbaar belang betreft de maatschappelijke belangenbehartiging van medewerkers van de gemeente Groningen, hun gezinnen en gepensioneerden.
Beleidsrisico	Geen.
Vorm van toezicht	regulier

Overig

Vereniging van gemeenten aandeelhouders Enexis Noord-Nederland (VEGANN)

Doelstelling en openbaar belang	De vereniging behartigt de belangen van de gemeentelijke Enexis aandeelhouders in Noord-Nederland.
Deelnemende partijen	De kleine Enexis aandeelhouders
Bestuurlijk belang	Een collegelid vertegenwoordigt de gemeente in de algemene ledenvergadering en in het bestuur.
Financieel belang	Het financieel belang is minimaal gelet op omvang van het vermogen en de activiteiten van de vereniging.
Financiële risico's	Geen
Relevante beleidsinformatie	Via dit kanaal kan invloed worden uitgeoefend en daarmee worden bijgedragen aan een succesvolle strategie van Enexis op het terrein van de energietransitie (en de uitvoering daarvan).
Beleidsrisico	Geen.
Vorm van toezicht	regulier

Vereniging van Groninger gemeenten	
Doelstelling en openbaar belang	De vereniging behartigt de belangen van 10 Groninger gemeenten door belangencoördinatie, kennisdeling en projectbegeleiding. Het VGG Bureau organiseert bijeenkomsten, zorgt voor agendering en vastlegging van afspraken en onderhoudt het bestuurlijk-ambtelijk netwerk in en buiten de provincie.
Deelnemende partijen	De Groninger gemeenten
Bestuurlijk belang	Een collegelid vertegenwoordigt de gemeente in het bestuur en in de algemene ledenvergadering. In totaal hebben twee collegeleden en een raadslid zitting in afzonderlijke commissies.
Financieel belang	Het financieel belang is minimaal gelet op omvang van het vermogen en de activiteiten van de Vereniging. De jaarlijkse bijdrage voor het kalenderjaar 2025 bedroeg 0,93 euro (incl. BTW) per inwoner. Met 243.768 inwoners is dit een contributie van 226.704 euro.
Financiële risico's	Geen
Relevante beleidsinformatie	Elke drie tot vier jaar is er een moment van reflectie en waar nodig, aanpassingen op het gevoerde beleid en uitwerking daarvan in activiteiten. Beknopte conclusies van de heisessie van het Dagelijks Bestuur van de VGG op 2 februari 2023 is dat de kernwaarden die in 2019 zijn vastgesteld, goed voldoen en worden behouden. Er is aandacht nodig voor samenhang en verbinding op onderwerpen en portefeuilles onderling, onderwerpen zijn steeds vaker domein overstijgend. Verdere focus op strategische relaties met en tussen gemeenten en met de provincie en de VNG. In het financiële verslagjaar 2024 is stevig ingezet op de lobby rondom het gemeentefonds, samen met de Vereniging van Friese Gemeenten.
Beleidsrisico	Geen
Vorm van toezicht	regulier

Paragraaf 7: Grondbeleid

Het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies (BBV) verplicht gemeenten om in de begroting en in de jaarrekening een paragraaf over het grondbeleid op te nemen. Hierin komt aan bod hoe de gemeente het grondbeleid inzet om de bestuurlijke doelen te bereiken. Bij de jaarrekening worden de grondexploitaties geactualiseerd (technisch herzien) om een juiste waardering per ultimo boekjaar te verkrijgen. Bij de begroting worden de grondexploitaties inhoudelijk herzien en ligt de focus op het vooruitkijken.

In de paragraaf zal naast de vaste onderdelen waarover gerapporteerd dient te worden volgens de regelgeving van het BBV, ook een meerjarenbeeld van het grondbedrijf gegeven worden.

Visie en uitvoering Grondbeleid

De gemeentelijke visie op grondbeleid is het bieden van instrumenten om de door de Raad vastgestelde doelen op het gebied van de programma's wonen, economie en werkgelegenheid, natuur, cultuur, zorg en onderwijs te ondersteunen. De doelstelling van het grondbeleid is het zodanig sturing geven aan de inzet en het gebruik van grond dat daarmee de gestelde gemeentelijke doelen worden gerealiseerd. Grondbeleid is daarmee een middel en geen doel op zich.

In januari 2022 is de omgevingsvisie van de gemeente Groningen, genaamd '[Levende Ruimte](#)', vastgesteld. Het grondbeleid wordt bij de uitvoering van de "Levende ruimte" situationeel ingezet. Dit houdt in dat de rol van de gemeente per project afhankelijk is van opgave en omstandigheden. Het grondbeleid kan actief, facilitair of door middel van een tussenvorm (samenwerking) worden gevoerd¹. De uitvoering van het situationeel grondbeleid vraagt om financiële middelen voor het verwerven van grond en opstellen. Allereerst voor de exploitatielasten van het huidige bezit, maar daarnaast ook voor nieuwe strategische verwervingen. De grondexploitaties worden uitgevoerd binnen diverse (beleids)kaders. Twee programma's zijn in het bijzonder van belang voor het grondbeleid: Economie en werkgelegenheid én Wonen. Maar ook wordt bijgedragen aan de energietransitie door middel van het beschikbaar stellen van gronden voor bijvoorbeeld zonneparken.

Economie en werkgelegenheid

De beschikbare voorraad bedrijventerreinen en marktruimte voor kantoren wordt bepaald op basis van de behoefteraming bedrijventerreinen en kantoren. Daarvoor laten we de behoefteraming bedrijventerreinen uit 2023 herijken. Voor kantoren is de raming uit 2022 nog actueel. Op basis daarvan worden diverse locaties uitgewerkt en ingevuld vanuit de markt, zoals Viefkwartier op het Europapark en de uitbreiding op Kemkersberg door het Rijksvastgoedbedrijf. De programmering van werklocaties wordt conform de omgevingsverordening van provincie Groningen regionaal afgestemd binnen de regio Groningen-Assen.

Op basis van de herijking door bureau Stec is er in de gemeente Groningen tot 2044 vraag naar ha bedrijventerreinen (respectievelijk laag en hoog scenario) en is er tussen 2030 en 2040 een vraag van 35,4 - 72,2 ha. In totaal gaat het dus om een vraag tot 2040 van 98,4-179,2 hectare. Daar stond per 31 december 2023 149 hectare harde plancapaciteit tegenover (inmiddels 143 hectare). In deze prognose is de additionele vraag zoals energieproductie/-opslag, logistieke bedrijven en incidentele grote vragers wel meegenomen. Niet meegenomen is de vraag en harde plancapaciteit van Zernike Campus omdat dit om een specifieke doelgroep gaat. De behoefte aan specifieke campuslocaties blijft moeilijk te voorspellen en is daarom geen onderdeel van de behoefteraming.

Actuele ontwikkelingen

De ontwikkeling van de werkgelegenheid heeft zich de afgelopen jaren zeer positief ontwikkeld. Op 1 april

¹ Bij actief grondbeleid neemt de gemeente de touwtjes in eigen handen. De gemeente koopt de grond, maakt deze bouw- en woonrijp en verkoopt vervolgens de grond. Bij faciliterend grondbeleid heeft de gemeente een passievere rol; de gemeente stelt de kaders voor de ontwikkeling vast, maar derden (zoals ontwikkelaars of woningcorporaties) zijn verantwoordelijk voor de realisatie.

2016 hadden de drie voormalige gemeenten Groningen, Haren en Ten Boer nog 143.934 banen. De werkgelegenheid nam sindsdien met 32.600 banen toe. Hiermee heeft de huidige gemeente Groningen per 1 april 2024 176.850 banen. We zitten daarmee ruim boven de prognose van Bureau Louter (2019) van een toename van 23.500 banen voor 2035.

De leegstand van Retail, bedrijfspanden en kantoren neemt na jaren daling weer enigszins toe. De leegstandscijfers zitten rond de frictieleegstand van 5% wat bedrijfskundig als 'gezonder' wordt beschouwd om doorstroming in de vastgoedmarkt mogelijk te maken.

- In 2024 stond circa 3,3% Retail (= detailhandel + horeca) leeg. Het totale aanbod is ±700.000 m2. Daarvan staat ±22.500 m2 leeg. Leegstand concentreert zich in de binnenstad. Hier is ook het grootste aanbod van Retail. Van de 1314 panden staan er 85 leeg. Dit is 6.6% van het aanbod in m2 in de Binnenstad.
- Aanbod bedrijfsruimte in 2024 was 1.725.000 m2. Daarvan stond 40.000 m2 leeg = 2.31%.
- Kantoren voorraad ±1.170.000 m2. Daarvan stond ±62.000 m2 = 5.3%. Leegstand concentreert zich in een aantal panden: Henri Dunantlaan 2 ad 10.000 m2, Damsterdiep 191 (voormalig certe-gebouw ad 5.100 m2) en Kanstanjelaan 2 (1.300 m2 ambulancezorg).

Aanbod bedrijventerreinen

Het beschikbare aanbod van nieuwe bedrijventerreinen is op basis van de behoefteraming aangepast. Meerstad wordt per 2030 toegevoegd. De planologische procedures hiertoe zijn gestart. De gronduitgifte aan bedrijfskavels was in 2024 29,1 hectare boven de prognose, mede door de verkoop van de 33,5 hectare t.b.v. een datacenter op Westpoort II. In de grondexploitaties is voor 2025 een uitgifte van 5,0 hectare opgenomen.

Door de invloed van netcongestie zijn de verwachtingen voor de eerstkomende 3 jaar zeer voorzichtig geprognosticeerd. Afhankelijk van het effect van netcongestie (bedrijven komen met een nieuwe aanvraag voor een stroomcontract voor grootgebruikers op een wachtlijst vanwege onvoldoende transportcapaciteit van het stroomnetwerk) kan de gronduitgifte mogelijk hoger of lager uitvallen.

Nog te realiseren gronduitgifte												
Bedrijven locaties (in hectaren)	totaal	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035 e.v.
Oosterhamrikzone	2,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,5
MEERSTAD	39,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	0,7	0,7	0,7	36,9
Alo-locatie	3,1	1,6	1,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Eemspoort (SLOT)	0,4	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Eemspoort Zuid/Roodehaan (Milieuboulevard II)	7,9	0,0	0,0	0,0	2,0	2,0	2,0	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Zernike	10,2	0,0	0,0	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	3,1
Westpoort (Hoogkerk-West) fase 1	33,9	3,2	0,0	0,0	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	9,2
Westpoort fase 2	20,4	0,0	8,4	0,0	3,0	3,0	3,0	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Subtotaal bedrijvenlocaties	118,3	5,0	10,2	0,0	9,1	9,1	9,1	9,8	4,8	4,8	4,8	51,6

Aanbod kantoorlocaties en commerciële ruimten

In onze grondexploitatie hebben we voor de volgende locaties ontwikkelruimte opgenomen voor kantoren en commerciële ruimtes:

Nog te realiseren gronduitgifte												
Kantoren / commercieel (in m2 bvo)	totaal	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035 e.v.

Europapark	66.329	11.985	14.824	2.625	2.625	8.784	5.593	12.971	3.461	3.461	0	0
MEERSTAD - commercieel, kantoor	97.411	0	0	3.401	3.401	3.401	3.401	3.401	3.401	3.401	3.401	70.203
DE SUIKERZIJD - commercieel	70.000	3.500	3.500	3.500	3.500	3.500	5.555	5.555	5.555	5.555	5.555	24.725
STADSHAVENS - commercieel, kantoor	2.163	0	0	0	0	505	216	144	144	144	144	865
STADSHAVENS - commercieel, bedrijf (50% startups en 50% grownups)	6.490	0	0	0	0	1.514	649	433	433	433	433	2.596
Subtotaal kantoren / commercieel	242.393	15.485	18.324	9.526	9.526	17.704	15.414	22.504	12.994	12.994	9.533	98.389

Europapark (en op termijn het hoofdstation) is conform de beschreven kantorenstrategie in de collegebrief [ruimte voor economie](#) onze primaire ontwikkellocatie voor kantoren. De commerciële m2 op Meerstad, Stadshavens en Suikerzijde zijn geprogrammeerd om invulling te geven aan het beleid uit de [strategie werklocaties](#) om wonen en werken te mengen in onze nieuwe gebiedsontwikkelingen.

Aanbod Maatschappelijk en overig

In onze grondexploitatie hebben we voor de volgende locaties ontwikkelruimte opgenomen voor maatschappelijke locaties en overige locaties. Zoals onder andere scholen en bijvoorbeeld nutsbedrijven.

Nog te realiseren gronduitgifte												
Overig / maatschappelijk (in m2 bvo)	totaal	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035 e.v.
Nieuwbouw school Woltersum e.o.	1.157	1.157	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
De Suikerzijde maatschappelijk	40.000	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	3.175	3.175	3.175	3.175	3.175	14.125
Arrivalocatie maatschappelijk	27.065	0	27.065	0	0	0	0	0	0	0	0	0
HS-kavel Meerstad-Noord	45.173	0	0	45.173	0	0	0	0	0	0	0	0
Subtotaal kantoren / commercieel	113.395	3.157	29.065	47.173	2.000	2.000	3.175	3.175	3.175	3.175	3.175	14.125

Wonen

De basis voor onze opgave zijn in de omgevingsvisie '[Levende Ruimte](#)' en de '[Woonvisie, een thuis voor iedereen](#)'. De woonvisie heeft als looptijd 2020-2025. We verwachten begin 2026 nieuw woonbeleid te kunnen vaststellen.

In deelprogramma 1.3 zijn de relevante ontwikkeling voor woningbouw beschreven. Op basis van de daar omschreven woningbouwopgave en de relevante beleidsstukken geeft onderstaande grafiek de prognose weer van verkoop van grond voor woningbouw in de gemeentelijke vastgestelde grondexploitaties inclusief Meerstad, Suikerzijde en Stadshavens. Het realiseren en opleveren van woningen/appartementen vindt later plaats.

Prognose gronduitgifte voor woningbouw (aantal woningen)

De in de vastgestelde grondexploitaties en gebiedsontwikkelingen opgenomen woningbouw is onvoldoende om de opgave voor de komende jaren te realiseren. Naast de in uitvoering zijnde vastgestelde projecten wordt daarom, naast de overige ontwikkelingen op gronden in privaat bezit, een aantal grote woningbouwplannen ontwikkeld zoals o.a. Spoorkwartier, De Nieuwe Held en de Reitdiepzone.

Voor de ontwikkeling van de gemeente zijn forse investeringen gedaan in het verwerven, planontwikkelingskosten en het bouw- en woonrijp maken van de gronden, zowel binnenstedelijk als ook in uitleggegebieden. Daarnaast moeten kosten worden gemaakt om nieuwbouwlocaties optimaal in te passen in de bestaande stad. Denk hierbij aan kostbare investeringen in wegen, bruggen, tunnels, parken enzovoort. Dit maakt de financiële haalbaarheid van ruimtelijke ontwikkelingen een lastige en belangrijke opgave voor de komende jaren. Deels zijn hiervoor middelen vanuit het SIF beschikbaar, maar ook wordt een beroep gedaan op subsidiestromen zoals de woningbouwimpuls van het Rijk.

Meerjarenperspectief grondbedrijf

Voorafgaand aan de begroting 2026 wordt het raadsvoorstel 'Resultaten herzieningen grondexploitaties 2025' besproken. In het voorstel wordt het resultaat van de herzieningen van de vastgestelde grondexploitaties bepaald. Het grondbedrijf bestaat uit meer dan de vastgestelde grondexploitaties. Er zijn en worden strategische aankopen verricht en grote gebiedsontwikkelingen worden door de gemeente ter hand genomen, zoals Spoorkwartier en De Nieuwe Held.

Om een doorzicht te geven voor de begroting 2026 wordt een financieel meerjarenbeeld gegeven van de vastgestelde grondexploitaties, de nog vast te stellen grondexploitaties en de strategische grondposities en verwervingen. Een meerjarig perspectief geeft transparantie over de gehele grondportefeuille zodat het bestuur stevige handvatten heeft om weloverwogen beslissingen te kunnen nemen.

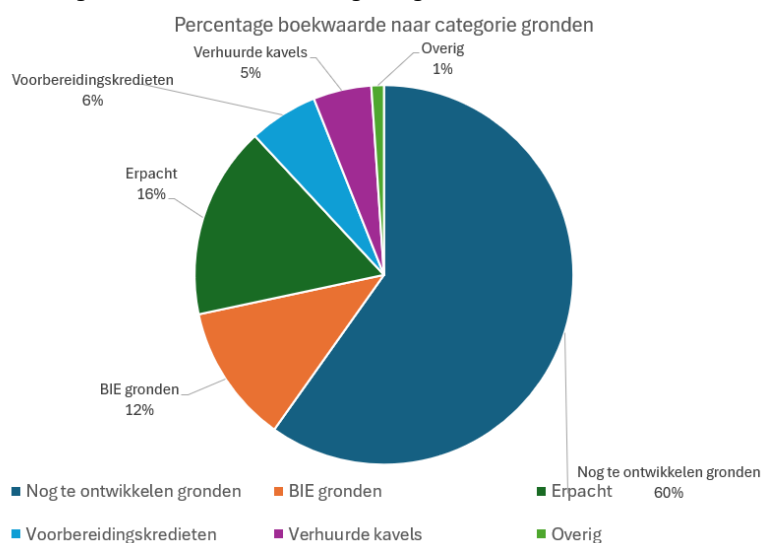
Categorieën gronden grondbedrijf

In de regelgeving van het BBV worden gronden in verschillende categorieën onderverdeeld. Deze categorieën hebben ieder een andere grondslag waarop ze worden gewaardeerd. De belangrijkste categorieën zijn:

- *Voorraad - Bouwgrond in exploitatie (BIE-gronden)*. Onder deze categorie vallen door de raad vastgestelde gemeentelijke grondexploitaties. De boekwaarde op deze complexen per 1-1-2025 bedraagt afgerond 131 miljoen euro, met hiervoor getroffen verliesvoorzieningen ad 108 miljoen euro;
- *Voorraad – Slotgecalculeerde projecten (inactieve BIE-gronden)*. Onder deze categorie vallen projecten die nagenoeg gereed zijn, 95% van de kosten en opbrengsten zijn gemaakt. De verwerking van de resterende 5% geschiedt op basis van aannames. De boekwaarde op deze complexen per 1-1-2025 bedraagt afgerond 2 miljoen euro;
- *Materiële Vaste Activa (MVA) - nog te ontwikkelen gronden*. Dit zijn de strategische grondposities en opstallen die aangekocht zijn voor nieuwe gebiedsontwikkelingen, bijvoorbeeld De Nieuwe Held, Spoorkwartier, De Suikerzijde en Stadshavens. De boekwaarde per 1-1-2025 bedraagt afgerond 98 miljoen euro, met hiervoor getroffen verliesvoorzieningen ad 25 miljoen euro. Een deel van het vastgoed is verworven door middel van de Grondbankverordening. De Suikerzijde en Stadshavens zijn bijzonder omdat hiervoor wel inmiddels actieve grondexploitaties zijn opgesteld die door de betreffende BV's worden ontwikkeld. De gronden worden gefaseerd overgedragen van de gemeente naar de BV's;
- *MVA - In erfpacht of anderszins uitgegeven gronden*. De boekwaarde per 1-1-2025 bedraagt afgerond 32 miljoen euro;
- *MVA- Verhuurde kavels*. De boekwaarde bedraagt per 1-1-2025 afgerond 10 miljoen euro;
- *IMVA – voorbereidingskredieten*. Dit zijn in- en externe plankosten of beheermaatregelen voor het strategisch bezit van het grondbedrijf, waarbij verwacht wordt dat er binnen vijf jaar een grondexploitatie opgesteld wordt. De boekwaarde bedraagt afgerond 8 miljoen euro per 1-1-2025.

De totale boekwaarde van het grondbedrijf bedraagt afgerond 328 miljoen euro. Hiertegenover zijn al middelen beschikbaar gesteld door het treffen van voorzieningen, voor in totaal afgerond 145 miljoen euro. De netto boekwaarde bedraagt (boekwaarde minus voorziening) afgerond 183 miljoen euro. Dit zijn investeringen die terugverdiend moeten worden met toekomstige grondopbrengsten (en bijdragen). In onderstaande grafiek worden de categorieën gronden weergegeven naar hoogte totaal netto boekwaarde. Uit onderstaande grafiek blijkt dat de categorie Nog te ontwikkelen gronden de hoogste netto boekwaarde heeft. In deze categorie is behoorlijk geïnvesteerd (onder andere in grondposities), deze investeringen moeten door middel van de gebiedsontwikkelingen terugverdiend worden.

Percentage boekwaarde naar categorie gronden

Bouwgrond in Exploitatie, de vastgestelde gemeentelijke grondexploitaties

De grondexploitaties zijn voor de begroting 2026 herzien. Voorafgaand aan de begroting 2026 wordt het raadsvoorstel 'Resultaten herzieningen grondexploitaties 2025' besproken. In dat raadsvoorstel is per project een beschrijving van de voortgang en de verwachte belangrijkste ontwikkelingen voor het jaar 2025 opgenomen.

Naast de herzieningen van de bestaande grondexploitaties is voorafgaand aan de begroting de grondexploitatie Eemspoort aangeboden aan de gemeenteraad om slot te calculeren. De financiële resultaten zullen in de jaarrekening 2025 worden verwerkt. Ook zijn er twee nieuwe grondexploitaties bijgekomen: HS-kavel Meerstad-Noord en de grondexploitatie locaties Bornholmstraat en Winschoterweg voor Herhuisvesting Veiligheidsregio Groningen (VRG).

Bij de herzieningen 2025 zijn de boekwaarden per 1 januari 2025 als uitgangspunt genomen en zijn recente ontwikkelingen herijkt. In onderstaand tabel worden de verwachte financiële resultaten per grondexploitatie weergegeven op Eindwaarde (EW) en op Contante Waarde (CW). De raad heeft de afgelopen decennia middelen in de vorm van verliesvoorzieningen beschikbaar gesteld voor verwachte tekorten in negatieve grondexploitaties. Bij actualisaties en herzieningen van de grondexploitaties worden de reeds getroffen voorzieningen getoetst aan de herijkte resultaten van de grondexploitaties. Verliesvoorzieningen worden getroffen op het resultaat op contante waarde.

Het saldo aan verliesvoorzieningen van de negatieve grondexploitaties bedroeg 108,2 miljoen euro per 1 januari 2025. De benodigde verliesvoorzieningen na herzieningen van deze grondexploitaties bedragen 109,3 miljoen euro. Het verschil tussen de beschikbare en benodigde verliesvoorzieningen is 1,1 miljoen euro. In hoofdlijn wordt dit verklaart door:

- Een positieve mutatie op VVZ van 0,8 miljoen euro op de Grondexploitatie Ciboga komt door de financiële vertaling van overeengekomen 50%-50% verdeling aan extra grondopbrengsten blok 13 - Oosterhamrikkade, min de verwerking van het tarief van de hogere storkosten.
- Een negatieve mutatie op VVZ van 1,3 miljoen euro op de grondexploitatie Oosterhamrikzone komt door een stijging van kosten woonrijpmaken als gevolg van nieuwe ramingen herinrichting openbaar gebied.
- Een positieve mutatie op VVZ van 0,5 miljoen euro op de grondexploitatie Roodehaan komt door aanpassing grondopbrengst conform laatste grondprijnsbrief 01-01-2025.
- Een negatieve mutatie op VVZ van 1,2 miljoen euro op GREX Europapark komt door het afboeken van de skivijver locatie als ontwikkellocatie op grond van de visie doorontwikkeling Europapark.

Bouwgrond in exploitatie (grondexploitaties)	Verwacht resultaat Herziening 2025 t.b.v. begroting 2026			Mutatie op verliesvoorziening		
	Eindwaarde	Eindjaar	Contante waarde	Beschikbare voorziening 1-2025	Benodigde voorziening Herziening 2025	Mutatie op voorziening (afgerond)
Bedragen x miljoen euro						
Wonen						
Ciboga	-31,1	2030	-27,6	-28,4	-27,6	0,8
Oosterhamrikzone	-35,5	2040	-25,9	-24,5	-25,9	-1,3
Reitdiep fase 3&4	0,1	2032	0,1	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Hart van Ten Boer	-0,1	2028	-0,1	-0,1	-0,1	0,0
Nije Buurt Ten Post	-0,2	2030	-0,2	-0,2	-0,2	0,0
Haren Stationsgebied	0,2	2028	0,2	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Friesestraatweg 181	-2,5	2025	-2,5	-2,5	-2,5	0,0

KET Woonschepenhaven	-1,3	2025	-1,3	-1,3	-1,3	0,0
Theda Mansholtlocatie	0,1	2026	0,1	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
NELF-terrein	-2,7	2027	-2,6	-2,6	-2,6	0,0
Economie en werkgelegenheid						
Eemspoort	0,1	2026	0,1	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Zernike	4,2	2026	3,2	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Westpoort fase I	4,4	2026	3,4	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Westpoort fase II	3,6	2032	3,0	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Roodehaan	-1,2	2032	-1,0	-1,5	-1,0	0,5
Herhuisvesting VRG	0,3	2030	0,2	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
HS-kavel Meerstad-Noord	0,0	2034	0,0	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Woltersum schoollocatie	0,0	2027	0,0	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Kantoren gemengd						
Europapark	-51,6	2034	-42,4	-41,2	-42,4	-1,2
Alo locatie	-6,6	2030	-5,9	-5,9	-5,9	0,0
Totaal (afgerond)	-119,9		-99,0	108,2	109,3	-1,1

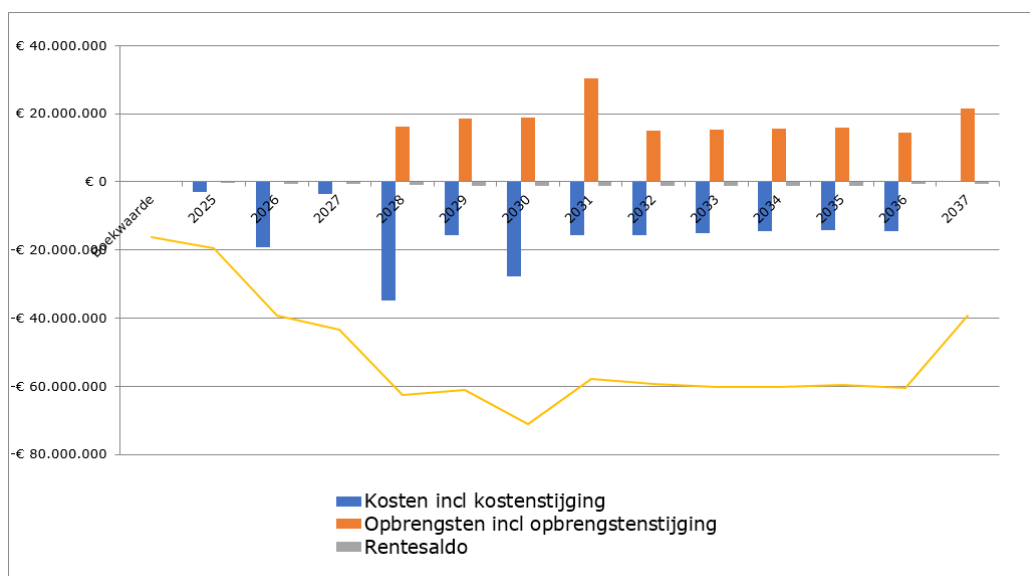
De positieve grondexploitaties laten bij de herzieningen 2025 een mutatie van circa 0,7 miljoen euro op het verwachte resultaat zien waarvan circa 0,3 miljoen aan nieuwe grondexploitaties. Op totaal van de grondexploitaties geven zowel verslechtingen als verbeteringen per saldo een negatief effect op netto contante waarde van -0,4 miljoen euro.

Bij de jaarrekening 2025 worden de grondexploitaties geactualiseerd (technisch herzien) om een juiste waardering per ultimo boekjaar te verkrijgen. Deze actualisatie leidt tot een daadwerkelijke mutatie in de verliesvoorzieningen. Deze kan afwijken van het bedrag zoals nu berekend. Het bedrag dat uiteindelijk ten bate/laste van de bestemmingsreserve Grondzaken komt, valt mogelijk anders uit als op andere onderdelen van het grondbedrijf voordelen behaald worden.

Cashflow verloop

In een grondexploitatie gaan de kosten voor de opbrengsten uit. Eerst worden er investeringen gedaan in verwerving, planvorming en bouw- en woonrijpmaken, daarna komen bij verkoop de grondopbrengsten. Dit heeft een risico, immers de gemaakte kosten moeten in de nabije (onzekere) toekomst terugverdiend worden. In spreektaal wordt dit vaak een badkuipmodel genoemd, omdat de vorm van de cashflow op een badkuip lijkt. Hoe dieper de badkuip hoe hoger het risico. Tegenover deze risico's staan de getroffen voorzieningen en benodigde weerstandsvermogen. De herziene grondexploitaties voor de begroting 2026 zijn geconsolideerd tot één model. Onderstaand tabel geeft hier de cashflow van weer.

Cashflow herziene grondexploitaties

De totale boekwaarde (het geïnvesteerd vermogen) van de vastgestelde grondexploitaties bedraagt per 1 januari 2025 afgerond 132 miljoen euro (zie ontwikkeling lijn “cumulatief”). Een aantal grondexploitaties hebben nog een relatief korte looptijd. Anderen, zoals Zernike Campus, Europapark, Oosterhamrikzone en Westpoort fase 1, hebben nog een lange looptijd waarin de grondopbrengsten gegenereerd moeten worden. Een belangrijk deel van de boekwaarde kan de komende jaren niet goedge maakt worden met grondopbrengsten. Voor de verliesgevende grondexploitaties moeten na de herzieningen verliesvoorzieningen getroffen worden van ad. 109 miljoen euro. De positieve grondexploitaties hebben een winstverwachting van circa 10 miljoen euro. De tussentijdse winstnemingen worden jaarlijks middels de voorgeschreven Percentage of Completion methode (PoC) berekend.

Inactieve BIE-gronden, slotgecalculeerde projecten

In de categorie Slotgecalculeerde projecten staan projecten die nagenoeg gereed zijn, 95 % van de kosten en opbrengsten zijn gemaakt. De verwerking van de resterende 5% geschiedt op basis van aannames. Voor investeringsprojecten geldt dat 95% van de kosten moet zijn gerealiseerd en dat zekerheid is over de definitieve omvang van subsidies.

Bij de jaarrekening 2024 is de laatste stand van zaken van de slotgecalculeerde projecten vermeld. De grondexploitatie Eemspoort is in 2025 gepresenteerd aan de gemeenteraad om slot te calculeren. De financiële resultaten van de slotcalculatie worden in de jaarrekening van 2025 verwerkt. Daarnaast zijn er geen tussentijdse wijzigingen te melden.

MVA- nog te ontwikkelen gronden

De nog vast te stellen grondexploitaties

De gemeente staat voor een forse opgave voor wonen en werken. Om deze opgave in te vullen wordt aan verschillende gebiedsontwikkelingen gewerkt. In onderstaande tabel staan de grondexploitaties waarvan verwacht wordt dat deze in de komende jaren aan de raad ter vaststelling wordt aangeboden.

Nog vast te stellen grondexploitaties	Verwacht in exploitatie
	jaar
Volkshuisvesting, stedelijke vernieuwing	

Travertijnstraat	2026
Garage Haddingestraat	2026
De Nieuwe Held	2026
Gemengd	
Haren - Raadhuisplein	2026
Spoorkwartier	2026

Voor het meerjarenbeeld zijn van de belangrijkste ontwikkelingen indicatieve grondexploitaties opgesteld. Deze grondexploitaties hebben geen status en zullen wijzigen. Richting vaststelling van de separate plannen worden deze plannen verder uitgewerkt. De conceptresultaten laten zien dat de nieuwe grondexploitaties niet allemaal sluitend gepresenteerd kunnen worden aan de gemeenteraad. Wel lijken deze tekorten gedekt te kunnen worden uit de voorzieningen die getroffen zijn voor de afwaardering van het vastgoed dat ingebracht zal worden in de grondexploitaties of door bijdragen vanuit het SIF en subsidies. Pas bij vaststelling door de raad gaan deze gebiedsontwikkelingen in exploitatie.

Hieronder volgt voor de grootste nog vast te stellen grondexploitaties een beschrijving van de voortgang en de verwachte belangrijkste ontwikkelingen voor het jaar 2025.

Spoorkwartier

De opgave voor het Spoorkwartier is een gemengd stedelijk gebied te creëren die recht doet aan de centrale ligging, afstand tot de binnenstad, de potentie van de locatie en de kwaliteiten van de omliggende stadswijken. Het Spoorkwartier is de verbindende schakel tussen de binnenstad en de Rivierenbuurt en de werklocatie Martini Trade Park.

De planvorming voor het Spoorkwartier is volop in ontwikkeling. De partnerselectie is in de zomer van 2025 opgestart, deze richt zich op de ontwikkeling van de eerste twee delen binnen het Spoorkwartier. Naar verwachting wordt begin 2026 de grondexploitatie vastgesteld.

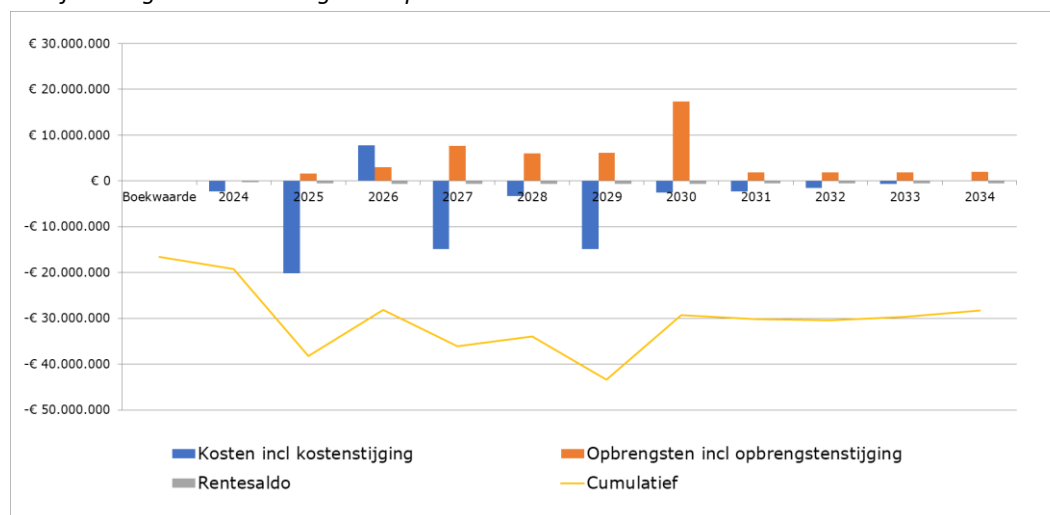
De Nieuwe Held

De gemeente Groningen en de Groningen Projecten CV hebben op 29 februari 2024 een akkoord op hoofdlijnen ondertekend. Dit akkoord werd bereikt, na jarenlange gesprekken vanaf de vaststelling van het bestemmingsplan de Held III in 2009. Oorspronkelijk zou Groningen Projecten CV zelf alle 1.600 woningen gaan ontwikkelen. In het akkoord op hoofdlijnen is afgesproken dat de gemeente nu de regie neemt in deze ontwikkeling, met als ambitie 1.850 woningen te bouwen in een meer gedifferentieerd programma, waaronder 30% sociale en 20% betaalbare woningbouw. De gemeente zal daartoe voor De Nieuwe Held een nieuw stedenbouwkundig ontwerp laten opstellen en de benodigde ruimtelijke procedures opstarten. De gemeentelijke voorbereidingskosten nemen hierdoor toe.

In de begroting 2026 is een aanvullend voorbereidingskrediet van 1,5 miljoen euro opgenomen. Deze kosten worden later opgenomen in de grondexploitatie, die bij de vaststelling van het ruimtelijke ontwerp, aan de gemeenteraad wordt voorgelegd.

De concept grondexploitaties zijn geconsolideerd en in onderstaand grafiek wordt de cashflow weergegeven. Hieruit blijkt dat wij verwachten dat de kosten niet volledig gedekt kunnen worden uit de grondopbrengsten. Hiervoor zullen dan ook aanvullende financiële middelen gevonden moeten worden.

Cashflow nog vast te stellen grondexploitaties

Strategische eigendommen en verwervingen

Een belangrijk deel van de strategische eigendommen, met een boekwaarde van ongeveer 98 miljoen (per 1-1-2025), zal binnen enkele jaren vanuit de materiële vaste activa ingebracht worden in de vast te stellen grondexploitaties (Spoorkwartier, De Nieuwe Held, etc.) of in bovenwijkse voorzieningen. Naast het inbrengen in grondexploitaties wordt het overig bezit om strategische redenen in eigendom gehouden, maar ook gedeeltelijk afgestoten. Om de ruimtelijke doelstellingen van de gemeente te kunnen realiseren wordt ook de komende jaren situationeel grondbeleid ingezet. Ook nu met de onzekerheid in de markt is het van belang om anticyclisch te investeren. Het grondbedrijf wordt daarbij niet alleen ingezet voor woningbouw en bedrijventerreinen, maar ook steeds meer voor de energietransitie en als instrument om ingewikkelde vastgoedontwikkelingen op gang te brengen.

Grondbank

In de omgevingsvisie '[Levende Ruimte](#)' wordt een groot aantal opgaven benoemd. Hiervoor is het nodig om vastgoed te verwerven om tot realisatie van deze doelen te komen. Met de grondbankverordening is het college bevoegd om strategische verwervingen te realiseren, uiteraard met rapportageplicht aan de gemeenteraad, zo nodig achteraf. Hierbij geldt dat de grondbank een plafond (een kredietruimte) kent van netto 80 miljoen euro. Momenteel (per 1-7-2025) bedraagt de boekwaarde in de grondbank 72,78 miljoen euro, hiertegenover is een verliesvoorziening getroffen van 13,90 miljoen euro. De netto boekwaarde bedraagt 58,88 miljoen euro per medio 2025. Er resteert derhalve circa 21,12 miljoen euro kredietruimte binnen de grondbank.

Zoals hiervoor reeds vermeld wordt een aantal ontwikkelingen de komende jaren in exploitatie genomen. Verwervingen waarvan verwacht wordt dat deze binnenkort kunnen worden overgeheveld zijn bijvoorbeeld de Spoorkwartier en aan de Parkweg. Geschat wordt dat daarmee de kredietruimte van de Grondbank met circa 13 miljoen wordt vergroot.

Structureel budget exploitatielasten en afwaardering strategische eigendommen

Voor de komende jaren is een inschatting gemaakt van het benodigde budget voor de exploitatielasten en afwaardering van de huidige en verwachte toekomstige eigendomspositie. De benodigde ruimte voor uitvoering van het situationeel grondbeleid is afhankelijk van de mate waarin het bestuur door middel van eigendom sturend wil zijn bij gebiedsontwikkelingen. Deze sturing en grip is vooral van belang bij ontwikkelingen die niet zonder meer door de markt opgepakt worden. Maar ook wanneer het bestuur de voortgang van ontwikkelingen wil bevorderen. Vastgoedpartijen hebben namelijk niet altijd belang bij een snelle ontwikkeling van hun locaties. Soms is wachten financieel interessanter en komen ontwikkelingen niet op gang. Dit gaat ten koste van

huisvesting van inwoners en bevordering van de werkgelegenheid, maar ook de energietransitie kan hierdoor vertraging oplopen. Een actief grondbeleid kan deze beleidsdoelen ondersteunen.

Jaarlijks wordt 2,5 miljoen euro voor het tekort op de exploitatie van strategische eigendommen en nieuwe verwervingen opgenomen in de begroting. Hiertegenover staat een taakstellende opbrengst binnen grondzaken. Op basis van de inventarisatie van toekomstige ontwikkelzones is een indicatie gemaakt van de potentiële verwervingen door de gemeente. Gemiddeld genomen wordt verwacht bij de uitvoering van het vastgestelde situationele grondbeleid zo'n 1,5 - 2,0 miljoen euro per jaar nodig te hebben, voor het afwaarderen van aankopen en de uitzetting van exploitatielasten. Dit bedrag zal van jaar tot jaar fluctueren afhankelijk van de kansen in de markt en gewenste ruimtelijke ontwikkelingen. Om invulling te kunnen blijven geven aan het situationele grondbeleid en daadkrachtige handelingsnelheid is het, naast de grondbankverordening, nodig financiële middelen beschikbaar te hebben. Tezamen met de lasten van het huidige bezit blijft daarmee het jaarlijks benodigd budget rond de 2,5 miljoen euro.

Kredieten Grondbedrijf

Voorafgaand aan de begroting 2026 wordt het raadsvoorstel 'Resultaten herzieningen grondexploitaties 2025' besproken. Hierin wordt het resultaat van de herzieningen van de vastgestelde grondexploitaties bepaald, en worden de kredieten herzien. Voor de uitvoering van deze grondexploitaties is een verhoging van de kredieten met totaal 11,19 miljoen euro becijferd.

Voor het strategisch bezit van het grondbedrijf is het noodzakelijk om enkele voorbereidingskredieten vast te stellen. Het gaat dan om in- en externe plankosten, maar soms ook om beheermaatregelen. In bepaalde omstandigheden is het namelijk bijvoorbeeld niet meer verantwoord om het verworven vastgoed in stand te houden. In die gevallen zal tot sloop overgegaan worden. Wij streven ernaar om zoveel mogelijk eens per jaar nieuwe kredieten vast te stellen voor deze werkzaamheden. Deze nieuwe en gewijzigde kredieten worden voorafgaand aan de begroting 2026 met het raadsvoorstel 'Resultaten herzieningen grondexploitaties 2025' in de raad geagendeerd. Er is een ophoging van de voorbereidingskredieten met totaal 1,75 miljoen euro benodigd.

Grondprijzenbeleid

De wijze voor de bepaling van de grondprijzen is vastgelegd in de Nota Grondprijzenbeleid. De doelstelling van het gemeentelijke grondprijzenbeleid is om functionele en marktconforme grondprijzen, dan wel kaders, te presenteren. Functioneel en marktconform wil zeggen dat de gehanteerde grondprijzen (grondwaarden) afhankelijk zijn van de locatie, de functie die op de grond kan worden gerealiseerd en de marktsituatie. De nota is mede basis voor het ramen van de te realiseren opbrengsten uit grondverkoop in de gemeentelijke grondexploitaties. Het grondprijzenbeleid heeft daarnaast als doel om marktpartijen en particuliere afnemers te informeren en in vergelijkbare omstandigheden met vergelijkbare grondprijzen te confronteren. Daarmee wordt oneerlijke concurrentie voorkomen en wordt een eenduidig en transparant gemeentelijk handelen onderstreept. Per 1 januari 2025 is een nieuwe Nota Grondprijzenbeleid van toepassing. Deze is reeds door het college vastgesteld en de raad is hierover geïnformeerd.

Het geactualiseerde Grondprijzenoverzicht wordt jaarlijks vastgesteld. Voorafgaand aan de begroting 2026 wordt het raadsvoorstel 'Resultaten herzieningen grondexploitaties 2025' besproken. Hierbij wordt het door het college vastgestelde 'Grondprijzenoverzicht 2026' ter kennisgeving aan de raad aangeboden. De in dit grondprijzenoverzicht genoemde grondprijzen per 1-1-2026 zullen als uitgangspunten voor de afspraken met marktpartijen worden gehanteerd. Er is, naast enkele vaste prijzen, vaak sprake van vanaf-prijzen, om daarmee in relatie tot grondexploitaties ook greep te houden op de minimale opbrengsten en om anderzijds in te kunnen spelen op marktontwikkelingen, en op specifieke omstandigheden en/of uitgangspunten.

Resultaten grondexploitaties en reserve grondzaken

Beschikbare weerstandsvermogen in relatie tot benodigd weerstandsvermogen/risico's

Inleiding

Bij het exploiteren van (bouw)grond gaan niet alleen grote bedragen om, maar er zijn ook risico's aan verbonden. Zeker gelet op de lange looptijden, de soms relatief hoge boekwaarden, geprognosticeerde omzetten en hoge nog te maken kosten en opbrengsten moet rekening gehouden worden met een reëel bedrijfsrisico. Risico's zijn om deze reden min of meer inherent aan projecten en grondexploitaties. De wijze waarop we met risico's omgaan is vastgelegd in de Kadernota weerstandsvermogen en risicomanagement 2025. Het college heeft de parameters voor het weerstandsvermogen (WSV), als onderdeel van de uitgangspunten parameters herzieningen grondexploitaties 2025, op 17 juli 2025 tegelijk met de Voorjaarsbrief 2025 vastgesteld. Conform Kadernota Weerstandsvermogen zijn de parameters ter kennisgeving aan de raad aangeboden.

Beschikbaar weerstandsvermogen

Om risico's te kunnen opvangen is het van belang dat de gemeente over een buffer beschikt van voldoende omvang. Deze buffer bestaat uit het beschikbare gemeentelijke weerstandsvermogen. In de paragraaf 3 "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" wordt uitgebreid ingegaan op deze materie.

Benodigd weerstandsvermogen

Hieronder volgt het weerstandsvermogen voor de komende jaren.

Benodigd weerstandsvermogen (x € 1 miljoen)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1. Vastgestelde gemeentelijke grondexploitaties	23,8	22,9	20,9	22,2	20,5	19,2
2. Nog vast te stellen gemeentelijke grondexploitaties	10,8	10,8	11,5	10,4	10,3	9,3
3. Grondexploitaties die in aparte rechtsvormen	-	-	-	-	-	-
3a. Meerstad	-	-	-	-	-	-
3b. Meerstad-Noord	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0
3c. Stadshavens	-	-	-	-	-	-
3d. De Suikerzijde	-	-	-	-	-	-
4. Strategisch bezit	4,1	4,3	4,6	4,6	4,6	4,6
	63,7	63,1	62,0	62,2	60,4	58,2

Nadere toelichting

Het benodigde WSV voor grondexploitaties bestaat uit de volgende onderdelen:

- Vastgestelde gemeentelijke grondexploitaties**
Met behulp van de risicoboxenmethode is het benodigde weerstandsvermogen voor deze grondexploitaties bepaald. Hier komt voor de jaarschijf 2025 een benodigd WSV van 23,8 miljoen euro uit;
- Nog vast te stellen gemeentelijke grondexploitaties**
Op dit moment wordt gewerkt aan een aantal gebiedsontwikkelingen waaronder Spoorkwartier en De Nieuwe Held. Naar verwachting worden deze gebiedsontwikkelingen met een vast te stellen grondexploitatie vanaf 2026 aan de raad voorgelegd. Ook hier is met behulp van de risicoboxenmethode het benodigde weerstandsvermogen bepaald;
- Grondexploitaties die in aparte rechtsvormen zijn/worden ondergebracht**
De gemeente Groningen heeft de gebiedsontwikkelingen Meerstad, Stadshavens en De Suikerzijde ondergebracht in een BV. Uitgangspunt bij gebiedsontwikkelingen die in aparte rechtsvormen zijn ondergebracht is dat de risico's binnen de beschikbare middelen voor de betreffende gebiedsontwikkeling

kunnen worden opgevangen. Daarmee hoeft er in beginsel dus geen weerstandsvermogen bij de gemeente te worden aangehouden. Mocht toch blijken dat we eventueel een beroep op het gemeentelijk weerstandsvermogen moeten doen, zullen we de raad daarover zo spoedig mogelijk informeren;

3b. Meerstad Noord

Op dit deelgebied van Meerstad ligt een aanzienlijke opbrengsttaakstelling. Dit is een opbrengsttaakstelling boven op de agrarische waarde van de grond. Het risico zoals nu opgenomen komt voort uit deze opbrengsttaakstelling terwijl er tot op heden geen programma onder dit deelgebied ligt. We werken nu aan besluitvorming waarmee de gronden van Meerstad Noord in zijn geheel administratief verworven worden door de gemeente Groningen. Daarnaast wordt er een investeringsbesluit voorbereid om op een deel van de gronden van Meerstad Noord een energiepark (zonnepanelen en batterij-opslag) op te richten en te exploiteren. Beide voorstellen worden naar verwachting in december 2025 ter besluitvorming voorgelegd.

De exploitatie van het energiepark wordt door het Energiebedrijf Groningen gedaan. De bedoeling is dat het Energiebedrijf voor het deel van de grond waar het energiepark op staat voor een periode van ruim 25 jaar een retributie aan de gemeente betaalt. In 2025 is reeds een deel van de gronden door de gemeente administratief verworven. Deze gronden zijn ingebracht in de nieuwe grondexploitatie HS-kavel Meerstad Noord.

In de huidige grondexploitatie van Meerstad BV komt het risico Meerstad Noord uit op 25,0 miljoen euro en wordt dit afgedekt vanuit het gemeentelijke weerstandsvermogen. Vooralsnog laten we dit ongewijzigd. Bij de voorstellen over de administratieve verwerving van de gronden Meerstad Noord en het investeringsbesluit over het energiepark Meerstad Noord maken we een actuele risicoanalyse. We brengen dan ook in beeld wat dit betekent voor de huidige afdekking van dit risico vanuit het gemeentelijk weerstandsvermogen.

4. Strategisch bezit

Het weerstandsvermogen voor het strategisch bezit is bepaald met behulp van de risicoboxenmethode. Voor de jaarschijf 2025 is een weerstandsvermogen van 4,1 miljoen euro nodig om de risico's te kunnen opvangen.

Risico netcongestie bij gebiedsontwikkelingen

Tennet en Enexis hebben in december 2023 maatregelen afgeroepen ter voorkoming van netcongestie in de regio Groningen. Stroomaansluitingen komen daardoor op sommige locaties later of met minder capaciteit beschikbaar. Deze vertraging speelde eerder alleen bij grootverbruiksaansluitingen. Inmiddels speelt dit ook bij de kleinverbruiksaansluitingen. In deze paragraaf beperken wij ons tot de het effect van netcongestie op de lopende grondexploitaties.

Bedrijventerreinen

Bedrijven, die al vóór december 2023 een aansluiting hebben aangevraagd of inmiddels een offerte tot aansluiting hebben ontvangen, worden volgens planning aangesloten. De overige bedrijven staan op een wachtlijst. De verwachting is dat deze bedrijven uiterlijk in 2028 kunnen worden aangesloten. De betreffende klanten van Enexis zijn hierover geïnformeerd.

Als een aansluiting niet tijdig of met onvoldoende capaciteit beschikbaar komt, kan een bedrijf opzoek gaan naar een alternatieve oplossing. Wij merken dat bedrijven zich steeds meer bewust zijn van een (tijdige) aanvraag van hun aansluiting. Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat heeft recentelijk onderzoek laten uitvoeren naar oplossingen voor bedrijven. Op basis van praktijkvoorbeelden komen zij tot concrete oplossingen, zoals (opgewekte) elektriciteit opslaan, overstappen op andere energievormen, capaciteitsbeperkend contract, 'cable pooling' of een groepscontract.

Woningbouw

Netcongestie raakt inmiddels ook de kleinverbruikers, waaronder woningen. Enexis werkt ook hier hard aan de verzwaring van het netwerk. De gemeente versnelt dit proces waar mogelijk door de inzet van zogenaamde bouwteams. Helaas is een (verzwaring van de) aansluiting niet altijd mogelijk binnen de termijn van 24 weken. Daardoor komen klanten op een wachtlijst te staan. De verwachting is dat bij lopende aanvragen de woningen uiterlijk in 2027 kunnen worden aangesloten. De betreffende klanten van Enexis zijn hierover geïnformeerd. De aansluitingstermijn van toekomstige aanvragen, waaronder ook de aanvragen in lopende gebiedsontwikkelingen, blijft een onzekerheid.

(Mogelijk) nadelige effecten

De investeringen in het netwerk door Enexis worden betaald vanuit de verbruikerstarieven. Het is wettelijk niet toegestaan om dergelijke investeringen ten laste van onze grondexploitaties te brengen. Daarmee zorgt netcongestie niet direct tot een financieel effect, maar het kan indirect wel leiden tot een vertraging van de uitgifte.

In het uitgiftetempo van de verschillende grondexploitaties is rekening gehouden met de gevolgen van netcongestie, zover als nu bekend. We houden binnen de lopende gebiedsontwikkelingen de actuele situatie in de gaten. Indien nodig nemen we regie op het tempo van het bouwrijp maken of zullen we sturen op de uitgifte aan kopers met (zicht op) een offerte tot aansluiting. Met de huidige gemeentelijk omslagrente en de indexatie kunnen we het financiële effect van een verdere vertraging in de uitgifte, opvangen binnen het beschikbare weerstandsvermogen.

Samenvatting benodigd weerstandsvermogen

De inschatting is dat het benodigde weerstandsvermogen zich in de jaren 2025-2030 vrij stabiel beweegt in een bandbreedte tussen de 58,2 en 63,7 miljoen euro. Het benodigd weerstandsvermogen voor grondexploitaties is een onderdeel van het totale benodigde weerstandsvermogen van de gemeente Groningen. De uitkomst op dit onderdeel moet dan dus ook altijd worden gezien in relatie tot de overige risico's die de gemeente loopt.

Reserve Grondzaken

Bij de behandeling van de begroting 2021 heeft de raad de bestemmingsreserve grondzaken ingesteld. Een belangrijke eigenschap van de activiteiten binnen het grondbedrijf is de marktgevoeligheid (fluctuaties). Ook het feit dat iedere situatie en project weer anders is vraagt om maatwerk. Bij het grondbedrijf is geen, zoals bij vele andere gemeentelijke activiteiten, sprake van stabiele lasten en baten over de jaren. Het ene jaar kan volop geïnvesteerd worden in bijvoorbeeld verwervingen of de aanleg van infrastructuur, terwijl het volgende jaar er vooral grondopbrengsten gegenereerd worden. De jaarresultaten schommelen daardoor aanzienlijk en zijn daarnaast ook conjunctuurgevoelig. Het verevenen van voor- en nadelen, maar ook veel of minder investeren in verschillende jaren (strategische aankopen) binnen het grondbedrijf is dan ook van groot belang. Met een meerjarenperspectief, waarbij de voordelen van het ene jaar de nadelen in het andere jaar kunnen opvangen, kan beter sturing worden gegeven aan de benodigde middelen op langere termijn. De Reserve Grondzaken blijft meetellen voor het weerstandsvermogen en heeft derhalve hier geen invloed op.

De algemene reserve wordt daarmee minder beïnvloed door de fluctuaties van het grondbedrijf, wat een rustiger beeld geeft. Daarmee wordt ook bereikt dat transparant is welke algemene middelen daadwerkelijk beschikbaar zijn. Uiteraard blijft wel overeind dat er geen 'hek om het grondbedrijf' komt. In alle omstandigheden blijft de raad bevoegd om keuzes te maken en de beschikbare reserve op alternatieve wijze in te zetten. Inclusief vaststelling van de jaarrekening 2024 door de gemeenteraad is de stand van de reserve grondzaken 32,8 miljoen euro per 1 januari 2025. De herzieningen van de grondexploitaties in 2025 laten een licht nadelige ontwikkeling zien. De verwachting is dat de verliesvoorzieningen met in totaal met circa 1,1 miljoen euro verhoogd kunnen worden. Dit komt ten laste aan de reserve grondzaken.

Bij de jaarrekening 2025 worden de grondexploitaties geactualiseerd (technisch herzien) om een juiste waardering per ultimo boekjaar te verkrijgen. Deze actualisatie leidt tot een daadwerkelijke mutatie in de verliesvoorzieningen. Deze kan afwijken van het bedrag zoals nu berekend. Het bedrag dat uiteindelijk ten laste/bate aan de bestemmingsreserve Grondzaken komt, is tevens afhankelijk van de resultaten die op andere onderdelen van het grondbedrijf behaald worden.

Paragraaf 8: Lokale heffingen

Deze paragraaf gaat over de lokale belastingen en heffingen. Aan de orde komen het beleid ten aanzien van de lokale heffingen, het kwijtscheldingsbeleid dat we hanteren, de geraamde inkomsten en de kostendekkendheid van de tarieven.

Lokale heffingen betreffen zowel publiek- als de privaatrechtelijke heffingen. De publiekrechtelijke heffingen worden onderscheiden naar belastingen en rechten:

- Belastingen: de opbrengsten van belastingen komen toe aan de algemene middelen en kunnen vrij worden besteed. Dit zijn onder meer de onroerende-zaakbelasting (OZB) en de logiesbelasting. Het criterium kostendekkendheid is hier niet aan de orde;
- Rechten: een recht is een vergoeding voor een concrete prestatie door de gemeente geleverd. De opbrengst van de rechten is niet vrij besteedbaar: de opbrengsten moeten aangewend worden voor de gerelateerde prestaties. Voorbeelden zijn de afvalstoffenheffing, rioolheffing en de leges burgerzaken. Hier geldt een wettelijke norm van maximaal 100% kostendekkendheid.

De privaatrechtelijke heffingen hebben betrekking op tarieven voor economische activiteiten die verricht worden in het algemeen belang.

In de jaarlijkse Tarievennota geven we een toelichting op de ontwikkeling van de gemiddelde jaarlijkse woonlasten. De woonlasten zijn een optelling van de OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing voor een gemiddeld (meerpersoons) huishouden. Voor een vergelijking met andere gemeenten verwijzen wij u naar de atlas lokale lasten op www.coelo.nl.

Beleid lokale heffingen

Onroerende-zaakbelasting

De onroerende-zaakbelasting is de belangrijkste gemeentelijke belasting, niet alleen qua omvang, maar ook omdat de opbrengst tot de algemene middelen behoort en dus naar eigen inzicht besteed kan worden. De belangrijkste functie is het genereren van inkomsten voor de algemene middelen. De hoogte van een aanslag is afhankelijk van de waarde van een pand en van de door de raad vastgestelde tarieven. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de heffing voor eigenaren van woningen, eigenaren van niet-woningen en gebruikers van niet-woningen. De waarde van de woningen en bedrijven wordt ieder jaar opnieuw bepaald.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is een bestemmingsheffing, omdat de opbrengst niet naar de algemene middelen vloeit, maar dient ter dekking van de kosten van afvalinzameling en -verwerking. Het uitgangspunt is dat deze kosten inclusief de kosten van kwijtscheldingen volledig gedekt worden uit de opbrengst van de afvalstoffenheffing.

Rioolheffing

De kosten voor het beheren en in stand houden van het rioolstelsel worden door een heffing verhaald. Gemeenten hebben naast de zorgplicht voor stedelijk afvalwater en hemelwater ook de zorgplicht voor grondwater. De opbrengst van de rioolheffing, met als uitgangspunt 100% kostendekkendheid, is geoormerkt. De belangrijkste functie is dus het genereren van inkomsten om de voorziening mogelijk te maken. De rioolheffing wordt geheven van de eigenaar (aansluitrecht).

Reclamebelasting

Als gemeente werken we aan het herwinnen van de openbare ruimte in brede zin en daartoe zetten we verschillende middelen in. Reclamebelasting is een middel om aankondigingen die zichtbaar zijn vanaf de openbare weg terug te dringen. De reclamebelasting wordt geheven over de oppervlakte van de openbare aankondiging en het aantal reclamevoorwerpen.

Leges Bouwactiviteiten/Omgevingsplanactiviteiten

Leges Bouwactiviteiten/Omgevingsplanactiviteiten worden geheven om de kosten van het proces van omgevingsvergunningverlening te dekken. De belangrijkste functie is dus het genereren van inkomsten om de voorziening mogelijk te maken. De hoogte van deze leges wordt bepaald door de bouwkosten (aanneemsom exclusief BTW) en het tarief.

Parkeergelden publiekrechtelijk deel

Het publiekrechtelijk deel wordt ook wel parkeerbelasting genoemd en daaronder vallen de tarieven voor het parkeren bij parkeerautomaten, de boetes voor het rood staan bij parkeerautomaten, de kosten van het (gratis) fiets parkeren en de tarieven voor parkeervergunningen. Voor de publiekrechtelijke parkeergelden (parkeerbelasting) is de doelstelling van regulering expliciet in de wet vastgelegd. In de tariefstelling mag onderscheid gemaakt worden naar parkeerduur (kort/lang), het moment waarop wordt geparkeerd (dag/avond/weekend), het gebied waar wordt geparkeerd en het type vergunning. In Groningen maken we gebruik van de toegestane differentiatiemogelijkheden. We sturen zowel met tarieven, de duur van parkeren als met de beschikbaarheid van parkeerplaatsen.

Kwijtscheldingsbeleid

Met het hanteren van een kwijtscheldingsregeling geeft de gemeente een deel van zijn inwoners de mogelijkheid om minder of geen belasting te betalen. De ruimte om een eigen gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid te voeren is beperkt. De criteria waaraan kwijtscheldingsverzoeken getoetst worden, zijn op rijksniveau vastgesteld. Wel mogen gemeenten zelf bepalen van welke belastingen zij kwijtschelding verlenen en welk deel van de belastingaanslag of heffing zij kwijtschelden. Dit houdt in dat kwijtschelding wordt verleend van:

- Afvalstoffenheffing. Vanaf 2024 krijgen alle huishoudens die recht hebben op kwijtschelding volledige kwijtschelding van de afvalstoffenheffing;
- Rioolheffing. Vanaf 2026 krijgen alle huishoudens die recht hebben op kwijtschelding volledige kwijtschelding van de rioolheffing;
- (On)roerende-zaakbelasting woningen/woonruimten. Vanaf 2026 krijgen alle huishoudens die recht hebben op kwijtschelding volledige kwijtschelding van de (on)roerende-zaakbelasting;
- Leges gehandicaptenparkeerplaats en -kaart en huwelijksleges (volledig).

Baten en kruissubsidiëring publiekrechtelijke leges

In de Legesverordening zijn veel verschillende diensten van een tarief voorzien. Voorbeelden zijn paspoorten, rijbewijzen, huwelijksvoltrekkingen, omgevingsvergunningen, evenementenvergunningen en drank- en horecavergunningen. De diensten waarvoor leges worden geheven zijn in de Legesverordening onderverdeeld in drie clusters van samenhangende diensten:

- Hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening;
- Hoofdstuk 2 Dienstverlening en besluiten in het kader van de Omgevingswet;
- Hoofdstuk 3 Dienstverlening vallend onder de Europese Dienstenrichtlijn.

Onder hoofdstuk 1 vallen met name de legestarieven voor diensten van Burgerzaken (paspoorten, rijbewijzen en huwelijksvoltrekkingen).

Onder hoofdstuk 2 vallen de legestarieven voor diensten die verleend worden onder de noemer 'omgevingsvergunning' (voorheen bouwvergunning).

Onder hoofdstuk 3 vallen de legestarieven voor diensten die uitsluitend verleend worden aan ondernemers zoals de alcoholvergunning, de evenementenvergunning en de vergunning voor seksbedrijven.

Binnen hoofdstuk 1 is kruissubsidiëring toegestaan. Zo mag bijvoorbeeld het tarief voor huwelijksvoltrekkingen meer dan kostendekkend worden vastgesteld ter compensatie van een niet kostendekkend tarief voor paspoorten.

Ook binnen hoofdstuk 2 is kruissubsidiëring toegestaan. Bij de invoering van de omgevingsvergunning in 2010 was het weliswaar de wens van de wetgever dat alleen binnen de omgevingsvergunning kruissubsidiëring zou worden toegepast en niet met dienstverlening daarbuiten. Maar inmiddels heeft de rechter geoordeeld dat kruissubsidiëring tussen hoofdstuk 1 en hoofdstuk 2 niet verboden is. Niet kostendekkende tarieven voor de diensten die vallen onder hoofdstuk 1 mogen dus gecompenseerd worden door meer dan kostendekkende tarieven voor de omgevingsvergunning.

Op grond van de Europese Dienstenrichtlijn is binnen hoofdstuk 3 kruissubsidiëring niet toegestaan. Voor elk van de tarieven van hoofdstuk 3 geldt de norm van maximaal 100% kostendekking. Indien er een wettelijk maximumtarief geldt of indien een product (deels) kosteloos verstrekt moet worden, is dit in de paragraaf lokale heffingen aangegeven. Ook indien de raad niet uitgaat van het uitgangspunt “volledige kostendekking” is dit aangegeven (criterium kostendekkendheid: beperkt).

Privaatrechtelijke tarieven

In Groningen maken we onderscheid tussen algemene tarieven die vooraf zijn bepaald en voor iedere afnemer gelden en commerciële tarieven. Bij de laatste opereert de gemeente als marktpartij in een concurrerende omgeving. Medio 2014 is de Wet Markt en Overheid in werking getreden. Op grond van deze wet moeten we voor onze producten en diensten de integrale kostprijs in rekening brengen. Daarnaast heeft de gemeente voor een aantal producten zelf een beleid voor kostendekkendheid.

Parkeergelden privaatrechtelijk

Onder het privaatrechtelijk deel vallen de tarieven voor parkeergarages en buurtstallingen.

Berekening lokale heffingen

Voor het berekenen van de kostendekkendheid en hoogte van de lokale heffingen, maken wij gebruik van een kostenverdeelstaat. In deze kostenverdeelstaat rekenen wij directe lasten en baten, indirecte lasten en baten en de toerekenbare overhead toe aan de verschillende lokale heffingen.

Toerekening primaire lasten

De centrale activiteiten van een heffing staan op een taakveld. Riolering en afval zijn voorbeelden van taakvelden waarvan de kosten toe te rekenen zijn aan respectievelijk de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. De taakvelden vormen de kern van de directe lasten van de kosten-onderbouwing. Daarnaast moet de vraag beantwoord worden of er op andere taakvelden lasten staan die te maken hebben met de uitvoering van de taak waarvoor de heffing in rekening gebracht wordt. Is dat het geval, dan moet worden bepaald in welke mate die lasten toerekenbaar zijn.

Enkel voor de publiekrechtelijke leges geldt dat de lasten die geen enkel verband hebben met een dienst waarvoor een tarief in rekening wordt gebracht, niet verhaalbaar zijn. Het gaat bijvoorbeeld om de kosten van:

- beleidsvoorbereiding;
- inspraak-, bezwaar- en beroepsprocedures;
- handhaving, toezicht en controle (behoudens de eerste controle).

Toerekening overhead

In de nota overhead staan de keuzes vermeld die de gemeente Groningen maakt ten aanzien van het onderscheid tussen functies in de primaire processen en de overhead, zoals die met ingang van 2025 van toepassing zijn. Dit naar aanleiding van de notitie overhead 2023 van de commissie BBV.

Binnen de kaders van wet- en regelgeving rekenen we de algemene toerekenbare overhead, zoals kosten van het shared service center, aan de lokale heffingen toe. In de Financiële verordening gemeente Groningen 2024 is de methodiek voor de toerekening van overhead opgenomen. De verdeling vindt plaats op basis van de formatie per heffing.

De algemene toerekenbare overhead is ten opzichte van de begroting 2025 met 3,3 miljoen euro gestegen waardoor in 2026 het totale bedrag aan algemene toerekenbare overhead uitkomt op 93,8 miljoen euro. De netto verhoging is het resultaat van diverse mutaties binnen de overhead waaronder de loon- en prijscompensatie.

Opbrengstontwikkeling lokale heffingen

Opbrengsten belastingen (bedragen x 1.000 euro)	begroting 2025	begroting 2026	Toename van 2025 naar 2026
Onroerende zaakbelasting (OZB)	119.494	125.336	5.842
Roerende zaakbelasting (RZB)	146	141	-5
Logiesbelasting	2.474	2.903	429
Reclamebelasting	672	700	28
Precariobelasting	1.540	1.784	244
Parkeerbelasting	22.323	26.325	4.002
Leges	23.554	25.007	1.453
Afvalstoffenheffing	37.363	39.446	2.083
Rioolheffing	22.876	23.731	855
Begrafnisrechten	1.896	1.974	78
Marktgelden	885	961	76
Havengelden	251	270	19
Totaal	233.474	248.578	15.104

Toelichting op de lokale heffingen

Onroerende zaakbelasting

De opbrengst stijgt in 2026 met 5,8 miljoen euro ten opzichte van 2025. Deze stijging is voor 4,9 miljoen miljoen euro het gevolg van de jaarlijkse indexatie. Het bouwvolume zorgt voor een toename van 0,9 miljoen euro.

Afvalstoffenheffing

Voor 2026 geldt voor de afvalstoffenheffing een vast tarief naar huishoudengrootte (1 persoons, 2 persoons en 3 en meer persoons). Om tot een 100% kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing te komen, wordt het gemiddelde tarief voor de afvalstoffenheffing met 4,09% verhoogd.

De tarieven voor de verschillende categorieën huishoudens zijn hieronder weergegeven.

Tarieven 2026

1 persoonshuishouden	€ 283,08
2 persoonshuishouden	€ 331,20
3 of meerpersoonshuishouden	€ 402,12

Rioolheffing

Ten opzichte van 2025 is per saldo sprake van een stijging van de opbrengsten rioolheffing met 855 duizend euro. De baten stijgen omdat het tarief van de rioolheffing is verhoogd. Het betreft een verhoging van 3,52%. Dit is met name noodzakelijk door een toename in salariskosten, BTW kosten en diverse uitvoeringsbudgetten.

Het tarief voor de rioolheffing in 2026 bedraagt 178,69 euro.

Leges

Burgerzaken

De kostendekkendheid van de producten van burgerzaken lopen uiteen, maar de totale kostendekkendheid van deze producten komt uit op 93% (2025: 94%). Ten opzichte van de primitieve begroting 2025 zijn de inkomsten met 726 duizend toegenomen en de lasten met 832 duizend euro.

Dit wordt vooral veroorzaakt door het product reisdocumenten. De inkomsten reisdocumenten zijn bijgesteld naar de verwachte afgifte in 2026, wat zorgt voor een toename van de baten van 681 duizend euro. Hier staan ook hogere lasten tegenover van in totaal 776 duizend euro. De lasten zijn extra gestegen t.o.v. de baten. Dit is een gevolg van een wijziging in de Paspoortuitvoeringsregeling Nederland (PUN). Deze wijziging heeft betrekking op beveiligingsmaatregelen en daaruit voortvloeiende functiescheiding rondom de afgifte van reisdocumenten. Hiervoor is extra personele inzet nodig van 200 duizend euro per jaar.

Instemmingsbesluit Telecommunicatieverordening en Graafverordening

De opbrengsten dalen met 174 duizend euro als gevolg van een verwachte daling in het aantal aanbieders van aanleg telecomkabels. De kosten dalen navenant mee.

Bouwleges

De legestarieven Bouwactiviteiten/Omgevingsplanactiviteiten, dat valt onder hoofdstuk 2 'Omgevingsvergunningen', zijn voor 2026 met 4,09% geïndexeerd. De begrote opbrengsten zijn berekend op basis van een inschatting in de bouwkostenvolumes in de categorieën bouwkosten tot en met 455 duizend euro en bouwkosten meer dan 455 duizend euro. De bouwkostenvolumes zijn ingeschat op het 5-jaarsgemiddelde van de gerealiseerde bouwkosten van de over de jaren 2018 tot en met 2024, met uitzondering van de Coronajaren 2020 en 2021.

In de begroting zijn de effecten van de Omgevingswet (Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen) meegenomen. Per saldo nemen de opbrengsten leges bouwactiviteiten/omgevingsplanactiviteiten ten opzichte van de begroting 2025 toe met 770 duizend euro. Het percentage kostendekkendheid is hiermee net als in 2025 uitgekomen op 113% (2025: 113%).

Parkeergelden

Voor parkeergelden verwijzen wij naar het [deelprogramma mobiliteit](#).

Kostendekkendheid lokale heffingen

Kostendekkendheid heffingen publiekrechtelijk (bedragen x 1.000 euro)	Criterium kosten-dekking	Opbrengsten	Kosten	Overhead	Totale kosten	Dekkingspercentage
Hoofdstuk 1. Algemene Dienstverlening						
I. Afgifte gerelateerd met wettelijk maximum:						
a. Reisdocumenten		3.571	3.381	292	3.673	97%
b. Verklaring Omtrent Gedrag		46	124	33	157	29%

c. Inlichtingen / Afschriften BS	147	188	59	247	60%
d. Rijbewijzen	868	768	142	910	95%
Totaal afgifte gerelateerde leges met wettelijk maximum	4.632	4.461	526	4.987	93%

**II. Afgifte gerelateerd
zonder wettelijk
maximum:**

a. Huwelijksvoltrekkingen	259	212	47	259	100%
b. Inlichtingen / Uittreksel BRP Beperkt	224	227	28	255	88%
Totaal Afgifte gerelateerde leges zonder wettelijk maximum:	483	439	75	514	94%

Totaal Afgifte gerelateerde leges	5.115	4.900	601	5.501	93%
--	--------------	--------------	------------	--------------	------------

Naturalisaties		408	480	63	543	75%
Leges Leegstandswet		20	20	0	20	100%
Instemmingsbesluit						
Telecommunicatieverorde ning en Graafverordening	100%	694	593	101	694	100%
Leges Ligplaatsvergunning voor woonschepen		6	21	7	28	21%
Leges Kansspelen		41	41	11	52	79%
Leges APV - Verkeer		144	163	54	217	66%
Gehandicapten parkeerkaart		89	215	71	286	31%

Totaal Algemene Dienstverlening	6.517	6.433	908	7.341	89%
--	--------------	--------------	------------	--------------	------------

**Hoofdstuk 2.
Dienstverlening vallend
onder fysieke
leefomgeving /
omgevingsvergunning**

Omgevingsvergunning

Leges Bouwactiviteiten	17.588	12.635	2.870	15.505	113%
Leges vooroverleg IVO Wabo	85	208	56	264	32%
Leges uitweg/inrit Wabo	25	64	21	85	29%
Totaal leges Bouwactiviteiten	17.698	12.907	2.947	15.854	112%
Leges Aanlegactiviteiten	18	16	2	18	100%
Leges Handelsreclame	3	7	2	9	33%
Vellen Houtopstand	110	319	99	418	26%
Leges Monumenten	38	568	177	745	5%
Leges Milieubelastende activit	0	0	0	0	0%
Totaal leges omgevingsvergunning	17.867	13.817	3.227	17.044	105%

Totaal Hoofdstuk 1 en Hoofdstuk 2	100%	24.384	20.250	4.135	24.385	100%
--	------	---------------	---------------	--------------	---------------	-------------

Hoofdstuk 3.
Dienstverlening vallend
onder Europese
dienstenrichtlijn

Leges APV - Drank en Horeca		198	159	47	206	96%
Leges Terrasvergunning		52	45	13	58	90%
Leges APV - Prostitutie		21	25	6	31	68%
Leges Evenementen inclusief diversen muziekvergunningen	Beperkt	190	748	222	970	20%
Leges kinderopvang		15	15	0	15	100%
Leges splitsingsvergunning		63	63	0	63	100%
Leges Opkoopbescherming		83	83	0	83	100%
Leges APV - Winkeltijdenwet	Beperkt	1	5	1	6	17%
Totaal Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn		623	1.143	289	1.432	44%

Totaal Legesverordening	25.007	21.393	4.424	25.817	97%
--------------------------------	---------------	---------------	--------------	---------------	------------

Overig

Afvalstoffenheffing		39.446	35.641	3.804	39.445	100%
Marktgelden		961	858	143	1.001	96%
Rioolheffing		23.731	22.678	1.053	23.731	100%
Havengelden		270	233	39	272	99%
Begrafnisrechten		1.974	1.629	345	1.974	100%
Totaal Overige Verordeningen		66.382	61.039	5.384	66.423	100%

Totaal Publiekrechtelijk	91.389	82.432	9.808	92.240	99%
---------------------------------	---------------	---------------	--------------	---------------	------------

Kostendekkendheid privaatrechtelijke tarieven

Kostendekkendheid privaatrechtelijke tarieven
(bedragen x 1.000 euro)

	Opbrengsten	Kosten	Overhead	Totale kosten	Dekkingspercentage
Stadsbeheer - privaatrechtelijke tarieven					
Inzameling bedrijfsafval	9.063	7.808	697	8.505	107%
Klein Gevaarlijk Afval (KGA)	950	868	74	942	101%
Straatreinigen zakelijk	423	475	50	525	81%
Zakelijke werkplaats Stadsbeheer	930	853	20	873	107%
Parkeergarages	13.174	11.560	78	11.638	113%
Parkeren overig	1.418	2.692	49	2.741	52%
Kermis	260	214	19	233	112%
Stadsschouwburg / Oosterpoort					
Stadsschouwburg/Oosterpoort - Zakelijke tarieven	560	454	73	527	106%
Stadsschouwburg/Oosterpoort - Culturele tarieven	15.714	26.053	2.796	28.849	54%
Sportaccommodaties, zwembaden en Karding					
Sportaccommodaties, zwembaden en Karding - lasten incl. kapitaallasten	8.459	31.767	2.460	34.227	25%

Sportaccommodaties, zwembaden en Kardinges - lasten excl. Kapitaallasten	8.459	27.008	2.460	29.468	29%
--	-------	--------	-------	--------	-----

Samenstelling sportaccommodaties, zwembaden en Kardinges excl. Kapitaallasten

Sporthallen	1.715	4.785	482	5.267	33%
Sportparken	1.531	6.932	332	7.264	21%
Gymlokalen	893	2.967	302	3.269	27%
Zwembaden	3.050	10.167	1.077	11.244	27%
IJsbanen	1.270	2.157	267	2.424	52%

* Omdat het niet lukt de dienstverlening kostendekkend uit te voeren, bouwen we de zakelijke straatreiniging gefaseerd af.

Paragraaf 9: Bedrijfsvoering

Inleiding

Bedrijfsvoering als basis voor de organisatie

Om de doelen uit het coalitieakkoord te verwezenlijken is uitvoeringskracht nodig. Menselijk en financieel kapitaal dat effectief en efficiënt ingezet om te werken aan de opgaven waar we voor staan. Om dit te kunnen organiseren is een goede bedrijfsvoering noodzakelijk. Net als de samenleving is continu in ontwikkeling. Technologische veranderingen gaan snel hebben rechtstreeks gevolgen voor doelen en uitvoering. Maar ook maatschappelijke ontwikkelingen en een veranderende arbeidsmarkt zijn van invloed op de bedrijfsvoering. De bedrijfsvoering ontwikkelt zich mee in deze dynamische omgeving om te kunnen blijven werken aan de opgaven waar we voor staan, aan een betrouwbare dienstverlening en aan een diverse, inclusieve en veilige werkomgeving.

Programma Samen in Ontwikkeling

De concerndirectie heeft een meerjarig programma opgezet om de aanbevelingen uit het onderzoeksrapport Organisatieontwikkeling (juli '24) te vertalen naar wat er nodig is om (toekomstige) uitdagingen aan te kunnen. Het programma is geen doel op zich, maar draagt bij aan het realiseren van het coalitieakkoord en de organisatievisie van de gemeente Groningen, vanuit de pijlers strategie, organisatie, cultuur en mensen. Gewerkt wordt o.a. aan een duidelijke en gemeenschappelijke koers, integraal samenwerken, gebiedsgericht werken, leren en ontwikkelen en meer denken en doen vanuit het geheel. Het programma Samen in Ontwikkeling is het concernbrede organisatieontwikkelingsprogramma van de ambtelijke organisatie.

Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering

Outsourcing ICT

De gemeente geeft invulling aan haar herijkte ICT sourcingstrategie waarbij op de langere termijn is gekozen voor multisourcing. Dat houdt in dat de totale ICT-diensten worden opknipt in kleinere percelen en worden ondergebracht bij gespecialiseerde bedrijven voor specifieke onderdelen dan wel dat je de percelen zelf gaat uitvoeren. Het programma Aanbesteding ICT-diensten richt zich op het aanbesteden van de verschillende percelen en het borgen van de samenhang met percelen die de gemeente weer zelf doet. Het programma Transitie richt zich op het succesvol implementeren van de her aanbestede ICT-diensten. De aanbesteding van het eerste perceel is in 2024 afgerond en het implementatietraject vindt plaats in 2025. De aanbestedingen van de volgende twee percelen zijn gepubliceerd en worden in 2025 afgerond, waarna het implementatietraject plaatsvindt in 2026. De voorbereiding van de vierde en laatste aanbesteding is inmiddels gestart. In 2027 zal alle ICT-dienstverlening zijn ondergebracht bij gespecialiseerde bedrijven.

Informatieveiligheid

Adequate beveiliging van onze gegevens en bijbehorende systemen is één van onze belangrijkste speerpunten. Dit maakt dat we continu gericht zijn op de vraag: "zijn onze gegevens en systemen voldoende beveiligd?". Vanuit de gemeentelijke organisatie sturen we erop dat door onze ICT-leveranciers de juiste technische maatregelen worden getroffen met betrekking tot de informatiebeveiliging van onze systemen. We volgen de relevante wet- en regelgeving en investeren in verbetering waar nodig. Dit toetsen we onder meer via de landelijke ENSIA-methodiek, een onafhankelijke IT-auditor en onze accountant. Met de implementaties in 2025 van een nieuw beheerplatform voor mobiele apparaten, van de dienstverlening door een nieuw gespecialiseerd Security Operations Center en van een technische oplossing voor Identity & Access Management investeert gemeente Groningen sterk in de verhoging van de weerbaarheid van haar

organisatie en de continuïteit van haar dienstverlening. In 2026 kijken we in hoeverre deze implementaties de beoogde effecten hebben en waar we verdere ontwikkeling nodig hebben.

Tevens investeren we blijvend in de bewustwording en het kennisniveau van alle medewerkers op dit gebied. Dit door bijvoorbeeld een nieuwe mystery visit en een externe & interne test op de ICT-infrastructuur uit. Daarnaast heeft een fors aantal van de medewerkers het Digitaal Rijbewijs voltooid en loopt 90% op schema (nieuwe medewerkers hebben 3 maanden de tijd om hun rijbewijs te halen). We blijven events, zoals Hack050 in oktober 2025, organiseren op het gebied van informatieveiligheid ter vergroting van de interne en externe bewustwording. Met het spel HackShield voor de leerlingen van basisscholen en in de bibliotheken draagt de gemeente haar maatschappelijk steentje bij aan de digitale weerbaarheid van onze gemeente en regio.

Data gedreven werken

De gemeente gebruikt data slimmer om zo meer maatschappelijke waarde te creëren. In 2026 staat het uitvoeren van en vormgeven aan de gemeentelijke datastrategie centraal en het verder op orde brengen van de wijze waarop we sturen en omgaan met onze data. Daarbij geven we vorm aan innovatie en werken we aan een goede inbedding van data-ethiek, waarbij we op gepaste wijze gebruik maken van de expertise en adviezen van de ethische commissie. Ook zetten we stappen in het op verder orde brengen van onze datahuishouding. Eén van de belangrijkste projecten hiervoor is het inrichten van de Kernregistratie BOR (Beheer Openbare Ruimte), één van de Topprojecten.

Digitale transformatie

We verbeteren de digitale ervaring van onze publieke dienstverlening en verlagen de drempel voor de inwoner én ondernemer. Dit doen we op basis van de visie op dienstverlening en de Groninger Digitale Ambitie (GDA). Inwoners en ondernemers verwachten dat zij digitaal, snel, makkelijk en betrouwbaar zich kunnen identificeren en kunnen communiceren met de gemeente. Verder verwachten inwoners dat zij zelf regie kunnen voeren over hun eigen gegevens en dat ze deze veilig en betrouwbaar kunnen uitwisselen en wijzigen. De bestaande technische voorzieningen volstaan echter niet langer en worden vervangen: e-Suite wordt PodiumD. Een modern dienstverleningsplatform, waar het portaal Mijn Groningen onderdeel van is. Dit doen wij in samenwerking met 19 andere gemeenten, vanuit de vereniging Dimpact waar wij lid van zijn. Mijn Groningen biedt inmiddels 40 producten en diensten aan. Dit zal in 2026 groeien in zowel de breedte (producten en diensten) als in de hoogte (functionaliteiten).

Verder slaan we het komende jaar een behoorlijke slag in het moderniseren van het applicatielandschap van de gemeente. Zo wordt al geruime tijd gewerkt aan de vervanging van ons financieel systeem, wat moet leiden tot een implementatie halverwege 2026.

Informatiehuishouding

Het op orde hebben van onze informatiehuishouding, zodat we in- en extern makkelijk en veilig informatie en gegevens kunnen delen, is één van onze belangrijke speerpunten (digitaal samenwerken). Ook in 2026 werkt de gemeentelijke organisatie hier aan, via beleidsontwikkeling, tal van projecten, verbetermaatregelen en bewustwordings-campagnes. Hierbij implementeren we de nieuwe Archiefwet en vullen we de randvoorwaarde in om informatie actief openbaar te maken op grond van de Wet open overheid (Woo).

Naast de digitale transitie koesteren wij ons papieren geheugen. Een aanzienlijk volume van onze papieren archieven is van grote maatschappelijke en cultuurhistorische waarde. Deze archieven worden daarom nader toegankelijk gemaakt en overgebracht naar de Groninger Archieven. En zijn daarmee voor iedereen raadpleegbaar.

Ontwikkeling Artificial Intelligence (AI)

In 2025 is gestart met een gemeentebreed adoptieprogramma om onze medewerkers zo goed mogelijk te faciliteren in de kennis en het gebruik van AI. Dit wordt in 2026 verder voortgezet en ingebed binnen ook bijvoorbeeld het digitaal rijbewijs. Daarnaast geven we verder invulling aan een centraal georganiseerd AI-

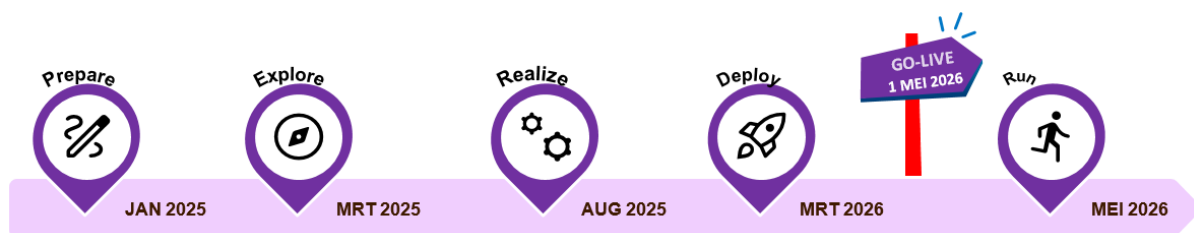
ondersteuningsteam. Welke adviezen geeft over het gebruik van AI maar ook daadwerkelijke AI toepassingen kan ontwikkelen. Het toezicht en de registratie van AI toepassingen bedden we verder in binnen de organisatie.

Digitale Soevereiniteit

Digitale soevereiniteit betekent dat de gemeente controle heeft over haar eigen digitale infrastructuur, data en technologie. Het voorkomt afhankelijkheid van buitenlandse techbedrijven. Dit is belangrijk vanwege risico's rond privacy, continuïteit in toegang tot gegevens en invloed van buitenlandse wetgeving. Het raakt aan keuzes over software, datacenters, (Europese) samenwerking en wet- en regelgeving. Digitale soevereiniteit is cruciaal voor de betrouwbaarheid van de dienstverlening, publieke zeggenschap en democratische controle. De aandacht hiervoor groeit en als gemeente streven we naar meer regie op onze digitale systemen om onze taken verantwoord te kunnen uitvoeren.

Financiën, een nieuw systeem

In 2026 nemen we een nieuw financieel systeem in gebruik waarin we de financiële- en inkoopadministratie voeren, aangevuld met processen zoals subsidies, verhuur en erfpacht. Er werken circa 1.000 collega's met dit systeem, wat de implementatie omvangrijk maakt. De financiën van de gemeente zijn complex, maar in de administratie die we voeren streven we naar eenvoud en relevantie. De implementatie is in 2025 gestart en we zijn voornemens om de overstap naar het nieuwe financiële systeem per mei 2026 te doen. De faseplanning voor de invoering ziet er als volgt uit:

Inkoop

Vanuit Inkoop versterken we de lokale en circulaire ketens. Bij elke inkoop- groot of klein - bepalen we wat voor positieve impact we kunnen maken. Onder andere voor korte (voedsel)ketens, samenwerken met impactondernemers (Platform Goed Inkopen) en het terugdringen van CO2-uitstoot. We delen actief kennis, zowel binnen als buiten de organisatie. Door slimme technologie en samenwerking met andere partijen spelen we in op personeelstekorten. En omdat de wereld snel verandert, blijven we kritisch kijken of lopende contracten nog goed passen bij wat de organisatie nodig heeft.

Strategische HR-agenda

HR staat in dienst van de strategische organisatiedoelen van de organisatie en de medewerkers die aan deze doelen werken. We zullen daarvoor in een structureel krappe arbeidsmarkt de juiste medewerkers aan moeten trekken en duurzaam binden aan onze organisatie. Dit doen we door te investeren in een gezonde, inclusieve en (sociaal) veilige werkomgeving, waarin continu leren & ontwikkelen van medewerkers cruciaal is. We versterken onze HR-dienstverlening door te investeren in informatie-, proces- en ketenmanagement en blijven werken aan de transformatie van gedrag en cultuur in lijn met de ontwikkelopgaven van de organisatie.

Organisatieontwikkeling

Om een aantrekkelijke werkgever met bevlogen medewerkers te blijven is het belangrijk te investeren in sterk en inspirerend leiderschap. Dit doen we door vervolg te geven aan het gemeentelijke leiderschapsprogramma dat in het voorjaar van 2023 is gestart. Daarnaast blijven we investeren in onze strategische personeelsplanning, zodat deze als waardevol gereedschap kan fungeren voor de ontwikkeling van onze medewerkers enerzijds en een effectieve arbeidsmarktstrategie anderzijds.

Werken aan strategische personeelsontwikkeling & de (interne) arbeidsmarkstrategie

We blijven ons Groninger Carrière Centrum door ontwikkelen en voegen extra dienstverlening toe die aansluit op de behoeften van onze leidinggevend en (potentiële) medewerkers. We blijven daarnaast investeren in ons werkgeversmerk en bijbehorende werkgeverscampagnes. Om goed aan te kunnen sluiten bij de vraag vanuit de organisatie dragen we zorg voor een strategische personeelsplanning waarin we het verschil tussen het huidige en benodigde personeelsbestand inzichtelijk maken. Ook versterken we de regionale samenwerking op het gebied van aantrekken, ontwikkelen en behouden van talent bij de Groninger gemeenten en de provincie.

Investeren in een diverse, inclusieve & sociaal veilige werkomgeving

We willen als werkgever een afspiegeling zijn van de samenleving en dat betekent dat onze organisatie een inclusieve werkplek moet zijn waar iedereen zich thuis én veilig voelt. Een werkplek waar we elkaar accepteren en respecteren, ongeacht afkomst, geloofsovertuiging, geaardheid of andere diversiteitskenmerken. Maar ook een plek waar je voor je mening durft uit te komen en waar geen plaats is voor ongewenste omgangsvormen. Dit streven staat hoog op de agenda van raad en college. In 2026 wordt er daarom verder gewerkt aan een nieuw actieplan D&I en het begeleiden van de directies bij de concrete planuitvoering.

Rechtmatigheid

De gemeente stelt een eigen rechtmatigheidsverantwoording op als onderdeel van de jaarstukken. De gemeenteraad stelt jaarlijks het normenkader rechtmatigheid op. Hierin staat alle wet- en regelgeving waarover verantwoording wordt afgelegd. Wij dragen gedurende het jaar zorg voor aantoonbare controles op hun processen vanuit het rechtmatigheidsperspectief, zodat wij in staat zijn hierover een onderbouwde verklaring af te leggen. Het is van belang dat we voldoen aan het voorwaarden criterium (voldoen we aan het vastgestelde normenkader), het begrotingscriterium (blijven we binnen de begrotingskaders, zo niet melden we dit zo snel mogelijk voor VGRI, II, of de jaarrekening) en het M&O-criterium (hebben we beleid ingericht om Misbruik & Oneigenlijk gebruik te voorkomen en handhaven we indien nodig (proportioneel)). In de werkzaamheden van de verschillende lijnen zijn deze rechtmatigheidstoetsen geïntegreerd. In de jaarrekening worden bevindingen inzake de rechtmatigheid, die boven de vastgestelde verantwoordingsgrens liggen, gerapporteerd.

Europese subsidies

De gemeente Groningen is succesvol in Europese fondsenverwerving en deelname aan Europese projecten. Het samenwerken in Europa is voor de gemeente en de regio belangrijk. Door Europese samenwerkingsprojecten werken we aan het realiseren van onze gemeentelijke doelen en tegelijkertijd ook aan oplossingen die internationaal van belang zijn.

We hebben een sterk netwerk in Europa opgebouwd ten aanzien van de beleidsterreinen energie, waterstof, klimaatadaptatie, participatie, mobiliteit, cultuur en voedsel. Daarbij hebben we ervaring in verschillende Europese regelingen en staan we bekend als een betrouwbare Europese partner.

In 2026 werken we actief aan Europese projectverwerving en blijven we ons eigen netwerk uitbreiden op basis van de prioriteiten uit het coalitieakkoord. We richten ons o.a. op projectontwikkeling binnen de thema's klimaatadaptatie, energietransitie en werkgelegenheid. We blijven actief als één van de 100 steden die met de 'Missie 2030: 100 klimaatneutrale en Slimme Steden' in de Europese Unie toonaangevend zijn op het gebied van klimaatmitigatie. We onderzoeken in 2026 of we ons lidmaatschap van een aantal Europese netwerken gaan uitbreiden rondom circulariteit.

We volgen de ontwikkelingen rondom het Europese Meerjarig Financieel Kader en de betekenis voor de toekomstige Europese fondsen. Waar mogelijk leveren we input in dit proces. Ook werken we aan het verder ontwikkelen van onze expertise in het voeren van Europese samenwerkingsprojecten.

Wettelijke indicatoren

We verantwoorden in dit onderdeel de (wettelijke) indicatoren ten opzichte van voorgaande jaren en beoogde cijfers. Daar waar we expliciet op deze indicatoren kunnen en willen sturen, hebben we streefwaarden benoemd. Dit geldt bijvoorbeeld voor onze externe inhuur en overhead, oninbare facturen of bezwaartermijnen. Voor een aantal indicatoren rapporteren we zoals gebruikelijk achteraf.

Wettelijke indicator(en)	Behaald	Behaald	Behaald	Behaald	Beoogd	Beoogd
	2021	2022	2023	2024	2024	2025
Apparaatskosten (kosten per inwoner)	1.164	1.243	1.400	1.494	1.200	1.200
Formatie (fte per 1.000 inwoners)	11,8	12,3	13,1	13,8	13,1	13,1
Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	11,9	12,2	12,7	13,6	13,1	13,1
Externe inhuur (kosten als % van totale loonsom + totale kosten externen)	15,1%	15,2%	15,8%	14,5%	15,7%	15,7%
Overhead (% van de totale formatie)	10,2%	10,2%	9,8%	9,3%	9,8%	9,8%

Prestatie-indicator(en)	Behaald	Behaald	Behaald	Behaald	Beoogd	Beoogd
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
% betalingen binnen wettelijke termijn	94%	91%	93%	96%	93%	91,5%
% bezwaarprocedures afgehandeld binnen de wettelijke termijn	81%	83%	83%	87%	85%	83%
% bezwaarschriften via informele weg	43%	38%	41%	52%	40%	40%
% oninbare facturen sociale zekerheid (ten opzichte van totale vorderingen)	50%	64%	49%	44%	60%	N.v.t.(*)
% oninbare facturen belastingen	1,80%	0,50%	0,85%	1,13%	1,10%	1,15%
% oninbare facturen overig privaatrechtelijk	0,47%	0,52%	0,34%	0,72%	0,20%	0,7%
% duurzame inkoop (aanbestedingen >50.000 euro)	100%	100%	100%	100%	100%	100%
% lokale inkoop (binnen gemeente Groningen) - inkoopwaarde besteed bij leveranciers binnen de gemeente ten opzichte van de totale inkoopwaarde	42%	33%	27,1%*	35%	35%	35%
% regionale inkoop	59%	53%	51%	55%	55%	55%
percentage aanbestedingen waarin afspraken worden gemaakt over de inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.	23%	26%	29,7%**	35%	35%	35%
Aantal jaarlijks geregistreerde meldingen over (mogelijke) datalekken	148	211	161	178	n.v.t.	n.v.t.
Percentage melden (mogelijke) datalekken binnen 72 uur	100%	50%	50%***	33%	100%	100%
Instroom – aantal medewerkers in dienst	360	461	501	536	n.v.t.	n.v.t.
Uitstroom – aantal medewerkers uit dienst	220	246	269	303	n.v.t.	n.v.t.
Uitgaven persoonlijke ontwikkeling per medewerker x 1 euro	1.232	1.063	1.236	1.329	1.252	1.252
Ziekteverzuim	5,80%	6,90%	6,97%	6,62%	6,0%	7,0%(**)
Meldingsfrequentie	0,66	1,03	0,93	0,97	0,9	0,9
Aantal stagiairs en trainees	198	254	275	231	200	200
Interne mobiliteit - % medewerkers dat veranderd is van functie of afdeling ten opzichte van het totaal aantal medewerkers aan het begin van het jaar	2,80%	3,00%	3,40%	9,3%	n.v.t.	n.v.t.

Aantal mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt geplaatst in een afspraakbaan	17	14	9	8	10	10
% vrouwen in leidinggevende posities	38%	36,70%	37%	39%	n.v.t.	N.v.t.
% medewerkers onder 35 jaar	15,70%	17,15%	18,70%	22,1%	n.v.t.	n.v.t.

(*) Het streven is zo laag mogelijk. Door onvoorspelbaarheid m.b.t. het verloop van een jaar is een percentage inschatten niet opportuun.

(**) We zien de afgelopen jaren een stijging van het ziekteverzuim. Dit is ook de landelijke trend. Voor 2026 daarom hoger percentage verwacht dan 2025.

Paragraaf 10: Openbaarheidsparagraaf (Wet open overheid)

Actieve openbaarmaking

De Woo verplicht de gemeente om documenten uit 11 informaticategorieën actief openbaar te maken. Deze plicht wordt landelijk gefaseerd ingevoerd. In 2021 is de gemeenteraad geïnformeerd over het ambitieniveau ten aanzien van de actieve openbaarmaking. Vanwege de grote veranderopgave zetten we in op het ambitieniveau Basis waarin de gemeente voldoet aan het wettelijk minimum in de daartoe behorende fase. Sindsdien werken we in een projectgroep aan de implementatie van de actieve openbaarmaking. De invoering heeft invloed hebben op ongeveer 230 werkprocessen, verspreid over de gehele gemeentelijke organisatie. De projectgroep werkt aan de hand van de sporen beleid, architectuur, proces en techniek om in samenhang het actief openbaar maken van documenten mogelijk te maken. In november 2024 zijn de eerste informaticategorieën inwerking getreden. Deze maken wij openbaar via de landelijke Woo-index. We verwachten dat eind 2025 de volgende informaticategorieën inwerking treden. Verwachting is dat het project halverwege 2027 afgerond kan worden en dat alle 11 informaticategorieën dan openbaar zijn gemaakt.

Passieve openbaarmaking

Het aantal Woo-verzoeken neemt toe (rond de 130 in 2024) maar desondanks slagen we er in de meeste gevallen in om de wettelijke termijnen te halen. Burgers zijn mondiger en beter op de hoogte van hun rechten met betrekking tot het opvragen van informatie en het indienen van Woo-verzoeken. Daarbij valt op dat de Woo ook geregeld wordt aangewend om informatie op te vragen die via een andere weg kan worden verkregen of die onder de Woo niet openbaar gemaakt kan worden. De gemiddelde doorlooptijden zijn de afgelopen periode verkort en er is meer grip ontstaan op het proces rond de afhandeling van Woo verzoeken. De ingezette werkwijze zetten we in 2026 voort, maar wij zijn wel continue bezig met het optimaliseren van de werkwijze. In het hoofdlijnenakkoord van het nieuwe kabinet is een evaluatie van de Wet open overheid aangekondigd. Wij volgen deze evaluatie nauwgezet en zullen, indien nodig, de uitkomsten vertalen naar aanpassingen in ons beleid of onze uitvoering.

Financiële positie

Samenvatting financieel beeld 2026-2029

In onderstaand overzicht staan de financiële consequenties samengevat van het financieel meerjarenbeeld, de financiële knelpunten en de dekkingsbronnen.

Financieel perspectief	2026	2027	2028	2029
Financieel meerjarenbeeld	20.845	21.719	12.184	7.919
Intensiveringen / opgaven	-26.873	-28.428	-19.282	-19.125
Strategische investeringsagenda	628	2.901	2.394	1.403
Dekkingsbronnen	5.728	5.726	6.307	6.336
Saldo financieel perspectief	328	1.917	1.603	-3.467

In hoofdstuk Financieel meerjarenbeeld gaan we in op de ontwikkeling van het meerjarenbeeld. Het startpunt is de meerjarenraming zoals opgenomen in de begroting 2025. Vervolgens worden ieder van de autonome ontwikkelingen vanaf de begroting 2025 toegelicht. Dit betreft de ontwikkelingen zoals opgenomen in de Voorjaarsbrief 2025 maar ook enkele nieuwe ontwikkelingen en actualisaties.

De intensiveringen en hervormingen zoals die in eerdere begrotingen zijn opgenomen voor de jaarschijven 2026-2029 maken onderdeel uit van het saldo van het meerjarenbeeld. De intensiveringen en dekkingsbronnen zoals opgenomen in de voorgaande begrotingen zijn opgenomen in het hoofdstuk Intensiveringen voorgaande jaren en dekkingsbronnen voorgaande jaren.

Ook in de periode 2026 t/m 2029 hebben we te maken met nieuwe opgaven waarvoor middelen beschikbaar zijn gesteld. Deze opgaven zijn opgenomen in het hoofdstuk Intensiveringen 2026-2029 en worden daar afzonderlijk per opgave toegelicht. In het hoofdstuk dekkingsbronnen 2026-2029 zijn dekkingsbronnen voor de opgaven toegelicht. Het betreft maatregelen die relatief makkelijk en zonder grote beleidsconsequenties op korte termijn zijn te nemen.

In de begroting 2025 is een structurele financiële reservering opgenomen voor strategische investeringsprojecten die op korte termijn gaan lopen (waar op korte termijn een realisatiebesluit over wordt genomen). De reservering is lang niet genoeg voor uitvoering van de hele strategische investeringsagenda. Op langere termijn is een verhoging van de financiële reservering nodig.

Op basis van de geactualiseerde SIA hebben we een nieuwe inschatting gemaakt van de benodigde structurele reservering voor de begroting 2026. Met de huidige inzichten kan de opgenomen financiële reservering iets worden verlaagd maar is vanaf 2031 aanvulling nodig.

Voor de jaren 2026 tot en met 2028 te presenteren we een sluitende begroting. Vanaf 2029 is er sprake van een structureel tekort dat ook in de daarop volgende jaren verder hard oploopt. Dit tekort wordt vooral veroorzaakt door de korting van het Rijk. Er resteert voor gemeenten nog een korting op het gemeentefonds van zo'n 2,0 miljard euro.

Daarnaast speelt vanaf 2028 een forse taakstelling in de jeugdzorg. Gemeenten ontvangen onvoldoende compensatie voor de toenemende kosten in de jeugdzorg. Dit is niet in lijn met het advies van de deskundigencommissie. In het eerste kwartaal van 2027 kijkt de deskundigencommissie opnieuw naar de uitgavenontwikkeling en hoe om te gaan met afwijkingen. Gemeenten blijven de komende jaren dus in onzekerheid over de budgetten voor de jeugdzorg.

Er is dus nog steeds geen structurele oplossing voor gemeenten. We blijven daarom de gesprekken met het Rijk voeren. We blijven van mening dat het Rijk gemeenten in staat moet stellen om de gemeentelijke taken op een goede manier uit te kunnen voeren. De structurele financiering door het rijk moet hiervoor toereikend zijn. We blijven ons hier samen met de VNG voor inzetten.

Financieel meerjarenbeeld

	2026	2027	2028	2029
Meerjarenbeeld (begroting 2025)	88	3.205	-9.051	-17.896*
0. Nominale ontwikkeling accres				3.837
1. Gemeentefonds, septembercirculaire 2024	1.400	2.400	3.900	4.700
Gemeentefonds, decembercirculaire 2024	1.600	2.400	3.500	4.400
Gemeentefonds, meicirculaire 2025	16.250	16.000	17.740	19.970
2. MJB-posten ingezet bij reële begroting	-	-	-	-
3. BUIG**	826	846	894	955
4. Rente-effecten	2.155	2.081	2.512	2.950
5. Nominale compensatie**	-4.047	-6.992	-8.773	-11.556
6. Energie**	1.000	750	750	750
7. Belastingen	709	1.356	1.405	1.484
8. Uitvoeringskosten bezwaar en beroep WOZ	-500			
9. Logiesbelasting	428	428	428	428
10. Voorziening afkoopsom graven	-18	-6	-2	-3
11. Areaalontwikkeling	80	60	40	-50
12. BTW op riolering en afvalstoffenheffing**	-	-	-	-
13. BTW op bouwleges**	p.m.			
14. Dividend Enxys en BNG	1.311	100	100	100
15. Leges op reisdocumenten				-492
16. Terugloop kapitaallasten	-2	-12	-20	-27
17. Rechtspositiebesluit politieke ambtsdragers	-112	-112	-112	-112
18. GR - GGD Groningen	-506	-699	-898	-1.123
19. GR - Omgevingsdienst Groningen	-18	-19	-20	-56
20. GR - Groninger Archieven	81	62	43	-33
21. GR - Veiligheidsregio Groningen	-67	-247	-363	-376
22. GR - Noordelijk belastingkantoor	187	118	111	69
Saldo meerjarenbeeld begroting 2026	20.845	21.719	12.184	7.919

*) De bijstelling 'voorziening afkoopsom graven' was 267 duizend te hoog opgenomen. Dit is aangepast.

**) Mutatie t.o.v. van het financieel meerjarenbeeld bij de voorjaarsnota 2025

0. Nominale ontwikkelingen en accres gemeentefonds jaarschijf 2029

Het accres gemeentefonds bestaat uit een prijs- en volumeaccres. Voor de jaarschijf 2029 is het accres neutraal opgenomen ter dekking voor de loon-, prijs- en volumeontwikkeling. Omdat de volume/ areaalontwikkeling voornamelijk via de opgaven loopt (en niet via het meerjarenbeeld) ontstaat een voordeel van zo'n 3,8 miljoen euro vanaf 2029.

1. Gemeentefonds – septembercirculaire 2024

De ontwikkeling van het accres is geactualiseerd op basis van bijgestelde groeiramingen van het CPB. De

bijstelling van de (bbp)prijsontwikkeling heeft een verhogend effect op het acces maar in latere jaren neemt het acces af door een lagere (bbp)volumewontwikkeling. Bijstelling van de ruimte onder het plafond BCF leidt tot een negatieve bijstelling. De ontwikkeling van de maatstaven geeft meerjarig een oplopend voordeel. Per saldo geeft de actualisatie een voordeel van 1,4 miljoen euro in 2026 oplopend tot 4,7 miljoen euro in 2029.

1. Gemeentefonds – meicirculaire 2025

De begroting 2026 wordt gebaseerd op de uitkomsten van de meicirculaire 2025. Er worden niet alleen mutaties van de circulaire verwerkt maar worden ook de onderliggende maatstaven geactualiseerd naar de laatste inzichten. De ontwikkeling is als volgt:

	2026	2027	2028	2029
Verwachte ontwikkeling volumeaccres	0,7	1,6	1,4	1,9
Verwachte ontwikkeling prijsaccres	7,3	7,2	7,7	8,7
Totale ontwikkeling accres	8,0	8,8	9,1	10,6
Gedeeltelijke demping ravijnkorting	6,40	6,75	6,59	6,62
Onderuitputting BTW-compensatiefonds	-1,85	-1,85	-1,85	-1,85
Ontwikkeling maatstaven	3,7	2,3	3,9	4,6
Verwachte ontwikkeling MC2025	16,25	16,00	17,74	19,97

Verwachte ontwikkeling volumeaccres

De bbp-volumewontwikkeling is voor enkele jaren opwaarts bijgesteld. Dit vertaald zich in een hoger volumeaccres van 0,7 miljoen euro in 2026 oplopend tot 1,9 miljoen euro vanaf 2029.

Verwachte ontwikkeling prijsaccres

De bbp-prijsontwikkeling is geactualiseerd. Met name de bijstelling over 2025 is hoger (wordt 3,6% en was 2,7%) wat doorwerkt in de meerjarenraming. De verwachte ontwikkeling van het prijsaccres in 2026 bedraagt 7,3 miljoen euro oplopend tot 8,7 miljoen euro vanaf 2029.

Gedeeltelijke demping ravijnkorting

In het regeerakkoord Rutte IV zijn gemeenten voor 3,0 miljard euro gekort in het gemeentefonds. Met het schrappen van de verdere oploop van de opschalingskorting is dat eerder teruggebracht naar een korting van 2,4 miljard euro. In de Rijksvoorjaarsnota 2025 is de ravijnkorting met nog eens 0,4 miljard euro verlaagd vanaf 2026 tot een korting van $\pm$ 2 miljard euro vanaf 2026.

Ons aandeel in de gedeeltelijke demping van de ravijnkorting is jaarlijks ruim 6 miljoen euro.

Onderuitputting BTW compensatiefonds (BCF)

Op basis van de benutting van het BTW compensatiefonds in 2024 is de ruimte onder het plafond BCF opnieuw bepaald. De onderuitputting mogen gemeenten meerjarig betrekken in de ramingen. Doordat de ruimte onder het plafond BCF afneemt is het nadeel 1,85 miljoen euro per jaar.

Ontwikkeling maatstaven (en voordeel uitstel vervanging abonnementstarief Wmo)

Meerjarig hebben we de ontwikkeling van het aantal inwoners en woonruimten geactualiseerd naar de meest recente verwachtingen rondom woningbouw en inwonergroei. Er vindt een verschuiving plaats van de groei van het aantal inwoners en het aantal woonruimten naar latere jaren. Ook is het aantal bijstandsonvangers afgenomen.

Daarnaast is de uitkeringsfactor in de meicirculaire 2025 in ieder jaar verhoogd met 7 à 8 punten. Dit geeft een structureel voordeel van 4 miljoen euro. In 2026 is door uitstel van de vervanging van het abonnementstarief Wmo een voordelige afwijking van 1,7 miljoen euro.

Per saldo is in 2026 het voordeel 3,7 miljoen euro, 2,3 miljoen euro in 2027, 3,9 miljoen euro in 2028 en 4,6 miljoen euro in 2029.

2. MJB-posten ingezet bij reële begroting

Een aantal posten werden in voorgaande jaren als mutatie verrekend met het financieel perspectief maar deze zijn nu betrokken bij de invulling van de taakstelling 'reële begroting'. Het betreffen:

- BUIG (betreft de uitkomst van de actualisatie in oktober 2024)
- Brandverzekering
- Leerlingenvervoer

3. BUIG**

De actualisatie in het voorjaar van 2025 leidt tot een aanvullend voordeel. Eerder is bij de actualisatie van het BUIG-budget in oktober 2024 al een inschatting van ons uitgavenaandeel gemaakt. Nu de landelijke realisatie bekend is, weten we ook wat het werkelijke uitgavenaandeel is geweest. We zien dat dit aandeel nog verder is afgenomen. Het voordeel bedraagt 826 duizend euro in 2026 oplopend tot 955 duizend euro vanaf 2029. Het voordeel dat in het najaar 2024 is geconstateerd is meegenomen als maatregel in het proces reële begroting. De bijstelling voorjaar 2025 loopt via het meerjarenbeeld.

4. Rente-effecten

De omvang van de te financieren vaste activa komt naar verwachting lager uit dan eerder voorzien. Daarnaast ligt de stand van de reserves en voorzieningen hoger (onder andere door bestemming van voordelige resultaten). Aan het begin van 2026 komt de financieringsbehoefte aan langlopende leningen om die redenen lager uit dan voorzien. Rekening houdend met een hogere rentetoevoeging aan de reserves leidt dit per saldo tot een meevaller van 1,1 miljoen euro. Genoemde oorzaken werken door naar latere jaren en de meevaller loopt op tot 1,85 miljoen euro in 2029. Daarnaast is het rente-omslagpercentage met 0,10% verlaagd naar 1,60% waardoor er vanaf een 2026 een voordeel ontstaat van 1,1 miljoen euro vanwege lagere kapitaallasten.

5. Nominale compensatie

Nacalculatie van de loon- en prijsontwikkeling over 2024 en 2025 betekent een verhoging van de budgetten met 0,16%. De negatieve bijstelling vanaf 2026 is daarmee minimaal.

Werkgevers en bonden hebben een onderhandelingsresultaat bereikt dat in juni isvoorgelegd aan de vakbondsleden. Dit loonbod is als uitgangspunt genomen en daarmee vervalt de eerdere inschatting op basis van CPB-ramingen. De belangrijkste afspraken in de Cao zijn:

- Loonsverhoging in 2025 per 1 april van 2,0% en per 1 oktober van 1,85%
- Loonsverhoging in 2026 per 1 juli van 1,25% en een vaste verhoging van €35 per salarisschaal
- Loonsverhoging in 2027 per 1 januari van 1,60% (de Cao loopt na het eerste kwartaal van 2027 af)
- Gemeenten zijn verplicht een reiskostenregeling aan te bieden vanaf 2026
- de toelage onregelmatige dienst (TOD) wordt verhoogd met 35%

Omdat de impact van de reiskostenregeling en het effect van de TOD verhoging nog niet volledig duidelijk is houden we rekening met een reservering van 0,9% bij de concernposten. Zodra dit helder is zullen de budgetten gericht worden gecompenseerd voor deze effect ten laste van de reservering.

Voor de prijsontwikkeling is meerjarig aangesloten bij de raming conform het CEP2025.

Voor 2026 is het percentage OVA (voor indexering jeugd) geraamd op 4,45% (was 3,48%). Daarnaast is het jeugdbudget toegenomen t.o.v. de begroting 2025. Hierdoor ontstaat een nadelige bijstelling.

Gesubsidieerde instellingen indexeren we op basis van de nominale ontwikkeling in het jaar T-2. De indexatie voor 2024 en 2025 is naar boven bijgesteld en dit werkt door in een hogere indexatie voor 2026 en 2027.

**) Het bedrag voor nominale compensatie is geactualiseerd. De NZA heeft voor 2026 het percentage voor OVA-indexatie (5,13%) gepubliceerd. Door een forse prijsbijstelling in 2025 (nacalculatie) ontstaat een nadeel vanaf 2026. Bijstelling van de indexatie gesubsidieerde instellingen leidt nog tot een voordeel vanaf 2027. Daarnaast kan 460 duizend euro vrijvallen van de gemaakte reservering op concernposten omdat het effect van de verhoging TOD (toelage onregelmatige dienst) verhoging meevalt. Per saldo is het nadeel 658 duizend euro in 2026, in 2027 t/m 2029 bedraagt het jaarlijkse voordeel telkens ongeveer 300 duizend euro.

Het financiële effect dat dan per saldo ontstaat is een nadeel van 4,0 miljoen euro in 2026 oplopend tot een nadeel van 11,6 miljoen euro vanaf 2029.

6. Energie**

Doordat de energieprijzen zijn gedaald ten opzichte van vorig jaar, is het benodigde budget voor de begroting 2026 naar beneden bijgesteld. Op basis van de huidige prijsontwikkelingen en het reeds ingekochte aandeel energie voor 2026, verwachten we dat er structureel 750 duizend euro kan vrijvallen en voor 1 miljoen euro in 2026.

7. Belastingen

De ontwikkeling van onze belastinginkomsten zijn gerelateerd aan de ontwikkeling van de lonen en prijzen. Daarnaast vindt er voor de belastingtarieven nacalculatie plaats van de tarieven over voorgaande jaren (2024 en 2025: +0,16%). De bijstelling bedraagt 0,7 miljoen euro in 2026 oplopend tot 1,5 miljoen euro vanaf 2029.

8. Uitvoeringskosten bezwaar en beroep WOZ

In afgelopen jaren zijn er als gevolg van grote hoeveelheid bezwaar- en beroepschriften hogere uitvoeringskosten gemaakt voor de afhandeling van deze extra WOZ-bezwaren en beroepen. Daarnaast zijn ook de uitgekeerde proceskostenvergoedingen afgelopen jaren gestegen. Door in werking treden van nieuwe wetgeving verwachten wij op termijn, dat de proceskostenvergoedingen zullen teruglopen. Vanaf 2024 heeft het Noordelijk Belastingkantoor (NBK) ingezet op een kwaliteitsimpuls door extra inzet op het waarderen van de WOZ-objecten. Wij verwachten hierdoor op termijn een vermindering van het aantal bezwaren en de toegekende proceskostenvergoedingen.

In de begroting is vanaf 2025 rekening gehouden met terugkeer naar het oude kostenniveau van voor de kostenstijgingen. Wij zien nog geen terugloop van kosten in boekjaar 2024. Het komt daarom te vroeg om meerjarig terug te keren naar oude kostenniveau in de begroting. Voor 2026 schatten wij dat de kosten 500 duizend euro hoger zijn.

9. Logiesbelasting

Op verzoek van de hotelsector worden de tarieven van de logiesbelasting niet jaarlijks maar driejaarlijks aangepast aan de loon- en prijsontwikkelingen. Hierdoor is er stabiliteit in de tarieven. De voorgestelde tariefverhoging leidt tot een extra opbrengst van 428 duizend euro vanaf 2026.

10. Voorziening afkoopsom graven

Het afgekochte grafonderhoud loopt via een voorziening, conform voorschriften van het BBV. Jaarlijks vindt er een onttrekking aan de voorziening plaats ter hoogte van het in dat jaar benodigde onderhoudsbedrag. Daarnaast storten we jaarlijks een bedrag bij voor een (nieuw tiende) jaar. De hoogte van deze jaarlijkse bijstorting wordt elk jaar, bij het opstellen van de begroting, geactualiseerd op basis van gedetailleerde overzichten van al het afgekochte onderhoud.

De voorziening moet in de jaarrekening van voldoende omvang zijn om de kosten voor de komende tien jaren te kunnen dekken. Dit betekent een beperkt hogere jaarlijkse dotatie aan de voorziening.

11. Arealontwikkeling

De benodigde budgetten voor het onderhoud aan de openbare ruimte door ontwikkelingen in het areaal is geactualiseerd ten opzichte van de begroting 2025. In 2026 leidt dit tot een voordeel van 80 duizend euro, in 2027 een voordeel van 60 duizend euro, in 2028 een voordeel van 40 duizend euro en in 2029 een nadeel van 50 duizend euro.

12. BTW op riolering en afvalstoffenheffing**

Voor de BTW compensatie op riolering en ASH is er geen wijziging ten opzichte van de reeks waarmee in de meerjarenbegroting al rekening wordt gehouden.

13. BTW op bouwleges**

Het is mogelijk om bij de leges omgevingsvergunningen de compensabele btw mee te nemen in de legestarieven. We ramen jaarlijks een incidentele opbrengst omdat de toerekenbare btw kan fluctueren. De incidentele opbrengst voor 2026 kan op dit moment niet goed worden ingeschat. We brengen de verwachte opbrengst voor 2026 in beeld en verwerken dat op een later moment in de begroting.

14. Dividenden Enexis en BNG

In 2026 is sprake van een incidenteel voordeel van 1,211 miljoen euro omdat we het verwachte dividend over onze Enexis hebben verwerkt. (Het dividend wordt incidenteel geraamd omdat we in ons weerstandsvermogen rekening hebben gehouden met de opbrengst van een eventuele verkoop).

Op basis van het jaarverslag van de BNG hebben we onze jaarlijkse dividendverwachting met 100 duizend euro verhoogd tot 840 duizend euro vanaf 2026.

15. Leges op reisdocumenten

In 2014 is de geldigheidsduur van reisdocumenten verlengd van 5 naar 10 jaar. Hierdoor lopen de inkomsten terug. Een deel van de lagere inkomsten wordt gecompenseerd door lagere personele inzet. In 2029 verwachten we ten opzichte van 2028 een inkomstendaling van 660 duizend euro. De verwachte kostendaling is 168 duizend euro zodat het nadeel 492 duizend euro bedraagt in 2029.

16. Terugloop kapitaallasten

Dit betreffen specifieke investeringen waarvan de afnemende kapitaallasten terugvallen naar meerjarenbeeld. De impact is beperkt en loopt op tot een nadeel van 27 duizend euro in 2029.

17. Rechtspositiebesluit politieke ambtsdragers

Het rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers is gewijzigd. Daarmee krijgen raadsleden aanspraak op een vergoeding om voorzieningen te kunnen treffen voor arbeidsongeschiktheid, ouderdom en overlijden. De jaarlijkse kosten hiervan bedragen 112 duizend euro.

18. GR – GGD Groningen

Op basis van de conceptbegroting van de GGD Groningen is onze bijdrage meerjarig bijgesteld. De begroting bevat geen nieuwe beleidsvoorstellen. De meerjarenbegroting van de GR is, in afwijking van vorige begrotingen, niet geïndexeerd. De meerjarenbegroting van onze gemeente houdt wel rekening met toekomstige loon- en prijsontwikkelingen. Daarom hebben we conform de gedragslijn uit eerdere begrotingen van de GGD (voorheen PG&Z) de indexering meerjarig op 2,5% gesteld.

De extra bijdrage in 2026 is 508 duizend euro en wordt vooral veroorzaakt door de actualisatie van loon- en prijsontwikkelingen. Meerjarig loopt de extra bijdrage op tot 1,1 miljoen euro in 2029.

19. GR- Omgevingsdienst Groningen

De deelnemersbijdrage is gebaseerd op de te verwachten jaaropdracht per deelnemer; rekening houdend met de ondergrens van het regionale beleid. De nadelige bijstelling bedraagt 18 duizend euro in 2026, 19 duizend euro in 2028, 20 duizend euro in 2029 en 56 duizend euro vanaf 2030.

20. GR - Groninger Archieven

De bijdrage aan de verbonden partijen wordt jaarlijks via het meerjarenbeeld geactualiseerd. De bijstelling als gevolg van actualisatie van lonen en prijzen bedraagt 19 duizend euro in 2026 oplopend tot 133 duizend euro vanaf 2029.

De omzetbelasting op uitgaven kan worden verhaald bij het BTW compensatiefonds. Hiermee werd in de begroting nog geen rekening gehouden. Het voordeel bedraagt jaarlijks circa 100 duizend euro.

21. GR - Veiligheidsregio Groningen

De bijdragen aan de GHOR, crisisbeheersing en de gemeentelijke kolom worden bepaald aan de hand van het aantal inwoners. De bijdrage aan het programma brandweer is naar een verdeelsleutel op basis van het aandeel voor brandweezorg in het gemeentefonds. Onze bijdrage neemt toe met 67 duizend euro in 2026 oplopend tot 376 duizend euro in 2029.

22. GR – Noordelijk belastingkantoor

De bijdrage aan de verbonden partijen wordt jaarlijks via het meerjarenbeeld geactualiseerd. De bijstelling loopt voor een deel via de toerekening aan (kostendekkende) tarieven en voor een deel via het financieel meerjarenbeeld. De bijstelling bedraagt 187 duizend euro voordelig in 2026 aflopend tot 69 duizend euro in 2029.

Intensiveringen voorgaande jaren

In dit onderdeel van de financiële positie is een overzicht opgenomen van de opgaven die in voorgaande jaren in de begroting zijn verwerkt. Het betreft de nog openstaande opgaven uit de begrotingen 2023, 2024 en 2025.

Voor de toelichting op deze openstaande opgaven is met een link naar de toelichting in de begroting van eerdere jaren verwezen.

	Openstaande opgaven begroting 2025	Deel-programma	I/S	2026	2027	2028	2029
2	Elektrische- en watervoorzieningen Vismarkt	1.2	S	-166	-166	-166	-166
5	Omgevingswet	1.3	S		-306	-331	-306
	Overhead	4.4	S		-78	-78	-78
8	Vervangingsinvesteringen en groot onderhoud	2.1	I	-159	-306	-885	-885
9	Openbare ruimte - sociaal werkgeverschap	2.1	S			-380	-380
	Overhead	4.4				-81	-81
10	Waardengestuurd beheer leefomgeving	2.1	I	-495			
	Overhead	4.4	I	-41			
11	Visserbrug	2.1	S	-34	-34	-34	-34
13	Woontoezicht / pandenbrigade	2.2	I	-566	-566		
	Overhead	4.4	I	-189	-189		
15	Basisbanen	3.1	S			329	329
	Opvangen binnen begroting werk en participatie	3.1	S	290	309	525	525
17	Formatie en uitvoeringsbudget afspraakbanen	3.1	S	155	-22	-100	-100
	Opvangen binnen begroting werk en participatie	3.1	S			751	751
18	Vervanging sleutelfunctionarissen	3.1	S				
	Opvangen binnen begroting werk en participatie	3.1	S			182	182
19	Tijdelijke extra instroom Nieuw Beschut	3.1	S			347	347
	Opvangen binnen begroting werk en participatie	3.1	S	347	347	111	111
20	Loonkostensubsidie	3.1	I	-535			
21	Bijzondere bijstand	3.1	S	46	79	91	91
22	Individuele inkomenstoeslag	3.1	S	90	166	189	189
25	Armoederegelingen en voorzieningen	3.1	I	-100			
27	Preventie en transformatie jeugdzorg	3.3	I	-4.509			

28	Maatschappelijke opvang en vrouwenopvang Ruimte budget voor gesubsidieerde instellingen	3.3 3...	S	-300 300	-700 700	-1.600 1.150	-1.600 1.150
29	Huiselijk geweld	3.3	S		-100	-200	-200
32	Zwembad Scharlakenhof Haren	3.4	I	-800	-1.250		
35	Actualisatie knelpunt SBR+kunstgrasveld, sanering	3.4	I			-155	
41	Cultuurnota Reservering gesubsidieerde instellingen	3.5 3...	I I	-500 500	-500 500	-500 500	
42	Tekort Wijkvernieuwing	4.2	I	-1.000			
44	Licentiekosten M365	4.4	I	-368			
46	Formatie digitale toegankelijkheid	4.4	I	-54			
47	Strategische investeringsagenda	4.2	S	-4.000	-9.000	-14.000	-19.000
				-12.088	-10.361	-14.335	-19.155

Voor een toelichting op bovenstaande opgaven wordt verwezen naar pagina 270 e.v. van de [begroting 2025](#).

Openstaande opgaven begroting 2024		Deel- programma	I/S	2026	2027	2028	2029
6	Gerrit Krolbrug (groen/recreatief)		S	-150	-150	-150	-150
10	Investeringsen VTH invoering Omgevingswet Dekking uit bouwleges	1.3 1.3	I I	-1.000 1.000			
14	Veiligheidsregio (vervanging kazerne Sontweg)	2.2	S	-362	-361	-361	-361
15	Vervangingsinvesteringen en groot onderhoud		S		-478	-478	-478
16	Openbare ruimte - sociaal werkgeverschap	2.1	S	-27	-434	-434	-434
23	Bijzondere bijstand	3.1	S	20	5	5	5
25	Individuele studietoelage Restmiddelen bijzondere bijstand studenten	3.1 3.1	S I	700	600		
26	Armoede en schuldhulpverlening	4.2	I	-900			
29	Meerjarig programma werk en participatie	3.1	I	910	3.600		
34	Zorgkosten Jeugdhulp	3.3	S	-800	-1.500	-1.500	-1.500
35	Zorgkosten Wmo	3.3	S	-2.699	-4.073	-4.073	-4.073
38	Leerlingenvervoer	3.2	S	-247	--385	-385	-385
43	Kostenstijging IHP tranche 1 en 2 Grow-up		S			-1.900	-1.900
45	Vervangen SBR kunstgrasvelden + saneren Vervangen SBR kunstgrasvelden + saneren		I S	-143	-31 -62	-62	-62
47	Plankosten toekomstig Kardingse	3.4	I	-500			
48	Atletiekbaan Dekking uit beschikbare middelen sport	3.4 3.4	I I	-50 50			
50	Dekking vastgoed, welzijn - van Houten	3.3	S		40	40	40
51	Accommodatiebeleid, +Haren en ten Boer Gebiedsteam/sociale basis, 2026 pegas	3.3 3.3	S S	76	76	76	76
55	Huis ten Post Dekking versterken en vernieuwen/ pegas		S S	57	57	57	57
70	Dienstverlening + locaties burgerzaken	4.4	I	-392	-392		
				-4.457	-3.488	-9.165	-9.165

Voor een toelichting op bovenstaande opgaven wordt verwezen naar pagina 339 e.v. van de [begroting 2024](#).

Openstaande opgaven begroting 2023		Deel- programma	I/S	2026	2027	2028	2029
1	Uitbreiden naar 250 basisbanen	3.1/4.4	S	-532	-532	-532	-532
2	Intensiveren armoedebestrijding	3.1	S	-28	-28	-28	-28
5	Schuldhelpverlening: vroegsignalering	3.1/4.4	S	245	245	245	245
7	Bijzondere bijstand	3.1	S	27	27	27	27
11	Meer betaalbare woningen	1.3	S	-300	-300	-300	-300
17	Veiligheidsregio (vervanging kazerne Sontweg)	2.2	S		-400	-400	-400
22	Veiligheid&leefbaarheid - Perspectief wijken	2.2/4.4	S	-440	-440	-440	-440
25	Veiligheid voor vrouwen en jongeren	3.3	I	-50			
29	Afval en circulariteit	2.1	I	-60			
37	Uitvoeringsprogramma mobiliteitsvisie	1.2/4.4	S	-250	-250	-250	-250
38	Fietsparkeren	2.1	I	-300			
39	Bovenwijkse infrastructuur	1.1	S	-500	-500	-500	-500
40	Fietsparkeren (stalling zuid en west)	1.2	S		-1.000	-1.000	-1.000
	Fietsparkeren (stalling zuid en west)	1.2	I	-100			
52	Groenparticipatie	2.1	I	-125			
53	Groene evenementen	3.5	I	-100			
57	Vervanging voorzieningen openbare ruimte	2.1	S	-632	-632	-632	-632
58	Plan/investeringskosten Stadspark drafbaan	1.1	I	-500			
59	Wijkvernieuwing	4.2	I	-1.000			
62	Wijkontwikkelprogramma	4.2	I	-1.830			
63	Ondersteuning mantelzorgers	3.3	I	-150			
69	POK-middelen, projectleider via programma	3.3/4.2	I	790			
77	Zorgkosten Wmo	3.3	S	-126	-126	-126	-126
82	Verlengde schooldag aandachtsgebieden	3.2	S	5	5	5	5
83	Integraal Huisvestingsplan onderwijs	3.2	S	-460	-920	-1.380	-1.380
84	Bewegingsonderwijs en Binnensport	3.2	S	-200	-300	-1.200	-1.800
	Inrichting accommodaties	3.2	S	-15	-15	-15	-15
88	Nieuw muziekcentrum	3.5	S		-2.000	-4.000	-6.000
94	Vrijdag	3.5	S	-100	-100	-100	-100
99	Ontwikkeling meer buitensportparken	3.4	S	-190	-190	-190	-190
102	Vervangen oude SBR sportvelden	3.4	S	-4			
	Saneren en opruimen SBR korrels	3.4	I	-98	-4	-4	-4
107	Democratische vernieuwing en participatie	4.2	I	-100			
109	Extra kosten sociaal werkgeverschap	2.1	S	-370	-370	-370	-370
110	WOO: Ondersteuning afhandeling WOB	4.4	S	100	100	100	100
113	Duurzame inzetbaarheid	4.4	S	9	9	9	9
	Vervallen uitlooprang	divers	S	503	503	503	503
118	Realisatie samenhangende objectregistratie		I	-250	-250	-250	-250
	Sparen voor opgaven na 2026		I	-2.000			
				-9.921	-7.468	-10.828	-13.428

Voor een toelichting op bovenstaande opgaven wordt verwezen naar pagina 321 e.v. van de [begroting 2023](#).

Openstaande opgaven begroting 2022		Deel- programma	I/S	2026	2027	2028	2029
46	Martiniplaza	3.5	S	-102	-163	-217	-299
				-102	-163	-217	-299

Voor een toelichting op bovenstaande opgaven wordt verwezen naar pagina 285 e.v. van de [begroting 2022](#).

Dekkingsbronnen voorgaande jaren

In dit onderdeel van de financiële positie lichten wij de hervormingen toe die in voorgaande jaren in de begroting zijn verwerkt. Het betreft de nog openstaande hervormingen afkomstig uit de begrotingen 2023, 2024 en 2025. Ieder van deze hervormingen wordt vervolgens toegelicht.

Hervormingen voorgaande begrotingen	Begroting	Deel- programma	I/S	2026	2027	2028
2. Stelselwijziging riolering en BCF	2023		S	-40	-40	-40
2. Inzet spaarbedragen uit de begroting 2023	2024		I	2.000		
2. Voordeel WMO	2025	3.3	I	2.000	2.000	2.000
5. Parkeerhandhaving	2025	1.2	S	200	250	300
6. Budget gesubsidieerde instellingen	2025	3. ..	I	850	450	
Totaal hervormingen voorgaande jaren				5.010	2.660	2.260

2. Stelselwijziging riolering en BTW compensatiefonds (BCF) De btw op investeringen mag (extracomptabel) worden betrokken in de bepaling van het tarief. We namen btw die op investeringen drukt altijd mee in het tarief op basis van de kapitaallast van deze investeringen. Vanaf 2023 nemen we de btw op de verwachte investeringsuitgaven mee in het tarief. Hierdoor ontstaat een voordelige bijstelling van 810 duizend euro in 2023 dat daarna met 40 duizend euro per jaar afloopt .

2. Inzet spaarbedragen uit de begroting 2023

In de begroting 2023 zijn spaarbedragen opgenomen voor toekomstige opgaven. Voor 2025 is de reservering 1 miljoen euro, voor 2026 is de reservering 2 miljoen euro. Deze middelen zetten we in ter dekking van de opgaven in deze begroting.

2. Voordeel WMO

Voor 2025 t/m 2028 verwachten we een voordelig resultaat op ons WMO-budget waardoor dit kan vrijvallen. Het voordeel is 1,9 miljoen euro in 2025, in 2026 en 2027 is het voordeel 2 miljoen euro en in 2028 bedraagt het voordeel 1 miljoen euro.

5. Parkeerhandhaving

De opbrengsten voor parkeerhandhaving zijn meerjarig geactualiseerd. Vanaf 2026 verwachten we 200 duizend euro aan extra inkomsten. In de jaren daarna loopt het voordeel naar verwachting ieder jaar op met 50 duizend euro tot 400 duizend euro in 2030.

6. Budget gesubsidieerde instellingen

De budgetten van gesubsidieerde instellingen worden geïndexeerd op basis van het jaar t-2. Tot dit jaar liep de verrekening via de reserve accres instellingen (de budgetten van t-2 werden in jaar t uitgekeerd aan instellingen). In de tweede werkconferentie van 25 april heeft het college besloten de verrekening voortaan rechtstreeks via het meerjarenbeeld te laten lopen. Na analyse van de beschikbare budgetten bleek dat er 4 miljoen euro structureel en 8 miljoen euro incidenteel kan vrijvallen.

De structurele vrijval moet in samenhang worden gezien met het knelpunt Maatschappelijke Opvang / Vrouwenopvang. De afgelopen jaren was het niet nodig deze budgetten te indexeren. Dit is een belangrijke oorzaak van de (structurele) vrijval. Vanaf 2025 is deze indexering wel nodig.

De structurele vrijval van 4 miljoen euro wordt in de begroting 2025 ingezet voor een aanvulling van het budget voor gesubsidieerde instellingen (1,8 miljoen euro) en een structurele indexering van MO/VO budgetten (2,2 miljoen euro). In de jaren 2025-2027 is voor de indexering van MO/VO budgetten minder nodig, waardoor niet de volledige 4 miljoen euro wordt ingezet. De resterende middelen in deze jaren worden toegevoegd aan de ruimte voor de begroting 2025.

Intensiveringen 2026-2029

In onderstaand overzicht staan de opgaven waarvoor wij aanvullende middelen beschikbaar stellen. Het betreffen opgaven die niet binnen bestaande budgetten opgelost kunnen worden of waar dit onwenselijke consequenties heeft. We stellen voor deze opgaven op te lossen door het beschikbaar stellen van extra beleidsmiddelen hiervoor. We lichten alle punten afzonderlijk toe.

Er is onderscheid gemaakt tussen opgaven die bijna onontkoombaar zijn (*cursief*) en overige opgaven.

Intensiveringen begroting 2026	Deel- programma	I/S	2026	2027	2028	2029
1. <i>Verwijderen wegenfundering Warmtestad</i>	1.1	I	-450	-450		
2. Handhaving op het water	1.1	I	-146	-146		
Overhead	4.4	I	-16	-16		
3. Huisvesting O&C Camerabioscoop	1.1	S	-100	-100	-100	-100
4. Veilig en gezond werken	1.1	I	-150			
Overhead	4.4	I	-28			
5. Toezichthouder BAG meldingen	1.3	I	-50	-50		
Overhead	4.4	I	-10	-10		
6. Cofinanciering Volkshuisvestingsfonds	1.3	I	-490	-490		
Dekking vrijval bijdrage RGA	1.3	I	550	550		
7. Organisatiekosten Energiebedrijf Groningen	1.3	I	-201	-201		
Dekking organisatiekosten programma energie	1.3	I	201	201		
Totaal programma 1: Economie en Ruimte			-890	-712	-100	-100
8. <i>Consignatievergoeding gladheidsbestrijding</i>	2.1	S	-304	-304	-304	-304
9. Emissieloos wagenpark	2.1	S	-172	-565	-858	-858
10. <i>Onderhoud openb.ruimte- soc.werkgeverschap</i>	2.2	S				-373
Overhead	4.4	S				-72
11. Aanpak misstanden vastgoedsector	2.2	S			-703	-703
Overhead	4.4	S	-126	-126	-196	-196
12. Incidentele inzet vastgoedsector	2.2	I	-602			
Overhead	4.4	I	-112			
13. <i>Ontwikkelen geurbeleid</i>	2.1	I	-50			
14. Visserbrug	2.1	S			-122	-122
15. Voedsel- en eiwittransitie landelijk gebied	2.1	I	-651			
Overhead	4.4	I	-39			
16. Life school square Damsterplein- kwaliteit	2.1	S		-50	-50	-50
Life school square Damsterplein- aanpassen	2.1	S		-75	-75	-75
17. Implementatie en uitvoering Aanpak Gele loper	2.2	I	-1.055	-1.005	-805	-805

	Overhead	4.4	I	-28	-28	-28	-28
18.	Verlichting	2.2	I	-290			
19.	Verplaatsingseffecten	2.2	I	-150			
20.	Woonoverlast coördinator	2.2	I	-100	-100	-100	
	Overhead	4.4	I	-28	-28	-28	
21.	Veilig uitgaan	2.2	I	-590	-590	-450	-450
	Overhead	4.4	I	-36	-36	-22	-22
22.	Tijdelijke invulling Casinolocatie	2.2	I	-600			
23.	Verstevigen sociale pijler	2.2	I	-330			
	Overhead	4.4	I	-28			
Totaal programma 2: Leefomgeving en Veiligheid				-5.291	-2.907	-3.741	-4.058
24.	<i>Wet Kinderopvang</i>	3.1	S	-320	-320	-320	-320
25.	<i>Bijzondere bijstand</i>	3.1	S	200	170	100	60
26.	<i>Studietoelage</i>	3.1	S	-1.539	-1.539	-1.539	-1.539
27.	<i>Ontzorgen statushouders</i>	3.1	I	-306			
	Overhead	4.4	I	-98			
28.	<i>Hoge instroom statushouders</i>	3.1	I	-1.141	-809	-490	-250
	Overhead	4.4	I	-316	-223	-125	-51
29.	<i>Frictiekosten loonkostensubsidies</i>	3.1	I	310	-245	-265	-280
30.	<i>Vervanging sleutelfunctionarissen</i>	3.1	I	-138	-138		
31.	<i>Vervanging sleutelfunctionarissen - beveiliging</i>	3.1	S	-110	-110	-110	-110
32.	<i>Afschaffen comp. transitievergoeding WSW</i>	3.1	S	-197	-363	-334	-307
33.	<i>Werk & Participatie - nominale compensatie</i>	3.1	S	-765	-1.565	-26	-160
34.	<i>Sportzaal De Groenewei</i>	3.4	S	-50	-50	-50	-50
35.	Schuldhelpverlening	3.1	I	-646			
	Overhead	4.4	I	-42			
36.	Rijksmiddelen armoede en schulden	3.1	I	-444	-304		
37.	Borgen werkprogramma	3.1	I	-1.050	-850	-850	-850
	Overhead	4.4	I	-267	-267	-267	-267
38.	Basisbanen	3.1	I	460	-460		
39.	Route Arbeid+	3.1	I	-350	-350		
40.	Uitname DU Jeugd - Grote Stedenbeleid	3.2	I	-554			
41.	Accomodatiebeleid Pilot Haren en Ten Boer	3.3	I	-82			
42.	Tekort meerjarenbegroting accommodatiebeleid	3.3	I	-155			
43.	<i>Actualisatie meerjarenraming zorgkosten WMO</i>	3.3	S	-600	-1.200	-1.400	-1.800
44.	<i>Zorgkosten Jeugd</i>	3.3	S	-5.300	-8.400	-8.400	-8.100
45.	Passende woon-zorg oplossingen	3.3	I	-1.050	-850		
46.	Opvang ongedocumenteerden	3.3	I	-3.506	-5.572		
47.	Verschuiving van flexibel naar vast personeel	3.5	S	-212	-222	-232	-242
48.	Wijkcentrum de Schakel Oosterhogebrug	3.3	I	-200			
49.	Jaarlijkse herdenking NL-Indië en Ketikoti	3.3	S	-80	-80	-80	-80
50.	Actieplan mentale gezondheid jeugd	3.3	I	-120			
51.	Cultuurprogramma Niemeyer	3.5	I	-250			
52.	Veilig Thuis Groningen	3.3	I	-132	-132	-132	
53.	Herstelplan Jeugdbescherming Noord	3.3	I	-522	-300	-300	

54.	Zwembad en sporthal de Blinkerd	3.4	S			-196	-196
55.	Personeel Sport050	3.4	S	-297	-331	-359	-373
	Dekking budget nominale compensatie	4.2	S	297	331	359	373
Totaal programma 3: Vitaal en Sociaal				-19.572	-24.179	-15.016	-14.542
56.	Vervanging SW personeel	4.4	S	-58	-58	-58	-58
57.	Sterk Hoogkerk	4.2	I	-450			
	Overhead	4.4	I	-39			
58.	Uitvoering PvA diversiteit	4.4	I	-205	-205		
59.	Meerkosten aanbesteding koffieautomaten	4.4	S	-100	-100	-100	-100
60.	Meerkosten nieuw financieel systeem	4.4	S	-267	-267	-267	-267
Totaal programma 4: Dienstverlening en Bestuur				-1.120	-630	-425	-425
Totaal intensiveringen				-26.873	-28.428	-19.282	-19.125
<i>waarvan bijna onontkoombare opgaven</i>				<i>-11.232</i>	<i>-15.604</i>	<i>-13.321</i>	<i>-13.714</i>

1. Verwijderen wegenfundering Warmtestad

Het is van belang dat WarmteStad haar warmtenet in de openbare ruimte kan aanleggen. Hiervoor moet de wegfundering worden verwijderd. Dit betekent in veel gevallen dat WarmteStad hoogovenslakken moet openbreken en/of weghalen. Het terugbrengen van deze opgebroken hoogovenslakken mag niet meer, omdat ze als sterk verontreinigd worden beschouwd.

Dit leidt tot hogere kosten.

Hiervoor stellen we 450 duizend euro in 2026 en 2027 beschikbaar. Voor de jaren daarna weten we nog niet bij welke straten die worden aangepakt sprake is van hoogovenslakken.

2. Handhaving op het water

Het wordt steeds drukker op het water met (recreatie)vaartuigen. Daarnaast is vanwege de gemeentelijke herindeling het vaargebied in de gemeente verdubbeld. Om effectief toezicht te kunnen houden en te handhaven, dient het team Haven te worden uitgebreid met twee havenassistenten.

We stellen hiervoor 146 duizend euro beschikbaar in 2026 en 2027.

De formatie-uitbreiding van 2,0 fte leidt tot een verhoging van de overhead van 16 duizend euro in 2026 en 2027.

3. Huisvesting onderwijs en cultuur in Camera-bioscoop

In 2023 is een verkenning gestart om samen met Noorderpoort tot een invulling te komen van de Camerabioscoop aan het Hereplein. Dit is uitgewerkt tot het concept van Campus Camera als experimenteertomgeving. Belangrijke dragers van dit concept zijn Noorderpoort (Kunst- en Mediaopleiding en Beeldcoalitie), het innovatieve leer/werk programma CrossWise, een horeca-invulling (daghoreca plint en zaalverhuur) en de Groninger amateurkunst (oefen-, ontwikkel- en presentatieplek).

We stellen 100 duizend euro structureel beschikbaar vanaf 2026.

Er is een JTF-campussubsidie in voorbereiding. Indien deze volledig wordt toegekend vloeien de beschikbaar gestelde middelen weer terug naar de algemene middelen.

4. Veilig en gezond werken (arbeidsomstandighedenwet)

In de Nederlandse arbeidsomstandighedenwet is de Europese richtlijn voor tijdelijke en mobiele bouwplaatsen vertaald in Nederlandse wetgeving. De gemeente Groningen treedt als opdrachtgever op bij diverse projectmatige bouwactiviteiten en is vanuit die rol aan zet om invulling te geven aan haar verplichtingen op veilig en gezond werken. Het niet conform de wet- en regelgeving uitvoeren van projecten kan leiden tot o.a. het stilleggen van werken en vervolgonderzoeken.

We stellen 150 duizend euro in 2026 beschikbaar voor de implementatie van een veilig en gezond werkproces bij bouwactiviteiten en de borging hiervan in de organisatie.

De formatie-uitbreiding van 1,0 fte leidt tot een verhoging van de overhead van 28 duizend euro in 2026.

5. Toezichthouder BAG meldingen

Vanuit de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) wordt maandelijks een overzicht opgesteld van aangevraagde adressen waar geen omgevingsvergunning aan ten grondslag ligt. Deze adressen moeten worden onderzocht om te bepalen of sprake is van illegale bouwactiviteiten of illegale omzettingen naar kamers. We hebben onvoldoende capaciteit om deze adressen te onderzoeken. Er staan nu 150 adressen op de wachtlijst. We stellen 50 duizend euro per jaar in 2026 en 2027 beschikbaar om de achterstand weg te kunnen werken. De formatie-uitbreiding van 0,5 fte in 2026 en 2027 leidt tot een verhoging van de overhead van 10 duizend euro in 2026.

De kosten in 2026 en 2027 kunnen worden gedekt door de vrijval die ontstaat door de verlaging van de bijdrage aan de Regio Groningen-Assen. Vanaf 2028 wordt de vrijval van 550 duizend euro ingezet ter dekking van het financieel perspectief.

6. Cofinanciering Volkshuisvestingsfonds

Voor de aanvraag van de subsidie volkshuisvestingsfonds vierde tranche van het Rijk is ook gemeentelijke cofinanciering noodzakelijk.

We stellen 490 duizend euro beschikbaar in 2026 en 2027 ter dekking van de cofinanciering.

De kosten in 2026 en 2027 kunnen worden gedekt door de vrijval die ontstaat door de verlaging van de bijdrage aan de Regio Groningen-Assen. Vanaf 2028 wordt de vrijval van 550 duizend euro ingezet ter dekking van het financieel perspectief.

7. Organisatiekosten Energiebedrijf Groningen

De gemeente Groningen wil in 2035 CO₂-neutraal zijn. Voor het spoor hernieuwbare energie en opslag via zon en wind hebben we in 2023 het Energiebedrijf Groningen (EBG) opgericht. Het energiebedrijf is van belang voor ontwikkeling, realisatie en toekomstige exploitatie van grootschalige duurzame energieprojecten.

Voor de basisorganisatie van het Energiebedrijf Groningen (EBG) stellen we in 2026 en 2027

201 duizend euro beschikbaar. Deze kosten kunnen worden gedekt uit beschikbare organisatiekosten voor Stadsontwikkeling of het programma Energie.

8. Consignatievergoeding gladheidbestrijding

De gladheidsbestrijding moet er onder winterse omstandigheden voor zorgen dat de veiligheid van de weggebruikers gewaarborgd is. De manier van werken met strooiacties op basis van vrijwilligheid, sluit niet meer aan op de Arbeidstijdenwet en de landelijke richtlijn. Het kwam voor dat we routes niet of te laat strooiden wegens te weinig beschikbare medewerkers met allerlei risico's en negatieve publiciteit als gevolg.

Om te zorgen dat er voldoende beschikbare medewerkers zijn om de gladheid te bestrijden, is de invoering van een consignatievergoeding gewenst. Dit is een vergoeding die werknemers ontvangen om bereikbaar te zijn buiten de normale werktijden. Een consignatievergoeding werkt kostenverhogend. We gaan uit van een robuuste bezetting afgestemd op de kans op één of meerdere strooiacties per etmaal.

Hiervoor stellen we vanaf 2026 304 duizend euro structureel beschikbaar.

9. Emissieloos wagenpark

Groningen wil in 2035 CO₂-neutraal zijn. Alle energie die wordt gebruikt moet per 2035 afkomstig zijn van duurzame bronnen en wordt zoveel mogelijk opgewekt binnen de gemeentegrenzen. Een belangrijk onderdeel is het verduurzamen van het gemeentelijk wagenpark voor 1 januari 2035.

Een emissieloos wagenpark leidt tot meerkosten. De meerkosten hebben betrekking op

Het verschil in prijs tussen een diesel voertuig en elektrisch voertuig en de kosten voor laadpalen.

Bij het bepalen van de omvang van het knelpunt is rekening gehouden dat 50% van de kosten wordt toegerekend aan tarieven (de riool- en afvalstoffenheffing en zakelijke tarieven). De andere 50% komt voor rekening van de algemene middelen.

Het overgaan naar een volledig emissieloos wagenpark in 2035 wordt bemoeilijkt door de netcongestie.

Vanwege de netcongestie kunnen niet alle benodigde laadpalen worden gerealiseerd en zijn aggregaten nodig totdat de netcongestie is opgelost.

De aggregaten zijn alleen nodig in de periode dat sprake is van netcongestie. Het is mogelijk gebruik te maken van emissievrije aggregaten op waterstof. De kosten hiervan zijn echter vier keer zo hoog als alternatieven.

Gezien het grote verschil in kosten, kiezen we voor aggregaten die gebruik maken van een brandstof die bestaat uit 100% plantaardige reststromen (HVO100). Deze brandstof is relatief schoon, met een CO₂-reductie van 89% en veel goedkoper dan aggregaten op waterstof.

We stellen in 2026 172 duizend euro, in 2027 565 duizend euro en vanaf 2028 858 duizend euro structureel beschikbaar voor de uitbreiding van het emissieloos wagenpark in 2026 en 2027.

10. Onderhoud openbare ruimte- kosten sociaal werkgeverschap

SW medewerkers worden ingezet voor het onderhoud van de stad. Doordat instroom in de sociale werkvoorziening sinds 2015 niet meer mogelijk is, stijgen de kosten die gemoeid zijn met sociaal werkgeverschap. Invulling van deze plekken met andere mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt leidt tot hogere salaris- en begeleidingskosten.

De uitstroom SW vervangen we voor 50% door mensen uit de doelgroep en voor 50% door reguliere onderhoudsmedewerkers. De meerkosten zijn tot en met 2028 gedekt.

We stellen 373 duizend euro vanaf 2029 beschikbaar.

De formatie-uitbreiding van 9,0 fte leidt vanaf 2029 tot een verhoging van de overhead van 72 duizend euro.

11. /12. Aanpak misstanden vastgoedsector (pandenbrigade)

In 2021 is het project Pandenbrigade opgericht om misstanden in de vastgoedsector op te sporen en hierop te handhaven. De werkzaamheden t.b.v. de aanpak van misstanden in de vastgoedsector vragen extra juridische kennis en betreffen meer complexe casuïstiek die projectmatig en integraal moeten worden gezien. Sinds de invoering van deze werkwijze is er sprake van het toekennen incidentele middelen. Om de intensieve en gestructureerde aanpak van de misstanden in de vastgoedsector consequent toe te kunnen blijven passen, zijn structurele middelen nodig.

Daarnaast voorzien we in 2026 een incidentele grootschalige inzet. In 2026 moet een groot aantal panden worden geïnspecteerd en moet worden opgetreden tegen misstanden. Voor deze inzet is voor 2026 een incidenteel budget nodig voor 4 fte (2 inspecteurs en 2 juristen).

Voor de gestructureerde aanpak stellen we in 2026 en 2027 126 duizend euro incidenteel en vanaf 2028 703 duizend euro structureel beschikbaar.

De formatie-uitbreiding van 7,0 fte leidt tot een verhoging van de overhead van 196 duizend euro vanaf 2028.

Voor de extra inzet in 2026 stellen we 602 duizend euro beschikbaar.

De formatie-uitbreiding van 4,0 fte leidt tot een verhoging van de overhead van 112 duizend euro in 2026.

13. Ontwikkelen geurbeleid

Vanwege het verlopen van het convenant met Cosun Beat Company is urgentie ontstaan om in 2026 gemeentelijk geurbeleid op te stellen en deze te vertalen in onze Omgevingsvisie en het Omgevingsplan.

Daarmee voldoet de gemeente aan haar wettelijke taak om geurhinder te bestrijden.

We stellen in 2026 incidenteel 50 duizend euro beschikbaar.

14. Visserbrug

Het brugdek van de Visserbrug in Groningen is verwijderd. In eerste instantie zou het verwijderde brugdek van de Visserbrug worden hersteld en teruggeplaatst. Hiervoor is in de begroting 2025 rekening gehouden met een investering van 1 miljoen euro. Er zijn echter meerdere gebreken aan het licht gekomen waardoor het verwijderde brugdek niet kan worden teruggeplaatst maar vervangen moet worden. De investeringskosten zijn afhankelijk van het type brug dat wordt teruggeplaatst. Een brug voor alleen fietsers en voetgangers kost minder dan een brug waar ook auto's overheen kunnen. We verwachten dat de nieuwe brug maximaal 4 miljoen euro zal kosten. We houden vooralsnog rekening met uitvoering in 2026 en 2027.

We stellen vanaf 2028 122 duizend euro structureel beschikbaar. Indien de investeringskosten lager uitvallen, vloeien de resterende middelen terug naar de algemene middelen.

15. Voedsel- en eiwittransitie landelijk gebied

Het is van belang dat we blijven werken aan een toekomstbestendig en duurzaam voedselsysteem.

In 2024 zijn de routekaart en uitvoeringsagenda voedsel- en eiwittransitie vastgesteld. Hierin zijn de doelen gesteld voor 2030 en 2050 en maken we de transitie concreet door projecten en acties die we gaan uitvoeren. Voor 2024 en 2025 was incidenteel budget opgenomen in de begroting in afwachting van een transitiebudget vanuit het NPLG. Dit budget is echter geschrapt door het Rijk.

Zonder extra inzet en middelen kunnen we onze doelen voor de voedseltransitie en de opgaven in het landelijk gebied niet waarmaken.

We stellen hiervoor in 2026 651 duizend euro beschikbaar.

De formatie-uitbreiding van 1,4 fte in 2026 leidt tot een verhoging van de overhead van 39 duizend euro.

16. Life school square Damsterplein

Voor het Damsterplein is een ontwerp gemaakt om het plein groener en klimaatadaptief te maken. Uitvoering van de vergroening en wateropvang van het plein heeft als gevolg van corona en een intensiever participatieproces vertraging opgelopen. Vanwege de langere doorlooptijd, een wijziging van de oorspronkelijke scope en prijs- en loonstijgingen hebben we te maken met hogere kosten.

Wanneer we de vergroening van het plein niet (of in versoberde vorm) aanpakken, dan zal de Europese subsidie van 1 miljoen niet of niet volledig worden uitgekeerd.

Daarnaast voorzien we een extra investering in het kader van het verbeteren van de verkeersveiligheid. Dit kan door aan de zuidzijde van het plein de weg te versmallen en een 30 km zone uitstraling aan te brengen.

We stellen 125 duizend euro structureel beschikbaar vanaf 2027.

17. /18. /19./23. Implementatie en uitvoering Integrale Aanpak Gele Loper

In één van onze belangrijkste toegangspoorten tot de stad, de Gele Loper, is sprake van forse overlast en onveiligheid. De oorzaak hiervan is complex, meervoudig en hardnekkig. De fysieke inrichting in combinatie met de functies en de vele doelgroepen die gebruik maken van het gebied liggen hieraan ten grondslag. De uitdagingen zijn groot, maar de kansen om van de Gele Loper weer een aantrekkelijk en veilig gebied te maken zijn groter. Dit kunnen we alleen bewerkstelligen door een samenhangende, integrale aanpak te implementeren. Een aanpak van de lange adem. In deze begroting stellen we een aanpak voor die we al hebben aangekondigd in de brief over de gele looper die we u in december 2024 hebben gestuurd (360868-2024).

We stellen 1,495 miljoen euro in 2026, 1,0 miljoen in 2027 euro en 805 duizend euro in 2028 en 2029 beschikbaar voor de integrale aanpak.

Met deze middelen zetten we in op het vergroten van de veiligheid in het gebied, onder andere door het vergroten van de personele capaciteit, de kosten voor de Wijkhub en uitbreiding van cameratoezicht in het gebied. Daarnaast stellen we in 2026 middelen beschikbaar voor het verbeteren van de verlichting in het gebied en het kunnen reageren op verplaatsingseffecten.

Tot slot versterken we de inzet van het sociale domein in de gele looper in 2026. Dit doen we door het versterken van de regiefunctie op zorg en veiligheid en van de hoog specialistische zorg en ondersteuning voor de complexe doelgroep (330 duizend euro in 2026).

De formatie-uitbreiding van 3,5 fte in de periode 2026-2029 leidt tot een verhoging van de overhead van 28 duizend euro.

20. Woonoverlast coördinator

Woonoverlast is een maatschappelijk probleem dat veel impact heeft op inwoners. Gezien de ernst en omvang van woonoverlast in Groningen is er noodzaak de regie op de aanpak van woonoverlast te blijven beleggen bij een woonoverlast coördinator. Op deze manier kunnen we uitvoering blijven geven aan de Aanpak Wet Woonoverlast en de burgemeestersbevoegdheden bij woonoverlast.

Momenteel werken we aan een uitvoeringsplan en een sluitende aanpak tussen het meldpunt overlast en zorg, de WIJ en de woonoverlast coördinator.

We stellen in de jaren 2026-2028 100 duizend euro per jaar beschikbaar. Na 3 jaar dienen de werkzaamheden van de woonoverlast coördinator te zijn ingebed in de bestaande keten rondom woonoverlast.

De formatie-uitbreiding van 1,0 fte in de jaren 2026-2028 leidt tot een verhoging van de overhead van 28 duizend euro.

21. / 22. Veilig uitgaan

Onze Groningse nacht bruist en kent een rijke en culturele traditie. Tegelijkertijd zien we dat de veiligheid in het nachtleven onder druk staat. Iedereen moet zich veilig voelen in Groningen, zowel overdag als in de nacht, en daarom hebben we in december 2024 (brief met kenmerk 356712-2024) aangekondigd een actieplan op te stellen. De eerste stap in dit proces was een onderzoek naar het uitgaansleven (brief met kenmerk 149034-2025). Uit dit onderzoek zijn aanbevelingen gekomen die worden verwerkt in een actieprogramma Veilig Uitgaan. De aanpak en de samenwerking met relevante partners in het actieprogramma Veilig Uitgaan heeft tot doel het uitgaansklimaat veilig te houden en te verbeteren. Dit kan alleen door een integrale aanpak te realiseren waarbij we zowel fysieke-, als sociale- en veiligheidsmaatregelen inzetten.

We stellen 1,2 miljoen euro in 2026, 590 duizend euro in 2027 en 450 duizend euro in 2028 en 2029 beschikbaar voor uitvoering van het actieprogramma Veilig Uitgaan. Met deze middelen kunnen we een actieplan opstellen

en implementeren. Het gaat om (o.a.) projectkosten, het kunnen realiseren van een collectief horecaverbod, inzet van horeca stewards en horeca controles en voorlichting over middelengebruik en grensoverschrijdend gedrag.

Daarnaast is hiervan 600 duizend euro in 2026 bestemd voor een tijdelijke invulling van de casino locatie.

De formatie-uitbreiding van 2,0 fte in de jaren 2026 en 2027 leidt tot een verhoging van de overhead van 36 duizend euro. In 2028 en 2029 is de formatie uitbreiding 1,5 fte. Dit leidt tot een verhoging van de overhead van 22 duizend euro.

24. Wet Kinderopvang

We verwachten vanaf 2026 een tekort op de Wet Kinderopvang Sociaal Medische Indicatie van 320 duizend euro. Dit tekort wordt veroorzaakt door prijsstijgingen van de kinderopvang en een toename van het aantal uren dat vergoed wordt. We stellen structureel 320 duizend euro beschikbaar vanaf 2026.

25. Bijzondere Bijstand

We verwachten vanaf 2026 vrijval op het budget voor bijzondere bijstand, doordat de verstrekking van aanvullende bijstand voor jongeren onder de 21 jaar wordt overgeheveld naar de algemene bijstand.

We houden rekening met een vrijval van 200 duizend euro in 2026, 170 duizend euro in 2027, 100 duizend euro in 2028 en 60 duizend euro vanaf 2029.

26. Studietoelage

Studenten die door een medische beperking niet kunnen bijverdienen naast hun studie kunnen studietoelage aanvragen indien zij voldoen aan de voorwaarden. De uitgaven zijn in de afgelopen jaren toegenomen en stijgen nog steeds. De stijging wordt veroorzaakt door hogere normbedragen en meer studenten met mentale problemen. Gemeenten zijn verplicht om studietoelage te verstrekken als iemand daar recht op heeft en de normbedragen worden door het rijk bepaald (gekoppeld aan het minimumloon). We stellen structureel 1,539 miljoen euro vanaf 2026 beschikbaar.

27. Ontzorgen statushouders

We hebben een tekort op de uitvoering van de wet inburgering omdat er geen directe koppeling is tussen de middelen die we van het rijk ontvangen en het aantal statushouders dat Groningen moet huisvesten (gemeentelijke taakstelling). Eén van de taken die we hebben in het kader van de wet inburgering is het financieel ontzorgen. We stellen 306 duizend euro in 2026 beschikbaar.

De formatie-uitbreiding van 3,5 fte in 2026 leidt tot een verhoging van de overhead van 98 duizend euro.

28. Hoge instroom statushouders

De hoge instroom van statushouders en de stijgende taakstelling leiden tot extra instroom van statushouders bij Thuisin050 (de afdeling van de gemeente Groningen die verantwoordelijk is voor de uitvoering van de Wet inburgering 2021). Om wachtlijsten te voorkomen en aan de wettelijke termijn van 10 weken tussen huisvesting en vaststelling van het persoonlijk plan inburgering en participatie (PIP) te kunnen voldoen, is het nodig om de formatie van Thuisin050 tijdelijk uit te breiden.

We stellen incidenteel 1,457 miljoen euro in 2026, 1,032 miljoen euro in 2027, 615 duizend euro in 2028 en 301 duizend euro in 2029 beschikbaar. In deze kosten zijn ook de overheadkosten voor formatie-uitbreiding opgenomen.

29. Fictiekosten loonkostensubsidies

Het aantal mensen dat in de gemeente Groningen aan het werk gaat met behulp van de inzet van loonkostensubsidie neemt sterker toe dan landelijk. Door de systematiek die het rijk hanteert bij de financiering van gemeenten, wordt deze extra groei met vertraging gecompenseerd. Hierdoor ontstaat een tekort op de beschikbare middelen. Tegenover dit tekort staan de positieve opbrengsten die met de inzet van loonkostensubsidie worden gerealiseerd; wanneer mensen met behulp van onze ondersteuning en de inzet van loonkostensubsidie aan het werk gaan.

We stellen in 2027 245 duizend euro, in 2028 265 duizend euro en in 2029 280 duizend euro beschikbaar. In 2026 is sprake van vrijval van 310 duizend euro.

30. / 31. Vervanging sleutelfunctionarissen

Door ziekte moeten 2 begeleiders eerder stoppen met werken dan hun pensioendatum. Zij moeten

vervangen worden. Het is niet de verwachting dat deze functies uit de doelgroep ingevuld kunnen worden (door afbouw SW en minder potentieel in de nieuwe doelgroep). Dit leidt tot hogere loonkosten. Daarnaast moeten we een reguliere beveiliging inhuren voor interventietaken. Deze mogen niet meer uitgevoerd worden door de huismeester (medewerker SW) omdat iederz in een hogere risico categorie is ingedeeld. We stellen 248 duizend euro in 2026 en 2027 en 110 duizend euro structureel vanaf 2028 beschikbaar.

32. Afschaffing compensatie transitievergoeding WSW en nieuw beschut

Een transitievergoeding wordt uitbetaald als het dienstverband van een medewerker na 2 jaar ziekte wordt ontbonden. We betalen regelmatig transitievergoedingen uit aan medewerkers uit de WSW en Nieuw Beschut doelgroep die langdurig ziek zijn en waarvan het dienstverband wordt ontbonden. Vanaf 1 juli 2026 worden grote werkgevers niet meer gecompenseerd voor de uitbetaalde transitievergoedingen. Dit betekent dat deze kosten volledig voor rekening van de gemeente komen. We stellen 197 duizend euro in 2026, 363 duizend euro in 2027, 334 duizend euro in 2028 en 307 duizend euro vanaf 2029 beschikbaar.

33. Meerjarenbegroting Werk & Participatie - Nominale compensatie

In de begroting 2024 en 2025 hebben we de ruimte in de meerjarenbegroting werk&participatie ingezet ter dekking van knelpunten op het gebied van werk en participatie. Daarnaast is in de begroting 2024 een deel ingezet voor een sluitende begroting. Onlangs bleek dat in de meerjarenbegroting onvoldoende rekening is gehouden met loon- en prijsstijgingen voor 2026 en verder. Om de geplande activiteiten in de komende jaren door te kunnen zetten zijn aanvullende middelen nodig.

We stellen 765 duizend euro in 2026, 1,565 miljoen in 2027, 26 duizend euro in 2028 en 160 vanaf 2029 beschikbaar.

34. Sportzaal de Groenewei

Voor de nieuwe Sportzaal de Groenewei in Meerstad zijn onvoldoende middelen beschikbaar voor een sluitende exploitatie. Vanwege de stedelijke vraag naar binnensportcapaciteit is extra volume toegevoegd aan de sportzaal. Daarnaast ontvangen we een lagere vergoeding omdat de Meeroevers school geen gebruik gaat maken van de sportzaal de Groenewei.

We stellen structureel 50 duizend euro vanaf 2026 beschikbaar.

35. Schuldhulpverlening

De uitvoering van de schuldhulpverleningsacties uit het plan schuldhulpverlening 2024-2028 (vastgesteld door raad in december 2023) worden deels gedekt uit incidentele rijksmiddelen, die tot en met 2025 kunnen worden ingezet. Niet alle incidentele rijksmiddelen kunnen binnen twee jaar worden uitgegeven.

We stellen in 2026 646 duizend euro beschikbaar voor de coördinatie en voor schuldhulpverlening aan bijzondere doelgroepen (zelfstandigen, dak- en thuislozen, ex-gedetineerden, jongeren).

De formatie-uitbreiding van 1,5 fte in 2026 leidt tot een verhoging van de overhead van 42 duizend euro.

36. Rijksmiddelen armoede en schulden

In de Rijksbegroting 2022 was 120 miljoen euro structureel gereserveerd voor het aanpakken van armoede en schulden. Het aandeel van de gemeente Groningen hierin is 2,240 miljoen euro en is als dekking opgenomen voor intensiveringen met betrekking tot armoede en schulden.

In het voorjaar 2023 werd duidelijk dat 900 duizend euro niet onze kant op zou komen en dat dit voor 444 duizend euro nog onzeker was. Inmiddels is bekend dat we ook deze middelen niet ontvangen.

In de begroting 2024 is voor 2024-2026 900 duizend euro beschikbaar gesteld. Uitgangspunt is dat knelpunt vanaf 2027 binnen armoedemiddelen wordt opgevangen.

We stellen in 2026 444 duizend euro beschikbaar ter dekking van de gemiste rijksmiddelen.

Daarnaast stellen we in 2027 304 duizend euro beschikbaar om in 2027 de structurele maatregelen en de inzet van de WIJ voor het intensiveren van de dienstverlening voort te kunnen zetten.

Vanaf 2028 moet de vermindering van de Rijksmiddelen worden opgevangen binnen armoedemiddelen.

37. Borgen werkprogramma

Voor de uitvoering van het Werk- & Ontwikkelprogramma zijn incidentele middelen beschikbaar t/m 2025.

Hoewel het Werk- & Ontwikkelprogramma nog niet volledig is afgerond kan nu al worden gesteld dat een aantal werkwijzen en activiteiten succesvol zijn.

In de begroting houden we er rekening mee dat het werkprogramma leidt tot een verlaging van de kosten van uitkeringen. Om het voordeel te blijven realiseren is het wenselijk het werkprogramma voort te zetten. We stellen incidenteel 1,05 miljoen euro in 2026 en 850 duizend euro in de jaren 2027-2029 beschikbaar. De formatie-uitbreiding van 9,55 fte in 2026 leidt tot een verhoging van de overhead van 267 duizend euro in de jaren 2026-2029.

38. Basisbanen

Omdat de instroom in basisbanen minder hard gaat dan verwacht, verwachten we in 2026 middelen over te houden (460 duizend euro). We zien echter wel twee ontwikkelingen die leiden tot hogere kosten. We moeten vooralsnog rekening houden met de CAO WSW in plaats van de CAO aan de slag. Dit leidt tot hogere loonkosten. Daarnaast is het minimumloon in 2024 en 2025 hard gestegen.

We stellen de middelen die in 2026 over zijn (460 duizend euro), opnieuw beschikbaar in 2027 ter dekking van het verwachte tekort in 2027. Vanaf 2028 komen er subsidies aan vanuit Nij Begun, waarbij de basisbaan mogelijk over kan gaan in Nij Begun banen.

39. Route Arbeid+

Route A+ is een route voor leerlingen uit het praktijkonderwijs of voortgezet speciaal onderwijs met de uitstroomprofiel dagbesteding. Route Arbeid+ zorgt voor een duurzaam toekomstperspectief voor deze jongeren, waarbij het arbeidspotentieel zoveel mogelijk wordt benut.

Route A+ is een domein – en organisatieoverstijgende samenwerking tussen DMO, de directie Werk en Participatie, WIJ Groningen, Iederz en het Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs. Hierbij wordt vanuit verschillende wetten en regelingen maatwerk ingezet op het moment dat de leerling dit nodig heeft. Tot en met 2027 zijn er middelen beschikbaar om 50 jongeren te kunnen ondersteunen. Op dit moment zijn er meer jongeren die ondersteund kunnen worden dan dat we aankunnen. Dit heeft geleid tot een aanmeldstop. Om de route te kunnen blijven ontwikkelen stellen we 350 duizend euro beschikbaar in 2026 en 2027.

40. Uitname DU Jeugd – Grote stedenbeleid

In de meicirculaire 2024 is het budget voor de gemeente Groningen vanuit de Decentralisatie Uitkering (DU) jeugd gekort met 554 duizend euro. Deze decentralisatie uitkering maakte sinds 2010 onderdeel uit van de Brede Doel Uitkering – Integraal Samenwerkingsverband voor tegengaan Voortijdig Schoolverlaters (VSV) in het kader van het Grote Stedenbeleid.

De middelen zijn opnieuw verdeeld via een SPUK voor een regionaal programma VSV (inclusief 10% korting vanwege een bezuiniging van het rijk). Gemeenten en onderwijs zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor uitvoering van maatregelen uit het regionaal programma. De nieuw verdeelde middelen moeten worden gebruikt voor een regionaal programma VSV.

We hebben de middelen uit de decentralisatie uitkering ingezet voor projecten onderwijs en Jeugd. De middelen zijn ingezet aan subsidies voor Sociaal maatschappelijk Werk en Veiligheid Jeugd. Deze budgetten zijn opgegaan in de subsidie aan de WIJ en subsidie budgetten van Positief Opgroeien.

Zonder aanvulling van de middelen moeten we de budgetten voor schoolmaatschappelijk werk, preventie activiteiten op scholen, het stimuleren van bewegen verlagen.

We stellen in 2026 554 duizend euro incidenteel beschikbaar om de activiteiten te continueren. Voor 2027 en verder brengen we in beeld wat de consequenties zijn als de Rijkskorting binnen de budgetten moet worden opgevangen.

41. / 42. Accommodatiebeleid

Bij de vaststelling van de nota Sociaal culturele accommodaties in 2024 zijn we gestart met een pilot beheer in Haren en Ten Boer om te verkennen hoe we besturen, verenigingen en accommodaties beter kunnen faciliteren. Voor deze pilot zijn incidentele middelen tot en met 2025 beschikbaar. Uitgangspunt in de begroting 2024 was dat een deel van de kosten kon worden opgevangen met middelen uit Nij Begun of Versterken en vernieuwen en de rest op te vangen binnen het accommodatiebeleid.

Over de mogelijk inzet uit Nij Begun en Versterken en vernieuwen is nog geen duidelijkheid. We stellen incidenteel 82 duizend euro in 2026 beschikbaar om de pilot te kunnen continueren.

Bij de vaststelling is ook een aantal bestaande accommodaties toegevoegd (Kreukelhof, De Stroming, Huis van Ten Post en Buurtcentrum Bij Van Houten). In de begroting 2024 zijn hiervoor incidenteel middelen beschikbaar gesteld tot en met 2025. Uitgangspunt daarbij was dat een deel van de kosten kon worden opgevangen met

middelen uit Nij Begun of Versterken en vernieuwen en de rest op te vangen binnen het accommodatiebeleid. Op dit moment is dat nog niet mogelijk. We stellen in 2026 155 duizend euro incidenteel beschikbaar. Voor 2027 en verder blijven we kijken naar de mogelijkheden voor dekking uit Nij begun.

43. Zorgkosten WMO

Er is een actualisatie opgesteld van de meerjarenbegroting WMO voor de jaren 2026-2029. Vooral door een tariefstijging bij de verstrekking van huishoudelijke hulp, begeleiding en kortdurend verblijf nemen de kosten bij de WMO fors toe. Aan de andere kant zien we dat de vraag naar rolstoelen en scootmobielen achterblijft. Het is nog onzeker of deze beweging zich in de komende periode zal doorzetten.

We stellen 0,6 miljoen in 2026, 1,2 miljoen euro in 2027, 1,4 miljoen euro in 2028 en 1,8 miljoen structureel euro vanaf 2029 beschikbaar om de gestegen zorgkosten op te kunnen vangen.

Daarnaast is nog sprake van twee risico's:

- De invoering van de inkomens afhankelijke bijdrage WMO kan een nadelig effect hebben op Groningen. Gemeenten worden dan geacht meer inkomsten bij mensen die zorg ontvangen op te halen en worden daarvoor gekort in het gemeentefonds. Het is nog onzeker wanneer deze bijdrage wordt ingevoerd.
- Vanaf 2027 wordt het collectief vervoer en de gebiedsondersteunende netwerken (GON) opnieuw aanbesteed. Dit kan effect hebben op de zorgkosten.

44. Zorgkosten Jeugd

Bij het opstellen van de begroting maken we elk jaar een inschatting van de meerjarenbegroting jeugd (budget en kosten). Indien sprake is van een tekort nemen we deze mee in de op te stellen begroting. Begin 2025 heeft een deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd adviezen gegeven aan het rijk hoe om te gaan met de compensatie van de zorgkosten van gemeenten. De adviezen hebben betrekking op de compensatie van volumegroei en de aan gemeenten opgelegde taakstelling voor het verlagen van de zorgkosten. Uit de voorjaarsnota van het rijk blijkt dat het Rijk de adviezen van de deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd niet volledig overneemt. Gemeenten blijven onvoldoende compensatie voor volume- en prijsontwikkelingen krijgen.

Als we in 2026 en 2027 rekening houden met een beperkte volumegroei van circa 2% ontstaat een tekort van 5,3 miljoen euro in 2026, dat in 2027 oploopt tot ruim 8 miljoen structureel. Daarbij houden we rekening met de volumegroei die we gecompenseerd krijgen in het gemeentefonds. De werkelijke volume groei is waarschijnlijk aanzienlijk hoger. Hier houden we nog geen rekening mee. We houden ook nog geen rekening met volume groei na 2027.

Of gemeenten in de toekomst voldoende gecompenseerd worden voor volume groei blijft vooralsnog onzeker. In het eerste kwartaal van 2027 kijkt de deskundigencommissie jeugdzorg opnieuw naar de uitgavenontwikkeling en zal hierover een advies geven. Besluitvorming hierover door het Rijk loopt mee met de voorjaarsbesluitvorming in 2027

In afwijking van het advies van de deskundigencommissie houdt het rijk nog vast aan de structurele taakstelling op de hervormingsagenda en wordt deze vanaf 2028 zelfs fors verhoogd naar 23,1 miljoen euro. Dit leidt tot een fors hoger risico voor het weerstandsvermogen. Dit nemen we mee in de paragraaf weerstandsvermogen. Voor 2026 en 2027 wordt de taakstelling incidenteel verlaagd. Omdat we hier al rekening mee hielden (overeenkomstig het advies van de deskundigencommissie), leidt dit niet tot een voordeel.

We stellen 5,3 miljoen in 2026, 8,4 miljoen euro in 2027 en 2028 en 8,1 miljoen structureel euro vanaf 2029 beschikbaar.

45. Passende woon-zorg oplossingen

Het aantal dak- en thuisloze mensen neemt toe. De verbindende factor is dat deze mensen in een kwetsbare situatie verkeren en niet kunnen terugvallen op een passende vorm van opvang en/of een (t)huis, in combinatie met passende zorg, ondersteuning en/of begeleiding. Er is behoefte aan meer en andersoortige woon-/opvangvoorzieningen in combinatie met het scheiden van wonen en zorg.

We stellen incidenteel 1,05 miljoen in 2026 en 850 duizend euro in 2027 beschikbaar voor de extra (lokale) kosten voor het leveren van passende zorg en ondersteuning op de andersoortige woon-/opvangvoorzieningen. Op termijn zouden deze interventies kostenverlagend moeten werken op andere domeinen, daarom is het knelpunt incidenteel opgenomen.

46. Opvang ongedocumenteerden

Het landelijk asielbeleid heeft op dit moment een uitermate grillig karakter en de gevolgen hiervan voor de druk op de verschillende voorzieningen in de vreemdelingenketen, zijn moeilijk te voorspellen. Het rijk heeft eenzijdig de bestuurlijke afspraken rondom de Landelijke Vreemdelingen Voorziening opgezegd. Naast het vervallen van de rijksfinanciering LVV vervalt naar verwachting ook de bijdrage uit het gemeentefonds in 2026. Daarmee is er geen structurele oplossingen voor ongedocumenteerde vreemdelingen. Omdat wij ons sterk maken voor een menswaardig bestaan en het creëren van rust op straat, willen we de opvang voortzetten. We stellen incidenteel 3,5 miljoen euro in 2026 en 5,6 miljoen euro in 2027 beschikbaar om ongedocumenteerden in deze jaren op te kunnen vangen.

47. Verschuiving van flexibel naar vast personeel

Een deel van de benodigde personeelsinzet voor de Stadsschouwburg en de Oosterpoort (voorbij podiumtechniek) wordt ingevuld met flex-medewerkers (ZZP'ers). Volgens de wet deregulering beoordeling arbeidsrelaties (DBA) mag geen sprake zijn van schijnzelfstandigheid (iemand voort een opdracht uit als zelfstandig ondernemer (zzp'er), maar is volgens de regels eigenlijk in loondienst). Tot voor kort wilden deze medewerkers geen vast arbeidscontract bij de gemeente. Door de wet deregulering beoordeling arbeidsrelaties (DBA) is sprake van een verschuiving van flexibel naar vast personeel omdat in veel gevallen sprake is van een verkapt dienstverband (schijnzelfstandigheid).

Vaste medewerkers zijn door de onregelmatigheidstoeslag en secundaire arbeidsvoorwaarden duurder dan flexibel personeel. We stellen in 2026 150 duizend euro beschikbaar oplopend naar 180 duizend euro vanaf 2029 om de hogere kosten op te kunnen vangen.

De structurele formatie-uitbreiding van 7,74 fte vanaf 2026 leidt tot een structurele verhoging van de overhead van 62 duizend euro.

48. Wijkcentrum de Schakel Oosterhoogebrug

In de wijk Oosterhoogebrug is wijkcentrum De Schakel gevestigd. Het gebouw is de afgelopen jaren minimaal onderhouden. Momenteel worden diverse scenario's uitgewerkt voor een nieuwe ontmoetingsplek. De omvang van de investering is nog niet bekend.

We stellen incidenteel 200 duizend euro in 2026 beschikbaar voor plankosten.

49. Jaarlijkse herdenking NL-Indië en Ketikoti

Vanaf 2026 zal de jaarlijkse Indië-herdenking worden georganiseerd door een zelfstandige stichting. Er is structurele ondersteuning noodzakelijk om de continuïteit en kwaliteit van deze herdenking te waarborgen. Hiervoor is 25 duizend euro per jaar nodig.

Daarnaast is de jaarlijkse Ketikoti-herdenking en -viering (30 juni - 1 juli) een belangrijk moment van reflectie en bewustwording van het slavernijverleden. Hiervoor is 55 duizend euro per jaar nodig. Deze herdenkingen en vieringen dragen bij aan inclusiviteit en een stad waarin iedereen zich gezien en erkend voelt. We stellen hiervoor vanaf 2026 80 duizend euro structureel beschikbaar.

50. Actieplan mentale gezondheid jongeren

De afgelopen jaren is het aantal jongeren met mentale problemen gestegen. Mentale problemen leiden tot een verlaging van de draagkracht waardoor het functioneren, de zelfredzaamheid en gezondheid achteruit gaat. Preventie van mentale gezondheidsproblemen is noodzakelijk om in de toekomst de kosten voor zorg en participatie te verlagen. Er is daarom voor 2026 beleid nodig voor studenten en jongvolwassenen. We stellen in 2026 120 duizend euro incidenteel beschikbaar. Voor 2027 en verder onderzoeken we of de aanpak kan worden opgenomen in het regionaal transformatieplan en de sociale agenda van Nij Begun.

51. Cultuurprogramma Niemeyer

De voormalige tabaksfabriek van BAT Niemeijer is verkocht aan een ontwikkelaar. Hier wordt een ICT Campus gerealiseerd met ICT-bedrijvigheid, ICT-broedplaatsen, en ondersteunende horeca en Retail. Gemeente Groningen heeft eind 2024 een deel van de fabriek van 8.000 m2 gekocht van de ontwikkelaar om daarnaast een cultureel/maatschappelijk programma te realiseren met kunst, cultuur en broedplaatsen.

We stellen in 2026 incidenteel 250 duizend euro beschikbaar voor plankosten, voor de ontwikkeling van het gemeentelijk deel van Niemeyer (inclusief het opstellen van een businesscase).

52. / 53. Veilig Thuis Groningen en Jeugdbescherming Noord

Jeugdbescherming Noord (JBN) en Veilig Thuis Groningen (VTG) kampen met wachtlijstproblematiek. In december 2024 leidde deze situatie tot het besluit van het Keurmerkinstituut (KMI) dat niet meer wordt voldaan aan eisen en er overbruggingscertificaat is verstrekt. Met dit overbruggingscertificaat krijgen JBN /VTG tijd om aan de eisen voor hercertificering te voldoen.

Dit was een belangrijke aanleiding voor de opdracht aan een extern onderzoeksbureau om een probleemanalyse en herstelplan voor JBN/VTG op te leveren. Voor 2025 is hiervoor een tijdelijke investering in aanvullende uitvoeringscapaciteit gedaan, gedekt uit de algemene reserve.

Op dit moment zijn wij als gemeente met Veilig Thuis in gesprek over de uitwerking van de onderzoeksresultaten om te komen tot een realistisch beeld van benodigde middelen en aantal fte voor Veilig Thuis voor 2026 en verder

Als her-certificering slaagt is het nodig om voor 2026 en verder aanvullende middelen te verstrekken aan VTG / JBN omdat de aanvullende uitvoeringscapaciteit voor een langere termijn nodig is om de wachtlijstproblematiek duurzaam te verhelpen en voor het (structureel) versterken van het sturingskader bij JBN/VTG. Regionale portefeuillehouders hebben uitgesproken zeer terughoudend te zijn in het structureel ophogen van de middelen.

Voor Veilig Thuis Groningen stellen we incidenteel 132 duizend euro per jaar beschikbaar voor de jaren 2026-2028. Voor JB Noord stellen we incidenteel in 2026 522 duizend euro en in 2027 en 2028 300 duizend euro per jaar beschikbaar.

54. Zwembad en sporthal de Blinkerd (geactualiseerd: wordt 550 duizend euro vanaf 2026)

De Stichting tot Beheer en Exploitatie van Sportvoorzieningen in Ten Boer (Stichting BES) is verantwoordelijk voor het Openluchtbad de Blinkerd en voor de sporthal en gymzaal De Tiggelhal.

De stichting vindt het steeds lastiger om te voldoen aan de wet- en regelgeving en de diverse financiële en personele uitdagingen. Daarom wil de stichting dat de gemeente het zwembad, sporthal en gymzaal (deels) weer gaat overnemen en in ieder geval een intensievere ondersteuning vanuit de gemeente nodig is.

We gaan ervan uit dat de kosten in 2026 en 2027 kunnen worden opgevangen met NPG middelen (knelpuntenpot) en vanaf 2028 extra structurele middelen nodig zijn. Voor een deel van de structurele kosten (voor ondersteuning door de gemeente) kijken we naar de mogelijkheden die Nij begun biedt. Daarmee kan het knelpunt structureel worden verlaagd.

We stellen we 196 duizend euro structureel vanaf 2028 beschikbaar om de resterende kosten te dekken.

55. Personeel Sport050

De laatste herwaardering van de 3 functies binnen Sport050 leidt tot structurele meerkosten. Deze meerkosten zijn voor 2025 gedekt. Daarnaast is 1,4 fte formatie-uitbreiding nodig om de reguliere dienstverlening goed uit te kunnen voeren (contractmanagement) en binnen de afdeling zwembaden te komen tot een normale span of control voor de leidinggevenden.

De structurele meerkosten kunnen niet binnen de sportbegroting worden opgevangen en worden vanaf 2026 ten laste van het budget voor nominale compensatie gebracht. Dit leidt er toe dat er vanaf 2026 minder middelen beschikbaar zijn om (gemeentebreed) de stijgingen van lonen en prijzen te compenseren. Dit kan ook consequenties hebben voor inhoudelijke activiteiten.

56. Vervanging SW personeel

Binnen de gemeentelijke organisatie maakten we via detachering gebruik van SW personeel. Hiervoor werden geen kosten in rekening werden gebracht. Deze detachering is gestopt en de werkzaamheden kunnen niet worden overgenomen binnen de bestaande formatie.

We stellen vanaf 2026 58 duizend euro structureel beschikbaar.

57. Sterk Hoogkerk

In Hoogkerk is gestart met het experiment Burgerbegroting "Sterk Hoogkerk". Hierbij worden in jaar nieuwe ideeën en initiatieven voor een begroting opgehaald. Via een zorgvuldig op dialoog gericht proces (tussen bewoners onderling en indien nodig met gemeentelijk specialisten) wordt door de bewoners van Hoogkerk eind van het jaar de begroting van het daaropvolgende jaar bepaald. Het daaropvolgende jaar wordt uitvoering gegeven aan deze begroting en wordt gelijktijdig de cyclus voor het volgende begrotingsjaar weer opgestart. Inmiddels zijn er twee volledige jaargangen (2023 en 2024) georganiseerd. Een hele cyclus (ophalen en uitvoeren) kost per jaar aan organisatie, communicatie en uitvoering 450.000 (+ overhead van €39.000).

We stellen in 2026 450 duizend euro incidenteel beschikbaar.

De benodigde formatie van 1,4 fte in 2026 leidt tot een verhoging van de overhead van 39 duizend euro in 2026. Voor 2027 moeten we kijken hoe de cyclus onderdeel kan worden ondergebracht in de begroting en bestaande programma's.

58. Uitvoering plan van aanpak diversiteit

Om de activiteiten vanuit plan van aanpak en actieplan ook te kunnen (blijven) uitvoeren is capaciteit nodig.

Naast personele capaciteit zijn ook nog middelen nodig voor te verrichten activiteiten, zoals het organiseren van betekenisvolle dagen, communicatie/pr en themabijeenkomsten.

We stellen incidenteel 205 duizend euro per jaar in 2026 en 2027 beschikbaar

59. Meerkosten aanbesteding koffieautomaten

In 2024 is de aanbesteding koffieautomaten doorlopen. Inmiddels heeft er een inschrijving plaatsgevonden en zoals verwacht is het budget niet toereikend. We stellen vanaf 2026 100 duizend euro structureel beschikbaar.

60. Meerkosten nieuw financieel systeem

Bij de start van de aanbesteding Vervanging DaFinci is op basis van benchmarks voor financiële systemen een inschatting gemaakt van te verwachten incidentele (project)kosten en structurele kosten. Op basis van een zeer diverse bandbreedte binnen de diverse benchmarks is projectbudget opgenomen. Na aanbesteding blijkt dat de kosten hoger uitvallen. Een deel van de hogere kosten (360 duizend euro structureel en 750 duizend euro incidenteel) willen we binnen de begroting oplossen, onder andere door een besparing op beheer en administratie. We stellen vanaf 2026 267 duizend euro structureel beschikbaar ter dekking van de structurele meerkosten.

Dekkingsbronnen 2026-2029

Voor de begroting 2026-2029 zijn er aanvullende dekkingsmaatregelen in beeld gebracht.

Met het proces reële begroting bereiden we ons voor op de situatie dat het financieel minder wordt en we bezuinigingsmaatregelen moeten nemen. We hebben een inschatting gemaakt welke maatregelen op korte termijn (vanaf begroting 2026) kunnen worden ingezet. Dit zijn de maatregelen die relatief makkelijk (zonder grote beleidsconsequenties) overgenomen kunnen worden.

De verdeling van de maatregelen 2026-2029 is in onderstaande tabel opgenomen. Vervolgens is per dekkingsbron een toelichting gegeven.

Dekkingsmaatregelen	Deel programma	I/S	2026	2027	2028	2029
1. Stedenbanden	1.1	S	130	130	130	130
2. Bijdrage Regio Groningen Assen	1.1	S			550	550
3. Parkeerbedrijf	1.2	S	1.000	1.000	1.000	1.000
4. Verhogen Precariobelasting	2.2	S	150	150	150	150
5. Reclamedragend straatmeubilair	2.2	S	350	350	350	350
6. BUIG	3.1	S	1.287	1.285	1.316	1.345
7. Leerlingenvervoer	4.2	S	426	426	426	426
8. Brandverzekering	4.2	S	1.000	1.000	1.000	1.000
9. Regeling vermindering werkweek oudere werknemer	4.2	S	1.285	1.285	1.285	1.285
10. Post onvoorzien	4.3	S	100	100	100	100
			5.728	5.726	6.307	6.336

1. Stedenbanden

Deze maatregel betreft het stoppen met de formele stedenbanden die de gemeente Groningen onderhoudt met enkele andere steden in de wereld. De aanleiding hiervoor is een evaluatie eind 2023 waaruit de conclusie volgde dat de stedenband als middel gedateerd is, en we bovendien stedenbanden hebben met steden in

Rusland en China. Dat zijn op dit moment geen logische keuzes voor een stedelijk partnerschap. Stedenbanden zijn als instrument te rigide om in te kunnen spelen op een veranderende wereld. Daarom heeft het college in 2025 besloten het budget stedenbanden niet meer voor dit doeleinde beschikbaar te houden.

Vooralsnog nemen we de structurele vrijval van 130 duizend euro die ontstaat door het stoppen met de stedenbanden vanaf 2026 mee in het proces reële begroting.

2. Bijdrage Regio Groningen Assen

Voor de Regio Groningen-Assen houden we rekening met een verlaging van de jaarlijkse bijdrage van 550 duizend euro vanaf 2026. De vrijval in 2026 en 2027 wordt ingezet voor:

- Cofinanciering Volkshuisvestingsfonds: 490 duizend euro (intensivering 6);
- Toezichthouder BAG: 60 duizend euro (intensivering 5).

3. Parkeerbedrijf

Op basis van de resultaten van het Parkeerbedrijf over 2022 en 2023 is in 2025 een bedrag van 2 miljoen euro structureel toegevoegd aan de concernbegroting. Gezien het resultaat over 2024 en de prognose voor 2025 e.v. is er ruimte om nog eens 1 miljoen euro structureel toe te voegen aan de algemene middelen.

4. Verhogen Precariobelasting

Het grootste deel van de opbrengsten uit gebruik gemeentegrond betreft precariobelasting. Hier is sprake van een structureel voordeel van 150 duizend euro dat kan worden ingezet voor het proces reële begroting.

5. Reclamedragend straatmeubilair

Als beheerder van de openbare ruimte exploiteert de gemeente de openbare ruimte voor reclamedoeleinden en het treffen van voorzieningen. Hiervoor sluit de gemeente contracten af met bedrijven die deze reclame voor de adverteerders verzorgen (exploitanten). Het gaat alleen om gecontracteerde reclame die bevestigd is aan gemeentelijk eigendommen in de openbare ruimte. De geraamde opbrengsten overstijgen de kosten. We houden vanaf 2026 rekening met een structurele opbrengst van 350 duizend euro.

6. BUIG

Het voorlopige budget voor volgend jaar komt hoger uit dan dat we hadden ingeschat in de ontwerpbegroting 2025. Deze toename wordt veroorzaakt door een stijging van het aandeel dat we hebben in het landelijke budget voor bijstand en hangt samen met de actualisatie van het model die inhoudt dat er een recenter peiljaar is gehanteerd. Als we het saldo op het budget voor bijstandsuitkeringen opnieuw bepalen verbetert dit saldo met 1,3 miljoen euro structureel.

7. Leerlingenvervoer

Het aantal leerlingen is iets gedaald, maar het aantal declarabele kilometers is toegenomen. Deze twee factoren zijn van belang voor het ramen van de kosten. Actualisatie van het jaarlijks benodigde budget voor leerlingenvervoer leidt tot een vrijval van 426 duizend euro vanaf 2026.

8. Brandverzekering

Alle opstallen en inventarissen in eigendom van de gemeente zijn verzekerd tegen brand. Bij de vorige aanbesteding is de premie met 35% verhoogd. Dit had te maken met onder andere een meer brandschades in de afgelopen jaren, minder concurrentie in de markt en solvabiliteitseisen voor verzekeraars. Op basis van onderzoek naar ontwikkelingen op de verzekeringsmarkt zagen we dat de verzekeringspremies aan het dalen waren. Daarom hebben we vervroegd een nieuwe aanbesteding opgestart.

We houden vooralsnog rekening met een verlaging van de kosten met 1 miljoen euro per jaar vanaf 2026.

9. Regeling vermindering werkweek oudere werknemer

Deze regeling beoogt oudere werknemers onder voorwaarden de mogelijkheid te bieden om maximaal een dag (0,2 fte) in de week minder te gaan werken. Daarbij wordt het verlies aan salaris deels gecompenseerd door middel van een garantietoelage, die bestaat uit een vast bedrag. Belangrijk is dat aan deze regeling langjarige kosten zijn verbonden. In de begroting hebben we een budget van 1,285 miljoen euro beschikbaar voor deze regeling. Vooralsnog houden we rekening met het niet opnieuw invoeren van Regeling Vermindering Werkweek Oudere Werknemers (VWOW).

10. Post onvoorzien

De post onvoorzien is bedoeld om onverwachte lasten te dekken die niet in de reguliere begroting zijn opgenomen. Volgens de verslaggevingsregels (BBV) moeten we in de begroting een post onvoorzien opnemen. De BBV schrijft niet voor hoe hoog deze post moet zijn. In de begroting is nu een post onvoorzien van 199 duizend opgenomen. We verlagen de post onvoorzien met 100 duizend euro vanaf 2026. Een verlaging van de post onvoorzien betekent dat er minder ruimte is om onvoorziene tegenvallers in de begroting op te vangen.

Balans

Geprognosticeerde Balans 2026-2029

Bedragen x 1.000 euro						
Activa	2024	2025	2026	2027	2028	2029
<i>Vaste Activa</i>						
Immateriële vaste activa	10.974	10.958	10.942	10.926	10.910	10.894
Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	10.690	10.690	10.690	10.690	10.690	10.690
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	284	268	252	236	220	204
Materiële vaste activa	1.586.913	1.700.825	1.867.331	1.967.331	2.067.331	2.167.331
waarvan economisch nut	864.923	931.440	1.009.353	1.054.276	1.099.183	1.144.180
waarvan economisch nut heffing gerelateerd	210.016	228.969	238.432	241.455	244.227	247.554
waarvan maatschappelijk nut	511.975	540.416	619.546	671.600	723.920	775.597
Financiële vaste activa	415.490	440.207	421.127	405.534	369.711	363.696
Kapitaalverstrekking deelnemingen	51.579	88.852	96.352	96.352	96.352	96.352
Leningen woningbouwcorporaties	40.092	35.565	30.897	26.077	21.097	15.952
Leningen deelnemingen	310.596	303.121	281.351	270.760	240.148	239.513
Leningen verbonden partijen	0	0	0	0	0	0
Overige langlopende leningen	13.224	12.669	12.527	12.345	12.114	11.879
Totaal Vaste Activa	2.013.377	2.151.990	2.299.400	2.383.791	2.447.952	2.541.921
<i>Vlottende Activa</i>						
Voorraden	31.220	48.503	41.150	64.594	61.545	54.723
Overige grond- en hulpstoffen	627	627	627	627	627	627
Onderhanden werk	29.152	46.436	39.083	62.527	59.477	52.656
Gereed product	1.440	1.440	1.440	1.440	1.440	1.440

Uitzettingen	200.734	149.717	142.017	142.017	142.017	142.017
Openbare lichamen	68.561	68.561	68.561	68.561	68.561	68.561
Overige verstrekte Kasgeldleningen	28.150	7.700	0	0	0	0
Rekening courant verhouding niet-financiële instellingen	23.899					
overige vordering	73.456	73.456	73.456	73.456	73.456	73.456
Uitzettingen in Rijks schatkist met een looptijd < 1 jaar	6.669					
Liquide middelen	6.456	6.456	6.456	6.456	6.456	6.456
Liquide middelen	6.456	6.456	6.456	6.456	6.456	6.456
Overlopende activa	93.399	93.399	93.399	93.399	93.399	93.399
Nog te ontvangen bijdragen met een specifiek bestedingsdoel van de EU	2.888	2.888	2.888	2.888	2.888	2.888
Nog te ontvangen bijdragen met een specifiek bestedingsdoel van het Rijk	8.300	8.300	8.300	8.300	8.300	8.300
Nog te ontvangen bijdragen van provincies			0			
Nog te ontvangen bijdragen van gemeenten			0			
Nog te ontvangen bijdragen van overige overheden	15.379	15.379	15.379	15.379	15.379	15.379
Overige overlopende activa	66.833	66.833	66.833	66.833	66.833	66.833
Totaal Vlottende Activa	331.809	298.075	283.022	306.466	303.416	296.595
Totaal Activa	2.345.186	2.450.065	2.582.422	2.690.257	2.751.368	2.838.516

Bedragen x 1.000 euro						
Passiva	2024	2025	2026	2027	2028	2029
<i>Vaste Passiva</i>						
Eigen vermogen	364.391	336.670	336.170	353.040	373.327	394.347
Algemene reserve	83.607	78.521	81.138	83.763	86.589	89.415
EV: Bestemmingsreserve	217.557	258.149	255.032	269.277	286.738	304.932
Saldo van de rekening	63.226					
Vreemd vermogen	79.532	72.503	77.960	83.501	88.144	93.259
Voorzieningen	79.532	72.503	77.960	83.501	88.144	93.259
Vaste schuld	1.443.475	1.610.755	1.738.155	1.823.579	1.859.760	1.920.773
Obligatieleningen	187.500	155.000	135.000	125.000	125.000	125.000
Pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	955.274	1.132.629	1.291.266	1.481.727	1.517.945	1.578.996
Onderhandse leningen van provincies	275.000	300.000	290.000	195.000	195.000	195.000
Onderhandse leningen van gemeente	3.700	1.200	0	0	0	0

Onderhandse leningen van overige binnenlandse sectoren	614	539	502	465	428	390
Waarborgsommen	1.387	1.387	1.387	1.387	1.387	1.387
Totaal Vaste Passiva	1.887.399	2.019.928	2.152.285	2.260.120	2.321.231	2.408.379
<i>Flottende Passiva</i>						
Flottende schuld	174.674	147.024	147.024	147.024	147.024	147.024
Overige Kasgeldleningen	27.650	0	0	0	0	0
Bank- en girosaldo	0	0	0	0	0	0
Flottende schuld: Overig	147.024	147.024	147.024	147.024	147.024	147.024
Overlopende passiva	283.113	283.113	283.113	283.113	283.113	283.113
Vooruit ontvangen bijdragen met een specifiek bestedingsdoel van de EU	1.695	1.695	1.695	1.695	1.695	1.695
Vooruit ontvangen bijdragen met een specifiek bestedingsdoel van het Rijk	234.440	234.440	234.440	234.440	234.440	234.440
Vooruit ontvangen bijdragen van provincies						
Vooruit ontvangen bijdragen van overige overheden	10.375	10.375	10.375	10.375	10.375	10.375
Overige vooruit ontvangen bedragen	25.853	25.853	25.853	25.853	25.853	25.853
Verplichtingen	10.750	10.750	10.750	10.750	10.750	10.750
Totaal Flottende Passiva	457.787	430.137	430.137	430.137	430.137	430.137
Totaal Passiva	2.345.186	2.450.065	2.582.422	2.690.257	2.751.368	2.838.516

Toelichting activa

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa zijn te onderscheiden in:

- Kosten onderzoek en ontwikkeling / plankostenkredieten
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs- (bijdragen aan activa in eigendom van derden) dan wel de directe kosten en rente (kosten onderzoek en ontwikkeling / plankostenkredieten).

Op grond van artikel 19 van de financiële verordening worden kosten verbonden voor het afsluiten van geldleningen niet geactiveerd, maar direct ten laste van de exploitatie geboekt.

Op de bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt lineair afgeschreven. De afschrijvingstermijn is dezelfde als die wordt gehanteerd voor soortgelijke eigen materiële activa en is maximaal de afschrijvingsduur die bij de derde voor de desbetreffende activa wordt gehanteerd. Op kosten onderzoek en ontwikkeling / plankostenkredieten van voorgenomen grondexploitaties wordt niet afgeschreven. Deze kosten worden maximaal 5 jaar geactiveerd onder de immateriële vaste activa. Na maximaal 5 jaar worden de kosten ingebracht in de desbetreffende grondexploitatie, of wordt er een voorziening getroffen.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn naar de volgende categorieën in te delen:

- Activa met een economisch nut;
- Activa met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven;
- Activa in de openbare ruimte met maatschappelijk nut.

Op grond van artikel 19 van de financiële verordening worden investeringen met een individuele aanschafwaarde beneden de 10.000 euro niet geactiveerd. Met uitzondering van investeringen waarvoor een investeringskrediet is verstrekt.

Alle materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige directe kosten), verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen die direct gerelateerd zijn aan het actief en verminderd met afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Deze duurzame waardeverminderingen worden onafhankelijk van het resultaat van een boekjaar in aanmerking genomen.

In erfpacht uitgegeven gronden.

De in erfpacht uitgegeven gronden zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs van de erfpacht. De jaarlijks ontvangen afkoopsommen bij voortdurende erfpacht worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve afkoopsommen. Aan zowel de bestemmingsreserve afkoopsommen als aan de erfpachtgronden waarvoor afkoopsommen zijn ontvangen wordt geen rente toegerekend. Aan erfpachtgronden waarvoor jaarlijkse een canon wordt ontvangen wordt wel rente toegerekend.

Overige activa met economisch nut en maatschappelijk nut.

Op de overige activa met een economisch nut of maatschappelijk nut wordt afgeschreven. Behoudens enkele uitzonderingen wordt lineair afgeschreven. De afschrijvingsduur is bepaald op de verwachte economische levensduur en is per soort activa in de Financiële Verordening vastgelegd.

Uitgezonderd van lineaire afschrijving zijn:

- Investerings in riolering en publieke parkeervoorzieningen (gesloten financieringsstructuur)
- Investerings met een specifieke (rijks)regelgeving
- Investerings in maatschappelijk vastgoed waarvoor voor het betreffende object is vastgesteld dat er sprake moet zijn van minimaal kostprijsdekkende verhuur.
- Grootschalige gebouwen met een bovenstedelijke functie.

Deze investeringen worden annuïtair afgeschreven.

Overige grondslagen ten aanzien van de afschrijving:

- In alle gevallen gaat de afschrijving in vanaf de eerste dag van het boekjaar volgend op het jaar van ingebruikname.
- Op alle vastgoedobjecten is restwaarde van toepassing. De hoogte van de restwaarde wordt ingesteld afhankelijk van de functie van het gebouw en dan alleen bij verwachte instandhouding van het gebouw na afloop van de gebruiksduur. Daarnaast is rekening gehouden met de te maken kosten voor verwijdering of vernietiging van (delen van) het gebouw. Voor vastgoed zonder maatschappelijke functie is de restwaarde op 0 gesteld.
- Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven.

Activa met heffing gerelateerd economisch nut

Dit betreft investeringen in riolering, inzameling van huishoudelijk afval en investeringen voor activiteiten waarop begraafrechten kunnen worden geheven.

Op activa met heffing gerelateerd economisch nut wordt lineair afgeschreven met uitzondering van de investeringen in (aanleg) riolering; deze worden conform de Financiële Verordening annuïtair afgeschreven.

Financiële vaste activa

De waardering van de financiële vaste activa is gebaseerd op de historische kostprijs c.q. nominale waarde, verminderd met - voor wat de geldleningen betreft - de aflossingen op de geldleningen. Indien de marktwaarde van een financieel vast actief duurzaam lager is dan de aanschafwaarde vindt afwaardering tot de lagere marktwaarde plaats. Bij (dreigende) oninbaarheid van leningen wordt een voorziening gevormd die in mindering wordt gebracht op de boekwaarde van de lening. Op deelnemingen en effecten wordt niet afgeschreven. De werkelijke waarde kan afwijken van de nominale waarde.

Vlottende activa

Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd op basis van de verkrijgingsprijs- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs bestaat uit de inkoopprijs en de bijkomende kosten. Indien de marktwaarde duurzaam lager is dan de verkrijging- of vervaardigingsprijs worden de voorraden gewaardeerd tegen de marktwaarde. De waardevermindering wordt gerealiseerd door de vorming van een verliesvoorziening voor de grondexploitatie tegen contante waarde of voorziening voor incourantheid die in mindering wordt gebracht op de boekwaarde van de voorraad.

De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken). Rente op grondexploitatie wordt geactiveerd en is daarmee ook onderdeel van de vervaardigingsprijs. Voor tussentijdse winstneming wordt de Percentage of Completion methode toegepast. Deze methode houdt in dat naar rato van de gerealiseerde opbrengsten en kosten de winst wordt berekend.

Vorderingen met een rentetypische looptijd korter dan een jaar

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid wordt een voorziening gevormd die in mindering wordt gebracht op de balanspost debiteuren. Op basis van de ouderdomsanalyse wordt een percentage van de hoofdsom als voorziening getroffen. Daarnaast wordt op basis van de beoordeling van individuele problemen met vorderingen het bedrag in de voorziening indien nodig bijgesteld.

Liquide middelen en overlopende activa

Deze activa worden tegen verkrijgingsprijs opgenomen.

Toelichting passiva

Vaste passiva

Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen zijn opgenomen de algemene reserves en bestemmingsreserves. Reserves worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen

Volgens het BBV mag er een voorziening worden gevormd in deze vier gevallen:

- Er zijn verplichtingen en verliezen waarvan de hoogte op de balansdatum niet zeker is, maar die wel redelijk ingeschat kunnen worden;
- Er zijn op de balansdatum risico's die kunnen leiden tot verplichtingen of verliezen, waarvan de hoogte al redelijk in te schatten is;

- Er zullen kosten worden gemaakt in een volgend begrotingsjaar. Hiervoor mag een voorziening worden gevormd als het maken van die kosten zijn oorsprong mede in het huidige of in voorafgaande begrotingsjaren vindt en de voorziening is bedoeld om de lasten gelijk te verdelen over een aantal begrotingsjaren;
- Er worden bijdragen verstrekt aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven als bedoeld in artikel 35, eerste lid, onder b.

Tot de voorzieningen worden ook gerekend van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen, bedoeld in artikel 49, onderdeel b.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale of contante waarde. De uitzondering hierop is de voorziening voor pensioen van wethouders. Deze wordt gewaardeerd tegen actuariële waarde.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd langer dan een jaar

Onder vaste schulden worden verstaan de schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer. De vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met de aflossingen.

Flottende passiva

De flottende passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Investering en financieringsstaat

Investeringen (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 1-1-2026	Vermeerderingen	Verminderingen	Afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2026
Immateriële vaste activa (totaal)	268	0	0	16	252
Bijdragen aan activa van derden	268		0	16	252
Materiële vaste activa (totaal)	1.700.825	220.535		54.029	1.867.331
I. Investerings met economisch nut		127.565			
Waarvan routine investeringen		24.517			
Waarvan beleidsmatige investeringen		103.048			
II. Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut		92.970			
Flottende activa (totaal)	46.436	29.799	37.152	-	39.083
Onderhanden werk inzake grondexploitaties	46.436	29.799	37.152		39.083
Financiële activa (totaal)	447.907	7.500	34.280	-	421.127
Kapitaalverstrekkingen	88.852	7.500			96.352
Uitgezette leningen	359.055		34.280		324.775
Totaal activa	2.195.436	257.834	71.432	54.045	2.327.793

Financiering (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 1-1-2026	Vermeerderingen	Verminderingen	Boekwaarde 31-12-2026
Reserves	336.670	33.023	33.488	336.205
Voorzieningen	72.503	17.017	11.560	77.960
Opgenomen geldleningen Treasury (lang en kort)	1.786.263		216.212	1.570.052
Te financieren lang		343.576		343.576

Totaal financiering	2.195.436	393.616	261.260	2.327.793
----------------------------	------------------	----------------	----------------	------------------

* In ons financieringsbeleid gaan we er op begrotingsbasis vanuit dat we vaste activa en grondexploitaties financieren met langlopend vermogen. In paragraaf 5: Financiering staat vermeld welke financieringsbehoefte daaruit resulteert. In afwijking daarvan is in bovenstaande tabel ook rekening gehouden met de mogelijkheden die de prognosebalans biedt tot financiering van vaste activa en grondexploitaties met kortlopend vermogen.

Materiële vaste activa

Bij de vaste activa ramen wij voor 220,5 miljoen euro aan investeringen. In combinatie met de geraamde afschrijvingen van 54,0 miljoen euro stijgt daardoor de boekwaarde van de vaste activa van 1.700,8 miljoen euro naar 1.867,3 miljoen euro.

De 220,6 miljoen euro aan investeringen in vaste activa onderscheiden we naar drie soorten, namelijk:

- Routine investeringen: 24,5 miljoen euro
- Beleidsmatige investeringen: 103,0 miljoen euro
- Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut: 93,0 miljoen euro

Routine investeringen

De routine investeringen zijn investeringen ter vervanging van bestaande activa met als doel de bedrijfsvoering op het huidige peil te houden. Het betreft voornamelijk investeringen in automatisering, meubilair, huisvesting, voertuigen en materieel. Voor 2026 verwachten wij de volgende investeringen:

Routine investeringen 2026 (bedragen x € 1.000)	
Vervangingsinvesteringen Informatie & Services	2.200
Vervangingsinvesteringen Facilitaire Services & Schoonmaak	1.235
Vervangingsinvesteringen Sport050*	543
Vervangingsinvesteringen SPOT groningen	2.688
Vervanging materieel Stadsbeheer	17.455
Materieel lederz	396
Totaal	24.517

*Investeringen Sport050 zijn incl.btw

Een deel van bovenstaande investeringen komt nog ten laste van de kredieten van voorgaande jaren (9,6 miljoen euro). Dit houdt in dat wij in 2026 voor totaal 14,9 miljoen euro aan nieuwe kredieten voor routine-investeringen nodig hebben. De kapitaallasten van de nieuwe kredieten voor routine investeringen 2026 hebben wij opgenomen in deze begroting.

Routine-investeringen 2026 (bedragen x € 1.000)	Beschikbaar te stellen krediet
Vervangingsinvesteringen Informatie & Services	2.200
Vervangingsinvesteringen Facilitaire Services & Huisvesting	1.235
Vervangingsinvesteringen Sport050*	543
Vervangingsinvesteringen SPOT Groningen	2.688
Vervanging materieel Stadsbeheer	8.118
Vervangingsinvesteringen lederz	82
Totaal	14.866

*Investeringen Sport050 zijn incl.btw

Beleidsmatige investeringen

Beleidsmatige investeringen zijn investeringen waarover al principebesluiten zijn genomen en waarvoor de dekking is geregeld. Voor 2026 ramen wij voor 103,0 miljoen euro aan beleidsmatige investeringen.

Beleidsmatige investeringen met economisch nut (bedragen x € 1.000)	Bruto
Investerings Sport050 *	5.115
Vervanging riolering	10.625
Investerings in scholen	66.770
Revitalisatie Duinkerkenstraat, wijkposten en circulariteitshub	11.420
Diversen	9.119
Totaal	103.049

*Investerings Sport050 zijn incl.btw

Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

Investerings met maatschappelijk nut zijn investeringen die in principe niet verhandelbaar zijn, maar wel een meerjarig nut (kunnen) hebben. Voorbeelden hiervan zijn wegen, straten, pleinen, bruggen en openbaar groen. Met ingang van 2017 moeten deze investeringen, conform BBV, worden geactiveerd. Voor 2026 ramen wij 93,0 miljoen euro aan investeringen. Voor de financiering van deze investeringen leggen wij afzonderlijke raadsvoorstellen aan de gemeenteraad voor.

Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut (bedragen x € 1.000)	Bruto
Vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte	7.306
Suikerzijde	15.000
Meerstad	19.200
Wijkvernieuwing	15.429
Diversen	36.035
Totaal	92.970

Vlottende activa

Investerings in grondexploitaties gelden in de gemeentelijke verslaglegging als vlottende activa. Het betreft zaken als grondaankopen en infrastructurele werken. In 2026 gaat het naar verwachting om 29,8 miljoen euro aan investeringen met daar tegenover 37,2 miljoen euro aan inkomsten.

Financiële activa

De financiële activa van de gemeente Groningen bestaat uit deelnemingen en uitgezette geldleningen. Het overgrote deel van de uitgezette geldleningen bestaat uit leningen aan Meerstad en aan woningbouwcorporaties, te weten respectievelijk 278 en 36 miljoen euro. In 2026 lost Meerstad in totaal 20 miljoen euro aan leningen af.

Financiering

De boekwaarde van de gemeentelijke activa neemt toe met 132 miljoen euro en bedraagt aan het einde van het boekjaar 2,328 miljard euro. De financiering van deze boekwaarde geschiedt door middel van de reserves en

voorzieningen van de gemeente, door geldleningen die de gemeente in het verleden heeft aangetrokken, door het inzetten van kort geld en/ of door het aantrekken van nieuwe geldleningen.

Het totaal van de reserves blijft nagenoeg gelijk op 336 miljoen euro. De omvang van de voorzieningen stijgt met 5 miljoen euro naar 78 miljoen euro. De eigen financieringsmiddelen zijn eind 2026 begroot op 414 miljoen euro. Het overgrote deel van de 2,328 miljard euro aan boekwaarde, wordt daarom gefinancierd met langlopende leningen. Het totaal aan aangetrokken lange geldleningen bedraagt begin 2026 naar verwachting 1,786 miljard euro. Daarnaast verwachten we 176 miljoen euro met kort geld te financieren. Van de langlopende geldleningen wordt naar verwachting 216 miljoen euro afgelost. Het bedrag van de opgenomen lange en korte geldleningen komt eind 2026 uit op 1,570 miljard euro.

Het verschil tussen de geraamde boekwaarde van 2,328 miljard euro en de opgenomen geldleningen (1,570 miljard euro) en reserves en voorzieningen (414 miljoen euro) bedraagt 344 miljoen euro. Dit bedrag is de financieringsbehoefte die nog met lang of kort vermogen moet worden afgedekt.

Reserves

Verloopoverzicht reserves 2026

Omschrijving (bedragen x 1.000 euro)	Begroot Saldo 31-08-2025	Prognose 2025	Prognose Saldo 31-12-2025	Begrote toevoeging 2026	Begrote onttrekking 2026	Saldo 31-12-2026
Algemene Reserve	76.862	1.659	78.521	2.817	200	81.138
Algemene Bestemmingsreserve	43.718		43.718	1.083	20.172	24.629
Aandelen Essent NV	1.345		1.345			1.345
Aandelen GEB holding BV	4.088		4.088			4.088
Afkoopsom onderhoud fietspad	380		380		23	357
Afkoopsommen erfpacht	13.485		13.485			13.485
Begraafplaatsen	-		-	30	30	-
Betaalbaar wonen fonds	853		853			853
Bijdrage MFA de Wijert	1.492		1.492		43	1.449
Bovenwijkse infrastructuur	2.082		2.082			2.082
Budgetoverheveling	-		-			-
Cofinanciering investeringfonds	530		530		11	519
De Suikerzijde	3.859		3.859			3.859
Duurzaamheid Scholen			-			-
Eemskanaalzone	8.630		8.630			8.630
Egalisatiereserve Instellingen	1.523		1.523		500	1.023
ESF	576		576		493	83
Esserberg	116		116		11	105
Extra Beleid	654	-654	-			-
Flankerend beleid	741		741			741

Fonds Energietransitie	2.317		2.317			2.317
Gebruiksovereenkomst voetbalverenigingen	20		20		6	14
Gresco	500		500			500
GrESCo aanpak 24 gebouwen	125		125			125
Grondzaken	32.765		32.765	2.500	2.500	32.765
Hergebruik grond	-		-			-
Kunst op straat	216		216			216
Mobiliteitsfonds				4.000		4.000
Nieuw Raadhuis Haren	1.496		1.496		42	1.454
Nieuwbouw VMBO	453		453		100	353
Onderwijshuisvesting	9.233		9.233	7.927	6.500	10.660
Openbaar Gebied	24	-24	-			-
Regio Specifiek Pakket ZZL	9.400		9.400			9.400
Reserve Kapitaallasten (BK)	49.372	500	49.872	1.537	386	51.023
Scholenfonds	2.554		2.554		71	2.483
SIF	15.329		15.329			15.329
Sparen voor de toekomst	41.273		41.273	13.094	1.195	53.172
Vastgoed verkoopopbrengst tbv bezuinigingen	-		-			-
WarmteStad	60		60			60
Werk in Zicht	1.347		1.347		954	393
Werkprogramma 2022-2025	-		-			-
Zernike College	7.771		7.771		251	7.520
Totaal	335.189	1.481	336.670	32.988	33.488	336.170

Toelichtingen op reserves

Omschrijving	Doel	Maximale omvang	Saldo 31-12-2026	Toelichting mutaties	Beoordeling niveau
Algemene Reserve (AR)	Deze reserve dient ter dekking van het opvangen van onvoorziene verliezen op de korte en lange termijn		81.138	In 2026 voegen we 2,8 miljoen euro aan de algemene reserve toe: 2,8 miljoen euro op grond van eerdere meerjarenbegrotingen. Verder onttrekken we 200 duizend euro aan de algemene reserve voor beveiligingsmaatregelen reisdocumenten.	Voldoende

Algemene Bestemmings Reserve (ABR)	De algemene bestemmingsreserve is voor bestemde middelen, waarvoor geen afzonderlijke bestemmingsreserve is ingesteld.		24.629	In de begroting 2026 wordt 755 duizend euro rijksmiddelen versterking dienstverlening aan deze reserve toegevoegd en 328 duizend euro vanuit het financieel meerjarenperspectief als incidentele reservering voor een volgend College. We onttrekken 3,6 miljoen euro: 1,3 miljoen euro inzet rijksmiddelen versterking dienstverlening (actieplan huiselijk geweld, brede aanpak armoede, versterken rechtsbescherming inwoners), 300 duizend euro voor meerjarig project DaFinci, 700 duizend euro voor dekking studietoelage en 1,3 miljoen euro inzet van positief begrotingssaldo 2024. Verder wordt 10 miljoen onttrokken voor incidentele invulling van de structurele begrotingstaakstelling ten laste van het jaarrekeningresultaat 2024 en wordt nog 6,6 miljoen onttrokken voor dekking van incidentele lasten SIA.	Voldoende
Sparen voor de toekomst	Bij een realisatiebesluit over de strategische projecten moeten ook de benodigde financiële ruimte in de begroting worden gereserveerd. Daartoe dient deze reserve. De komende periode worden de projecten nader uitgewerkt en moet nog keuzes worden gemaakt. Bij een realisatiebesluit wordt het bedrag daadwerkelijk beschikbaar gesteld ten laste van de financiële reservering.		53.172	We voegen 13,1 miljoen euro toe, waarvan 6,5 miljoen euro vanuit de incidentele vrijval uit het Integraal Huisvesting Plan en 6,6 miljoen euro vanuit de inzet van het rekeningsresultaat over 2024. We onttrekken 1,2 miljoen euro voor ter dekking van de verduurzaming van het maatschappelijk vastgoed.	Voldoende
Aandelen Essent NV (BK)	Deze reserve dient als tegenwaarde ontvangen aandelen EGD bij overgang EGG naar EGD (nu: Essent).		1.345	Er worden geen toevoegingen of onttrekkingen voorzien.	Voldoende
Reserve budgetoverheveling	Niet bestede gelden ontvangen vanuit taakmutaties in de decembercirculaire en resultaten samenwerkingsverbanden overhevelen naar het volgende boekjaar. Eindejaarsaldo begroting dient nul te zijn.		-		nvt
Aandelen Meerstad Noord / GEB holding BV (BK)	Deze bekleemde reserve dient ter dekking voor kapitaallasten volgend uit de kapitaalstorting aan het Gemeentelijk Energie Bedrijf BV		4.088	Geen mutaties in de primitieve begroting 2026	Voldoende
Afkoopsom onderhoud fietspad Stadsweg	Deze reserve dient ter dekking van de kosten van het jaarlijks onderhoud aan de Stadsweg Ten Boer		357	Geen mutaties bekend	Voldoende

Afkoopsommen erfpacht	Deze reserve dient voor het reserveren van afkoopsommen erfpacht. De ontvangen afkoopsom erfpacht wordt toegevoegd aan deze reserve tot maximaal de waarde van de uitgegeven kavel.		13.485	Geen mutaties in de primitieve begroting 2026	Voldoende
Begraafplaatsen	De reserve dient ter dekking van toekomstige ruimingskosten en voor het opvangen van (kleine) verschillen in de inkomsten en uitgaven op de exploitatie begraafplaatsen.		-		Voldoende
Betaalbaar wonen fonds	Deze reserve dient ter dekking van kosten met betrekking tot het Betaalbaar Wonen Fonds		853	Geen mutaties in de primitieve begroting 2026	Voldoende
Bijdrage MFA de Wijert (BK)	Deze reserve dient ter dekking van de kapitaallasten van het project Multifunctionele Accommodatie De Wijert.		1.449	De onttrekking van 43 duizend euro is ter dekking van (een deel van) de kapitaallasten van het pand MFA de Wijert.	Voldoende
Bovenwijkse infrastructuur grondexploitaties (BK)	Deze reserve is ingesteld om middelen die vrijkomen door activering van bovenwijkse voorzieningen in de grondexploitaties te reserveren		2.082	Geen mutaties in de primitieve begroting 2026	Voldoende
Co financieringinvestering fonds	Deze reserve dient om de noodzakelijke uitbreiding en vervanging van gemeentelijke sportaccommodaties mogelijk te maken en om als gemeente via cofinanciering bij te kunnen dragen aan investeringen van sportverenigingen in sportaccommodatie		519	Bijzonder resultaat (o.a. kapitaallasten sport) wordt toegevoegd aan deze reserve. In 2026 wordt jaarschijf 2026 van de harmonisatie sporttarieven (11 duizend euro) onttrokken. Een eventuele onttrekking en behoefte van het Meerjarig project "Opruimen SBR korrels kunstgrasvelden" zullen we in de loop van 2026 beoordelen.	Voldoende
De Suikerzijde (BK)	De reserve dient om incidentele vrijval van structurele middelen voor De Suikerzijde beschikbaar te houden voor de gebiedsontwikkeling De Suikerzijde		3.859	Geen mutaties in de primitieve begroting 2026	Voldoende

Bestemmingsres. Duurzaamheid Scholen	Deze reserve dient ter dekking van kosten voortvloeiende uit een nieuwe duurzaamheidsregeling voor scholen als gevolg van het Integraal Huisvestingsplan 2014-2017.		-		Voldoende
Eemskanaalzone (BK)	Deze reserve dient voor het aanhouden van middelen als gevolg van marktwaardetoetsen. Middelen die vrijkomen doordat waardering van de strategische gronden en gebouwen worden opgeplust naar de waarde bij huidige bestemming op basis van een taxatie. .		8.630	Geen mutaties in de primitieve begroting 2026	Voldoende
Egalisatiereserve Instellingen ivm concernaccres	We willen deze reserve op termijn opheffen. De mutaties van de subsidiebudgetten lopen voortaan via het financieel meerjarenbeeld. De resterende middelen worden ingezet ter dekking van de cultuurnota 2025-2028.		1.023	Om het effect van de Fair Practice Code te compenseren en de doorstroom te bevorderen wordt voor de jaren 2025 tot en met 2028 jaarlijks 500 duizend euro beschikbaar gesteld en onttrokken aan de reserve accres instellingen	Voldoende
ESF	Deze reserve dient om vrijval van ESF- subsidie die de gemeente Groningen als centrumgemeente ontvangt te reserveren en wordt zoveel als mogelijk weer ingezet ter dekking van projecten		83	We hebben nog geen voorlopige subsidiebeschikking voor 2026 vanuit de ESF ontvangen, vandaar nog geen nieuwe toevoegingen. De onttrekkingen die plaatsvinden zijn structurele onttrekkingen zoals eerder door Raad akkoord zijn bevonden vanuit voorgaande jaren.	Voldoende
Esserberg (BK)	Deze bekleemde reserve dient ter dekking van een deel van de kapitaallasten van het investeringsproject 'renovatieplan sportpark Esserberg'.		105	Onttrekking ter dekking van kapitaallasten.	Voldoende
Extra beleid	Deze reserve dient om de nog te besteden extra beleidsgelden op te nemen.		-		Voldoende
Flankerend beleid	Deze reserve dient voor herplaatsing van medewerkers in het kader van de bezuinigingsoperatie.		741	Momenteel is er nog onvoldoende zicht op mutaties. Dit hangt af van lopende of aangekondigde reorganisaties en of er boventalligheid en daarmee nieuwe herplaatsingskandidaten bij komen	Voldoende

Fonds Energietransitie	De beschikbare reserve vormt een substantieel startkapitaal en maakt mogelijk dat het fonds versneld ingericht kan worden. Gezien de grote opgave onderzoeken we de meest effectieve wijzen waarop de reserve ingezet kan worden.		2.317	Geen mutaties in de primitieve begroting 2026	Voldoende
Bestemmingsreserv e Gebruiksovereenko mst voetbalver	Deze reserve dient ter dekking van het fonds "Gebruiksovereenkomst en voetbalverenigingen" in ten Boer. Op grond van de gebruiksovereenkomste n kunnen voetbalverenigingen een beroep doen op de gemeente voor groot onderhoud aan de accommodaties en de financiering van een aantal zaken op en rond de velden.		14	De onttrekking betreft vergoedingen aan 4 voetbalverenigingen.	Voldoende
Gresco	Deze reserve dient als egaliseringsreserve voor de resultaten van Gresco		500	Er zijn geen mutaties begroot voor de periode 2026-2029	Voldoende
Gresco aanpak 24 gebouwen (BK)	Deze reserve dient voor de gedeeltelijke dekking van de kapitaallasten integrale aanpak 24 gebouwen		125	Er zijn geen mutaties begroot voor de periode 2026-2029	Voldoende
Grondzaken	Deze reserve dient ter vorming van een toereikende buffer voor het opvangen van schommelingen op de grondexploitaties.		32.765	Er zijn geen mutaties begroot in de primitieve begroting 2026	Voldoende
Hergebruik grond	Deze reserve dient om vooruit ontvangen gelden voor de toekomstig te maken kosten te reserveren. Jaarlijks zal het exploitatieresultaat verrekend met deze reserve.		-	Er zijn geen mutaties begroot in de primitieve begroting 2026	Voldoende
Kunst op straat	Deze reserve dient voor het financieren van kunst bij nader te bepalen kunstprojecten in de openbare ruimte.		216	Er zijn geen mutaties begroot in de primitieve begroting 2026	Voldoende
Mobiliteitsfonds	Deze reserve dient ter dekking van toekomstige investeringen in parkeergarages/fietsenstallingen		4.000	In de werkconferentie van 3 juli heeft het college besloten in de jaren 2026-2029 jaarlijks 3 à 4 miljoen euro van het verwachte resultaat parkeerbedrijf toe te voegen aan een mobiliteitsfonds voor investeringen en parkeergarages. Dit betekent dat voor de jaren 2026-2029 bij het opstellen van de begroting	Voldoende

				maximaal 4 miljoen euro voor het begrotingsjaar wordt toegevoegd aan een mobiliteitsfonds (indien de ontwikkeling van de begroting parkeren daar ruimte voor biedt) ter dekking van grote opgaven op het gebied van (fiets)parkeren en parkeergarages.	
Bestemmingsreserv e Nieuw Raadhuis	Deze reserve dient ter dekking van een deel van de kapitaallasten van het nieuwe gemeentehuis.		1.454	In de begroting wordt jaarlijks een bedrag van 42 duizend euro onttrokken ter dekking van kapitaallasten.	Voldoende
Nieuwbouw VMBO (BK)	Deze bekleemde reserve dient ter dekking van kapitaallasten		353	In de begroting wordt jaarlijks een bedrag van 100 duizend euro onttrokken ter dekking van kapitaallasten.	Voldoende
Onderwijshuisvesti ng	Deze reserve is voor het opvangen van risico's en het mogelijk maken van toekomstige investeringen.		10.660	Het saldo van de begroting onderwijs wordt conform besluitvorming van de raad toegevoegd aan de reserve.	Voldoende
Bestemmingsreserv e Openbaar Gebied	Deze reserve dient ter dekking van kosten inrichting openbaar gebied		-		Voldoende
Regio Specifiek Pakket ZZL	Deze reserve dient om projecten uit het Regio Specifiek Pakket Zuiderzeelijn (RSP-ZZL) te financieren.		9.400	Geen mutaties in de primitieve begroting 2026	Voldoende
Reserve Kapitaallasten	Deze (bekleemde) reserve dient ter dekking van de kapitaallasten c.f. het BBV mogen middelen niet meer in mindering worden gebracht op het project zelf als hierdoor een negatieve boekwaarde ontstaat		51.023	Onttrekking van jaarlijkse kapitaallasten conform eerdere besluitvorming verstrekte kredieten	Voldoende
Scholenfonds	Deze reserve dient ter dekking van de kosten bouw nieuwe school		2.483	In de begroting wordt jaarlijks een bedrag van 71 duizend euro onttrokken ter dekking van kapitaallasten.	Voldoende
SIF	Deze reserve is ingesteld voor nog niet uitgegeven (rijks)middelen voor toekomstige projecten.		15.329	Geen mutaties in de primitieve begroting 2026	Voldoende
Vastgoed verkoopopbrengst tbv bezuinigingen	Deze reserve dient om de opbrengsten van het afstoten van vastgoed in enig jaar aan een bezuinigingstaakstelling van een volgende jaar toe te rekenen en tijdelijk te reserveren.		-		nvt
WarmteStad	Deze reserve dient ter dekking van het risico van het hebben van een rekening courant-verhouding met WarmteStad BV		60	Geen mutaties in de primitieve begroting 2026	Voldoende

Werk in Zicht	De bestemmingsreserve heeft een bestedingsfunctie voor meerjarige projecten van de arbeidsmarktregio Werk In Zicht (WIZ). Doel van de reserve is om WIZ-middelen, zijnde regionale gelden van de arbeidsmarktregio (als cofinanciering) in te zetten op meerjarige WIZ-subsidieprojecten.		393	Mutaties conform meerjarenbegroting Werk in Zicht, vastgesteld door DO WIZ.	Voldoende
Bestemmingsreserve werkprogramma 2022-2025	Deze bestemmingsreserve heeft een bestedingsfunctie voor het werk- en ontwikkelprogramma 2022 – 2025. Middels deze reserve worden de aan het werk- en ontwikkelprogramma toegekende middelen meerjarig ingezet gedurende de duur van het programma ten behoeve van dit programma	9.300	-	Werkprogramma stopt eind 2025, reserve is dan leeg en kan komen te vervallen.	nvt
Bestemmingsreserve Zernike College	Deze reserve dient ter dekking van de kapitaallasten van de nieuwbouw van het Zernike College.		7.520	In de begroting wordt jaarlijks een bedrag van 251 duizend euro onttrokken ter dekking van kapitaallasten.	Voldoende
Totaal reserves			336.170		

Verloopoverzicht reserves 2027-2029

Naam reserve (bedragen x 1.000 euro)	Saldo 31-12- 2026	Prognose mutatie 2027	Saldo 31-12- 2027	Prognose mutatie 2028	Saldo 31-12- 2028	Prognose mutatie 2029	Saldo 31-12- 2029
Algemene Reserve	81.138	2.625	83.763	2.826	86.589	2.826	89.415
Algemene Bestemmingsreserve	24.629	772	25.401	1.603	27.004		27.004
Aandelen Essent NV	1.345		1.345		1.345		1.345
Aandelen GEB holding BV	4.088		4.088		4.088		4.088
Afkoopsom onderhoud fietspad	357	-23	334	-23	311	-23	288
Afkoopsommen erfpacht	13.485		13.485		13.485		13.485
Begraafplaatsen	-		-		-		-
Betaalbaar wonen fonds	853		853		853		853
Bijdrage MFA de Wijert	1.449	-43	1.406	-43	1.363	-43	1.320
Bovenwijkse infrastructuur	2.082		2.082		2.082		2.082
Budgetoverheveling	-		-		-		-
Cofinancieringinvesteringfonds	519		519		519		519
De Suikerzijde	3.859		3.859		3.859		3.859
Duurzaamheid Scholen	-		-		-		-
Eemskanaalzone	8.630		8.630		8.630		8.630
Egalisatiereserve Instellingen	1.023	-500	523	-500	23		23
ESF	83		83		83		83

Esserberg	105	-11	94	-11	83	-11	72
Extra Beleid	-		-		-		-
Flankerend beleid	741		741		741		741
Fonds Energietransitie	2.317		2.317		2.317		2.317
Gebruiksovereenkomst voetbalverenigingen	14	-6	8	-6	2	-2	-
Gresco	500		500		500		500
GrESCo aanpak 24 gebouwen	125		125		125		125
Grondzaken	32.765		32.765		32.765		32.765
Hergebruik grond	-		-		-		-
Kunst op straat	216		216		216		216
Mobiliteitsfonds	4.000	4.000	8.000	4.000	12.000	4.000	16.000
Nieuw Raadhuis Haren	1.454	-42	1.412	-42	1.370	-42	1.328
Nieuwbouw VMBO	353	-100	253	-100	153	-100	53
Onderwijshuisvesting	10.660	3.027	13.687	7.612	21.299	15.412	36.711
Openbaar Gebied	-		-		-		-
Regio Specifiek Pakket ZZL	9.400		9.400		9.400		9.400
Reserve Kapitaallasten (BK)	51.023	1.493	52.516	-707	51.809	-675	51.134
Scholenfonds	2.483	-71	2.412	-71	2.341	-71	2.270
SIF	15.329		15.329		15.329		15.329
Sparen voor de toekomst	53.172	6.000	59.172	6.000	65.172		65.172
Vastgoed verkoopopbrengst tbv bezuinigingen	-		-		-		-
WarmteStad	60		60		60		60
Werk in Zicht	393		393		393		393
Werkprogramma 2022-2025	-		-		-		-
Zernike College	7.520	-251	7.269	-251	7.018	-251	6.767
Totaal	336.170	16.870	353.040	20.287	373.327	21.020	394.347

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

(beklemde reserves kapitaallasten)

naam reserve (bedragen x 1.000 euro)	2026		2027		2028		2029	
	stort.	onttr.	stort.	onttr.	stort.	onttr.	stort.	onttr.
Vrijdag St.Jansstraat		0		218		218		218
Heesterpoort		56		56		56		56
Sportpark De Kring		3		3		3		3
Sporthal selwerd		5		5		5		5
Kunstwerf		6		6		6		6
Groene Wei		30		30		30		30
Drakesteijnstraat Kreukelhof		0		13		13		13
Revitalisering Stadhuis		38		38		38		38
Revitalisering Duinkerkenstraat		0		72		72		72
Driebond Engelbert		37		37		37		37
Maatschappelijk vastgoed		32		32		32		0
Van Houtenschool		0		19		19		19
Nieuwbouw iederz		36		36		36		36
MFA de Wijert		43		43		43		43
Esserberg		11		11		11		11

Scholenfonds	71	71	71	71
Nieuw Raadhuis Haren	42	42	42	42
Nieuwbouw VMBO	100	100	100	100
Zernike College	251	251	251	251
Van Lenneplan	13	13	13	13
Gele steentjes	12	12	12	12
Speelvoorzieningen	97	97	97	97
Skatebaan	20	20	20	20
Totaal	0	903	0	1.225
			0	1.225
			0	1.193

Voorzieningen

Verloopoverzicht voorzieningen 2026

Omschrijving (bedragen x 1.000 euro)	Begroot Saldo 1-1-2026	Toevoeging 2026	Onttrekking 2026	Vrijval 2026	Saldo 31-12-2026
Afkoop onderhoud begraafplaats	4.770	324			5.094
Afvalstoffenheffingen	9.323		660		8.663
Euvelgunnerweg 17	308	27	14		321
Groot onderhoud gebouwen	22.605	5.807	1.977		26.435
Groot onderhoud Oosterpoort	371	666	690		347
Groot Onderhoud Welzijn	1.214	843	515		1.542
Hortus biotoop Haren					-
Juridische procedures					-
Legaat Andrea Elkenbracht	191				191
Nazorgvoorziening	119	55	44		130
OH Tennisvelden Ten Boer	166	12	133		45
Onderhoud kostprijs dekkende verhuur gebouwen	4.358	1.171	59		5.470
Onderhoud museum	924	693	727		890
Onderhoud Cultuur gebouwen	10	249	64		195
Onderhoud parkeergarages	4.546	1.821	2.540		3.827
Onderhoud sportaccomodaties	3.870	2.978	3.043		3.805
Onderhoud vensterscholen	4.455	1.912	784		5.583
Pensioenen wethouders	7.216	344	310		7.250
Reorganisatie	1.740				1.740
Rioolheffing	325				325
Riolering baggerprojecten	786				786
RVU	662				662
Spaarverlof	4.376				4.376
Wachtgeld wethouders	168	115			283
Totaal	72.503	17.017	11.560	0	77.960

Toelichtingen op voorzieningen

Omschrijving	Doel	Saldo 31-12-2026	Toelichting mutaties	Beoordeling niveau
Afkoop onderhoud begraafplaats	Deze voorziening dient voor het reserveren van ontvangen afkoopsommen van nabestaanden. Aanwending vindt plaats ten behoeve van het onderhoud van graven. Voorziening is ingesteld conform Artikel 44, lid 2 BBV	5.094	In 2026 verwachten we 324 duizend euro toe te voegen aan de voorziening.	Voldoende
Afvalstoffenheffing	Deze voorziening dient voor het opvangen van prijsschommelingen in het tarief van de afvalstoffenheffing. Het afgesproken maximumniveau van de voorziening is 4% van de omzet Voorziening is ingesteld conform Artikel 44, lid 2 BBV	8.663	Het college heeft het besluit genomen om een onttrekking aan de voorziening afval te doen om het heffingstarief niet meer dan 4,09% te laten stijgen	Voldoende
Euvelgunnerweg 17	Deze voorziening dient voor dekking van de compensatie voor de huur van pand Euvelgunnerweg overeengekomen met de stichting het Viaduct voor de eerste vijf jaar	321	De dotaties en onttrekkingen zijn conform het onderliggende meerjarenonderhoudsplan.	Voldoende
Groot onderhoud gebouwen	Deze voorziening dient om het onderhoud van kapitaalgoederen te waarborgen. Voorziening is ingesteld conform Artikel 44, lid 1c BBV	26.435	De dotaties en onttrekkingen zijn conform het onderliggende meerjarenonderhoudsplan.	Voldoende
Groot onderhoud Oosterpoort	Deze voorziening dient ter dekking van groot onderhoud aan de Oosterpoort/ Stadsschouwburg. Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1c BBV	347	De dotaties en onttrekkingen zijn conform het onderliggende meerjarenonderhoudsplan.	Voldoende
Groot onderhoud Welzijnsgebouwen	Deze voorziening dient om het onderhoud van kapitaalgoederen te waarborgen. Voorziening is ingesteld conform Artikel 44, lid 1c BBV	1.542	De dotaties en onttrekkingen zijn conform het onderliggende meerjarenonderhoudsplan.	Voldoende
Hortus-Biotoop Haren	Deze voorziening dient ter dekking van de kosten van achterstallig onderhoud van de biotoop van de Hortus	0	De verwachting is dat de voorziening wordt ingezet in 2025.	Voldoende

Legaat Andrea Elkenbracht	Deze voorziening dient om begaafde (oud) leerlingen van het stedelijk conservatorium in de gelegenheid stellen een voortgezette muziekstudie in het buitenland te volgen. Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 2 BBV	191	Geen mutaties bekend	Voldoende
Nazorgvoorziening	Deze voorziening dient voor nazorg voor diverse bodemsaneringslocaties, w.o. Beckerweg Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1b BBV	130	Onttrekking conform opgave geplande kosten nazorglocaties. Dotatie voorziening noodzakelijk i.v.m. dreigend tekort vanaf 2026 (niet toereikend zijn van de voorziening ter dekking van de voorgenomen uitgaven).	Voldoende
Onderhoud Tennisvelden Ten Boer	Deze voorziening dient om het onderhoud van de tennisvelden van de voormalige gemeente Ten Boer te waarborgen. Voorziening is ingesteld conform Artikel 44, lid 1c BBV	45	Voor de tennisvelden oud Ten Boer wordt jaarlijks gedoteerd voor groot onderhoud. Dit was voorzien in 2022 maar uit overleg met de vereniging bleek dat nog niet nodig. In 2025 zal nader overleg plaatsvinden over de uitvoering (op zijn vroegst 2026).	Voldoende
Onderhoud museum	De voorziening heeft als doel het opvangen van schommelingen in de kosten van groot onderhoud van het Groninger Museum. Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1c BBV	890	De dotaties en onttrekkingen zijn conform het onderliggende meerjarenonderhoudsplan.	Voldoende
Onderhoud cultuur gebouwen	Deze voorziening dient ter dekking van toekomstig onderhoud aan de Muziekschool. Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1c BBV	195	De dotaties en onttrekkingen zijn conform het onderliggende meerjarenonderhoudsplan.	Voldoende
Onderhoud kostprijs dekkende verhuur gebouwen	Deze voorziening dient ter dekking van toekomstig onderhoud aan gebouwen die worden verhuurd. Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1c BBV	5.470	De dotaties en onttrekkingen zijn conform het onderliggende meerjarenonderhoudsplan.	Voldoende
Onderhoud parkeergarages	De voorziening heeft als doel het opvangen van schommelingen in de kosten van het planmatig onderhoud van het parkeerbedrijf.	3.827	De dotaties en onttrekkingen zijn gebaseerd op het meerjarenonderhoudsplan.	Voldoende
Onderhoud sportaccommodaties	Deze voorziening dient om het onderhoud van kapitaalgoederen te waarborgen. Voorziening is ingesteld conform Artikel 44, lid 1c BBV	3.805	Toevoeging is de reguliere dotatie aan de voorziening. De onttrekkingen betreffen de bestedingen meerjarig planmatig onderhoud.	Voldoende

Onderhoud vensterscholen	Deze voorziening dient ter dekking van schommelingen in de onderhoudsplanning voor planmatig/groot onderhoud. Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1c BBV	5.583	De dotaties en onttrekkingen zijn conform het onderliggende meerjarenonderhoudsplan.	Voldoende
Pensioenaanspraken politieke ambtsdragers	Deze voorziening dient ter dekking van de pensioenlasten van voormalig wethouders (voor 2006). Voorziening is ingesteld conform Artikel 44, lid 1a BBV	7.250	In de begroting gaan we er vanuit dat jaarlijks ruim 0,3 miljoen euro moet worden toegevoegd aan de Voorziening Pensioenen wethouders om de voorziening op peil te houden. Onttrekkingen vinden plaats op het moment dat er pensioenuitkeringen of overdrachten plaats vinden. Jaarlijks aan het eind van het jaar worden de toekomstige verplichtingen herrekend en eventuele toevoegingen en onttrekkingen die hiervan het resultaat zijn bij de jaarrekening inzichtelijk gemaakt.	Voldoende
Reorganisatie	Deze voorziening dient voor de dekking van kosten van boventalligheid als gevolg van reorganisaties. Voorziening is ingesteld conform Artikel 44, lid 1a BBV	1.740	Momenteel is er nog onvoldoende zicht op mutaties. Dit hangt af van lopende of aangekondigde reorganisaties en of er boventalligheid en daarmee nieuwe herplaatsingskandidaten bij komen.	Voldoende
Rioolheffing	Deze voorziening dient voor het opvangen van prijsschommelingen in het tarief van de rioolheffing. Voorziening is ingesteld conform artikel 44 BBV.	325	Geen mutaties bekend	Voldoende
Riolering baggerprojecten	Deze voorziening dient voor het beschikbaar houden van de baggerbudgetten voor de geplande baggerprojecten. Voorziening is ingesteld conform Artikel 44, lid 2 BBV.	786	Geen mutaties bekend. Jaarlijks worden uitgevoerde baggerprojecten van eerdere jaren onttrokken uit de voorziening. Baggerprojecten welke niet uitgevoerd zijn worden gedoteerd aan de voorziening.	Voldoende
RVU regeling vervroegde uittreding	Deze voorziening dient voor de dekking van kosten van de regeling vervroegde uittreding van personeel. De RVU is een verplichting vanuit de CAO, zie artikel 2.11 CAO.	662	Geen mutaties bekend	Voldoende
Spaarverlof	Voorziening wordt gevormd ter dekking van het aangemerkt spaarverlof op het moment dat dit wordt opgenomen. Voorziening is ingesteld conform Artikel 44, lid 1c BBV	4.376	Met terugwerkende kracht is het vanaf 2022 verplicht om een voorziening op te nemen voor het spaarverlof. Momenteel is er nog onvoldoende zicht op mutaties gedurende dit jaar en verder.	Voldoende
Wachtgeld oud wethouders	Deze voorziening dient voor de dekking van wachtgeldverplichtingen van oud-wethouders. Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1a BBV	283	In de begroting gaan we er vanuit dat jaarlijks ruim 0,1 miljoen euro moet worden toegevoegd aan de Voorziening Wachtgeld oud-wethouders om de voorziening op peil te houden. Onttrekkingen vinden plaats op het moment dat er wachtgeld dienen te worden uitbetaald. Jaarlijks aan het eind van het jaar worden de toekomstige verplichtingen herrekend en eventuele	Voldoende

			toevoegingen en onttrekkingen die hiervan het resultaat zijn bij de jaarrekening inzichtelijk gemaakt.	
Totaal voorzieningen			77.960	

Verloopoverzicht voorzieningen 2027-2029

Naam Voorziening (bedragen x 1.000 euro)	Saldo 31-12-2026	Prognose mutatie 2027	Saldo 31-12-2027	Prognose mutatie 2028	Saldo 31-12-2028	Prognose mutatie 2029	Saldo 31-12-2029
Afkoop onderhoud begraafplaats	5.094	302	5.396	294	5.690	291	5.981
Afvalstoffenheffingen	8.663	1	8.664	2	8.666	2	8.668
Euvelgunnerweg 17	321	4	325	27	352	16	368
Groot onderhoud gebouwen	26.435	1.512	27.947	1.844	29.791	2.214	32.005
Groot onderhoud Oosterpoort	347	-264	83	149	232	510	742
Groot Onderhoud Welzijn	1.542	557	2.099	419	2.518	498	3.016
Hortus biotoop Haren	-	-	-	-	-	-	-
Juridische procedures	-	-	-	-	-	-	-
Legaat Andrea Elkenbracht	191		191		191		191
Nazorgvoorziening	130	-35	95	-14	81	-24	57
OH Tennisvelden Ten Boer	45	12	57	12	69	12	81
Onderhoud kostprijs dekkende verhuur gebouwen	5.470	2.392	7.862	1.339	9.201	1.341	10.542
Onderhoud museum	890	-73	817	214	1.031	99	1.130
Onderhoud Cultuur gebouwen	195	45	240	-61	179	43	222
Onderhoud parkeergarages	3.827	-160	3.667	-408	3.259	-305	2.954
Onderhoud sportaccomodaties	3.805	52	3.857	-164	3.693	63	3.756
Onderhoud vensterscholen	5.583	1.041	6.624	835	7.459	200	7.659
Pensioenen wethouders	7.250	36	7.286	36	7.322	36	7.358
Reorganisatie	1.740		1.740		1.740		1.740
Rioolheffing	325		325		325		325
Riolering baggerprojecten	786		786		786		786
RVU	662		662		662		662
Spaarverlof	4.376		4.376		4.376		4.376
Wachtgeld wethouders	283	119	402	119	521	119	640
Totaal	77.960	5.541	83.501	4.643	88.144	5.115	93.259

EMU-saldo

Omschrijving (Bedragen x 1.000 euro)	T-1 2025 Volgens realisatie tot en met sept. 2025, aangevuld met raming resterende periode	T 2026 Volgens begroting 2026	T+1 2027 Volgens meerjarenraming in begroting 2026
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	4.000	-499	16.872
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	113.896	166.490	99.984
3. Mutatie voorzieningen	-7.029	5.457	5.541
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	17.284	-7.353	23.444
Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en			
5. verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0
Berekend EMU-saldo	-134.209	-154.179	-101.015

Toelichting

Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Aan dit maximale tekort van 3% hebben, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel. De EMU-systematiek werkt op een andere manier dan het (gemodificeerde) baten- en lastenstelsel dat de gemeenten hanteren. In de EMU-systematiek gaat het namelijk om kasstromen, dat wil zeggen inkomsten en uitgaven. Zo tellen investeringen bijvoorbeeld niet mee in het stelsel van baten en lasten, daarbij wordt uitgegaan van de kapitaallasten van de investeringen.

Investeringen in een jaar tellen echter wel volledig mee in het EMU-saldo. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben.

Het begrotingssaldo in baten-/lastentermen bedraagt in 2026 0 euro, maar exclusief de mutaties in de reserves is dit 0,5 miljoen euro negatief. Daarnaast nemen onze (im)materiële vaste activa met 166,5 miljoen euro toe en daalt de boekwaarde van onze grondexploitaties per saldo met 7,4 miljoen euro. Tot slot zijn er uitgaven van 5,5 miljoen euro die we rechtstreeks ten laste brengen van de voorzieningen. Daarmee komt het EMU-saldo van de gemeente Groningen voor 2026 uit op 154,2 miljoen euro negatief.

De grootste oorzaak van het negatieve EMU-saldo, de verwachte toename van de boekwaarde van de (im)materiële vaste activa met 166,5 miljoen, wordt veroorzaakt door het feit dat de investeringen in vaste activa met een bedrag van 220,5 miljoen euro veel hoger liggen dan de afschrijvingen op de (im)materiële vaste activa van 54,0 miljoen euro. Zoals blijkt uit de [Investering en financieringsstaat](#) is er naast het bedrag van 24,5 miljoen euro aan routinematige vervangingsinvesteringen en het bedrag van 93,0 miljoen euro aan investeringen in de openbare ruimte (infrastructuur), waaronder investeringen in Suikerzijde, Meerstad en wijkvernieuwing, sprake van een bedrag aan beleidsmatige investeringen van 103,0 miljoen euro. In dit laatste bedrag zit onder andere een investering in scholen begrepen van 66,8 miljoen euro.

Incidentele baten en lasten

Deelprogramma (bedragen x € 1.000)	Incidentele baten	2026	2027	2028	2029	Toelichting
02.2 Veiligheid	Lokale aanpak isolatie	900				Voor de lokale aanpak van isolatie woningen zijn incidentele middelen beschikbaar
04.2 College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	Algemene bestemmingsreserve	10.172	1.900			Dit betreft de onttrekking ten behoeve van de projecten Versterking dienstverlening en Vervanging DaFinci, dekking studietoelage, inzet positief begrotingssaldo 2024 en inzet vanuit rekeningresultaat 2024.
04.2 College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	Algemene reserve	200	200			Baten ter dekking van beveiligingsmaatregelen reisdocumenten
04.2 College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	Onttrekking reserve Sparen voor de toekomst	1.195				Baten ter dekking van incidentele uitgaven strategische investeringsprojecten
01.3 Wonen	Afwaarderingsbudget Grondzaken	2.500	2.500	2.500	2.500	Afwaarderingsbudget Grondzaken
03.3 Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit	egaliseringsreserve instellingen	500	500	500		Dit betreft de incidentele vrijval bij de egaliseringsreserve accres gesubsidieerde instellingen
03.2 Onderwijs	Onderwijshuisvesting	6.500	6.000	6.000		Op grond van de actualisatie van het Integraal huisvestingsplan onderwijs wordt in 2025 een bedrag van 13 miljoen euro als vrijval voor de jaren 2024 en 2025 onttrokken
03.1 Werk en inkomen	ESF	493				Onttrekking van de reserve ter dekking van ESF-projecten
03.1 Werk en inkomen	Werk in Zicht	954				Dit betreft het budget voor Werk In Zicht in 2026
Divers	Overige incidentele onttrekkingen	67	57	57	53	
	Totaal incidentele baten	23.481	11.157	9.057	2.553	

Deelprogramma (bedragen x € 1.000)	Incidentele lasten	2026	2027	2028	2029	Toelichting
02.2 Veiligheid	Lokale aanpak isolatie	900				Voor de lokale aanpak van isolatie woningen zijn incidentele middelen beschikbaar
03.3 Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit	Opvang ongedocumenteerden	3.506	5.572			Incidentele lasten om de opvang van ongedocumenteerden voort te kunnen zetten
04.2 College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	Saldo financieel perspectief begroting 2025	2.817	2.825	2.826	2.826	Saldo financieel perspectief begroting 2026
04.2 College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	Toevoeging Algemene bestemmingsreserve	1.083	2.672	1.603		Toevoeging aan de Algemene bestemmingsreserve t.b.v. project Versterking dienstverlening
01.2 Mobiliteit	Mobiliteitsfonds	4.000	4.000	4.000	4.000	Middelen vanuit het verwachte resultaat parkeerbedrijf ter dekking van opgaven op het gebied van fietsparkeren en pakeergarages
01.3 Wonen	Afwaarderingsbudget Grondzaken	2.500	2.500	2.500	2.500	Afwaarderingsbudget Grondzaken
03.2 Onderwijs	Toevoeging reserve Onderwijshuisvesting	7.927	9.027	13.612	15.412	Saldo van de begroting onderwijs
Divers	Toevoeging reserve Kapitaallasten	1.237	1.900			Toevoeging aan de reserve kapitaallasten t.b.v. nieuwbouw VRIJDAG
04.2 College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	Toevoeging reserve Sparen voor de toekomst	13.094	6.000	6.000		Lasten ter dekking van incidentele uitgaven strategische investeringsprojecten

Divers	Overige incidentele onttrekkingen	330	330	30	30
	Totaal incidentele lasten	37.394	34.826	30.571	24.768

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Wij hebben jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen zoals wachtgelden, pensioenen van huidig en voormalig personeel (zoals oud-wethouders en burgemeesters). Deze kosten moeten wij jaarlijks meenemen bij het opstellen van de begroting. Als we onverwachte uitgaven verwachten, dan maken we hier een voorziening voor.

WW-conforme uitkeringen en bovenwettelijke WW-uitkeringen (vervangen wachtgeld)

Sinds 1 januari 2001 kunnen ambtenaren aanspraak maken op een bovenwettelijke WW-conforme uitkering voor de duur van de werkloosheid. Sinds 1 juli 2008 zijn de uitkeringen qua duur en hoogte versoerd, dit geldt dus bij ontslagen van na die periode. Wij verwachten in 2026 geen tot een geringe stijging van deze kosten. De WW-uitkeringskosten en bovenwettelijke uitkeringskosten komen voor rekening van de kostenplaats waar de werkloosheid is ontstaan. Vanaf 2024 is de uitvoering van de bovenwettelijke werkloosheidsuitkeringen overgedragen aan de uitvoeringsinstantie WW plus.

De CAO-gemeenten correctie derde ziektejaar bovenwettelijke uitkering is gerealiseerd. Om in aanmerking te komen voor de bovenwettelijke uitkering, zijn de voorwaarden per 1-1-2026 aangescherpt.

Appa – uitkeringen (Wachtgelden) en pensioenen wethouders

De jaarlijks soms aanzienlijke fluctuatie in verplichtingen door mogelijke (tussentijdse) wethouders-wisselingen is een belangrijke wegingsfactor voor Appa-uitkeringen en -pensioenen wethouders. Het betreft verder wisselingen binnen een relatief kleine groep; de jaarlijkse schommelingen in de verplichtingen in verband met pensioenen en wachtgelden van wethouders kunnen aanzienlijk zijn. Vanaf 2022 is de verzekering bij Loyalis/Asr voor wethouders na 2007 beëindigd. Het opgebouwde kapitaal blijft gereserveerd bij Loyalis/Asr. De uitvoering van de Appa-uitkeringen en -pensioenen is vanaf 2024 overgedragen aan PROambt. Hiervoor is een voorziening in de gemeentelijke begroting opgenomen.

Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA)

De gemeente Groningen is per 1 januari 2008 eigenrisicodragers geworden in het kader van de regeling Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA). Hiertoe is besloten omdat de instroom van medewerkers in de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA) in de gemeente Groningen laag is. De uitvoering van de WGA is vervolgens in 2008 door de gemeente zelf ter hand genomen. Door het eigen risico-dragerschap mag de gemeente, indien er hoge instroom in de WGA plaats vindt, de helft van de WGA-lasten verhalen op de werknemers. In 2015 is besloten dat er tot 2020 geen verhaal in het kader van de WGA op de werknemers plaatsvindt, omdat de lasten van de bijdrage zeer gering zijn. Er is voor 2026 nog geen andere afweging gemaakt.

Verlofstuwmeer en reiskostenvergoeding

Verlofstuwmeren ontstaan door niet opgenomen verlofuren van ambtenaren jaar in jaar uit mee te nemen naar het volgende jaar. De financiële gevolgen van het toekennen en opnemen van verlof moeten gerekend worden tot de jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen. Vanaf 2022 is in de CAO de mogelijkheid opgenomen voor verlofsparen. De werknemer kan aangeven hoeveel uren hij wil sparen, conform artikel 6.5 van de CAO. Deze uren verjaren niet. Hiervoor is wel voorziening opgenomen, die jaarlijks wordt aangevuld. Aan het eind van 2026 vervalt het wettelijk verlof van 2025. Vanwege de omvang van de gemeente Groningen mogen zulke verplichtingen beschouwd worden als van een jaarlijks vergelijkbaar volume. Hierdoor hoeven wij hier geen voorziening in te stellen. We hebben actie ondernomen om de verlofstuwmeren terug te dringen. De resultaten hiervan moeten ook in 2026 leiden tot kleinere verlofstuwmeren.

Door verplichting in de cao, is voor de reiskostenvergoeding woon-werkverkeer € 2.900.000 gereserveerd in de begroting voor 2026, waarvan € 300.000 weglekeffect (leges en heffingen) kan worden teruggevorderd.

Overzichten

Begroting op taakveld

Begroting op taakveld (bedragen x 1.000 euro)	2026	2027	2028	2029
01 Bestuur	9.415	9.924	10.272	10.672
Lasten	9.415	9.924	10.272	10.672
Baten	0	0	0	0
010 Mutaties reserves	-4.498	12.871	16.289	17.021
Lasten	26.487	22.754	24.071	18.268
Baten	30.986	9.882	7.782	1.247
02 Burgerzaken	8.951	8.981	8.605	8.606
Lasten	14.902	15.012	14.151	14.148
Baten	5.951	6.031	5.546	5.542
03 Beheer overige gebouwen en gro	3.519	3.474	3.733	3.808
Lasten	5.117	5.097	5.394	5.468
Baten	1.598	1.624	1.662	1.660
04 Overhead	124.197	127.942	132.821	138.157
Lasten	130.062	133.836	138.614	143.920
Baten	5.865	5.895	5.793	5.763
05 Treasury	-2.769	-546	333	-105
Lasten	5.310	6.108	6.826	6.388
Baten	8.079	6.654	6.493	6.493
061 OZB woningen	-61.077	-64.617	-67.316	-70.130
Lasten	2.560	2.390	2.454	2.519
Baten	63.637	67.007	69.770	72.648
062 OZB- niet woningen	-56.196	-59.447	-61.923	-64.502
Lasten	5.510	5.527	5.732	5.944
Baten	61.707	64.975	67.655	70.446
063 Parkeerbelasting	-17.534	-17.679	-17.718	-17.956
Lasten	8.795	9.109	9.305	9.488
Baten	26.329	26.788	27.023	27.444
064 Belastingen Overig	-1.347	-1.354	-1.357	-1.357
Lasten	1.138	1.171	1.201	1.234
Baten	2.485	2.525	2.558	2.591
07 Algemene uitkering en overige	-825.768	-851.463	-860.865	-893.369
Baten	825.768	851.463	860.865	893.369
08 Overige baten en lasten	19.718	17.106	22.212	29.615
Lasten	22.002	19.382	24.487	31.891
Baten	2.285	2.276	2.276	2.276
11 Crisisbeheersing en Brandweer	25.792	27.146	28.448	29.353
Lasten	25.792	27.146	28.448	29.353
12 Openbare orde en Veiligheid	9.604	8.927	8.848	8.972
Lasten	13.097	10.248	10.168	10.293
Baten	3.492	1.321	1.321	1.321
21 Verkeer en vervoer	55.551	57.775	58.943	59.312
Lasten	61.434	63.607	64.776	65.144
Baten	5.882	5.831	5.832	5.832
22 Parkeren	9.548	9.033	9.198	9.577
Lasten	24.170	24.648	25.340	26.170
Baten	14.622	15.615	16.142	16.593
24 Economische Havens en waterweg	1.424	1.438	1.324	1.360
Lasten	1.766	1.781	1.667	1.702
Baten	343	343	343	343
25 Openbaar vervoer	2.037	2.037	2.037	2.037

Lasten	2.037	2.037	2.037	2.037
Baten	0	0	0	0
31 Economische ontwikkeling	6.382	5.877	6.425	7.053
Lasten	9.827	9.322	9.870	10.498
Baten	3.445	3.445	3.445	3.445
32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	7.841	7.757	7.771	7.705
Lasten	9.408	9.309	9.326	9.263
Baten	1.567	1.552	1.555	1.558
33 Bedrijvenloket en bedrijfsrege	2.288	2.339	2.193	2.205
Lasten	3.274	3.325	3.179	3.191
Baten	986	986	986	986
34 Economische promotie	-237	-209	-309	-410
Lasten	3.164	3.192	3.092	2.991
Baten	3.401	3.401	3.401	3.401
42 Onderwijshuisvesting	15.459	16.037	15.966	15.839
Lasten	19.081	19.714	19.716	19.663
Baten	3.622	3.677	3.750	3.824
43 Onderwijsbeleid en leerlingzak	13.017	12.591	13.079	13.293
Lasten	25.478	25.011	25.511	25.733
Baten	12.461	12.420	12.432	12.440
51 Sportbeleid en activering	2.564	2.688	2.800	2.937
Lasten	3.691	3.655	3.767	3.904
Baten	1.127	967	967	967
52 Sportaccommodaties	26.226	26.227	26.136	26.913
Lasten	37.412	37.441	37.366	38.165
Baten	11.186	11.214	11.231	11.252
53 Cultuurpresentatie, cultuurpro	24.920	27.706	30.592	33.096
Lasten	43.843	46.684	49.625	52.186
Baten	18.923	18.978	19.033	19.090
54 Musea	23.614	23.603	24.441	25.487
Lasten	24.756	24.759	25.611	26.671
Baten	1.142	1.156	1.170	1.185
55 Cultureel erfgoed	1.394	1.394	1.391	1.395
Lasten	1.394	1.394	1.395	1.395
Baten	0	0	4	0
56 Media	823	845	872	908
Lasten	945	969	999	1.038
Baten	122	124	127	129
57 Openbaar groen en (openlucht)	38.579	37.587	40.213	43.708
Lasten	39.336	38.344	40.970	44.465
Baten	757	757	757	757
61 Samenkracht en burgerparticipa	23.030	22.180	24.762	25.629
Lasten	28.770	28.587	29.419	30.017
Baten	5.740	6.407	4.657	4.388
621 Toegang en eerstelijnsvez WMO	3.498	5.564	-8	-8
Lasten	3.498	5.564	-8	-8
Baten	0	0	0	0
622 Toegang en eerstelijnsvez Jeugd	6.259	2.392	2.457	2.524
Lasten	7.521	3.709	3.821	3.937
Baten	1.262	1.317	1.364	1.413
623 Toegang en eerstelijnsvez Integ	55.060	56.393	57.285	59.517
Lasten	59.175	59.967	60.860	63.092
Baten	4.114	3.575	3.575	3.575
63 Inkomensregelingen	50.386	49.719	50.761	53.072
Lasten	238.636	239.713	246.114	250.733
Baten	188.251	189.994	195.353	197.661
64 WSW en beschut werk	38.692	39.168	38.769	39.134

Lasten	58.478	58.969	58.570	58.934
Baten	19.787	19.801	19.801	19.800
65 Arbeidsparticipatie	34.161	32.800	32.669	32.109
Lasten	43.816	36.940	37.066	36.627
Baten	9.655	4.140	4.397	4.518
660 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	10.056	10.627	11.118	11.684
Lasten	10.579	11.163	11.668	12.247
Baten	522	537	550	564
691 Coördinatie en beleid Wmo	5.669	6.129	6.840	7.649
Lasten	5.669	6.129	6.840	7.649
Baten	0	0	0	0
692 Coördinatie en beleid Jeugd	4.982	6.122	6.673	7.311
Lasten	4.982	6.122	6.673	7.311
Baten	0	0	0	0
71 Volksgezondheid	12.281	11.680	11.970	12.459
Lasten	17.568	12.549	12.839	13.328
Baten	5.287	869	869	869
711 Huishoudelijke hulp (WMO)	20.716	20.919	22.588	24.380
Lasten	22.449	24.309	25.978	27.770
Baten	1.733	3.390	3.390	3.390
712 Begeleiding (WMO)	20.192	21.360	22.302	23.328
Lasten	20.192	21.360	22.302	23.328
Baten	0	0	0	0
714 Overige maatwerkarrangem (Wmo)	3.889	3.922	4.131	4.356
Lasten	3.889	3.922	4.131	4.356
Baten	0	0	0	0
72 Riolering	-2.552	-2.572	-2.516	-2.516
Lasten	21.226	21.243	21.329	21.329
Baten	23.778	23.816	23.845	23.845
73 Afval	-12.991	-13.011	-12.884	-13.119
Lasten	37.843	38.839	39.219	38.984
Baten	50.833	51.849	52.103	52.103
74 Milieubeheer	5.118	6.069	6.691	6.955
Lasten	5.174	6.125	6.747	7.012
Baten	57	57	57	57
75 Begraafplaatsen en crematoria	1.422	1.397	1.402	1.379
Lasten	3.425	3.399	3.398	3.373
Baten	2.003	2.002	1.995	1.994
751 Jeugdhulp ambulant lokaal	25.371	30.113	13.849	13.905
Lasten	25.521	30.263	13.999	14.055
Baten	150	150	150	150
752 Jeugdhulp ambulant regionaal	47.355	47.991	48.085	50.168
Lasten	67.982	68.618	68.712	70.795
Baten	20.627	20.627	20.627	20.627
753 Jeugdhulp ambulant landelijk	119	186	186	196
Lasten	119	186	186	196
761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	2.263	2.283	2.291	2.450
Lasten	2.263	2.283	2.291	2.450
762 Jeugdhulp met verblijf regiona	26.984	27.077	27.129	28.302
Lasten	26.984	27.077	27.129	28.302
763 Jeugdhulp met verblijf landeli	635	652	653	690
Lasten	635	652	653	690
791 PGB WMO	4.713	5.312	5.412	5.515
Lasten	4.713	5.312	5.412	5.515
792 PGB Jeugd	1.890	1.890	1.890	1.890
Lasten	1.890	1.890	1.890	1.890
81 Ruimtelijke Ordening	24.419	23.136	24.616	26.104

Lasten	31.682	29.058	30.543	31.988
Baten	7.262	5.923	5.927	5.884
811 Bescherm Women (WMO)	82.953	82.953	82.953	82.953
Lasten	84.353	84.353	84.353	84.353
Baten	1.400	1.400	1.400	1.400
812 Maatsch - en vrouwenopv (Wmo)	26.625	27.524	28.109	28.431
Lasten	30.360	31.261	31.846	32.168
Baten	3.735	3.737	3.737	3.737
82 Grondexploitatie (niet bedrijv	3.488	3.990	4.441	4.893
Lasten	4.231	4.733	5.185	5.637
Baten	743	744	744	744
821 Jeugdbescherming	3.944	3.989	3.999	4.214
Lasten	3.944	3.989	3.999	4.214
822 Jeugdreclassering	1.164	1.179	1.182	1.250
Lasten	1.164	1.179	1.182	1.250
83 Wonen en bouwen	4.774	4.876	4.741	5.462
Lasten	55.044	46.823	45.315	44.041
Baten	50.270	41.947	40.575	38.578
Totaal	0	0	0	3.467

Begroting op deelprogramma

	Rekening*	Actuele Begroting	Primitieve Begroting			
Begroting op deelprogramma (bedragen x 1.000 euro)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
01 Economie en Ruimte	51.049	67.242	64.541	66.004	67.333	70.249
01.1 Economie en werkgelegenheid	21.983	37.454	36.714	36.169	36.597	37.560
Lasten	42.182	48.355	48.504	47.959	48.388	49.351
Baten	20.198	10.901	11.791	11.791	11.791	11.791
01.2 Mobiliteit	8.207	12.922	11.998	13.216	13.767	14.303
Lasten	50.025	48.318	53.828	56.500	57.816	59.226
Baten	41.818	35.396	41.830	43.284	44.049	44.923
01.3 Wonen	20.858	16.866	15.829	16.620	16.968	18.386
Lasten	54.489	44.404	46.678	46.313	46.848	48.190
Baten	33.631	27.539	30.849	29.694	29.879	29.804
02 Leefomgeving en Veiligheid	86.856	94.059	100.053	102.385	107.591	112.000
02.1 Kwaliteit leefomgeving	51.312	55.835	58.387	59.926	63.617	66.713
Lasten	136.241	134.442	139.531	142.124	146.089	149.184
Baten	84.929	78.607	81.144	82.197	82.473	82.471
02.2 Veiligheid	35.544	38.224	41.666	42.459	43.975	45.287
Lasten	45.601	44.928	49.178	47.748	49.266	50.578
Baten	10.057	6.704	7.512	5.290	5.291	5.291
03 Vitaal en Sociaal	549.362	564.448	617.794	631.904	626.951	655.136
03.1 Werk en inkomen	103.117	111.433	116.285	116.176	116.692	118.809

Lasten	321.402	324.907	335.448	330.136	336.268	340.814
Baten	218.285	213.474	219.163	213.960	219.576	222.005
03.2 Onderwijs	30.687	21.139	29.938	31.647	36.587	44.401
Lasten	48.609	51.774	52.034	53.310	58.337	60.230
Baten	17.922	30.635	22.096	21.663	21.750	15.829
03.3 Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit	345.557	348.834	385.932	395.512	381.069	394.005
Lasten	386.183	401.887	427.869	432.557	418.180	431.180
Baten	40.626	53.054	41.937	37.045	37.111	37.175
03.4 Sport en bewegen	21.929	30.090	30.756	30.925	30.984	31.925
Lasten	35.159	42.356	43.124	43.150	43.226	44.185
Baten	13.230	12.266	12.368	12.225	12.242	12.259
03.5 Cultuur en evenementen	48.072	52.952	54.884	57.644	61.618	65.995
Lasten	73.755	73.008	77.293	82.766	85.143	88.944
Baten	25.684	20.056	22.409	25.121	23.526	22.948
04 Dienstverlening en bestuur	-750.505	-725.749	-782.387	-800.294	-801.875	-833.918
04.1 Dienstverlening	12.459	13.213	14.524	14.062	14.025	14.778
Lasten	18.203	18.831	20.483	20.102	19.580	20.327
Baten	5.744	5.618	5.959	6.040	5.554	5.550
04.2 College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	-6.166	45.788	27.423	41.802	49.257	49.528
Lasten	106.580	112.815	72.420	58.684	62.396	60.556
Baten	112.746	67.027	44.997	16.882	13.139	11.027
04.3 Algemene inkomsten en post onvoorzien	-890.591	-912.102	-954.269	-989.730	-1.003.569	-1.042.054
Lasten	7.412	9.732	8.462	3.950	4.828	4.548
Baten	898.003	921.834	962.731	993.679	1.008.396	1.046.602
04.4 Overhead en ondersteuning organisatie	133.793	127.352	129.935	133.572	138.411	143.830
Lasten	149.327	138.014	140.125	143.889	148.667	154.051
Baten	15.534	10.662	10.190	10.317	10.257	10.222
04 Specificatie van 04.3 en 04.4	-756.798	-784.750	-824.334	-856.158	-865.158	-898.224
04.3 Algemene inkomsten en post onvoorzien	-890.591	-912.102	-954.269	-989.730	-1.003.569	-1.042.054
Algemene Inkomsten	-890.591	-912.254	-954.038	-984.003	-997.850	-1.036.336
Lasten	7.412	9.580	8.693	9.676	10.546	10.266
Baten	898.003	921.834	962.731	993.679	1.008.396	1.046.602
Post Onvoorzien	0	152	-231	-5.726	-5.718	-5.718
Lasten	0	152	-231	-5.726	-5.718	-5.718
04.4 Overhead en ondersteuning organisatie	133.793	127.352	129.935	133.572	138.411	143.830
Overhead	130.495	121.139	124.417	128.090	132.670	138.005
Lasten	141.709	127.431	130.362	134.136	138.614	143.920

Baten	11.214	6.292	5.944	6.046	5.944	5.914
Ondersteuning organisatie	3.284	6.213	5.517	5.481	5.741	5.824
Lasten	4.583	8.018	7.384	7.373	7.674	7.752
Baten	1.299	1.805	1.866	1.892	1.933	1.928
Werken derden	14	0	0	0	0	0
Lasten	3.034	2.565	2.379	2.379	2.379	2.379
Baten	3.020	2.565	2.379	2.379	2.379	2.379
Heffing VPB	0	0	0	0	0	0
Totaal	-63.224	0	0	0	0	3.467

*De rekening 2024 wordt hier weergegeven in de programma-indeling die bij de begroting 2026 wordt gebruikt.

Baten en lasten totaal	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten totaal	1.475.183	1.493.771	1.514.978	1.509.188	1.525.031	1.561.364
Lasten totaal (exclusief reservemutaties)	1.382.063	1.437.403	1.481.991	1.479.934	1.494.460	1.536.595
Toevoegingen reserves	93.120	56.368	32.987	29.254	30.571	24.768
Baten totaal	1.538.407	1.493.771	1.514.978	1.509.188	1.525.031	1.557.897
Baten totaal (exclusief reservemutaties)	1.439.161	1.441.403	1.481.492	1.496.806	1.514.749	1.554.150
Onttrekkingen reserves	99.245	52.369	33.486	12.382	10.282	3.747
Totaal Baten en Lasten (excl.res.mut.)	57.098	3.999	-498	16.871	20.289	17.554
Totaal reservemutaties	6.126	3.999	-498	16.871	20.289	21.021
Saldo Baten en Lasten	63.224	0	0	0	0	-3.467

Kapitaallasten

(bedragen x 1.000 euro)	Afschrijvingen 2026	Toegerekende rente	Kapitaallasten
Immateriële vaste activa			
- Bijdragen aan activa van derden	16	5	21
Materiële vaste activa	54.029	29.052	83.081
Financiële vaste activa			
- Kapitaalverstrekkingen		958	958
- Uitgezette leningen		6.523	6.523
Totaal	54.045	36.538	90.583

Subsidies en inkomens overdrachten

Deelprogramma (bedragen x 1.000 euro)	Begroting 2025	Begroting 2026
00.0 Afdeling	0	0
01.1 Economie en werkgelegenheid	10.639	8.189
01.2 Mobiliteit	1.943	2.119
01.3 Wonen	826	765

02.1 Kwaliteit leefomgeving	3.049	2.833
02.2 Veiligheid	28.068	28.796
03.1 Werk en inkomen	210.604	219.989
03.2 Onderwijs	19.729	16.408
03.3 Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit	375.558	392.506
03.4 Sport en bewegen	5.813	5.768
03.5 Cultuur en evenementen	37.196	38.622
04.1 Dienstverlening	5.908	6.375
04.2 College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	26.748	23.885
04.3 Algemene inkomsten en post onvoorzien	0	0
04.4 Overhead en ondersteuning organisatie	773	778
Totaal subsidies en inkomensoverdrachten	726.855	747.034

Personeelskosten

Overzicht formatie primitief, formatie actueel en bezetting rekening

Totaal	Primitieve begroting 2026 Toegestane (begrote) formatie		Actuele begroting 2025 Toegestane (begrote) formatie (31/7/25)		Rekening 2024 Gemiddelde personele bezetting	
	fte	euro x 1.000	fte	euro x 1.000	fte	euro x 1.000
Personeel in dienst:						
Totaal loonsom en fte's personeel in dienst	3.578	328.754	3.656	331.778	3.382	299.129
Waaronder bovenformatief personeel						
Aantal fte en kosten	8	710	13	780	13	780
Totaal loonsom en fte's ambtelijk personeel	3.578	328.754	3.656	331.778	3.382	299.129
Stagiaires en werkplekken (waaronder BBL-trajecten)		260		260		382
Bestuur	54	3.114	52	2.876	54	2.878
WSW	744	26.615	657	28.693	790	29.631
WWB	8	265		349	8	392
NB	200	5.755	171	4.453	161	
Subtotaal Bestuur, WSW, WWB	806	35.749	709	31.918	852	32.901
Externe inhuur		17.212		18.364		48.673
Voormalig personeel						
Wachtgelden		82		82		425
FLO/FPU/Overig		311		298		337
Overig						
Totaal voormalig personeel		393		380		762
Detacheringen en verhaal salarissen						
Bij:						
Detacheringen inleen		687		1.732		3.016
AF:						
Gedetacheerde uitleen		-962		-2.298		-6.081
Verhaal salaris		-4.264		-3.010		-4.120

Totaal detacheringen, verhaal salaris		-4.539		-3.576		-7.185
Overige personeelskosten						
Vorming en opleiding		3.995		3.961		4.867
Werving en selectie		175		234		187
Bedrijfsgezondheidszorg		1.032		976		1.207
Personele vergoedingen en verstrekkingen		1.451		1.247		1.471
Overig		660		935		594
Totaal overige personeelskosten		7.313		7.353		8.325
Totaal generaal fte's en personele lasten	4.384	379.387	4.365	386.478	4.234	382.988

Meerjarige exploitatieprojecten

Omschrijving project (Bedrag x 1.000 euro)	Tijdsplanning project	Totaal beschikbare budget v.a.2025	Verwachte uitgaven 2025	Budget voor 2026 en verder
Uitvoeringsprogramma Bodem en ondergrond	2016-2030	153	-983	1.136
Opruimen SBR korrels kunstgrasvelden	2020-2029	1.035	480	555
Podium D (voorheen E-Suite)	2021-2027	5.884	1.200	4.684
Wet Open Overheid	2021-2027	1.202	453	749
Experiment gesloten coffeeshop	2020-2030	826	0	826
Vervanging Dafinci	2023-2027	7.656	4.271	3.385
Verduurzaming maatschappelijk vastgoed	2023-2026	1.787	500	1.287
Lutje Leidraad	2024-2027	295	95	200
Transformatie jeugdzorg	2025-2030	8.852	3.365	5.487
Huiselijk geweld	2023-2028	2.244	809	1.435
Slavernij herdenkingsmonument	2025-2027	400	5	395
Totaal		30.334	10.195	20.139

Samenwerkingsverbanden

Omschrijving middelen (bedrag x 1,000 euro)	Beschikbaar in 2026
Akkoord van Groningen	1.250
Actie centrum voor Veiligheid en Zorg (Veiligheidshuis)	2.171
Werk in Zicht	1.679
Maatschappelijke opvang	20.175
Vrouwenopvang	7.050
Laaggeletterdheid	171
	7.895

SIF-middelen

Het oorspronkelijke doel van het SIF is de financiering van fysieke investeringen in gebiedsontwikkelingen, die bijdragen aan de stedelijke ontwikkelingsopgave. In 2018 is daartoe een kader vastgesteld met nadere afspraken

rondom het SIF. Bij de herijking van het SIF-kader die bij vaststelling van de begroting 2021 heeft plaatsgevonden zijn de intensiveringsmiddelen van de meerjarenprogramma's, de plankostenmiddelen en de reserve SIF toegevoegd aan het kader.

Ondertussen is de beschikbare ruimte in de gemeentebegroting steeds meer onder druk komen te staan. In de gemeentebegroting 2025 hebben wij daarom aangekondigd dat wij het Stedelijk Investerings Fonds (hierna SIF) terug willen brengen naar de oorspronkelijke uitgangspunten en dat een separaat raadsvoorstel over de uitwerking van deze herijking volgt. In 2025 wordt het nieuwe kader SIF voorgelegd aan de raad.

Het voorstel is dat dit nieuwe kader met terugwerkende kracht geldt met ingang van 1 januari 2025. Dit heeft technische consequenties voor de opzet van het SIF.

Onder voorbehoud van besluitvorming hierover zijn de budgetten voor de begroting 2026 al wel gerangschikt volgens het nieuwe kader. In onderstaande tabel zijn de onderdelen opgenomen waarvan het voorstel is om die binnen het SIF te behouden. Voor de overige budgetten die voorheen deel uitmaakten van het SIF, wordt in het raadsvoorstel voor het nieuwe kader beschreven wat de gevolgen zijn voor het vertrek uit het SIF.

Titel (bedragen * 1 euro)	I/S	deelprogram ma	2026	2027	2028	2029
Uitvoeringsprogramma mobiliteitsvisie	S	1.2	1.500.000	1.500.000	1.500.000	1.500.000
Ringsparen	S	1.2	454.000	454.000	454.000	454.000
Wijkvernieuwing	S	4.2	6.150.000	6.150.000	6.150.000	6.150.000
Wijkvernieuwing	I	4.2	1.000.000	0	0	0
Binnenstadsprogramma	S	1.2	2.060.000	2.240.000	2.240.000	2.240.000
SIF plankosten	S	1.3	1.475.000	1.475.000	1.475.000	1.475.000
Bovenwijkse infrastructuur	S	1.1	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000
Meer betaalbare woningen	S	1.3	1.200.000	1.200.000	1.200.000	1.200.000
Stadshavens	S	1.3	2.129.000	2.329.000	2.529.000	2.729.000
Suikerzijde	S	1.1	3.840.000	4.300.000	4.760.000	5.220.000
Oosterhamrikzone	S	1.2	250.000	250.000	250.000	250.000
Martiniplaza	S	3.5	500.000	500.000	500.000	500.000
Stationsgebied investeringen	S	1.2	988.000	988.000	988.000	988.000
Nieuwe Poort	S	3.5	500.000	2.500.000	4.500.000	6.500.000
Gebiedsontwikkeling Karding	S	3.4	500.000	500.000	500.000	500.000
Gebiedsontwikkeling Karding	I	3.4	500.000	0	0	0
Totaal SIF			25.046.000	26.386.000	29.046.000	31.706.000

Strategische investeringsagenda (SIA)

In de strategische investeringsagenda zijn momenteel 25 strategische investeringsprojecten opgenomen. Met de strategische investeringsagenda kunnen we alle projecten periodiek en in samenhang beschouwen en zo een goede afweging maken. Hiermee krijgen we vroegtijdig zicht op de (financiële) effecten van de investeringsprojecten, zodat we tijdig en integraal kunnen bespreken welke projecten we kunnen starten en ook kunnen realiseren.

We actualiseren de strategische investeringsagenda elk jaar. Hiermee krijgen we steeds meer grip op de ramingen. De consequenties voor de begroting bepalen we elk jaar door onderscheid te maken tussen investeringsprojecten die de begroting raken (en waarvoor in de begroting middelen gereserveerd moeten worden) en projecten waarvan op langere termijn middelen beschikbaar moeten komen.

Financiële reservering

Voor de projecten die de begroting 2026 raken nemen we een financiële reservering op. Dit betreft alleen nog maar een financiële reservering. Voor deze projecten moeten nog keuzes worden gemaakt. De definitieve keuzes worden uiteindelijk bij een realisatiebesluit per project aan de raad voorgelegd. Op dat moment worden ook de benodigde middelen vanuit de financiële reservering overgeheveld naar het project. De financiële afspraken zijn vastgelegd in het kader SIA. Dit kader maakt onderdeel uit van het kader resultaatbestemming en resultaatbepaling.

Voor de projecten in onderstaand overzicht geldt dat hier op korte(re) termijn een investeringsbesluit wordt verwacht. We geven een indicatie van de structurele lasten bij deze projecten. Daarnaast houden we in de financiële reservering rekening met een rentebuffer om hogere rentekosten als gevolg van een hogere marktrente te kunnen betalen.

Financiële reservering SIA begroting	2026	2027	2028	2029	2030	2031
1 Nieuw muziekcentrum*	-530	-743	-462	-647	-749	-616
2 Gebiedsontwikkeling Kardingse - structureel	0	0	-312	-361	-685	-1.023
3 Martiniplaza*	-1.243	-1.322	-1.354	-1.365	-1.256	-1.245
4 Museum aan de A - structureel	-618	-766	-870	-1.207	-1.207	-1.207
5 Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed - structureel	0	0	-1.060	-1.462	-1.775	-1.775
6 Warmtenet	-686	-836	-966	-1.054	-1.106	-1.106
7 Zonnepark Meerstad Noord - structureel	-65	-335	-769	-1.131	-1.425	-1.719
8 Gebiedsontwikkeling Stationsgebied - structureel	0	0	0	-263	-263	-263
9 Meerstad (herijking masterplan) - structureel	-225	-675	-1.350	-2.025	-2.700	-3.150
10 Masterplan sportvoorzieningen*	-355	-1.272	-3.061	-4.460	-8.605	-12.115
11 Gemeentelijk ontwikkelbedrijf	-150	-150	-150	-150	-150	-150
12 Meerjarenvervangingsplan openbare ruimte	0	0	-30	-823	-1.558	-2.190
13 Wijkposten Stadsbeheer*	0	0	0	-626	-626	-626
 Rentebuffer voor hogere marktrente	 -500	 -1.000	 -1.900	 -2.700	 -3.500	 -4.300
 Totaal financiële reservering SIA	 -4.372	 -7.099	 -12.284	 -18.275	 -25.605	 -31.485

**Voor deze projecten worden in de ontwerpbegroting 2026 middelen uit de financiële reservering overgeheveld naar het desbetreffende deelprogramma (zie ook de toelichting bij het project).*

We geven een toelichting op de strategische investeringsprojecten die de begroting 2026 raken.

1. Nieuw muziekcentrum

Een voorziening zoals nu de Oosterpoort is onmisbaar om de aantrekkingskracht van Groningen te kunnen behouden en om de ambities als cultuurstad waar te kunnen maken. Eerder heeft de raad het Stationsgebied als voorkeurslocatie vastgesteld.

In een afzonderlijke brief (112595-2025) is de raad geïnformeerd over het nieuwe muziekcentrum.

We hebben geconcludeerd dat de bouw van een nieuw muziekcentrum onder één dak in het Spoorkwartier te complex, te duur en te risicovol is. Daarom hebben we gekozen voor renovatie van de huidige Oosterpoort en de bouw van een nieuwe popzaal in het Spoorkwartier (raadsvoorstel 181136-2025). Op deze manier investeren we

op een verantwoorde wijze die past bij de culturele ambities van Groningen en optimaliseren we de voorzieningen die er al zijn. Met de plannen voor één nieuwe grote popzaal en een renovatie ontstaan twee kleinere projecten die beter beheersbaar en faseerbaar zijn dan de bouw van een compleet nieuw muziekcentrum

Relatie met financiële reservering

In 2035 is circa 16,5 miljoen euro structureel beschikbaar voor de exploitatie van het nieuwe muziekcentrum. Er ligt nog geen investerings- en exploitatieraming van de renovatie en nieuwe popzaal.

Het huidige financiële kader wordt als uitgangspunt genomen voor de verdere uitwerking. Dit houdt in dan we voor de financiële reservering er vanuit gaan dat de jaarlijkse exploitatiekosten kunnen worden gedekt binnen de beschikbare middelen. In de jaren rondom realisatie houden we rekening met incidentele aanvulling van 4,2 miljoen euro.

Uitgangspunt is de dat gereserveerde middelen voor het nieuwe muziekcentrum de komende jaren beschikbaar blijven en worden gespaard in een reserve voor het nieuwe muziekcentrum. We stellen hiervoor (op termijn) een bestemmingsreserve nieuw muziekcentrum in.

Naast de middelen voor een nieuw muziekcentrum houden we rekening met aanvullende investeringen / onderhoudskosten die nodig zijn om de Oosterpoort tot de opening van een nieuw muziekcentrum in stand te houden.

Bij de begroting 2026 wordt voor de jaarschijf 2026 krediet aangevraagd voor de noodzakelijke investeringen voor instandhouding van de Oosterpoort. De kapitaallasten bij deze investeringen in 2026 (155 duizend euro in 2026 en 368 duizend euro vanaf 2027) worden overgeheveld naar deelprogramma 3.5 Cultuur en evenementen. Daarnaast is in de financiële reservering rekening gehouden met een aanvulling van de onderhoudsvoorziening in 2026 en 2027. De aanvulling voor 2026 van 375 duizend euro is verwerkt in de begroting 2026.

2. Gebiedsontwikkeling Vitaliteitscampus en sportcentrum Karding

In de afgelopen periode is in het kader van de strategische investeringsagenda gewerkt aan het herijken van de opgaves voor het sportcentrum Karding en de integrale gebiedsontwikkeling van de Vitaliteitscampus. De varianten voor nieuwbouw van het sportcentrum zijn concreter uitgewerkt op programma, energieconcept, investering en exploitatie. Op basis van de uitkomsten van de herijking hebben wij de keuze gemaakt voor de verdere uitwerking van de nieuwbouw van het sportcentrum te werken met één voorkeursvariant. In de voorkeursvariant gaan we uit van volledige nieuwbouw voor het volgende (sport)programma:

- Centraal entree- en horecagebied, kantoor/overleg/werkruimtes en centrale technische ruimten;
- Ijsvoorzieningen: een schaatshal (met 400m-baan en een 30x60m ijsvloer op het middenterrein) en een ijshal (voor ijshockey, shorttrack en kunstschaatsen, met een 30x60m ijsvloer en 1.000 toeschouwerplaatsen);
- Binnensportvoorzieningen: Een breedtesporthal, een competitiesporthal t.b.v. professioneel basketbal en volleybal (inclusief 3.000 vaste en 500 flexibele toeschouwerplaatsen), een trainingshal, twee dojo's, een trainingsruimte (voor warming-up-/herstel-/kracht-/fysiotraining) en mogelijk squash;
- Zwemvoorzieningen: Een breder 25 meter bad met 8 banen (25 x 21 meter), een langer doelgroepenbad met 6 banen (25 x 15 meter) en een recreatief bad (met glijbanen, peuterbad en waterspeeltuin).

Uitgangspunt is dat alle programmaonderdelen 'onder-één-dak' nieuw worden gerealiseerd. De raad is geïnformeerd over de voorkeursvariant en gevraagd hier wensen en bedenkingen op te geven (145052-2025).

Relatie met financiële reservering

In de financiële reservering in de begroting 2025 hielden we al rekening met de benodigde middelen voor Karding. Voor de begroting 2026 is dit geactualiseerd. De verwachte investeringssom voor de voorkeursvariant van het nieuwe sportcentrum ligt tussen de 225 en 250 miljoen euro. We verwachten dat de totale structurele lasten van het sportcentrum iets lager uitvallen dan de raming in de begroting 2025 door een gewijzigde afschrijvingssystematiek en een actualisatie van de exploitatie.

Bij de gebiedsontwikkeling verwachten we een tekort. Hierin zitten onder andere kosten bouwrijp maken, aanleg parkeervoorziening, onderwijsprogramma en infrastructuur. We onderzoeken de mogelijkheden het tekort op de gebiedsontwikkeling te verlagen. De mogelijkheden hiervoor nemen we mee bij de actualisatie voor de SIA voor de begroting 2027. Voor de begroting 2026 gaan we vooralsnog uit van een incidentele opgave van 21 miljoen euro.

Voor het huidige sportcentrum is in beeld gebracht welke aanvullende investeringen in onderhoud nodig zijn om het de komende jaren in stand te houden tot de nieuwbouw gereed is. We gaan er vanuit dat deze investeringen gedekt kunnen worden uit de beschikbare onderhoudsvoorziening en de vrijval van kapitaallasten van het huidige sportcentrum.

Vooralsnog denken we 0,1 miljoen euro van de vrijval kapitaallasten niet nodig te hebben voor de noodzakelijke investeringen in onderhoud. Deze middelen reserveren we in een bestemmingsreserve Kardinges voor plankosten, onderhoud en de nieuwbouw. We stellen hiervoor een bestemmingsreserve sportcentrum Kardinges in.

3. Martiniplaza

Martiniplaza heeft een aanbod van theater, topsport, congres en events en is goed voor jaarlijks 500.000 bezoekers en een spin-off van 40 miljoen euro voor stad en regio. Omdat het pand niet meer van deze tijd is, werken we aan een toekomstbestendig Martiniplaza. Aanvankelijk richtten we ons hiervoor op 2030, maar dat wordt nu uiterlijk 2035. We moeten dus langer door met het huidige Martiniplaza, waarvoor een nieuw meerjarenonderhoudsplan is opgesteld.

Relatie met financiële reservering

In de financiële reservering in de begroting 2025 hielden we al rekening met de benodigde middelen voor de instandhouding van Martiniplaza. In juli 2025 is een raadsvoorstel over de instandhouding en ontwikkeling van Martiniplaza door de raad vastgesteld (58559-2025). Hierin zijn de benodigde structurele middelen voor een onderhoudsbijdrage en een risicobuffer van 0,2 miljoen per jaar opgenomen. Deze worden gedekt uit de in de begroting 2025 opgenomen financiële reservering voor de SIA. In de ontwerpbegroting 2026 is deze bijdrage toegevoegd aan het betreffende deelprogramma 3.5 Cultuur en evenementen. Wanneer niet alle middelen uit de risicobuffer nodig zijn, houden we deze middelen beschikbaar voor Martiniplaza. We stellen hiervoor een bestemmingsreserve nieuwbouw Martiniplaza in.

Voor het realiseren van een toekomstbestendig Martiniplaza zal een aanzienlijke gemeentelijke bijdrage nodig zijn. Hier houden we nu nog geen rekening mee. Aangezien het om een groot bedrag gaat, zullen we hier op tijd voor moeten gaan sparen.

4. Museum aan de A

We willen het Noordelijk Scheepvaartmuseum transformeren naar het Museum aan de A. Het vernieuwde museum heeft de potentie om jaarlijks minimaal 50.000 bezoekers te trekken en een historische ontmoetingsplek te worden voor onderzoek, educatie, lezingen en activiteiten. De gemeente is opdrachtgever van de renovatie en nieuwbouw. Ook wordt de gemeente eigenaar van de panden.

Relatie met financiële reservering

Op basis van een ruimtelijk functioneel ontwerp is een voorlopige raming gemaakt van de stichtingskosten en de benodigde ophoging van de jaarlijkse gemeentelijke subsidie aan MadA. De verwachte investering bedraagt op dit moment circa 23 miljoen euro. In de financiële reservering voor de SIA in de begroting 2025 is al rekening gehouden met de benodigde middelen om deze ontwikkeling mogelijk te maken. Aanvullend op deze middelen houden we rekening met een risicoreservering die oploopt naar bijna 0,3 miljoen euro vanaf 2029.

Naar verwachting wordt in 2025 een voorstel aan de raad voorgelegd voor een uitvoeringskrediet en de daarmee samenhangende ophoging van de jaarlijkse gemeentelijke subsidie aan MadA.

5. Verduurzaming maatschappelijk vastgoed

Het maatschappelijk vastgoed van de gemeente Groningen heeft een gemiddelde leeftijd van meer dan 40 jaar. Dit leidt tot een grote vernieuwing- verduurzaming- en moderniseringsopgave voor de toekomst. Daarnaast brengt de Klimaatwet een grote opgave met zich mee voor de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed. In 2022 hebben we een Routekaart verduurzaming maatschappelijk vastgoed opgesteld. Onderdeel hiervan is aan de hand van pilots inzichtelijk te maken wat de impact is van de verduurzamingsopgave zowel op het gebied van techniek, financiën als organisatie. Dit moet leiden tot een “Uitvoeringsprogramma Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed” (inclusief opzet voor uitvoeringsorganisatie).

Een potentieel belangrijke ontwikkeling is dat de Europese Commissie een renovatieverplichting instelt voor eigenaren van maatschappelijk vastgoed. Het betreft de verplichting om per jaar minimaal 3% van het vloeroppervlak van al het (maatschappelijk) vastgoed in eigendom te renoveren naar de nieuwbouwnorm. Deze verplichting betekent voor onze gemeente een forse versnelling van de opgave. Deze potentiële opgave wordt uitgewerkt in de te actualiseren Routekaart Maatschappelijk Vastgoed.

Relatie met financiële reservering

In de financiële reservering in de begroting 2025 hielden we geen rekening met de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed.

Om te kunnen bepalen welke extra middelen op korte termijn nodig zijn, hebben we in beeld gebracht welke panden op korte termijn aangepakt moeten worden. De benodigde structurele middelen voor de panden waarvoor in 2027 een voorbereidings- of uitvoeringsbesluit wordt genomen, zijn opgenomen in de financiële reservering voor de begroting 2026.

De benodigde incidentele middelen voor panden waarvoor in 2026/ 2027 een haalbaarheidsstudie wordt uitgevoerd of voorbereidingskosten worden gemaakt, worden meegenomen in de incidentele opgave voor de SIA. Dekking van deze incidentele kosten komt ten laste van de reserve sparen voor de toekomst. De incidentele kosten voor 2026 worden in de ontwerpbegroting 2026 overgeheveld van de reserve sparen voor de toekomst naar deelprogramma 3.3 Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit.

6. Warmtenet

Warmtestad speelt als publiek warmtebedrijf een belangrijke rol bij de realisatie van de gemeentelijke duurzaamheidsambities (bijdrage CO2-reductie van het warmtespoor). Met de aanleg van een nieuwe warmte-infrastructuur (warmtenetten en collectieve WKO-systemen) geeft WarmteStad vorm aan de energie- en warmtetransitie van de stad. Een maatschappelijke opgave die behalve qua duurzaamheid ook impact heeft op het sociaal-economische beleid (via de tarieven) en bij de wijkvernieuwing en (her)inrichting van de openbare ruimte. Dit laatste speelt met name in de noordwestelijke stadswijken (Paddepoel, Selwerd, Vinkhuizen en Kostverloren).

De aanleg van het warmtenet bestaat uit de volgende fasen:

- Fase 1 heeft betrekking op de aansluiting van 10.600 woningequivalenten (weq) (raadsbesluit 2019).
- Fase 2a gaat over 5000 weq (raadsbesluit 2023).
- Voor fase 2b wordt een verkenning uitgevoerd van de mogelijkheden voor groei met 12.000 weq.

Relatie met financiële reservering

In de financiële reservering begroting 2025 hielden we geen rekening met het warmtenet. Op basis van een actuele businesscase van Warmtestad verwachten we dat een extra kapitaalstorting nodig is om fase 1 en 2a af te ronden (raadsvoorstel 195800-2025). Daarnaast is rekening gehouden met de overname van de aandelen van het Waterbedrijf (raadsvoorstel 253994-2025). Dit is meegenomen in de actualisatie voor de begroting 2026. Scenario 2b heeft betrekking op de aansluiting van 12.000 woning-equivalenten. Scenario 2b kunnen we alleen uitvoeren met een landelijk waarborgfonds, waardoor minder eigen vermogen beschikbaar hoeft te worden gesteld. In de financiële reservering houden we geen rekening met fase 2b.

7. Zonnepark Meerstad Noord

Zonnepark Meerstad-Noord is een gemeentelijk initiatief voor het ontwikkelen, realiseren en exploiteren van een zonnepark. Het zonnepark levert duurzame elektriciteit voor ongeveer 60.000 huishoudens en speelt daarmee een belangrijke rol in het realiseren van de gemeentelijke duurzaamheidsambities. In de ontwikkelfase gaat het om het uitwerken van de businesscase, het verkrijgen van vergunningen tot en met een mogelijke gang naar de Raad van State, de aanbesteding van de realisatie van het project en het finale investeringsvoorstel. Het project zit op moment van schrijven in de ontwikkelfase de juridische structuur is ingevuld.

De realisatie van het zonnepark gaat in twee fasen. Fase 1 loopt tot en met 2028 en heeft betrekking op 60MWP zon en 15MW batterij opslag. De verwachte investering in fase 1 is circa 65 miljoen euro. We gaan vooralsnog uit van 70% financiering door de gemeente (via een agiostorting). Een realisatiebesluit voor fase 1 wordt eind 2025 verwacht.

Fase 2 loopt tot en met 2030 en heeft betrekking op ca. 220 MWp Zon en 50 MW batterijopslag. De verwachte investering in fase 2 is circa 100 miljoen euro.

We gaan uit van besluitvorming over fase 1 in 2025 en fase 2 in 2027.

Relatie met financiële reservering

In de financiële reservering in de begroting 2025 hielden we al rekening met de benodigde middelen voor het bouwrijpmaken. Dit was nodig om tijdig een elektriciteitsstation te kunnen realiseren.

De businesscase voor het zonnepark is geactualiseerd. In fase 1 zit ook investering in een netstation die nodig voor zowel fase 1 als fase 2. Bij een besluit over fase 1 zetten we dus ook al een stap voor fase 2. Voor de structurele financiële reservering houden we daarom rekening met de kapitaallasten van de benodigde investeringen voor fase 1 en fase 2 (totaal €162 miljoen in de jaren 2025-2031). De besluitvorming over de realisatie fase 1 wordt dit jaar aan de raad voorgelegd. De financiële reservering hebben we gebaseerd op de voorlopige cijfers van de businesscase.

We houden vooralsnog rekening met een tekort op de businesscase. De komende periode worden mogelijkheden onderzocht om het tekort terug te brengen. B. Het tekort wordt meegenomen bij de incidentele opgave voor de SIA. Dekking van deze incidentele kosten komt ten laste van de reserve sparen voor de toekomst.

8. Gebiedsontwikkeling Stationsgebied

Het stationsgebied betreft de gebiedsontwikkeling tussen het Emmaviaduct, de Parkweg, de Hereweg en aan de noordzijde de Stationsweg. De nieuwe stadswijk Spoorkwartier is het meest prominente onderdeel (inclusief Glaude). In het Stationsgebied is ook sprake van vier investeringsprojecten: de insnijding van het Emmaviaduct, herinrichting van het stationsplein, aanleg Zuidplein en de aanpak van de Stationsweg.

Relatie met financiële reservering

In de financiële reservering in de begroting 2025 hielden we al rekening met de benodigde middelen voor de insnijding Emmaviaduct en Zuidplein. Daarnaast hielden we rekening met een tekort bij de op te stellen grondexploitatie.

Voor de insnijding Emmaviaduct heeft de raad een uitvoeringskrediet beschikbaar gesteld (46864-2025). Deze nemen we niet meer mee in het vervolg van de SIA.

Voor de financiële reservering houden we nog rekening met een investering in het Zuidplein. De bijbehorende structurele kapitaallasten worden meegenomen in de financiële reservering. We verwachten op korte termijn een uitvoeringskrediet aan de raad voor te leggen voor het Zuidplein.

Daarnaast houden we rekening met een tekort bij de gebiedsontwikkeling. De grondexploitatie wordt geactualiseerd met inbegrip van de gemaakte keuze voor het nieuwe muziekcentrum. We blijven kijken naar mogelijkheden om het tekort terug te brengen. Als bij het vaststellen van de grondexploitatie een tekort resteert, moet hiervoor een voorziening worden getroffen.

Daarnaast houden we rekening met een investering in 2026 voor de tijdelijke inrichting van de Noordzijde. Na de ingebruikname van het nieuwe busstation in 2026 vervalt de functie van het huidige busstation. Samen met NS

Vastgoed zal een plan worden gemaakt voor de tijdelijke invulling van het gebied in samenhang met de verkenning naar mogelijkheden van het Stationsplein.

Zowel het tekort op de gebiedsontwikkeling als de tijdelijk investering in de Noordzijde nemen we mee bij de incidentele opgave voor de SIA. Dekking van deze incidentele kosten komt ten laste van de reserve sparen voor de toekomst.

9. Meerstad

Het Masterplan Meerstad uit 2005 is geactualiseerd. De raad heeft de Agenda van de Toekomst Meerstad in 2022 vastgesteld als basis voor de verdere uitwerking. De meest in het oog springende wijzigingen zijn de concentratie van nieuwe woon- en werkgebieden 'te gast' in het afleesbare landschap, het koesteren van waardevolle natuur, een meer gevarieerd woonaanbod, kleinere voorzieningenclusters op loop- en fietsafstand en de realisatie van het energielandschap in Meerstad-Noord. Op 29 november 2023 heeft de raad een voorkeursmodel voor de verdere uitwerking van Meerstad vastgesteld. Een belangrijke wijziging betreft een omslag naar meer woningen in het betaalbare segment (sociale huurwoningen, middenhuur en gesubsidieerde en betaalbare koopwoningen).

Relatie met financiële reservering

In de financiële reservering voor de begroting 2025 hielden we al rekening met een incidenteel tekort en een structureel budget voor de overheveling van bovenwijkse voorzieningen naar de gemeente.

Voor de begroting 2026 is dit niet gewijzigd. Net als vorig jaar gaan we ervan uit dat een deel van het tekort binnen de grondexploitatie moet worden opgelost. Daarnaast blijven we rekening houden met een structureel budget ter dekking van kapitaallasten van bovenwijkse voorzieningen (infrastructuur) die vanuit de grondexploitatie overkomen naar de gemeente.

De ambities zoals opgenomen in de Agenda voor de Toekomst en het voorkeursmodel hebben grote financiële consequenties. We brengen in beeld wat het effect van de Agenda voor de Toekomst is op de gebiedsontwikkeling. Daarbij kijken we ook naar de keuzemogelijkheden binnen de gebiedsontwikkeling. We verwachten in het tweede kwartaal van 2026 een aantal mogelijke scenario's te kunnen voorleggen. Dan hebben we zicht op het tekort en hoe we hiermee kunnen omgaan. Op basis van de keuzes kan in 2026 een actualisatie van de grondexploitatie worden opgesteld.

De gebiedsontwikkeling Meerstad heeft een hoge boekwaarde. Dit leidt tot hoge rentelasten en een grote gevoeligheid voor renteschommelingen. Daarom zou het wenselijk zijn de boekwaarde te verlagen. We onderzoeken de mogelijkheden om de boekwaarde over een langere periode omlaag te kunnen brengen.

10. Masterplan sportvoorzieningen

De sportdeelname staat onder druk en wij zien een aantal uitdagingen ten aanzien van onze sportvoorzieningen. De gemeente Groningen groeit en de vraag naar sport- en beweegvoorzieningen groeit mee. Daarnaast verandert de behoefte van inwoners aan sportvoorzieningen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de opkomst van padel, 3x3 basketbal en het steeds meer sporten in de openbare ruimte.

In mei 2024 is het ambitiedocument van het 'Masterplan (door)ontwikkeling sportvoorzieningen 2037' door de raad vastgesteld (87197-2024). In het ambitiedocument zijn de referentienormen en uitgangspunten voor de uitbreiding, vervanging, verbetering en verduurzaming van onze sportvoorzieningen uitgewerkt.

De uitvoeringsagenda is het tweede deel van het 'Masterplan (door)ontwikkeling sportvoorzieningen'.

In de uitvoeringsagenda kijken we integraal en in samenhang naar alle opgaven voor de (door)ontwikkeling van onze sportvoorzieningen. Daarbij kunnen we over een lange periode een impuls geven aan de sport- en beweegvoorzieningen voor de komende 15 jaren (en verder). In juni 2025 hebben we de raad het Ontwerp Uitvoeringsagenda Masterplan (door)ontwikkeling Sportvoorzieningen (164154-2025) gestuurd en hebben we u gevraagd hierop wensen en bedenkingen te geven.

In de uitvoeringsagenda werken we de fasering van alle opgaven uit in zogenoemde ‘tranches’. In deze tranches geven we per cluster van vier jaren aan hoeveel (en welke) opgaven idealiter gerealiseerd worden, om daarmee het juiste tempo te halen om alle genoemde opgaven uit de uitvoeringsagenda tijdig te realiseren. In 2028 herijken wij de onderliggende opgaven van de uitvoeringsagenda in het licht van de situatie op dat moment en bepalen we concreter de fasering van de opgaven voor de daarop volgende tranches. Dit proces herhalen wij iedere vier jaar.

De Investerings die in de uitvoeringsagenda worden opgenomen zijn:

- Uitbreiding buitensport: sportparken en sportvelden;
- Uitbreiding binnensport: sporthallen en/of sportzalen;
- Uitbreiding sport- en beweegvoorzieningen in de openbare ruimte, inclusief Urban Sport voorzieningen;
- Vervanging, verbetering en verduurzaming binnen-, en buitensportvoorzieningen, zwemvoorzieningen en sport- en beweegvoorzieningen in de openbare ruimte (incl. Urban Sport);
- Kwalitatieve ontwikkeling overig sportvastgoed (clubhuizen, kantines, kleedkamers, etc.)

Relatie met financiële reservering

In de financiële reservering in de begroting 2025 hielden we al rekening met het masterplan sportvoorziening. Voor het bepalen van de financiële reservering voor de begroting 2026 zijn de uitkomsten van de uitvoeringsagenda meegenomen. We hebben daarbij kritisch gekeken naar de planning voor de korte termijn. Ten opzichte van vorig jaar is de fasering geoptimaliseerd zodat de onderlinge samenhang tot en met 2040 beter afgestemd is. Daarbij houden we nu rekening met een semipermanente sporthal en kosten voor programma- en projectmanagement.

Bij bepaling van de benodigde reservering is rekening gehouden met inzet van de in de gemeentebegroting 2023 opgenomen extra beleidsmiddelen voor ‘uitbreiding buitensport’ (oplopend tot 411 duizend euro vanaf 2026). In de kosten voor het masterplan wordt ook rekening gehouden met kosten voor programma- en projectmanagement. Deze kosten zijn niet direct toe te rekenen aan specifieke investeringen in sportvoorzieningen. De kosten voor programma- en projectmanagement voor 2026 zijn geraamd op 703 duizend euro. Hiervan kan 411 duizend euro worden gedekt binnen de begroting. Vanuit de financiële reservering wordt 292 duizend euro overgeheveld naar het deelprogramma 3.4 Sport en bewegen.

11. Gemeentelijk ontwikkelbedrijf

Met een gemeentelijk ontwikkelbedrijf kan meer publieke regie gevoerd worden op delen van de vastgoedmarkt. Hierbij richt het ontwikkelbedrijf zich specifiek op het verwerven, (her)ontwikkelen en exploiteren van commercieel verhuurbaar vastgoed als opgaven blijven liggen terwijl er kans is op verbetering van een buurt of straat door in vastgoed te investeren.

Het ontwikkelbedrijf is in oprichting. De omvang en samenstelling van de vastgoedportefeuille is nog niet bekend.

Relatie met financiële reservering

In de financiële reservering in de begroting 2025 hielden we geen rekening met het gemeentelijk ontwikkelbedrijf. Voor organisatie en inbreng, aankoop en exploitatie van vastgoed is in de begroting 2025 wel 500 duizend euro incidenteel beschikbaar gesteld.

In de financiële reservering in de begroting 2026 reserveren we 150 duizend euro structureel voor het ontwikkelbedrijf. Voor de daadwerkelijke inzet stellen we een investeringsraming op, inclusief een raming van de daarvoor benodigde organisatiekosten.

12. Meerjarenvervangingsplan openbare ruimte

Diverse voorzieningen in de openbare ruimte zijn de komende jaren aan het einde van de levensduur. Het reguliere onderhoud is dan ontoereikend voor instandhouding en de kosten van noodzakelijke reparaties nemen onevenredig toe. Met het meerjarenvervangingsplan zorgen we ervoor dat voorzieningen in de openbare ruimte

veilig zijn en goed worden onderhouden. Daarnaast wordt bijgedragen aan diverse maatschappelijke opgaven zoals de energietransitie, klimaatadaptatie, circulariteit en het verhogen van de leefkwaliteit.

In 2022 is een meerjarenvervangingsplan voor de komende 10 jaar opgesteld. Hierin is in beeld gebracht welke voorzieningen in de openbare ruimte vervangen moeten worden en welke aanvullende middelen hiervoor nodig zijn. Het gaat om de vervanging van speelplekken, openbare verlichting, verhardingen, civiele kunstwerken en torens, groen en bomen. De mogelijke effecten van de nieuwe beheerstrategie op de benodigde middelen voor het dagelijks- en groot onderhoud en de benodigde investeringen zijn op dit moment nog niet duidelijk.

Relatie met financiële reservering

In de financiële reservering in de begroting 2025 hielden we geen rekening met het meerjarenvervangingsplan. In november 2024 is op basis van de inspecties van de bruggen een aantal knelpunten gesignaleerd (bijvoorbeeld Emma-/parkwegviaduct en Pleiadenbrug). Oorzaken van deze knelpunten zijn toenemende hittestress en hogere verkeersbelasting door meer en zwaardere voertuigen. De kosten voor noodzakelijk investeringen in de eerstkomende jaren nemen we mee in de financiële reservering voor de begroting 2026.

13. Wijkposten Stadsbeheer

De investeringen in huisvesting voor Stadsbeheer bestonden uit drie onderdelen:

1. Wijkposten;
2. Revitalisering Duinkerkenstraat;
3. Circulariteitshub.

Voor de revitalisering van de Duinkerkenstraat is in 2024 een uitvoeringskrediet beschikbaar gesteld. De kosten worden gedekt uit een DUMAVA subsidie van 1,8 miljoen euro (cofinanciering) en beschikbare structurele budgetten. De investering in de circulariteitshub worden gedekt uit de afvalstoffenheffing. De investering in de circulariteitshub nemen we niet meer mee in het vervolg van de SIA.

Voor de strategische investeringsagenda resteert de investering in wijkposten en een aanvulling op de revitalisering van de Duinkerkenstraat. Voor het beheer van de openbare ruimte hebben we wijkposten nodig van waaruit het dagelijks beheer van groen, schoon en grijs wordt georganiseerd. De huidige huisvestingssituatie van de wijkposten sluit niet meer goed aan op de ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen. Voor de huisvesting van de wijkposten hebben we in 2024 een visie opgesteld. De visie wijkposten geeft invulling aan een effectieve en efficiënte bedrijfsvoering van het beheer van de openbare ruimte. De wijkposten zijn daarbij een belangrijke uitvalsbases voor het dagelijks onderhoud. In de visie gaan we uit van vier robuuste wijkposten. Wijkpost Zuid wordt in de revitalisering van de Duinkerkenstraat meegenomen maar voor West, Haren en Oost / Oude wijken moeten nog concrete stappen worden gezet.

Begin maart 2025 is geconstateerd dat er bij de revitalisering van de Duinkerkenstraat onvoldoende ruimte is meegenomen voor een investering in de zoutloods. We houden in de SIA rekening met een extra investering van 4 miljoen euro.

Relatie met financiële reservering

In de financiële reservering in de begroting 2025 hielden we geen rekening met wijkposten.

Voor de investering in de wijkposten zijn aanvullende middelen nodig. Deze nemen we mee in de financiële reservering voor de begroting 2026.

Daarnaast is in de financiële reservering rekening gehouden met een investering in een zoutloods (142 duizend euro vanaf 2029). Deze structurele middelen worden in de meerjarenbegroting vanaf 2029 overgeheveld naar het deelprogramma 2.1 kwaliteit leefomgeving.

Overige strategische investeringsprojecten

Onderstaand een korte toelichting op de overige strategische investeringsprojecten. Voor deze investeringsprojecten zijn geen middelen opgenomen in de financiële reservering.

Integraal huisvestingsplan onderwijs

De schoolgebouwen in de gemeente Groningen zijn gemiddeld ouder dan 40 jaar en dragen niet in alle gevallen meer bij aan goed onderwijs. Daarom is samen met de schoolbesturen het “Scholenplan Gro Up 2024-2039” opgesteld en vastgesteld in de gemeenteraad van 15 mei 2024. Dit betreft een herijking van het Integraal Huisvestingsplan onderwijs (IHP).

Daarmee is de nieuwe uitgangssituatie vastgesteld waarin opdracht is gegeven om de tweede tranche van 2024 tot 2027 in (plan)voorbereiding en uitvoering te nemen en de derde tranche van 2028 tot 2031 alleen in (plan)voorbereiding te nemen. De onderliggende projecten hebben een gemiddelde doorlooptijd van 6 jaar van voorbereiding tot uitvoering. In het IHP worden ook de maatregelen aan binnensport accommodaties die bij de scholen horen meegenomen.

In de begroting is dekking beschikbaar om tranche 1 t/m 3 uit te voeren zoals vastgesteld door de raad. Er zijn op dit moment geen aanvullende middelen nodig

Suikerzijde

De Suikerzijde beslaat een gebied van circa 160 ha. Er worden circa 5.000 woningen gebouwd. De Infrastructuur die kan worden toegerekend aan de gebiedsontwikkeling is meegenomen in de grondexploitatie. Daarnaast is sprake van bovenwijkse infrastructuur. Deze investeringen moeten buiten de grondexploitatie worden gedekt. In de begroting zijn de bovenwijkse investeringen reeds opgenomen, die nodig zijn voor aanleg van Suikerzijde. Daarnaast moet rekening worden gehouden met de ontwikkeling van een station. Dit betreft investeringen in de aanleg van een OV knoop, de aanleg van een station, de verdubbeling van het spoor en de onderdoorgang bij het spoor. Het station Suikerzijde is bedoeld om de woningen in de Westflank een volwaardige OV-verbinding te geven. Ook dient het station voor de bereikbaarheid van de toekomstige MBO-campus op de Suikerzijde.

De herziening van de gebiedsbegroting Suikerzijde is onlangs voorgelegd aan de raad. Hierin is sprake van een programmawijziging. Het aantal woningen in deelgebied Noord wordt verhoogd en ook aandeel sociale huur en middenhuur in Deelgebied Noord wordt hoger. De kosten van deze programmawijziging worden opgevangen binnen beschikbare middelen. In de financiële reservering wordt geen rekening gehouden aanvullende middelen.

Stadshavens

De ontwikkelstrategie Eemskanaalzone, Stad aan het water (2018) is de opvolger van de visie Eemskanaalzone, Verbinding in de stad (2006). Binnen het plangebied waar de ontwikkelstrategie betrekking op heeft worden vier deelgebieden onderscheiden:

1. Stadshavens 1
2. Stadshavens 2, zijnde Scandinavische Havens
3. Bedrijventerrein Driebond
4. Eemskanaalzone Meerstad

Nu in uitvoering zijn de deelgebieden 1 (Stadshavens) en 4 (Meerstad). Voor deelgebied 2 (Scandinavische Havens) is februari 2024 een gebiedsvisie vastgesteld. Voor deelgebied 3 (Driebond) is de planvorming gestart.

Het investeringsprogramma en de grondexploitatie Stadshavens wordt elk jaar geactualiseerd.

De herziening van de grondexploitatie en het investeringsprogramma hebben een sluitende begroting.

In de begroting houden we rekening met de benodigde investeringen in de infrastructuur en de openbare ruimte in de deelgebieden.

Oeververbinding Oosterhamrikzone

De Oosterhamrikzone is het hart van de Karding-as en sluit aan op de groei van de binnenstad, de Healthy-Aging Campus en de Vitaliteitscampus Karding. Het totale en integrale pakket van ontwikkeling, infrastructuur en openbare ruimte is beschreven in het “Toekomstbeeld Oosterhamrikzone” (december 2024). Het project Oosterhamrikzone beoogt de zone rondom het Oosterhamrikkanaal te ontwikkelen en transformeren naar een nieuw en groen stadsdeel waarin de leefkwaliteit weer voorop staat.

Voor de realisatie van zo’n 1.000 woningen en om de bereikbaarheid van het oostelijke gedeelte van de stad voor de lange termijn te kunnen waarborgen zijn mobiliteitsingrepen noodzakelijk. Een nieuwe oeververbinding over het Van Starckenborghkanaal voor voetgangers, fietsers en auto’s naast het huidige openbaar busvervoer is daarvoor van groot belang. Voor het gebied is een integraal plan opgesteld.

In maart 2025 hebben we het Toekomstbeeld voor de Oosterhamrikzone met de raad besproken (364688-2024). Dit Toekomstbeeld en een kaderstellend ontwerp mobiliteit en openbare ruimte Oosterhamrikzone zijn door de raad in september 2025 vastgesteld (194019-2025). Dit beschrijft de stip op de horizon en de langjarige ontwikkeling van het gebied. Het leidt tot deelopgaven en geeft een kader voor initiatieven.

Er zijn goede mogelijkheden voor een gefaseerde ontwikkeling van het gebied en realisatie van maatregelen. Het Rijk wilde in 2022 na een gezamenlijk MIRT-Onderzoek niet verder met de volgende onderzoeksfase, een MIRT-Verkenning, vanwege het ontbreken van zicht op een volledige financiële dekking van de investering voor een nieuwe oeververbinding.

De vaststelling van het Kaderstellend ontwerp geeft nu de bredere ontwikkelmogelijkheden rondom een nieuwe oeververbinding. Daarnaast starten we een verkenning naar een separate fietsbrug. Gelet op het nu nog ontbreken van (zicht op) financiële middelen, ook bij het Rijk, houden we nog geen rekening met een realisatiebesluit over een oeververbinding en over de andere investeringen in de openbare ruimte.

Westelijke ringweg

De aanpak van de westelijke ringweg is van belang voor de doorontwikkeling van de Reitdiepzone, Westend/Vinkhuizen-zuid en Suikerzijde. Vooralsnog gaan we uit van realisatie na 2030. We hebben een ontwikkelagenda opgesteld met een samenhangend pakket aan maatregelen waarmee de nieuwe woningen kunnen worden ontsloten en waarbij de omliggende bestaande wijken zoveel mogelijk worden ontlast. Dit leidt tot een betere verkeersveiligheid in de westelijke wijken. Daarnaast zorgt het voor betere fiets- en openbaar vervoer verbindingen en doorstroming van het verkeer op de randwegen zoals de Westelijke ringweg en de N355.

Voor de uitvoering van de maatregelen is zo’n 146 miljoen euro beschikbaar, waarbij zo’n 21 miljoen euro door de gemeente wordt gefinancierd. In de meerjarenbegroting hebben wij rekening gehouden met een benodigde investering aan de westelijke ringweg.

Rondweg Hoogkerk

De bietenwagens van de suikerfabriek maken gebruik van hetzelfde wegennet als de huidige en toekomstige bewoners van de Westflank. Dit veroorzaakt nu al regelmatig verkeersproblemen en ongelukken. Als het inwonertal aan de Westflank verdubbelt door de bouw van de vele nieuwe woningen zal het verkeer op het onderliggend wegennet toenemen. Daarbij komt nog het sluipverkeer indien de Ring West niet wordt aangepakt. Dit leidt tot een verdere belasting van het onderliggend wegennetwerk en toename van de verkeersonveiligheid. Een oplossing daarvoor is een nieuwe Rondweg Hoogkerk. Daarmee kan een groot deel van het bietenverkeer veilig de Cosun Beet Company bereiken en biedt de weg tevens een extra ventiel voor het onderliggend wegennet. De Rondweg Hoogkerk wordt meegenomen in het MIRT onderzoek over de Westflank van het Rijk. Voor dekking kijken we naar rijksmiddelen en een bijdrage van derden. Daarnaast verwachten we dat een deel van de investering voor rekening van de gemeente zal komen. Vooralsnog houden we hier geen rekening mee.

Fietsparkeren binnenstad

In de binnenstad staat de ambitie op het gebied van leefbaarheid en toegankelijkheid soms onder druk vanwege het grote aantal gestalde fietsen op straat. Forse investeringen in de aanleg van de nieuwe fietsenstallingen Nieuwe Markt en Grote Markt hebben in dit gedeelte van de binnenstad al geleid tot meer ruimte voor de voetganger. Een kwaliteitsverbetering waar we ook hard aan werken rond de Herestraat (ter hoogte van het Gedempte Zuiderdiep) en op en rond de Westerhaven. Aan de westzijde van de binnenstad, rond de Vismarkt, A-Kerkhof en Brugstraat, ontbreken echter nog goede fietsenstallingen. De Parkeergarage Haddingestraat zal slechts een deel van de gevraagde stallingscapaciteit kunnen bieden.

Voor de realisatie en de exploitatie van de Fietsenstalling Westerhaven zijn middelen gereserveerd binnen de begroting van het Parkeerbedrijf. Voor de realisatie van de fietsenstallingen rond de Vismarkt/A-Kerkhof, Haddingestraat en Brugstraat zijn nog geen middelen gereserveerd.

Uitvoering Mobiliteitsvisie

Met de in december 2021 vastgestelde Mobiliteitsvisie 2040 en de Ontwerpleidraad Nieuwe Ruimte maken we een transitie naar een beter leefbare, veilige, doorwaadbare én bereikbare gemeente. Om de ambities te realiseren, zijn uitvoeringsprogramma's opgesteld. Eén van de meest prominente opgaven is het herinrichten van het (auto)verkeersnetwerk tot wegen waar de auto te gast is. In het Uitvoeringsprogramma Doorwaadbare Stad is aangegeven hoe we de transformatie van in totaal veertig kilometer weg met een maximumsnelheid van 50 km/uur naar 30 km/uur, het inrichten van belevingsplekken en de aanleg van autoknips de komende jaren willen aanpakken. Daarnaast wordt in het uitvoeringsprogramma mobiliteit ingezet op:

- Het vergroenen van de openbare ruimte om wateroverlast en hittestress tegen te gaan.
 - Een slimme en goede koppeling middels OV-, wijk- en deelhubs om te zorgen dat het openbaar vervoer in Groningen een belangrijk maatschappelijk bindmiddel blijft en deelmobiliteit een alternatief wordt voor het bezit van een eigen (tweede) auto.
 - Een goed ontwikkeld OV-netwerk dat vooral voor reizen tussen de regio en de stad een aantrekkelijk alternatief moet vormen voor het gebruik van de auto (bijvoorbeeld de aanleg van businfrastructuur naar De Held III en het verbeteren van OV-verbindingen naar Suikerzijde, Meerstad en Zernike Campus.
- Een aanvulling van de investeringsruimte dient betrokken te worden bij de begroting 2027.

Bovenwijkse infrastructuur

De komende periode gaan we starten met woningbouw op de Suikerzijde, Stadshavens, Eemskanaalzone en herijken we de ontwikkelstrategie voor Meerstad. Daarnaast zijn ook voor het Stationsgebied, De Held 3 en de Travertijnstraat gebiedsontwikkelingen in voorbereiding. Op langere termijn zullen ook gebieden als Europapark Zuid, en de bedrijventerreinen aan de Oostkant van de stad (o.a. Driebond) vragen om (gedeeltelijke) transformatie.

De investering in bovenwijkse/regionale voorzieningen (infrastructuur en inrichting openbare ruimte) die nodig zijn voor deze gebiedsontwikkelingen, kunnen niet (geheel) binnen de gebiedsontwikkelingen worden opgevangen. Vooralsnog kunnen we hiervoor het beschikbare budget voor bovenwijkse infrastructuur inzetten.

Broedplaatsen

Broedplaatsen dragen bij aan de diversiteit van het (culturele) werklandschap, de leefbaarheid in de wijken en een creatieve en aantrekkelijke stad. De afgelopen jaren is de ruimte voor broedplaatsen onder druk komen te staan door de grote vraag op de woning, bedrijfsruimte- en kantorenmarkt.

We willen inzetten op het aanbieden van meer broedplaatsen als basis voor een sterke en creatieve sector en om lokaal ondernemerschap, startups en scale-ups te blijven stimuleren. We zien vooral een rol voor de gemeente bij het beschikbaar stellen van locaties voor atelierruimten en creatieve broedplaatsen. We verwachten medio 2030 een tekort aan ruimte voor broedplaatsen van 34.000m². De inzet is om deze ruimte te

vinden door tijdelijke locaties beter te benutten, nieuwe locaties permanent te bestemmen voor broedplaatsfuncties en broedplaatsen (meer) mee te nemen bij gebiedsontwikkelingen.

Groninger Water- en rioleringsplan

De komende jaren zijn diverse investeringen nodig op het gebied van de gemeentelijke watertaken en rioleringszorg. Het betreft de vervanging van een deel van de huidige riolering en investeringen in het afkoppelen van hemelwater en investeringen in klimaatmaatregelen.

In het Programma Water en Riolering 2025-2029 worden de benodigde investeringen in het beheer en onderhoud van het programma water en riolering beschreven. Hiermee geven we invulling aan onze wettelijke watertaken en dragen daarnaast bij aan het klimaatbestendig maken van de leefomgeving.

De kosten worden volledig gedekt door de rioolheffing.

Wijkvernieuwing

De wijkvernieuwing heeft een integraal karakter, met per wijk verschillen in de aanpak, communicatie, en inzet op de opgaves. We bereiden de uitbreiding van de wijkvernieuwing voor met eerst een analyse van de wijken. De geplande investeringen van de lopende uitvoeringsprogramma's hebben de komende jaren 2025-2028 een piek. Na de plus van het fysieke programma in deze wijken, zien we mogelijkheden om de fysieke investeringen in andere wijken te gaan opstarten. De omvang van de investeringen later in de Indische buurt, Lewenborg, Vinkhuizen, Paddepoel en Oosterparkwijk is nog niet bekend. Naast de fysieke investeringen is sprake van een forse sociale programmering.

Elk jaar is 6,15 miljoen euro beschikbaar in de begroting. In 2026 is daarnaast nog 2 miljoen euro incidenteel beschikbaar.

Incidentele opgave bij de strategische investeringsagenda

Bij een aantal strategische investeringsprojecten verwachten we een incidenteel tekort of incidentele kosten. Het gaat om gebiedsontwikkelingen Kardinges, Stationsgebied en Meerstad en verduurzaming maatschappelijk vastgoed.

Dekking van incidentele kosten die voortkomen uit strategische investeringsprojecten, dient in eerste instantie te komen uit de reserve 'sparen voor de toekomst'. In onderstaand overzicht staan de incidentele opgaven en het verloop van de reserve 'sparen voor de toekomst' op een rij.

Incidentele opgave SIA	2026	2027	2028
Gebiedsontwikkeling Kardinges			
Voorlopig tekort gebiedsontwikkeling		-21.000	
Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed			
Vorbereidingskosten	-1.195	-1.510	
Zonnepark Meerstad Noord			
Voorlopig tekort businesscase		-2.823	
Gebiedsontwikkeling Stationsgebied			
Voorlopig tekort gebiedsontwikkeling			
Tijdelijke inrichting noordzijde	-500		
Gebiedsontwikkeling Meerstad			
Voorlopig tekort gebiedsontwikkeling			
Totaal incidentele opgave	-1.695	-25.333	0

Reserve sparen voor de toekomst	13.093	6.000	6.000
Ruimte sparen voor de toekomst	13.332	-6.000	0

Op basis van de actuele inschattingen kunnen de incidentele opgaven worden opgevangen binnen de beschikbare ruimte in de reserve sparen voor de toekomst. We houden hierbij rekening met een toevoeging van 6,6 miljoen euro in 2026 ten laste van het besteedbaar rekeningresultaat 2024 (opgenomen in de algemene bestemmingsreserve).

We verwachten niet dat de incidentele opgave zich in deze omvang en in dit tempo gaat voordoen. Met name de tekorten bij grondexploitaties zijn nog onzeker. Voor Meerstad zijn de uitkomsten van de herziening grondexploitatie Meerstad nog niet bekend. Dit kan leiden tot een groter tekort dan waarmee we nu rekening houden. Voor Kardingse houden we voorsnog rekening met een tekort gebaseerd op een globale stedenbouwkundige verkenning en een doorrekening van kengetallen. De verdere uitwerking moet meer zicht geven op het tekort. Daarbij wordt ook gekeken naar mogelijkheden om het incidentele tekort te verlagen. Ook voor het tekort bij het zonnepark Meerstad Noord moet ook nog worden gekeken naar oplossingsmogelijkheden om het tekort terug te brengen.

Ondanks de onzekerheid over de omvang van de incidentele opgave stellen we voor de reserve sparen voor de toekomst aan te vullen zodat de actuele incidentele opgave kan worden gedekt.

Wettelijke indicatoren

De gegevens van onze wettelijke indicatoren zijn conform wet en regelgeving (Besluit begroting en verantwoording) opgenomen op de website ["Waar staat je gemeente"](#).

Uitgangspunten begroting

Nominale loon- en prijsontwikkeling begroting 2026

Inleiding

Door het verstrekken van nominale compensatie worden de gemeentelijke budgetten geïndexeerd. Dat doen we om de koopkracht van de budgetten op niveau te houden. De compensatie is gebaseerd op een gewogen gemiddelde van de verwachte loon- en prijsontwikkeling in verhouding: 80%/20%.

Loonontwikkeling

De huidige CAO liep af per 1 april 2025. Werkgevers en vakbonden hebben een principeakkoord dat wordt voorgelegd aan de leden. Deze notitie schetst hoe met afspraken in dat akkoord is omgegaan.

De werkgeverslasten voor de premies sociale lasten en pensioenen zijn in 2025 per saldo met 0,16% toegenomen. Deze informatie was bij het opstellen van de begroting 2025 nog niet bekend en leidt nog tot een bijstelling van de loonkosten.

Tabel premies	2024	2025	v2024>2025
Ouderdom en nabestaandenpensioen	18,90%	18,90%	0,00%
Arbeidsongeschiktheid pensioen	0,49%	0,56%	0,07%
Inkoop voorwaardelijk pensioen	0,00%	0,00%	0,00%
ZVW werkgeversbijdrage	6,57%	6,51%	-0,06%
UFO uitvoering fonds overheid	0,68%	0,68%	0,00%
WHK - werkhervattingskas	0,13%	0,13%	0,00%

WAO/arbeidsongeschiktheidsfonds	7,49%	7,64%	0,15%
Totaal	34,26%	34,42%	0,16%

Voor 2025 werkt de CAO 2024 nog voor 0,94% door (3/4 van 1,25%).

In 2025 geeft de nieuwe CAO- een 2% verhoging vanaf 1 april en 1,85% vanaf 1 oktober. In 2026 is de verhoging 1,25% vanaf 1 juli. In 2027 is er een verhoging van 1,6% per 1 januari. De CAO loopt na het eerste kwartaal van 2027 af.

Voor de restende drie kwartalen van 2027 is de resterende loonkostenontwikkeling conform het CEP2024 gebruikt (4,8%-1,6%): 3,2%. Voor 2028 en 2029 is een loonkostenontwikkeling van 4,0% conform het CEP2024 opgenomen.

Naast de procentuele loonontwikkeling volgens de CAO2025 en het CEP2024 zijn er nog enkele andere ontwikkelingen in de CAO. Deze worden hierna toegelicht:

- Thuiswerkvergoeding;
- Verhoging €35 per maand vanaf 1 januari 2026;
- Minimumuurloon €16;
- Toelage onregelmatige dienst (TOD);
- Reiskostenregeling;
- CAO uitzendkrachten (geen CAO gemeenten maar werkt wel door in onze begroting);

De totale loonontwikkeling heeft het volgende structurele effect.

Loonontwikkeling	2025	2026	2027	2028	2029
CAO2024 (doorwerking 1,25% voor %)	0,94%				
Sociale lasten	0,16%				
CAO 2025 – 2% per 1/4/2025	1,50%	0,50%			
CAO 2025 – 1,85% per 1/10/2025	0,46%	1,39%			
CAO 2025 – 1,25% per 1/7/2026		0,63%	0,63%		
CAO 2025 – 1,60% per 1/1/2027			1,60%		
Raming CEP van het CPB			3,20%*	4,00%	4,00%
Thuiswerkvergoeding	-	-			
Verhoging van €35 p/maand		0,70%			
Minimumuurloon €16		-			
TOD		0,20%			
Reiskostenregeling		0,90%			
CAO uitzendkrachten		p.m.			
Totaal	3,06%	4,31%	5,43%	4,00%	4,00%

*) De Cao loopt tot 1 april 2027, daarom is conform de CEP-raming (4,80%-1,60%) genomen voor de resterende 9 maanden.

a. Thuiswerkvergoeding

Nu (CAO2024) is de thuiswerkvergoeding €2,15 en internetvergoeding €0,85. Samen €3,00 p/maand. In de CAO2025 wordt voorgesteld de thuiswerkvergoeding te verhogen naar €2,40. De maandelijkse vergoeding voor thuiswerken wordt dan €3,25. Als percentage van de loonsom is dit effect minimaal.

b. Verhoging van €35 per maand

Naast de procentuele ontwikkeling van het salaris wordt er een vast bedrag van €35 toegevoegd aan elke salarisschaal. Als percentage van de loonsom is dit ongeveer 0,7%.

c. Minimumuurloon €16

Vanaf 2026 geldt een minimumsalaris van €16 per uur. De impact hiervan is minimaal.

d. Toelage onregelmatige dienst (TOD)

De vergoeding onregelmatige dienst wordt verhoogd m.i.v. 2025-Q3. Voor de zaterdag is de toelage 75% (was 40%) en voor zon- en feestdagen is de toelage 100% (was 65%). Op basis van de huidige toekenning van de toelage onregelmatige dienst is ingeschat wat het financieel effect hiervan is.

Als percentage van de loonsom is dit naar verwachting 0,2% (directie Stadsbeheer en Veiligheid).

Zo nodig wordt dit betrokken in de nacalculatie begroting 2027 (en voortgangsrapportage 2026).

e. Reiskostenregeling

Vanaf 2026 moeten gemeenten een reiskostenregeling hebben. Hoe dit wordt ingericht is aan de gemeenten afzonderlijk. Voor zover medewerkers tariefgerelateerde werkzaamheden verrichten wordt dit gedekt via de verhoging van de tarieven. De meerkosten van de reiskostenregeling voor de overige werkzaamheden worden vergoed via het financieel meerjarenbeeld. Op basis van een eerste inschatting zijn de kosten 0,9% van de loonsom. Afhankelijk van de uitwerking en gemaakte keuzes zal in 2026 de compensatie worden verrekend met directies. Vooralsnog worden de middelen gereserveerd bij concernposten. Via het kader wordt daarom eerst (4,11%-0,90%=3,22%) verrekend met de directies.

f. CAO Uitzendkrachten

Uitzendkrachten krijgen vanaf 2026 precies dezelfde arbeidsvoorwaarden als vaste medewerkers bij opdrachtgevers. Ze krijgen dan recht op exact dezelfde beloning, inclusief loon, toeslagen, periodieken, reiskosten en overige arbeidsvoorwaarden zoals pensioen en scholing. De impact is op dit moment nog onduidelijk. Zo nodig wordt dit betrokken in de nacalculatie begroting 2027 (en voortgangsrapportage 2026).

Prijsontwikkeling

Voor de prijsontwikkeling gaan wij uit van prijsmutatie netto materiële overheidsconsumptie IMOC (informatie via het Centraal Economisch Plan van het Centraal Planbureau). In onderstaande tabel zijn de bijgestelde percentages uit deze publicatie van februari 2025 opgenomen.

Prijsontwikkeling	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Bijgestelde prijsmutatie	7,70%	2,90%	2,20%*	2,20%	2,20%	2,30%

*) CEP2025: 2,10%, MEV2025: 2,20%, CEP2024: 2,20%: we hanteren de prijsindex van het CEP2024 en MEV2025

Totaal loon- en prijsontwikkeling

De hiervoor aangegeven percentages leveren de volgende structurele uitwerking op voor de nominale compensatie. De financiële effecten hiervan worden structureel in de begroting verwerkt.

Totaal loon- en prijsontwikkeling	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Loon 80%	3,81%	2,45%	3,29%	4,34%	3,20%	3,20%
Prijs 20%	1,54%	0,58%	0,44%	0,44%	0,44%	0,46%
Totaal 80% loon 20% prijs	5,35%	3,03%	3,73%*	4,78%	3,64%	3,66%
Was begroting 2025	4,39%	3,83%	3,48%	4,28%	3,64%	3,64%
Verschil	0,96%	-0,80%	0,25%	0,50%	0,00%	0,02%

*) 0,90% voor de reiskostenregeling (en overige ontwikkelingen) wordt eerst gereserveerd bij concernstelposten. Dit betekent dat 3,01% nu wordt verdeeld via de kaders van directies (3,73% minus 80% van 0,90%).

Stijgingspercentage kosten jeugdzorg

Vanaf 2024 wordt het jeugdbudget waardevast gehouden via indexatie met OVA (overheidsbijdrage in de arbeidskosten). Dit leidt tot een indexatie van 4,08% in 2026 (noot: voorlopig, het OVA-percentages wordt na de meicirculaire definitief bepaald). In de meerjarenraming was voor 2026 rekening gehouden met een indexatie van 3,48% zodat er een bijstelling van +0,60% resulteert.

OVA afgeleid o.b.v. CEP2025	2026	Gewogen index (loon 90%, prijs 10%)
Contractloonmutatie	4,20%	
Incidentele loonontwikkeling	0,30%	
Mutatie sociale lasten/pensioenen	-0,20%	
OVA loonontwikkeling	4,30%	3,87%
OVA Prijsindex PPC (IMOC genomen)	2,10%	0,21%
Gewogen index		4,08%
Nacalculatie 2025 (5,33% - 4,96%)*		0,37%
Toegepaste OVA 2026		4,45%

*) CEP2025: contractloon (5,20%), incidentele loonontwikkeling (0,30%), ontwikkeling sociale lasten (0,10%) en prijsontwikkeling (IMOC: 1,8%) geven een gewogen index van 5,33% (geraamd was 4,96%)
Begin juni 2025 is aangegeven dat het OVA-percentages voor 2026 is vastgesteld op 5,13%

Stijgingspercentage tarieven 2026

De tarieven (waaronder de OZB) worden aangepast met de nominale ontwikkelingen gecorrigeerd met de nacalculaties over de voorgaande jaren zoals hiervoor is aangegeven.

Stijging tarieven 2026	OZB
Nominale ontwikkeling 2026*	3,93%
Nacalculatie 2024-2025	0,16%
Totaal tariefstijging 2026	4,09%

*) Generiek wordt 3,73% verdeeld (0,72% tijdelijk op concernposten en 3,01% via het kader van directies). Het effect van TOD bedraagt 0,20% van de totale loonsom. Dit wordt direct verdeeld naar de directies Veiligheid en Stadsbeheer.

Stijgingspercentage voor personeelsbegroting 2026

Voor de personeelsbegroting 2026 moet rekening worden gehouden met een stijgingspercentage ten opzichte van de verloning van maart 2025. In de verloning is de premieverhoging al verwerkt.

Loonontwikkeling P-begroting	2026
2025: CAO-verhoging 2% per 1 april 2025 en 1,85% per 1 oktober 2025	1,96%
2026: CAO-verhoging 2% per 1 april 2025 en 1,85% per 1 oktober 2025	1,89%
2026: CAO-verhoging 1,25% per 1 juli 2026	0,63%
2026: €35 nominaal	0,70%
2026: Reiskostenregeling (inschatting – nacalculatie bij VGR in 2026)	p.m.
Indexering 2026 (1,89% + 0,63% + 0,70%) over verhoging 1,96%	0,06%
	5,24%

Bestuur

College van Burgemeester en wethouders

Burgemeester Roelien Kamminga (VVD)

Openbare Orde en Veiligheid, Toezicht en Handhaving openbare ruimte, Nationaal Programma Groningen, Externe betrekkingen en Stedenbanden, Regionale Samenwerking, Media en Communicatie, Coördinatie Akkoord van Groningen, Asielbeleid in relatie tot Veiligheidsberaad, Algemene Zaken, Gemeentearchief

Mirjam Wijnja (GroenLinks)

Financiën, Personeel en Organisatie, Gebiedsgericht werken en democratische vernieuwing, Beheer en onderhoud, Groen en Klimaatadaptatie, Wijkwethouder Binnenstad

Carine Bloemhoff (PvdA)

Onderwijs, Werk en Participatie, Arbeidsmarktbeleid, Economische Zaken, Internationale Handel en Samenwerking, Toerisme en Recreatie, Haven en Marktwezen, Wijkwethouder Oude Wijken

Kirsten de Wrede (PvdD)

Landbouw en Platteland, Eiwittransitie, Natuur en Ecologie, Dieren Circulaire Economie, Cultuur, Dorpswethouder Haren en omgeving

Eelco Eikenaar (SP)

Sociale Wijkvernieuwing, Zorg en Wonen, Huishoudelijke hulp, Armoede, Inkomen en Schulden, Accommodatiebeleid, Wijkwethouder West

Inge Jongman (ChristenUnie)

Zorg en Welzijn, Beschermd Wonen en Opvang, Ouderen, Sport en Bewegen,
Versterking en Herstel, Dorpswethouder Ten Boer en omgeving

Philip Broeksma (GroenLinks)

Energietransitie, Verkeer en Vervoer, Publieke dienstverlening en ICT

Rik van Nijenhuis (PvdA)

Ruimtelijke ordening, Wonen, Fysieke Wijkvernieuwing, Grondzaken,
Maatschappelijk vastgoed, Wijkwethouder Oost

Manouska Molema (GroenLinks)

Jeugd en Jeugdhulp, Volksgezondheid, Zorg en Veiligheid, Integratie en
Emancipatie, Asielzaken, Evenementen, Wijkwethouder Zuid

Sander Gerritsen

Gemeentesecretaris

Gemeenteraad

**Jeffry
van Hoorn**
GroenLinks
[Fractievoorzitter](#)

**Benni
Leemhuis**
GroenLinks

**Elte
Hillekens**
GroenLinks

**Femke
Folkerts**
GroenLinks

**Tim
van de Vendel**
GroenLinks

**Sophie
Middelhuis**
GroenLinks

**Justine
Jones**
GroenLinks

**Peter
Swart**
GroenLinks

**Jan
Visser**
GroenLinks

**Rita
Pestman**
PvdA

**Joren
van Veen**
PvdA
[Fractievoorzitter](#)

**Rozemarijn
Gierkink**
PvdA

**Rico
Tjepkema**
PvdA

**Jahir
Scoop**
PvdA

**Irene
Huitema**
PvdA

**Mirjam
Gietema**
D66

**Andrea
Poelstra-Bos**
D66

**Jim
Lo-A-Njoe**
D66
[Fractievoorzitter](#)

**Maria
Martinez
Doubiani**
D66

**Tom
Rustebiel**
D66

**René
Staijen**
Groep Staijen

**Niels
Hilboesen**
Stadspartij 100%
voor Groningen

**Hans
Moerkerk**
Stadspartij
100% voor
Groningen

**Yaneth
Menger**
Stadspartij
100% voor
Groningen
[Fractievoorzitter](#)

**Wesley
Pechler**
Partij voor de
Dieren

**Janette
Bosman**
Partij voor de
Dieren
[Fractievoorzitter](#)

**Bart
Hekkema**
Partij voor de
Dieren

**Terence
van Zoelen**
Partij voor de
Dieren

**Hans
de Waard**

SP

[Fractievoorzitter](#)

**Daan
Brandenburg**

SP

**Floor
Mertens**

SP

**Jurrie
Huisman**

SP

**Elisabeth
Akkerman**

VVD

**Rik
Heiner**

VVD

**Ietje
Jacobs-Setz**

VVD

[Fractievoorzitter](#)

**Wieke
van Heteren**

Student en
Stad

**Pablo
Vermerris**

Student en Stad

**Olivier
van Schagen**

Student en
Stad

[Fractievoorzitter](#)

**Etkin
Armut**

CDA

**Jalt
de Haan**

CDA

[Fractievoorzitter](#)

**Laurent
Dwarshuis**

CU

**Peter
Rebergen**

CU

[Fractievoorzitter](#)

**Evelien
Bernabela**

Partij voor het
Noorden

**Leendert
van der Laan**

Partij voor het
Noorden

[Fractievoorzitter](#)

**Kelly
Blauw**

PVV

[Fractievoorzitter](#)

**Roelien
Kamminga**

Burgemeester

**Josine
Spier**

Griffier